

Na?inbí Sedó Yôesiví Tuu / Nanbí Sedó Jôesiví Tun

Tewa New Testament

Contents

MARK	1
LUKE	30
JOHN	79
ACTS	115
ROMANS	164
PHILIPPIANS	187
1 THESSALONIANS	193
2 THESSALONIANS	198
1 TIMOTHY	201
2 TIMOTHY	208
TITUS	213
PHILEMON	216
JAMES	218
1 PETER	224
1 JOHN	231
2 JOHN	237
3 JOHN	238

**Na?inbí Sedó Yôesiví Tüü / Nanbí Sedó Jôesiví Tun
New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

**Na?inbí Sedó Yôesiví Tüü (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)
Copyright Information**

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

ISBN 978-1-5313-0628-1

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is “*filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea.*” (Habakkuk 2:14)

I Híwó²di Tun Jesus Christ-Ví³gedi Mark Ita⁷nandi⁷

John i⁷ p'ó⁷p'oekandi⁷di Jôesiví tun in t'owa ovâytunphadende⁷

¹ Ná²i-ân namuu i⁷ híwó²di tun Jesus-ví³gedi, i-á namuu i⁷ to⁷wí Jôesi Tádádí óesóge⁷i⁷
t'owa ovâyt⁷aywoenídí, i⁷bá Jôesi Tádáví ay ûnmuu. ²Hán⁷oe Jôesi Tádáví tukhe⁷bi⁷, Isaiah
gin nakhâwâ⁷i⁷, ita⁷nan háá Jôesi Tádá iví ay itu⁷annin, ginnán:

³Ót'ôeyanbe, naví t'ôepä⁷qa⁷i⁷ uví páadé wînsankhâymáá.

I⁷dân ugí⁷ in p'öe wônkâhây⁷amí.

Oe ahkon deedid i⁷ t'ôepä⁷qa⁷i⁷ úntuhkwíntúumí,

“In p'öe binkhây⁷an i⁷ shánkí natsonjí⁷igí⁷.

Hâ⁷i p'öe áy-áwá⁷ igí⁷ binta⁷ge⁷an.”

⁴ John i⁷ p'ó⁷p'oekandi-ân i⁷ t'ôepä⁷qa⁷i⁷ namuu. Oe ahkon deedid Jôesiví tun in
t'owa ovâyt⁷oekanhondi ovâytumáá, “Unbí t'aywó²di binjoe⁷an, hedânhó Jôesi Tádádí⁷
wovây⁷owóejé-ídí, ihaydânho naadi wâyp'ó⁷p'oe⁷amí.” ⁵Hedi hânhó báyékí t'owa Judea
nangewin hedâ Jerusalem bú⁷windá ee naji⁷ iwepiye dimää, hedi in to⁷wén dívít'aywó⁷di-
häätsi⁷annin in Jordan p'o⁷k'ay iwe ovâyp'ó⁷p'oe⁷an.

“John-bí aa kamáyo phódí ünpa⁷an, hedâ napújeba⁷amuu, hedâ khowi⁷dá hedâ thaawâ⁷ä⁷
áp'o ishaa⁷i-á ik'oe. ⁷Hedi ginnán in t'owa ovâytumáá: “Wí to⁷wí naví shánkí tsonan,
hedânhó Jôesi Tádádí wovây⁷owóejé-ídí, ihaydânho naadi wâyp'ó⁷p'oe⁷amíkhuu imáa⁷i
naví t'íugé napowagi⁷o, hedi naa ihay híwó²di wó⁷muupí dáyt⁷ä⁷-ídí iví anto wânbo
dônma⁷p'âädi-ídí. ⁸Naadá p'oedidä⁷ wâyp'ó⁷p'oe⁷o⁷, hewânbo i⁷dá i⁷ Yä⁷dâa⁷i P'oewaqhâa⁷
wovâysankhâymáá wí p'ó⁷p'oekan waagibá.”

Jesus óep⁷p'oe⁷an

⁹Ihayhâybá Jesus oe Nazareth bú⁷dí napówá, Galilee nantaa búgedi, hedi in Jordan
p'o⁷k'ay iwe John-di óep⁷p'oe⁷an. ¹⁰Hedi Jesus ee p'oe iwedi nats'anpee⁷ä⁷ ihaydi⁷,
makowá nakhuudeemändi i⁷ Yä⁷dâa⁷i P'oewaqhâa⁷ wí k'o⁷wee waagibá nawândi imú⁷, hedi
iví⁷di isóge. ¹¹Hedi wí tun makowádi naapeedi ginnán natú: “U-á naví ay wiísíg⁷i-ân unmuu.
Hânhó u⁷di ohíhchan.”

Penísendi ikhâäde Jesus óehíwóhpíkannamídí

¹²Ihaydi i⁷ Yä⁷dâa⁷i P'oewaqhâädi Jesus ahkónupiye óeho⁷. ¹³Jónântä (40) thaa iwe naji⁷,
hedi Satan i⁷ Penísendi namuu i⁷ ikhâäde⁷ óehíwóhpíkannamídí. Ihayhâädi wíyá to⁷wí i-
ádí wína⁷ánpí, in ahkónuwín animâa hääwêndä⁷mân iwe diji⁷, hewânbo in makowáwin
t'ôepä⁷qa⁷indiho óekhâge⁷nan.

Jesus-di jónu paawó⁷in ovâytuhkánnan i-ádí dimú-ídí

¹⁴⁻¹⁵ John i⁷ p'ó⁷p'oeke⁷di oe Judea óepansóge, hedi t'íugédi⁷ Jesus oe Galilee-piye
namää, Jôesi Tádáví híwó²di tun in t'owa ovâyt⁷oekanhondi. Ovâytumáá, “Nää-ânho híwó⁷
diwe naná, Jôesi Tádá nakhâymuu wovâysígħóenídí. Unbí t'aywó²di binjoe⁷an, hedâ ná⁷i
Jôesi Tádáví híwó²di tun bíwâyú.”

¹⁶ Wíyá Galilee p'oeke⁷kingé Jesus naphademän dihaydi, Simon-dá iví t'íu Andrew-
ádí dânpa⁷akanunde⁷di ovânmû⁷, indá paawó⁷in damuu. ¹⁷Hedi ovântu⁷an, “Naa-ádí
bák⁷ve. Nää dânpaahondé⁷, hewânbo naagí⁷ dînt'owahóen⁷in wânhâ⁷amí.” ¹⁸Wesebo
inbí pa⁷akanu⁷i dânpjoe⁷andi i-ádí damää.

¹⁹ Wíyá hây namää ihaydi, James-ádí iví t'íu John-dádí ovânmû⁷, indá Zebedee-ví ây
damuu. Inbí pa⁷akanu⁷i dânpjodi⁷o⁷ inbí kophé iwe. ²⁰Hedi ovânmû⁷di ovântu⁷an i-ádí
damú-íin, hedi inbí tâdá Zebedee ee kophé iwe in t'oe⁷indádí ovâyjoe⁷andi i-ádí damää.

Jesus-di wíyä⁷dâapí⁷ p'oeewaqhâa⁷ wí senbi⁷wedi óekhehpiye

²¹ Capernaum bú?ay dipówá, hedí i? kaykhanwówá thaa naná? dihaydi Hudíyoví méesate?ay ee Jesus nats'ú, hedí in t'owa ovâyhá?an. ²² Hää Jesus-di ovâyhá?o waa ovâyhá?an, gá in senä? in Hudíyoví kuuu dâyhá?o?in dívihée?an waagibá wí?ihée?ampídân, hewänbo i?dá ovâyhá?an ta?gendi itsonkhumáa waagi.

²³ Ihaydibá wí sen i? méesate ee nats'ú, i-á wí yä?dâapí? p'oewaqahâadi óemáa, hedí ituwínnú, ²⁴ “Ánpí dí?an, u? Jesus Nazareth bú?wi?. Ti un?ä? dít'ahâanú-ídí gáhán? Naa dînhanginná to?wí unmuu?in. U-á i? t'ähkí yä?dâaa?i? unmuu, i? Jôesi Tádádfí wóesandi?.”

²⁵ Jesus-di i? yä?dâapí? p'oewaqahâa óet'e?yandi óetu?an, “Hândä?dibo?, ná?i senbf?wedi ópeeve.” ²⁶ Hedi i? yä?dâapí? p'oewaqahâa ituwínnúdâhá? i? sen óethâthákannan iví?wedi napee?ä?di.

²⁷ T'ähkí in t'owa ovâyhá?an, hedí dívítu?an, “Hânnan namuu ná?in? Wêñ ts'aqmin háhkannán imáa, hedá itsonkhumáa waa i?o?. In yä?dâapí?in p'oewaqahâa wänbo ovâytsonmáa, hedí indi óe?a?gindo?.” ²⁸ Hedi oe Galilee nange i?ge t'ähkí t'owa iví?gedi dit'oe.

Jesus-di báyékí t'owa ovâyhehkhaá?an

²⁹ I? méesate iwedi dipee, hedí Jesus oe Simon-dá Andrew-ádfí inbí tewhá iwepiye namää. James-ádfí John-dádfí wá? damää. ³⁰ Dipówá ihaydi Jesus óetu?an Simon-bí jahkwíjo üntsawäp'ídehay?in. ³¹ Hedi i? kweeví whohte iwepiye namäädi man diwedi óeyä?di óeshaa. I? tsawäp'íde wesebo ûmhán, hedí ovâyhúujón.

³² Nathants'ú? dihaydi i? kaykhanwówá thaa naphade, hedihó in t'owadí in dihay?in t'ähkí hedá in to?wén yä?dâapí?in p'oewaqahâadi ovâymáa?indá wáy Jesus na?án diwepiye ovâyhúja?. ³³ In bú?wnmáa, hedí indi óe?a?gindo?in t'owa t'ähkí ee tewhá phódi dívítwé?ge?an. ³⁴ Hedi báyékí t'owa ovâyhehkhaá?an, tobá háawi inbí hay dínmuu wänbo?, hedá báyékí yä?dâapí?in p'oewaqahâa t'owaví?wedi ovâykhehpiye. Hewänbo in p'oewaqahâa wí?ovâyhí?mágipí, gá to?wí namuu?in dínhanginnândân.

Jesus wí?bo ijûusu?an

³⁵ Wa?dédí Jesus ishaha, hedí bú?dí napeedi oe hândä? naná? diwepiye namää, hedí iwe ijûusu?an. ³⁶ Simon-dá in wé?gen i-ádfí diji?indádfí dimää óenuuwâ?ídfí. ³⁷ Hedi óeshaa ihaydi óetu?an, “T'owa t'ähkídi wóetuwâmáa.” ³⁸ I?di ovâytu?an, “Jaho gimú-í o?i wé?ge?i bú? náwe tsowa naná? diwepiye, eeje wá? Jôesi Tádáví tun dovâyt'óe?amídfí. Hangí?ânkun o?ä?.”

³⁹ T'ähkí Galilee nange i?ge Jesus namändi inbí méesate eeje Jôesi Tádáví tun ovâyt'óekanhon, hedá in yä?dâapí?in p'oewaqahâa t'owaví?wedi ovâykhehpiyende?.

Jesus-di wí?sen naphéetaymuu?i? ônhehkhaá?an

⁴⁰ Wí?sen naphéetaymuu?i? Jesus-ví?piye na?ä?ä, hedí idége?disogedi pín ta?gedi nakhäge?da?póe. Óetu?an Jesus, “Dínhanginná u-á úkodi?in ná?i phéetay dínjâa?amídfí, unda?di.”

⁴¹ Jesus iví?piye hânhó nasehkanápóe, hedí ikhóhtäadi iví mandi óetäge, hedí óetu?an, “Naa oda?ákun wínhéhkhaá?amí?in. Unhehkhaápúuwí.” ⁴² Wesebo i? phéetay ûnhândí nahehkhaápóe. ⁴³⁻⁴⁴ Hedi Jesus-di óepunjôn, hewänbo páadé kaygindi óetu?an, “Óet'óeyan, to?wí wänbo ná?i úpóe i?gedi wínaat'óe?amípí. Moses ita?nan Jôesi Tádáví ta?nin diwe, únkhâ?ä? wí hääwí i?owha?ví?piye bînhuuwí?in Jôesi Tádá? óemâänídfí, in t'owa ovâyhângin?ânnamídfí ihékhâapóe?in. Nää ópûn, ha?wâa ó?an.” ⁴⁵ Hewänbo i?sen iwedi namäädi báyékí ihée?an ni?gedi, hedá hâa ûnpóe?indá t'ämäpiye in t'owa ovâyt'óe?an. Hää i?sen i?annin namuudi Jesus wí?unkodipí kee?eedi i? bú? nats'íqunídfí, hedihó bú?dí já?wébo wáy tóebo nathaapí iwe iwóyí? Hewänbo ee na?án diwe in t'owa t'ämäphä?gedi dipóya?.

Jesus-di wí?sen ûn?ä?yäkankodipí? ônhehkhaá?an

¹ Wí? hääwí thaa naphade ihaydi Jesus wíyá oe Capernaum-piye namää, hedí iví?na?ánnin in t'owa dínhanginpóe. ² Báyékí t'owa iwe diwé?gepóe, hedihó wínaajâanáhpí

phôdi nû? wânbo joe, hedî Jôesi Tâdáví tun ovâyt'ôe'an. ³ Wây-á t'owa di?ää, hedî in diwedî jónu senä?di wí sen ûn?ä?yäkankodip? whohpä? k'ewédi óekán. ⁴ Hewânbo dit'owabâ?yendi wídfnkodip? Jesus-ví nû? óekáanídí, hedîho wha?k'aypiye dipeedi Jesus nawin dee ta?ge dâyphohkîdi, hedî whohpä? wóegé i? sen ûn?ä?yäkankodip? oe áagépiye óewaje. ⁵ Dâywâyumáa?in Jesus-di ovâymû? ihaydi i? nahay?i? óetü?an, "Naví ay, uví t'aywô?di ú?owô?jen."

⁶ Hewânbo wên Hudíyoví kuu dâyhä?o?in iwe dikw'ô?nin ginnân dív?ánshaamáa: ⁷ "Háadan nâ?i sen gin ih?máa? Jôesi Tâdâdâ?mân ûnk'ôe t'aywô?di i?owóejé-ídf, hedîho gin nâ?i sen ih?máadí Jôesi Tâdâ óe?a?ginhánunde?".

⁸ Wesebo Jesus wí?bo ûnhanginpöe hâa kaadîbo dív?ánshaamáa?in, hedî ovâyt?an, "Hedî háadan ha?wâa úv?ánshaamáa? ⁹ Nâ?i sen ûn?ä?yäkankodip? dót?andá, 'Uví t'aywô?di ú?owô?jen,' hâa dót?andá, 'Uví whohpä?ay mânke?di ójíyé,' wé?i-an shánkí wínabâapu?wanpí hedânho bînmúunídí hâa ta?gendi dînkodi?in hâa joe? ¹⁰ Nâä hääwí dôkhymáa wâykeeyamídí naa t'ähkí t'owagi? o?aypuyä?i dînk'ôe?in nâä oepâa k'aydi t'aywô?di dovây?owóejé-ídf wâ?." Hedâhâ? i? sen ûn?ä?yäkankodip? óetü?an, ¹¹ "Wítumáa, ówínu, uví whohpä?ay mânke?di uví?piye unmú-í." ¹² Hedi i? sen wesebo iwínu, hedî iví whohpä? ikê?di napee. T'ähkídbô óemû?di ovâyhâa?andi ditú, "Wên hääwén gi?min wâymûu wânbo wí?aymû?pí," hedî Jôesi Tâdâ kw!áayébo óemáa.

Jesus-di Levi óetü?an óeyuuhûuwí?in

¹³ Jesus i? bú?dî napeedi oe p'oekwí kíngépiye wiyá namäa. Bâyékí t'owa iví?piye dimää, hedî ovâyhä?o?. ¹⁴ Hedî Capernaum-piye nawáymän dihaydi wí sen Levi gin nakhwâ?i? óemû? i? phahsan chä? dâywé?ge?o?i tewhâ?ay ee na?ândí, i-á Alpheus-ví ay ûnmuu, hedâ tax phahsandi-ân namuu. Jesus-di Levi óetü?an, "Naa-ádî ókä?ve," hedî iwínu?dí Jesus-ádî namäa.

¹⁵ Bâyékí wây-á tax phahsannin hedâ wây-á t'owa-á Jesus-ádî diji?, nâ?in wé?gen t'owa in Pharisees-di ovâytumáa t'ôeyanp?in gin. Wí thaa Levi-ví tewhâ ee nâ?in t'owa Jesus-ádî iví khâge?nindâdî dívihúujo?. ¹⁶ Hedî wên Hudíyoví kuu dâyhä?o?in senä?, indâ Pharisee t'owa iwedî?in dimuu?indi Jesus óemû? nâ?in gi?min t'owa-ádî ihúujodi. Hedî Jesus-ví khâge?nin ovâytsika?yan, "Háadan nâ?in tax phahsannindâdî hedâ nâ?in t'ôeyanp?indâdî ihúujo?" ¹⁷ Jesus nat'oedî ovâytu?an, "In dihay?indâ?mân wí woekandi díntây, in dihayp?indâ joe. Naa o?ää in to?wén t'aywóhkannin dimuu?in dínhanginnâ?nin dovâytu?äamídí inbí t'aywô?di dâyjoe?ämídí, in to?wén inbí wówâtsi ta?ge dâyhon gin di?ânde?indâ joe."

Jesus óetsika?yan haqâdâ i?gedi

¹⁸ Ihayhâ?bá John i? p'l?p'oe kandiví khâge?nindâdî in Pharisee t'owaví khâge?nindâdî dívihâqâdâ?o?, hedî wên t'owa Jesus ûnpówâ?indi óetsika?yan, "Háadan John-bí khâge?nindâdî in Pharisees-ví?indâdî dívihâqâdâ?o?, uvíndâ joe?" ¹⁹ Jesus-di ovâytu?an, "Dínhkhóhtsâashánk?eedinâ? dihaydi, ti i? soyingiví k'ema?in dívihâqâdâ?o wa?di indâdî najidîbo?" Joe, hâ?to ha?wâa dív?ämí wa?di indâdî díñ?ândí. ²⁰ Hewânbo owáy hâqâdâ i? soyingi inbí?wedi óekhuwakhâymâa, ihaydânho dívihâqâdâkhâymâa." *

Jesus-di ovâythayyan in Hudíyoví hay owâydi?i kuu-á hedâ iví ts'qâabi kuu-á wídänwón-depi?in

²¹ "To?wí wânbo wên to khannin deedi wên aa?ay ts'qâmin wí?it!i?k'úya?pí. Ha?wâagi i?andâ, dâywí?didi in aa?ay nat'i?k'ôe?in nats'ûnu?i, hedâ shánkí wânbo-á in to?á nasivedee-í. ²² Hedî to?wí wânbo wí?uva p'oe ts'qâabi wí?ikuudepí wí k'úwâ khowa p'oe mu?

* 2:20 Jesus wí?bo ivi?gedi ih?máa. I-á i? soyingi waagi?bá namuu, hedî iví khâge?nindâ i? soyingiví k'ema?in waaginbá-á dimuu.

khandi eeje. Ha?wâagi i?andá, i? úuva p'oe nakaypóedí nasôedí i? p'oeemúu napání, hedá i? mééna-á nacha?dee-í. Úuva p'oe ts'qabi-á p'oeemúu ts'qabi eejân ûnkuukhây?ä?.”

Jesus óetsika?yan kaykhanwówá thaa i?gedi

²³ Wí thaa, kaykhanwówá thaa naná?di?, wí tahtân nava i?ge Jesus-ádí iví khâge?nindádí dimän, hedí in khâge?nin dâyták'ethehondi dâykoehon. ²⁴ Hedí in Pharisee t'owadi Jesus óetü'an, “Háadan uví khâge?nin ha?wâa díví?o? Háa díví?o?in kaykhanwówá thaa naná? diwe nakhâakl'oe.”

²⁵⁻²⁶ Jesus-di ovâtyu?an, “Hewânbo bîntunnanpi?an háa David hâñ?oe i?annin, Abiathar na?owha?p'ó?dédí?án dihaydi. David-dá hedá in senä? i-ádí diji?indádí dihahsêndi wí hâawi? dâyk'o?i?in wídâymâapí, hedího Jöesi Tâdâví tewhá ee dits'ú, hedí i? pává ee nasaa?i David ihögidi ik'oe, hedá in senä? i-ádí diji?indá wâ? ovâymâgi, tobá i? pává Jöesi Tâdâgí? ûnwijesaa wânbo?, hedího in owha?dâ?mân dînk'óe dâyk'o?ídí. ²⁷Jöesi Tâdâdí t'owa ovâykhlíjé i? kaykhanwówá thaa dâywânpí?a?geenídá joe, hewânbo i? kaykhanwówá thaa-á t'owa ovâymâgi ovâykhlâge?namidí. ²⁸Hedího naa, t'ähkí t'owagi? o?aypuqâ?i? omuu?i dînk'óe otqunidí háa t'owa kaykhanwówá thaa iwe wânbo dînkodí?in díví?amidí.”

3

Kaykhanwówá thaa iwe Jesus-di wí sen namant'aamu?i? ônhehkâa?an

¹Jesus i? Hudfioví méesate?ay ee wíyá nats'ú, hedí wí sen wâyhângédí namant'aamu?i? iwe na?án. ²Hedí in t'owadi Jesus áyîngidi óemunde?, tigûba kaykhanwówá thaa i? sen ônhehkâa?amí, hedí ônhehkâa?andá ônt'e?p'eede-í. ³Jesus-di i? sen namant'aamu?i? óetü'an, “Nâ?in t'owaví páadépiye ówînú.”

⁴Hedâhâ? Jesus-di ovâysika?yan, “Kaykhanwówá thaa wé?i-an gînk'óe ívî?amidí: Ti wí to?wí áykhlâge?namí háa âywâ?amí? Ti gînkây?ä? wí to?wí iví wówâtsi ây?aywoeni?in háa âyhâyji?in?” Indá háabo wídituhpí. ⁵Hedí Jesus ibeedí tyîngidi óemunde?, tigûba k'aygi ovâymunde?, gá wídisígitaachanpoe?opidâ, hedí wídisehkanapóepidí óewâ?an. Hedâhâ? i? sen óetü'an, “Ókhohktäjä.” Hedí ikhôhtäjädi iví man ûnwówâdi páadédí ûnmuu waagibá ûnpoé. ⁶In Pharisee t'owa dipee, hedí wesebo Herod-ví k'ema?in ovâyhée?an wén hi? dâyk'luwîdí hâdídí Jesus óehâyj?in.

Báyékí t'owa oe p'oeqwí kíngépiye Jesus-ádí dimää

⁷Jesus-ádí iví khâge?nindádí iwedi dívijâa?an, hedí oe p'oeqwíngépiye dimäädí báyékí t'owa dínwóemää. Nâ?in t'owa di?ä? oe Galilee nangedí, Judea nangedá, ⁸Jerusalem bú?dá, Idumea nangedá, Jordan p'o? p'âñâdá, hedá Tyre bú? Sidon bú? tsowadá. Nâ?in t'owa-á háa i?o? i?gedi dit'oeđi iví?piye dimää. ⁹Hedí Jesus iví khâge?nin itq?an wí kophé ûnkhâychan?in, in báyékí t'owadi wí?oet?ä?má?ve-ípídí. ¹⁰Báyékího ovâyhehkâa?an, hedího nää-á t'âhkí in dihay?in iví?piye dívít?ä?t'â?má? oetäjägë-ídí. ¹¹Hedí in t'owa in yä?dâapi?in p'oewâqâhâadi ovâymâa?indi óemû?di iví páadépiye dívídége?dikw'lôdi, hedí dívituwînú, “U-á Jöesi Tâdâví ay-ân unmuu.” ¹²Hewânbo kay?indi in yä?dâapi?in p'oewâqâhâa ovâykhlâak'ú? wíditú?be-ípídí to?wí namuu?in.

Jesus-di tâ?di wíje senä? ovâyde?man iví khâge?nin dimúunidí

¹³Jesus okú i?piye namää, hedí in to?wén nada?in ovâytuhkânnan, hedí ee naji? iwepiye dimää. ¹⁴In diwedí tâ?di wíje senä? ovâyde?man i-ádí dimû?ídí, hedá ovâypunjöenidí iví tun in t'owa ovâytunphaadé-ídí. ¹⁵Hedâ inbá ovâyk'ú? in yä?dâapi?in p'oewâqâhâa t'owav?wedí ovâykhehpeeyé-ídí.

¹⁶⁻¹⁹Ginnân in senä? dikhâwâ?: Simon (i-á Jesus-di Peter gin wâ? óekhâwâmâgi), James-á John-dá (nâ?indá Zebedee-ví ây ûnmuu, hewânbo Jesus-di ovânkhlây? Boanerges gin,

heđi ná' in kháwá' Boanerges-á Greek-ví tundi "Kwahtqáa" gân namuu), Andrew-á, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), Thaddeus-á, Simon-dá (i-á in Zealot t'owa iwedi? i namuuwän*), hedá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhâymáa? i-á namuu).

Ditú Penísendidi Jesus óekhäge? maa? in

²⁰ Jesus wí tewhá ee nats'ú, heđi báyékí t'owa wíyá diwé? gepóedí Jesus-á iví khäge? nindá húu wânbo wí? ovâymähpí. ²¹ Hedi iví maatu? in háa ûmpoe? o? in dínhanginpóedí ûnkenmää. "Hádée iví hangintan wí? imáapí" gin ditû?

²² Wén Hudíyoví khuu dâyhá? o? in oe Jerusalem bú? dí di? ää? in wá? ditû?, "Jesus-á Penísendidi óemää. In yä? dâapí? in p'oewähâqví p'ló? dédí? dínmuu? i?, Beelzebul gin nakháwá? i? dán óekhäge? maa in yä? dâapí? in p'oewähâqví t'owaví? wedi ovâykhehpeeyé-ídfí." ²³ Hedi Jesus-di in t'owa iví? we ovâywé? ge? andi ná'i hi? wén ó? gédí? ay waagi? bá namuu? i? ovâytü? an ovâyhá? amídí: "Hádíd Satan i? Penísendi namuu? i? ûnkodi wí? bo ipikhehpeeyé-ídfí?" ²⁴ Ti wí? únhanginnáhpí? an wí nangewin t'owa wí? bo dívípihânbodá, há? to inbí nange dínkâypúuwí. ²⁵ Hedi t'owa inbí k'aygi ee wí? bo dívípiyándedáho?, há? to híwó inbí k'aygi dínpúuwí. ²⁶ Hedi hanbá Satan iví khäge? nindádí iyándedá, há? to nakâypúuwí, hewânbó iwebo iví kay ûnhâqaní.

²⁷ "To? wí wânbo wí? ûnkodipí wí sen nakay? iví tewhá ee nats'úunídí iví hä?wí ônsän-hóenídí, páadé i? sen nakay? i? óewhisógepídfíbo?. Óewhisógedidá? mânho ônsänhóení iví hä?wí.

²⁸ "Ta? gendi wâytumáa, nakodi ovây?owóejé-ídfí t'owaví t'aywó? di t'ähkí heđá t'ähká inbí hí? dí Jöesi Tádá öe? a? ginhánunde? i-á. ²⁹ Hewânbó to? wí i? Yä? dâa? i? P'oevähâqví? gedí a? ginkhanudi ihí? maadá, Jöesi Tádádí há? to hânhay wânbo ôn?owóejé-í. Wén t'aywó? nin i? o há? to hânhay wânbo na?owójeree-í? in." ³⁰ Ha?wâagi Jesus ihée? an gá in Huďyoví khuu dâyhá? o? in ditúdân, "I-á wí yä? dâapí? p'oevähâqadi óemää."

Jesus-ví jíyá-á t? uuwindá ûnpówá

³¹ Ihayhâbabá Jesus-ví jíyá-á iví t? uuwindá i? tewhá wáy na?án diwe dipówá, heđi já? wé dívitskhawindi wí to? wí Jesus ûntuhkânts'ú. ³² Báyékí t'owa ee na?án dee dikw'ôn, heđi öetu? an, "Uví jíyá-ádfí uví t? uuwindádí oe já? wé diji? heđi wóetuwämää." ³³ Jesus-di ovâytü? an, "Wây-á t'owa diji? jíyá-á t? uuwindá waaginbá dimuu? in naagí? ." ³⁴ Hedi in t'owa dibûukw'ó? nin ovâybéepuwämáadí natú, "Ná? in wá? naví jíyá-á naví t? uuwindá dínmuu." ³⁵ To? wén háa Jöesi Tádá nada? waa dív? o? innânhó naví t? uuwindá naví jíyá-á dínmuu."

Jesus-di wén hâhkangi? in ó? gédí ko? ji? i? gedí in t'owa ovâytü? an

4

¹ Jesus-di in t'owa oe p'oeqwí kíngé wíyá ovâyhá? o?, heđi ee naji? iwe báyékí t'owa dífvwé? ge? andi wí kophé na?án diwe itóigidí isóge, heđi t'ähkí in t'owa ee nange p'oeqwí kíngé dífvwóyi? . ² Iwe ovây? o? gédí? an báyékí hä?wí ovâyhá? amídí. Wén ó? gédí ovâytü? an-nin ginnâñ namuu: ³ "Bit'öeyan, Wí ko? jikwo? i? namää iví ko? ji? wóegé, heđi ee nava i? ge iko? jiwáde. ⁴ Wáy wí ko? ji? in p'löe? ay nava pínu nak'oe i? ge najemu, heđi in tsíde dipówádí t'ähkí dâyk'oe. ⁵ Wíyá ko? ji? á nak'uuná? deedá najemu, báyékí wínanankw'óhpí iwe, heđi wâphphade wínanank'aanáhpí? i? nan nasuwádí wesebo natsijópupóe. ⁶ Hewânbó i? than napee ihaydi, t'ähkí nat'aadi óephahánú, ihay wínapúutsiyedipídfí. ⁷ Wíyá ko? ji? á wâq? i phé? yávi jâa-á najemu, heđi i? phé? yávi nasöedi i? ko? ji? öe? ánhögidi hä?wí wínapaapí. ⁸ Hewânbó wíyá ko? ji? á híwó? di nan diwá najemu, heđi napeedi nasöe, heđi wáy wí ko? ji iwedi powintä? ma?kw'anukí shánkí napaa, wíyá iwedi sígíntä-á, heđá wíyá iwedi tägintä-á. "To? wén naví hí? dit'oe? indá híwó dívít'öeyaani? in dínhâq? a?"

* 3:16-19 In Zealot t'owa-á Israel nangegi? dívihânbó? in Rome-? in ovâykhehpeeyé-ídfí

¹⁰ Jesus wi⁷bo naji⁷ ihaydi, iví tā⁷di wíje khäge⁷nindá hedá in wé⁷gen i-ádí diji⁷indá oet-sika⁷yan hânnan ná⁷in ó⁷gédí natunda⁷in. ¹¹Ovâythayyandi natú, “Jôesi Tádádí wovâymági îka⁷póewídí hádídí i⁷di nää t'owa ovâysígihónde⁷ i⁷gedi, hewânbo in wé⁷gen t'owa dika⁷powada⁷pí⁷indáho dovâyhá⁷odi ó⁷gédídá⁷ dovâytumáa hedânhó wíðika⁷póewípidí.

¹²Jôesi Tádáví ta⁷nin diwe ginnán inbí⁷gedi nata⁷muu:

Tobâháa hâädi wânbo t'ähkí dâymûnde wânbo
wíðínkeepoe⁷opí,

hedá hâädi wânbo t'ähkí dit'oe⁷
hewânbo wíðika⁷póya⁷pí.

Dínkeepoe⁷odá hedá dika⁷póya⁷dá Jôesi Tádáví⁷piye dívibée-í hedí i⁷di ovây⁷owóejé-í.”

Jesus-di ovâythayyan i⁷ ko⁷ji i⁷gedi

¹³ Hedi Jesus-di ovâystsika⁷yan, “Ti ná⁷in hâhkangí⁷in ó⁷gédí i⁷ ko⁷ji i⁷gedi wi⁷ika⁷póya⁷pí⁷an? Hâdídán i⁷wé⁷ge⁷i hâhkangí⁷ ó⁷gédí wâytumáa⁷i⁷ îka⁷póewí? ¹⁴Ná⁷i ko⁷ji i⁷sen ikoe⁷i Jôesi Tádáví tun waagi⁷bá namuu. ¹⁵Wí ko⁷ji in p'oe⁷ay i⁷gepiye najemu nanankâymuu eedi, hedí wén t'owa ná⁷i nan waaginbá dimuu. Ná⁷i Jôesi Tádáví tun dit'oe⁷ wesebo i Penísendi Satan na⁷ädi inbí⁷wedi ovâyhónde⁷. ¹⁶Wíyá ko⁷ji-á nak'uuná⁷ deedá najemu, hedí wây-á wén t'owa-á ná⁷i wâphphađe k'aapí⁷ nan waaginbá dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe⁷ wesebo hîchandi dâysígí⁷o⁷. ¹⁷Hewânbo wíðipúumuupí waaginbá dimuu. Pín ta⁷gedi wíðívíwâyundepídí hây tâhkídá⁷ diyâäpoe⁷o. Dâyt'öephadendedahá⁷ t'owadá ovâywâ⁷o⁷ ná⁷i Jôesi Tádáví tun namuudi, hedího wesebo inbí wâyú dínhânde⁷.

¹⁸ Wíyá ko⁷ji-á wâä⁷i phé⁷yáví jâa-á najemu, hedí wây-á wén t'owa-á i⁷ tun dit'oe⁷ ná⁷i nan waaginbá dimuu. ¹⁹Báyékí hâäwí náä oepáa k'aydiwidí ovây⁷áyîngimá⁷, hedí hânhó dâychä⁷sígídí in ta⁷gen namuu iwedi dívihânge⁷o⁷, hedá báyékí wíyá hâäwí-á didá⁷, hedího i⁷ ko⁷ji oe⁷ánhógi waagibá dínpoe⁷o, indá Jôesi Tádáví hí⁷ dây⁷ódé⁷dedi wén híwó wânbo wi⁷ovây⁷ohpí. ²⁰Wíyá ko⁷ji-á híwó⁷di nan deedá najemu, hedí wây-á wén t'owa-á ná⁷i híwó⁷di nan waaginbá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe⁷odi dâysígí⁷o⁷, hedí híwó⁷di hâäwí díví⁷o⁷. I⁷ ko⁷ji powintä hâa sígintä hâa tâgintä ma⁷kw'anukí shánkí napaa waagibá, ná⁷in t'owa iwedi whedí hâäwí náä naka⁷powamuupí wânbo-á naka⁷powađee-í. ²¹To⁷wén naví hí⁷ dit'oe⁷indá dínhây⁷ä⁷ híwó dívít'öeyaani⁷in.

Jesus-di wén phakó i⁷gedi ovâytu⁷an

²¹ Hedi wá⁷ ovâytu⁷an, “Ti wén phakó bânts'úya⁷ wén t'ún napekichá⁷nin pho⁷ hâa whohte pho⁷ bînkéenidí⁷? Joe, wén phakóbay-á dâykée⁷ wây nakohkeet'önen iwe⁷pi⁷an.

²² Hedi hanbá t'ähkí hâäwí náä nakaamuu wânbo nakeepúuwí, i díví⁷o⁷. I⁷ ko⁷ji powintä hâa sígintä hâa tâgintä ma⁷kw'anukí shánkí napaa waagibá, ná⁷in t'owa iwedi whedí hâäwí náä naka⁷powamuupí wânbo-á naka⁷powađee-í. ²³To⁷wén naví hí⁷ dit'oe⁷indá dínhây⁷ä⁷ híwó dívít'öeyaani⁷in.

²⁴ “Hewânbo áyîngidi bít'öeyanbe. Wí híyâäwân úvit'öeyandáhó⁷, wí híyâäwân îka⁷póewí. Hewânbo híwó úvit'öeyandáhí híwó wâ⁷ îka⁷póewí, hedá shánká ihâhpúuwí.

²⁵ To⁷wí naka⁷pówâ⁷i-á shánkí óeka⁷powamâäní. Hewânbo to⁷wí híwó naka⁷pówâpí⁷-á, i⁷ waagibá, ná⁷in t'owa iwedi whýâä⁷ naka⁷pówâ⁷i⁷ ônkaayamí.”

Wíyá wi⁷ko⁷ji i⁷gedi ovâytu⁷an

²⁶ “Naadi wâythayyamí hâa Jôesi Tádáví hâhkan ûnmuu waa. Ginnán waaginbá namuu: Wí sen nava iwe iko⁷jiwâde. ²⁷Khun waagi i⁷ sen najókhâyä⁷, hedá hédén waagá ishaade⁷. I⁷ ko⁷ji-á natsijópúpuwamândi nasöemän, hewânbo i⁷ sen wi⁷ûnhanginnáhpí hâadí gin napoe⁷o⁷in. ²⁸I⁷nan diwedi napipee. Páadé naapee, hedá natútodee, hedá nakâypóe. ²⁹Hedí nakâypóe ihaydá i⁷ tâhtsa tsijódí its'â⁷, tâhtsa ihaydi nanândi.”

Mustard ko⁷ji i⁷gedi ovâytu⁷an

³⁰ Jesus-di wíyá ovâytu⁷an, “Naadi wâytuhkankhâymáa hâawin Jôesi Tádáví hâhkan ûnmuu⁷in. Ná⁷i hâhkangí⁷ hí⁷ wâytu⁷amí wâythayyamí⁷ hâa ûnwadedee-í⁷in: ³¹Ünpúuwí

háa wí mustard tân ûnpoe'o waagibá. Ná'i tândá shánkí hínchää'i namuu i' we'ge'i ko'ji t'ähkíví'wedi, ³² hewänbo óekoedi naapee ihaydi, shánkí nasöe'o i' we'ge'i nako'ondi'ví'wedi. Hedi nasödei he'endi nawá'jáykhóepoe'o, hedá in tsídé'ây-á i' wa'jáykhóe eedá na'óhkhnunná' deedí dâyyâhpá."

³³ In t'owa ovâyhá'odi báyekí háhkangí' ó'gédí'ây gi'bibá ovâytú'an, háyú dín't'óeyankodi ihay. ³⁴ Gi'bi hí'dídá' ná'in t'owa ovâyhá'an, hewänbo wí'bo iví khäge'nindádí naji' ihaydi indáho i'di hääwí t'ähkí ovâythayjo'.

Jesus i' wäq hânda' i'an

³⁵ I' thaabá nakin dihaydi iví khäge'nin itü'an, "Jaho gimú-í oe p'oekwí' p'ánäpiye." ³⁶ Hedi ho t'ähkí in t'owa ovâyhóe'andi in tä'di wíje khäge'nin i' kophé iwe dívítogidi indádí óeho'. Wây-á kophé wá' iwe dikw'ó. ³⁷ Hedi wí wäq hânhó kay'i napowá, hedá i' kophé búge nap'o'ts'úya'di nap'ohpidemän. ³⁸ I' kophé tñ'uupiye p'ônwéde eedi Jesus najókhawák'óe, hedá iví khäge'nindi óejóhsandi óetü'an, "Hâhkandi", ti áyîngi wíwóemähpi'an na?in díp'ot'akhanukhâyo'?"

³⁹ Jesus ishhaa, hedá kaygindi óehée'an i' wäq, hedá i' p'oekwîndá óetü'an, "Ánpí ók'u'." Hedi i' wäq nahandí t'ähkí nahángipóe. ⁴⁰ Hedi Jesus iví khäge'nin itü'an, "Háadan ikhunwôeda?" Ti in wäyú wívîmmáapí'an?" ⁴¹ In khäge'nin hânhó dikhunwôeda?, hedá dívítumáa, "Háawi sennan ná'i namuu? Wäqdi wänbo p'oeđi wänbo-á óe'a'gindo'."

5

Jesus-di báyekí yä'dâapí'in p'oewäqhâa wí senbí'wedi ovâykhehpiye

¹ P'oekwí' p'ánäpiye diphadédi in Gerasene-bí nange iwe dipowá. ² I' kophé iwedi Jesus nawá'dihaydi, wí sen penibégedi naapee óejay-ídi. Ná'i sendá wí yä'dâapi' p'oewäqhâadi óemáa. ³ I-á t'owápho eeje nathaa, wây dâypeníkhä'kw'óe'ó iwe. Óewhi'owán, hebo wínawhisogedee'ipí, kadénađi wänbo joe. ⁴ Hâyánbo óekwâk'ukhúwhi'an, hedá kadénadá óemanwhi'an, hewänbo i' kadéna itäädi its'ande', i' kwâk'ukhúto-á ithánde', hedá nää to'wí wänbo wí'unkodipí óesahâqanú-ídi, ivíwo nakaydi. ⁵ Khuu-á thaa-á penípho eeje hedá okú i'gá najidi itüwînunde', hedá k'uudá ipits'ande'.

⁶ Hedi Jesus kay'i najidi óemû'di iví'piye i'ää, hedá iví páadépiye idége'disóge. ⁷⁻⁸ Jesus-di i' yä'dâapí' p'oewäqhâa óetü'an, "Ná'i senbí'wedi ópeeve." Hedi kaygi itüwînudí i' p'oewäqhâa natú, "Háadan ánpí wídf'ohpí, Jesus, u Jóesi Tádá i' shánkí kw'âye na'ândiví ay unmuu'i?" Naadi Jóesi Tádáví páadépiye wída'máa, wídf'óephadekannamípí." ⁹ Jesus-di óetsika'yan, "Hânnan unkhwâq?" "Gá Bâyekí gân" gin natú i' sen, "gá na'indá báyekí gjidâñ." ¹⁰ Hedi kay'indi i' sendi Jesus óeda'máa ná'in yä'dâapi' in p'oewäqhâa wí'ovâysaanípí ná'i nangedi.

¹¹ Iwe tsowa wây báyekí pehtsude dihúuji' ee okú wâhkí, ¹² hedá in yä'dâapi' in p'oewäqhâadi Jesus kay'indi óedaa'an, "Na'in o'in pehtsudevi'ge dísân inbí tú' eeje ívitdenídí." ¹³ Hâa dida'póe'in Jesus-di ovâymâgi, hedího in yä'dâapi' in p'oewäqhâa i' senbí'wedi dipeedi in pehtsude eeje dívítogi. In pehtsude-á oe wâhkídí p'oekwí' diwepiye dív'qâwávedi dívíp'ot'ahkánu. Ná'in pehtsude mađi wíje maapaasón (2,000) ihay diji'.

¹⁴ In dâypehtsude'áyînmâa'in dishavemää, hedá iwây bú' hedá bú'dí já'wé-á háa napoe'in dâyt'óeho'. Hedího in t'owa dâymúunidí dimää. ¹⁵ Jesus-ví'we dipowá ihaydi i' sen báyekí yä'dâapi' in p'oewäqhâa iví'wedi ônkhehpiye'i' óemû'. Nää-á na'aamuu hedá iví hangintandá imáa. Óemû' ihaydi dikhunwôeda'póe. ¹⁶ In t'owa háa napoe'in dâymû'indi in t'owa dipowá'in ovâytú'an i' senbí'gedi háa óe'annin, hedá háa in pehtsude dínpóe'indá. ¹⁷ Ihaydáhá' in t'owadí hânhó kay'indi Jesus óedaa'an inbí nangedi ijâatää-idí.

¹⁸ Jesus i' kophé iwe itohon dihaydi, i' sen in yä'dâapi' in p'oewäqhâa iví'wedi ônkhehpiye'i' di pín ta'gedi óedaa'an, "U-ádí dípunmää." ¹⁹ Hewänbo Jesus-di wí'óepunmágipí.

Óetu'an, "Uví'piye ópundi uví t'owa ovâyt'ôe'amí t'ähkí háá i? shánkí natsonji?i'di ug? wôñ'annin, hedá háá uví'piye nasehkanapóe?indá." ²⁰ Hediho i? sen i? nange Tä Bú?wi Nange gin dâytu?o? iwepiye namää, hedí háá Jesus-di ôn'annin ovâyt'ôe'an. T'ähkí in t'owa dit'oe'in ovâyháa'an.

Jesus-di wi kwee ün'ünp'oepee'i? ônhehkháa'an, hedá wi a'yú nachuu'i-á óewówáapa

²¹ Jesus i? kophé iwedi p'oekw? p'änädi nawáy?ää ihaydi, p'o kíngé wáy naji? iwe báyékí t'owa diwe?gepóe. ²² Hedi wí sen, Jairus gin nakháw?i na?ä, i-á in Hudíyoví méesate?aywi p'ô'déđ? namuu. I?di Jesus óemü?di iví páadépiye idége?disóge óekhäge?daa?amídí, ²³ hedi pín ta?gedi óetu'an, "Naví ayúkáy dînchuwamää?ä. Naví k'aygipiye unmú-í hedi uví mandi náatäägé-i, hedânhoo nawóewaa-i hedá nawówáyéení." ²⁴ Hediho Jesus i-ádí namää.

Báyékí t'owa dánwóemää, hedí indi Jesus óet'ä?t'ä?chänuhon. ²⁵ Wí kwee wá? ünwoemän, i-á nap'óehaydi tä?di wíje (12) pâayo iví ünp'oe wi?ünwóy?dee?ipí.

²⁶ Ikhäge?tûwämáadí iví hääwí t'ähkí ikü?ch'aadáhá? iví chä?dá ihánu, hewänbo in woekan-nindi shánkí óewänpit'öephadekannan, hedi óekhäge?namív?wedi shánká nahaypóe.

²⁷ Ná?i kwee-á Jesus-ví?gedi nat'oe, hediho iví t?üphä?gedi t'owa jâa nats'lú iví k'léwé?in to öntäägé-ídí. ²⁸ Ginnân i'ánshaamáa: "Jesus-ví k'léwé?in to k'aygédí wán döntägediboo owóewa-i." ²⁹ Hedi öntägedi wesebo iví ünp'oe ünwóy?dee, hedi iví tú? iwe nataachanpóe iví tawä? ünhehkháapóe?in.

³⁰ Wesebo Jesus ünhanginpóe iví pínnandí to?wí nahehkháapóe?in, hedi in t'owa jâadi ibéedí natú, "To?dan naví aa dítäge?" ³¹ Iví khäge?nindi óetu'an, "Ná?in báyékí t'owadi ü? wóet'ä?t'ä?chänumáadí ovâymündepi?an, hediho háadan untü?", "To?dan naa dítäge?" gin?" ³² Hewänbo Jesus-á ibéemáa, to?dan óetäge?in óemüunidí. ³³ I? kwee ünhanginpóe háá ünpóe?in, hedi nakhunwôeda?póedáhá? nathäthapóe, hedi Jesus-ví?piye namäadi iví páadépiye idége?disóge, hedi óetu'an ta?gendi háá i?annin. ³⁴ Jesus-di óetu'an, "Naví ay, uví wäyú úmuudi unhewówa. Ánshaaginpídfó ópún. Unhehkháamúuní-áhay."

³⁵ Wa?di ih?máa ihaydibó wén senä? i? méesatewi p'ô'déđ?vi?wedi dipówá, hedi óetu'an, "Janbo Jesus-á ibéemáa, to?dan irus, i? hákandi ánpí ó'an, uví ayúkáy-á ho úchuu."

³⁶ Hewänbo Jesus-di háá ditü? wânbo wi?ovây?ayíngi?anpi, hedi ná?i tsondi óetu'an, "Wí?unkhunwôeda?ípi, ówänpiwâyú." ³⁷ Hedi Peter-á James-á hedá John-dá, James-ví t?üu ünmuu?i?, indä? i-ádí ovâypunmági. ³⁸ I? tsondiví tewhá já?wé napówá ihaydi hânhó díntü?di nat'oe. Wáy wén diséejí?, wây-á wêndá dívíshtuwíñunde?. ³⁹ Hedi nats'lú? dihaydi ovâytu?an, "Háadan hânhó úntü?", háadan íséejí? I? ayúkáy-á wínačhuupí, nawänpijókhawäk'óe-á." ⁴⁰ In t'owadi ônwânpip'áhkaa, Hediho Jesus-di t'ähkí ovâykheh-piye, hedi i? ayúkáyí tâdá-ájíyá-á in poje khäge?nindá i-ádí ovâyhondi i? wée ivé i? ayúkáy nak'óe ee dits'lú. ⁴¹ I? ayúkáyí man ônyä?di Hudíyoví tundi óetu'an, "Talitha kum." (Ná?i hí? ginnân natunda?: "Óshaa ayúkáy gân wítumáa.") ⁴² Wesebo ishaadi ijíyé (i-á tä?di wíje pâayo ihay?i namuu), hedi hânhó ovâyháa'an. ⁴³ Jesus-di kay?indi ovâykhâa'an to?wí wânbo wíðâyhangin?ânnamíp?i?in háá napóe?in, hedi ovâytu?an i? ayúkáy óehúujönení?in.

Oe Nazareth bú? Jesus óejoegi?an

¹ Iwedí Jesus naapeedi iví khäge?nindádí iví ówîngepiye namää. ² I? kaykhanwówá thaanapówá ihaydi Hudíyoví méesate?ay ee ovâyhä?o?, hedi in báyékí t'owa iwe dikw'ó?nin dívít'öeyannin ovâyháa'an, hedi ditü, "Wáhâä-an ná?i natü?di t'ähkí ünhanginpóe, hedi to?dan óehangintanmági? Hâldídan ná?i pínnán t'oe i?o?" ³ Ti i-á i? phé?t'oe?i?dä? wínamuupi?an, Mary-ví ay-á? Ti ná?in senä? James-á Joses-á Judas-á Simon-dá iví t?üuwí wi?ünmuuupi?an? Hédá in kwíyä? iví t?üuwí ünmuu?in wá?, ti na?indádí wíðijihpí?an?" Gin in t'owa ditü? gá i-ádí hílhchan wíðínpóepídâan.

⁴ Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Wí Jôesi Táaví tukhe'bi-á wáhâä wänbo t'ähkí óe'a'gin, hewänbo iví nange iwá joe, iví t'owa-ádá joe, hedá iví k'aygi wänbo-á joe." ⁵ Hedi wén híyâädiq' t'owaví'di imank'ú'di hehkháa ovâymâgi, hewänbo wiyá pínnán t'öe wänbo wí'unkodipí i'ämídí. ⁶Inbí wäyupídí öeháa'an.

Jesus iví tâ'di wíje (12) khäge'nin isan iví t'öe díví'ämídí

Ee bú'ây i'ge Jesus namändi ovâyhâhkanhon. ⁷Hedá in tâ'di wíje (12) khäge'nin iví'piye ovâye'getu'andi wi'jendi ovâypuwa'an, hedi iví t'öe díví'ämídí ovâysan. Dimäapíd'bo' i'di ovâyk'ú' in yâ'dâap'i'in p'oewäqhâa ovâyt'aanidí. ⁸Ginnân ovâyjôn: "Ímän dihaydi uduphêdâ'mân bînhûuwí, wiyá hâäbo-á joe - wí koegi' wänbo joe, hedihâa wí müu bînhâäwíkuu-igí' wänbo joe, hedihâa wí châ' únmûhto'ondi wänbo joe. ⁹Unbí anto únto'ondâ' bînhûuwí, hedá wíje to-á wívhîhuwípi." ¹⁰Ovâytu'an wá", "Wâhâä ímää wänbo', wí tewhâ ee wovâysíg'andi eebó úvíwóyí'ní, i' bú'dí ímää píshay. ¹¹Hewänbo wâhâä wovâysíg'ampidá, hedihâa wovâyt'oeyanpidá, iwedi ípeemän dihaydi unbí anto iwedi bînna'jeepéedi-i in t'owa dînhanginnanidí híwó wídlí'amp'i'in."

¹²Hedihó iví khäge'nin iwedi dimäädi in t'owa ovâyt'oe'an inbí t'aywó'di dâyjoe'ämídí.

¹³Báyékí yâ'dâap'i'in p'oewäqhâa t'owaví'wedi ovâykhehpiye, hedá báyékí t'owa dihay'indâ olive kâ'p'oe-á ovây'âyuđi hehkháa ovâymâgi.

John i' p'ö'p'oekandi öehay

¹⁴Hedi Herod i' nangewi tsondi namuu'i' ûnhanginpóe hâa napuwamännin, in t'owa t'ähkí Jesus-ví'gedi dívihî'maadí. Wén ditû', "I-á John i' p'ö'p'oekandi namuu nawâywâwâpóe'i', hedâ kavée ná'i pínnán t'öe i'o?" ¹⁵Wây-á ditû', "Elijah-ân namuu." Hedâ wây-á wêndâ ditû', "In wé'gen Jôesi Tâdâví tukhe'min diwedî'i-ân namuu, in hâ'oe'in tukhe'min waagi'bâ namuu."

¹⁶Hewänbo Herod nat'oe ihaydi, i-á natû, "John i' p'ö'p'oekandi-ân namuu, i' to otson-póe öek'é'ts'âa-i'-ân nawâywâwâpóe." ¹⁷Ha'wâa Herod natû gá hânhay natsonpôedân John öepankâyjídí hedâ pantewhâ ee öewhisöege-ídí. Iví kwee Herodias-gî' ginho i'an. Ná'innândo napóe: Herod wí t'ûu ûn'âñ, Philip gin nakhâwâ'i', hedâ tobâ Herodias-á Philip-ví kwee ûnmuu wänbo', Herod-di öekhô'yâ'. ¹⁸Hedi John-di Herod öetumâa, "Híwó wínamuupí uví tî'uvûv kwee mânkâyjídí." ¹⁹Hedânhâo Herodias-di John öet'aydi nada' to'wídí öehâyjí'in, hewänbo wí'unkodipí, ²⁰gá Herod-di John öekhunwôeda'dân. Herod-dâ' ûnhanginná John iví wówâtsi ta'ge ihomnin hedâ yâ'dâa'i'-ânamuu, hedihö ôn'aywonde?. Herod öehí'an John-bí hí' ôntödeyaanidí, hewänbo ônt'oeýandedi hâa i'ânssha'äm'i'in wí'ishaadepí.

²¹T'öedîwân híwó ûnpóe Herodias. Herod-ví aycha thaa ûnnândo ishânk'eedipaa, hedi in tsonnindâ in sundado p'ö'dédi'indâ hedâ in kodit'owa senâ? Galilee-windâ ovâyhûutu'an. ²²Hedi Herodias-ví a'yú ûnts'ündi ovâyâde, hedi Herod-á in ovâyhûutu'annindâ ovâyhâ'an iví shade. Hedihó Herod-di i' a'yú öetu'an, "Dída'a'an naa hâäwí unda'i?", hedi naadi i' wímmâäní." ²³Iví tun imâgi Jôesi Tâdâví pâadépiye ginnân: "Hâäwí unda'póe'i?", naadâho wímmâäní, naví nan wänbo píngé haydi wímmâäní." ²⁴Hedi i' a'yú napeedi iví jiyá öetsika'yan, "Hâä-an oda'púuwí?" Iví jiyâdî öetu'an, "Gá John i' p'ö'p'oekandiví p'önnâundâ'púuwí." ²⁵I' a'yú iwâñâhô'di wesebo ee Herod na'âñ dee nats'í, hedi öetu'an: "Naa oda' wesebo dímmâni'in wén sâ'wé phâagân diwedî John i' p'ö'p'oekandiví p'önnâ."

²⁶Herod nat'oeđi báyékí nachanpóe, hewänbo in senâ? dikw'ö'ninbí pâadépiye iví tun imâgi'in namuuqidbo wínamâ'a'pí "joe" gin öetu'äm'i'in. ²⁷Hedihó wí sundado áy'di' öepunjôn John öek'é'ts'âa-ídí pan tewhâ ee, iví p'ôn ônkâyjídí. ²⁸Hedi i' sundado han i'andi John-bí p'ôn wén sâ'wé phâagân diwedî ônmaa. I' a'yú ôn'andâhâ'i a'yúdâ iví jiyá-â ôn'an. ²⁹John-ví khäge'nin dînhanginpóe ihaydi di'qâ'i' pení dâykâyjídí, hedi dâykâh'k'û.

Jesus in p'ânu maapaasôn (5,000) senâ'dâ in wé'gen t'owa-á ovâyhûujôn

³⁰ Jesus-ví t'ōekhuwa²in Jesus-ví³piye diwáy⁷ää, hedí t'āhkí háá dívi⁷an waa hedá hääwí t'āhkí dâyhá²annindá óet'ōe⁷an. ³¹ Bâyékí t'owa di⁷ää⁷ädá dimää⁷ädá Jesus-á iví khäge⁷nindá húu wânbo wí⁷ovâymähhpí. Hediho Jesus iví khäge⁷nin itu⁷an, “Jaho gimú-í oe hândä⁷ naná⁷ diwepiye wí⁷bo giyéenídí, hedí owe fívíkaykhanwóá⁷amí.” ³² Hediho kophé iwedi oe hândä⁷ naná⁷ diwepiye dimää.

³³ Hewänbo dívijâa²andi bâyékí t'owa i⁷ bú⁷ây i⁷ge⁷indi ovâymû⁷, hedí ovâytæa, hedí oe p'oeikwí kíngé nangedibo dívij⁷a⁷yuu⁷andi Jesus-ví páadébo dipówá. ³⁴ Jesus i⁷ kophé iwedi nawhavé⁷adi in bâyékí t'owa ovâymû⁷, hedí inbí⁷piye nasehkanäpöe gá wén k'uwá waagibá áy⁷dipidibó dijidân, hedího bâyékí hääwí ovâyhá⁷an. ³⁵ Nakinnmân dihaydi iví khäge⁷nin iví⁷piye di⁷äädi óetu⁷an, “Nâwe na⁷ahkonná, hedá nää-á nakinmân. ³⁶ Nâ⁷in t'owa ovâypunjönbe i⁷ nava hää tsowa nanân deejepiye hedá i⁷ bú⁷ây eejepiyá, dâyhääwikuumá-ídí dívihüuyamídí.” ³⁷ Hewänbo Jesus-di ovâytu⁷an, “Undidânho bînhuujöení.” Indi óetu⁷an, “Hâdîdân ây⁷amí? Ti unda⁷ gimú-í⁷in wâygín tâgintä (200) thaâ t'oe dívi⁷andi wâ⁷aa âyhäänu-ídí koegi⁷ âykumumá-ídí, hedá âymâäní dâyk'ó⁷ídí?” ³⁸ Jesus-di ovâytsika⁷yan, “Hâyú-an koegi⁷ bînmáa? Ja binmú⁷dí.” Hâyú dâymáa⁷in dînhanginpöe ihaydi ditú, “P'ânu pává⁷ây hedá wíje pa⁷ây-á.”

³⁹ Hedi in t'owa t'āhkí ovâytu⁷an ee tâa tsâwâ⁷ eedi dívibóedíkw'oení. ⁴⁰ Hedi dívivwhaadi-kw'ôdi tâgin tâgindá (100's) hedá p'ânu⁷ tâgindá (50's). ⁴¹ Jesus i⁷ p'ânu pává hedá in wíje paa-á ihogi, hedí makowápiye ibeedí ikú⁷daa⁷andi i⁷ pává-á hedá in paa-á ihave. Hedâhá⁷ iví khäge⁷nin ovâytu⁷an in t'owa ovâyphaadé-ídí. ⁴² T'āhkí in t'owa dívihüuyandi dívishu⁷an, ⁴³ hedí iví khäge⁷nin tâ⁷di wíje (12) t'ûn p'eedí i⁷ dînpiphade⁷i pává hedá paa-á dâywé⁷ge⁷an.

⁴⁴ In senä⁷dâ⁷bo dívihüuyannin p'ânu maapaasôn (5,000) ihay diji?

Jesus p'oe kw'âayé naji?

⁴⁵ Wesebo Jesus iví khäge⁷nin ijôn i⁷ kophé iwe dívítöenídí, hedí ovâytu⁷an oe p'oeikwí⁷ p'ânu⁷apiye dipáadémú-í⁷in, Bethsaida bú⁷ay naná⁷ diwepiye. Hebo i-á iwebo iwóy⁷ in t'owa ovâypunjöenídí. ⁴⁶ Hedi in t'owa ovâyjoe⁷andi okú kw'âyepiye namää ijûusu⁷amídí.

⁴⁷ Nakhunpöe ihaydi i⁷ kophé oe p'oe pinudi namän, hedí Jesus-á wí⁷bo-á ee nan deedí naji?

⁴⁸ Hânhho dívít'ōekanhondi ovâymû⁷, i⁷ wâadi pâadépiye wí⁷ovâypunmähhpí⁷.

Hédénpipiye naná⁷ dihaydi p'oe kw'âayé naji? ovâykâanídí, hedí ovâyphadekhâymâawän.

⁴⁹ In khäge⁷nindi p'oe kw'âayé naji⁷ òemû⁷, hedí wí p'oe wâqâhâ⁷ i⁷ namuu gin di⁷ândi dívítwâinu⁷ dikhunwôeda⁷ waa, ⁵⁰ gá t'âhkídí òemû⁷di dívipíhäädân. Hewänbo wesebo ovâytu⁷an, “Unbí p'ânu⁷ khó⁷jé ikaymúuní. Naa Jesus-ân omuu. Wí⁷khunwôeda⁷ípí.”

⁵¹ Hedi i⁷ kophé iwe indadí ipitogí, hedí i⁷ wâqâ nahán. Hânhho ovâyhâa⁷an, ⁵² gá dika⁷powakâymuudân. Wa⁷di wídika⁷póya⁷pí ta⁷gendi to⁷wí namuu⁷in, tobá i⁷ pávâdí wí pínnán t'oe i⁷an wânbo.

Oe Gennesaret nange Jesus-di in dihay⁷in ovâyhekhâa⁷an

⁵³ Oe p'oe p'ânu⁷apiye diphadedí Gennesaret nange dipowá, hedí i⁷ kophé dâywöhiso. ⁵⁴ I⁷ kophé iwedi dipee ihaydi wesebo in t'owadi Jesus öetaa. ⁵⁵ Wâyge⁷ naji⁷in dînhanginpöe ihaydi, in t'owa t'âhkí dívij⁷a⁷yuu⁷an in dihay⁷in inbí whohpa⁷ wóegé ovâykâanídí. ⁵⁶ Wâhâ⁷ Jesus namää wânbo⁷, háá bú⁷ây i⁷ge, háá bú⁷ he⁷endi i⁷ge, hediháá bú⁷ já⁷wé iwe in t'owadi nää⁷in dihay⁷in bûu píngé iwe ovâykwl'oe⁷ó, hedá pín ta⁷gedi óedaa⁷o⁷ iví to⁷ k'âygédí wän ontägägé-ídí, hedí t'âhkí in öetäge⁷in dihekhâapöe.

In hâñ⁷oe⁷inbí hâhkhan

¹ In Pharisee t'owa-á hedá wén Hudíyoví khuu dâyhá⁷o⁷indá Jerusalem-di di⁷äädi Jesus-ví⁷we dívivé⁷ge⁷an. ² Hedi indi ovâymû⁷ Jesus-ví khäge⁷nin dívihüujodi díviman'owí dipidibó⁷ in Hudíyoví khuu waa.

³ Ná?in Pharisees-á hedá t'ähkí in wé?gen Hudíyo-á wídívíhúujopí páadé díviman?owídipídbo?, hák in hán?oe?in Hudíyoví kхuu dínmuu waagi. ⁴ Hedi wáy dâyhäwíkú?ch'áade? iwedi di?ädi wídívíhúujopí páadé gin díviman?owídipídbo?; hedá báyékí hâ?bi kхuu-á dây?a?gindo?. Inbí k'lédé-á p'onbay-á sänbáy-á dây?owídinde hák namúuní waagi. Gin dínmuu inbí kхuu.

⁵ Hedi ná?in Pharisees-á ná?in Hudíyoví kхuu dâyhâ?o?indá indi Jesus óetsika?yan, "Háadan uví khäge?nin in hán?oe?in se?daaví kхuu dây?a?ginnamív?wedí, inbí húugí? dâyk?o? wa? díviman?owídipídbo hák nakhâ?ä? waagi?" ⁶⁻⁷ I?di ovâyt?an, "Un paa waaginbá úvíjánúmáa?in ímuu?in, hán?oe híwó Isaiah-di unbí?gedi ita?nan háawin t'owa ímuuni?in. Ginnán hák Jóesi Tádá natú?in ita?nan:

Ná?in t'owa híwó naví?gedi dívihée?o sóphogedí,

hewänbo inbí p?nádá han wídíchäapí.

Dít? naa dí?a?gin, hewänbo wídíñchâ?muupí,

gá t'owaví hí?dâ? dâyhâ?odâ, hedá dít? inbí hí?-á naví hâhkan dínmuu.

⁸Hák Jóesi Tádá natsonpóe?in bínjoegi?o?, hedí t'owaví kхuu-á bînhónde?.

⁹"Íchanpóe hânho únhanginnán waa, hák Jóesi Tádá natsonpóe?in bînhâng?odi unbí kхuu bîn?a?ginnamídí. ¹⁰Moses natúhpí?an,

Unbí tádá?in jíyá?in bîn?a?ginnamí.

Hedá wá? natú,

To?wí iví tâdáv?gedi hák iví jíyáv?gedi híwóhpí ihée?andi, i-á óeháyjí.

¹¹⁻¹²Hewänbo undá ginnán itû?: Wí to?wí ûn?ä? iví tâdá hák iví jíyá itu?âamí?in, "Naví hâäwi i?gedi otû? Korban gin." (Hudíyoví tundá Korban natunda?, Ná?i hâäwi-áho Jóesi Tádá dómági? gin.) Hedí tobá i? hâäwidí i? tâdá hák i? jíyá óekhäge?namí wânbo?, ná?i to?wí gin natú?i hâäwi wânbo ing? wívînkanmâänípi. ¹³Báyékí hâäwi ha?wâagi bîn?o?, hedího unbí kхuu bînhâ?odi Jóesi Tádáví hí? wí?ûnchâ?muupí waa bînkanmáa."

I? hâäwi Jóesi Tádá natú?di yä?dâapí? namuu?in

¹⁴In t'owa wíyá ovâyt?ge?an dihaydi, Jesus-di ovâyt?an, "T'ähkídbo bít'óeyan, hedâñho íka?póewí. ¹⁵Háawi wí hâäwi namuu wânbo t'owa dâyk?o?i?dâ? yä?dâapí?in wídi?poe?opí. Hewänbo hâäwi híwóhpí? inbí p?ná? khô?jé iwedi dínpée?i?dâho yä?dâapí?in dipoe?o. ¹⁶To?wí naka?powada?i-á ûnkhâ?ä? it?óeyaani?in."

¹⁷In t'owa ovâyt?an dihaydi iví tewhá ee nats'ú, hedí iví khäge?nindi óetsika?yan ná?i hí? hânnan natunda?in. ¹⁸Hedi ovâyt?an, "Ti un wá? ka?powapi?in ímuu? Ti wí?ûnhanginnáhpí? an wí to?wí yä?dâapí? wínapo?opí wí hâäwi iví já?wédi ûnts?ûndidi, ¹⁹gá ná?i hâäwi wí?ûnts'úya?pídâñ iví p?ná? khô?jé, hewänbo iví see iwáho?, hedí iví tú? iwedi ûnwânpiphâde?." (Ná?i ovâyt?andi Jesus-di ovâyhâ?an t'ähkí koeg?i? híwó?di namuu óek'o?ig?).

²⁰Heđahá? ovâyt?an, "Hâäwi wí to?wíví p?nádí ûnpee?i?dibâa yä?dâapí? napoe?o. ²¹⁻²²Híwóhpí ánssha wí to?wí iví p?ná? khô?jé imáadí i-á nasända?; nat'owat'akhnuda?; wínahkóhtsâq?änpí wânbo to?wí-ádí iwhohkumáa; hák tobá nakhóhtsâq?äñ wânbo?, wíyá to?wíví kwee-ádí hák sendádí iwhohkumáa; hâäwi wé?gen t'owa dâymâa?i-á nada?; jänäkikandi namuu; nahójo; hák nawânpida? waagi i?o?; nathíut'óe; t'owaví?gedi híwóhpí ihée?o?; ichaq?o?; t'óeyanpí? namuu. ²³Ná?i yä?dâapí? hâäwi wí to?wíví p?ná? khô?jé iwedi ûnpeedi, i?dibâa yä?dâapí? óepa?."

Wí kweeví wâyú

²⁴Jesus i? nange ijoe?andi Tyre bú? tsowapiye namää, hedí wí tewhá ee nats'ú. Wí-nada?pí to?wí wânbo ûnhanginnáam?in ee na?ännin, hewänbo wí?ûnkođipí ikaayamí?in.

²⁵⁻²⁶Hedi wí kweeví Jesus-ví?gedi nat'oedi wesebo ee na?án deeipyee namää. Ná?i kweeví Syrophenicia-wí namuu, hedího kodi Hudíyo wínamuupí. Iví ayúkáy wí yä?dâapí? p'oe?wâqâhâđi ônmáa, hedí Jesus-ví páadépiye idége?disógedi kaygindi óedaa?an i?

yä?dâapi? p'oewaqhâa iví a?yúví? wedi ônkhehpeeyé-ídí. ²⁷Jesus-di i? kwee óetu?an, "Naa wiðñkhâ?ähpí in wé?gen t'owa dovâykhâge?namí?in, in Hudíyo t'owa dovâykhâge?-nanpíðbo?. U? páadé wíkhâge?nandá, in áyyâqví húugí? in tsé?ây dovâymä? waagibá namúuní." ²⁸I? kweedi óetu?an, "Nanbí Sedó, háa untú waa ta?gen namuu. Hewänbo i? pávatá määsa pho? in áyyâq dínjemu?i? in tsé?ây wänbo dâyk'o?." ²⁹Jesus-di óetu?an i? kwee, "Híwó untúdho naadi i? yä?dâapi? p'oewaqhâa uví ayûkáyví? wedi dônkhehpiye. Jaho uvi? piye ópún." ³⁰Hedi i? kwee iví? napowá ihaydi, i? a?yú whohte eedi nak'óedí óemü?, hedí i? yä?dâapi? p'oewaqhâa ho ûmpee.

Jesus-di wí sen tunpi? namuu?i? ônhekhhâa?an

³¹Tyre bú?dí Jesus napeedi Sidon bú? i?ge naphade, hedá iwédá Galilee p'oekwíngépiye nawáymää, i? nange Tä Bú? Nange gin dâytu?o? iwe. ³²Hedi wí sen ojet'aa?i namuu?i hedá tunpi?-á ônkán, hedí pín ta?gedi óedaa?an i? sen óetäagé-ídí ônhekhhâa?amíðí. ³³Jesus-di i? sen in t'owaví? wedi wí?bo? óejâa?an, hedí iví mankhú i? senbí oje phóge itógi, hedáhá? imankhúsóp'o?andi i? senbí hän öntäge. ³⁴Hedi makówápiye ibéedí kaygi ihâq'an, hedí i? sen óetu?an, "Ephatha" gin. (Ná?i tun Ephatha-á "nakhuudee-í" gân natunda? Hudíyoví tundi.) ³⁵Wesebo i? senbí ojephó ûnkuudee, iví händá ûnjudedee, hedí thay?eedi ihée?an. ³⁶Hedi Jesus-di in t'owa ovâykhâa?an to?wí wänbo wíðâyt'öe?amípidí, hewänbo indá shánkí ovâykhâa?andá shánká dâyt'öe?an. ³⁷In t'owa dit'oeđi hânhó ovâyhâa?an, hedí ditú, "Hääqwí t'ähkí híwó i?o? In ojet'aa?in wänbo dit'oe?o, in tunpi?indá dívihée?o?"

8

Jesus-di in jónu maapaasôn (4,000) t'owa ovâyhúujô

¹Ihayhâabá wây-á báyékí t'owa diwé?gepóe, hedí hääwí wänbo dâyk'o?igí? wíðâymáapí. Jesus iví khâge?nin itu?andi ovâytu?an, ²"Naa ná?in t'owaví? piye osehkanápóe. Poje thaanaa-ádi diji?", hedí nää-á hääwí koegí? wänbo wídfñphadepí. ³Hedi dihâhsêndibo inbí?piye dovâypunjôndá, wây p'oegebo hâadi dikaañu-í, wây wén kayí?di di?äadi." ⁴Iví khâge?nindi óetsika?yan, "Wâhâä-an nää ahkon deedi wí koegí? âyhóení, ná?in t'owa âyhúujöení?" ⁵Jesus-di ovâytsika?yan, "Hâyú pává-an bînmáa?" Ditú, "Tsé ihay."

⁶Jesus-di in t'owa ovâytu?an ee nange dívkw'öení gin. Hedáhá? i? pává ihogidi ikú?daa?an, hedí ihâvedi iví khâge?nin ovây?an in t'owa ovâyphaadé-ídí, hedí han díví?an. ⁷Wén häyú pa?ây wá? in khâge?nin dâymáa, hedí Jesus ikú?daa?andi in khâge?nin ovâytu?an dâyphaadé-í?in. ⁸In t'owa dívihúuyandi híwó dívishu?an, hedí in khâge?nin tsé ihay t'ún p'eedí i? dínpahade?i? koegí? dâywé?ge?an. ⁹Ná?in t'owa dívihúuyannin madí jónu maapaasôn (4,000) ihay diji?. ¹⁰Hedi Jesus-di in t'owa ovâypunjôndi wesebo i? kophé iwe itógi iví khâge?nindádí, hedí Dalmanutha nangepiye dimää.

In Pharisee t'owadi Jesus óedaa?an wén pínnán t'öe i?amíðí

¹¹In Pharisee t'owa di?ää hedí Jesus óetu?hârmáa. Óeda?máa wén taa makówádí ovâykeeyamíðí, gá óetay?ni?in dida?dân. ¹²Jesus kaygi ihâa?andi ovâytu?an, "Háadan un nääwin t'owa wén taa bînmúuní?in ída?" Ta?gendi wâytumáa, un t'owa wí hääwí ha?wâagi?i-á wíwâykeekanhâymáapí." ¹³Hedi ovâyjoe?andi wíyá iví kophé iwe itógi, hedí iwâybun oe wâyhâna?piyebá.

Jesus iví khâge?nin ihée?an in Pharisee t'owa-á hedá Herod-á inbí hâhkan ni?gedi

¹⁴Jesus-ví khâge?nin dín?öde dâypâvâhûuwíðí – wí w  e p  v  d  ? i? kophé iwe indádí dâymaa. ¹⁵I?di ovâytu?an, "B  yângi?an h  ?in Pharisee-ví oewâaseedi, hedá Herod-v  d  ." * ¹⁶Hedi in khâge?nin w  n   táye dívit  an, "Háadan gin nat  ? G   madí w  yâpâv  maapíd  ." ¹⁷H  a dit  ?in Jesus ûnhanginpóe, hedí ovâytsika?yan, "Háadan itu? w  v  pâv  maapí?in? Ti h  a otunda?in wa?di w  n  hanginpoe?opí?an, hedih  a wa?"

* ^{8:15} Jesus "oewâasee" gin nat  d   inbí hâhkan ni?gedâd   ih  m  a, hewänbo in khâge?nin w  dika?p  w  p  í.

wí?íka?póya?pí'an? Ti íka?powakâymuu? ¹⁸ Ítséemuu, hedí háadan handi wí?únkeet'óepí? Hedá i?ojemuu, hedí háadan handi wí?ít'oe?opí? ¹⁹ Ti wí?ún?ánshaapi?an haa dáy?annin? Ná?i p'ánú pává in p'ánú maapaasô (5,000) t'owagi? dovâyhâve ihaydi, hâyú t'únnan i? dínphade'i koegí? bînwé?ge?an?" Óetu?an, "Tâ?di wiye (12) ihay." ²⁰ "Hedá tsé ihay pává in jónu maapaasöngí?á (4,000) dovâyhâve ihaydi, hâyú t'únnan i? dínphade'i koegí? bînwé?ge?an?" Ditú, "Tsé ihay." ²¹ Hedi ovâytu?an, "Hedi háadan wa?di wí?íka?póya?pí'i? oewáasee i?gedi wâytu?andi?"

Oe Bethsaida bu?ay Jesus-di wí sen tsf?t'aa?i namuu?i? ônhehkâhá?an

²² Oe Bethsaida bu?ay dipówá, hedí wén t'owadi wí sen tsf?t'aa?i namuu?i Jesus-ví?we óekán. Pín ta?gedi indi Jesus óedaa?an ná?i tsf?t'aa?i? óetäágé-ídí ônhehkâhá?amidí. ²³ Jesus-di i? tsf?t'aa?i? óepahké?, hedí oe bu?dí ja?wépiye óepaho?di tsée eedi wí só?p'oedi óe?ayu, hedá iví mandá óetäágédi óetsika?yan, "Ti hâywí úkeepoe?o?" ²⁴ I? tsf?t'aa?i? ipuwâbédí natú, "T'owa dijidi dovâymûnde?, hewânbo hâywí wí tay waagibá díncħaqá." ²⁵ Hedi wíyá i? senbí tsée Jesus-di ôntâge. Nää-á i? tsf?t'aa?i hânhó ipuwâkhâqâdi nawôwa, hedí wesebo hâq? t'ähkí kee?eedi ûnkeepoé. ²⁶ Hedi Jesus-di i? sen iví?piye óepunjôndi óetu?an, "Hâq? bu? wí?unwáyts'lýunípí."

Peter natú to?wí Jesus ta?gendi namuu?in

²⁷ Jesus iví khâge?nindádí i? bu?ây eeje Caesarea Philippi bú? tsowa eejepiye namää. Dimän dihaydi iví khâge?nin itsika?yan, "To-an naa omuu gân ná?in t'owa ditu??" ²⁸ Óetu?an, "Wên ditu? John i? p'ó?p'oekandi-ân unmuu. Wây-a wêndá ditu? Elijah-ân unmuu, hedá wa?di wâyéjé wêndá ditu? wí Jôesi Tâdâví tukhe'min diwedí?i-ân unmuu." ²⁹ Hedi ovâytsika?yan, "Hedi undá, to-á naa-á omuu gân i?ânde?" Peter-di óetu?an, "Gá i? to?wí Jôesi Tâdâdí oésogé?i? t'owa ovây?aywoenídí, i-ân unmuu." ³⁰ Hedi kaygindi ovâykhâq?lú? wíyá to?wí wânbo wíðâyhangin?ânnamípídí to?wí namuu?in.

Jesus ihée?an it'óephadékâymáá i?gedi hedá nachuwig?o i?gedá

³¹ Hedi ihaydi hâa ûnpuwag?o i?gedi ovâyhée?andi ovâytu?an, "Ná?in nakhây?á? napúuwí?in: Naa, t'ähkí t'owagi? o?aypu?i? omuu?i bâyékí dont'óephadékâymáá, hedí in Hudíyo tsonnindádí in owha? p'ó?dédí?indádí hedá in Hudíyoví kuu dâyhâ?o?indádí wé?ge naa díjoegikhâymádá wídísígikaykhâymápi. Díkhe?khâymáá, hewânbo poje thaaiwe owâywâpauwag?o." ³² Ná?i hâywí thay?eedi ovâytu?an, hedí Peter-di óehângé?andi óetu?an, "Ha?wâa wí?untq?unípí." ³³ Jesus ibéedí in wé?gen khâge?nin ovâymûnde?, hedí Peter óet'e?yandi óetu?an, "Satan, Peníseidí, naví?wedi óhađí. U-á t'owa waabá bi?ánshaamáá, Jôesi Tâdâ i?ánshaao? waagá joe."

Hâa t'owa díñkhây?á? díví?amí?in Jesus óeyu?hûuwí?in dida?di

³⁴ Hedâhá? iví khâge?nindá in wé?gen t'owa t'ähkí ovâywé?ge?andi ovâytu?an, "To?wén naa-ádí dikä?äädá?indá wídînkây?ähpí hâa diwânpida? waa díví?amí?in, hewânbo inbí phé?win dâyhûuwí, hedá naa-á díyûuhûuwí. † ³⁵ To?wén inbí wówâtsi dâywânpí?aywoení?in dida?indá inbí wówâtsi dipedeeg?o. Hewânbo to?wén inbí wówâtsi naag? hedá Jôesi Tâdâví híwó?di tungí?á dívímâgi?in, indá inbí wówâtsi dit'anpúuwí. ³⁶ Tobá wí to?wí hâywí t'ähkí nää oepáa k'aydi nakw'ó?di ihógi wânbo?, wé?innan wén híwó óekhâymáá iví wówâtsi iwâyho?di? ³⁷ Wí to?wí wí?ûnkodipí hâywí wânbo imâänidí iví wówâtsi nawâyt'apúuwí?dí. ³⁸ In nääwin t'owa t'aywóhkannin dimuu?in Jôesi Tâdâ dâyjoegi?an, wí kwee iví sen ijoegi?an wíyá pi?wívi sendâdí ithaayé-ídí waagibá. Naa t'ähkí t'owagi? o?aypu?i? omuu?i nää oepáa k'aydi piye owây?á?, naví Tâdâví sa?wó?di kohthay woége hedá in ya?dâa?in makówâwin t'óepa?qâ?in wóégá o?á? Hedi to?wén nää naa díwôeda?in hedá naví hâhkandá dînwôeda?indá, naadi wâ? dovâywôeda?khâymáá owây i? thaa owây?á?i napówá ihaydi.

† ^{8:34} Ná?in natunda?, dikhâymúuní dâyt'óephadé-ídí, Jesus in phé?win deedí it'óephade waagibá.

9

¹ “Ta^gendi wâytumáa, Jôesi Tádádí iví kay ûnmuuⁱⁿ wovâykeeyamí hedí bîn-puwäkhâymáa naa tsundi omuuⁱⁿ. Nâⁱin napúuwí wa^di wáy wén náwe jíⁱin lhánpídibó.

Háa Jesus ûnchäq waa ûn⁷egópoe

² Sí thaa naphade ihaydi Jesus-di Peter-á James-á John-dá i-ádí ovâyho⁷, hedí wén p'in tûwâ⁷in kw^láyepiye wí⁷bo dimää, hedí inbí páadépiye Jesus háa ûnchäq⁷in ûn⁷egópoe. ³ Iví aa hânho ts^lä⁷i ûn⁷ots'apóe, tóebo hâ⁷to i⁷ aa ihay ts^lä⁷i i⁷owéedi-í. ⁴ Hedí Moses-ádí Elijah-ádí tsíkhagipí dakeepóe, hedí Jesus-ádí dânhí⁷máa. ⁵ Peter-di Jesus óetü⁷an, “Háhkandi”, híwó namuu náwe gikw'ôndi. Jaho poje óhkhun tewhá⁷ây âyk'wôení, wée u⁷gí⁷, wiyá Moses-gí⁷-á, hedá wiyá Elijah-gí⁷-á. ⁶ Moses-ádí Elijah-ádí dakeepóedí in khâge⁷nín hânho ovâypihää, hedânho ha⁷wâa Peter natú, gá háa natqumíⁱⁿ in wí⁷ûnhanginnáhpidâñ. ⁷ Hedí wí okhúwá napówadí ovây⁷óhkhunnan, hedí nâⁱin tun okhúwá jâadidi napee: “Nâⁱ-ân naví ay dînmuu donsígí⁷i. ⁸ I⁷bñt^lóyeaaní.” ⁹ Wesebo i⁷ge t^lähkí dívibée, hewänbo Jesus-dá⁷mân dâymû, wiyá hæawí wänbo-ájoe.

Jesus óetsika⁷yan Elijah nawáy⁷a⁷ i⁷gedi

¹⁰ Oe p'in kw^láyedi diwhave⁷q ihaydi Jesus-di ovâytu⁷an, “To⁷wí wänbo hæawí bînmûⁱⁿ wívînt^löe⁷ämípi, owáy naa t^lähkí t^lowagi⁷ o⁷aypuqá⁷i ochuudi wiyá owâywówápoe píhay.” ¹¹ Iví tun ôn⁷a⁷gin, hewänbo wí⁷ná tâye dívitsika⁷yan, “Hânnan namuu nâⁱin tun, wiyá nawâywówápúuwí i⁷gedi?” ¹² Hedí Jesus óetü⁷an, “In Hudíyoví khuu dâyhâ⁷o⁷in ditü⁷, i⁷ to⁷wí Jôesi Táadí óesogekhâymáa⁷i⁷ t^lowa ovây⁷aywoenidí na⁷äpídibó⁷ Elijah-á napowagi⁷o. Hâddána hâ⁷wâa ditü⁷?” ¹³ Jesus-di ovâytu⁷an, “Ta^gendi Elijah páadébo na⁷ä⁷-fí⁷in nakhâ⁷ä⁷-akun, hæawí t^lähkí ikhây⁷ämídi. Hedí hânnan nata⁷muu naa t^lähkí t^lowagi⁷ o⁷aypuqá⁷i⁷gedi? Gá ginnán: Bâyékí dont^lóephadékhâymáa, hedá t^lowadá díjoegikhâymáa. ¹⁴ Hewänbo naadi wâytumáa, Elijah ho na⁷ä⁷-akun, hedí híwóhpí öe⁷an in t^lowadí hâa dida⁷ waagi. Jôesi Tádáví ta⁷nin diwe ivi⁷gedi ûnta⁷muu hâa óekhâymáa⁷in.” *

Jesus-di wí yä⁷dâapí⁷ p^loewaqahâa wí enúkáyv^lwedi ônkhehpiye

¹⁵ Jesus-ví wé⁷gen khâge⁷nín diji⁷ iwe tsowa dipówá, hedí bâyékí t^lowa bûuk^lúwákí diwindi dâymû. Wén Hudíyoví khuu dâyhâ⁷o⁷indá hedá in khâge⁷nindá dívítuhânmáa.

¹⁶ In t^lowadí Jesus óemû⁷di ovâyhâa⁷an, hedí ivi⁷piye díví⁷ä⁷ öesengitu⁷ämídi. ¹⁷ Jesus-di ovâytu⁷an, “Hâadán úvituhânmáa?” ¹⁸ Nâⁱin t^lowa jâagedi wí sendi óetü⁷an, “Háhkandi”, naví e⁷nú wînmaa, i-á wí yä⁷dâapí⁷ p^loewaqahâadí óemáadí wí⁷ünhí⁷kodipí.

¹⁹ Hedí hâädi wänbo nâⁱ p^loewaqahâa ônkhehpeey-ídi, hewänbo wídinkodipí.” ²⁰ Jesus-di ovâytu⁷an, “Un t^lowa-á wâyupí⁷in ímuu. Hâädi puwahay-an undâdí oyêení úvíwâyayú-ídi, hâädi puwahay-an undâdí dáyyä⁷ä⁷ämí? Ja⁷ i⁷ enúkáy naví⁷piye binmâ⁷.” ²¹ Hedí óemaadi i⁷ p^loewaqahâadí Jesus óemû⁷dibó nâⁱ enúkáy óethathqannan, hedí i⁷ e⁷nú nakanuudi ijánúmáa, hedá nasó⁷okhópee⁷i. ²² Jesus-di i⁷ enúkáyv^l tâdá óetsika⁷yan, “Hâädi waabo-an gin ünpoe⁷o?” ²³ I⁷ tâdádí óetü⁷an, “Gá híyä⁷ä⁷i namuudibó-ân. ²⁴ Hedá hâyán wänbo i⁷ p^loewaqahâadí phaa iwe hedá p^loe eewá óechänunde⁷ óehâyjídí. Úkodidáho nanbí⁷piye dísehkaná⁷an, háawin wén wänbo wén khâge⁷ dí⁷an.” ²⁵ Jesus-di óetü⁷an, “Hâadán dítumáa, ‘Úkodidáho?’ To⁷wí iwâyunde⁷i-á ünkodi hæawí namûuge i⁷ämídi.” ²⁶ Wesebo nâⁱ enúkáyv^l tâdá kaygindi natú, “Naa dáywâyunde⁷, díkhâge⁷nan wiyá shánkí dáywâyayú-ídi.”

* 9:13 “Elijah” gin Jesus natqidí, John i⁷ p^loekandiví⁷gedi ihí⁷máa.

²⁵ Jesus-di wây-á báyékí t'owa gáyuugi dívikhädimá?dí ovâymû', hedí wesebo ná'i yä?dâapi? p'oewäähâa óet'e'yandi óetü'an, "U yä?dâapi? p'oeväähâa, u?di t'owa ovây'ojet'aa?o?i, tunpi?indá ovâypa?i?, naadi wítumáa, ná'i enükáyvi?wedi ópeeve, hedí wiyá wi?unts'ünipí." ²⁶ I? p'oeväähâa ituwínmúdi ná'i enükáy öekanudi hânhö öethäthäkannan, hedâhâ? ivi?wedi ûnpee. I? enükáy wí pení waabá ûnchäa, hedihio in t'owadi öemû'di ditú, "I-áho nachuu." ²⁷ Hewänbo Jesus-di i? enükáyvi man ônyâ?di öekwinukhäge?nandi iwínmú. ²⁸ Hedi Jesus wí tewhá ee nats'lú, hedí ivi khäge?nindi wí?bo óetsika?yan, "Háadan na?in wígíñcodipí i? yä?dâapí? p'oeväähâa áykhehppeeyé-ídí?" ²⁹ Jesus-di ovâytü'an, "Úvíjûusu?odida?mân únkoedí-i? wí yä?dâapí? p'oeväähâa gi?bibá bînkhehppeeyé-ídí."

Jesus nachuwagi?o i?gedi wiyá ihée'an

³⁰ Jesus-ádí ivi khäge?nindádi wedi dimää hedí Galilee nange i?ge diphade. Jesus wínada?pí to?wí wänbo ûnhanginpúuwí?in wâhâa naji?in, gá dimändibo ivi khäge?nin ovâyhâhikanhondâr. ³¹ Ovâytumáa, "Naa t'ähkí t'owagí? o?aypuqä?i? omuu'i wây-á t'owaví mangepiye díkâaní. Indáho díkhe?khâymáa, hewänbo poje thaa iwá wiyá owâywówápuwagi?o." ³² In khäge?nin ná'i hääwi Jesus-di ovâytumáa?i wídika?póya?pí, hewänbo diwôeda? óetsika?yâqmídi i?gedi.

To-an i? shánkí hay?i namuu?

³³ Capernaum bu?ay dipówá, hedí wí tewhá ee dits'lú. Jesus-di in khäge?nin ovâytika?yan, "Oe p'óegé gi?ädi hää? i?gedan úvítuhânmáa?" ³⁴ Indá hândä? dik'wó, gá oe p'óegé dijidi wé?i-angú in diwedí i? shánkí hay?i namuu i?gedi dívítuhânmá?dân. ³⁵ Jesus isóge, hedí ná?in tâ?di wíje (12) khäge?nin ovâywé?ge?andi ovâytü'an, "To?wí i? p'ó?dédi? namúuní?in nada?dá, i-á ûnkhây?ä? tî?uugé?i namúuní?in, hedá t'ähkívî khäge?di-á." ³⁶ Hedi Jesus-di wí ay óepahké?di inbí pâadépiye óeho?, hedâhâ? ná'i ay óeba?aa?andi ovâytü'an, ³⁷ "To?wídí naa dída?di wí ay ná'i ay waabá óesígkéndedi, naa wá? dísígkénde waabá i?o? Hedi to?wí naa dísígkénde?i?dá naadâ?bá wídísígkéndepí, hewänbo i? to?wí naa dísandi? wá? óesígkénde?."

To?wídí Jesus-ví?piye háa nachaqapí?á ivi?näpiye napoe?o

³⁸ John-di óetü'an, "Hâhkandi?", tóewí sen âymû? yä?dâapí?in p'oeväähâa t'owaví?wedi ovâykhehpriyendedi uví khâwâ natû?di, hedí átyu?an han wí?i?amípí?in, na?in diwedí?i wínamuupí?dí." ³⁹ Hewänbo Jesus natú, "To?wí gi?bi wívînhâq?qmípí. To?wí namuu?i naví khâwâ natû?di ipínnánt'oe?andi-á wesebo híwóhpí naví?gedi wí?ihée?qmípí. ⁴⁰ To?wí nanbí?piye háa wínaçhâapí?á nanbí?näpiyebá napoe?o. ⁴¹ Ta?gendi wâytumáa, to?wí wí p'oe wänbo wovâysu?wâjôndi, naví?in ímuu?in ûnhanginnândi, i-á Jöesi Tâdâdí óewâ?âakhâymáa."

Jesus t'aywó?di i?gedi ihée'an

⁴² "Hedi to?wídí wêe wänbo ná?in hí?innin naví?piye dívívâyunde?in diwedí óet'aywöhâ?andá, shánkí híwó i? to?wí ûnpúuwíwän wa?di han óehâ?anpí?bo wí k'uu khâa?i ivi k'ây eedi ônwhisôege-i?in hedí mâap'oe iwe óechäänú-i?in.

⁴³ Hedi wéhpêe mandi úvit'aywó?dodá, shánkí híwó namuu bânts'âa-i?in, wiyá indi úvit'aywó?nâamív?wedi. Tobá wéhpêedâ? ímanmuu wänbo?, shánkí híwó namuu wówâtsi nahândepí?in bînkâyjídí, péyégépiye ímú-iví?wedi wí?gín ímanmuuđi.

⁴⁴ Oe péyégá t'owa hânhay wänbo t'ähkí dâyt'öephadekhâymáa, hedá i? phaa hânhay wänbo napqa?apí?dá ovâyphahkhanukhâymáa. ⁴⁵ Hedi wéhpêe ândi in ta?ge?in p'óegédí wovâyhângé?odá, shánkí híwó namuu bânts'âa-i?in wiyá indi úvit'aywó?nâamív?wedi. Tobá wéhpêedâ? i?anmuu wänbo?, shánkí híwó namuu wówâtsi nahândepí?in bînkâyjídí, péyégépiye wovâychäänú-iví?wedi wí?gín i?anmuuđi.

⁴⁶ Oe péyégá t'owa hânhay wänbo t'ähkí dâyt'öephadekhâymáa, hedá i? phaa hânhay wänbo napqa?apí?dá ovâyphahkhanukhâymáa. ⁴⁷ Hedi wéhpêe tséedí híwóhpí hääwi

wovâypuwâ?odá, shánkí híwó namuu bînwhahkáyjí?in, wíyá indi úvít'aywó?nâamívi?wedi. Tobá wéhpêedá? ítséemuu wânbo?, shánkí híwó namuu oe makówápiye ímú-ídí, pýégépiye wovâychäänú-íví?wedi wi?gín ítséemuudi. ⁴⁸ Oe pýégá t'owa hânhay wânbo t'ähkí dâyt'öephadékâhymáa, hedá i? phaa hânhay wânbo napqâ?apí?dá ovâyphahkhanukhâymáa.

⁴⁹ “To?wên t'ähkí phaadí ovây?aqyä?khâymáa. †

⁵⁰ Aayää híwó?di namuu, hewânbo i? aayää na?âhhândáhó?, há?to wíyá áhsää?i napúuwí. Undá únkhây?ä? aayää na?âhhândepí? waaginbá ímúuni?in, hedi tsaginpi?dibó wé?ge íthâani.”

10

Jesus khótsqawije i?gedi óetsika?yan

¹ Jesus iwedi ijâa?an, hedi Judea nangeipiye namäädi Jordan p'o? p'âñäapiye naphade. Iwe wây-á báyékí t'owa iví nû? dívivé?ge?an, hedi hââdi waa i?an waagi in wâ? ovâyhâ?an.

² Hedi wén Pharisee t'owa ûnpowâdî óetsika?yan, “Ti híwó namuu wí sen nakhóht-saä?ândi? iví kweeví?wedi ithaaweejé-ídí? Hân i? tsontun natû?” Gin ditú Jesus óetay-í?nídí, tigúba híwóhpí natuhpee-í. ³ Jesus-di ovâytsika?yan, “Hân Moses-di wovâyjón?”

⁴ Indi óetu?an, “Moses-di nâ?in tun dînjoe?an: Wí sen wén khótsqawije ta?nin ita?namí hedi handidi iví kwee ijoe?amí.” ⁵ Jesus-di ovâytu?an, “Hewânbo Moses-di ha?wâagi wovâyta?k'û? gá t'öeyanpí?in ímuudâñ, unbí kwiyä? bînwânpijoekanmâdibó?. Hewânbo oe ts'anpâadé nanân diwe Jôesi Tâdâdî sendâdí kwee-âdî ovânkhiyé. ⁶ Hedi natû wí sen ikho?yâ?dâhó?, iví tâdâ-á iví jíyá-á ijoe?amí?in ûnkhây?ä?.

⁷ Hediho i? sendâ? i? kwee-á wée tûu ûnp'oeda? dapoe?o, hediho wíje wídamuupí, wêeda? damuu. ⁸ Hedâhno in to?wén Jôesi Tâdâdî ovânwônnindá to?wí wânbo wí?ûnkhây?ähpí ovânwheeje-í?in.”

¹⁰ ⁹ I? tewhâ ee diwâyls?undi iví khäge?nindi nâ?i hi? i?gedi óetsika?yan. ¹¹ Hedi ovâytu?an,

“Wí sen iví kwee ijoe?andi wíyá kwee-âdî ikho?yâ?dâ, iví kweeví?piye t'aywó i?o?.

¹² I? kwee wâ?, iví sen ijoe?andi wíyá sendâdí ikho?yâ?dâ, iví senb?piye t'aywó i?o?.”

Jesus-di in h?ínnin ovâysígihói

¹³ Wén t'owa inbí ayyää Jesus-ví?we dâykán i?di ovâytäägé-ídí, hedi iví khäge?nindi in t'owa ovâyt'e?yandi ovâytu?an ha?wâa wídfví?amípi. ¹⁴ Hedi Jesus-di in khäge?nin hâa dív?o?in ovâymû?di inbí?piye híhchan wínaçapí, hedi ovâytu?an, “In h?ínnin ayyää naví?piye binkä?äämâñ, wíñkhâ?amípi, gá to?wén nâ?in ayyää waaginbá dimuu?indá Jôesi Tâdâvî?in ûmuudâñ. ¹⁵ Ta?gendi wâytumáa, to?wí wânbo Jôesi Tâdâvî? wínapíuwípí wí híñchâ?i? ay waagibá iwâyupidí.” ¹⁶ Hedâhá? in ayyää ovâyba?aahogidi wí?inbo ovâytägedi ing? ovâyjûusu?an.

Wí sen kodit'owa namuu?i? Jesus-ví?piye na?ää

¹⁷ P'óegé wíyá Jesus nats'annâñ dihaydi wí sen iví?weää naví?piye binkä?ääpiye i?äökán, hedi idége?disogédi óetu?an, “Híwó?di hâhkandi?, hân dâyt'âmí hedâhno in wówâtsi nahândepí?in donkâyjí?dí?” ¹⁸ Jesus-di óetsika?yan, “Hâadan naa híwó?di gin ditú?o? Jôesi Tâdâdâ?mân híwó?di namuu, wíyá to?wí-á joe. ¹⁹ Jôesi Tâdâvî? tsontun ho mântaa. I-á natû wíñt'owat'ahíqanú?ípí, wíyá to?wí kwee-âdî hâa sendâdí wí?úvîwhohkwomâ?ve-ípí, wí?úvísä?mamípi, t'owaví?gedi wí?úvîhôjo?amípi, hójo waagidibó t'owaví hâawi wívînhóenípí, unbí tâdâ-á jíyá-á bîn'a?ginmâ?ve-í.” ²⁰ Óetu?an i? sendi, “Hâhkandi?, naa enukáy omuuđibó? t'ähkí nâ?i tsontun dô?a?gin.” ²¹ Jesus-di sígidí ta?gebo óemündedí óetu?an,

† ^{9,49} Nâ?i hi? - á kây?i namuu gika?póewidí. Wây wén t'owa di?ande ginnâñ natunda?in: Hâñ?oe in Hudíyo dây?animâahâñunde Jôesi Tâdâ óemâänidí, hedi dînkây?ä? i? píví dây?aayää?amí?in wínaha?dânpíuwípí. In t'owa Jôesi Tâdâvî?piye dívípmâgi?indá dâyt'öephadé-í, hâäwi phaadí ovâyphahâñunde waagibá, hebo nâ?i t'öephadé namuuđi shánkí híwó?nin dimúuní.

“Wa’di wâyáháawén útay bi’ämí?in. Jaho ópún, hääwí úkw’ó?di t’ähkí mänkú?ch’âaní, hedí i? chä? mänhögí?i? in t’owa sehkanawó diwówáji?in ovâymâaní, hedânhoe makowá kodit’owa ummúunidí. Hedí nääkú?ch’âadá ovâymâgídá naa-âdí ókä?ve.” ²² Nâ?in nat’oe ihaydi i? sen nabo?aats’aypóe, hedí iví pi’nâ? khô?jé ûnkhápóedí iwedi namää, gá báyékí hääwí ûnkw’öndân hedihó wínakuchada?pí.

²³ Jesus ipüwâbemáa, hedí iví khäge?nin ity?an, “Báyékí kây?in namuu wí to?wí nakodit’owamuu?i hâa Jôesi Tâdâ natú waa dív?ämídí hedânhoe ovây?aywoenidí.” ²⁴ Nâ?i hi?dí in khäge?nin ovâyhâa?an, hewânbo Jesus-di wiýá ovâytu?an, “Naví ây, ivíwo nabâapu?wan wí to?wí hâa Jôesi Tâdâ natú waa i?ämídí hedânhoe ôn?aywoenidí.” ²⁵ Nabâapu?wan wí kamâyo wén agiúusa tsípho i?ge nats’üqnídí, hewânbo shánkí nabâapu?wan wí to?wí kodit’owa namuu?i hâa Jôesi Tâdâ natú waa i?ämídí hedânhoe ôn?aywoenidí.” ²⁶ Nâbâa shánkí ovâyhâa?an in khäge?nin, hedí wí?nâ? tâye dívitsika?yan, “Gin namuudá to-an ûnkodi ûn?aywondee-ídí?” ²⁷ Jesus-di ta?gebo ovâymündedi ovâytu?an, “To?wí wânbo wí?bo wí?ûnkodipí. Jôesi Tâdâdâ?mân ûnkodi t’owa ovây?aywoenidí. Jôesi Tâdâ-á hääwí t’ähkí ûnkodi i?ämídí.”

²⁸ Peter-di öetu?an, “Úhanginná hääwí t’ähkí âyjoe?annin u-âdí gimú-ídí.” ²⁹ Jesus-di ovâytu?an, “Ta?gendi wâytumáa, naa omuudibô hedâ Jôesi Tâdâví híw?di tun ûnmuudibô-á, to?wí ijoe?andi iví tewhâ, hâa iví t?ûuwindá pá?dâyindá, hâa iví tâdâ-á jiyâ-á, hâa iví ây-á, hâa iví nava-á, ³⁰i-á ta?gendi tägintâ (100) ma?kw’anukí shánkí ihoení, tewhâ-á, t?ûuwindá pá?dâyindá, jiyâ?indâ, ây-á, nava-á — hedâ it’öephadekhâymâa iví wâyu? ûnmuudi. T’ähkí nâ?i ihoení wa? nää oepâa k’aydi nawówáji? ihaydi, hedâ iví wówâtsi nää oepâa k’aydi ûnbo?wan dihaydá wówâtsi nahândepi?indâ ikâyjí. ³¹ Hewânbo báyékí t’owa nää p’o?dêdi?in dimuu waa dînchqâ?indâ t?ûuge?in dipúuwí; hedí báyékí t’owa-á nää t?ûuge?in dimuu waa dînchqâ?indâ p’o?dêdi?indâ dipúuwí.”

Powing? Jesus iví khäge?nin ity?an nachuwagi?o?in

³² In p’oegé dimâr Jerusalem bú?piye, hedí iví khäge?ninbí pâadé Jesus namân. In khäge?nindâ wídînhanginnáhpí hâa dív?ánshaa?amí?in, hedâ in wé?gen t’owa iví t?ûugé dimânnindâ dikhunwôeda?. In t?â?di wíje khäge?nin iví?piye wiýá ovâyhângé?an, hedí hâa ûnpuwâgí?o?in ovâytu?an. ³³ Natú, “Bít’ôeyan, nää-á Jerusalem-piye gimân, hedí naa, t’ähkí t’owagi? o?aypuqâ?i? omuu?i? t’owadi díkâaní in owha? p’o?dêdi?indâ hedâ in Hudíoyví khuu dâyâh?o?indâ inbí mange. Indâho ditúuní naa dînkhây?ä? ochuu-?in, hedâ in Hudíyo dimuupi?in t’owaví mangá díkâaní. ³⁴ Nâ?indi dînp’âhkaakhâymâa, hedâ dî?ohphaykhâymâa. Púwh?dí díwâhâdikhâymâa, hedâ díkhe?khâymâa. Hewânbo poje thaa iwe owâywâpúuwí.”

James-âdí John-dâdí hääwí dada?póe

³⁵ Ihaydibá James-âdí John-dâdí Zebedee-ví ây damuu?in Jesus-vi?piye damää, hedí öetu?an, “Hâhkandi?, na?in hääwí gadapúuwí hedí u?di dîn?amí?in gada?” ³⁶ Ovântsika?yan, “Hää-an dada? wâñ?amí?in?” ³⁷ Öetu?an, “Owây untsondisogedee ihaydi, na?in uví khóe gamúuni?in gada?, wêe ko?dîngédí, wêe-á yâ?mângédâ.” ³⁸ Jesus-di ovântu?an, “Undâ wídânhanginnáhpí hääwí dada?in. Ti dânkodi dânt’öephadehâdé-ídí naa don-t’öephadekhâymâa waabâ? Hedí naa hääwí khâa?i donphadekhâymâa waabâ, ti dânkodi dânp’âphadehâdé-í?in?” ³⁹ Öetu?an, “Gânkodi-âkun.” Jesus-di ovântu?an, “Ta?gendi undâ wâ? dânt’öephadekhâymâa, hedâ hääwí khâa?i dânp’âphadekhâymâa, naa dînp’âuwí waabâ.

⁴⁰ Hewânbo naa wídînk’óepí naví khóe wânde?mamí?in ko?dîngédâ yâ?mângédâ. Jôesi Tâdâdâ?mân ûnk’oe ovâyde?mamidí to?wén hâ?min dimúunidí.”

⁴¹ In wé?gen tâ? khäge?nin James-âdí John-dâ inbí h? i?gedi dînhanginpóe ihaydi inbí?piye dit’ayyaapóe. ⁴² Hedihó Jesus t’ähkí iví khäge?nin iwe?ge?andi ovâytu?an, “Úhanginná in Hudíyo dimuupi?in t’owaví tsonnin hânhoe ditson’t’oe, hedâ inbí t’owa-á ovâytsonmâ?ve?i?indâ diwânpida?. ⁴³ Hewânbo undâ wí?ûnkhây?ähpí hâ?min ímúuni?in. To?wí un

diwedî hay?i namúuni?in nada?dá, i-á unbí khäge?didá? namúuni?in ûnkhây?ä?. ⁴⁴ Hedi to?wí p'ö?dédi? namúuni?in nada?dá, i-á wí pant'öe?i un t'ähkígí? waagi?bá namúuni?in ûnkhây?ä?. ⁴⁵ Naa wänbo?, t'ähkí t'owagi? o?aypuvä?i? omuu?i-á o?ää t'owa dovâykhäge?-namídí, indi naa díkhäge?namídá joe. O?ää ochuu-ídí, hedá naví wówátsi-á dáywá?âa-ídí t'ähkí t'owa díñkoedí-ídí inbí t'aywó?di iwedi dima?p'ánídí.”

Jesus-di wí sen natsi?t'aamuu?i? iví keetan óemágí

⁴⁶ Oe Jericho bú? Jesus iví khäge?nindádí báyékí t'owa-ádí dipówá, hedí iwedi dipeemän dihaydi wí sen tsit'aa?i namuu?i? owáy p'öe hángé wáy nahääda?án, i-á Bartimaeus gin nakhwáá, Timaeus-ví ay ûnmuu?i?. ⁴⁷ Bartimaeus-á nat'oe Jesus oe Nazareth bú?wi na?ä?in, hedí ituwínu, “Jesus, u David-ví ây iwedi?i? unmuu?i?, navípiye ósehkanäpuwave.” ⁴⁸ Báyékí t'owadi i? sen öet'e?yandi öetu?an, “Händä?dibo?.” Hewänbo i-á shánkí kaygá ituwínu, “U David-ví ây iwedi?i? unmuu?i?, dísehkanä?an.” ⁴⁹ Jesus iwóy?dí ováytu?an, “Bintu?an na?ää-ídí.” Indi i? tsit'aa?i? öetu?an, “Jesus-di wóetuhkánmáa. Ówínu, óhíhchanpuwave.” ⁵⁰ I? sen iví k'ewé?in to ip'ádi, hedí wesebo iwynudí Jesus-ví?piye namää. ⁵¹ Jesus-di öetsika?yan, “Hánnan wín?ämí?innan unda?” I? sendi öetu?an, “Gá dínkeepúuwi?innân oda?, Nanbí sedó.” ⁵² Jesus-di öetu?an, “Ópûn, uví wáyú úmuudânkun unwówa.” Hedí wesebo i? sen ünkeepoedí Jesus-ádí namää.

11

Jesus oe Jerusalem bú? óesígiké?

¹Jesus-á iví khäge?nindádí Jerusalem bú? tsowa dipówá. Iwe wí okú nak'oe “Olive Okú” gin dâytu?o?, hedí ná?i okú iwe nú? wáy ná?in wíje bú?ây daná, Bethpage-ádí Bethany-ádí. Hedí wíje iví khäge?nin ovânsan dapáadémú-ídí. ²Ovântu?an, “Jaho bápún hâ?i bú?ay nanbí páadépiye nanâñ diwepiye, hedí dats'ü? dihaydá wí búdu?ay dânssha-í nawhiwindi, i-á wa? wáymûu wänbo to?wí wänbo wí?i?hsógeip. Dâñwhisuudi dânmá?í náwe. ³Hedi to?wídí wovântsika?yandáho?, “Háadan ha?wâa dâñ?o?”, ginnâñ dântu?ämí: ‘Gá Nanbí Sedó i? üntâydâñ, hedí hây napoedibó wônwáymá?i.’ ”

“Damäädi wí búdu?ay p'öe hángé wén phôdi nú? nawhiwindi dânssha. ⁴Hedi dâñwhisuudedi in t'owa iwyagé diwinnindi ovântsika?yan, “Hánnan dâñ?o? Hâaadán hâ?i búdu?ay dâñwhisuude?” ⁵In khäge?nin háá Jesus-di ovântu?an waa datú, hedihio ovânmági. ⁶I? búdu?ay Jesus ônho?, hedí inbí k'ewé?in to dânp'ádi?i? búdu k'ewé ônpa?k'ü?, hedí Jesus i?hsóge. ⁷Hedi wáy Jesus óe?ihon ni?ge báyékí t'owa inbí k'ewé?i to oe te?p'öegé ônpa?kwohon, hedí wây-á wé?gendá dâytaykhóepa?kwohon, i? nava iwe dâysts'ä?i?. ⁸Hedi in to?wén páadé dimännindá hedá in t'íugé ûnwó?ä?indá dívituhkwínuhon, “Wísigíkende?.” ⁹Nanbí Sedó Jôesi Tâdâdí wóesan, hedihio híwó wó?äamí.” ¹⁰“Híwó úpúuwí gá untsondisogedee-ídâñ, nanbí thehtáy pahpâa David natsondi?án waagibá.” “Jôesi Tâdâ oe makówá na?ändi-á hay?i namuu.”

¹¹ Hedí Jerusalem bú?piye Jesus namäädi i? méesate hay?i ee nats'ü, hedí ibéemäädí hääwí t'ähkí imünde?. Hebo nathí?eemändibó in tâ?di wíje (12) khäge?nindádi oe Bethany bú?aypiye namää.

In fig tay nabaymuupi?in

¹² Wíyá thâwán Bethany-di dipee, hedí Jesus nahâhséhpóe. ¹³Hây kay? diwe wén fig tay nachândi imu? nakaamuudi. Iwepiye namää imúuni?dí tiguba na?fig-muu?in, hewänbo iwe napówá ihaydi fig wänbo wí?ishaapí, wa?di na?fig-púuwí ihaydi wiñanâhpídí. ¹⁴Hedi Jesus-di in tay öetu?an, “Uví?wedá to?wí wänbo wíyá wí?i?fig-k'o?ípi.” Iví khäge?nin háá natú?in dit'oe.

Jesus i? méesate hay?i iwedi in dâyhääwíku?cháade?in ovâykhehpiye

¹⁵ Jerusalem bú?piye wiyá dimäää, hedí Jesus i? méesate hay?i eepiye namäää, hedí in t'owa dâyhääwíku?ch'áade?indádí in dâyhääwíkumände?indádí iwedi ovâykhehpiye, hedí in dâychä?egó?o?inbí määsa-á hedá in dâyk'o?weeku?ch'áade?inbí púwéde-á ovâyjánú.

¹⁶ Hedi to?wí wânbo oe-á nää-á ee méesate íve wi?ovâyphademágipí inbí hääwí wóegé.

¹⁷ Hedi in t'owa ovâyhä?andi ovâytu?an, "Jöesi Tâdá iví ta?nin diwe ginnânatuhpi?an: Naví tewhâ-á tähkí nange?in t'owa dívijûusu?amígi? namuu, hewänbo undá bîn?egó?andi sänmin dívikakw'öenigí? napoe."

¹⁸ In owha? p'ó?dédí?indá hedá in Hudiyoví kхuu dâyhä?o?indá háá natu?in dit'oe, hedí iwedi páadépiye hádídí öeháyji?in dâytu?wämáa, hewänbo öekhunwôeda?, iví hí?dí in t'owa ovâyhâ?odi.

¹⁹ Nakin dihaydi Jesus-á iví khäge?nindádí ee bú?dí dipee.

Háá in fig tay iwedi dihähpóe waa

²⁰ Hédéndí napoe ihaydi p'óegé dimändi in fig tay Jesus-di öehée?annindá pú?díbo nat'aadi dâymû?. ²¹ Peter háá Jesus natu?in ûn'ânpowá, hedí öetu?an, "Hähkandi?", in tay untu?in há?to híwo napúuwí?in tähkí nat'aa." ²² Jesus-di ovâytu?an, "Bíwâyú Jöesi Tâdá-á hää? tähkí i?amí?in ûnkodi. ²³ Ta?gendi wâytumáa, to?wí nää?in p'in itu?andi, 'Ótégé, oe määp'oe iwe ópichânu?' hedí háá natu? waa napúuwí gin iwâyundeedá, ôn?amí-ákun. Hewänbo pín ta?gedi iwâyayí?i?in ûnkhây?e?". ²⁴ Hedâñ wâytumáa, úvíjûusu?andi i? hääwí bîndaa?andi ta?gendi bînhöen?in úvíwâyundeedáho?, hedâho bînhöení-áhe?". ²⁵ Hewänbo hääqdi úvíjûusu?o? ihaydi, to?wí?piye híwo wi?íchäqpí?i, i-á bîn?owóejé-í, hedâñho unbí Tâdá oe makowá na?andi?di unbí t'ayw?di wá? wovây?owóejé-í. ²⁶ Hedi wén t'owa bîn?owójepí?dá, Jöesi Tâdá oe makowá na?andi?di há?to unbí t'ayw?di wovây?owóejé-í."

Jesus öetsika?yan to?dan ônk'ü? iví t'oe i?amí?dí

²⁷ Jerusalem bú? diwâypowá ihaydi i? méesate hay?i ee nats'ú. Iwe naji? ihaydi in owha? p'ó?dédí?indá in Hudiyoví kхuu dâyhä?o?indá hedá wây-á in Hudiyoví tsonnindá ûnpowá.

²⁸ Indi öetsika?yan, "Háawinnan uví tsonkhuu úmuu háá bi?o waa bi?amí?dí? To?dan in ta?gen wônk'ü? nää?i hääwí nää?amí?dí?" ²⁹ Jesus-di ovâytu?an, "Nää-á naadá wá? un wéhpêe tsika wâytsika?yamí, hedí dítu?andá, naadá wâytu?amí? to?wí?dí in ta?gen dînk'ü?in nää?i hääwí d?amí?dí. ³⁰ Dítu?an, to?dan John ônk'ü? t'owa ovâyp'ó?p'oe?amí?dí, ti Jöesi Tâdâdí háá t'owadi ônk'ü??" ³¹ Hedi wi?ná tâye dívítumáa, "Jöesi Tâdâdí John ônk'ü? gin gitúdâho?", Jesus-di ditsikagi?o, 'Hedi háadan handi háá John natu?in wi?úvíwâyupi?'. ³² Hewänbo wígitúunípí, 'T'owadida? ônk'ü? gin.' (In t'owa dâykhanwôeda?díbo ha?wâa ditú, gá tähkí in t'owa dívâyundeedâñ John-dá Jöesi Tâdâvî tukhe?bi ûnmuu?in.) ³³ Hediho indi Jesus öetu?an, "Na?indá wígínhanginnâhpí to?wí?dí ônk'ü?in." Hedi Jesus-di ovâytu?an, "Hedâho?", naadí wânbo wá? wíwâytu?amí?pi?wí?dí in ta?gen dînk'ü?in dó?amí?dí nää?i hääwí d?o?i?."

12

Jesus-di in yä?dâapí?in úuva áaphää áy?nibí?gedi ovâytu?an

¹ Jesus-di in tsonnin nää?i hähkangi?in ó?gédí ovâytu?an: "Wí sen i?úuva?áakhâhsaa, hedí i? nava iphe?ahkhaayan, i? k'uu iwá iphoyää? i? úuva ip'omap'ee-ígi?, hedí wí tewhâ tuwä?i-á ik'ü? iví nava i?áy?namí?dí. Hedâhâ? i? nava wén senä? úuva áaphää áy?nín dimuu?in ovâypiyémâgidi wiyá pi?wí nangepiye namää. ² I? úuva nap'e?yin dihaydiho wí t'oe?i? i? nava iwepiye óesan hedâñho in senä? dâynavapíyé?annindi i? úuva nayâmu?i? óemâänidí. ³ Hewänbo indi i? t'oe?i? óeyä?di óewhâ?di, hedí manda?dibó óewâybun. ⁴ Hedi i? sendá wiyá t'oe?i-á óesan. Indi i-á p'ó?dá óewhâ?di, hedâ jänâkí-á óe?an. ⁵ Hedâ wiyá t'oe?i-á óesan-á óehay. Hedâ wây-á wén t'oe?indá ovâysan. Wây wén in ovâywhâ?di, wây-á wêndâ ovâyhâ?nú. ⁶ Hedi iví ayda? ûnjoekandee, i? isígi?i?. Nää?iho t'ä?gediho in dâynavapíyé?anninbí?wepiye óesan. Natu?, 'Madâñ naví ay-á dîn'a?geení.' ⁷ Hewänbo indá

wé?ge dívihée?andi ditú, ‘Ná?i-ânkun namuu ná?i hääwí t'ähkí ûnjoepuwagi?o?i?. Jaho âyháyjí, hedí ná?i hääwí nayámu?i-á nanb?i? gínmúuní.’ ⁸Hediho i? ay óeyâ?di óehay, hedí i? nava iwedi óep'egi.’

⁹Hedi Jesus-di in t'owa ovâystsika?yan, “Hân ná?i nava ivi? ûnmuu?i? i?amí? Gá namäädá in senä? dâynavapiyé?annin ovâyhåanú-í, ihaydá i? nava-á to?wêndá ovâypiyémääni. ¹⁰Bântunnanpi?an ná?i hi? Jôesi Tâdáví ta?nin diwe nata?muu?i?:

I? k'u in tewhátehpaa?in dâyjoegi?andi-á,

nää shánkí natay?i k'u tehpaa bë?dí napoe.

¹¹I? shánkí natsonji?i? gin i?an,

hedí na?in âymû?di díhhá?an.”

¹²In Huđiyoví tsönnin dínhanginná Jesus-á ná?i hi? inb?gediho ihée?annin, hedí dida? óepankáyjí?in, hewänbo in t'owa dâykhnwôeda?máadí wí?óepanké?pí, hedí iwedi dimää.

Jesus tax wá?aa i?gedi óetsika?yan

¹³Tí?úugédí in Huđyfo tsönnindi wén Pharisee t'owa-á hedá Herod-ví k'ema?indá Jesus-ví?piye ovâypunjôn hääwí óetsika?yamídí. Dida? óekáyjí?in híwó wí?ihí?máapídí. ¹⁴Hedi ûnpówadí oetü?an, “Hákandi?, gínhanginná uví h?i? ta?gen úmuu?in, u?dá t'ähkí t'owa handa?bá ovâymáa, hää t'owa dínwânpichaq waa háabo wí?unmuupí, hedího ta?gendá Jôesi Tâdáví khuu ?gedá t'owa ovâyhå?o?. Dítü?an, hânnan nanbí tsontun gíntü? Ti híwó namuu in Rome-winbí tsöndi Caesar ây-tax-wá?aa-ídí hää joe? Ti gínhâ?i? âywá?aa-í?in hää joí óetsika?yamídí. Dida? é??” ¹⁵Hebo Jesus ûnhanginná gin óetsika?máadí inbí áンshaaho ta?ge wídâymáapi?in, hedího ovâytu?an, “Háadan dítayinde? Wí denarius chä? dînmá? naa dómuunídí.” ¹⁶Ônmaadi ovâystsika?yan, “To?ví ts?ay-an ná?i chä? eedi ûnk'oe, hedá to?ví khâwá?á?” Oetü?an, “Gá Caesar-ví?innan.” ¹⁷Jesus-di ovâytu?an, “Hedáho?, hääwí Caesar-ví? ûnmuu?i Caesar-bá binmää, hedí wá? hääwí Jôesi Tâdáví? ûnmuu?i-á Jôesi Tâdá? á binmää.” Hedí ivi? hi?di bâyékí ovâyhää?an.

In Sadducees-di Jesus óetsika?yan in dichuu?in diwáywówápúuwí i?gedi

¹⁸Ná?in Sadducee t'owa Jesus-ví?piye di?ää, hääwí óetsika?yamídí. (In Sadducees-á dívíwyunde? in t'owa dichuu?in há?to wíyá diwówápúuwí.) ¹⁹Indi oetü?an, “Hákandi?, Moses-di ná?in tsontun dînta?nan: Wí sen âypíðibo nachuu?iví kwee wa? ûnwówájidá, i? senbí t?í?u ûnhkhâ?i? i? kwee-ádí ikhó?yâ?i?in, hedânho dâñ?âykw?óenídí i? p?dâyví khâwá? ônhûuwídí. ²⁰Hebo ginnânapoé: Tsé ihay t?í?ûuwin senä? diji?. I? shánkí pâadé?i? ikhó?yâ?, hebo âypíðibo nachuu. Hedí i? powage?i-á hanbá ûnpóe. ²¹Hedi handa?t'ähkí in tsédi diji?in t?í?ûuwin dínpóe, t'ähkí wí?ínbo i? kwee-ádí dívkho?yâ?di wée wärnbo wí ay wídâysógeipí. T'â?gedá i? kwee-á wá? nachuu. ²²Ná?in tsé ihay t?í?ûuwin i? kwee-ádí dikhóhtsâqkw?ônwän, hedího dítü?an, owáy t'owa wíyá diwáywówápóe ihaydi, to?wíví kwee-an ûnmuu?i?”

²³Jesus-di ovâytu?an, “Gindidâñ ípedeekw'ó, wí?únhanginnáhpí Jôesi Tâdáví ta?nin hää ûntü?nin, hedá wá? wí?únhanginnáhpí Jôesi Tâdá? á hânho nakay?in. ²⁴Owáy in dit'ahánnin t'owa diwáywówápóe ihaydi, senä?dá kwiyâ?dá há?to wíyá dívkho?yâ?i, gá gindidi in makówáwin t'ôepa?aa?in waaginbá dimúunidâñ. ²⁵In t'owa dichuu?in diwáywówápúuwí i?gedi dítsika?máa, hewänbo bântunnanpi?an hää Moses-ví ta?nin diwe ûnta?muu?in in wâ?i phé?yâ?vi nakoje? ni?gedi ita?nan diwe. Ihaydi Jôesi Tâdâdí ginnâna Moses óehée?an:

Naa-ân omuu Jôesi Tâdá,

Abraham-dá Isaac-á Jacob-á inbí Jôesi omuu.

²⁶Ná?in senä? dichuu wânbo ta?gendi diwówájí?, gá Jôesi Tâdá? á in diwówájí?inbí Jôesi dínmuu?dâñ, in dichumuu?inb?i? á joe. Hedânkun t'ähkí ípedeekw'ó úvíwâyundedi in dichuu?in há?to diwáywówápúuwí?in.”

In shánkí kay?in tsontun

²⁸ Wí sen in Hudíyoví kuu dâyhá?o?in diwedí?i nat'oe dívihí?máadí, hedí Jesus-di híwó?nin hí? ovâymági?in ûnhanginná, hedího Jesus-ví?piye namäädi óetsika?yan, "Wé?inan t'ähkí Jöesi Tádáví tsontun diwedí in shánkí kay?in ûnmuu?" ²⁹ Jesus-di óetü?an, "Ná?innán in shánkí kay?in namuu:

Un Israel t'owa bít'óeyan,

Nanbí Jöesi i? shánkí natsonji?i namuu?i? i? wéeda? Jöesi na?ándi? namuu,

³⁰ hedí undá únkhâ?á? ná?i shánkí natsonji?i? unbí Jöesi únmuu?i-á pín ta?gedi bînsígí-f?in, unbí pi?ná khó?jé-á, unbí hâ?a iwá, unbí áンshaadá, hedá unbí kay t'ähkídá.

³¹ Hedí ná?indá in eedí?in tsontundá namuu:

Háa un wi?bo úvípisígi waagibá

wé?gen t'owa wá? bînsígíhûuwí.

Wây-á tsontun ná?in wíjeví shánkí hay?in namuu?in wínak'óepí."

³² Ná?i Hudíyoví kuu ovâyhá?o?i?di Jesus óetü?an, "Háhkandí?, híwó bihée?an. In ta?gen namuu untú waa, wéeda? Jöesi na?án, hedí wíyá Jöesi-á wína?ánpí, i?dá? ³³ Híwó namuu animâa âyhûuwí?in oe méesate eepiye âyphamää-ídí Jöesi Tádá áymâänidí, hedá wíyá hâ?wí-á áymâäní?in. Hebo shánkí híwó?nin namuu Jöesi âysígí-f?in nanbí pi?ná khó?jé-á, nanbí hangintandá, nanbí kay t'ähkídá, hedá wá? wây-á t'owa-á áysígíhûuwí?in ívípisígi waabá." ³⁴ Jesus ûnhanginná ná?i sendi híwó?di hí? óemägi?in hedí óetü?an, "U-á híyâ?dá? útay unkhâymúunídí Jöesi Tádáví tsonkhuu mânsígíkáyjídí." Hedí iwedi t'ähkídíbo diwôeda?póe Jesus wíyá hâ?wí óetsika?yâ?amíidí.

I? to?wí Jöesi Tádádí óesoge?i? t'owa ovây?aywoenídí, to?ví ay-an ûnmuu?

³⁵ Jesus-di i? méesate hay?i ee ovâyhá?odi ovâytu?an, "Heháadan in Hudíyoví kuu dâyhá?o?in ditü?, i? to?wí Jöesi Tádádí óesogekhâymáa?i? t'owa ovây?aywoenídí David-ví áy iwedi?i?dá? ûnmuu? ³⁶ I? Yâ?dâa?i P'loewaqhâadi David óehâ?andi David-bo ginnân natü?: Nanbí Sedó Jöesi Tádádí óetü?an naví tsondi hay?i?,

'Naví ko?díngédí ósoge,

hedí uví hâ?nmin dovây'taaní hedá uví mange wînkáani.'

³⁷ Ná?i to?wí Jöesi Tádádí óesogekhâymáa?i? t'owa ovây?aywoenídí David-dibo iví tsondi hay?i gin óetü?o?. Gin namuuudá hádídanho David-ví áy iwedi?i?dá?mân ûnmúuni?"

Jesus iví khâge?nin itü?an in Hudíyoví kuu dâyhá?o?in waaginbá wídimúunípí

In báyékí t'owa híhchangidi dívít'óeyande Jesus-di ovâyhá?odi. ³⁸ Ovâytu?an, "Ná?in t'owa Hudíyoví kuu dâyhá?o?in dimuu?inbi?wedi b?áyîngi?an. To whaadi?in dito?ondi diji? dâykeeyamídí to?wén dimuu?in, hedá ovâyhí?an t'owadi a?gindi ovâysengitu?âamí?in i?bú? pingi?ge dijidi, ³⁹ hedá wá? in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánki?eediná? dihaydá in tsonninbí soge eedi dívíkw'oeni?in dida?. ⁴⁰ Kwiyâ? inbí senä? díncchu?inbí tewhá ovâykweede?, hedáhá? thaa t'ähkí dívijâusu?odi híwó?nin dimuu waagi dívipida?o?. Gin dívi?odi Jöesi Tádádí shánkí ovâytuhchânuhkâymáa."

Wí kwee iví sen ûnchuu?i-á iví châ? t'ähkí Jöesi Tádáví?piye imâgi

⁴¹ Jesus i? méesate hay?i íve i? châ? phébay nú? isogedi in t'owa inbí châ? dâykuuđedi ovâymünde?. Báyékí in kodit'owa dimuu?indá báyékí dâychâ?kuude?. ⁴² Hedí wí kwee iví sen ûnchuu?i sehkanawó nawówáji?i-á napówadí wíje châ? p'l?in itógi, híyâ?dá? i? châ? namuu. ⁴³ Hedí Jesus iví khâge?nin iwé?ge?andi ovâytu?an, "Ta?gendi wâytu?âamí, ná?i kwee iví sen ûnchuu?i sehkanawó nawówáji wânbo i? châ? phébay iwe shánkí itógi t'ähkí in wé?gen dâykuu?inbi?wedi. ⁴⁴ In we?gendâho i? châ? dímpahade iwedi dívímâgi, hewânbo ná?i kwee-á báyékí ûnkw'óhpí wânbo hâ?yú imâa?i t'ähkí itógi – iví wówátsi i?amígi? t'ähkí imâgi."

13

Jesus iví khäge? nin itu?an i? méesate hay?i-á t'owa dâynayukhâymáa

¹Jesus i? méesate hay?i iwedi napeemän dihaydi, wêe iví khäge? nin diwedî?i?di óetu?an, “Hähkandi?, námú?dí ná?i sa?wó?di tewhá náwe nakw'ó?di?, hedá i? sa?wó?di k'uudi napa?andi-á.” ²Jesus-di óetu?an, “Ná?i tewhá he?endi nää näämúndepí?an. Hewänbo t'ähkí hä?i-á t'owa dâynayukhâymáa, hedí wêe wänbo wí k'uu hä?i tehpaa iwedi wí-nate?deegi?opí.”

Jesus-di ovâytu?an báyékí t'öephade na?ä?in

³Jesus i? okú “Olive Okú” gin dâytu?o? eedi napeedi wí?bo isóge, hedí p'ohuuge onä p'änäbo i? méesate hay?i imünde?. Hedí Peter-á, James-á, John-dá, Andrew-á di?äädi öetsika?yan, ⁴“Ti dítu?äamí, hânhay-an ná?i häëwí i?gedi dítu?andi napuwagi?o? Hää-an nakeepúuwí hedânhó gínhanginnáanídi häädi nats'anpuuwí?in?”

⁵Jesus-di ovâytu?an, “Bi?áyíngi?an to?widí wänbo piháa wíwovâwyäyú?ämípídí. ⁶Báyékí t'owa naví khawá? i?gedi dikä?äägi?o, hedí wí?inbo ditlüüní innânhó dimuu i? to?wí Jöesi Tádádí öesoge?i? t'owa ovây?aywoenídí. Gindidi báyékí t'owa inbí hójo ovâywâyukankhâymáa. ⁷Hewänbo t'owa tsowa dithaa?in háa kay?i dithaa?in dívihánbo? i?gedi ít'oedá, wíwovây?áyíngimääänípi. Nakhâ?ä? ná?i häëwí napúuwí?in, hewänbo owáy napoe ihaydá i? t'ä?ge?i thaa wa?di wína?ähpí. ⁸T'owa wêe nangewin dívihánkhâymáa wây-á t'owa wíyá wêe nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá? dívihánkhâymáa. Wáyjé t'ähkí nanan'a?yapuwagi?o, hedá báyékí dihaapuwagi?o. Hewänbo ná?i häëwí-á wí kwee páadé na?ejehaw waagi?bá namuu, wa?di shánkí napuwagi?o.

⁹Undá wí?bo bi?áyíngi?an. Wovâypankhonkhâymáadá tunjó wháagépíyá wovâyhûuwí, hedí i? Hudíyoví méesate eeje wovâywhädikhâymáa. Naa omuuđi in nangewin p'ö?dédf?inbí?piye hedá wé?gen tsonninbí?piyá wovâyhûuwí, naví?gedi bïnt'öe?ämídí.

¹⁰Hewänbo wa?di i? t'ä?ge?i thaa napówápí?dibó?, Jöesi Tádáví híwó?di tun t'ähkí nange?in t'owa ovâyt'öe?ämí?in nakhâ?ä?. ¹¹Owáy wovâypanhögidi tunjó whágé wovâykándí, wa? ipówápí?dibó wíwovây?áyíngimääänípi háa iwe ftúum?in, hewänbo ihaydi i? hi? Jöesi Tádádí wovâte eeje wovâywhädikhâymáa. Naa omuuđi in nangewin p'ö?dédf?inbí?piye hedá wé?aymági?i-áho ítlüüní. Undá wí?bo wí?úvípih?khâymáapí, i? Yä?dâa?i P'oeväqâhâqdâñ wovâykhäge?khâymáa bînhée?ämídí. ¹²T'owa inbí tí?üuwin páadé?in inbí hâñminbí mangepiye ovâykáaní ovâyhâqanú-ídi, hedí in tâdá?indá hanbá inbí áy dâykhâymáa, hedá in áy-á inbí tâdá?in jíyá?inbí?piye dívihânsaadí tson diwe ovâykwohkhâymáa ovâyhâqanú-ídi. ¹³Báyékí t'owadi wovâyt'aykhâdél?inbí?piye hedá wé?ymáa naví?in i?wânpimuudi, hewänbo in to?wêni dívít'öephadeyää?annin dichuu pihay, indá ovây?aywoení.”

Jesus-di i? Nahá?dânkant'öe?iví?gedi ovâytu?an

¹⁴“Jöesi Tádáví ta?nin diwe Daniel ita?nan i? Nahá?dânkant'öe?iví?gedi, i? Jöesi Tádádí wänbo óet'ay?i?. (Bïntunnanpí?an, hedí únkhâ?ä? ika?póewi?in.) Owáy ee únkhâ?ähpí?we nawindi bïnmü?di, ihaydáho un Judea nange íkw'ó?nin únkhâ?ä? oe okú i?piye ijáaní?in. ¹⁵Hedí wí to?wí iví wha?k'ay iwe naji?i? iwedi nawândi wí?únkhâ?ähpí ihayjé?ämí?in i? tewhá ee nats'íunidí wí häëwí wänbo ikáyjídi. ¹⁶Hedí to?wí nava iwe naji?i-á wí?ibuunípi iví k'léwé?in to wänbo ikáyjídi. ¹⁷Owáy i? thaa napówá ihaydá, sehkanä in kwíyé? disâamuu?in hedá in dây?âytsää?o?indá, gá ing?á nakâypúuwí?dâñ dijáanídi.

¹⁸Úvíjúus?ämí ná?i häëwí te?núdí wínapúuwípi, ¹⁹gá báyékí t'öephade na?ädâñ. Jöesi Tádá ná?i nan oepáa ikhíjé waabo t'owa dâyt'öephadende?, hewänbo owáy i? thaa napówá ihaydá shánkí báyékí dâyt'öephadekhâymáa, hedí há?to wíyá ha?wâa dâyt'öephadé-í. ²⁰Hewänbo in to?wêni Nanbí Sedó Jöesi Tádádí ovâyde?mannin dimuudiho?, in t'owa báyékí thaa wí?ovâyt'öephadepäkhâymáapí, gá imágidá to?wí wänbo há?to nawówáyéenídâñ.

²¹ “Hedi ihaydá t'owa ditúdáho^o, ‘Binmú^{dí}, nâawân najiⁱ’ i[?] to^{wí} Jôesi Tâdâdí ôesôgeⁱ? t'owa ovây^oaywoenídí, hediháa wây-á ditúdá, ‘Oe-ân najiⁱ’, hâa ditú waa wi^{wí}úvîwâyú-ípí,
²² gá hójo^oin t'owa dikä^agí?odâr hedî wêr ditúuní innânho dimuu i[?] to^{wí} Jôesi Tâdâdí ôesôgeⁱ? t'owa ovây^oaywoenídí, hedâr wêndá ditúuní Jôesi Tâdâvî tukhe^mindá dimuu.
Nâ*?*in hójo^oindá wêr pínnán taa-á dâykeeyamí in t'owa ovâyhâa^oamidí, hedî inbí hójodibo in Jôesi Tâdâdí ovâyde^omannin in ta^{gen} namuu*?*in diwedî ovâyhângé^oamí, ho nakodidi.
²³ Undá bl^aýingi^{an}. Wâytumáa hâawi^tâhkí napúuwí i[?]gedi wa^w napóepídfbo^o? ”

I[?] to^{wí} t'âhkí t'owagí^o na^wapuyq^ai nawây^o?

²⁴ “Hedi i[?] thaan nanâⁱ dihaydi hâ*?*in t'âephade nahán dihaydi, i[?] than nakhunpuwagi^o, i[?] p'lethay wânbo wínamekeepiuwípi. ²⁵ In agoyó-á makówâdá dijaymú-í, hedâ t'âhkí oe makówâ nasaaⁱ-á na^wapúuwí. ²⁶ Hedi ihaydi in t'owadí naa t'âhkí t'owagí^o o^wapuyq^ai? omuu*?*i okhúwá jâa o^wâdli dímuuní, bâyéki pínnán kay wóegé hedâ sa^wo^wdi kohthay wóegá o^wâa-í. ²⁷ Hedi in makówâwin t'âepa^aq*?*in dovâypunjöení in dovâyde^omannin ovâywé^oge^oamidí p'lnpiyedá tsânpiyedá aakonpiyedá thanpiyedá, wéngé t'âhkí nâa oepáa k'aydi dikw^ol^onin deejedá ovâywé^oge^oamí.”

Jesus-di wêr fig tay i[?]gedi ihéé^oan hâawi^tovâyhâa^oamidí

²⁸ “Wêr fig tay binmú^{dí} hâawi^tlhâhpúuwídi. I[?] taykhôe^o na^wohphuupoe^oodi nat-s'antsâwâpuwamän dihaydi, únhanginná natâ^anpowâ^oinpi^{an}. ²⁹ Hedi gindidibá owây nâ*?*i hâawi^t i[?]gedi wâyt^ooe^oan bînmû^{dí} ihaydá únhanginnâaní púnú^o nanâⁱnin naa owây^o?

³⁰ Hedi gindidibá owây nâ*?*i hâawi^t i[?]gedi wâyt^ooe^oan bînmû^{dí} ihaydá únhanginnâaní púnú^o nanâⁱnin naa owây^o?
³¹ Makówâ-á hedâ oepáa k'aydá t'âhkí nakhangi^o, hewânbo naví tundá hâ^to dînhâqñi.”

Hââdi Jesus nawây^o? in to^{wí} wânbo wf^wûnhanginnâhpí

³² “Hewânbo hââdi nâ*?*i hâawi^t napuwagi^o in to^{wí} wânbo ta^{gen} wi^wûnhanginnâhpí. In makówâwin t'âepa^aq*?*in wânbo wídhînhanginnâhpí, hedâ naa Jôesi Tâdâvî ay omuu*?*i wânbo-á wídhînhanginnâhpí. Jôesi Tâdâdâ^amân ûnhanginnâ. ³³ Hedîho bikhây^oandâ bl^aýingi^{an}, hââdi nâ*?*i hâawi^t napuwagi^o in wi^wûnhanginnâhpí. ³⁴ Gin waigibá napúuwí. Wí sen iví tewhâ ijoe^oandi wây kay^opiye namââdi iví t'âoe^o in ovâyk^o! i[?] iví hâawi^t ôn^aýingi^oamidí hedâ hâa inbí t'âoe^o dây^oamidíndâ ovâyjôn, hedî i[?] phôdi áy^oidí^o ôetü^oan nakhymúunidí. In t'âoe^o in wídhînhanginnâhpí hââdi nâ*?*i sen nawây^o? in. ³⁵ Nâ*?*i sen waagi^obâ naa omuu, hedîho íkhâymúuní, wi^wûnhanginnâhpí hââdi owây^o? in – hâdéewây kindi, hâa khun pinudi, hâa hédenpiye, hâa nathanpee^o? ihaydi. ³⁶ Úvi^wây^o? amidíndâ wây tsíkhagipí opowadí ijó^wondibo wâyshaa-í. ³⁷ Hâa un wâytu^wan waa, t'âhkí t'owâ-an hanbâ dovâytumáa: íkhâymúuní in únkhây^o?”

14

Wêr hi^w dâyk^o! Jesus óekâyjídí

¹ Wa^w wíje thaa üntây in Hudíyoví shânkíeedi Passover gin dâytu^oí dínpóewídí, ihaydi i[?] pává oewâaseepi^o dâyk^o!. In owha^w p'ó^wdé^windâ hedâ in Hudíyoví khuu dâyhâ^o? indâ dâytu^wámâa hâdídí kaadibo Jesus óekâyjí in óehâyjídí. ² Ditú, “Nâa-á wa^w nâ*?*in shânkíeedi napoe^odi wi^wívî^wamípí. Ha^wwâa iví andâ, wây nâ*?*in t'owadí na^win díyâa-í.”

Oe Bethany bú^way Jesus sa^wo^w nasundi kâ^wp'oe ôn^wewe

³ Ihayhââdibá Jesus oe Bethany bú^way najiⁱ, hedî wi^w sen Simon gin nakhâwâ^o? iví^w ihúuho^w, nâ*?*i sendâ naphéetaymuuwan. Jesus nahúu^wán dihaydi wi^w kwee wêr p'ônbay^way imâadí nats'ú, indâ k'uu ts'â*?*idí ûnpa^wan hedî wi^w kâ^wp'oe “nard” gin dâytu^oí^w unku^wun. Nâ*?*i kâ^wp'oe-á sa^wo^wgí nasun hedâ hânho-á nachâ^wmuu. Hedî i[?] kwee in p'ônbay^way k'ây ihâve, hedî nâ*?*i kâ^wp'oe-á Jesus-ví p'ó^wdé ôn^wewe. ⁴ Wêr t'owâ we dikw^ol^onin dâymû^wdi

dit'ayji⁷, hedí wi^{ná} tåye dívítumáa, "Háadan ná*i* ká^poe-á ipedee^{an}? ⁵Powin tägintä (300) thaa t^loe díví andi wá[?]adi nakuhchadee-íwän, háa madí shánkí wänbo⁸, hedí i[?] chä⁹ in sehkanawó diwówáji¹⁰ in ovâymâänwän." Hedí i[?] kwee-á hânho óetunsúu^{an}. ⁶Jesus-di ovâytu^{an}, "I[?] kwee ánpí bin^{an}. Háadan bint^aymáa? Híwóho sa^{wó}gí naa di^{an}. ⁷Hâädi wänbo in sehkanawó diwówáji¹¹ in t^lowa undádí únkwo^{ní}, hedího hâädi wänbo náwe hääwí híwó bñ[?]amí¹² in ída^{dá}, únkodi bñ[?]amí¹³. Hewänbo naa-á náwe hânhay wänbo t^lähkí undádí wí[?]ochangí¹⁴ opí. ⁸Ná*i* kwee hääwí únkodi ihay i^{an}. Wa[?]di in pení ovâykha[?]kw^lodipídbo¹⁵ inb[?]di dâyk[?]p^oeewende¹⁶, hedí hanbá i^{di} naa di^{an} wa[?]di ochuupídbo¹⁷. ⁹Ta[?]gendi wâytumáa, wâhâä wänbo ná*i* in Jöesi Tádáví híwó[?]di tun ônphadende¹⁸ eeje naä oepáa k^laydi t^lähkí, háa ná*i* kwee i[?]annin ovâyt^loe[?]amí, ivi[?]gedi dív^lánshaa[?]amí¹⁹.

Judas nahíje Jesus óeku[?]p^laynídí

¹⁰Hedí Judas Iscariot, wí in t^ldi wíje khäge[?]nin diwedí[?]i namuu[?]i, in owha[?]p^lo[?]dédi[?]in-
bi[?]wepiye namää Jesus óeku[?]p^laynídí. ¹¹Hedí ná*i* in owha[?] dit^loe ihaydi t^lähkí dihfchan-
póe, hedí inbí tun Judas óemági chä⁹ óewá[?]aa-ídí. Hedího iwedi Judas ituwämáa hádídí
Jesus inbí mange óekáani[?]in, hâädi únkodi ihaydi.

Jesus-ádí iví khäge[?]nindádí dimän i[?] Passover shánkíeedi koegí[?] dâyk^lo[?]ídí

¹²In Hudíyo dínshánkíeedipoe^o, i[?] oewáaseepí[?] pává dâyk^lo[?]i. I[?] páadé[?]i shánkíeedi
thaa in k^lúwá[?]ây dâyhâñunde¹, Passover koegí[?] gin dâytu[?]o[?]i dâyk^lo[?]ídí. Hedí Jesus-
ví khäge[?]nindi óetsika[?]yan, "Wâhâä-an na[?]in gimú-í[?]in unda[?] hääwí âykâhâ[?]amí¹ i[?]
Passover koegí[?] âyk^lo[?]ídí?" ¹³Hedí wíjedi in khäge[?]nin ovânsan dâñ[?]amí¹. Ovântu[?]an, "Oe
Jerusalem bú[?]piye bápûn, hedí wí sen wén p^lonbay ihondí[?]di wovânjay-í. I-ádibá damú-í.
¹⁴Hedí wây i-á nats^lundá i[?] sen iví tewhá ûmmuu[?]i dântu[?]amí, 'Nanbí hâhkandi[?]di dítu[?]an
witsika[?]yâamí¹, Wé[?]i íve-an naagí[?] dînmuu, eewân naví khäge[?]nindádí ná*i* Passover
koegí[?] âyk^lo[?]i?" ¹⁵Hedí i[?] sendi wí wha[?]k^lay íve hay[?]i wovânceeyamí, hää[?]t^lähkí gíntáy[?]i
nakw^londi. Ee-áho i[?] koegí[?] dâñkhâ[?]amí." ¹⁶Hedího in khäge[?]nin damäädi i[?] bú[?] iwe
dats^lú, hedí hääwí t^lähkí háa Jesus natú waagibá dâñshaa, hedího i[?] Passover koegí[?]
dâñkhâ[?]an.

¹⁷Nakin dihaydi Jesus-á iví khäge[?]nindádí i[?] tewhá eepiye dimää. ¹⁸Dihúukw^lôn
dihaydi Jesus-di ovâytu^{an}, "Ta[?]gendi wâytumáa, wée un naa-ádí úvihúujo[?]in diwedí[?]i di
naa díkühpekhâymáa." ¹⁹In khäge[?]nin diháachanpóe, hedí wí[?]inbo óetu^{an}, "Ti naa-
âñ gin dây[?]amí? Naa-á hâ[?]to?" ²⁰Jesus-di ovâytu^{an}, "Wée un t^ldi wíje iwedi naa-
ádí iví pává ná*i* sää iwe ip^lohtóen[?]i, i[?]dâñ díkühpekhâymáa. ²¹Naa t^lähkí t^lowagi[?]
o[?]aypu[?]í[?] ochuwagi[?]o, Jöesi Tádáví ta[?]nin diwe nata[?]muu waagi. Hewänbo ná*i*
to[?]wí díkühpekhâymáa[?]í[?] a[?] t^löephade únpúuwí. Shánkí híwó i[?] sen únpúuwíwän na[?]ay-
puypí[?]í."

Jesus-ví t^lä[?]ge[?]in kindi[?]in húukan

²²Dívihúujo[?] ihaydi Jesus wí pává iké[?]di Jöesi Tádá óeku[?]daa^{an}, hedáhá[?] ihávedá iví
khäge[?]nin ovâymägi, hedí ovâytu^{an}, "Binhó[?]gí, ná*i*-á naví tú[?] dînmuu." ²³Hedáhá[?] wén
k^lédé iké[?]di wiyá Jöesi Tádá óeku[?]daa^{an} andi ovâymägi, hedí t^lähkídbo wí dâysuwä. ²⁴Hedí
ovâytu^{an}, "Ná*i*-á naví únp^loe dînmuu. Naví únp^loe-á t^lähkí t^lowagi[?] doncha[?]gí[?]o, hedí
owáy gin naa dây[?]andiho Jöesi Tádáví tun imägi[?]i ho únpúuwí. ²⁵Ta[?]gendi wâytumáa, hâ[?]to
wiyá dörnéenasuwä[?]í owáy Jöesi Tádádí naa dítsondisóge píhay, hedí ihaydá wiyá pi[?]wí
mééna waagibá dósuwâkhâymáa." ²⁶Hedí dâyjûusukha[?]wandi i[?] tewhá iwedi dipee, hedí
oe Olive Okú gin dâytu[?]o[?] iweipiye dimää.

Jesus-di Peter óetu^{an}, "U-á powin untúuní naa wídfítaapi[?]in"

²⁷ Dimändi Jesus-di ovâytu'an, "Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûnta'muu hâa i' natú'in, ginnân:

'Naadi i' k'uwá áy?di? döháyjí,
 hedi in k'uwá dívíwadeg?o.

Ha?wâabá un únpuwagi?o. Naa díkhe?khâymâadâhá? undá t'âhkídí díjoe?andi úvíwadekâhymâa. ²⁸ Hedi owáy ovâywówápóe ihaydá Galilee nangepiye unbí pâadé omän." ²⁹ Peter-di óetü'an, "Tobá t'âhkídí wóejoe'an wânbo?", naadá hâ'to?." ³⁰ Hewänbo Jesus-di óetü'an, "Nâ?in ta?gendi wítu?âqmí: Nääaví ta'nin diwe ûnta'muu hâa i' natú'in, ginnân:

'Naadi i' k'uwá áy?di? döháyjí,
 hedi in k'uwá dívíwadeg?o.

Ha?wâabá un únpuwagi?o. Naa díkhe?khâymâadâhá? undá t'âhkídí nâ'i khunbo?, wí dee sen wa?di wâygín ikinpídib? ү-á powin untûnú naa wídítaapi?in." ³¹ Hewänbo Peter-di shánkí kay?indi óetü'an, "Tobá u-ádl naa díhay wânbo?", naa hâ'to hânhay wânbo otûnú wíwîtaapi gin." Hedi t'âhkí in wé?gen khäge?nin hanbá ditú.

Jesus oe Gethsemane ijûusu'an

³² Nâ'i tay jâa iwe dipówá, Gethsemane gin dâytu?o?, hedi Jesus iví khäge?nin itu'an, "Nâwe bîkw'o?. Naaâadâhá? undá t'âhkídí o?âqmú-í dâytu?amidí." ³³ Hewänbo Peter-á James-á hedá John-dá i-ádl ovâyho?. Ihaydi khunwôeda?di óemáa hedá iví pi?nâ unkhâapóe. ³⁴ Hedi ovâytu'an, "Naví pi?nâ khó?jé hânho otaachanpoe?odi hâqâwi ochuu-í waa ochaq. Nâwebo úvitsíkhakw'ônení hedá áyîngidi bîkwo?be." ³⁵ Wíyá hây namäädi iwe nange iseewhaadik'û?, hedi ijûusu'an nâ?in nats'anpuwag?o?in wí?unpúuwípí, nakodidâhó? ³⁶ Ginnân ijûusu'an: "Naví Tádá, ү-á hâqâ t'âhkí úkodi bi?amidí. In t'öephade donkhâymâa?in naa oda? dînjâa?amí?in. Hewänbo tobá napúuwí hâa ү-á unda? waa, hâa naa oda? waagá joe."

³⁷ Hedi in poje khäge?nin dikw'ôn diwepiye nawâymäädi dijókhawâk'w'ôndi ovâymû?, hedi ovâyjóhsandi Peter óetü'an, "Simon, hâadan unjókhâ? Ti wí hây tâhkí wânbo wí?ukodip?i? áyîngidi unchanidí?" ³⁸ Áyîngiddi bîkwo?be hedá bîjûusu'an, hedâhno wovâytayinde? ihaydi híwóhpí wí?uví?amípi. Pín ta?gedi híwó úví?amí?in ida?, hewänbo unbí tú?dá wí?ikaypí."

³⁹ Hedâhá? nawâymäädi hâa hânhay ijûusu'an waagibá wíyá ijûusu'an. ⁴⁰ Hedi iví khäge?ninbi?wepiye nawây?âqâdi wíyá ovâyjóhshaa, hânho dikayhândí, hedi wídînhangin-nâhpí hâa óetü?amí?in.

⁴¹ Hedi powing?ijûusu?andi nawây?âqâdi ovâytu'an, "Ti wa?di ijó?kw'ló hedá úvîkaykhan-wowâ?o?" Hâhaydâ?dib?" Ihaydiho naná. Nää-á to?wídfi in t'aywóhkanninbí mange díkâaní naa, t'âhkí t'owag? o?aypu?â?i? omuu?i?. ⁴² Bîwînú, gimú?ho?. Binmú?di, i? díky?plégi?i ho napówá."

Jesus óepanké?

⁴³ Wa?di ihî?máa ihaydi Judas napówá, i-á wêe in tâ?di wíjé khäge?nin diwedî?i?bâ namuu. Bâyékí wây-á t'owa i-ádl diji?. In owha? p'ô?dédif?indá hedá in Hudiyoví khuu dâyhâ?o?indá hedá in Hudiyoví tsonnindâ nâ?in t'owa ovâysan tsijó phâ?á phé-á wóegé. ⁴⁴ Dipówápídfibo Judas, i? Jesus óeku?p'le?i?di ho ovâytu'an in t'owa, "I? sen dôp'ohtsâqkhâymâa?i?áho i? namuu. Bînpankâjí hedi áyîngidi bînhûuwí."

⁴⁵ Hedi Judas wesebo Jesus-ví?piye namäädi óetü'an, "Hâhkandi?", hedi óep'ohstsää,

⁴⁶ hedi in t'owadi Jesus óeyâ?di óepanho?. ⁴⁷ Wí Jesus-ví khäge?di? iwe nû? nawindi iví tsijó phâ? iwhahk?di i? owha? p'ô?dédif?ví t'ôe?i? p'ô?dé óewhâdi, hedi iví oje he?yinbo ônt'ô?ts'â? ⁴⁸ Hedi Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Hâadan tsijó phâ?ádî phé-ádî ikhehpówá dípankâjídí wí jänäkíkandi? omuu waabá?" ⁴⁹ Thamuwaagi i? méesate hay?i ee naa undâdî oji? wâyâhâ?odi, hedi wídîpanke?pí. Hewänbo nää-á gin úví?o?, hâa Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûntu? waa napúuwídfi." ⁵⁰ Hedi t'âhkí iví khäge?nindi óejoe?andi dijân.

⁵¹⁻⁵² Wí e'nú wá? wén aa ts'á?indá? na?aamuudi Jesus únwóeji?, hedí in t'owadi óeyá?, hewänbo najândi in aadá? dínjoepóe.

In Hudíyo tunjowa?di Jesus iví?gedi óetsika?máa

⁵³ Jesus i? owha? shánkí p'ó?dédi?ví?piye óeho?. Eebá in wé?gen p'ó?dédi?in owha?-á, in tsonnindá, in Hudíyoví khuu dâyhá?o?indá dívíwé?ge?an. ⁵⁴ Jesus óehon dihaydi Peter-á t'i?úugá kayí?dídibo-á nawóemän, hedí i? p'ó?dédi? owha?ví tehwá tehpaá búge nats'ú, hedí in sundado áyí?nindádí isóge isuwá?amídi ee naphaa iwe. ⁵⁵ Oe íve in owha?-ádi hedá in tunjowa? dimuu?indádí dâytuwämää wí to?wí híwóhpí Jesus-ví?gedi ihée?amídi, heđâno Jesus óeháyí?dí, hewänbo wídâyshaapí. ⁵⁶ Báyékí t'owa iví?gedi dívihójo?an, hewänbo handá? wíditúhpí.

⁵⁷⁻⁵⁸ Ihaydi wén hójo?in dívíwínu?dí ginnán ditú: “Git'oe natúdi, ‘Ná?i méesate hay?i t'owa dâytege?i dóñayukhâymáa, hedí poje thaa iwe wíyá méesate t'owa dâyk'ú?pí? naa dótegegí?o.’” ⁵⁹ Hewänbo ná?in t'owa wänbo wí?inbo handá? wíditúhpí.

⁶⁰ Hedáhá? i? owha? p'ó?dédi? in t'owa t'ähkiví páadépiye iwínu?dí Jesus óetsika?yan, “Ti háabo wí?untúunípí?an ná?i häwí indi wónchänunde? i?gedi?” ⁶¹ Hebo Jesus-á tunginpí nawindi háabo wí?óetu?anpi. Wíyá i? owha? p'ó?dédi?di óetsika?yan, “Ti u-ân unmuu i? to?wí Jóesi Tádádí óesóge?i? t'owa ováy?aywoenídí? Ti u-ân i? ây'a?ginmä?iví ay unmuu?” ⁶² Jesus natú, “Naa-ânkun omuu, hedí un t'ähkídí dípuwähkâymáa naa, t'ähkí t'owagí? o?aypuýä?i? o?ândí i? to?wí t'ähkí kay imáa?iví ko?díngédi. Hedá makówádí okhúwá jâaadí o?âdi dípuwähkâymáa.”

⁶³ Ha?wâagi Jesus natúdi i? owha? p'ó?dédi? iví k'l'éwé?in to isíve, in t'owadi óemúu?natay?in, hedí natú, “Wây-á to?wén wígíntáypí iví?gedi dívihée?amídi. ⁶⁴ Hâa natú?in it'oe?an. Natú i-á Nanbí Sedó Jóesi Tádá waagi?bá namuu. Hânnan ída? ây'a?mí?in?” T'ähkídbo ditú, “Gá óeháyí?âñ, híwóhpí áyshaadi.”

⁶⁵ Hedi wêndi Jesus óe?ohphay, hedí óetsíwhi?andi óemahpúudí óetu?an, “Dítú?an to?dan wóemahpú?in.” Hedi in méesatewin sundadodi óeyá?di hâyánbo óemapháve.

Peter-di ováytu?an Jesus wí?óetaapi?in

⁶⁶⁻⁶⁷ Peter oe áágé? i? tehwá tehpaá búgebo wa?di naji?, hedí wí a?yú i? owha? p'ó?dédi?ví? t'óe?i namuu?i Peter-ví?we napówádí óemü? isuwá?odí, hedí óedamúndedi óetu?an, “U? wá? Jesus Nazareth-wi-ádí unjiwän.” ⁶⁸ Hewänbo Peter natú, “Joe, naa-á joe. Naa wí?oka?póya?pí häwí? i?gedi bihí?máa?in.” Hedi iwedi napeedi in tehpaa phódi nú?piye namää. ⁶⁹ I? a?yúdí wíyá óemü?, hedí in iwe diwininn ováytu?an, “Ná?i sen in Jesus-ví?in diwedí?i?bá namuu.” ⁷⁰ Hebo Peter wíyá natú, “Naa-á joe.” Hây napóe ihaydi in diwin diwedí wí to?wídi Peter óetu?an, “Ta?gendi u-á Galilee-wibá unmuudibo Jesus-ádibá unjiwän.” ⁷¹ Peter natú, “Jóesi Tádádí dítuhchäqänú-íta?ge dâyhí?máapídi. Hâ?i sen iví?gedi úvíhí?máa?i-á wídótaapi.” ⁷² Ihaydibá wesebo wí dee sen ikin. Hedi Peter ún?ánpówá hâa Jesus-di hânwaa óetu?annin: “Wa? i? dee sen wáygín ikinpídibó?, u-á powin untúuní naa wídítáapi?in.” Hedi Peter hânhö isíhtää.

15

Jesus-á Pilate-ví?piye óetsondiwekán

¹ Wa?déedí nanân dihaydi in owha? p'ó?dédi?indá, in tsonnindá, in Hudíyoví khuu dâyhá?o?indá hedá t'ähkí in tunjowa? dimuu?indá dívíwé?ge?an hâa díví?amí i?gedi dívihée?amídi. Hedi Jesus óewhi?andi iwedi óeho?di Pilate-ví mange óekán. ² Pilate-di Jesus óetsika?yan, “Ti u-á in Hudíyoví tsundi hay?i unmuu?” Jesus-di óetu?an, “Hâa u?bo untú waa.” ³ Hedi in owha? p'ó?dédi?indi báyékí híwóhpí? Jesus ônchänunde? ⁴ Hedáhá? Pilate-di wíyá óetsika?yan, “Ti háabo wí?untungí?opí?an? Ti ná?i báyékí híwóhpí? u? wónchänundedi wí?unt'oe?an?” ⁵ Hebo Jesus-á wa?di háabo wínatúhpí, hedí Pilate óeháa?an.

Jesus óeháyí? hewänbo Barabbas-á óema?p'ádi

⁶ Paayo waagi ná*i* Passover shánkí⁷eedi dínnán dihaydi, wí wée pan Pilate-di óema⁸p'ádínde⁹, to¹⁰wí in t'owa dida¹¹? ⁷Wí sen Barabbas gin nakháwá*i*-ádí wáy-á senä¹²dádí dipankw'ó, indá i¹³ bú¹⁴ iwe¹⁵in t'owa ovâyt'e¹⁶ya¹⁷nandi in p'ló¹⁸dédi¹⁹inbí²⁰piye dívihánsaa, hedí ihaydi dáyt'owat'ahánú. ⁸In t'owa Pilate-ví nú²¹piye dívihádi óedaa²²ámídí ovâyt'amidí paayo waa i²³o waa. ⁹Pilate-di ovâytiska²⁴yan, "Ti ná*i* Jesus wâyma²⁵p'áqádi-f²⁶in ída?", un Hudíyoví tsundi hay²⁷i únmuu²⁸?" ¹⁰Ha²⁹wâa Pilate natú gá ûnhanginnánndân in owha³⁰ p'ló³¹dédi³²indi Jesus óethúumáadíbo iví³³we óemangekánnin. ¹¹Hewánbo in owha³⁴ p'ló³⁵dédi³⁶indi in t'owa báyékí ovâyhée³⁷an Pilate óedaa³⁸ámídí Barabbas-ân óema³⁹p'áqádi-ídí, Jesus-á joe. ¹²Hediho Pilate-di wíyá in t'owa ovâytiska⁴⁰yan, "Hedi hânnan dô⁴¹ámí ná*i*?", i⁴²bînkháyá⁴³de⁴⁴? Hudíyoví tsundi hay⁴⁵i gin?" ¹³In t'owa dívítqwínu, "Wén phé⁴⁶win deedi nát'óhtägek'u⁴⁷?" ¹⁴Pilate-di ovâytiska⁴⁸yan, "Háadan gin dô⁴⁹ámí? Háawin t'aywó⁵⁰ninnan i⁵¹an?" Indá shánká dívítqwínu, "Phé⁵²win deedi nát'óhtägek'u⁵³?" ¹⁵Pilate nada⁵⁴ in t'owa ovâyhífhchannam⁵⁵in, hedího Barabbas óema⁵⁶p'ádí. Ihaydá natsonpóe Jesus óewháäní⁵⁷in, hedí in sundadoví mange óejoe⁵⁸an phé⁵⁹win deedi óet'óhtägek'⁶⁰uwídí.

In sundadodi Jesus óejänákí'an

¹⁶ Páadé Jesus ee Pilate-ví tunjó tehwá tehpaa búge óets'úde, hedí in wé⁶¹gen sundado t'ähkí ovâywé⁶²getu⁶³an. ¹⁷Hedi wén plí tsáqwá*i* in k'ewé⁶⁴in to óetogi, tsundi hay⁶⁵iví aa waagi⁶⁶bá namuu⁶⁷in, hedá wén wáäkhán dây⁶⁸ophidé⁶⁹annindá óep'óhtógi. ¹⁸Hedi óejänákisengitu⁷⁰andi óetu⁷¹an, "Hán un⁷²án, Hudíyoví tsundi hay⁷³i unmuu⁷⁴?" ¹⁹Hedi hágánbo p'ló⁷⁵dé óewhá⁷⁶wén phédí, hedá óe⁷⁷ohphayde⁷⁸, hedá dívídége⁷⁹dikw'óe⁸⁰óe⁸¹a⁸²gin waa-á díví⁸³an. ²⁰Oésuugímáadí dívíbwowa ihaydi, in p'lí tsáqwá*i* in to óep'ádidi ivindá óewáytogi. Ihaydáhá⁸⁴ iwedí óeho⁸⁵ phé⁸⁶win deedi óet'óhtägek'⁸⁷uwídí.

Jesus phé⁸⁸win deedi óet'óhtägek'ú?

²¹ Ihaydibá wí sen Simon gin nakháwá*i*? oe nava iwedí i⁸⁹ bú⁹⁰ eepiye na⁹¹? I-á Cyrene bú⁹²wí namuu, hedí Alexander-ádí Rufus-ádí iví ây ûnmuu. In sundadodi ná*i* sen óekaygi⁹³an Jesus-ví phé⁹⁴win ônhûuwídí, ²²hedí Jesus in okú Golgotha gin dâytu⁹⁵o⁹⁶ iwe óeho⁹⁷. (Ná*i* in tun Golgotha-á "p'lóhkhu⁹⁸bay" ginnán namuu.) ²³Hedi wí méena-ádí ná*i* woe myrrh gin dâytu⁹⁹o¹⁰⁰-ádí dawóemuu¹⁰¹ óemági, hewánbo wí¹⁰²isuwäpí. ²⁴⁻²⁵Hédéndí whänu iwe naná phé¹⁰³win deedi óet'óhtägek'ú¹⁰⁴ ihaydi. In sundado-á dívi¹⁰⁵áyan iví aa dívíweejé-ídí. ²⁶Hedi wén phéphá¹⁰⁶ay phé¹⁰⁷win kw'áye dâytu¹⁰⁸k'ú¹⁰⁹ eedi hääwi dâytu¹¹⁰nan in t'owa dínhanginnánidí hääwi i¹¹¹gedi óetuhchänunde¹¹²in. "In Hudíyoví tsundi hay¹¹³?" gin dâytu¹¹⁴nan. ²⁷Hedi wén wíje sänmin wá¹¹⁵ i¹¹⁶ádí ovânt'óhtägek'ú¹¹⁷, i¹¹⁸wée ko¹¹⁹díngédi, i¹²⁰wée-á yá¹²¹mángédá. ²⁸Hediho gin napóe háá Jóesi Tádáví ta¹²²nin diwe ûnta¹²³muu waa: "I-á wá¹²⁴ wí jänäkíkandi-ân namuu" gin t'owa dit¹²⁵quñi.

²⁹ Hedi in t'owa diphade¹²⁶nin dívíp'ónnwádá¹²⁷o¹²⁸ óeháachannamídí, hedá t'ämägá óetumáa. Ditú, "U-ân ná*i* méesate hay¹²⁹ i nânayukháymáawän, hedí poje thaa iwebo wíyá nâakuhkháymáawän." ³⁰Nää-á wí¹³⁰bo ópi¹³¹aywon, hä¹³²in phé¹³³win diwedi ówhanbe." ³¹In owha¹³⁴ p'ló¹³⁵dédi¹³⁶indádí hedá in Hudíyoví khuu dâyhá¹³⁷o¹³⁸indádí wá¹³⁹ Jesus ônp'áhkaadi ditú, "Wé¹⁴⁰gen t'owa-áho i¹⁴¹di ovâyt'aywonde¹⁴², hewánbo wí¹⁴³bo-á ipí¹⁴⁴aywoenídí wí¹⁴⁵unkodipí. ³²Ná*i* sendá i¹⁴⁶ to¹⁴⁷wí Jóesi Tádádí óesóge¹⁴⁸? t'owa ovâyt'aywoenídí namuudáho¹⁴⁹, hedá Israel nangewi tsundi hay¹⁵⁰i-á namuudáho¹⁵¹, i-á ûnhkháy¹⁵²? hä¹⁵³in phé¹⁵⁴win diwedi nawáqaní¹⁵⁵in áymúunídí, hedânho iví¹⁵⁶piye ívíwäşyú-ídí." Hedi in wíje i-ádí phé¹⁵⁷win deedi dawhi¹⁵⁸k'oe¹⁵⁹indá wá¹⁶⁰ óejänäkitumáa.

Jesus nachuu

³³Taagepiye naná¹⁶¹ dihaydi i¹⁶²ge t'ähkí nakhunpóe thi¹⁶³eedi poje puwahay. ³⁴Hedi poje iwe napóe ihaydi, kaygibo Jesus Hudíyoví tundi natú, "Eloi, Eloi, lama sabachthani?" (Ná*i* hi¹⁶⁴-á ginnán namuu: Naví Jóesi, naví Jóesi, háadan díjoe¹⁶⁵an?) ³⁵Wén t'owa nú¹⁶⁶ diwinnin háá natú waa dit¹⁶⁷oe, hedí ditú, "Bít'öeyan, Elijah óekháyá¹⁶⁸de?" ³⁶Wí to¹⁶⁹wí i¹⁷⁰ää

wén hääwén nap'ohsaadee?in ikáyjídí, hedí wí méena ojohay?i iwe ip'ohtógi wén poesú hay?in diwedi ôntege ip'ohúunidí, hedí natú, "Âymúumí tigú Elijah na?ää-i ná?in phé?win diwedi óewâave-ídí." ³⁷ Hedi Jesus kaygi ituwínmudí t'ä?gedi ihäq?an.

³⁸ Ihaydibá in aa nakhaana?nin i? méesate hay?i khó?jé nawhi?wonnin nasivedee, kw'áyedibo áagéhay pínu-á nasivedee. ³⁹ Hedi i? sundado p'ó?dédi? Jesus-ví páadépiye nawindi hádídí Jesus nachuu?in imû?, hedí natú, "Ta?gendi ná?i sendá Jóesi Tádáví ay ûnmuu."

⁴⁰ Wén kwiyä? wá? iwe diji?, indá hâý kay?i diwedi dâymunde?. Ná?in poje dikhâwâ Salome-á, Mary-á (i-á Magdala bú?wi namuu), hedá wíyá wée Mary-á (i-á Joses-á hedá James i? tif'úuge?i-á inbí jíyá dânmuu). ⁴¹ Ná?in poje kwiyä? Jesus-ádí dimändi óekhäge?máa wa?di oe Galilee naji? ihaydi, hedí ná?indá i-ádí wâý-á kwiyä?dádí Galilee-di Jerusalem-piye wé?ge di?ää.

Jesus t'owápho ee óetógi

⁴²⁻⁴³ Ihay thaa-á in Hudfyo dívíkhâ?o?, gá wíyá thâwândá kaykhanwówá thaanáanáidân. Hedi nakinpuwaná dihaydi wí sen Joseph gin nakhâwâ?i napówá, i-á Arimathea bú?wi namuu, in tunjowa? diwedí?i?bá namuu hedá na?a?ginmuu, hedí natsíkhají? Jóesi Tádádí' óesôege-ídí i? to?wí t'owa ovâ?aywoen?i?. Wesebo khunwôeda?ginpídí Pilate-ví?piye namää i? pení óedaa?amidí. ⁴⁴ Jesus ho nachuu?in Pilate nat'oedi hânhó óehâa?an, hedí in sundadoví p'ó?dédi? óetsika?yan hâý ta?gendi Jesus nachuu?in hâý joe.

⁴⁵ Óetu?an nachuu-ákun, hedího Joseph i? pení óehûuwi?in óemági. ⁴⁶ Hedi Joseph wén aa ts'ä?in ikumä, hedí i? pení in phé?win diwedi óewâvedi in aadi óe?ánnar. Hedâhâ? i? pení wí t'owápho dâykidi iwe óetógi, hedí wí k'uu hay?i?i? pho iwe itidisóge. ⁴⁷ Mary Magdalene-dá, hedá wíyá Mary, i? Joses-ví jíyá unmuu?i-á, dânmû? wâýgé Jesus óek'û?in.

16

Jesus nawáywówápóe

¹ I? kaykhanwówá thaanaphade ihaydi Salome-á, Mary Magdalene-dá, hedá wíyá Mary, i-á James-ví jíyá unmuu?i-á, wí sa?wó nasundi? woe dâykumä, Jesus óe?äayú-ídí.

² Dumîngu iwe héndéndí hé?dibo nathanpee?ä? ihaydi, i? t'owápho eepiye dimää. ³ Wa? dimän dihaydi wí?ná tâye dívítsika?máa, "To?dan l?k'uu dînhângé?qmí i? t'owápho iwedi?" (Ná?i k'uu-á ívifó hay?i namuu.) ⁴ Hedi dívíbédéi i? k'uu ho nahângemuudi dâymû?.

⁵ Hedího dits'ü ee t'owápho ee, hedí wí e?nú wén ts'ä?in to whaadi?in nato?ondi ko?dîngédfí na?ándí óemû?, hedí ovâypihää. ⁶ Hebo i?di ovâytu?an, "Wí?khunwôeda?ipí. Jesus oe Nazareth-wi bîntuwämáa, i? phé?win deedi óet'óhtâgek'û?i?, hebo i-á náä wína?ánpí, i-á nawáywówápóe. Binmú?dí hää? óek'û? iwe. ⁷ Bípún, Peter-á in wé?gen khâge?nindá bîntu?áamí, 'Jesus unbí páadé oe Galilee-piye namän, hedí iwe bînmúuní, hâý wovâytu?an waa.' " ⁸ Hedi i? t'owápho iwedi dipeedi diján, ovâypihäädi dithâthapoe?o. Hânhó dikhunwôeda?di to?wí wânbo hâabo wídâytu?anpí. *

Mary Magdalene-di Jesus óemû?

⁹ Dumîngu naná? diwe Jesus nawáywówápóe ihaydi, Mary Magdalene-bi?piye páadé ipikeeyan. Ná?i kwee-á namuu i? Jesus-di in tsé ihay yä?dâapi?in p'oe wâqâhâ? ônkheh-piye?i?. ¹⁰ Hedi Mary namäädi Jesus-ví k'ema?in dibo?aadi hedá diséejidi ovâyshaa, hedí hâý unpoé?in ovâyt'oe?an. ¹¹ Hewânbo Jesus nawáywówápóedí Mary-di óemû?in dit'oeđi wídîvíwâyupí.

Wíjedi Jesus óemû?

* ^{16:8} Ná?i hi? náä 9-20 nata?muu?i-á i? shânkí hehâawi Mark-ví ta?di gínkw'ó? deeje wínata?muupí.

¹²Jesus piháá ünchqaadi wên wíjeví?piye ipikeeyan, indá Jerusalem bú?dí i? nava iwepiye dapeemän. ¹³In wíje i? bú?piye dänwáybun, hedí háá dânmû? waa in wé?gen Jesus-ví khäge?nin ováyt'óe?an, hewänbo wídívíväyüþí.

Jesus-ví tå?di wêe khäge?nindi óemû?

¹⁴Ti?úugédí in tå?di wêe khäge?nin dívfhújo? ihaydi Jesus inbf?piye wíyá ipikeeyan, hedí wäýüþí?indá p'óhkâ?indá dimuudi ováyt'e?yan, in to?wêndi nawáywówápoc?in óemû?in wí?ováywäýundepídí. ¹⁵Hedáhá? ováytu?an, “Ja? nää oepáa k'aydi t'åhkí bípún, hedá t'owa t'åhká Jôesi Tádáví híwo?di tun bîntunphaadé-í. ¹⁶T'åhkí to?wêndi dívhwäýunde?indá hedá ováyp'ó?p'oe?annindá ováy?aywoení. Hewänbo to?wêndi dívhwäýunde?indá ováytuhchänukhâymáa. ¹⁷In dívhwäýunde?in naadi dováyk'úuwí ná?i pínnán t'oe dâý?amidí: In yä?dâap?in p'owehqâa t'owav?wedi dâykhehppeeyé-í, hedá piháawi tundá dívhée?amí. ¹⁸Di?ånpíðíbo dâypääyuhögidi, háá hääwí nakhe?t'oe?i dâysqwâdi, há?to háabo dipúuwí; hedá inbf mandi in t'owa dihay?indá ováytägedi, indá dihehkhâapúuwí.”

Jesus makówápiye napee

¹⁹Hedí Jesus i? shánkí natsonji?i?di ováyhí?bowa ihaydi, makówápiye napee, hedí Jôesi Tádáví ko?díngédí isóge. ²⁰Iví khäge?nin iwedi dimää t'owa wâhâa t'åhkí iví tun ováyt'óekanhûuwíðí, hedí Jôesi Tádádí ováykhäge?nan, hedí i? pínnán t'oe napoe?o?i?di in t'owa ováykeeyan ta?ge dívihí?máa?in.

I Híwó²di Tun Jesus Christ-Ví³gedi Luke Ita⁴nandi⁵

¹⁻²Híwó²di k'ema Theophilus: Báyékí t'owa háá dínkodi waa dâytaná t'ähkí i⁶ hääwí wáy wén nanbí t'üwin páadé⁷in páadé iwedibo dâymû⁸i. ⁹I' gedá na⁹in dítu¹⁰an, hedí áyíngidi háá dâymû⁸ waa dâyta¹¹nan. ¹²Naa wá¹² hääwí páadé iwedibo nakodipóe¹³i áyíngidi dónuwá, hedí naa ochanpóe híwó namúumí¹⁴in ugí¹⁵ dótá¹⁶namídí ná¹⁷i hääwí háá napóe waagi. ¹⁸Naa gin waagi dáy¹⁹o²⁰ hedânhó úkodihanginnánidí i²¹ hääwí Jesus-ví²²gedi wóehá²³andi²⁴ ta²⁵gen namuu²⁶in.

John i²⁷ p'ó²⁸p'oekandi na²⁹aypuýägí³⁰o

²⁷Herod oe Judea nange natsonnán dihaydi, wí owha³¹ Zecharias gin nakháwá³²i na³³án. I-ádí wây-á owha³⁴-ádí wé³⁵ge dívít³⁶öemáa, indá Abijah-ví t'owa dimuu. Zechariah-ví kwee-á Elizabeth gin ünkháwá, hedí i³⁷ wá³⁸ wí owha³⁹ví ay ünnmuu. ⁴⁰Zechariah-ádí iví kwee-ádí inbí wówátsi ta⁴¹ge dânhon háá Jóesi Tádá nada⁴² waagibá. Áyíngidi Jóesi Tádáví tsontun dâna⁴³gindo⁴⁴ hedá háá Jóesi Tádá natsonpóe waagibá dän⁴⁵an. ⁴⁶Hebo Elizabeth-á áypí⁴⁷ namuudi wíqáán⁴⁸ay⁴⁹ánpí, hedá nää-á kwijó-á sedó-á dapaa.

²⁸In Zechariah-⁵⁰inbí thaa dínpóe dívít⁵¹öamídí, hedího Zechariah-á Jóesi Tádágí⁵² iví owha⁵³ t'öe i⁵⁴o⁵⁵. ⁵⁶In owha⁵⁷ dâykháwáwhahónde⁵⁸ dâye⁵⁹mamídí to⁶⁰wí Nanbí Sedó Jóesiví méesate hay⁶¹ pingewi íve iwe nats'ü⁶²ni, i⁶³ sa⁶⁴wó nasundi⁶⁵ hääwí iphaháqanú-ídí. Hedí nää Zechariah-ví kháwá⁶⁶ ônwhahké⁶⁷, hedího nats'ü. ⁶⁸Ee íve i⁶⁹eqyä⁷⁰o⁷¹ ihaydibá oe ja⁷²wé báyékí t'owa-á dívijúusu⁷³o⁷⁴.

²⁹Tsíkhagipí i⁷⁵ määsa ko⁷⁶díngédí i⁷⁷ eqyä⁷⁸ nachá⁷⁹ diwe wí makówáwi t'öepa⁷⁹qá⁸⁰i Jóesi Tádácharia-ádí iví kwee-ádí dí óesandi⁸¹ nakwinudee. ⁸²Zechariah öepílhä⁸³ i⁸⁴ makówáwi t'öepa⁸⁵qá⁸⁶i⁸⁷ öemú⁸⁸di, hedí khunwóeda⁸⁹di óemáa. ⁹⁰Hewänbo i⁹¹ makówáwi t'öepa⁹²qá⁹³ i⁹⁴ öetu⁹⁵an, “Zechariah, wí⁹⁶unkhunwóeda⁹⁷ípi. Jóesi Tádádí uví júusu wónsígí⁹⁸an. Elizabeth uví kwee úmuu⁹⁹í wí enúkáy i¹⁰⁰ayyamí, hedí John gin náakháyá¹⁰¹ní. ¹⁰²Owáy na¹⁰³aypuýä ihaydi báyékí híhchan uví¹⁰⁴ úmuuní, hedá báyékí wây-á t'owa wá¹⁰⁵ dihíhchanpúuwí. ¹⁰⁶I-á Jóesi Tádáví he¹⁰⁷ennin sená¹⁰⁸ diwedí¹⁰⁹í namúuní. I-á wí¹¹⁰ünkhâyá¹¹¹hpí iméenasaquwá¹¹² i¹¹³in háá wíyá hääwí naháapúuwí¹¹⁴í-á, hedí nats'an¹¹⁵aypuýädibo¹¹⁶ i¹¹⁷ Yá¹¹⁸dâa¹¹⁹í P'oewaqhâq pín¹²⁰ta¹²¹gedi imá¹²²ve-i. ¹²³I'dá báyékí in Israel-win t'owa inbí Jóesi i¹²⁴ shánkí natsonji¹²⁵í namuu¹²⁶iví¹²⁷piye¹²⁸ ovâywámá¹²⁹í. ¹³⁰Uví ay-á iví pí¹³¹ná khó¹³²je i¹³³ Yá¹³⁴dâa¹³⁵í P'oewaqhâq imá¹³⁶ve-i, Elijah-di iví pí¹³⁷ná khó¹³⁸je óemáa waabá, hedá Elijah waabá-á natuhkáy-í. I-á Nanbí Sedógi¹³⁹ napádémú-í Nanbí Sedóví tun wóegé, hedá tâdá¹⁴⁰indá ovâykhâgé¹⁴¹namí inbí áyyâq-á wíyá dâysígí-ídí, hedá in dit¹⁴²deyanháhpí¹⁴³indá ánssha-á ovâymâaní hedânhó in to¹⁴⁴wén inbí wówátsi ta¹⁴⁵ge dâyhonnin waaginbá dimúunidí. I¹⁴⁶di in t'owa ovâykhâ¹⁴⁷amí hedânhó i¹⁴⁸ shánkí natsonji¹⁴⁹í óesígí¹⁵⁰amídí¹⁵¹ gin i¹⁵² makówáwi t'öepa¹⁵³qá¹⁵⁴ i¹⁵⁵di Zechariah öetu¹⁵⁶an.

¹⁸Zechariah-di i makówáwi t'öepa¹⁵⁷qá¹⁵⁸ i¹⁵⁹ öetu¹⁶⁰an, “Hebo hândidan ta¹⁶¹gendi dînhangin-náaní ná¹⁶²i untú¹⁶³í napúuwí¹⁶⁴in? Naa ho sedó omuu, naví kwee-á wá¹⁶⁵ hânhó kwijó dînmuu.”

¹⁹I¹⁶⁶ makówáwi t'öepa¹⁶⁷qá¹⁶⁸ i¹⁶⁹di öetu¹⁷⁰an, “Naa Gabriel-ân omuu. Naa hâädi wânbo t'ähkí Jóesi Tádáví nú¹⁷¹ owin. I¹⁷²dânkun naa dísan wílhée¹⁷³amídí hedá ná¹⁷⁴i híwó¹⁷⁵di tun wînmá¹⁷⁶idí.

²⁰Híwó¹⁷⁷ ót¹⁷⁸deyan. Híwó naná¹⁷⁹ dihaydi háá naa otú waa napúuwí. Hewänbo u-á ná¹⁸⁰i wítu¹⁸¹andi¹⁸² wíwiwáyupidího¹⁸³ tunpí¹⁸⁴ unpúuwí, i¹⁸⁵ ay na¹⁸⁶aypuýä píhay.”

²¹Oe já¹⁸⁷wé in t'owadi Zechariah wa¹⁸⁸di óetsíkha¹⁸⁹máa, hedí dívítumáa, “Heháadan thaá t'ähkí óeho¹⁹⁰ i¹⁹¹ méesate ívedi naapee-ídfí?” ²²Hedí naapee ihaydá wí¹⁹²ünhi¹⁹³codipí, hedihó¹⁹⁴ in t'owa dînhanginpóe wí hääwí ünkeepóe¹⁹⁵ i¹⁹⁶ méesate íve imû¹⁹⁷in. Tunpí¹⁹⁸ najoekandeedi iví mandiho ovâyhéé¹⁹⁹an.

²³Wí häyú²⁰⁰ thaá naphade ihaydi iví owha²⁰¹wi t'öe ünbo²⁰²wandi iví²⁰³piye iweeho²⁰⁴. ²⁴Wí häyú²⁰⁵ jâadi naphade ihaydá Zechariah-ví kwee ünsáhpóe, i²⁰⁶ makówáwi t'öepa²⁰⁷qá²⁰⁸ i²⁰⁹di öetu²¹⁰an

waa, hedí p'ánu p'óe iví k'aygidi wínapeepí.²⁵ Hedi natú, "Nanbí Sedó Jóesi Tádádí naagí?" ná'i dín'an. Nábâa t'ödeiwän naa-ádí híwó'di namuu. Naa owôeda'wän wídáy'âyjohpídí, hewânbo nää-á naví wôeda' dînjjâ'a'an."

Mary óetu⁷an nasáhpúuwí⁷in hedá iví ay-á i⁷ aywondi namúuní⁷indá

²⁶ Elizabeth sí p'óe nasáamuu ihaydi Jóesi Tádádí wí makówáwi t'óepa? qá?í Gabriel gin nakhwá?í? óesan i bú?ay Nazareth gin dátu?o? iwepiye, oe Galilee nange naná? diwe. ²⁷ Wí khóhtsqa?pí? a?yú Mary gin nakhwá?iví?piye Gabriel óesan. Mary-ádí wí sen Joseph-ádí dakhóhtsätatunpá?än, hedí Joseph-á David-ví ây iwedí?i?bá namuu. ²⁸ Hedi Gabriel-di ná?í sengitundi Mary óejay: "Híhchandibo unmúuní u Jóesi Tádádí hânhó wóesígí?í? Jóesi Tádá-á u-ádí naji?".

²⁹ Mary ná'íin nat'oe ihaydi háá i'ánshaa'qamí'in wí'ishaapí, hedí napitú, "Hângúba ná'i sengitun natunda?" ³⁰ Hedi i' makówáwi t'óopeq'aq'i'dí óetu'an, "Mary, wí'unkhun-wóeda'ípí. Jóesi Tádádí wóesígí" in wônkeekankháymáa. ³¹ Ót'óeyan, u-á unsáhpúuwí, hedí wí enükáy bi'ayyamí, i-á Jesus gin náakhayá'ní. ³² I-á báyékí hay'i namúuní, hedí i' shánkí kw'áye'i namuu'i'dí óetu'qamí 'Naví ay unmuu' gin, hedí Nanbí Sedó Jóesi Tádádbá tsondi hay'i óesdege-í, iví hehääwi thehtáy pahpâa David-á tsondi hay'i namuu waagibá. ³³ I'dá hânhay wânbo t'ähkí in Israel t'owaví tsondi dínmúuní. Iví tsonkuu-á há'to hânhay wânbo ünháani."

³⁴ Mary-di i⁷ makówáwi t'ópea⁷qa⁷i óetsika⁷yan, “Hândidân ná⁷i napúuwí wa⁷di wí sendádí wó⁷thaapídí?” ³⁵ I⁷ makówáwi t'ópea⁷qa⁷i⁷di óetu⁷an, “I⁷ Yä⁷dåa⁷i P'oeuwähåa⁷ úwáaní, hedí i shánkí kw⁷áye⁷i namuu⁷i⁷di iví pinnándí wóetäjägë-í, hedího i ay shánkí yä⁷dåa⁷i bi⁷ayyandi⁷ Jöesi Tádáví ay gin óetu⁷qamí. ³⁶ Uví maatu⁷i Elizabeth wá⁷ sí p'óe nasâamuu tobá ho nakwijóopaa wänbo⁷, hedí wí enükáy i⁷ayyamí, tobáháa âypí⁷ namuu gin t'owa di⁷an wänbo⁷. ³⁷ Jöesi Tádá-á hää t'ähkí ûnkoodi.” ³⁸ Mary-di óetu⁷an, “Naa Nanbí Sedó Jöesi Tááví t'óe⁷i⁷ omuu. Oda⁷ hää t'ähkí untú⁷i naa dînpúuwí⁷in.” Ihaydiho⁷ i makówáwi t'ópea⁷qa⁷i⁷di óejoe⁷an.

Mary oe Elizabeth-vi' piye namää

³⁹ Wí háyú thaa ihaydi Mary ikhây'andi wí bú'ay iwepiye iwánáho', i' bú'-á oe Judeanange na'okúná' ni'ge nak'oe. ⁴⁰ Zechariah-ví tewhá iwepiye namää, hedí nats'ündi Elizabeth öesengitu'an. ⁴¹ Elizabeth-á Mary-ví sengitun nat'oe ihaydi i' ay íví seephoge imáa'i? i'q'a'yá'nan. Elizabeth i' Yá'dâa'i P'oewaqhâa pín ta'gedi imáadí kaygi natú, ⁴² "Jóesi Tádádá ugí híwó'di häqwí wón'an, shánkí híwó wänbo t'ähkí in wé'gen kwiyä'gí'vi'wedi, hedá wá? i' to'wí u'aypuvägí'o'i híwó'bá ôn'ämí. ⁴³ U-á Nambí Sedoví jiyá unmuu, hedihoháadan ná'i häqwí hay'i naa dínpúuwí naví' unpwáq'äädi? ⁴⁴ Ti úhanginná, unpwáqdí uví sengitun ot'oe ihaydibo', ná'i ay naví seephoge donmáa'i? nahíhchanpöedí i'q'a'yá'nan. ⁴⁵ Hedi híhchandi ʉ-á unmúuní, gá Jóesi Tádáví tun wóemági'in úpuwagi'o ginbiwávundedân."

Mary hânho híhchandi ihée? o?

⁴⁶⁻⁴⁷ Hedi Mary natú, "Pín ta'gedi otúúní Nanbí Sedó Jóesi Tádá-á hay'i namuu'in, hedi naví pi'ná khójé-á hânho ohíhchan gá i-á naví aywondi dînmuudân." ⁴⁸ Jóesi Tádádí naa iví t'õe'i? omuu'i dí'ánshaa'an, tobá kw'áye'i wó'muupí wânbo?, hedi nää thaa iwedi pâadépiyá t'hákí t'owa ditúúní i'dá naagí? híwó dîn'annin. ⁴⁹ Ta'gendi i' shánkí tsonkhua imáa'i? dá báyékí naagí? dîn'an. I-á yã'dâa'ídá? namuu. ⁵⁰ Jóesi Tádá-á in to'wén i? ée'? ginnihí? níve nasehkánäo? in ho di'ávnuwá? indá hedá in di'ávnuwá? i? indá wá?

⁵¹ Bágéki nakaydi he⁷endi häáwí¹’o², hedí in to³wén inbí p⁴ná khó⁵’éj dijéngi⁶’ánshaamuu⁷ in t⁸l’ámäyováywádéné⁹. ⁵² In to³wén tsonkuhuu dáymáa¹⁰’in waa dichaq¹¹’in áagépiye¹²’di ováywápevénde¹³, hewänbo in he⁷ennin dimuuupi¹⁴’indá shánki kw¹⁵’alye ováytégede¹⁶. ⁵³ In dihahsé¹⁷’nindá híwó¹⁸’di häáwí ováymä¹⁹’dishu²⁰’múunidí, hewänbo in kodit²¹’owa dimuu²²’indá

hääwipídfbo-á ovâyjåatäde⁵⁴? Hää nanbí hehääwin thehtáy pahpá?in ovâytu?an waa i?o?. Na?in Israel-?in iví t'öe?in gimu?in díkhäge?do?, hedí wi?ün?ódepí häädi wänbo t'ähkí Abraham-dädí hedá t'ähkí Abraham-bí ây iwedi?indadí ovâysehananä?äqmídí” gin Mary natú.

⁵⁵ Hedí Mary poje p'oe Elizabeth-vi?webo? iwóy?, hedahá? ivi?piyá iweeho?

John i? p'ó?p'oekandi na?aypuýä

⁵⁶ I? thaas Elizabeth i?ayyamídí ünpówá, hedí wi enükáy i?ayyan. ⁵⁸ In to?wén iví tsowa dithaa?indá hedá iví maatu?indá dínhanginpóe Nanbí Sedó Jóesi Tádá ivi?piye híwó?di namuu?in, hedá indá Elizabeth-ádá dívhíhchanmáa.

⁵⁹ Wí jäädi naphade ihaydi in t'owa diwáy?ää, i? enükáy in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa?ämídí. Iví tágá Zechariah waabá öekhayä?khymáa in t'owadi, ⁶⁰ hewänbo iví jiyá üntú, “Ha?wâgá joe. John gân aykhäyä?ní.” ⁶¹ Indi óety?an, “Hewänbo wé?i wí wänbo uví maatu t'owa ha?wâa wínakhäwäpí.” ⁶² Hedí inbí mandi i? ayví tädá óehée?an óetsika?yamídí hânnan i ay öekhayä?ní?in nada?. ⁶³ I?di wén hääwén ovâydaa?an eedi ita?namídí, hedí wén phéphä?ay ôn?andi ginnán ita?nan: “John gin iví khâwá ünmuu.” T'ähkídbo ovâyhää?an. ⁶⁴ Wesebo nahanjudeedeedi nahi?dee, hedí natú? Jóesi Tádá-á hay?i namuu?in. ⁶⁵ T'ähkí inbí tsowa dithaa?in di?ände hânnangú napóe, hedá t'ähkí oe Judea nange na?okúná? ni?ge dithaa?indá i?gedi dívihí?máa. ⁶⁶ T'ähkí dit?oe?in ná?i hääwí i?gedi díví?ánshaamáa, hedí díví?pitsika?máa, “Hääwi-angú ná?i ay namúuní?” Hedí ta?gendi Nanbí Sedó Jóesi Tádádí iví mange i? ay öemáa.

Hääwi John namúuní i?gedi Zechariah ihée?o?

⁶⁷ John-bí tädá Zechariah ünmuu?i? i? Yä?dâa?i P'oe wäqähäa pín ta?gedi imäädí wí Jóesi Tádáví tukhe?bi waabá ihée?andi ginnán natú: ⁶⁸ “Jaho gitqumí Nanbí Sedó Jóesi Tádá hay?i namuu?in, i-á Israel-ví Jóesi dínmuu, gá na?in iví t'owa gimu?inbí?piye gín?äqmídán díkhäge?namídí hedá nanbí hänminbí mangedá díma?p'äädi-ídá. ⁶⁹ Jóesi Tádádá wí hânhó kay?i aywondi na?in dímägi. David-á hán?oe Jóesi Tádáví t'öe?i ünmuu, hedá ná?i aywondi-á David-ví ây iwedi?i?bá ünmuu. ⁷⁰ Jóesi Tádádá dít?oe?an gin ikhâymáa?in, hedí i? hi? iví hán?oe?in yä?dâa?in tukhe?minbí sóphogedi dínsan. ⁷¹ Natú na?inbí hänminbí?wedi dín?aywoení, in dít?ay?inbí mangedi díjää?amí. ⁷² Natú nanbí hehääwin thehtáy pah-pá?inbí?piye nasehanapúuwí hedá wá? in yä?dâa?in tun Abraham-dädí ik'lü?indá há?to ün?öede-í. ⁷³⁻⁷⁴ Jóesi Tádádá iví tun ta?gendi Abraham öemägi nanbí hänminbí mangedi díwhöhónídi, hedânhö gíinkoeädi-khunwôeda?ginpílbo? i? ây?a?ginmâänidí, ⁷⁵ hedânhö gin ivíkhanhondibo t'ähkí na?inbí wówátsi thaa yä?dâa?in gimu?in, hedá ta?gebo-á nanbí wówátsi-á ayhûuwi? gin Zechariah natú. ⁷⁶ Ihaydá i ay-á óety?an, “Naví ay, u-á i? shánkí kw'âye na?ändi namuu?iví tukhe?bi gin wóetü?äqmí. Hedá u-á i? shánkí natsonji?iví páadé unmú-í in p'oe ig? mânkhâ?äqmídí. ⁷⁷ U?dá iví t'owa ovâyhangin?ânnamí ovây?aywoen?in inbí t'aywó?di-a dín?owó?yendi. ⁷⁸ Nanbí Jóesi-á gin i?äqmí gá hânhó nasehanat?edän, hedího i? to?wí i? thanbí muwâthay waagi?bá namuu?i? oe kw'âyedí nanbí?piye nakä?ääg?o, ⁷⁹ hedí in to?wén in chuwa dâykunwôeda?di khun ni?ge dimännindáho i?di ovâykomääní. I?dáho na?in díkhäge?khymáa hedânhö ánschaaginpílbo giyéenidí” gin Zechariah natú.

⁸⁰ John nasöedi iví hangintan wá? ünsöe, hedí t?í?úugédi ihaydá ahkónu-á nathaa, in Israel-?inbí jâa its'ant'öe?an píhay.

HääJesus na?aypuýä waa

¹ John i? p'ó?p'oekandi na?aypuýä iwáydfbá i? Rome-wi tsundi shánkí hay?i Cae-sar Augustus gin nakhâwá?i?di t'ähkí t'owa i? nange itsonmáa eejewin ovâyt'óephade dívikhâwâta?kwogihûuwídí. ² Nää páadé in t'owa dívikhâwâta?kw'ódi Quirinius oe Syria

nange natsondimuuhaydi. ³Hedihio t'ähkí t'owa inbí thehtáy pahpá?inbí bú?piye dimää dívíkháwáta?kw'oenidí.

⁴Joseph wá? ikháwáta?kugihio?. I-á Galilee nange naná? diwedí Nazareth bú?aydi napee, hedihí wiýá bú?ay oe Judea nange Bethlehem gin dâytú?o? iwe piye namää. Joseph-á David-ví áy iwedi?i?bá namuu, hedihio David-á Bethlehem iwewi-á namuu, hedihio Joseph iwe piye ünpühpóe. ⁵Joseph-di Mary i-ádálbá óeho?. Indá dakhóhtsaqtunpä?än, hedihio Mary-á nasáamuu. ⁶Bethlehem dají? ihayhâqbá i? thaa napówá Mary i?ayyamídí. ⁷Hedihí iví páadé?i? ay i?ayyan, hedihí aa?áy iwe óe?ánnankídí i hääpanbí húuphébay iwe óek'ü?, gá ee dívíwho?kw'óe?ó?i tewhá iwe wínajáanáhpídán.

In makówawin t'öepä?qa?indí in k'uwá áy?nin ováyhée'an

⁸Iwáy bú?ay tsowa wáy wén k'uwá áy?nin dikwl'ó, indá khú?déedí oe ahkónu inbí k'uwá dây?áyñmáa. ⁹Jóesi Tádádí wí makówáwi t'öepä?qa?i? inbí?piye ováysan, hedihí inbí páadépiye tsíkhagipí dínkwinudee, hedihí Nanbí Sedó Jóesiví kohthaydi ováy?ánhogidi hânhó dikhunwóeda?póe. ¹⁰Hedihí i? makówáwi t'öepä?qa?i?di ováytú?an, "Wí?ikhunwóeda?ípi. Bít'óeyan, naadá híwó?di tun wâymá?", t'ähkí t'owa hânhó ováyhfchannamídí. ¹¹Nää thaa oe David-ví bú? wí aywondi ungi? na?aypuyä. I-á i? to?wí namuu Jóesi Tádádí oesóge?i? t'owa ováy?aywoenídí, i-á i? shánki natsonji?i namuu. ¹²Hedihí ná?in bînmúumí únhanginnáanidí háa wáytú?an waa ta?gen namuu?in: Wí ay bînshaa-í aa?áy iwe na?ánuudi, hääpanbí húuphébay iwe nak'óedí."

¹³Tsíkhagipí i? makówáwi t'öepä?qa?i?adí wây-á báyékí mákowáwin t'öepä?qa?in di-keepóe. T'ähkídbo Jóesi Tádáví gedihíwó?dímáqdí ditü?, ¹⁴"Makówá kw'áyé t'ähkí ditlüní Jóesi Tádá-á hânhó hay?i namuu?in, hedihí ná?in oepáa k'aydá in to?wén Jóesi Tádá óehifchanmä?indá ánsaaginpi?dbo dikwoní."

In k'uwá áy?nin Jesus óemúunídí dimää

¹⁵In makówawin t'öepä?qa?in makówápiye diwáypee ihaydi in k'uwá áy?nin wí?ná táye dívítymáa, "Jaho Bethlehem-piye gimú-í ná?in napóe?in áymúunídí, i?gedi Nanbí Sedó Jóesi Tádádí na?in díhingin?ánnan." ¹⁶Hedihio dívíwánáhó?di Mary-á Joseph-á hedihí i? ay ee hääpanbí húuphébay iwe nak'óedá ováyshaa. ¹⁷I? ay óemü? ihaydi háa in makówawin t'öepä?qa?indí iví?gedi ováytú?an waa ditunji?. ¹⁸T'ähkí in iwe diji?in ováyháa?an i? hääwí in k'uwá áy?nindi ováyt?de?andi dit'oedi. ¹⁹Mary-á ná?i hääwí t'ähkí napóe?i wí?ün'ódepí, hedihí hâadi wânbo t'ähkí i?gedi i?ánsaamáa. ²⁰In k'uwá áy?nin inbí k'uwá diji? iwe piye diwáymää, hedihí Jóesi Tádá-á kw'áyébo? óemáadí ditü? hânhó hay?i namuu?in, gá ná?i? hääwí dâymü?i?á dit'oe?i?á namuuđán. Tähkí háa i makówáwi t'öepä?qa?i?di ováytú?an waagibá napóe.

Jesus i? méesate hay?i eepiye óeho?

²¹Wí jâadi naphade ihaydi i? ay in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa?an, hedihio Jesus gin óekháyá?. Ná?in kháwá-á i? makówáwi t'öepä?qa?i?di óemági wa?di iví jiyá ûnsáhpóepídbo?.

²²Hedihio napóe dän?ámídí háa Moses ita?nan waa, in Hudíyo inbí khuu dínmuuđi dínlkhây?q? díví?ám?in wí ay na?aypuyä ihaydi, hedihio? i? ay oe Jerusalem-piye dânhó?, i? méesate hay?i iwe Jóesi Tádá óetu?áamídí, "Nanbí ay wímmâäní." ²³Gin dän?an gá ná?in tsontun Jóesi Tádáví ta?nin diwe ünk'lóedâń:

T'ähkí in páadé di?aypuyä?in e?nûn áyyâä-á Jóesi Tádá óemâäní.

²⁴Hedá wá? nata?muu in jiyá?indá wíje k'ó?wee háá wíje tsíde?áy ha?wâagi?in dâyhûuwí, hedihí ná?in tsíde dâyhaydi Jóesi Tádá óemâäní. Hedihio Mary-á wá? han ikhâymáa.

Háa Simeon Jesus-v?gedi natü waa

²⁵Oe Jerusalem wí sen nathaa Simeon gin nakháwá?i?. Iví wówátsi-á ta?ge iheh, hedihí Jóesi Tádáví khuu-á ôn?a?gin. Natsíkha Jóesi Tádádí in Israel?in inbí t'öephade iwedi

ovâywhahóenídí, hedí i? Yä?dâa?i P'oewaahâa? i-ádí naji?. ²⁶ I? Yä?dâa?i P'oewaahâa?dibá Simeon óehangin?ânnan wínachuwagi?opi?in i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí óemû?píðbo?. ²⁷ I? Yä?dâa?i P'oewaahâadi? hay?i méesate ee Simeon óets'úde. Jesus-ví jiyá-ádí tâdá-ádí i? wá? óets'úde, hedânho indi igi? ôn?amidí hâa nakhây?â?in Jôesi Tâdá natsonpóe waagibá. ²⁸ Dits'ú? dihaydi Simeon-di i? ay oekê?, hedí Jôesi Tâdá óekü?daa?andi ginnânatq;. ²⁹ "Nanbí Sedó Jôesi, nábâa hîn naa uví t'oe?i? omuu?i híhchandi díchuwamâä, uví tun bimâgi waagibá. ³⁰ Naa ohíhchan, gá nää-á naví tséedí i? aywondi ȣ?di dínsandi? dópmi?dân. ³¹ Hedi ná?indá bi?an t'ähkí nange?in t'owa dâymúnidí. ³² Ná?i aywondi-á wí ko waagibá namúuní uví p'õe in Hudíyo dimuupi?in ovâykeeyamidí, hedí i? namuudi uví t'owa Israel-?indá he?ennin dipúuwí." ³³ Gin Simeon i? ayví?gedi ihée?andi i? tâdá-á jiyá-á hânho ovânhâa?an. ³⁴ Hedâhá? Simeon-di Jôesi Tâdá óedaa?an híwó?di thaa ovânmâänidí, hedá Mary-á óetu?an, "Wáy wén in Israel-?in i? óesigkáyjí, hedího ovây?aywoení, hebo wây-á wêndá wí?óesigkáyjípi hedího dipedee-i. I?dá t'ähkí t'owa hâa Jôesi Tâdá nada? waagi ovâykeeyamí, hewânbo in t'owadá óeoegikhâymâa, ³⁵ hedí báyékí t'owa hâa inbí p?ná khó?jé di?ánshaamuwa ovâykeeyamí. Hedi ȣ?á báyékí mänt'óephadekhâymâadí wí to?widí wí tsijó phâ?dí uví pín wônjún waagibá unchqâa-i."

Anna ikü?daa?an

³⁶ Hedâ iwebá wí kwee Anna gin nakhâwâ?i wá? naji?, i-á wí Jôesi Tâdáví tukhe?bibâ namuu. Ná?i kwee-á Phanuel-ví a?yú ûnmuu, hedí Asher-á iví hehâawi thehtây pahpâa ûnmuu. ³⁷ Tsé ihay pâayo nakhôhtsâq?ânwân, hedí khâvéntâ?di jónu (84) pâayo ûnnâ iví sen ûnchuu iwedi. Hâädi wânbo t'ähkí i? méesate hay?i we naji?, hedí hâýânbó?ihqâdâ?odâ ijûusu?odâ khûu-á thaa-á Jôesi Tâdá óe?a?ginmâ?. ³⁸ Wa?di Simeon ih?mâa ihaydibâ?i? kwee nats'û, hedí i? ayví? Jôesi Tâdá óekü?daa?an, hedá iví?gedâ ovâyt'õe?an t'ähkí in Jerusalem-win ditsíkhaw?l?nin Jôesi Tâdâdí ovâymâ?p?i?ädi-ífdí.

Joseph-ádí Mary-ádí oe Nazareth bú?aypiye dänweeho?

³⁹ Joseph-ádí Mary-ádí dän?an hâa Nanbí Sedó Jôesiví tsontun diwe nak'õe waagibá, ihaydâhá? inbí bú?ay Nazareth-piye dänweeho?, i-á Galilee nangâ nak'õe. ⁴⁰ Hedi i? ay nasö?di nakaypoe?o hedâ báyékí hangintandâ imâa, hedâ Jôesi Tâdâdâ báyékí óekhâge?mâa.

Jesus-di in hâhkannin i? méesate hay?i ee ovâyhée?an

⁴¹ Paayo p'õe waagi i? Passover shánkí?eedi dínnâ? dihaydi, Jesus-ví jiyá-á tâdá-á oe Jerusalem-piye damâä?â. ⁴² Hedího Jesus tâ?di wíje (12) pâayo?i namuu ihaydi Jerusalem-piye dimâä, hâädi waa dív?o waagibá. ⁴³ I? shánkí?eedi dínk'ewe? dihaydi in t'owa díviveehondi, Jesus-á Jerusalem-bo iwóy?!. Hewânbo iví tâdá-á jiyá-á wídânhanginnâhpí iwe iwóy?nin. ⁴⁴ Indá da?ânde wây-á t'owa indâdibâ dimânnindâdí naji?in, hedí wí thaa t'ähkí Jerusalem diwedí damâä. Ihaydi inbí k'ema?in deeje hedâ inbí maatu?in deejâ óenuwâ, ⁴⁵ hewânbo wí?óeshaapídi Jerusalem-piye dänwâybun óenuuwâ?ífdí. ⁴⁶ Wíje thaa naphade ihaydi i? méesate hay?i ee in Hudíyoví hâhkannindâdí óeshaa. Hâa dívhî?mâa?in i?di ovâyt'õeyande hedâhá? báyékí hâäwi ovâytsika?mâa. ⁴⁷ Iví hangintandâ hedâ iví hi? in hâhkannin ovâytumâa?i?dâ t'ähkí t'owa dit'oe?in ovâyhâa?an. ⁴⁸ Iví tâdá-á jiyá-á wídânhanginnâhpí hâa dän?ánsha?amî?in. Iví jiyâdí óetu?an, "Naví ay, háadan gin na?in d?an? Ti wí?úhanginnâhpí?an ȣ?di báyékí áyîngi uví tâdá-ádí naa-ádí dímagí, hedâ t'ämäpiye wítuwämâa?" ⁴⁹ Jesus-di ovântq?an, "Ti wídânhanginnâhpí?an naa dîmkhây?â? naví Tâdáví tehwâ ee ocham?in?" ⁵⁰ Hewânbo hâa ovântq?annin wídaka?pówápi.

⁵¹ Iví tâdá-á jiyá-á indâdibâ oe Nazareth-piye nawâymâä, hedí t'ähkí hâa óetu?an waa i?a?gindo?. Iví jiyá ná?i hâäwi t'ähkí napoe?i wí?ún?ódendepí. ⁵² Hedi Jesus-á nasöemändi shánkí báyékí hangintandâ ihónde?, shánkí nasenpuwamâän, hedí Jôesi Tâdá-ádí in t'owa-ádí shánkí wânbo óesígí.

3

John i⁷ p'ó?p'oekandi⁷di J̄ōesiv̄ tun in t'owa ovâytunphadende?

¹⁻² Tiberius Caesar t'āhkí i⁷ Rome-wi nange tā⁷di p'ánú (15) paayodi natsonji⁷ ihaydi, Zechariah-ví ay John i⁷ p'ó?p'oekandi⁷ oe ahkónu naji⁷, hedí J̄ōesi Tádádí óetü⁷an iví hí⁷ ônt'oe⁷amídí. Ihayhāq̄bá Pontius Pilate Judea nangewi tunjó namuu, Herod-á oe Galilee nangá natsonnán, Herod-ví tñ⁷uu Philip-á oe Iturea nange hedá Trachonitis nangá natsonnán, Lysanius-á oe Abilene nangá natsonnán, hedá Annas-ádí Caiaphas-ádí owha⁷ p'ó?dédí⁷indá damuu. ³ Hedi John t'ämäpiye Jordan p'o k'ay tsowa i⁷ge najidi in t'owa J̄ōesiv̄ tun ovâyt⁷bekanhon. Ovâytumáa, “Unbí t'aywó⁷di binjoe⁷an hedânho J̄ōesi Tádádí wovây⁷owóejé-ídí, hedá naadá wâyp'ó?p'oe⁷amí.” ⁴ Hedi ná⁷i háa John i⁷o waa J̄ōesi Tádáví tukhe⁷bi⁷ Isaiah iví ta⁷nin diwe ho ita⁷nan. Ginnán ûnta⁷muu:

Wí to⁷wí oe ahkon deedí ûntuhkwint⁷lúní,

“In p'óe binkhây⁷an i⁷ shânkí natsonji⁷igí⁷.

Há⁷i p'óe⁷ay wá⁷ igí⁷ binta⁷ge⁷an.

⁵T'āhkí hége⁷ay napideedee-í.

T'āhkí okú-á p'indá natayedipúuwí.

Wáy namääginá⁷ deejá nata⁷gepúuwí,

hedí i⁷ p'óe naböeböená⁷di⁷ nata⁷gepúuwí.

⁶Hedi t'āhkí t'owa dâymúuní J̄ōesi Tádádá t'owa ovây⁷aywonde⁷in.

⁷Hânho báyékí t'owa dimää⁷ä John-di ovâyp'ó?p'oe⁷amídí. I⁷di ovâytumáa, “Un pääyu wí phaa iwedí íshavemännin waaginbá ímuu⁷in, to⁷dan wovâytu⁷an háa úví⁷amí⁷in, hedânho J̄ōesi Tádádí wíwovâytuhchäqnú-ípidí?” ⁸Híwo úví⁷amí hedânho nakeepúuwí⁷ unbí t'aywó⁷di ta⁷gendi bînjoe⁷annin. Wí⁷jéngitqunípi, ‘Abraham-bí áy iwedí⁷inbá gimuu.’ Ná⁷in wâytu⁷amí, J̄ōesi Tádá-á nada⁷dáho ûnkođi ná⁷i k'uú nääyé nak'wó⁷didi wây-á Abraham-bí áy ovâypa⁷idí. ⁹Näähö gin waagibá napoe⁷o: Wí k'uuwée-á ho nakhýmuu wí tay púu nu⁷ óets'âa-ídí. T'āhkí i⁷ tay nabaypoe⁷opí⁷-á óets'âa-í, hedí phaa iwe óechäqnú-í.”

¹⁰Hedi in t'lowadi óetsika⁷yan, “Hân gíñkhây⁷ä iví⁷amí⁷in háa untú waa wígín-púuwí⁷idí?” ¹¹I⁷di ovâytu⁷an, “Gá ginnán: Wí to⁷wí wíje k'léwé⁷in to ûnk'óedáho⁷, i-á ûnkhây⁷ä⁷ wéhpée wí to⁷wí ûnkoepí⁷ öemääñí⁷in. Hedi wí to⁷wí ûnkoegí⁷bá⁷yendi-áho ûnkhây⁷ä⁷ wí to⁷wí ûnkoegí⁷kw'lóhpí⁷ öemääñí⁷in.” ¹²Wén tax phahsammin iví⁷piye dimää ovâyp'ó?p'oe⁷amídí, hedí ditsikapóe, “Háhkandi⁷, heyâa na⁷indá, hân iví⁷amí?”

¹³I⁷di ovâytu⁷an, “I⁷ chä⁷ hâyú unbí tsonnindi wovâytu⁷an ihayda⁷mân bînwé⁷ge⁷amí.”

¹⁴Hedá wén sundado-á ditsikapóe, “Heyâa na⁷indá, hândá iví⁷amí?” I⁷di ovâytu⁷an, “Hâyú wovâywá⁷âa⁷i⁷di bîlhchannan. T'owa wívînkaygi⁷amípi wíyá shânkí wovâymâäní⁷, hediháa in t'owa híwóhpí wídfí⁷anpídáho⁷, wí⁷ovâytu⁷qämípí híwóhpí díví⁷annin wí chä⁷ inbí⁷wedi bînhóení⁷í.”

¹⁵In t'owa dichanpoe⁷o wí hâjawi hay⁷i napuwagi⁷o waagibá, hedí John i p'ó?p'oekandividí⁷gedí báyékí díví⁷ánshaamáa, tigúba i-âñ namuu i⁷ to⁷wí J̄ōesi Tádádí óeso-gekhâymáa⁷i⁷ t'owa ovây⁷aywoení⁷. ¹⁶Hedi John-di t'āhkídbo ovâytu⁷an, “Naadi p'oedidá⁷ wâyp'ó?p'oe⁷o, hewänbo wí to⁷wí naví shânkí tsonkuu imáa⁷ napowagi⁷o, naa ihay híwó⁷di wó⁷muupí iví⁷ anto wänbo dönp'âädí-ídí. I⁷dá wíyá pi⁷wí p'ó?p'oekan waagibá wovâymâäní. Wáy wén un i⁷ Yâdâa⁷i P'oewäqâhâa⁷ wovâymâäní, wáy wêndá phaadá wovâytuhchäqnú-í.” ¹⁷I-á nakhâymuu t'owa ovâyweejé-ídí, wí to⁷wí i⁷ táhtâñ i⁷ tâkhowa iwedí iwijende waagibá. I⁷ táhtâñ iwé⁷ge⁷an dihaydi tebay iwe ikuu-í, hewänbo i⁷ tâkhowa-á wí phaa hânhay wänbo naphahpäqdipi⁷ iwe ich'aaní.” ¹⁸Shânkí wíyá tun gi⁷bibá John-di kay⁷indi in t'owa ovâyhée⁷an, J̄ōesi Tádáví híwó⁷di tun ovâyt⁷oe⁷odi.

¹⁹⁻²⁰Hedá John-di Herod wá⁷ óetü⁷an i⁷ kwee Herodias-ádí t'aywó⁷i⁷annin. Tobá Herodias-á Herod-ví tñ⁷uví kwee ûnmuu wänbo⁷ ônké. Báyékí wíyá t'aywó⁷di-á Herod i⁷an, hedá wá⁷ John óepansóge, hedí ná⁷in in shânkí p'ândíkí⁷ i⁷annin namuu.

Jesus óep'ó?p'oe'an

²¹ John-di t'ähkí in t'owa ovâyp'ó?p'oe'o? ihaydi Jesus wá? óep'ó?p'oe'an. Hedi iwebá Jesus ijúusu?o? ihaydi makówá nakhuudee, ²² hedi i? Yá?dâa?i P'oewqâhâa wí k'o?wee waagibá natú?muudi nawândi Jesus-ví?di isóge, hedá wí tun makówadí napeedi ginnán natú: “U-á naví ay wísig'i-ân unmuu. Hânho u?di ohishchan.”

Jesus-ví pâadé kä?ää?in t'owa ûnmuu?in

²³ Jesus-á madi powintä (30) pâayo?i namuu pâadé its'anhanghkanjíyé ihaydi. T'owa-á di?ân i-á Joseph-ví ay namuu?in. Joseph-á Heli-ví ay ûnmuu. ²⁴ Heli-á Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-á Levi-ví ay ûnmuu, Levi-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Jannai-ví ay ûnmuu, Jannai-á Joseph-ví ay ûnmuu, ²⁵ Joseph-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Amos-ví ay ûnmuu, Amos-á Nahum-bí ay ûnmuu, Nahum-dá Eslí-ví ay ûnmuu, Eslí-á Naggai-ví ay ûnmuu, ²⁶ Naggai-á Maath-ví ay ûnmuu, Maath-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Semein-bí ay ûnmuu, Semein-dá Josech-ví ay ûnmuu, Josech-á Joda-ví ay ûnmuu, ²⁷ Joda-á Joanan-bí ay ûnmuu, Joanan-dá Rhesa-ví ay ûnmuu, Rhesa-á Zerubbabel-ví ay ûnmuu, Zerubbabel-á Shealtiel-ví ay ûnmuu, Shealtiel-á Neri-ví ay ûnmuu, ²⁸ Neri-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Addi-ví ay ûnmuu, Addi-á Cosam-bí ay ûnmuu, Cosam-dá Elmadam-bí ay ûnmuu, Elmadam-dá Er-ví ay ûnmuu, ²⁹ Er-á Joshua-ví ay ûnmuu, Joshua-á Eliezer-ví ay ûnmuu, Eliezer-á Jorim-bí ay ûnmuu, Jorim-dá Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-dá Levi-ví ay ûnmuu, ³⁰ Levi-á Simeon-bí ay ûnmuu, Simeon-dá Judah-ví ay ûnmuu, Judah-á Joseph-ví ay ûnmuu, Joseph-á Jonam-bí ay ûnmuu, Jonam-dá Eliakim-bí ay ûnmuu, ³¹ Eliakim-dá Melea-ví ay ûnmuu, Melea-á Menna-ví ay ûnmuu, Menna-á Mattatha-ví ay ûnmuu, Mattatha-á Nathan-bí ay ûnmuu, Nathan-dá David-ví ay ûnmuu, ³² David-á Jesse-ví ay ûnmuu, Jesse-á Obed-ví ay ûnmuu, Obed-á Boaz-ví ay ûnmuu, Boaz-á Salmon-bí ay ûnmuu, Salmon-dá Nahshon-bí ay ûnmuu, ³³ Nahshon-dá Amminadab-ví ay ûnmuu, Amminadab-á Ram-bí ay ûnmuu, Ram-dá Hezron-bí ay ûnmuu, Hezron-dá Perez-ví ay ûnmuu, Perez-á Judah-ví ay ûnmuu, ³⁴ Judah-á Jacob-ví ay ûnmuu, Jacob-á Isaac-ví ay ûnmuu, Isaac-á Abraham-bí ay ûnmuu, Abraham-dá Terah-ví ay ûnmuu, Terah-á Nahor-ví ay ûnmuu, ³⁵ Nahor-á Serug-ví ay ûnmuu, Serug-á Reu-ví ay ûnmuu, Reu-á Peleg-ví ay ûnmuu, Peleg-á Eber-ví ay ûnmuu, Eber-á Shelah-ví ay ûnmuu, ³⁶ Shelah-á Cainan-bí ay ûnmuu, Cainan-dá Arphaxad-ví ay ûnmuu, Arphaxad-á Shem-bí ay ûnmuu, Shem-dá Noah-ví ay ûnmuu, Noah-á Lamech-ví ay ûnmuu, ³⁷ Lamech-á Methuselah-ví ay ûnmuu, Methuselah-á Enoch-ví ay ûnmuu, Enoch-á Jared-ví ay ûnmuu, Jared-á Mahalaleel-ví ay ûnmuu, Mahalaleel-á Cainan-bí ay ûnmuu, ³⁸ Cainan-dá Enos-ví ay ûnmuu, Enos-á Seth-ví ay ûnmuu, Seth-dá Adam-bí ay ûnmuu, Adam-dá Jôesi Tâdâví ay ûnmuu.

4

Penísendidi Jesus óetayinde?

¹ Jesus i? Yá?dâa?i P'oewqâhâa pín ta?gedi imáadí in Jordan p'o?k'ay naná? diwedi nawáymää, hedi i? Yá?dâa?i P'oewqâhâadi ahkónupiye óeho?. ² Iwe jónántä (40) thaas i? Penísendi ikhääde? óet'aywóhkannamídí. I? jónántä thaa t'ähkí hääbo wí?ik'oepí, hedi t'ähkí i? thaas naphade ihaydi hääqdi óemáa. ³ Hedi Penísendidi óetü?an, “Jôesi Tâdâví ay unmudáhlo ná?i k'uu náwe nakw'ó?di náajöení napávápá?ídí.” ⁴ Jesus-di óetü?an, “Joe, há?to gin dáy?qmí. Jôesi Tâdâví tå?nin diwe ûntü?, T'owa-á wíyá shánkí díntay páváví?wedi hedânhoo in kodi wówátsi dâymá?ve-ídí.”

⁵ Hedâhá? i? Penísendidá owáy kw'áyepiye naná? diwe Jesus óepiye, hedi t'ähkí nange náä oepáa k'aydi wémûudibo? ônkeeyan, ⁶ hedi óetü?an, “Naadí t'ähkí tsonkuu t'ähkí ná?i nan deeje wímâäní, inbí sa?wó?di hääwí wóegé. Ná?i-á t'ähkí naví mange dînkw'ódiho?, hedi to?wí naa oda?i dómâäní. ⁷ Hedânhoo naví pâadépiye bidége?disógedi di?a?ginmâänídí, ná?i t'ähkí uví? úmúuní.” ⁸ Jesus-di óetü?an, “Joe, há?to gin dáy?qmí. Jôesi Tâdâví ta?nin diwá ginnán ûnta?muu:

Jôesi Tádá i? shánkí natsonji?i?bá namuuudi bín?a?ginmääní.

I-á unbí Jôesi únmuu, hedihio i?dá?mân bín?a?geení.”

⁹ Ihaydá Penísendidá Jesus-á oe Jerusalem-piye óeho?, hedí i? méesate hay?i shánkí natu?wän deedi óeipiye, hedí óetu?an, “Jôesi Tádáví ay unmuudá náwedí óke?t'ave, ¹⁰ gá Jôesi Tádáví ta?nin diwe gin nata?muudán:

Jôesi Tádá iví makówawin t'óepa?qá?in itu?amí wóe?áyíngi?amídí.

¹¹ Hedá gin wá? nata?muu:

Indidânhо inbí man diwe wóeyáqá-í hedânhо k'uu eedi wívi?anchäänú-ípídí.”

¹² Jesus-di óetu?an, “Joe, hää untú waa hää?to dáy?amí, gá iví ta?nin diwebá üntü?dân, Uví Jôesi i? shánkí natsonji?i namuu?i wínâatayi?nípi näämuuníhää in natu?in i?amí?in hää joe.”

¹³ T'ämäge hää Jesus óet'aywóhkannamídí Penísendi ikhää ihaydi Jesus-ví?wedi ijää?an wiyá wáygédí puwahay.

Jesus oe Nazareth bú?ay óejoegi?an

¹⁴ I? Yá?dâa?i P'oewaqähäädá Jesus báyékí pínnán óemägi, hedí Galilee-piye iwáybun. T'ämäpiye i? bú? eeje t'ähkí t'owa Jesus-ví?gedi dit'oe, ¹⁵ hedí t'ähkí Hudíyoví méesate eeje i?di ováyhä?o, hedí t'ähkí t'owadi kw'láyébo? óemää.

¹⁶ Jesus oe Nazareth bú?ay napówá, nasöe iwe?i bú? namuu. I? kaykhanwówá thaa in Hudíyoví méesate?ay ipiye namää, hää?di wänbo t'ähkí i?o waagibá. Iwínú Jôesi Tádáví ta?nin diwedí in t'owa ovâytunnamídí, ¹⁷ hedí indi in ta?nin Jôesi Tádáví tukhe?bi Isaiah ita?nannin ôn?an, hedí imahsanusuudi ná?i hí? nata?muu iwe ishaa:

¹⁸⁻¹⁹ Nanbí Sedó Jôesi Tádádí i? Yá?dâa?i P'oewaqähää naa dînsan, hedihio i-á naa-ádí naji?, gá naa díde?mandân in sehkanawó diwówájí?in t'owa iví híwó?di tun dováyt'óe?amídí.

I?di naa dísan in pan dováyt'óe?amídí dovâymahpädkhâymáa?in, in tsí?t'aa?indá inbí keetandá dâywáykáyjídí,

in áágé diwhä?vennindá dovâywáytaygé-ídí,

hedá t'owa-á dováytu?áamídá ihaydiho naná Nanbí Sedódí ovâykeeyamídí hânhó híwó?di namuu?in.

²⁰ Hedáhá? Jesus in ta?nin iwâymahsanu, hedí i? méesate iwewi khäge?di? ônwáy?andi isóge. T'ähkí ee méesdiwówájí?in t'owa iví híwó?di tun dováyt'óe?amídí.

I?di naa dísan in pan dováyt'óe?amídí dovâymahpädkhâymáa?in, in tsí?t'aa?indá inbí keetandá dâywáykáyjídí,

in áágé diwhä?vennindá dovâywáytaygé-ídí,

hedá t'owa-á dováytate dikw'ló?nindi Jesus hânhó óedamúnde?. ²¹ Ihaydáhá? Jesus-di ovâytu?an, “Ná?i hää?wí Jôesi Tádáví ta?nin diwe nata?muu?i-á ho napóe nää thaa it?óeyankw'ondibó?.”

²² T'ähkídíbo dichanpóe híwó ihée?annin. T'ähkí ovâyháa?an, gá sa?wó?di tundi ovâyhée?andân, hedí dit?i, “Hádídan ná?i hää?wí ünhanginná? Ti Joseph-ví aydá?mân wí?ünmuup?an?” ²³ I?di ovâytu?an, “Mádi undi ná?i tuní,

hedá t'owa-á dováyt t'owa dit?i?di dítu?amí, ‘Woekandi, páadé bipihekháká?amí.’

Han ít?dáho unbí hí? ginnán úntunda?: Un ít'oe hää ee Capernaum bú?ay dáy?an-nin, hedihio nää-á nää naví ówíná wá? han waagibá naa díñkhây?á? dáy?amí?in.

²⁴ Hewänbo naadá ta?gendi wâytu?amí, wí Jôesi Tádáví tukhe?bi?-á iví nange iweho wí?óesígi?ohpí. ²⁵⁻²⁶ Naadá wâytu?amí hää báyékí paayo phade ta?gendi napóe?in, Jôesi Tádáví tukhe?bi? Elijah nawówájí? ihaydi. Pojedá píngé paayo wí?ikwá?nanpí,

hedihio t'ähkí i? nange wáy báyékí dihaapóe. Hedi tobá Israel-win kwiyä? inbí senä? díñt'ahánnin báyékí diji wänbo?, hä?in kwiyä?bí?wepiye Jôesi Tádádí Elijah óesaaní?wedi oe Sidon bú?piyán óesan, wí bú? Zarephath gin dâytu?o? iweapiye, wí kwee iví sen ünchuu?i? óekhäge?namídí. ²⁷ Hedá wá? Jôesi Tádáví tukhe?bi? Elisha

nawówáji? ihayhâä, báyékí in Israel-win diphéetaymuu, hedí wénä wânbo in wídi-wówapí. Wí sen Naaman kin nakhwâä?ídä?mân nawówa, hedí i-á Syria nangewi-an namuu.”²⁸ In méesate ee dikw'ó?nin ná?i dit'oe ihaydi hânhо dit'ayyaapóe.²⁹ Tsíkhagipí dívíwínúdí i? bú?dí já?wépiye Jesus óechänupiye. I? bú?-á okú wâhkí nak'óe, hedí oe okú kw'áyepiye óepiye t'owá k'áygédi óeke?t'âave-ídí.³⁰ Hewänbo i-á inbí jáagé i?ge naphadedibo? iwedi namää.

Jesus-di wí yä?dâapi? p'oewaqhâä wí senbí?wedi óekhehpiye

³¹ Ihaydá Jesus-á wiýá Galilee nangewi bú?ay Capernaum gin dâytu?o? iwepiye namää, hedí i? Hudíyo? kaykhanwówá thaa dínnâ? dihaydi in t'owa ovâyhâ?o?³² In t'owa hâa Jesus-di ovâyhâ?annindi ovâyhâ?an, gá wí to?wí báyékí tsonkhuu imáa?i waagibá ihí?máadân.³³⁻³⁴ Iwebá wí sen na?án wí yä?dâapi? p'oewaqhâädi óemáa?i?, hedí ituwíñu, “Íví?wân ү Jesus Nazareth-wí?, ánpí dí?an. Ti un?ää dít'ahâanú-ídí gâhâ?n? Naa dînhanginnâ? to?wí unmuu?in – ү-á i? t'âhkí yä?dâapi? unmuu, i? Jôesi Tâdâdí wóesandi?”³⁵ Jesus-di i? yä?dâapi? p'oewaqhâä t'aydi óehée?andi oetu?an, “Hânda?dibo”, hâ?i senbí?wedi ópeeve.”³⁶ I? p'oewaqhâädi i? sen in t'owaví páadépiye óekanu, hedí i senbí?wedi nappee wí?óewa?anpídibo?.³⁷ T'âhkí dikw'ó?nin ovâyhâ?andi dívítumáa, “Jesus-ví hí?-á hânhо ûnkay, I-á báyékí tsonkhuu ûnk'óe in yä?dâapi?in p'oewaqhâä to?wênbí?wedi ovâypeejöenídí, hedihö dây?a?gindo?.”³⁸ Hedí t'ämäpiye t'âhkí in t'owa iwéngéwin ivi?gedi dívihí?máa.

Jesus-di báyékí t'owa ovâyhehkhâamâgi

³⁹ Jesus in Hudíyo-ví méesate iwedi nappee, hedí Simon-bí tewhá iwepiye namää. Simon-bí jahkwijo ûnhaydi hânhо natswâ?pí?de?, hedí Jesus ig? ônkhâ?ge?daa?an.⁴⁰ Hedího Jesus namäädí i? kweeví whohte hângé iwiñu, hedí i? tsâwâ?pí?de i kweeví tú?dí nappee-ídí ijôn. Wesebo i? tsâwâ?pí?de ûnhândí i? kweeví ishaa, hedí ovâyhûujôn.

⁴¹ Nathantsudemän dihaydi i? kaykhanwówá thaa ho naphade, hedí to?wén wây-á dihay?in dínkw'ó?nin Jesus-ví?piye dâyho?, tobá háawi inbí hay dínmuu wânbo?, hedí ivi? mandi ovâytägedi t'âhkí ovâyhehkhâamâgi.⁴² In yä?dâapi?in p'oewaqhâä báyékí t'owaví?wedi dínpree, hedí dipee?ädi dívítumíñu, “Ü-á Jôeso Tâdâ-ví ay-âñ unmuu.” Hewänbo i?di t'aydi ovâyhée?andi wiýá wí?ovâyhí?mâgipí, gá dînhanginnândân i-á nammu?i to?wí Jôesi Tâdâdí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí, hedí wa?di wínada?pí in t'owa dînhanginnâanídí to?wí namuu?in.

Jesus in Hudíyo-ví méesate?ay eeje in t'owa Jôesi Tâdâví tun ovâyt'oe?o?

⁴³ Namuwâthay ihaydi Jesus ee bú?dí nappee, hedí wâhâä töebo wíñathaapí iwepiye namää. In t'owadi oetu?wâho?, hedí óeshaa ihaydá dívikhâäde? inbí?wedi wí?ijâa?amípídí.

⁴⁴ Hewänbo i?di ovâytu?an, “Naa dînhâ?i? i? wé?ge?i bú?ay eejepiye omú-i?in, hedânhö dovâyt'oe?amidí ná?i híwó?di tun hâdídí Jôesi Tâdâdí in t'owa ovâysígihónde? i?gedi. Hangí?ânkun naa dísan.”⁴⁵ Hedího Jôesi Tâdâví tun i? Hudíyo? méesate?ay eeje in Hudíyo? nange i?ge t'âhkí ovâyt'oe?ekanhon.

5

Jesus-di ivi? páadé?in khâge?nin ovâyde?man

¹ Wí thaa Jesus i? p'oe?kwin Genessaret gin dâytu?o? iwe tsowa wây nawin, hedí báyékí in t'owa dívichännumáa shánkí ivi?nú?piye dívikhâädi-ídí hedânhö shánkí híwó Jôesi Tâdâví hí?dit'oe-ídí.² Wíje kophé owây p'oe? k'áygé wây da?ândí imû?. In paawó?indá wiýá wâyge?diji? inbí pa?akanu?i dây?oweedi-ídí.³ Wí kophé-á Simon-bí? ûnmuu. Jesus iwe itögidi Simon óedaa?an hây p'oe iwepiye ônhâädi-ídí, hedí iwâyge?isogedi in t'owa ovâyhâ?an.

⁴ Hedi ovâyhí?bowa ihaydi Simon oetu?an, “Uví kophé oe shánkí nawâ?an diwepiye mänhädi, hedí unbí pa?akanu?i binwhâjé hedânhö bînpaawhahóenídí.”⁵ Simon-di óetu?an, “Hâhkandí?, khun t'âhkí hânhö ivit'oe?an, hedí wée wânbo paa wí?âywahké?pí. Hewänbo nää-á gin u? untûdihö i? pa?akanu?i dôwhajé-í.”⁶ Hedí han dívi?an dihaydi

báyékí paa dâywhahógi, hedí inbí pa'akanu'i dínsivekhâypóe. ⁷Hediho dívímanwâdá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää'-ídí ovâykhâge'namídí, hedí indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'ähkí dínp'ídepóedí báyékí dínpaaku'undi ovây'ugekhâ'y'an.

⁸Simon Peter háa napóe'in imû' ihaydi Jesus-ví páadépiye idége'disóge hedí óetu'an, "Nanbí Sedó, navi'wedi óhâdi, naa-á t'aywóhkandíga' omuu." ⁹Ha'wâa Peter natú gá óehá'aandân báyékí paa dâywhahógi, hedí t'ähkí in diho dívímanwâdá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää'-ídí ovâykhâge'namídí, hedí indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'ähkí dínp'ídepóedí báyékí dínpaaku'undi ovây'-ádí diji'in wâ' ovâyhâ'a'an. ¹⁰James-ádí John-dádí hanbá dachanpóe. Ná'in wíje senä'dá Zebedee-ví áy damuu, hedí indádí Simon-dádí wé'ge dânpaawó'o'. Hebo Jesus-di Simon óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípi. Nää-á paa mänhónde', hewänbo nää iwedi páadépiyá t'owa-ân naagi' dînkhonkhâymáa." ¹¹Inbí kophé oe p'o kingépiye dâywâyhâdidi hääwí dínkwl'ó'di t'ähkí dâyjoe'an, hedí Jesus óeyu'huho'.

Jesus-di wí sen naphéetaymuu'i' ônhehkhâ'a'an

¹²Wí thaa ee nangebá wí bú'ay iwe Jesus naji', hedí wí sen iví tú' t'ähkí naphéetaymuu'i Jesus-ví páadépiye idége'disogedí ip'ó't'ää, hedí óekhâge'daa'andi óetu'an, "Dînhanginná ү-á úkodi'in naa'i phéetay dînjää'qmídí, unda'di." ¹³Hedi Jesus ikhóhtäädí iví mandi i' sen óetägedi óetu'an, "Oda'-ákun wíhehkhâamâänídí. Unhehkhâapúuwí." Wesebo i' senbí phéetay ünhán. ¹⁴Hedi Jesus-di kay'indi óetu'an, "To'wí wänbo háa úpóe'in wínaat'öe'qmípí. Moses-di wovâyjôn wí hääwí i' owha'ví'piye bînhûuwí'in Jôesi Tâdá öemâänídí, hedânhø in t'owa ovâyhangin'ânnamídí íwôwa'in. Nää ópûn, ha'wâa ó'an." ¹⁵Hewänbo nää-á shánká báyékí t'owa Jesus-ví'gedi dînhanginpóe, hedí báyékí t'owa t'ämäphä'gedi di'äädi dírvíwé'ge'an önt'oeayaanídí hedá i'di ovâyhehkhâamâänídá. ¹⁶Hewänbo i'di ovâyjoe'andi oe ahkónupiye namää ijûusu'qmídí.

Jesus-di wí sen ün'a'yäkankodip' ônhehkhâ'a'an

¹⁷Wí thaa wí tewhá iwe Jesus-di in t'owa ovâyhâ'o', hedí wén Pharisees-ádí hedá wén Hudfyoví khuu dâyhâ'o'indádí iví tsowa wáy dikw'ó. Ná'indá di'ää i' bú'ay eejedi oe Galilee nange Judea nangá nakw'ö'di', hedá Jerusalem bú' iwedá. Nanbí Sedó Jôesi Tâdâdí Jesus báyékí kay öemâgí in t'owa hehkhâa ovâymâänídí. ¹⁸Ihaydibá wén senä'dipówá, indá wí sen ün'a'yäkankodip' wén whohpa'ay eedi nak'öedí öekán, hedí dívikhää ívepiye óets'üude-ídí hedânhø Jesus-ví páadépiye öek'úuwíídí. ¹⁹Hewänbo oe íve in t'owa dibá'yendi hádídí óets'üude-í' in wídayshaapi, hedího oe wha'k'aypiye óepiye. I tekumu wáy wí dâyhâdidi dâykho'jéphohkídi, hedí i' sen iví whohpa'ay wóegé in t'owaví jâadi óewhaje Jesus-ví páadépiye. ²⁰Dâywâyûumáa'in Jesus-di ovâymû' ihaydi i' sen óetu'an, "K'emá, uví t'aywó'di-á ú'owó'jen."

²¹In Hudfyoví khuu dâyhâ'o'indádí in Pharisees-ádí dívítumáa, "To-an ná'i namuu gân na'ände?" Jôesi Tâdâdâ'mân ünkokdi t'aywó'di i'owóejé-ídí, wíyá to'wí wänbo-á joe. Hediho ná'i sen gin ihí'máadí Jôesi Tâdá óe'a'gînhánünde?". ²²Jesus ünhanginná háa di'ánshaamuu'in, hedí ovâytsika'yan, "Hehâadan gi'bi ánshaas bînmáa?

²³Naa ot'ídá, 'Uví t'aywó'di ú'owó'jen, háa ot'ídá, 'Ówíñudá ójíyé,' wé'i-an shánkí wínabâapu'wanpí heđânhø bînmúunidí háá ta'gendi dînkodi'in háá joe?' ²⁴Nää hääwí dôkhâymáa wâykeeyamídí naa t'owa t'ähkígi' o'aypu'yä'i dînk'öe'in nää oepáa k'aydi t'aywó'di dovây'owóejé-ídí wá'." Hedâhâ? i' sen ün'a'yäkankodip'ä óetu'an, "Naadi wítumáa, ówíñu, uví whohpa'ay mânke'di uvi'piye ummú-í." ²⁵Wesebo i' sen in t'owaví páadépiyebo' iwiñu, hedí iví pa'ay iwe ünk'öe'í' iké'di ivi'piye iweeho', Jôesi Tâdá kw'ayébo' öemâadí namää. ²⁶In t'owa hânho ovâyhâ'a'an hedá dikhunwôeda'póe. Hedi indi wâ' Jôesi Tâdá kw'ayébo' öemâadí ditú, "Nää thaa áymû' wí hääwí hânhay wänbo áymû'pí'."

Jesus-di Levi óetu'an i-ádí namú-í'in

²⁷ Ná*i* t'lähkí napóe ihaydi Jesus i? bú?ay iwedi namäädi wí tax phahsandi Levi gin nakhwá?i? óemü? i? phahsan chä? dâywé?ge?o?i? tehwá?ay ee na?ándí. Jesus-di óetu?an, "Naa-ádí ókä?ve." ²⁸ Levi iwínúdí häjawi t'lähkí ûnkw'ó?di ijoe?andi Jesus-ádí namää.

²⁹ Hedi Levi-di Jesus iví k'aygipiye óeho?di ônshánki?eedipaa. Wây-á báyékí tax phahsannindá hedá wây-á t'owa-á dikw'ó indádí dívihúuji. ³⁰ In Pharisees-ádí hedá in Hudíyoví kuu dâyhá?o?indádí wí?ovâytu?anpi Jesus-á ná?in t'owa-ádí ihúujo?in, hedihu Jesus-ví khäge?nin ovâytika?yan, "Heháadan ná?in tax phahsannindadí hedá ná?in wé?gen t'öeyanpi?in dimuu?indádí úvihúujo?" ³¹ Jesus-di ovâytu?an, "In dihay?indä?mân wí woekandi díntáy, in dihaypi?indá joe. ³² Naa o?ää in to?wén t'aywóhkannin dimuu?in dínhanginná?nin dovâytu?âamidí inbí t'aywó?di dâyjoe?amidí, in to?wén inbí wówátsi ta?ge dâyhan gin di?ande?indá joe."

Jesus haqdadá?gedi óetsika?yan

³³ Wén t'owaqí Jesus óetu?an, "John i? p'ló?p'oekandiví khäge?nin ihayda? dívihqadá?o hedá báyékí dívijûusu?o?, in Pharisees-ví khäge?nin wá? hanbá dívi?o?. Heháadan uví khäge?nin húukandadí suwâ?ádida? dívi?o?" ³⁴ Jesus-di ovâytu?an, "Dínhóht-saashánki?eediná? dihaydi ti únkokdi i? soyingiví k'ema?in bînhqadákannamí?in wa?di i? soyingi indádí najiqlibo?" Hedâñ joe. ³⁵ Hewänbo owáy hâqä?i? soyingi inbí?wedí óekhuwakhâymáa, ihaydâñho dívihqadá?amí." *

Jesus-di ovâythayjo? in Hudíyoví hay?owáydí?i kuuu-á hedá iví ts'qabi kuuu-á wíðän-wóndepí?in

³⁶ Jesus-di ná?i háhkang? hi? wá? ovâytu?an: "To?wí wänbo wén to ts'qamin diwedí wí?isívendepí wây-á to naphohchá?nin diwe it'i?k'úuwídí. Han waagi i?andá, in to ts'qamin wí pho ûnchaní, hedá in to ts'qamin diwedí?in t'ihku-á wá? há?to in to khannin deedi híwó nakeet'óení. ³⁷ Hedá wá? to?wí wänbo wí méena ts'qabi? k'lúwá khowa múu kayjee eeje wí?ikuudepí. Gin waagi i?andá, i? méenadi i? múu öephuedi öepâave-í, hedá i? méena nacha?dee-í hedí i? múu-á öepedee?amí. ³⁸ Nakhâ?q? méena ts'qabi-á wí k'lúwá khowa múu ts'qabi? eeje óekuu?i?in. ³⁹ Hedá t'owa-á páadé méena kayjee dâysuwädá há?to méena ts'qabi-á disuwäda?i. Ditúuní, 'Ná?i méena kayjee-á shánki híwó?di namuu'."

6

Jesus-á kaykhanwówá thaa wá? natsonji?

¹ Wí thaa, Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná?di?, Jesus-ádí iví khäge?nindadí wí táhtâñ nava i?ge dimán, hedi iví khäge?nin dâytak'éltehehon, hedá inbí mandi dâyhshu?andi i? táhtâñ dâyk'ó?. ² Wén Pharisees-di ovâytu?an, "Kaykhanwówá thaa hâa úví?o waagá nakhâ?q?óe. Heháadan ha?wâa úvíškanhon?" ³ Jesus-di ovâytu?an, "Undá bîntunnanpi?an hâa David hedá in senä? i-ádí diji?indadí hâñ?oe dívi?annin dihahsêñ dihaydi. Jôesi Tâdâví tewhâ ee David nats'ündi i? pává ee nasaa?i? ihogi hedi ik'oe, hedá in senä? i-ádí diji?indá wá? ovâymâgi, tobá i? pává Jôesi Tâdâg? ûnwijesaa wänbo?, hedihoo in owha?dâ?mân dink'óe dâyk'ó?ídí." ⁴ Jesus ná?in wá? ovâytu?an: "Naa t'ähkí t'owagi? o?aypuyä?i? omuu?i? dink'óe otúunidí hâa t'owa kaykhanwówá thaa dînkodi?in dívi?amidí."

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen namant'aamu?i? ônhehkhâa?an

⁵ Wíyá kaykhanwówá thaa naná? diwe Jesus wí Hudíyoví méesate?ay ee nats'ündi in t'owa ovâyhá?o?. Wí sen iví ko?dîngédf?in man ûnt'aamu?i? iwe na?án. ⁶ Wén Hudíyoví kuu dâyhá?o?indá hedá wén Pharisees-á wá? dikw'ó. Indi áyîngidi óemünde tigúba kaykhanwówá thaa wí to?wí hehkhâa óemâäní?in, hedi gin i?andáho? ônt'e?p'eede-í. ⁷ Hewänbo Jesus ûnhanginná hâa di?ánshaamuu?in, hedi i? sen namant'aamu?i?

* 5:35 Jesus wi?bo ivi?gedi ih?máa. I-á i? soyingi waagi?bá namuu, hedi iví khäge?nindá i? soyingiví k'ema?in waaginbá-á dimuu.

óetü'an, "Ówínúdí nää päädépiye ókä've." ⁹ Hedáhá? Jesus-di ovâytu'an, "Nää'in tsika wâytsikakhâymáa: Kaykhanwóá thaa we'i-an gínk'oe íví'ämídí: Ti gínhây?ä? wí to'wí iví wówátsi ây'aywoen'iin hää âyhâyji'in?" ¹⁰ Hedi ibeedí wi'ínbo ovâymünde, hedáhá? i? sen óetü'an, "Ókhóhtää." Hedi ikhóhtäädi iví man ûnwówâdi päädédí ûnmuu waagibâ ünpöe. ¹¹ Hewänbo in dikw'ó?nin hânhô dit'aydi dívítumáa hânnangú Jesus dây?äm?in.

Jesus-di tå?di wíje senä? ovâyde?man iví khäge?nin dimúunídí

¹² Ihayhâqädihkí Jöesi Tâdâví?piye ijjusu'san. ¹³ Nathay ihaydi iví khäge?nin iví?piye ituhkânnan, hedi in diwedî tå?di wíje ovâyde?mandi nää?inbâ ovâytu'an, "Undá naví t'óekhuwa'in ímuu." Ginnân dikhâwâ? ¹⁴⁻¹⁶ Simon (i-á Jesus-di Peter gin wâ? óekhâwâmägi), hedâ Andrew-á (i-á Simon-bí tî'uu-á ûnmuu), hedâ James-á, John-dâ, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, hedâ wiyâ wêe James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), hedâ wiyâ wêe Simon-dâ (i-á "I" Zealot namú?de'i?" gin wâ? óetü?o?*), Judas-á (iví tâdâ-á James gân ûnkhâwâ?), hedâ Judas Iscariot-dâ (i-á Jesus óekuhpekhâymâ?i-á namuu).

Jesus-di bâyékí t'owa ovâyhekkhâamägi

¹⁷ Okú kw'áyedi t'âhkídibo diwâ, hedi Jesus nanantayedinâ? diwe iwínu. Bâyékí in öeyuuhonni i-ádî dijî? hedâ bâyékí wây-á t'owa-á wâ?, indâ di'ää Jerusalem bú?dî, hedâ wiyâ wâygédâ Judea nantaa búgedi, hedâ i? mäap'oe p'o? k'âygéwin bú? Tyre-á Sidon-dâ tsowadâ wâ? di'ää. ¹⁸ Nää'in t'owa-á di'ää Jesus ônt'âyeaanidí hedâ inbí hay ovâyjâa?ämídí. Hedâ in yâ?dâapi?in p'owehâhâdi ovâyt'âephadekando?in wâ? di'äädi dihehkhâapöe. ¹⁹ T'âhkí in t'owa dívikhâäde? öetäägë-ídi, gá wí pínnán ûnpee'i?di dihaywôwa?dân.

Jesus-di in t'owa ovâytu'an to'wêñ dimuu dâyhîhchanmâ?ve-f?indá hedâ hîwóhpí dínpúuwí?indá

²⁰ Jesus ibeedí iví khäge?nin imündede? ovâytu'an, "Un sehkanâwó íwówâjî?in hîhchan bînmâ?ve-í, gá Jöesi Tâdâví t'owa ímuu'dân. ²¹ Un nää bînhâphâdende?in hîhchan bînmâ?ve-í, gá íshuhpuuwídân. Un nää íséejî?in hîhchan bînmâ?ve-í, gá hîchandi úvíp'âhkaa'-idân. ²² Naa t'âhkí t'owagi? o?aypu?ä?i? omuudi t'owa'di wovâyt'aydâ hedâ wovâyjoegimâadâ hedâ t'âmäge unbî?gedi dívihî?mâadâ hedâ t'aywóhkannin ímuu gin wovâytumâadâ, hîhchan bînmâ?ve-í. ²³ Gin waagi únpöedâ hîhchâqâ-í hedâ úvhîhchanchâänú-í, gá in t'owadi han wovây?andibo Jöesi Tâdâdî bâyékí hîwó?di hâëwí oe makowâ wovâymâänidân. Wí'ún?öede-ípí nää'in t'owaví hehâäwin thehtây pahpâ?indi wâ? in Jöesi Tâdâví tukhe?min hanbâ ovây?an.

²⁴ "Hewänbo un nää skodit'owamu?in t'âephade únpúuwí, gá undâ unbí hîwó?di thaah ho únphadédân. ²⁵ Un nää íshu'muu?in t'âephade únpúuwí, gá undâ íhâqapúuwídân. Un nää íp'âaji?in t'âephade únpúuwí, gá undâ sbo'aapúuwídân hedâ íséeyénení. ²⁶ T'âhkí t'owa unbî?gedi hîwó dívihî?mâadâ t'âephade únpúuwí. Hâad? Gá nää'in t'owaví hehâäwin thehtây pahpâ?in hîwó'bâho dívihée?andân in hójö?inbî?gedi ditü?in Jöesi Tâdâví tukhe?min dimuu?in."

Jesus-di ovâytu'an dínlkhâ?ä? inbí hâmnin ovâysígí-f?in

²⁷ "Hewänbo un naa dînt'âeyande?in naadi wâytumáa, unbí hâmnin bînsígí-í, hedâ in wovâyt'ay?indâ hîwó?dâ bîn?amí. ²⁸ Jöesi Tâdâ bîndaa?amí wí hâëwí hîwó?di ovây?amí?in to'wêñ hîwóhpí? únpúuwí?in dida?in, hedâ in to'wêñ unbî?gedi wovâyjänâk'hé?o?ing? ovâyjûusu?amí. ²⁹ Wí to'wîdî wéhângédí wovâysts'emaphâvedi, oe wéhângédí wâ? bînts'emaphavemâäní. Wí to'wîdî unbí k'éwé?in to wovâykê?di, unbí to wâ? wovâykâyjîdî wívînkhâ?amípi. ³⁰ Wí to'wîdî wí hâëwí wovâydaa?andi bînmâäní, hedi wí to'wîdî wí hâëwí ûnmuu?i wovâykê?dâ, wiyâ wívînda?amípi. ³¹ Hâa t'owa'di un wovây?amí?in idâ? waagibâ, hanbâ bîn?amí.

* ^{6:14-16} In Zealot t'owa-á Israel nangegi? dívihâñbo? in Rome-?in ovâykhehppeeyé-ídî

³² “In to’wên wovâysígí’indá?mân bînsígídá, ti t’owa unbí’gedi ditúuní híwó úví’o’in? Hedân joe. In t’aywóhkannindi wânbo wá? ovâysígí to’wên in ovâysígí’in. ³³ Hedi in to’wên híwó wovây’o’ingi’dá?mân híwó bîn’odá, ti t’owa unbí’gedi ditúuní híwó úví’o’in? Hedân joe. T’aywóhkannin wânbo wá? híwó ovây’o’ in to’wên híwó in ovây’o’in.

³⁴ Hedi in to’wên wovâywâywá’âa-l’indá?mân bînchâ?píyémâdá, ti híwó úví’o gin t’owa ditúuní? Hedân joe. T’aywóhkannin wânbo wá? wây-á t’aywóhkannin dâychâ?píyémâ?, dínhanginnândáho häjú dívípíyémâgí ihaybá ovâywâywá’âa-l’in. ³⁵ Ginnân úví’qamí: Uví hánmin bînsígí-i, hedá híwó’dá bîn’qamí. Bînpíyémâäní hääwi, hedí i’gedi wi’úví’án-shaa?qamípí háá wíyá bînhóení háá joe. Gin waagi úví’andi, wíyá shánkí híwó bînhóení, hedí ta’gendi i’ shánkí kw’áye na’ândiví ây ímuu gin t’owa ovâykeeyamí. I’dá in to’wên dik’daapoe’o’pí’in wânbo’ in dit’aywó’t’oe’in wânbo-á híwó ovây’o’. ³⁶ Únkhây’â? t’owaví’piye ísehkanápúuwí’in, uví Tádá Jóesi uví’piye nasehkanápoe’o waagibá.”

Jesus-di ovâytu’an wây-á t’owa wi’ovâyt’aywó’ dichânu’be-ípí

³⁷ “Ihaydá? t’owa wívînt’aywó’ dichânu’be-ípí, hedânho un wíwovâyt’aywó’ dichâänú-ípídí. Ihaydá? wi’ítú’be-ípí to’wên dimuu’in ovâytuhchäänú-l’in, hedânho wíwovâytuhchäänú-ípí. Wây-á t’owa bîn’owóejé-i hedânho wovây’owóejé-ídí. ³⁸ In t’owa hääwi bînmâäní, hedânho Jóesi Táadí un wá? wovâymâäní. Unbí t’ún wovâyp’ide waagibá únpuuwí, hedâhá? in t’ún wovâyt’â?t’â?nandá wovâywâdá?qamí shánkí báyékí únsadee-ídí, p’eedí ch’â?kí únsadee-i. Wây-á to’wêngi? bîntaajo waagibáho wovâytaayamí.”

³⁹ Jesus-di ná’i hâhkangi? hí? wá? ovâytu’an: “Wí tsí’t’aa’i-á wûnkodipí wíyá tsí’t’aa’i? óepahûuwídí. Gin i’andá wi’gíndisbo kwi’ónú dake’t’âanípi’an. ⁴⁰ Wí to’wí nahâhpoe’o’i-á iví hâhkandiví shánkí wínahâhpí, hewânbo ho nahâhpoe’ohaydá iví hâhkandi waagi?bá namúuní.

⁴¹ “Heháadan i? phétâ? wíyá to’wíví tsée únto’ondi bînmünde?, hedí in phé unbí tsée únto’omindá wívîn’âyîngi’ohpí? ⁴² Wí’unkodipí bînty?âqamídí, ‘Ókâ? k’ema, hä?i phétâ? uví tsí’dí wînwhahkâyji’, gá wén phé uví tsí’ úto’ondi híwó wi’únkeet’óepídâñ. Undá paa úvijánumáa’in waaginbá ímuu. Páadé hä?in phé unbí tsí’dí binwhahke? hedânho híwó únkeet’óení wíyá to’wíví tsí’dí hä?in phétâ? bînwhahkâyjídí.”

I? bay napa’i wén bay tay iwe

⁴³ “Wén bay tay híwó’nin deedí híwóhpí? bay wínapa’í, hedí wén bay tay híwóhpí? in namuu’?in deedí bay híwó’di namuu’?i wínapa’í. ⁴⁴ Úhanginná háawin wén tay namuu’?in i? hääwi napayedee iwedi. Figs-á phé?yávi nawâqamí iwedí wi’óethây’epí, hedá úuva-á wén tsígu iwedi wi’óethây’epí. ⁴⁵ Hedi hanbá wí to’wí híwó’di namuu’?i-á híwó i’o?, gá iví pi’ná khó?jé báyékí híwó’di imáadâñ, hedí wí to’wí híwóhpí? namuu’?i-á híwóhpí? i’o?, iví pi’ná khó?jé-á híwóhpí? imáadí. T’âhkí t’owa háá inbí pi’ná khó?jé dâymáa waagibá dívihée’o?”

Wáy wén in Jesus-ví hí? dit’oe’in ná’i hí? dâysígí?qamí, wây-á wêndá joe

⁴⁶ “Heháadan undi naa ihaydá? díkhâyâ?de ‘Nanbí tsundi p’o’dédfí?’ gin, hewânbo háá naadi wâytu’?an waa wi’úví’ohpí? ⁴⁷ To’wén naví’piye di’äädi naví hí? dit’oedi dîn’?a’gin-dodá naadi wâythayqamí háawin dimuu’?in. ⁴⁸ Indá wí sen wí tewhá ik’û?i waaginbá dimuu, iví tepúgí? báyékí iphoyâä hedá k’uudá itepútôgi. Hedi nap’ohsöe ihaydi i? p’oedi i? tewhá óenán, hewânbo i? sen híwó ik’û?diho i? tewhá wi’óe’?a’yâ?nanpí. ⁴⁹ Hewânbo in to’wén naví hí? dit’oedi dîn’?a’gindopí?indá wí sen itewhák’û?di tepúpídsbo waaginbá dimuu, hedí i? p’o’k’ay nap’ohsöe ihaydi i? p’oedi iví tewhá hânhó ônnândí wesebo t’âhkího ônp’onayu.”

¹ Ná?í i t'ähkí Jesus-di in t'owa ûnt'öeyanji?in ovâyhí?bowa ihaydiho iwâygédí oe Capernaum bú?aypiye namää. ² Iwe wí sundado p'ó?dédí? naji?, i-á wí t'öe?í ûn'án hânhô ida?í?, hedí ná?í t'öe?í-á nahaydi chuwa k'âygé nak'oe. ³ I? sundado p'ó?dédí? Jesus-ví?gedi nat'oe ihaydi wén Tsönnin ovâysan Jesus öedaa?amidí na?ää-ídí iví t'öe?í? óehehkhámänídí. ⁴ Jesus naji? iwe dipowá ihaydi pín ta?gedi óekhâge?daa?an. Óety?an, “Ná?í sundado p'ó?dédí? - ihay híwó?di namuu ná?í i?gí? mân?qmídí, ⁵ gá i?dá t'ähkí nanbí t'owa dînsígídâñ, hedá nanbí bú?wi méesate?ay dînkû?”

“Hedihio Jesus indâdí namää. Owáy i? sundadoví tewhá tsowa wáy dipowamän dihayhâä i?di ivi? wedi wén k'ema?in ovâysan Jesus óejay-ídí, hedí indi Jesus óety?an, “Nanbí Sedó, wíyá áyíngi wí?úyéenípi, naa ihay híwó?di wó?muupí naví k'aygi unts'úqnídí, hedá wá? ochanpóe naa ihay híwó?di wó?muupí?in uví?piye wânbo omú-ídí. Naví t'öe?í dînhehkhápíuwí gin untúdí, nahehkhápíuwí-ákun, hedí naadi wây-á sundado dovâytsonmáa, hedí dây?a?gindo?. Wí sundado ‘Opún’ gin dótü?andi, i-á namää?ä, hedí wíyá wée ‘Ókä?ve’ gin dótü?andá, i-á na?ää?ä. Naví pant'öe?í ‘Ha’wâa ó?an’ gin dótü?andi, háa otú waa i?o?.” ⁶ Jesus óehâa?an ná?í in nat'oedi, hedí ibeedí in t'owa ûnwóe?ä?in ovâytu?an, “Ná?í wâytu?amí, hânhay wânbo wí to?wí báyékí wâyu? ná?í sen waagi imâa?í wídóshaapí, Israel iwe?in wânbo-á joe.” ⁷ Hedí i? sundado p'ó?dédí?ví tewhá iwepiye in iví k'aygi?in di?ää?in diwâymää, hedí i? t'öe?í nawówâdi oeshaa.

Jesus-di wí e?nú óewâywówápaa

⁸ Wí háyú thaa naphade ihaydi Jesus wí bú?ay Nain gin dâytu?o? iwepiye namää. Iví khâge?nindá hedá wây-á báyékí t'owa-á i-ádfbá dimää. ⁹ Ee bú? tehpaa phôdi tsowa dimän dihayhâä wi e?nú nachuu?í? óekhâhkugihon. I? e?nú nachuu?í? wí kweeví wêedâ? ay ûn'ândí? ûnmuu, hedí i? kweeví sedó wá? ho ûnchuu. Báyékí i? bú?in t'owa i? jiyá-ádí diji?. ¹⁰ Nanbí Sedó Jesus-di i? kwee óemû? ihaydi ivi?piye nasehkanápoe, hedí óetu?an, “Wívishtää-ípí.” ¹¹ Hedi ihâdidi i? peniphébay itâge, hedí in dâyhomnin dívíwóyí?, hedí Jesus natú, “E?nú, óshaa.” ¹² Hedi i? nachuu?í? idaygisogedi ûnhí?paa, hedí Jesus-di i? jiyá óetu?an, “Náä uví e?nú ú?án.” ¹³ T'ähkídibó dikhunwôeda?poe, hedí Jôesi Tâdá kw!âyébo? óemää. Ditú, “Wí Jôesi Tâdáví tukhe?bi hay?i na?ää na?indâdí nachanídí, Jôesi Tâdá-á na?ää iví t'owa ikhâge?namidí.” ¹⁴ In Hudføyoví nange t'ähkí hedá i? nange bûu k'uwaní nakw'ó?di-á in t'owa háa Jesus i?annin dit'oe.

John i? p'ó?p'oekandi?di Jesus óetsika?yan to?wí namuu?in

¹⁵ John i p'ó?p'oekandiví khâge?nindi John óetu?an ná?í hääwí t'ähkí napoe i?gedi. ¹⁶ Hedi John-di wíje iví khâge?nin ovântuhkânnan, hedí Nanbí Sedó Jesus-ví?piye ovânsan óetu?amidí, “Hán?oe ditü? wí to?wí Jôesi Tâdâdí dînsankhâymâa?in. Ti u-ân i? unmuu, háa wíyá to?wí aynuuwâ-í?” ¹⁷ Jesus naji? iwe dapowá ihaydi óetu?an, “John i? p'ó?p'oekandi?di na?in dísan uví?piye wén háawén wítsika?yamidí,” hedâhâ? John-bí tsika óetsika?yan. ¹⁸ Dapowá ihayhâädibá Jesus-di in t'owa t'ämâge dihay?in hehkhâa ovâymâa?, hedâ yâ?dâapi?in p'oewaqhâä-á in ovâymâa?inbi?wedi ovâykhehpiyende?, hedâ ditsi?taamuu?indá inbi keetandâ ovâymâa?. ¹⁹ Hedihio Jesus-di ovântu?an, “Jaho bâwâypûn hedí John dântu?âqmí háa dânmû? hedâ dat'oe waagibá. In tsí?t'aa?in inbi keetan dâywâyhônde?, in ditsi?dee?ip?indá ditsi?dee, in diphéetaymuu?indá diwôwa?, di?ojet'aa-muu?indá dit'oe?o, in dichuu?indá diwâywówápoe?o, hedâ Jôesi Tâdâví híwó?di tundâ in sehkanâwó diwâywâji?in ovâyt'öe?o?.” ²⁰ I? to?wí iví wâyu? naví?piye? wí?ûnhândepí?á hîlchan imâ?ve-í.”

Jesus híwó?ihée?o? John i? p'ó?p'oekandiví?gedi

²¹ In John-bí?wedi da?ää?in dawâymää ihaydi Jesus-di in báyékí t'owa i-ádí diji?in ovâytu?yan, “Ahhónupiye John ít'oe-ídí imâa ihaydi, hää-an í?ân bînmûn?in? Ti wí

to^{wí} wén̄ poesú waagibá wāqđi óephedemáa^{i?}? ²⁵ Hedí hangí? wí?ímääpídí, hää-an handi bînmúunidí ímää? Ti wí to^{wí} kodit'owa waagi na^aamuu^{i?}? Ti wí?únhanginnáhpi?an iowápoe^o, hedá Jôesi Tádán sa^{wó}gí díví?awende^{indá} hedá hääwí t'ähkí dâymáa^{indá} tsönninbí tewhá he^{endí} eeje dithaa. ²⁶ Hedí wí to^{wí} gi^{bí}? ípwämääpídí hää-an handi ípwämää? Ti wí Jôesi Tádáví tukhe^{bí} gáhán? Naadi wâty^qamí John-dá wí Jôesi Tádáví tukhe^{bí} namuu-ákun, hewânbo shánkí wânbo namuu. ²⁷ John-nânkun namuu i? t'öekhuwaⁱ Jôesi Tádáví ta^{nín} diwe iví?gedí nata^amuu^{i?}? Jôesi Tádádí i? to^{wí} öesogekhâymáa^{i?} t'owa ovây^aaywoenidí óehí?máadí óetu^aan,

Ót'óeyan, naadi wí naví t'öekhuwa^{i?} uví páadé wînsankhâymáa.

I'dâñ in p'öe wôñkhây^qamí unpôwápidíbo?

²⁸ Hedáhá? Jesus natú, “Naadi wâytumáa, to^{wí} wânbo nää oepáa k'aydi nää puwahay na^aypuyäⁱ John-bí shánkí kw'aye wînamuupí. Hewânbo nää phaqipiyedi in to^{wí} Jôesi Tádáví tun t'owa ovây^aöe^o?indáho John-bí shánkí kw'aye dimuu, tobá kw'aye dimuupⁱ in waagin dimuu.

²⁹ “Hedí in tax phahsannindadí hedá wây-á báyékí t'owa-ádí John ônt'óeyan, hedí John-di ovây^ap'öe^o?an. Gin díví?andá dâykeeyan dívíwâyundeⁱ in Jôesi Tádá-á híwó i?o?in. ³⁰ Hewânbo in Pharisées-á hedá in Hudíyoví khuu dâyhä^o?indá wídhijepí John-di ovây^ap'öe^o?amidí, hedihio gindiidi dâykeeyan dâyjoegi^aannin hää Jôesi Tádá nada^a waa ingi^a ovây^a?amidíin.

³¹ “Hânnan otquní nää?in nää diwówájí?in t'owaví?gedí? Háawin t'owa-an dimuu? Hää waagi^ainnan dimuu? ³² Gá áyyää dimuu bûu pingé dikw'6?nin waagi^ainnan dimuu, wây wêndi in we^agen ovâytuwindeⁱ, Wâykhóhtsäqkha^ap'uwähä^qandi wí?uvijádénepí, hedá wâypeníkha^awandá wí?uvísíhtqä^addepí! ³³ Ginnân otunda?: John i? p'ö?p'oe^akandi napówá ihaydi ihäqädä?an hedá wí?iméenasuwäpí, hedihio un itú, ‘Wí yä?dâapí? p'oe-wäqähäqäi öemäa.’ ³⁴ Hewânbo naa t'ähkí t'owagí? o^aypuyäⁱ? wé?gen t'owa-ádí dâyhuujo hedá dósuwânde^a, hedihio itú, ‘Binmú?dí, i-á nahä^at'a, hedá súwâto^ai-ân namuu, hedá hä^a?in tax phahsannindadí in we^agen t'aywóhkannindadí inbí k'ema dínmuu.’ ³⁵ Hebo tobá gin itû? wânbo?, in to^{wí} Jôesi Tádádí hangintan ovâymägi^aindá ditû?, ‘Ta^agendi Jôesi Tádá báyékí ihangintanmää.’”

Wí kwee t'aywóhkandi namuuⁱ Jesus-ví ân deedi ikä?p'oe?äyu

³⁶ Wí Pharisee Simon gin nakhâwâ?i?di Jesus óehúutu^aan, hedihio i? Pharisee-ví tewhá iwepiye namäädi ihúusóge. ³⁷ Ee bú?bá wí kwee t'aywóhkandi namuuⁱ nathaa. Nää?i kwee-á Jesus i? Pharisee-ví?we ihúujo^a in ünhanginpöe ihaydi iwepiye namää. Wén ts'ä?in p'onbay^aay sa^{wó} nasundi kä?p'oe ünku^aunnin i-ádí iho?. ³⁸ Jesus-ví ân nú? idége^adisóge, hedihio ishtäjäde^a. Iví tsí?p'oe Jesus-ví ân deedi ünjemudi iví whândi ônt'awe, hedihio óe^aänp'ohstsä^a, hedihio i? kä?p'oe sa^{wó} nasundidá ân deedá ôn?ewedâhá? óe?äyu. ³⁹ I? Pharisee Jesus óehúutu^aandí? nää?imü?ihaydi i?ánshaamää, “Nää?i sen ta^agendi Jôesi Tádáví tukhe^{bí} namuudáhó^a, ünhanginnáaníwän nää?i kwee óetägende^aiví?gedí to^{wí} hedá hâawi namuu?in, i-á t'aywóhkandi namuu?di.”

⁴⁰ Jesus-di Simon óetu^aan, “Naa ɻ-ádí ohí?da?.” Simon-di Jesus óetu^aan, “Hedáho hâhkandi?, hää-an naa dítu^a?amí?in unda?” ⁴¹ Jesus-di ginnân óetu^aan: “Wíje senä? wí chä? píyépäⁱ sen dachä?phaamuu. I? wée p'ánán tágintä⁽⁵⁰⁰⁾ kwâk'u ts'ä?i naphaamuu, hedihio i? wée-á p'ánántä-á (50). ⁴² Hewânbo wídânkodipí dänwâ?aa-ídí, hedihio wí?gíndí i? daphaamuuⁱ?di ovâñ?owójé. Wé?idan in wíje senä? diwedí shánkí óesígí? Hân ɻ-á un?ande?” ⁴³ Simon-di Jesus óetu^aan, “Gá i? shánkí báyékí ôn?owójé?i?dâñ shánkí óesígí, gin naa o?ande?” Ta^age untû? gin Jesus-di óetu^aan. ⁴⁴ Hedí Jesus ibéedí i? kwee óemünde^a, hedihio Simon óetu^aan, “Ti nää?i kwee nâamünde?” Naa uví k'aygi ots'ündi ɻ-dâñ wí p'oe wânbo wídímägipí naa dáy?ân?oweedi-ídí, hewânbo i?dâñ iví tsí?p'oe?an, hedihio iví whândá díp'oepídi. ⁴⁵ ɻ-dâñ wídíp'ohstsääpí uví k'aygi dísígí?amidí, hewânbo

i?dá ots'ûn waagibo dí?ânp'ohtsädi wí?iwóy?í?pí. ⁴⁶ U?dá wí?dip'óhkä?anpí dînkeeyamídí uví k'aygi díhäägí?annin, hewänbo i?dá hä?í k?p'oe sa?wó nasundi? naví ân deedi di?äyú. ⁴⁷ Hedihó wítu?âqamí, ná?í kwee-á iví báyékí sígi ûnmuudi ikeejo? báyékí t'aywó?di ûn'owó?jennin, hewänbo wí to?wí na?ándedí hínc'häädä? ûn'owó?jennin, i-á hínc'häädä? sígi imáa." ⁴⁸ Hedáhá? Jesus-di i? kwee óetü?an, "Uví t'aywó?di-á ú'owó?jen." ⁴⁹ Wây-á i-ádí dívihúuju?in díví?ánshaamáa, "Háawi sennan ná?í namuu? Natü? t'aywó?di i?owójénde wá?." ⁵⁰ Hewänbo Jesus-di i? kwee óetü?an, "Uví wäyú úmuudiho wô?owójé. Ánshaaginpídbo? ópûn."

8

Wén kwiyä?di Jesus óeyuuhon

¹ Iwedi wí háyú thaa iwe Jesus báyékí bú?ây eejepiye namää, hedí i? híwó?di tun ováyt'óekanhon hää Jöesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysígílhónidí. Iví tå?di wíje (12) khäge?nin wá? i-ádibá diji?. ²⁻³ Wén kwiyä? wá? Jesus-ádí diji?, indá Mary-á, Joanna-á hedá Susanna-á dimuu. Ná?in kwiyä? dihaywän hedá yä?dâapi?in p'oeawaahäädä öemääwän, hewänbo Jesus-di hehkhää ovâymägi. Mary-á t'owadí öekhâyä?de? "Magdala bú?wi kwee" gin, hedá Jesus-di tsédi diji?in yä?dâapi?in p'oeawaahää iví?wedi ônkhehpiye. Joanna-ví sedó Chuza-á i? nanagewi tsondi Herod-ví k'aygi iwe ihääwi?áy?do?. Wây-á báyékí kwiyä? wá? Jesus-ádí iví khäge?nindádí dimän, hedí i? hääwí ná?in kwiyä? dínkw'ó?di Jesus-á iví khäge?nindá diyämu.

Jesus-di wén háhkangi?in in ó?gédí ko?ji i?gedi in t'owa ovâytu?an

⁴ T'owa báyékí bú?ây eejedi Jesus-ví?piye dimää, hedí báyékí dit'owawé?gepóe ihaydi Jesus-di ná?in háhkangi?in in ó?gédí ovâytu?an: ⁵ "Wí ko?jikwo?i namää iví ko?ji wóégé, hedí ee nava i?ge iko?jiwáde. Wây wí ko?ji in p'öe?ay nava pínu nak'óe i?ge najemu, hedí t'owa diphademändi i? ko?ji kw'áyé díví?qhsaa, hedí tsidé dívishunwávedi i? ko?ji dâyk'oe. ⁶ Wíyá ko?ji-á nak'uuná? deedá najemu, hedí natsijópúóe wänbo wína?omúnáhpídí nat'aa. ⁷ Wíyá ko?ji-á wäqä?i phé?yávi jää-á najemu, hedí i? phé?yávi nasöedi óe?ánhogí. ⁸ Hewänbo wíyá ko?ji-á híwó?di nan deedá najemu, hedí tägintä (100) ma?kw'anukí shánkí napaa." Gin Jesus-di ovâytu?an hedáhá? kay?indi natü, "To?wén naví hi? dit'oe?indá híwó dívít'óeyaañi?in dínlkhäy?ä?"

⁹ Jesus-ví khäge?nindí öetsika?yan hân ná?in in ó?gédí natunda?in. ¹⁰ Hedi Jesus-di ovâytu?an, "Jöesi Tádádí wovâymägi ika?póewídfi hädídfi i?di nää t'owa ovâysígílhónde? i?gedi, hewänbo in wé?gendá dovâyhä?odi ó?gédidä? dovâytumáa, hedâhno wídika?póewípídí. Jöesi Tádáví ta?nin diwe ginnâñ inbí?gedi nata?muu:

Tobáháa dâymündé wänbo wídnkeepoe?opí,
hedá dit'oe?o wänbo wídika?póya?pí.

Jesus-di i? ko?ji i?gedi ovâythayyan

¹¹ "Ná?í hi? i? ko?ji i?gedi ginnâñ natunda?: I? ko?ji-á Jöesi Tádáví tun waagi?bá namuu. ¹² Wây wén t'owa i? nan nava pínu nap'öe?aymän ni?ge nakâymuu?i waaginbá dimuu. Jöesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo Penísendi na?ädi i? tun inbí pi?ná khó?jédí ovâywhahónde?, hedihó wídívíwâyundepídí há?to ovây?aywoení. ¹³ Wây-á t'owa-á i? nan nak'uuná?di waaginbá-á dimuu. Jöesi Tádáví tun dit'oe dihchandi dâysig?o?, hewänbo wídipúumuupí waagibá dimuu. Hây tâhkídä? dífvíwâyunde?, hewänbo ovâytayinde? ihaydá wíyá wídívíwâyundepí. ¹⁴ Wây-á t'owa-á i? wäqä?i phé?yávi nasaa?i nan iwâygé wí ko?ji najemu?i waagi?bá-á dimuu. Jöesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo báyékí hääwí nää oepää k'aydi-widi ovây?áyîngimä?, dikodit'owamúun?indá dida?, hedá háá dihîlchanpúuwí i?gedidä? díví?ánshaa?o?. Hedâhno hanbá dínpoe?o i? ko?ji óe?ánhogí?i waagibá, inbí?wedi hääbo wínapayeedee?ipí waagibá napoe?o. ¹⁵ Hewänbo wây-á t'owa-á i? hiwó?di nan iwâygé wí

ko⁷ji najemu⁷i waagi⁷bá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oedi pín ta⁷gedi inbí pi⁷ná khó⁷jé dâyhónde⁷, hedá híwó⁷nin ánshaa⁷in dimuuđi wídâyjoe⁷opí, hedá dívýäq⁷odlbo híwó⁷di hääwí dívi⁷o?"

Jesus-di wén phakó i⁷gedi ovâytu⁷an

¹⁶ "To⁷wí wänbo wén phakó iko⁷ankídí wí sá⁷wédí wíikaajopí háá whohte pho⁷ wí⁷itóe⁷ópí. Hewänbo wén phakóbay iwân ikéé⁷i, hedânhó to⁷wí íve nats'ündi i⁷ ko imúunídí.

¹⁷ Hedá hanbá hääwí t⁷ähkí nää nakaamuu⁷i-áho owáy häädibo nakeepúuwí, hedá hääwí nää naka⁷powamuupí⁷-áho owáy häädibo nathaypúuwí naka⁷powapúuwídí.

¹⁸ Hedânhó áyîngidi naví hi⁷ dímt⁷óeyanbe. To⁷wí it⁷óeyandedi naví hi⁷ dímká⁷póya⁷di-á shánkí wänbo óeka⁷powamâäní. Hewänbo to⁷wí naka⁷póya⁷pí⁷-á, tobá naka⁷póya⁷ gin na⁷ande wänbo⁷, i híyäq⁷ ho naka⁷pówa⁷i⁷ ônkaayamí⁷" gin Jesus-di ovâytu⁷an.

Jesus-ví jíyá-á t⁷ûuwindá ûnpówá

¹⁹ Jesus-ví jíyá-ádí iví t⁷ûuwindadí ee Jesus na⁷án diwepiye dimää, hewänbo báyékí dit'owajidi wídlnkodipí iví tsowa dívfhäqdi-ídí. ²⁰ To⁷wídí Jesus óetu⁷an, "Uví jíyá-ádí uví t⁷ûuwindadí oe já⁷wé diwin hedá wóemúuní⁷in dida⁷." ²¹ Jesus-di in t⁷owa ovâytu⁷an, "In to⁷wén Jôesi Tádáví tun dâyt⁷óeyandedi dây⁷a⁷gindo⁷innânhó naví jíyá-á naví t⁷ûuwindá dímmuu."

Jesus i⁷ wäq hândä⁷ i⁷an

²² Wí thaa Jesus-ádí iví khäge⁷nindadí wí kophé iwe dívítogi, hedá Jesus-di ovâytu⁷an, "Jaho oe p⁷oekwí⁷ p⁷ánäpiye gimú-í." Hedihó iwepiye dimää. ²³ Wa⁷ p⁷oe iwéngé dimän dihayhäq⁷ Jesus najókhá. Ihaydibá wí wäq hânhó kay⁷i⁷ i⁷ p⁷oekwíngé napówá, hedá hânhó nap'oet'úkhúpoe⁷odí inbí kophé dínp⁷ohkuudee hedá ovây⁷ugekhây⁷an. ²⁴ Jesus nak⁷oe iwepiye dimäädi óejóhsan, hedá óetu⁷an, "Nanbí tsondí, díp⁷ot'akhnukhây⁷o?." Hedá Jesus ishaaqi kay⁷indi i⁷ wäq-á i he⁷endí p⁷oet'úkhú-á ovânhée⁷an, hedá i⁷ wäq nawoy⁷dee, i⁷ p⁷oe-á nahángipóe. ²⁵ Ihaydá iví khäge⁷nin itu⁷an, "Heháadan wäyüpí⁷in ímuu?" In khäge⁷nindá dikhunwöeda⁷dá ovâyháá⁷an, hedá dívípitumáa, "Háawi sennan ná⁷i namuu? Wäq-á p⁷oe-á wänbo ijöndi óe⁷a⁷gindo⁷?"

Jesus-di báyékí yä⁷dâapi⁷in p⁷oewaqhâq wí senbi⁷wedi ovâykhehiye

²⁶ Oe p⁷oekwí⁷ p⁷ánäee Gerasene-bí nange dipówá, owáy hánä p⁷oekwí⁷ p⁷ánädá Galilee-á naná. ²⁷ Jesus owáy nange wáypiyé i⁷ kophé iwedí nawá⁷ dihaydi, wí sen i⁷ bu⁷wi namuu⁷i na⁷ää óejay-ídí. Ná⁷i sendá yä⁷dâapi⁷in p⁷oewaqhâadi óemää, hedá báyékí p⁷aqayo aapídfbo⁷ ijjýende⁷, hedá tewhá ee wíñathaapí, hewänbo t⁷owápho eeján nathaa, dâypeníkhä⁷kw⁷óe⁷ó iwe. ²⁸⁻²⁹ I⁷ yä⁷dâapi⁷ p⁷oewaqhâadi i⁷ sen hâyánbo óekaygi⁷an i⁷qmídi hâa i⁷ yä⁷dâapi⁷ p⁷oewaqhâa nada⁷ waagi, hedá tobáhâa t⁷owadi i⁷ sen wí pan waagibá kadénadi óemanwhí⁷o hedá óekwák⁷ukhúwhí⁷o wänbo⁷, ihaydá⁷ iwhi⁷ts'ä⁷di nama⁷p⁷án-de⁷, hedá i⁷ yä⁷dâapi⁷ p⁷oewaqhâadi oe ahkónupiye oeshavekando⁷. Jesus-di i⁷ yä⁷dâapi⁷ p⁷oewaqhâa óejón i⁷ senbi⁷wedi naapee-ídí, hedá i⁷ sendi Jesus óemü⁷di iví páadépiye idége⁷disóge hedá ituwínu⁷, "Heháadan u⁷di ánpí wídf⁷ohpí Jesus, ü Jôesi Tágá i⁷ shánkí kw⁷áye na⁷andiví ay unmuu⁷?" Naadi kay⁷indi wida⁷máa, wídf⁷óephadekannamípí."

³⁰ Jesus-di óetsika⁷yan, "Hân unkhawá⁷?" Hedihó natú, "Gá 'Báyékí' gân." Gin natú gá báyékí yä⁷dâapi⁷in p⁷oewaqhâadi óemáadân. ³¹ In yä⁷dâapi⁷in p⁷oewaqhâadi Jesus kay⁷indi óedaa⁷an oe péyégepiye wí⁷ovâysaanípí. ³² Iwe tsowa wáy okú wáhkí báyékí pehtsude dihúuji⁷. In yä⁷dâapi⁷in p⁷oewaqhâadi Jesus kay⁷indi óedaa⁷an ovâymâänídí in pehtsudeví tú⁷ eeje dívítóenídí, hedihó ovâymági. ³³ In yä⁷dâapi⁷in p⁷oewaqhâa i⁷ senbi⁷wedi dipeedi in pehtsudeví⁷ye dívítogi, hedá in báyékí pehtsude i⁷ okú wáhkí oe áagépiye díví⁷äqwáve, hedá i⁷ p⁷oekwí⁷ diwe diwândi dívíp⁷ot'ahhnú.

³⁴ In pehtsude áyí⁷nin háá napóe⁷in dâymû⁷di diján, hedá iwáy bú⁷ hedá bú⁷dí já⁷wé-á i⁷gedi dâyt⁷óeho⁷, ³⁵ hedihó in t⁷owa dimää dâymúunídí. Oe Jesus na⁷án diwe dipówá

ihaydá i? sen iví?wedi in yä?dâapí?in p'oeuwâqâha ovâykhehpiye?i Jesus-ví ân nú? na?ándí dâyshaa. Nää-á na?aamu hedá iví hangintandá imáa. Óemû? ihaydi dikhunwôeda?póe.

³⁶ Hedi in t'owa háa napóe?in dâymû?indi in wé?gen dipówá?in ovâytu?an hádfidí i? sen ônhehkhâa?annin. ³⁷ Hedi in Gerasene-win t'owa hedá in tsowa dithaa?indá dikhunwôeda?di Jesus óedaa?an inbí nangedi ijâatâa-ídí. Hedîho i? kophé iwe itógi p'o? p'ânapíye nawâymû-ídí. ³⁸ I? sen in yä?dâapí?in p'oeuwâqâha iví?wedi ônjâa?andi?di Jesus pín ta?gedi óedaa?an, “Naa u-ádí dípunmâa.” Hewânbo Jesus-di óepunjôndi óetu?an, ³⁹ “Uví?piye ópûn, t'ähkí háa Jöesi Tâdâdí ugí? wôn?annin ovâyt'ôe?amí.” Hedîho namäädi to?wêñ t'ähkí ee bú? ovâytu?an háa Jesus-di ig? ôn?annin.

Jesus-di wí kwee ûn?ûnp'oepee?i? ônhehkhâa?an, hedá wí a?yú nachuu?i-á óewowápaa

⁴⁰ Jesus oe p'oekwí? p'ânapídei nawáy?äa, hedî napówá ihaydi báyékí t'owa óet-síkha?mâa?indi óesigíké? ⁴¹ Wí sen Jairus gin nakhwâa?i na?äa, i-á in Hudiyoví mée-sate?aywi p'o?dédí? namuu, hedî Jesus-ví páadépiye idége?disogedi pín ta?gedi Jesus óedaa?an iví tewhá ipiye namú-ídí. ⁴² Iví wêe a?yú ûn?ándí? ûnchuwamâa?ä. I? a?yú-á madi tâ?di wíje (12) paqyo?i namuu.

Jesus i? tâdâ-ádí namäädi in t'owa iví nú? dívít'â?t'â?bóedímâa. ⁴³ Wí kwee wá? ûnwóemän, i-á nap'ohaydi tâ?di wíje (12) paqyo iví ûnp'oe wí?ûnwóyí?dee?ipí, hedî to?wí wânbo wí?ûnkodipí ônhehkhâa?amidí. ⁴⁴ Nâ?i? kwee-á Jesus-ví t'ûupha?gedi na?äädi iví k'ewé?in to? k'âygédí ôntâge, hedî wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí?dee. ⁴⁵ Jesus natsikapóe, “To?dan naa dítâge?” Hewânbo t'ähkí ditú, “Naa-á joe.” Hedá Peter-dá óetu?an, “Hâhkandi?, báyékí t'owa dijidi nää uví nú?piye dívikhâdimâ?dí wóet'â?t'â?chânumâa.” ⁴⁶ Hewânbo Jesus natú, “To?wídâho dítâge-ákun. Naa dînhanginná hehkhâa pín-nán naví?wedi dînpree?in.” ⁴⁷ I? kwee nää ûnhanginná há?to ikaamâ?ve-i?in, hedîho nathathapóedí na?äädi Jesus-ví páadépiye idége?disóge, hedî in t'owaví páadépiyebo ithayyan háadí Jesus óetâge?in hedá háa wesebo-á nahewówa?indá. ⁴⁸ Jesus-di óetu?an, “Naví ay, uví wâyû úmuudi unhewówa. Ánshaaginpíðbo? ópûn.”

⁴⁹ Wa?di ih?mâa ihaydibo wí to?wí i? méesatewi p'o?dédí?ví tewhá iwedi napówá hedî natú, “Jairus, uví ayúkáy ho úchuu. I? hâhkandi? ánpí ó'an.” ⁵⁰ Hewânbo Jesus nâ?i nat'oedi Jairus óetu?an, “Wí?unkhunwôeda?ipí. Biwânpipwâyú-i-á nawâewa-f?in hedîho nawâewa-í-ákun.” ⁵¹ I tewhá ee dipówá ihaydi Peter-á John-dá James-á hedá i ayúkâyví tâdâ-ádí jiyá-ádí Jesus-di ovâysudemâgi, wíyá to?wí wânbo-á joe. ⁵² I? ayúkây nachuudi t'âhkídibô dívíshtywíñundedâ dívípí?khukhâmahpúude?, hewânbo Jesus-di ovâytu?an, “Wí?úvíshtâä-ípi. Wínaçumuupí, nawânpipókhawâk'óe-á.” ⁵³ Indi ônwânpip'âhkaa, dînhanginnândi i? ayúkây-á ho nachuu?in. ⁵⁴ Hewânbo Jesus-di iví man ônyâ?di kaygi óetu?an, “Óshaa ayúkây.” ⁵⁵ I ayúkây nawâywówápóe, hedî wesebo ishaa, hedî Jesus-di ovâytu?an, “Wí hâjawi binmâa ik'o?ídí.” ⁵⁶ I? tâdâ-á i? jiyá-á hândo ovânhâa?an, hewânbo Jesus-di ovânhâaklû? to?wí wânbo wíðânhangin?ânnamípí?in háa napóe?in.

Jesus iví tâ?di wíje (12) khâge?nin isan iví t'oe díví?amidí

¹ Jesus iví tâ?di wíje (12) khâge?nin iwé?ge?andi pínnán ovâymâgi hedá ovâyk!û? in yä?dâapí?in p'oeuwâqâha t'owaví?wedi ovâykhehpeeyé-ídí, hedâ inbí hay-á ovâyjâa?amidâ.

² Hedâhâ? ovâypunjôndi in t'owa ovâytu?amidâ Jöesi Tâdâvî?piye dívimâanidí, hedâ ovây-hehkhâa?amidâ. ³ Ovâytu?an, “Hâjawi wânbo wívînhûuwípí f'mândi, wén uđuphé wânbo joe, háa wí müu bînhâawi?i, háa wí koegí?, háa wí châ?, háa wây-á wéhpée to wânbo wívînhûuwípí. Wí tewhá iwe wovâysígi?an deebo úvíwóyí?ní, wíyá wâyapiye ímää píhay.” ⁵ Hewânbo wâyge wíwovâysígi?ánpí?we, iwedi ípeemän dihaydi unbí anto iwedi bînna?jeepêedi-í in t'owa dînhanginnândí híwó wíðí?anpí?in” gin Jesus-di ovâytu?an.

⁶Hedihio iví khäge⁷nin iwedi dímäädi i⁷ bú⁷ây i⁷ge t'ähkí dívítsi⁷hon. Jöesi Tádáví híwó⁷di tun in t'owa ovâyt⁷öekanhon, hedá in dihaymuu⁷indá hehkháa ovâypähon.

⁷ tsundi Herod Jesus-ví⁷gedi nat'oe

⁷ Herod i⁷ Galilee nangewi tsundi namuu⁷i háa napuwamännin ûnhanginpóe, hedí wí⁷ûnhanginnáhpí háa ná⁷i hääwí i⁷gedi i⁷ánssha⁷qamí⁷in, gá wáy wén t'owa Jesus-ví⁷gedi ditú⁷dán i-á John i⁷ p'ó⁷p'oekandi namuu nawáywówápóe⁷in, ⁸ hedá wây-á ditú⁷ Elijah nawáykeepóe⁷in, hedá wá⁷ wây-á ditú⁷ wéná wí in Jöesi Tádáví hán⁷oe⁷in tukhe⁷min nawáywówápóe⁷in. ⁹Herod natú, “Naa otsonpóe John i⁷ p'ó⁷p'oekandi óek⁷é⁷ts'âa-⁷in. To-angú ná⁷i sen namuu, iví⁷gedi ná⁷i hääwí ot'oe⁷o⁷?” Hedihio ikhääde Jesus óemúuní⁷in.

Jesus-di in p'ánu maapaasón (5,000) sená⁷dá in wé⁷gen t'owa-á ovâyhúujôn

¹⁰ Jesus-ví t'öekhuwa⁷in diwáypówá ihaydi Jesus öet'oe⁷an háa dívi⁷annin t'ähkí. Hedí oe Bethsaida bú⁷aypiye i-ádi ovâyho⁷ wí⁷bo dikwonídí. ¹¹ Hewänbo in t'owa dínhanginpóe wáyapiye namää⁷in, hedihio t'ähkídíbo ûnwóemää. ¹²dá t'ähkí ovâysígí⁷an, hedí ovâyhée⁷an háa Jöesi Tádá nakháymuu waa t'owa ovâysígíhóenídí i⁷gedi, hedá in to⁷wén dínhehkháatáy⁷indá hehkháa-á ovâymági.

¹²Nakinmän dihaydi iví tå⁷di wíje (12) khäge⁷nin iví⁷piye ûn⁷äädi óetu⁷an, “Ná⁷in t'owa ovâypunjönbé i⁷ bú⁷aypiye hedá nava hää⁷ tsowa nanân deejepiyá, wáygé dívíwhó⁷k-w'öen⁷in dâynuuwâ-⁷idí hedá dâykogi⁷hóenídá, gá nääwá ahkonda⁷ nanândân.”

¹³ Hewänbo Jesus-di ovâyt⁷an, “Undândo bînhúujöení.” Indi öetu⁷an, “Na⁷indá p'ánu pává⁷aydä⁷ hedá wíje pa⁷aydä⁷bá âymáa. T'ähkí ná⁷in t'owagi⁷ wígínkoe⁷saapí, âykoegi⁷kumäädida⁷mânho⁷.” Gin ditú⁷ gá in senä⁷da⁷dibo p'ánu maapaasón (5,000) ihay dijidân. ¹⁴Jesus-di ovâyt⁷an, “Bint⁷an in t'owa p'ánnä tágí (50's) dívíwe⁷ge⁷amí hedá hää⁷ nangá dívíkw⁷öení.” ¹⁵Hedihio iví khäge⁷nin háa ovâyt⁷an waagi dívi⁷andi t'ähkí in t'owa dívíkw⁷öení gin ovâyt⁷an. ¹⁶Hedihio i⁷ p'ánu pává⁷á hedá in wíje paa-á ihogi, hedihio makowápiye ibeedí ikü⁷daa⁷andi i⁷ pává⁷á hedá in paa-á ihave. Hedáhá⁷ iví khäge⁷nin ovây⁷an in t'owa ovâyphaadé-⁷idí. ¹⁷T'ähkí in t'owa dívílhúuyandi dívishu⁷an, hedihio khäge⁷nin tå⁷di wíje (12) t'ún p'eedí i⁷ naphade⁷i koegi⁷ dâywé⁷ge⁷an.

Peter natú to⁷wí Jesus ta⁷gendi namuu⁷in

¹⁸Wí thaa Jesus wí⁷bo ijûuso⁷o⁷. Iví khäge⁷nin iwáy tsowa diji, hedihio ovâytsika⁷yan, “To-an naa omuu gân ná⁷in t'owa ditú⁷?” ¹⁹Indi öetu⁷an, “Wén ditú⁷ John i⁷ p'ó⁷p'oekandi-án unmuu. Wây-á wêndá ditú⁷ Elijah-ân unmuu, hedá wa⁷di wáy wêndá ditú⁷ wí Jöesi Tádáví hán⁷oe⁷i tukhe⁷bi nawáywówápóe⁷i-ân unmuu.” ²⁰Hedihio ovâytsika⁷yan, “Hedi undá, to-á naa-á omuu gân i⁷ande⁷?” Peter-di öetu⁷an, “Gá i⁷ to⁷wí Jöesi Tádádí öesóge⁷i⁷ t'owa ovây⁷aywoenídí, i-ân unmuu.” ²¹Hedihio kay⁷indi ovâykhâaq⁷u⁷ wíyá to⁷wí wänbo wídâyhængin⁷ânnamípídí to⁷wí namuu⁷in, ²²hedá wá⁷ ovâyt⁷an, “Naa t'owa t'ähkigí⁷ o⁷aypuyä⁷i ta⁷gendi báyékí dont'öephadékhâymáa. In Hudíyo tsönnin hedá in owha⁷ p'ó⁷déédí⁷indá hedá in Hudíyo kihu dâyhä⁷o⁷indá naa díjoegikhâymáa. Díkhe⁷khâymáa, hedänbo iwedi poje thaa iwe ovâywówápuwagi⁷o.”

Háa t'owa dínkhây⁷ä⁷ díví⁷amí⁷in Jesus óeyuuhûuwí⁷in dida⁷di

²³Hedáhá⁷ t'ähkí in t'owa ovâyt⁷an, “To⁷wén naa-ádi dikä⁷ääda⁷indá wídínhây⁷ähpí háa diwânpida⁷ waagi dívi⁷amí⁷in, hedänbo hää⁷di wänbo t'ähkí inbí phé⁷win dâyhûuwí, hedá naa-á díyuuhûuwí. * ²⁴To⁷wén inbí wówátsi dâywänpi⁷aywoeni⁷in didin hedá in owha⁷ p'ó⁷déédí⁷indá inbí wówátsi dipedeegi⁷o. Hedänbo to⁷wén naagi⁷ inbí wówátsi dívimägi⁷in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí. ²⁵Tobá wí to⁷wí hääwí t'ähkí nää oepáa k'aydi nakw⁷o⁷di ihogi wänbo⁷, iví wówátsi ipedeegi⁷andi tuhchänu iwan napówádá wé⁷innan wén híwó ná⁷i hääwídi óekhâymáa. ²⁶Naa t'ähkí t'owagí⁷ o⁷aypuyä⁷i sa⁷wó⁷di kohthay

* 9:23 Ná⁷in natunda⁷, dikhâymúuní dâyt'öephadé-⁷idí, Jesus in phé⁷win deedí it'öephadé waagibá.

wóegé owáy?ä?. Ná?in kohthay-á naví Tádáví?-ádí in yä?dâa?in makówawín tl'öepa?äq?inbí?-ádí gínmuu. Hedi to?wén nää naa díwôeda?in hedá naví hákhan dñ-wôeda?indá, owáy naa owáy?äq ihaydi naađi wá? in dovâywôeda?í. ²⁷Ta?gendi wâytumáa, naa tsundi omuu?in bînpuwâkhâymáa, hedá ná?in napúuwí wa?di wáy wén náwe ijí?in lhánpídbo.”

Jesus hâa ûnchqâa waa ûn?egópóe

²⁸Wí jâadi naphade ihaydi, Jesus-di t'ähkí ná?i ovâytu?an diwedî, Peter-á James-á John-dá oe p'in kw!áyepi i-ádí ovâyho? ijûusu?amídi. ²⁹Hedi iwâygé ijûusu?o? ihaydi iví ts'ay hâa ûnchqâ?in pihâa ûnkeepóe, hedá iví aa t'ähkí ts'läq? ots'a?i? ûnpóe. ³⁰⁻³¹Tsíkhagipí wíje senä? kohthay jâadidi dakeepóe, indá Moses-á Elijah-á damuu, hedá Jesus-ádí dânhí?máa hâa Jesus oe Jerusalem nachuwagi?o i?gedi, Jôesi Tádá i?ánshaamâgi waagi. ³²Peter-ádí in wé?gendádá tégindí dijókhâwâkwl'ó, hewânbo dijósâwo, hedá Jesus i? kohthay jâadidi dâymû?, in wíje senä? i-ádí dawinnindádí. ³³In wíje senä? Jesus-ví?wedi dän-jâakhâymáawân, hedá Peter-di óetü?an, “Hâhkandi?, híwó namuu náwe giji?in. Jaho poje ókhkunte?ây âyk'wöení, wêe ugí?, wíyá Moses-gí?-á, hedá wíyá Elijah-gí?-á.” Hewânbo i?ánshaamâapí?dbo natu?hee.

³⁴Gin natú ihaydibó wí okhúwá napówadí ovây'ókhkunnan, hedá i? okhúwadí ovây'án-högidi dikhunwôeda?póe. ³⁵Hedi ná?i tun okhúwá jâadidi naapee: “Ná?i-ân naví ay dñmuu, i-ân dôde'man. I? bînt'oeyaaní.” ³⁶I? tun nahán dihaydi, Jesus wí?bo naji? iví khâge?nindádí. Ná?in napóe?in iví khâge?nin inbí pi?nâbo dâymáa, hedá ihaydi to?wí wânbo wídâyt'öe?anpí hâa i? thaa dâymû?in, t'í?úge?dâhno dâyhangin?ânnan.

Jesus-di wí yä?dâapi? p'oewaqâhâa wí enukâyví?wedi ônkhehpiye

³⁷Wíyá thâwán oe p'in kw!áyedi diwâywâ? dihaydi bâyékí t'owa Jesus ûn?ayjaymää, ³⁸hedá in t'owa jâagedi wí sendi kaygi óetü?an, “Hâhkandi?, kaygindi wída?mâa un?äq?ídí naví e?nú dñmúuniidí. I?dâ? dñ?e?nú?án. ³⁹Ginnân ná?i ûnpoe?o: Wí yä?dâapi? p'oewaqâhâa?di óekendedâhá? tsíkhagipí óetü?hwinkando?, hedá tú? t'ähkâ nathâthapoe?odi sóphogedi nasó?okhópee?i, hedá óechänundedi óeteetsâwâ?o? tú? t'ähkí. Hây tâhkí wânbo ná?i yä?dâapi? p'oewaqâhâa?di wí?oejoe?ohpí. ⁴⁰Naadi uví khâge?nin kaygindi dovâyda?an ná?i p'oewaqâhâa?di óekhehpeeyé-idí, hewânbo wídînkodipí.” ⁴¹Jesus natú, “Un nääwin t'owa-á wâyupi?in ímuu hedá pi?wén p'öe i?ge ímân. Ti undâdí hââdi wânbo t'ähkí dâyâ?amí gâhân?” Hedâhá? i? tâdá óetü?an, “Uví enukây nääpiye mänmâ?.” ⁴²Wa? i? e?nú na?ä? ihaydi i? yä?dâapi? p'oewaqâhâa?di óekanu hedá óethâthâkannan. Jesus-di i? p'oewaqâhâa?di óet'e?yan hedá i? e?nú óehehkâamâgi, hedá i? e?núvâ? tâdá óetü?an, “Nâwe uví e?nú u?án.” ⁴³To?wén t'ähkí ná?i Jôesi Tádáví pínnán dâymû?di ovâyhâa?andi ditq?, “T'ähkí Jesus ikanhondi-á wâyupi?wó?di namuu.”

Wa?di kin dívihí?mâadí Jesus iví khâge?nin itu?an, ⁴⁴“Ná?in wâytuhkankhâymáa?in híwó bít'öeyan: Naa t'owa t'ähkig? o?aypu?ä?i? omuu?i wây-á t'owaví mangepiye díkâaní.” ⁴⁵Iví khâge?nin wídînhanginnâhpí hâa ná?i tun natunda?in. Inbí?wedi wa?di in tun nakaamu, hedâhno wídika?pówápi. Hewânbo diwôeda? óetsika?yâqmídi i?gedi.

To-an i? shânkí hay?i namuu?

⁴⁶Jesus-ví khâge?nin dívítuhkanmáa wénâ wí in diwedi shânkí hay?i namuu i?gedi. ⁴⁷Hewânbo Jesus tûnhanginnâ hâa dí?ánshaamuu?in, hedîho wí ay óeké?di iví hângedi óewínu, ⁴⁸hedá ovâytu?an, “To?wí?naa dída?di ná?i ay óesígkéndedí, naa wâ? dísigkénde waabâ?i?o?”. Hedi to?wí naa dísigké?i?di i? to?wí naa dísandi wâ? óesígkénde? . Wí to?wí un diwedi shânkí híyâä?i? ipipa?i-á ta?gendi hay?i namuu.”

To?wí Jesus-ví?piye hâa nachaqâ?i? i?näpiye napoe?o

⁴⁹John-di Jesus óetü?an, “Hâhkandi?, toéwí sen âymû? yä?dâapi?in p'oewaqâhâa? t'owaví?wedi ovâykhehpiyendedi uví khâwâ? natu?di, hewânbo âykâ?amí?in gida?, na?in

diwedí?í wínamuupídí.” ⁵⁰ Hewänbo Jesus natú “To?wí gi?bi wívînkhâ?ámípi. To?wí unbí?piye háá nachqäpi?í unbí?näpiye?í?bá napoe?o.”

Wén Samaria? in t'owadí Jesus wi?óesígké?pí

⁵¹ I? thaa tsowa napowa?ä? Jesus wíyá oe makówápiye napee-ídí, hedí kaygindi i?ánshaamágí oe Jerusalem-piye nawáymú-ídí. ⁵² Hedi wén senä? iví páadé ovâysan wágé nachang?o?in dâykhat?ámídi. Wí Samaria-wi bú?ay iwe dipowá, ⁵³ hewänbo in t'owa wídida?pi óesígkáyjí?in, gá oe Jerusalem-piye na?ahchândân. ⁵⁴ Wíje iví khâge?nin James-ádí John-dádí damuu?in háá óe?an ni?gedi dat'oe, hedí óetu?an, “Nanbí Sedó, ti unda? wí phaa ántuhkánnamí makówádí nawaqanídi t'ähkí ná?in t'owa ovâyphahâqanú-ídí?” ⁵⁵ Hewänbo Jesus inbí?piye ibeedí ovântu?an, “Ha?wâagi wídânhée?ámípi.” ⁵⁶ Iwedi wíyá bú?aypiye dimää.

Nabâqu?wan ta?gendi Jesus óeyuuhûuwídí

⁵⁷ P'óegé dimân dihaydi wí sendi Jesus óetu?an, “Wáy unmää eeje wânbo?, naa ee-jepiyebá u-ádí omú-í.” ⁵⁸ Jesus-di óetu?an, “In dé?ay nan deedeí dínpohsaa dívithaayé-ídí, hedá in tsídé-á dínyáhsaa, hewänbo naa t'ähkí t'owag? o?aypuq?í? omuu?i wágé dâykaykhanwó?ámígi? wídfinnáhpí.” ⁵⁹ Jesus-di wíyá sen óetu?an, “Naa díyuqumá?í.” Hebo i? sendi óetu?an, “U-ádí omäapídbó dípwypunmää naví tádá dînchuu píhay hedânho donkhä?k'uuvíwdí.” ⁶⁰ Jesus-di óetu?an, “In dichumu?in waagin dimuu?indá inbí t'owa díncuu?in ovâykhä?kw'öení. U-áho ópûn t'owa ovâytu?ámídi Jôesi Tádáví?piye dívímâäní?in.” ⁶¹ Wíyá to?wídí óetu?an, “Nanbí Sedó, naa oda? u-ádí omú-í?in. Hebo u-ádí omäapídbó dípunmää naví k'aygi?in dovâysengitu?ámídi.” ⁶² Jesus-di óetu?an, “Han bi?andáho wi?unchä?muupí Jôesi Tádági? bit'oe?ámídi. Wí to?wí iwhäqädedi ihayda? ti?üupiye ibeede?i waagi?bá unmuu.”

10

Jesus-di tségíntä?di wíje (72) senä? ovâysan iví t'öe dív?ámídi

¹ Ná?í naphade ihaydi Nanbí Sedó Jesus-di wây-á tségíntä?di wíje (72) senä?dá ovây-de?man, hedá wí?jengin ovâysan iví páadé dimú-ídí, i? bú?ay eeje hedá ówîngé eejá wáy namän deekiye t'ähkí. ²i?di ovâytu?an, “Báyékí t'owa diji? Jôesi Tádági? ovâywé?ge?ámídi, t'owa dâyhä?wé?ge?o? waabá, hebo t'öe?indá hâyú wânbo wídfijihpí. In t'owa-á Jôesi Tádáví?in ûnmuu, hedîho ivi?piye? úvíjûusu?ámí wây-á t'öe?in ovâysaanídi hedânho báyékí ná?in t'owa ônwé?ge?ámídi. ³Jaho bípún, näá wén k'uwâ?ay ímuu waaginbá naadi wâysande? in to?wén khunjó waaginbá dimuu?in diji? iwepekiye. ⁴Wívînchä?hûuwípí, wí muú bînhä?wíkuu-ig? wânbo-á joe, in i?antomuu?indá?dibo ímú-í. Wí?úvhayjê?ámípi häq? p'óegé t'owa bînjay?in thaa t'ähkí bînhée?ámídi. ⁵ Hedi wáy wí tehwá íts'í? deewá, páadé in t'owa bînsengitu?ámídi ginnâñ itqûnî, Jôesi Táadáho wovâykhâge?namí hedânho näá tehwá ítha?in ánshaaginpídbó? ikwoní.” ⁶Wí to?wí háá bîntu?an waa isíg?í na?ándáho?, unbí sengitun i-ádí ûnjoekandee-í, hewänbo to?wí iwe na?ándi? hä?bi na-muupidá, unbí hí? wi?unchä?púuwípí. ⁷i? tehwá eebo úvíwóy?ní hedá indádá úvílhúuyamí, gá wí t'öe?i-á iví wá?âaho it'andân. Nâ?wá hâ?wá oe-á wíyá tehwá eeje wí?imú-ípí wovây?áyîngi?ámídi. ⁸Hedi wí bú? iwe íts'undi wovâysígi?andi, hâ?wí wovâysaa?i bînk'o?í. ⁹In dihay?in i? bú? ee dikw'ó?nin bîmhhehkhâamâäní, hedí ovâytu?ámí, ‘Nâ?á Jôesi Tádádí wovâytumáá iví t'owa ímuunídi.’ ¹⁰Hebo wí bú? ee íts'undi wovâysígi?anpídá, ee bú?wi p'óegé i?ge ímú-í hedí ovâytu?ámí, ¹¹i? na?jee unbí bú?wi nanbí anto eeje dîntsîndi wânbo ívpêedi-í wâykeeyamídi híwó wí?úv'ohpí?in ida?pídi Jôesi Tádáví t'owa ímuunídi.’ ¹²Naadi wâytumáá, owáy i? thaa Jôesi Tádádí t'owa háá híwó háá híwóhpí dív?annin ovâytu?an dihaydi, gi?bi bú?win t'owa shânkí dâyt'ôephadekhâymáá in Sodom bú?win t'owawi?wedi.”

Háa in bú?ay Chorazin-dá Bethsaida-á Capernaum-dá dínpúuwí?in

¹³ Hedj Jesus ná?in wá? natú, “In t'owa i? bú?ay Chorazin gin dâytu?o? iwe?in t'ôephade dínpúuwí. In t'owa i? bú?ay Bethsaida gin dâytu?o? iwe?indá wá? t'ôephade dínpúuwí. Pínnán t'ôe-áho inbí jää ovây?an, hebo inbí t'aywó?di wídívijää?anpí. Ná?i pínnán t'ôebá in bú? Tyre-ádí Sidon-dádí gin dâytu?o? eeje hán?oe ovây?andáho?, in Tyre-?indá in Sidon-?indá wídívihayjêe?amípwän k'oe?i aa dívi?aawé-ídí, hedá nûu ee-á dívkw'ôeníwän, dâykeeyamídí inbí t'aywó?di dâytjoe?annin. ¹⁴ Hedâhno in Chorazin-windá in Bethsaida-windá shánká dâyt'ôephadekhâymáa in Tyre-windá hedá Sidon-windá inbí?wedi owáy Jöesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí dívi?annin ovâykeekw'oe?i ihaydi. ¹⁵ Madí in t'owa Capernaum bú?aywin di?ánde? oe makówápiye ovâytegekhâymáa?in, hewânbo indá oe péyégepiyâhno diwhavemän.”

¹⁶ Hedâhá? iví khâgë?nin itq?an, “To?wén wovâyt'ôeyande?indáho naa wá? dínt'ôeyande waagibá dív?o?. Hedj to?wén un wovâyjoegi?annindáho naa wá? díjoegi?o?, hedj to?wéndi naa díjoegi?odá gindidi i? to?wí naa dísandi wá? óejoegi?o?.”

In tségintä?di wíje (72) Jesus-ví t'ôe?in diwáy?ää

¹⁷ Ti?úugédí in tségintä?di wíje (72) senä? híhchangidi diwáy?ää, hedj ditú, “Nanbí Sedó, in yä?dâapi?in p'oewaqhâadi wânbo na?in dí?ágin, uví khíwâ? wínhkây?di.” ¹⁸ Jesus-di ovâytu?an, “Naadi wá? dómû? Satan i? Penísendi oe makówádí tsíkhagipí nake?t'ândi, tsígówâñú nawândi waabá. ¹⁹ Bít'ôeyan, naadi wâyk'lú? yä?dâapi?in p'oewaqhâa bînt'aamídí, wí pâäyú háa wí ts'e?k'âqví?di úví?âhsaa waagibá, hedá shánkí kay-á wâymâgi in kay i? Penísendi unbí hánbi? únmuu imáa?iví?wedi, hedj ho hâ?to hääwidí wânbo wovâywâ?amí. ²⁰ Hewânbo tobá in yä?dâapí?in p'oewaqhâadi wovây?a?ginnandi lhíhchan wânbo?, únkhâ?ä? shánkí lhíhchäa-i?in unbí khâwâ? oe makówá únta?muudi.”

²¹ Ihaydibá i? Yä?dâa?i P'oewaqhâadi báyékí híhchan Jesus óemâgi, hedj Jesus natú, “Naví Tádá, u-á oe makówá-ádí hedá nää oepáa k'aydá shánkí untsonji?i? unmuu. Hedj ná?i hääwí naví khâgë?nin dâymû?i-á in báyékí dínhanginná?ninbí?wedá in dihâ?inbí?wedá nâakaayan hedâhno wídâymúunípídí, hedj ná?in namuudi naadi wíkq?daa?o?. Naví Tádá, gin bi?ámídí wóehíhchanmâgi.” ²² Hedâhá? in t'owa ovâytu?an, “Naví Tádádí hääwí t'lähkí naví mange dînjoe?an. Tóebo ta?gendi wí?ûnhanginnáhpí to?wí omuu?in, naví Tádádâ?mân ûnhanginná. Hedá tóebo-á wá? wí?ûnta?gendihanginnáhpí to?wí naví Tádá dînmuu?in, naa iví ay omuu?i?dâ?mân dînhanginná. Hedá wáy wêndidáho óetaa-í, to?wí namuu?in naadi dovâykeeyandáho?.”

²³ Hedj iví khâgë?ninbí?piye ibéedí Jesus-di ovâytu?an indä? dit'oe-ídí, “Undá híhchan bînmâ?ve-í ná?i hääwí napoe?i bînmündedi. ²⁴ Wâytu?âamí, báyékí in hán?oe?in tsonnindá in Jöesi Tádáví tukhe?mindá dida? dâymúuní?in i? hääwí nää bînmünde?i?, hewânbo wídâymû?í, hedj i? hääwí un it'oe?o?indá dida? dit'oe-í?in, hewânbo wídit'oe?í.”

I? híwó?di Samaria-wi sen

²⁵ Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhâ?o?in diwedj?i namuu?i Jesus-ví?we napówá óetyl?nídí, hedj óetsika?yan, “Hákandi?, hân dây?amí in wówátsi nahándepe?in donkáyjídí?” ²⁶ Jesus-di óetsika?yan, “Hân natu? i? tsontun Moses ita?nandi? Hää-an iwe nâatunnan?” ²⁷ I? sendi Jesus óetu?an, “Gá ginnâ:”

I? shánkí natsonji?i? unbí Jöesi únmuu?i? undá únkhâ?ä? pín ta?gedi bînsígí-í?in, unbí pí?ná khó?jé-á, unbí hâa iwá, unbí kay t'âhkídá, hedj unbí ánsaadá.”

Hedj wá? natü,

“Háa un wí?bo úvípisígí waagibá, wé?gen t'owa wá? bînsígíhûuwí.”

²⁸ Jesus-di óetu?an, “Híwó bihée?an, hedj ho háa untu? waa bi?âamí, hedâhno wówátsi wóemâání.”

²⁹ Hewânbo in Hudíyoví hákandi nada? ipikeeyamí?in híwó?di namuu waagibá, hedj ho Jesus óetsika?yan, “Wé?in t'owa dovâysígí-í?” ³⁰ Jesus-di ônthayyamídí ginnâ: óetu?an: “Wí sen oe Jerusalem bú? iwedi i? bú? Jericho iweipiye namän, hedj wén sänmindi óeyâ?di

iví aa óep'ádi hedí hânhó óemahpúudí chu'i waagibá óejoe'an. ³¹ Hedi ihaydibá wí Hudíyo owha'-á ee p'óegá namän, hedí i? sen óemü? iwe nak'óedí, hedí p'ôe p'ánäpiye naphadedi iwedi namää. ³² Hây napóe ihaydá hanbá napóe. Wíyá wée sendá na?äq, i-á i? méesate hay?wi khäge?di namuu, hewänbo i? wá? p'ôe p'ánäpiye naphadedi iwedi namää. ³³ Hedi wí sen oe Samaria nangewi namuu?i? oe p'óegé namän, hedí i? sen nak'óe iwe nú? napówá, hedí óemü?di ivi?piye nasehkanápóe. ³⁴ Hediho ee nak'óe iwe piye namäädi iví tsaa eeje olive kä?p'oe-ádí mééna-ádí ôn?ewedi aa?áydi ônwhi'an, hedáhá? iví búdu eedi óe?i?k'l?di wí whokwo tewhá iwe piye óeho?, hedí iwe óe?áyîngi?an. ³⁵ I? tháwândá wíje thaa t'ôe'i chä? iví chä? múu iwedi iwhahögidi i? whokwo tewháwi p'ó?dédi? ôn?andi óetu?an, "Nâ'i sen nâa?áyîngi?amí, hedí wíyá shánkí úchä?muudáhó? owáy owáy?äq ihaydí wíwá?aa-í." ³⁶ Hedi Jesus-di i? háhkandi óetsika?yan, "Hân un?ân, wé?idan in poje iwedi i? sen in sänmindi óeyä?i? ta?gendi óeseegí?" ³⁷ I? háhkandi?di Jesus óetu?an, "Gá i? nasehkanápóe?i?dân." Jesus-di óetu?an, "Ja? ópûn, háa i?an waa ó?an."

Mary-á Martha-á inbí tewhá iwe Jesus na?á?dâaji?

³⁸ Jesus-ádí iví khäge?nindádi iwedi dimäädi wí bú?ay iwe dipówá, hedí wí kwee Martha gin nakhâwâ?i?di ovâysíg?andi iví tewhá eepiye ovâytu?an. ³⁹ Martha-á wí t?fu Mary gin nakhâwâ?i-á ûn?ân, hedí i-á ee nange Jesus-ví ân nú? isóge iví háhkan ônt'óyeaanídí. ⁴⁰ Martha hânhó najashapoe?o báyékí t'ôe ûnjidi ovâyhúujöenídí, hedihoh Jesus-ví?piye namäädi óetu?an, "Nanbí Sedó, ti áyîngi wíwóemâhpi?an naví t?udi wí?bo díjoe?andi i? koeg?i dokhây?amidí? Nátu?an díkhäge?nam?in." ⁴¹ Jesus-di óetu?an, "Sehkanâ Martha, ú-á hääwí t'âhkí i?gedi báyékí áyîngidi wóemáa, ⁴² hebo wí hääwída?mâhno ta?gendi natây, hedí Mary-áho i? ide?man. Hedi nâ'i shánkí híwó?di namuu?i? ide?mandi-á ivi?wedi hâ?to óekwee-í."

11

Jesus-di iví khäge?nin jûusu i?gedi ovâyhâ?o?

¹ Jesus-á wíyá wâhâ? ijûusu?o?, hedí ibowa ihaydá wée iví khäge?di?di óetu?an, "Nanbí Sedó, na?in wá? díjûusuuhâ?an, John iví khäge?nin ijûusuuhâ?an waabá." ² Jesus-di ovâytu?an, "Úvijûusu?andá gin waagi ítûquní: Tâdá, uví khâwâ? wîn?a?ginnamí. Uví tsonkuu wóegé ówhanbe na?in dítsonnamídí. ³ Thamuwaagi i? húug? gíntây?i? dímâa. ⁴ Nanbí t'aywó?di dîn?owójé, in na?inb?piye dívít'aywó?nannin ây?owójende waagibá. Hedi wíginpúuwípí wâshphade dítay?nídí."

⁵ Hedâhá? Jesus-di ovâytu?an, "Heyâagú khunpinudi wí k'emaví tewhá eepiye ímäädi bîntu?andi, 'K'ema, poje pává dípíyémâä. ⁶ Wíyá k'ema náangé naphademändi nää naví? napówá, hebo naa hääbo wídînsaapí dökoejöenídí. ⁷ Heyâagú i?di oe ívedi wovâytu?andi, 'Ánpí dí?an, in phôdi-áho naphéhto?on hedí naví áyyä?äq naa-ádí giwho?kwó, hedihoh naa wídînkodipí dâyshaa-ídi hääwí wímâänídí.' ⁸ Naadi wâytu?äqamí, tobá hääwí wí-wovâymâänipí wânbo unbí k'ema únwânpimuudibo?, ihayd? bînda?mâadáhó? ishaa-í, hedí hääwí úntây?i wovâymâäní. ⁹ Hedi hanbá namuu úvijûusu?andi: Bînda?mâ?ve-í hääwí, hedihoh bînhóení. Bîntu?äma?ve-í hääwí, hedihoh bînshaa-í. Bînpópó?äqamí, hedihoh in phôdi-áho ung? wovâyhuhu-í. ¹⁰ To?wén ihayd? dâyda?mâa?indâhó dâyhóení, to?wén ihayd? dâytu?wämâa?indâhó dâyshaa-í, hedí to?wén ihayd? dâypópó?o?indâhó in phôdi ing? ovâyhuhu-í.

¹¹⁻¹² "Un tâdá?in ímuu?in, unbí e?núdí wí paa wovâydaa?andi ik'o?ídí, ti wí pâ?ayu bînmâäní? Hediháa wí wâa wovâydaa?andi ti wí ts'e?k'âa bînmâäní? Joe, hâ?to." ¹³ Tobá híwóhp?i? ímuu wânbo undá únhanginná hâdfidí híwó?di hääwí unbí áyyä?bînmâäní?in. Hedihoh shánkí wânbo i? Tâdá oe makówá na?ándi?di in to?wén óedaa?annin i? Ya?dâa?i P'oewâqâhâ? ovâymâäní."

Ditú Penísendidi Jesus óekhäge²máa³in

¹⁴ Jesus-di wí sen tunpi⁴ví⁵wedi wí yä⁶dåapí⁷ p'oewäqähäa ônkhehpiye. I⁸ yä⁶dåapí⁷ p'oeväqähäa napee ihaydi i⁹sen ünhí¹⁰kodi, hedí in t'owa ovâyhää¹¹an. ¹⁵ Hewänbo wáy wéndáho ditú, “I⁹ Penísendi Beelzebul gin nakhäwä¹²i⁹, i⁹ yä⁶dåapí⁷in p'oeväqähäaví p'ó¹³dédi¹⁴ dínmuu¹⁵i⁹dân Jesus óekhäge²do ná¹⁶in yä⁶dåapí⁷in p'oeväahäa t'owaví¹⁷wedi ovâykhehpeeyé-idí.” ¹⁶ Hedá wây-á wéndá dida¹⁸ Jesus óetayí¹⁹ní²⁰in, hedího óedaa²¹an wén pínnán taa makówádí ovâykeeyamídí, hedâhno dínhanginnáanídí hää Jöesi Tádádí²² óesandi²³ namuu²⁴in hää joe. ¹⁷ Hewänbo hää dív²⁵ánshaamáa²⁶in Jesus-á ünhanginná, hedího ovâyt²⁷an, “Wí nangewin t'owa wí²⁸bo dívípihânbodáho²⁹ inbí nangeho dâypihá³⁰dânnamí. Hedi t'owa inbí k'aygi ee wí²⁸bo dívípiyándedáho³¹, i⁹k'aygá hâ³²to nakâypiuuwí. ³³Hedi hanbá Penísendi wí²⁸bo ipiyándedáho hâ³²to häädi wânbo natsonyéení. Undi ditú³⁴an Penísendidâhno naa díkhäge³⁵máa, hedâhno in yä⁶dåapí⁷in p'oeväahäa t'owaví¹⁷wedi dovâykhehpiyende³⁶. ¹⁹Hewänbo handídi dovâykhehpiyendedáho³⁷, häädian unbí t'owa³⁸indi ovâykhehpiyende³⁹? Unbí t'owaho ditúpní in ta⁴⁰gen wí⁴¹úvhée⁴²opí⁴³in. ²⁰Hewänbo Jöesi Tádáví pínnândâhno in yä⁶dåapí⁷in p'oeväqähäa dovâykhehpiyende⁴⁴, hedí ná⁴⁵indiho únhanginná Jöesi Tádádí naa dítsondisóge⁴⁶in. ²¹ Wí sen kay⁴⁷i t'ähkí iví k'uuphé hääwídí iví tewhá i⁴⁸áyîngi⁴⁹odi, t'ähkí i⁹ hääwí iví⁵⁰ unmuu⁵¹i⁹ híwó ünkw⁵²ó. ²²Hewänbo wí to⁵³wí iví shánkí kay⁵⁴i namuu⁵⁵i na⁵⁶äädá i⁹ sendádí iyäq-ídí, i⁹ sen óet'aaní, hedí tobá i⁹ sen kwák'u hän aa nato⁵⁷on wânbo⁵⁸, hedá na⁵⁹ande⁶⁰ ná⁵⁵i kwák'u aadi óekhäge⁶¹namí⁶²in, ná⁵⁵i wée sen shánkí kay⁵⁴i namuu⁵⁵i⁹di i⁹ senbí hääwí ônhóení, hedí iví k'ema⁶³indádí dívíweejé-í. ²³To⁵³wí naví⁶⁴näpiye namuuipi⁶⁵-á naví⁶⁶piye hää nachäq, hedí to⁵³wí in t'owa naví⁶⁷piye ovâymáyä⁶⁸pí⁶⁹-áho⁷⁰ ovâykhehpiyende waagibá i⁹o?

²⁴ “Wí yä⁶dåapí⁷ p'oeväqähäa wí t'owaví¹⁷wedi napeedi oe ahkónupiye namändi wáy ithaayé-í iwe itüwämáa, hedí ishaapídáho wí²⁸bo natü⁷¹, ‘Wáy dójoe⁷²an diwepiyebá owâymú-í, i⁹ to⁷³wí⁷⁴piye naví tewhá waagi⁷⁵bá dínmú⁷⁶de⁷⁷i?’ ²⁵Hedi nawâymää ihaydá ná⁵⁵i to⁵³wíbá óeshaade⁷⁸, wí tewhá na⁵⁹aanândá napi⁷⁹díndá waabá namuu. ²⁶Hedáhá⁸⁰ wíyá napeedi tsé ihay wây-á yä⁶dåapí⁷in p'oeväqähäa iví shánkí yä⁶dåapí⁷in dimuu⁸¹in ovâymá⁸², hedí ná⁵⁵i to⁵³wí⁷⁴piyebá ovâybon iwe dívíthaayé-ídí, hedího ná⁵⁵i to⁵³wí-á shánkí p'ándíkí⁸³-á napoe⁸⁴o páadédi⁸⁵ namuu⁸⁶iví⁸⁷wedi.”

Hää ta⁸⁸gendi gihfhchanpíuuwi⁸⁹in

²⁷ Gin Jesus natú⁹⁰ ihaydá wí kwee oe t'owa jâadá kaygá natú⁹¹, “I⁹ kwee wóe⁹²ayyandi⁹³ hedá wóetsää⁹⁴andi-á híhchan imää.” ²⁸Jesus natú⁹⁵, “Hebo shánkí dihfhchan in to⁹⁶wén Jöesi Tádáví hí⁹⁷ dâyt⁹⁸öeyande⁹⁹in hedá dâyt⁹⁸a¹⁰⁰gindo¹⁰¹indá.”

In t'owa dida¹⁰² Jesus wí pínnán t'ôe i⁹amf¹⁰³in

²⁹ In t'owa Jesus-ví¹⁰⁴we shánkí diwé¹⁰⁵gepoe¹⁰⁶o, hedí ovâyt¹⁰⁷an, “Un näawin t'owa-á yä⁶dåapí unbí wówátsi bínhon. Ihaydá¹⁰⁸ wí pínnán taa bînmúumídí Ída¹⁰⁹poe¹¹⁰o, hewänbo wéedá¹¹¹ pínnán bînmúumí, i-á Jonah ikeeyandi¹¹² waagi¹¹³bá namúumí. ³⁰Hää Jonah ünpóe¹¹⁴in namuudi in t'owa Ninevah bú¹¹⁵win dínhanginná ta¹¹⁶gendi Jöesi Tádádí¹¹⁷ óesannin, hedí hanbá nää naa t'owa t'ähkigí¹¹⁸ o¹¹⁹aypuyä¹²⁰i hää dínpíuuwi¹²¹in namuudi in näawin t'owa dínhanginnáaní ta¹¹⁶gendi Jöesi Tádádí¹¹⁷ óesannin. ³¹Hedâhno owáy i⁹ thaa Jöesi Tádádí t'owa hää híwó hää híwóhpí dív¹²²annin ovâykeekw¹²³óe¹²⁴ ihaydi, i⁹ kwee oe Sheba nange p'ó¹²⁵dédi¹²⁶ namú¹²⁷de¹²⁸i⁹ ahtuyedi un näawin t'owaví wäyupí wovâykeeyamí. Hän¹²⁹oe i-á kay¹³⁰ wâhääwi nangedá na¹³¹ä hääyú Solomon ünhanginná¹³²di¹³³ ônt¹³⁴öeyaanídí, hewänbo tobá naa Solomon-bí shánkí hay¹³⁵ omuu wânbo hedá näwe undádí oji wânbo¹³⁶, undi naa wídint¹³⁷öeyandepí. ³²Hedá wá¹³⁸ owáy i⁹ thaa Jöesi Tádádí t'owa hää híwó hää híwóhpí dív¹²²annin ovâykeekw¹²³óe¹²⁴ ihaydi, in t'owa i⁹ bú¹³⁹ Ninevah-win dív¹²²ahuyedi un näawin t'owaví wäyupí wovâykeeyamí. Hän¹²⁹oe Jonah-di Jöesi Tádáví tun ovâyt¹⁰⁷oe¹⁴⁰odi hä¹⁴¹in Ninevah-win t'owa dit¹⁴²oedi indá inbí t'aywó¹⁴³di dâyt⁹⁸joe¹⁴⁴an, hewänbo tobá naa Jonah-ví shánkí hay¹³⁵ omuu wânbo hedá näwe undádí oji wânbo¹³⁶, unbí t'aywó¹⁴³di wívinjoe¹⁴⁵ohpí.”

Jesus-di ovâytu'an iví hi' ônjoegi'odáho', wén ko wén t'lún pho' dâykée'í waagibá díví'o'

³³ "To'wí wânbo wén phakó iko'andi pho iwe wí'ikaakée'ípí, hâa wén t'lún napekichâ'nin pho' wí'ikée'ípí, hewânbo wén phakóki eedâñ ikée'í hedâñho to'wén dits'úya'nin i' ko dâymuunídí. ³⁴ T'owaví tsée-á wén phakó ingi'namuu, hedî híwó'nin tsée dínmuudâho in tséedá t'lähkí ovâyko'. Hewânbo híwóhpí'in tsée dínmuudâho' t'lähkí ovâyphahkhunjó' waagi'bá dínpoe'o. ³⁵ Hedâñho úv'âyîngi'qamí unbí tséedí in ko óetsuđemâäni'in, khun ni'ge wí'iyéenipidí. ³⁶ Wí to'wí ta'gendi ûnkonândá hedâ wáygé wânbo wí'ûn-phahkhunâhpídá, t'lähkího ûnkohkeenâani, wén phakó ûnkohkay waagibá."

Jesus-di in Pharisees-ádí in Hudíyoví kхuu dâyhâ'o'indâdí ovâytu'an t'löephade dín-púuwí'in

³⁷ Jesus ihí'bowa ihaydá wí Pharisee-dá óehúutu'an, hedîho i' Pharisee-ví tewhá eepiye dats'ûndi Jesus ihúusóge. ³⁸ T' Pharisee óehâ'a'an Jesus óemû'di ihúusógedi wa'di iman'owidipidíbo' in Hudíyoví kхuu waagibá. ³⁹ Hedîho Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Naa dînt'óeyan, un Pharisees-á t'owa waaginbá ímuu inbí húugí' k'édé-á sâ'wé woegi'-á já'wédídq' dây'owidinde'in. Undá idâ' híwó s̄keet'óení'in, hewânbo unbí pí'nâ khó'jé nakeet'óepí iwâ hâ'taa'indâ' hedâ yâ'qâapí'indâ' ímuu. ⁴⁰ Un ánschaapí'in, Jôesi Tâdá-á hâqâwi' nakeet'óe'i' ipaa. Ti i'bá hâqâwi' nakeet'óepí' wâ' wí'ipaapi'an? ⁴¹ Únkhâyâ'qâ' hâqâwi' unbí sâ'wé únsaa'i' in sehkanawó diwówâjí'in, handidibo yâ'qâapí' in wówâtsi bînhúuwí.

⁴² "T'löephade un Pharisees únpúuwí. Undá i' su'ts'ígi'-á tsímâhâa-á hedâ wé'ge'i hâqâwi' ha'wâagi'i' bînpaye iwedî tâ' taa únkw'ondi Jôesi Tâdá wêe bînmâa', hewânbo t'owa-áho ta'ge wívîn'ohpí hedâ Jôesi Tâdá-á wívînsigípi. Hâqâwi bînt'andedi ta'gendi únkhâyâ'qâ' tâ' taa únkw'ôn diwedî Jôesi Tâdá wêe bînmâäni'in, hewânbo wí'ûn'ôede-ípí ná'i wé'ge'i híwó'di hâqâwi' wâ' úv'âqamíidí. ⁴³ T'löephade un Pharisees únpúuwí. Undá i' méesate páadépiye úvîkw'óení'in wovâyhi'an, hedâ oe bûu pingé wovâyhi'an t'owadi a'gindi wovâysengitú'âqamí'in. ⁴⁴ T'löephade únpúuwí, gá undá wây pení ovâykhâ'k-w'ôdi eeje nataamuupi' waaginbá ímuudâñ, t'owa dív'âhsahondi wídînhanginnâhpí iwe nakw'ô'nin." *

⁴⁵ Wí Hudíyoví kхuu ovâykhâ'q'í'di óetu'an, "Hâhkandi", in Pharisees-bi'gedi ha'wâa bihée'odi na'ibí'gedi wâ' jänâkí bihée'ó." ⁴⁶ Jesus natú, "T'löephade un Hudíyoví kхuu bînhâ'q'í' in wâ' únpúuwí. In t'owa kâyi'hâqâwi' dív'âqamí'in bîntu'q'í', hewânbo undâ hây wânbo wívînkhâgë'dopí dây'qamíidí. ⁴⁷⁻⁴⁸ T'löephade únpúuwí, gá undá wây in Jôesi Tâdâví tukhe'min ovâykhâ'k'w'ôdi eeje bînkodí'odân, inbâ' unbí hehâqâwin thehtây pahpâ'indi ovâyhânu. Hewânbo han bîn'andi nakeepoe'o' únchanpoe'in hâa unbí páadé kâ'qâ'í' dív'ânnin híwó namuu'in, gá indâ in Jôesi Tâdâví tukhe'min ovâyhânu wânbo undâ inbí penípho bînwânpikodí'odân. ⁴⁹ Hedâñho Jôesi Tâdâ bâyékí hangintan imâadí ginnânatú, 'Naví tukhe'mindâ hedâ naví t'ôekhuwa'indâ in t'owav'piye donsaanâ, hedî in t'owadi wây wén in dovâysannin jänâkí ovây'qamí, wây wêndâ ovâyhâqânu-i.' ⁵⁰ Hedîho un t'owa näawin wovâychänukhâymâa in Jôesi Tâdâví tukhe'min nää oepâa k'aydi nakhi'jen dihaydibo' ovâyhânu'dí. ⁵¹ I' páadé óehay'i-á Abel namuu, hedî i' t'í'ugé óehay'i-á Zechariah-á namuu, i-á i' méesate-á i' antâa já'wé nak'oe'i-á inbí pinudi óehay. Naadi wâytu'âqamí, undâho in t'lähkí ovâyhânu'dí ta'gendi wovâytuhchânukhâymâa. ⁵² Un Hudíyoví kхuu bînhâ'q'í' in t'löephade únpúuwí. In ta'gen namuu'in bînkaajo waagibá úv'ó', in t'owa wídîhâhpúuwipidí. Undâho wí'fâhpóepí, hedî in wé'gen t'owa dihâhpúuwí'in dida'indâho wívînmâhpí dihâhpúuwidí."

⁵³ Jesus ná'i Pharisee-ví tewhá iwedî napee, hedî i' thaa iwedî páadépiye in Hudíyoví kхuu dâyhâ'q'í'indâ hedâ in Pharisees-á hânho i-ádí dit'ayyaapoe, hedâ hânho-á

* ^{11:44} In Hudíyoví wí penípho iwe dív'âhsahondi, dímkhâq'óe inbí méesate ee dits'úuní'in páadé dívîkhây'ânpidíbo' inbí kхuu dínmuu waa.

dívíkhäädé? t'ämäge i?gedi óetsika?yamídí. ⁵⁴ Wêñ phay igí? nawhêe-ídí ônk'úya? waabá muu?in bînkaajo waagibá úví?o?, in t'owa wídihähpúuwípídí. Undáho wí?lhähpóepí, hedí in wé?gen t'owa dihähpúudíví?andi ditsíkha wên háawêñ híwóhpí?in natuhpee-ídí.

12

Jesus iví khäge?nin itu?an díví?áyîngi?amí?in

¹⁻² Ihaydi báyékí maapaasón (1,000's) t'owa diwé?geji?, hedí hânho dibá?yendi dívídachhänu?o?. Jesus-di in t'owa ovâyhée?an, hebo iví khäge?nin páadé itu?an, "Úví?áyîngi?amí hä?in Pharisees waaginbá wí?ípúuwípídí, indá paa dívijánúmáa?in waaginbá dimuu. I? híwóhpí? díví?o?i-aho dínsôe-í oewáasee ná?i oewáa iwe nato?ondi nasô? waagibá. Hedí hanbá t'ähkí nää nakumuk'óe wänbo nakumukhuudee-í, hedá t'ähkí nää nakaak'óe wänbo óepeeyé-í napü?wäñänídí. ³ Hedího wên háawêñ phahkhun dee itu?indáho?, thaadi dit'oe-í, hedí wên háawêñ to?wíi oje phóge bînsânhée?andi in phódi nati?dindi, indáho wha?k'aydi dívítüwéenú-í, t'ähkí dit'oe-ídí."

Jöesi Tádádä?mân âykhunwôeda?í

⁴ "Naví k'ema?in, wâytu?âamí, wívînkhunwôeda?ípi in to?wén unbí tú? dâyhâqanú-ídí dínkodi wänbo shánkí wovây?amídí wídînkodipí. ⁵ Naadi wâythayyamí to?wí namuu?in i? bînkhunwôeda?í?: Jöesi Tádá-âhno bînkhunwôeda?í. I-á ûnkodi wovâyhâqanú-ídí hedá wâ? ünk'óe pégéyépiye wovâysaanídí. ⁶ Pl'ánu ts!? tsíde?ây wíje thíg? didibo ovâykü?ch'âadepí?an. Hewänbo tobá wâphphade dichä?muupí wänbo Jöesi Tádádä wée wänbo in diwedí wí?óe?ódéndepí. ⁷ Hewänbo undá Jöesi Tádágí? báyékí tsídeví shánkí íchä?muu. I-á ûnhanginná hâjyú phó unbí p'ó?dé únsaa?in wänbo?, hedího wí?íkhunwôeda?ípi."

Jesus-ví?piye ívîwâyundedáho gíñkhâ?á? han gitlüüní?in

⁸ "Naadi wâytu?âamí, to?wén in t'owaví pâadépiye naví?in dimuu?in ditu?in, naa t'ähkí t'owagi? o?aypuvä?i wâ? in Jöesi Tádáví makówáwin t'ôepä?aq?inbí pâadépiye otüüní innâñ naví?in dînmuu?in. ⁹ Hewänbo to?wén in t'owaví pâadépiyebo ditu?in naví?in wídimuupí?in, naa wâ? in Jöesi Tádáví makówáwin t'ôepä?aq?inbí pâadépiye otüüní naví?in wídînmuuupí?in. ¹⁰ Nakodi t'ähkí t'owa dín?owó?jaynídí hâjawi híwóhpí dívihée?annin naví?gedi, naa t'owa t'ähkígi? o?aypuvä?i? omuu?i?, hewänbo to?wén jänákí i? Yä?dâa?i P'oewäqâhâaví?gedi dívihée?annindáho hâ?to dín?owó?jayní.

¹¹ "Owáy in méesate eeje?in pl'ó?dédi?inbí?piye hâa in nangewin tsonnínbi?piye wovâytunjo?namídí wovâyho? ihaydi, wí?í?áyîngi?ípi hâa itüüní?in úví?aywoenídí, hâa úví?hée?amí?in wíwovây?áyîngimâänípi, ¹² gá ihaydáho i? Yä?dâa?i P'oewäqâhâadi i? hi? wovâymâänídâñ hedâhno híwó úví?hée?amídí? gin Jesus-di ovâytu?an.

Jesus-di i? kodit'owa sen ánschaapí? namuu?iví?gedi ovâytu?an

¹³ Wí sen in t'owaví jâa naji?i?di Jesus óetü?an, "Hâhkandi?, naví pâ?dây dîntu?an i? hâjawi nanbí tâdâdí na?in dînjoe?andi naa-adí? iweejé-í." ¹⁴ Hebo Jesus-di i? sen óetü?an, "To?wídjí wänbo naa wídînk'ú?pi otüünidí hâa unbí hâjawi dänweejé-í?in." ¹⁵ Hedâhâ? Jesus-di t'ähkí in t'owa ovâytu?an, "Hâjadi wänbo t'ähkí úví?áyîngi?amí hedâhno hâ?t'aa?indá? wí?imúunípídí. To?wí wänbo híwó?nin wówâtsi wi?imáapí báyékí hâjawi ûnwânpikw'ôndi?bo?"

¹⁶ Hedâhâ? ná?in hâhkangi?in ó?gédí ovâytu?an, "Wí kodit'owa sen ûnnavakw'ó, hedí báyékí ünpayedee. ¹⁷ Hedího ginnâñ na?an: "Wâhâ? naví hâjawi dînpaa?i donkw'ôení wídînnâhpí. Hân hûn dây?amí? ¹⁸ Ma? ginnâñ dây?amí: Naví denkwo?i tewhâ donts'ávedi wíyá shánkí he?endí donkw'ôení, hedího ee naví táhtândá naví wé?ge?i hâjawi á dondenkw'ôení. ¹⁹ Hedâhâ? gindá opitüüní: 'Nää-aho báyékí híwó?di hâjawi híwó hay paayogí? dîndenkwl'óho?, nää-aho wíyá wídâyt'ôe?amípí. Húukandá suwâ?âdâ dây?amí, hedá naví wówâtsi-á hîlchandi donhûuwí.' ²⁰ Hewänbo Jöesi Tádâdä i? sen óetü?an, 'U? ánschaapi?, nää khumbo uví wówâtsi wînkekâhymáa. Ihaydáho to-an hâ?i hâjawi ugí? mändenkwl'ôdi?i?

ikhonkhâymáa?" " ²¹ Hedi Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Ha?wâagi?innânkun in t'owa dimuu bâyékí hääwi dâydenkw'óe?ó?in hewânbo Jôesi Tâdâ-á natu? ta?gendi kodit'owa wídimuup?in."

Jesus-di ovâytu'an hääwi i?gedi wídi?áyîngi-ípí

²² Hedâhá? iví khâge?nin itu?an, "Hedânkun wâytumáa, wâphade wí?úvi?ánshaamá?ve-ípí i? koegi? úntâydfí fwowâyéenidí, hâa i? aa úntâydfí unbí tú?gi?". ²³ Unbf wówâtsi-á shânkí únchä?muu koegi?da?bf?wedi, hedâ unbí tú?-á aadâ?bí shânkí únchä?muu. ²⁴ In odov?gedi úvi?ánshaas?amí. Indâ wídâyko?jikopí, hedâ wídâyhääw?ge?opí, hedâ wâhâä dâyhääwidenk'óen?i wânbo wídânnâhpí, hewânbo Jôesi Tâdâhâo ovâyhûujomâ?. Hedi undâ shânkí íchä?muu ná?in tsidévi?wedi. ²⁵ Wénâ wí wânbo hâ?to unbí wówâtsi wiyâ wée thaa wânbo bîntää-í wânpi?áyîngidibo?. ²⁶ Hääwi híyâä?i ha?wâagi?i wânbo hâ?to úvi?amí, hedîho háadan wiyâ hääwi i?gedi úvi?áyîngimâ??. ²⁷ Úvi?ánshaas?amí hä?i ahkónuwi povi?ây hâa naakeet'óe waa. Wídîvít'óe?opí wídâypa?p'andepí wânbo?, Jôesi Tâdâ sa?wó?di aa waagi ovâymâ?. Solomon-dâ hânhô hay?i namú?de wânbo? i? povi waabâ sa?wó?wí?awepi. ²⁸ Jôesi Tâa sa?wó?di aa waagi i? ahkónuwi phé?yâvigi? ônpaa, tobâ ná?i phé?yâvi-á wée thaadâ? nasaa wânbo hedâ wiyâ thâwândâhô t'owa dâypha?kw'óenî dâyhäähâa?amidí, hedîho un wâ? shânkí híwô wânbo wovây'aawé-ípí?an. Undâ únkhây?a? ná?in úvíwâyäyú?i?in, hewânbo híyâädâ? wâyû bînmâa?in ímuu. ²⁹ Ihaydâ? wí?ítû?be-ípí, 'Hää?angú âyk'ó?i, hää?angú âysuquwâ?i?' Wâphade wí?úvi?ánshaamá?ve-ípí i?gedi. ³⁰ T'âhkí t'owa Jôesi Tâdâ óetaapi?indâ hânhô dífvâwpikhääde ná?i hääwi dâyhóenidí, hebo unbí Tâdâ oe makówâ na?ândi-á ho ûnhanginnâ undâ úntây?in. ³¹ Undâ shânkídí únkhây?ä? Jôesi Tâdâvítsonkuu i?piye úvíkhää-f?in, hedî gin úvi?andâhô ná?i hääwi úntây?i bînhóení.

³² "Wí?íkhunwôeda?ipí tobâ híyâädî wên k'l'uwâ waa jí wânbo?. Unbf Tâdâ makówâwî-áho nahîhchan oe makówâpiye wovâyhûuwidí. ³³ Hääwi únkw'ó?di? bînkü?ch'âaní, hedî i? chä?dâ in sehkanâwó diwówâjí?indâ bînmâa?nî. Gindidâhô wí chä?múu hâ?to únwhéepuwi?i? waagibâ bînmâ?ve-í, hedânhô i? hääwi únchä?muu?i?i? oe makówâ úndenkwoodee-í. Iwâ hääwi unbí únmuu?i? hâ?to únâhâaní, hâa wén sänmin wânbo hâ?to dâytäägë-í, hâa wén kha?nin wânbo hâ?to dâyha?nî. ³⁴ Wâhâä unbí hääwi únchä?muu?i? únkw'ôn diwebâ unbí p?nâ khô?jé fâda?i? fkwon?in."

Jesus iví khâge?nin itu?an dikhâymúuni?in

³⁵⁻³⁶ "Wén t'óe?in waabâ únkhây?ä? ímuun?in, inbí p'ó?dédi? wén khóhtsaq shânkí?eedi iwedi iweemâ?idí dâytsíkha?mâa?in. Indâ dívít'óe?amigí? di?aamu, inbí phakó?dínko-muu, hedânhô napówâ ihaydi oe phôdi ipôpó?andi wese igí? dâyhuu-í. ³⁷ Nâ?in t'óe?in inbí p'ó?dédi? dínpowâ ihaydi áyîngidi dikw'ó?nin ovâyshaadâ hîhchan dâymâ?ve-í. Wâytu?âamí, i-á ipi?aawé-í ovâyhûukhâysaa-ídî, hedî ovâytu?âamí dívîkw'óenî dívîhûuyamidí, hedî hääwi ovâysaa-í. ³⁸ Tobâ khun pinuđi hâa shânkí hâädanho nanân wânbo na?âä ihaydi, dikhâymuudi ovâyshaadâhô hîhchan dâymâ?ve-í. ³⁹ Nâ?in ta?gendi únhanginnâaní: Wí to?wí ûntewhâk'óe?i? hâädi wí sänbi? i? tewhâ eepiye na?â?in ûnhanginnândâhô?, hâ?to óemâanâ? in phôdi ithâanâ?in hâa whâphôdi ihâave-í?in nats'ûnâ?nî. ⁴⁰ Hedi un wâ? íkhâymúuni, gâ naa t'owa t'âhkígi? o?aypu?i? omuu?i? wâ? hâädi nanân wânbo? ovây?âdân, dítísíkha?mâapí ihaydi o?â?."

⁴¹ Peter-di Jesus óetsika?yan, "Nanbí Sedô, ti na?indâ?mân ná?i hí? dítumáa, hâa t'âhkí in wé?gen t'owa wâ? ovâytumâa?" ⁴² Jesus-di óetu?an, "Wí t'óe?i hääwi nawo?ná?di? híwô i?o?i hedâ híwô?di hangintan imâa?i-á waaginbâ únkhây?ä? ímuun?in. Gi?bi t'óe?i-anho iví p'ó?dédi?di óesôege-í i? tewhâ ee in wé?gen t'óe?inbí tsundi dínmúunidí, hedî inbí koegi? hääwi ovâymâdân, dítísíkha?mâa?nâ?nî hâädi ihaydi napóe ihaydi. ⁴³ Hîhchan i? t'óe?i imâ?ve-í iví p'ó?dédi?di gin i?odí óeshaadi iví? iweemaa ihaydi. ⁴⁴ Ta?gendi wâytu?âamí, i? tewhâ p'ó?dédi?di gi?bi t'óe?i óesôege-í t'âhkí iví hääwi ôn?âyînmâ?ve-ídî. ⁴⁵ Hebo i?

t'ōe'i híwó i'ämíví'wedi wí'bo natúdáho', 'Naví tsondi-á nahayjéepóe na?ää-ídí,' hedí in wé'gen t'ōe'in kwiyä'dá senä'dá ovâymahpúovâymâdân, dítsíkha'máauchänumáadá, hedí i-á húukang?'-á súwágí?-ádídä'bá-á namuudá, hedá naháapoe'odá, ⁴⁶ gin i'andáho' iví p'ó'dédi? ûnwáy?ää-í óetsíkha'máapídí, hâädi i? t'ōe'i? ûnhanginnáhpí ihaydi, hedí i? p'ó'dédi?'-á natsonpúuwí? t'ōe'i hânhó oetuhchäänú-f'in, hedá óesaaní in wé'gen t'owa t'óeyanpi'indä? dimuu'in dikw'ón diwepiye. ⁴⁷ Wí t'ōe'i-á háá iví p'ó'dédi? ûnda? waa ûnhanginnâñ wänbo hâäbo wí'l'anpídí, i-áho báyékí whäädidi oetuhchäänú-í. ⁴⁸ Hewänbo wí t'ōe'i híwóhpí i'andi gindidi ûnkhây?ä? whäädidi ótuhchäänú-f'in, hewänbo háá iví p'ó'dédi? ûnda?in ta'gendi wí'ûnhanginnáhpídí, i-áho wâphfade wí'óetuhchäänú-ípí. To'wén t'ähkí báyékí ovâymági'indáho báyékibá dínhây?ä? dâywâymâäni?in, hedí to'wén inbí mange báyékí ovâyk'w'ödi'indáho báyékibá dínhây?ä? iwedi dív'i?äm'i?in."

Jesus natú i? namuuđi t'owa dívíwíjekhâymáa

⁴⁹ "Naa nää oepáa k'aydipie o?ää wí phaa waabá namuu'i dómá'ídí, hedí hânhó oda? ho nakoje?ni?in. ⁵⁰ Naa dínhây?ä? dont'óepahaadé-f'in, hedí naví p?ná' khó'jé hânhó ochanpúuwí gin dínpóe píhay. ⁵¹ Hân f'ände? Ti t'owa dívíwoení naa nää oepáa k'aydipie o?äädibo? Joe, t'owa-á dívíweejé-í. ⁵² Nää iwédháo gin waagi namúuni: Madí p'ánú t'owa wée tehwâa iwe dithaa, hedí diwíjedeedi wéêge?in dipúuwí, wíjedihó wé?ge, pojeda? wé?gá, hedí in wíjedihó in pojev'i?piye háá dichäq-í, hedá in pojeda? in wíjev'i?piyá. ⁵³ I? tâdá-áho iví e'núv'i?piye háá nachäq-í hedí i? e'nú-áho iví tâdáv'i?piyá. I? jiyá-áho iví a'yúv'i?piye háá nachäq-í, hedí i? a'yú-á iví jiyáv'i?piyá. I? jahkwíjo iví sâa?iv'i?piye háá nachäq-í, hedí i? sâa?i-á iví jahkwíjov'i?piyá."

Jesus-di ovâytu?an híwó?di hangintan dâymá?ve-i t'ähkí hääwí i?gedi

⁵⁴ Hedâhá? in báyékí t'owa iwe dikw'ó'nin ovâytu?an, "Wí okhúwá oe tsânpiyedi na?ädi bînmû?di, wese itû? ikwâkhâymáa?in, hedí híwó itû? gá han napúuwidân. ⁵⁵ Hedí oe aakonphâ?gedi wovâywqanámä?di, itû? hânhó itsâwâkhâymâa?in, hedí híwó itû?, gá han napúuwidân. ⁵⁶ Undá paa dívíjánúmáa?in waaginbá ímuu. Nää oepáa k'aydá hedâ makowâ-á háá i? okhúwá-á wâq-á nakeet'óe waa bînmündedi ûnhanginná háá nanâani?in, hedí háadan handi wí'ûnkeepoe?opí háá natunda?in i? wé?ge?i hääwí nää nää i? thaa eeje Jôesi Tâdâ? i?o?i?

Jôesi-ädí híwó?gí ó'an wa?di úkodidibo?

⁵⁷ "Hedí háadan unbo wí'úvípi?ánshaa?ohpí ûnhanginnáanídí wé?i wí hääwí híwó?di namuu?in úví?ämídí? ⁵⁸ Heyâagú wí to?wídi háawêñ wovâychäunudedi hedá wovâytun-jó?diwehondá, wa? mändibó? i-ádí úvíkodí?ämí hedânhó i?di wovâyma?p'âädi-ídí hedâ i? tsondíví páadépiye wíwovâyhûuwípí. Epiye wovâyho?dáho madí i? tsondidáho i? pan áy?i?díví mangá wovâyjoe?ämí hedâ i?dáho wovâypanhûuwí. ⁵⁹ Wâytu?äamí, gin únpoéðáho há?to wovâyma?p'âädi-í hääyú iphaamuu t'ähkí úvíwá?aa píhay" gin Jesus-di ovâytu?an.

13

Jesus-di in t'owa ovâytu?an inbí t'aywó?di dâyjoe?anpídá dichuu-í

¹ Ihayhâäbá wên t'owa iwe diji?indá Jesus-á óetu?an háá wên Galilee nangewin dínpóe?in. Ditú? i? méesate hay?i ee Pilate-di nää?in Galilee-?in ovâyhânu? wa? dây?an-îmâahânuñdedi Jôesi Tâdâ? óemâäni?dí. ² Jesus-di ovâytsika?yan, "Hedí hân f'ände? Ti hä?in Galilee-?in ha?wâa dínpóedíbo shânkí t'aywóhkannin dimuu in wé?gen Galilee-winbi?wedí? ³ Joe, há?to?. Wâytumáa, undá wá? unbí t'aywó?di bînjoe?anpídá íchuu-í. ⁴ Hedí in tâ?di khâve (18) t'owa oe Siloam tsowa ovâyhânu?in i? tehwâ tu?wândi dínpânuñ, hândá inbí?gedi i?ände? Ti indá shânkí híwóhpí dív'i?o?indá dimuuwân in wé?gen t'owa oe Jerusalem bú? dithaa?inbí?wedí? ⁵ Joe, há?to?. Wâytumáa, undá wá? unbí t'aywó?di bînjoe?anpídá íchuu-í."

Jesus-di wén fig tay i?gedi ovâyhée?an hääwí ovâyhâ?ämídí

⁶ Hedáhá? ná?in hákangí?in ó'gédí ováytu?an: “Wén fig tay wí senbí nava iwe ûnchá, hedí i? sen namää ihä?p'aynuuwá?ídí, hebo há?bo wí?ishaapí. ⁷ Hedihio iví nava t'óe?i itu?an, ‘Ót'óeyan, nää-ádihó poje pääyohoh o?ä? donhää?p'aynuuwá?ídí ná?in tay iwe, hewänbo wa?di hää?bo wídonshaapí. Náts'a?, nawänpidachá.’ ⁸ Hebo i? nava t'óe?i?di óetu?an, ‘Naví tsondi?, wíyá wée pääyowän nääsödemääní, hedí ee napúuji? i?ge dónahpaa-í hedá dósá?kw'löení. ⁹ Hedihio nää wíyá pääyo nahää?p'aypöedáho”, híwó, hebo napaapídáho natsaadee-í.’

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí kwee naphágipöedí ônhekhká?an

¹⁰ Wí kaykhanwówá thaa Jesus-di in t'owa in Hudíyoví méesate?ay ee ováyhá?o?. ¹¹ Wí kwee wí yä?dåapi? p'oewäqhä?di öemää?i? iwe naji?, hedí tä?di kháve (18) pääyo óehay'an, hedí nađaphágipöedí wínata?gepoe?opí. ¹² Jesus-di i? kwee öemü?di óetu?an, “Kó?óe, ná?i hay wóemää?i wínjää?amí.” ¹³ Hedí i? kwee óetägedi wesebo nata?gepoe, hedí i?di Jóesi Tádá-á kw'áyébo? öemää.

¹⁴ Hewänbo i? Hudíyoví méesate?ay p'ó?dédi? nat'ayji?, kaykhanwówá thaa Jesus-di i? kwee óehekháamägidi, hedihio in t'owa ováytu?an, “Sí t'óe thaa naná jäädi waa, hedí iwedi wé?i wí thaa wänbo i?ä?i wováyhehkháamäänídí, i? kaykhanwówá thaá? joe.” ¹⁵ Nanbí Sedó Jesus-di ováytu?an, “Un paa waaginbá úvíjánúmáa?in ímuu?in, ti kaykhanwówá thaa nanân wänbo to?wídi wänbo un diwedí unbí wáasí hää búdu wívínwhisuudepi?an hedânhö phéhkhaa iwedi napee-í bînp'oeämäänídí? ¹⁶ Hedí náwe ná?i kwee Abraham-bí áy iwedi?i?bá namuu?i naji?, i-á i? Penísendi Satan-di tä?di kháve (18) pääyo óewhi?an waagibá. Ti híwó wínamuupi?an öema?p'ä?ädi-í?dí kaykhanwówá thaa nanân wänbo?” ¹⁷ Hedihio t'ähkí in óetunsúumáa?in diwöeda?poe, hedá t'ähkí in wé?gen t'owa-á dílhchanpoé, t'ähkí hää?wí he?endi híwó i?andi.

Jesus-di ováyhée?an mustard ko?ji i?gedi, hedá oewáasee i?gedá Jóesi Tádáví hákkan ni?gedi ováyhä?amídí

¹⁸ Jesus-di wíyá ováyhée?andi ováytu?an, “Hân wáytu?amí únhanginnáanídí háawin Jóesi Tádáví hákkan ûnmuu waa. Hädídan wáythayyamí hää? waagi namuu?in? Gá ginnán: ¹⁹ Wí hínchä?i mustard ko?ji wí sen iké?di iví nava iwe ikoe?i waagi?bá namuu. Natsijópüpöedí nasödedá wén tay napaa, hedí in tsíde dívíshunwáve i? wa?jáy khóe eeje dâyyáhpá?ídí.”

²⁰ Hedá wíyá ováytu?an, “Hân wáytu?amí wáythayyamídí hää? waagi Jóesi Tádáví hákkan ûnmuu?in? ²¹ Gá ginnán: Wí oewáasee wí kwee báyékí khändadí iwóndi? waagi?bá namuu, hedí nasödedi hanwaapídsbo? i? oewáa t'ähkí napee.”

Jesus-di ováytu?an in makówáwin phödi híyä? saygi?in namuu

²² Jesus oe Jerusalem bú?piye namän, hedí i? bú?ay eeje ówíngé eejá namändi t'owa ováyhákhanhon. ²³ Hedí wí to?wídi óetsika?yan, “Nanbí Sedó, ti wí híyä?adi t'lowadá? ová?aywoení?” ²⁴ Jesus-di in iwe diji?in ováytu?an, “In makówáwin phödi híyä? saygi?indá? namuu, hedihio hânhö úvíkhä?i iwe its'íunídí. Wáytu?amí, báyékí un itsudeda?i, hebo há?to únkoedí-i. ²⁵ Jóesi Tádá i? iwe?i? p'ó?dédi? namuu?i-áho in phödi it'eedé-i, hedí un ho its'íuhpi?indá já?wébo-áho wováyjoe?amí, hedí bînpöpö?odí ítúuní, ‘Nanbí Sedó, ná?in phödi dínhuu hedânhö gits'íunídí.’ Hewänbo i-á natúuní, ‘To?wén ímuu?in naa wíðíñhanginnáhpí.’ ²⁶ Hedí undi bítñu?amí, ‘U-ádí ívíhúuyan, hedí nanbí bú? iwe ü?di dílhä?an.’ ²⁷ Hewänbo i-á natúuní, ‘Wáytu?amí?an, to?wén ímuu?in naa wíðíñhanginnáhpí. Un yä?dåapi? tsiyekannin ímuu?in, naví?wedi bíjåatä?ä.’ ²⁸ Hedí Abraham-dá Isaac-á Jacob-á hedá t'ähkí in Jóesi Tádáví tukhe?mindá oe makówá bînpwähkáymáa, hebo undá já?wébo-á wováyjoe?amí. Ihaydiho ít'aydi úvíslíhtä?äkháymáadähá? úvíwá?ts'eekháymáa. ²⁹ Iwe t'owa-áho p'inphä?gedá tsânpahä?gedá aakonphä?gedá thanphä?gedá diwé?gepöewí, hedí dínshánki?eedinân waabá dímpúuwí. ³⁰ Hedí ihaydi wén to?wén p'ó?dédi?in dimuu gin di?ánde?indáho t'íuugé?indáho dipúuwí.”

Jesus hânho Jerusalem isígí, hebo in Jerusalem-?indá óejoegi?an

³¹ Ihayhâqbá wên Pharisees-á oe Jesus na?án diwá dipówádí óetu?an, “Shánkí híwó náwedî unmu?í, gá Herod i? p'ó?dédfí namuu?i wóeháyjí?in nada?dân.” ³² Jesus-di ováytu?an, “Ja? bintu?an hâ?i p'óséwhâa, wí háyú thaawân t'owa dovâyhehkâamá?ve-í, in yâ?dâapí?in p'oewâqâhâa-á dovâykhehpíye?be-í, hedî ihaydânhô naa naví t'ôe donboewá-í.

³³ Hewânbo nää? nää?i thaa eeje wa?di oe Jerusalem bú?piye omän. Wí Jôesi Tádáví tukhe?bi óehaydâ, nakhâ?yâ? oe Jerusalem diwedâ?mânho ûnþpúuwí?in.

³⁴ “Un t'owa oe Jerusalem-win, in Jôesi Tádáví tukhe?min bîndahánunde”, hedâ in t'ôepa?aqâ?in Jôesi Tádádî unbi?piye wovâysannindá bînk'usâyunde? Hâyânnanho oda? wâybâ?aa?amf?in, wí dee iví dee?ây ik'l?aañu?hónde waabâ, hewânbo undi wídmähpí.

³⁵ Hedânhô wây íthaia iwâho wí tayjee waabâ únjoekandee-í. Wâytu?âqmí, hâ?to wíyá undi dímúuní owây i? thaa napówá pîhay naví?gedi ítû ihaydi, ‘Jôesi Tádádî híwó óe?âqmí i? to?wí ônk!ù?i? na?âq-ídî.’”

14

Kaykhanwówa thaa Jesus-di wí sen iví tú? ûnteemuu?i? ônhehkhâa?an

¹ Wí kaykhanwówa thaa Jesus wí p'ó?dédfí Pharisee-ví tewhá eepiye namää ihúuyqamídí, hedî in t'owa dikw'l?nindi hânho áyîngidi óemûnde?. ² Wí sen iví nú? na?án, i-á iví tú? t'âhkí hânho ûnteemuu. ³ Jesus-di in Huđiyoví khuu dâyhâ?o?indá in Pharisees-á ovâytiska?yan, “Ti i? tsontundi na?in dímâ? wí to?wí kaykhanwówa thaa nanân wânbo áyhehkhâamâänídí hâa joe?” ⁴ Hewânbo indá háabo wíditúihpí. Hedîho Jesus-di i? sen óetâgedi óehehkhâamâgi, hedî iwedi óesan. ⁵ Hedâhâ? ovâytu?an, “Wénä wí un wí e?nú hâa wí wâasí ú?ândi? wí p'obú? iwe nake?t'ândi, ti wesebo wímänwhahkâyjípi?an tobâ kaykhanwówa thaa nanân wânbo?” ⁶ Hebo háawin wén wânbo wíðñhanginnâhpí óetu?amidí.

Jesus-di ovâytumâa wíðívípitaygé-ípi

⁷ Hedî Jesus-di ovâymû? wây wén ovâyhûtu?annin in shánkí kw'âye?inbí sogé eeje dívíkw'l?o?dî, hedîho nää?i tumakhe ovâytu?an: ⁸ “Wí to?wídí wí khóhtsaq shánkí?eedipiye wovâytu?andá, in kw'âye?in dimuu?inbí sogé eejá wí?ívíkw'l?oenipí. Mađi wây to?wén unbí shánkí kw'âye?in dimuu?in wâ? ovâyhûtu?an, ⁹ hedîho i? to?wí in wé?gendâdî undâdî un t'âhkí ihúutu?andî?di wovâytu?âqmí, ‘Un bîhâdi, nää?in wé?gen sena? nâwe dívíkw'l?oení’, hedî iþwöeda?pöedí úvíkw'l?oení wây in shánkí áagé?in dívíkw'l?o?eeje. ¹⁰ Hewânbo wovâyhûtu?andá gin úví?âqmí: In shánkí he?ennin dimuup?inbí sogé eeje úvíuni, ‘Hâ?indâ hîn kw'âye?innânkun dimuu.’ ¹¹ To?wén t'âhkí he?ennin dívípipa?indâho hî?innin ovâypa?i, hedâ to?wén hî?innin dívípipa?indâho he?ennindâ ovâypa?i.”

¹² Hedâhâ? Jesus-di nää?i sen i? óehúutu?andî? óetu?an, “Wén shánkí?eedi mânpaadi tobâ hâ?dî nanân wânbo”, wímânhu?âqmípi uví k'lema?indâ?, hâa uví pâ?dây?indâ tî?ûuwindâ indâ?, hâa uví maatu?indâ?, hâa uví ówínn dimuup?inbí sogé eeje úvíâ?in kodit'owa dimuu?indâ?. Indâho wóewâyhûtu?âqmí, hedî gindidîho wóewâ?âa-í.

¹³ Hewânbo wén shánkí?eedi mânpaadâ ovâyhûtu?âqmí in sehkanâwó diwówâjí?indá, in dikhöhâymuu?indá, in ditsi?dee?ipí?indá, hedâ ditsi?aamuu?indá. ¹⁴ Gin bi?andâho báyékí unhîlhchaaní. Indâ hâ?to dírkoeđí-i wóewâywâ?âa-í, hewânbo owây in t'owa inbí wówâtsi ta?ge dâyhonnin diwâywâpóe ihaydi Jôesi Táadâho wóewâywâ?âa-í.”

Jesus-di wén shánkí?eedi i?gedi ovâytumâadí hâëwí ovâyhâ?an

¹⁵ Wí to?wí i? määsa na?ândi? nää?i nat?oedi Jesus óetu?an, “In to?wén oe makowá dik-woni?in hîhchan dâymâ?ve-í. Indâ wí shánkí?eedi nanâ? diwe dikw'l?on waabâ dínpúuwí.”

¹⁶ Hebo Jesus-di óetu?an, “Wí sen wí hay?i shánkí?eedi ipaa hedî báyékí t'owa ovâyhûtu?an. ¹⁷ Nahä?wíkhâymuu ihaydi iví t'ôe?i? itu?an, ‘In t'owa ovâytu?âqmí, Bîkâ?ve, hâëwí t'âhkí nakhâymuu.’ ¹⁸ Hedî t'âhkídâbo wí?inbo di?owójéda?póe. Wí wêe natú, ‘Naa wí nava

donts'ankumä hedihō omän donnmūnūdī. Nāatū⁷āamí dīn⁸owéjé-ídī i⁹ shánkī¹⁰eedipiye wídīnpuhkodipidī.¹¹ Wíyá wée-á natú, 'P¹²ánú pu¹³wa¹⁴in wéyú donts'ankumä hedihō omän dovvāyjāyyé-ídī, hedihō nāatū⁷āamí dīn⁸owéjé-í i⁹ shánkī¹⁰eedipiye wídīnpuhkodipidī.¹¹ Hedá wíyá wée-á natú, 'Naa dáyts'ankhó¹⁵yá¹⁶, hedihō wídīnkuodipí omú-ídī.'¹⁷ I¹⁸ l¹⁹t²⁰ōe²¹i nawáymäädi iví p²²ō'dédi²³ itū²⁴an hákā ditū²⁵in, hedihō i²⁶p²⁷ō'dédi²⁸ nat'ayjaapóedí i²⁹t³⁰ōe³¹i öetu³²an, 'Ówāñäki³³ i³⁴bú³⁵wi p³⁶óegé eeje i³⁷p³⁸ōe³⁹ây eejá ópún, in sehkanawó diwówájí⁴⁰indá in dikhóhaymuu⁴¹indá ditsi⁴²t⁴³aamuu⁴⁴indá hedá in ditsi⁴⁵dee⁴⁶ipi⁴⁷indá ováymá⁴⁸i.⁴⁹ Hedihi i⁵⁰t⁵¹ōe⁵²i namää, hedihō nawáy⁵³ädi öetu⁵⁴an, 'Naví tsondí⁵⁵, hákā untú waa naa dáy⁵⁶an, hewänbo wa⁵⁷wáy-á t⁵⁸owagi⁵⁹ najáaná.'⁶⁰ Hedihi iví t⁶¹ōe⁶²i itū⁶³an, 'Ópún oe p⁶⁴óegé he⁶⁵endi-á hí⁶⁶indi-á oe bú⁶⁷já⁶⁸wé eeje, hedihō kay⁶⁹indi in t⁷⁰owa ováytu⁷¹āamí naví tewhá eepiye dí⁷²ää-í hedanhó dit⁷³owabá⁷⁴yaynídī.⁷⁵ Wítumáa, in páadédí ováyhúutu⁷⁶annin diwedí tóebo naví shánkī⁷⁷eedi koegi⁷⁸há⁷⁹to ik⁸⁰o⁸¹i.'⁸²

Jesus-di ovâytu?an nabâapu?wan ta?gendi iví khäge?nin dipúuwídi

²⁵Hedi Jesus iwédi namäädi wâyá-báyékí t'owadí oeyuqho⁷, hedi ibéedí ováyty⁸an, ²⁶"Wí to⁹wí naví¹⁰ piye na¹¹qädáho naví khäge¹²di dínmúunídí, hewánbo naaho shánkí wídisígipídí iví tädá-á jiyá-á inbf¹³wédi, háá iví kwee-á áyyä-á pá¹⁴dây¹⁵indá tíf¹⁶uwindá inbf¹³wédi, hedá iví wówátsiví¹⁷wédi wärnbo-á, há¹⁸to ta¹⁹gendi naví khäge¹²di napúuwí. ²⁷Wí to⁹wí iví phé²⁰win ihonpídí hedá naa díyuuhonpídí, há¹⁸to naví khäge¹²di napúuwí. *

²⁸ "Wí to'wí tewhá hay'í ik'luuwí'in nada'dá, háyú chä' üntáy'in páadé imaapa'i hedânhó ûnhinginnánáidí hâa ihay chä' imáa'in iboewá-idí hâa joe. ²⁹ Hedi páadé imaapaapídí magí iví tepúda'mân iboewá-í, hedi i' tewhá-á hâ'to ünkoedí-í iboewá-idí, hedi apin to'wén gin ünpoe'odi dâymû'indáho ônp'áhká've-i, ³⁰ hedi ditlúuní, 'Nâ'i sendá wí tewhá its'anpádékuya', hewânbó hâ'to iboewá-í.' ³¹ Hedá wí nangewi p'ó'dédi'-á wétâ maapaasôñ (20,000) sundado ünkwl'ó' di wiyá nangewi p'ó'dédi' öeyâa-íidí namâädá, hedi nâ'i-á tâ maapaasôndâ'bá (10,000) ünkwl'ó, wa'di díviyá'pídibó' i' tâ maapaasôndâ' ünkwl'ó' di-áho páadé i'ánshaa'amí hedi ipitsika'yâamí hâa nat'anpúuwí'in hâa joe. ³² Hedi nat'anpúuwípídahó' wa' in wé'gen kayí' deedi di'ädibó' iví t'öekhuwa'in isaani i' wée p'ó'dédi' öetsika'yamídí hâa dän'ämí'in hedânhó dânyâa-ípídí. ³³ Hediho un wâ' hanbá híwó úví'ánshaa'amí. Unbí hääwí ijoekanda'pídahó hâ'to naví khäge'nin ípúuwí."

Jesus natú iví khäge?nindá aayää waaginbá dimuu

³⁴ "Aayää-à híwó'di namuu, hewänbo na'ähltahdáho há'to wíyá áhsää'i napúuwí.
³⁵ Ná'i qayää na'ähltahdá wínachä'muupí. Híwó wínamuupí óewónéidí nandadí háa
nasátáböedl'ándi-ádí wänbo', i-á dâywänpich'áade'. T'ähkí naví hí? dit'oe'in dínlkháy'ä?
híwó dínt'öeyaani'ín' gin Jesus-di ováytu'an.

15

Jesus-di wí k'úwá napedeeji?iví?gedi ovâytu?an

³ Hedihó Jesus-di in Pharisees nái' hákhangí? hí? ováytu'an: ⁴ "Wí sen tägintä (100) k'úwá ipamáadí, wí wée ünpedeedi hán'i qamí? Gá in whágintä'dí whánu (99) ee p'ohtsaa búge diji'in ováyjoe'ankídí namú-ípí'an i' wée napedee'?' öenuuwá-ídí ishaa píhay. ⁵ Hedi ishaa ihaydi hánho nahíshchanpóedí iví k'uuhwoe eedi ik'úuwí, "hedi iví'piye iho'dí t'ähkí iví k'ema?indá iví ówíná?indá iví k'aygiipe ituhkánnamí, hedi ováytu'amí, 'Naa-ádí úvíshíshchannamí, gá nää-á naví k'úwá dínpedee'i donshaadán.' " ⁶ Hedahá' Jesus natú.

* 14:27 Ná'ín natunda', dikhâymúuní dâyt'ôephadé-ídí, Jesus in phé?win deedí it'ôephade waagjhá.

"Naadi wâytumáa, oe makówá wá? ginbá namuu. Oe makówá dívílhíhchando wée wânbo t'aywóhkandi namuu?i? iví t'aywó?di ijoe?an dihaydi, hewânbo whägintä?di whänu (99) t'owa di?ande?in inbí wówátsi ta?ge dâyhonninb?gedá oe makówá wídívihíhchandopí."

Wí kwee wí chä? wáy iho?iv?gedi Jesus-di ovâytu?an

* "Hedi wí kwee tæ ihay kwäk'u ts?ä?i chä? ûnjidi wée wáy iho?di, iko?amípi?an, hedá iví tewhá ee t'ämäpiye i?aa?amí i? chä? inuuwå?ídí ishha píshay. * Hedi ishha ihaydá iví k'ema?indadí hedá iví ówína?indadí iví k'aygipiye itühkánnamí hedí ovâytu?amí, 'Naa-ádí úvílhíhchannamí, nää-á naví kwäk'u ts?ä?i donwáyho?i donshaa.' " ¹⁰ Hedáhá? Jesus natú, 'Naadi wâytumáa, hanbá oe makówá napoe?o. Wée wânbo t'aywóhkandi? iví t'aywó?di ijoe?andá Jöesi Tádáví makówáwin t'öepa?qa?in dívílhíhchando?."

Jesus-di wí e?nú napedeeji?iv?gedi ovâytu?an

¹¹ Ihaydáhá? Jesus-di ovâytu?an, "Wí sen wíje e?nûn ûn?án. ¹² I? tf?úuge?i? e?nú iví tädá itu?an, 'Táa, nää naa dímaää uví hääwí iwedi i? dñ?ä?i?'. Hedího i? tädá i? hääwí ûnkw'ö?di? iví wíje e?nûn ovânwíje. ¹³ Wíyá háyú thaa naphade ihaydi nä?i tf?úuge?i? e?nú iví hääwí ik?ch'lákídí iví tädáví k'aygidi napée i? chä? wóegé, hedí wí nange kay?naná? diwepeyi namää, hedí háa nawänpida? waagi iví wówátsi ihondi iví chä? t'ähkí iwänpihánú. ¹⁴ Iví chä? t'ähkí ihánú ihayhääbá? nange iwáygá hânhó dihaapóe, hedího hääwidí iví wówátsi i?amí?in wí?ûnkw'öhpí. ¹⁵ Hedího it?öenuuwå?ídí namää, hedí wí sendi öet'öemágidi owáy iví nava iwáygépiye öesan iví pehtsude ovâyhúujöenidí. ¹⁶ Hânhó nada? i? hääwí pehtsude dâyklo?i? wânbo ik?o?in nashu?múunidí, khúnkhowa hääwí namuu wânbo?, hebo to?wídí wânbo koeg? wânbo wí?öemágipí. ¹⁷ Hedáhá? wí thaa iví hangintan iwáyké?di gin i?ánshaa?an: Naví tädáví t'öe?in wânbo háyú dívíshiví wówátsi i?amí?in wí?û?amí?in koeg? dínkw'ö, hedá shánkí wânbo-á dínkw'ö, hedí näawá naa-á ohahchuwamää?ädá o?án. ¹⁸ Naví tädáví?piye omú-í hedí dótü?äamí, Táa, naa dáyt'aywó?nan i? makówá na?ändiv?piye, hedá uví?piyá. ¹⁹ Naa ihay híwo?di wó?muupí uví ay gin wíyá dítu?äamídi, hewânbo uví t'öe?i waagibá díma?ve-i?'

²⁰ "Hedího iví tädáví?piye namää, hewânbo wa?kay?di na?ädibó? iví tädadí öemû?, hedí i? tädá iví e?núvi?piye nasehkanápöedí i? e?núvi?piye i?ä? hedí öeba?aa?andá öesigíp'ohstsää. ²¹ Hedi i? e?nú iví tädá itu?an, 'Táa, naa dáyt'aywó?nan i? makówá na?ändiv?piye hedá uví?piyá. Naa ihay híwo?di wó?muupí uví ay gin wíyá dítu?äamídi.' ²² Hewânbo i? tädá iví t'öe?in itu?an, 'Bíwánásädi wén sa?wó?nin k'léwé?in to binmá?, hedí binto?, hedá iví mankhú eedá binmankhúto?an, hedá iví ân deedá bin?antó?an. ²³ Hedá i? wáasí?ay âytû?o?i binmá? âyháyjídí, hedí âyshánkí?eedipa?i. ²⁴ Nää?i naví e?nú-á nachuu waagibá ûnpóe, hewânbo nää nawáywóápóe. Napedee waagibá, hewânbo nää-á donwáyshaa.' Hedího dâyshánkí?eedipa.

²⁵ "Nää?i t'ähkí napuwamän dihaydi i? páadé?i e?nú owáy nava iwáygé naji?, hedí iwedi na?ädi owáy tewhá tsowa wáy napowa?ä? ihaydi dâykha?wodá dâypúwhä?odá hedá dívíjádendéda nat'oe. ²⁶ Hedího wí t'öe?i öetühkánnandi öetsika?yan, 'Hânnan napoe?o?' ²⁷ I? t'öe?i?di öetu?an, 'Uví t?í?ûn-âñ iwáyweekán, hedího unbí tädá natsonpóe i? wáasí?ay âytû?o?i dâyháyj?in, gá iví e?nú bahpíbo ûnwáypówádân.' ²⁸ I? páadé?i e?nú nä?i nat'oedi nat'ayjaapóe, hedí owáy tewhá ívepiye wíntsudehjíjepí. Iví tädá ûnpeedi öedaa?an nats'lúniidí. ²⁹ Hewânbo iví tädá itu?an, 'Ot'öeyan tädá, naa báyékí päayo hânhó ug? dáyt'öemáa, hâädi wânbo t'ähkí háa untsonpóe waagi dáy?a?gindo?, hewânbo wí k'úwa?ay si?jaai?i wânbo wídímágipí naví k'ema?indadí donshánkí?eedipa?ídí. ³⁰ Hewânbo nä?i wée e?nú uví? úmuu?i-á hääwí t'ähkí näamägi?i? ipede?an. Iví chä?dá t'ähkí ihánú a?yûn t'aywóhkannin dimuu?indadí iwho?k'úwidí, hedí nää iweekändá i? wáasí?ay âytû?o?i-á i?gi?á mânhay.' ³¹ I? tädadí öetu?an, 'Naví ay, ü hâädi wânbo t'ähkí naa-ádí un?án, hedí hääwí naa dínkw'ö?di-á uví? wá? umuu. ³² Hewânbo gínhây?ä? âyshánkí?eepa?i?in hedá

gihíhchäą-f' in. Ná'i uví t'íuu úmuu'i nachuu waagibá, hewänbo nää-á nawáywóápoe, i-á napedeejiwän, hewänbo nää-á âywáyshaa.' "

16

Jesus-di chä? i?gedi ovayhée'an

¹Jesus-di íví t'óe'in gin wá? ováytu'an, "Wí kodit'owa sen wí t'óe'i? ún?án, hedí i? sendi hääwí únkw'ó?di t'ähkí i? t'óe'i? óe?áyînjoe'an. Hedí wí to?wídí i? sen óetü'an, 'Hä'i t'óe'i? i? ún?ändidá uví hääwí wônwänipede'e'o?' ²Hedího i? kodit'owa sen iví t'óe'i? ituhkánnandi óetü'an, 'Háa bi?o'in naa dînhanginpóe. Náta'nan häýú chä? in t'owaví wedí náahógi?in hedá häýú-á náahánu?indá. Nää iwedí naví hääwí dín?áyînmáa'i wíyá wú?múunípí.' ³i? t'óe'i-á ginnán i?ánshaa'an: 'Naví tsondidá nää naví t'óe dínjâakankhâymáa. Hândá naa dáy'amí? Naa ihay wó?kaypí nava t'óe dáy?amídí, hedá owôeda? ohääda?yéenídí.

⁴Nää-á dînhanginná háa dáy?amí?in, hedânho owáy ná'i t'óe dó?o'i dínjâa'an dihaydi hä?in t'owadi inbí k'aygi eeje désigí?amídí.' ⁵Hedího wí?ín wí?íngin in t'owa iví tsondi unphaamu?in ováytuhkánnan, hedí i? páadé'i? napówá'i? oetsika?yan, 'Häýú-an naví tsondi unphaamu?' ⁶I? sendi óetü'an, 'Gá tägintä (100) kwâäbay olive ką?p'oe-ân.' ⁷I? t'óe'i?di óetü'an, 'Nää uví phahsan ta?nin. Ów  naki?, ósoge hedí ná?ego?an p'ánántä (50) kwâäbay gin natúunídí.' ⁸Wíyá w  e sen napówá'i-á óetü'an, 'Hey  a u-á, häýú-á unphaamu?' ⁹I? sen natú, 'W  e maapaasôn (1,000) múu táhtân.' ¹⁰I? t'óe'i?di i? sen óetü'an, 'Nää uví phahsan ta?nin. Ná?ego?an khávén tägintä (800) gin natúunídí.' ¹¹I? t'óe'i?iví tsondi natú ná'i h  j  o'i t'óe'i h  w  'nin nap'ônbaymuu, g   h  w   ipi?áyîngi?andâñ. Ta?gendi w  y  t  m  á, in to?w  n J  esi T  d  á d  ytaapí?in ivíwo dih   in w  gen t'owa in waaginb   dimuu?ind  d   h  w   d  v  ikanh  uw  id   hedânho h  w   d  v  ípi?áyîngi?amídí, hebo J  esi T  d  áv   ây únmuu?ind  d   w  y  j  d   ihay w  dih  hp  i.

⁹"Hedího unho naadi w  y  t  m  á, tob   w  y w  n t'owa h  w  hp  ?di d  yäch  ?h  nde w  nbo?, und   únk  h  y  ?t  ?t'owa b  nh  k  ?ge?nandi unb   ch  ?d  bo b  nh  k'emah  oeni?in, hedânho owáy i? ch  ? w  y   w  nach  ?muupí ihayd  , w   wh  ag   nah  ndepí iwe oe mak  w   wov  ysig  h  oeni.

¹⁰Wí to?w   ch  äd  ? ônjoe?andi h  w   i?áyîngikanhondi-á hääw   heh  y  ?i w  ? h  w   i?áyîngikhâym  á, hedí wí to?w   ch  äd  ? ônjoe?andi is  abo?i-á hääw   sh  nk  i heh  y  ?i w  ? is  ?m  m  i. ¹¹Hedího n  ?i ch  ? n  ?a oep  a k'aydiwi naw  npimuu?i h  w   w  v  n?áyîngi?anp  d  , h  ?to i? hääw   ta?gendi nach  ?muu?i? unb   mange wov  yjoe?am  . ¹²Hedí h  w  ?i? hääw   w  y   to?w  v  ? únmuu?i b  n?áyîngi?anp  d  , h  ?to wov  ym  äní i? hääw   wov  yp  kh  ym  aw  n  .

¹³"Wí t'óe?i-á w  ?unkodipí w  je tsonning? h  w   it'dem  ?ve?íd  . I? w  e óet'ay-í hed   óeojoegi?am  , i? w  e-á óesig  -í hed   óe'a?geen  . Ch  ?g  ?d  ? úvit' dem  ad  h  o? w  ?unkodipí J  esi T  d  ág  ?á w  ? úvit' óe?amíd  ."

Jesus-di w  n Pharisee t'owa ovayh  ?an

¹⁴In Pharisees n  ?i h  ? t'ähk  ?dit'oe?o, hedí indi Jesus t'ämäge óet  um  á, g   ind   dich  ?h  ?t'aad  n  . ¹⁵Hedího Jesus-di ováytu'an, "Und   id  ? t'owa di?  q  an?in unb   w  w  at  i ta?ge b  nhonn  n, hew  nbo J  esi T  d  á-á únhanginná háa unb   p  ?n  ?kh  o?j  ?b  n  m  á?in. W  y w   hääw   in t'owa di?ánde sh  nk  i h  w  ?di namuu, inb   ánssha pi  h  a d  nmuudi, hebo J  esi T  d  ág  ?á n  ?i hääw  -á w  ?unch  ?muup  i.

¹⁶"John i? p'ó?p'oe kandi napówá p  hay i? tsontun Moses ita?nand  d   hed   i? hääw   J  esi T  d  áv   tuke?min d  yta?nand  d   únkw'ó wov  yh  ?amíd  . Hew  nbo John napówá iwed   h  w  ?di tun mak  w   i?gedi t'owa ováytu?o, hedí h  nho b  y  k  i t'owa i?piye d  v  kh  äde?.

¹⁷Sh  nk  i w  nab  ap  ?wanp  i mak  w  -á n  ?i oep  a k'ayd   nah  aníd  , in sh  nk  i h  nch  ä?in h  ?ay J  esi T  d  áv   ta?nin diwe nak'óe?in nah  anív  ?w  di. ¹⁸G   ginn  n: W  y sen iví kwee ijoe?andi w  y   kwee-  d   ikh  ?y  ?d  ? it'ayw  ?do?, hedí w  y sen w  ? i? kwee óejoe?andi-  d   ikh  ?y  ?d  ? it'ayw  ?do?"

Jesus-di wí kodit'owa senbí'gedi wí sehkanäwó nawówáji'i senbí'gedá ovâytu'an

¹⁹ “Wí kodit'owa sen sa'wó i'awende? aa báyékí nachá?muu'i?di, hedá thamu waagá hânho híwó?dá ihúujo?.” ²⁰⁻²¹ Iví tewháwin phódi wáy wí sen sehkanäwó nawówáji'i nahäape?k'óe, i-á Lazarus gin nakháwá. Nada? i' koegí?tá i' kodit'owa senbí määsa iwedi najemu'i?di ihawówá?amí?in. Tú? t'ähkí naphéemuudi in tsédí i' phée ônhä?t'aade?.” ²² Ná?i sen sehkanäwó nawówáji'i-á nachuu hedí in makówáwin t'öepä?aq?indí makówápiye öeapiye, hedí Abraham-bí hângébá oésóge. I' kodit'owa sen wá? nachuu, hedí öekhä?k'ü?.

²³ I' kodit'owa sendá oe péyége na?ándí it'öephadende?, hedí ibeedí kayí? diwe Abraham na?ándí óemü? hedá Lazarus-á wá? Abraham-bí hângébá na?án. ²⁴ Hedí kaygi natú, ‘Tádá Abraham, naví?piye ósehkanäpuwave. Lazarus nátu'an imankhúp'ohtógiqidí naví?piye na?ä?í, hedí naví hän dínp'oe?amí dín'oe't'ëepiùuwídi. Naa nää phaa iwe hânho dont'öephadende?.” ²⁵ Hewänbo Abraham-di óetu'an, ‘Naví ay, ti wí?ú'anshaapi?an wa? unwówáji? ihaydi hânho híwó?di hääwí úkw'l'ó?nin, hewänbo Lazarus-á híwóhpí?-á ûnkw'ó. Hewänbo nää-á nääwe híwó iphadende?, hedí u-á mänt'öephadende?.” ²⁶ Hedá wá? wén he?yin kôndá hää pinudi nak'óe, in to?wén nääwe dikw'l'ó?nin wídfínkodipídí nánädi hänäpiye diphaadé-ídfí, tobá dida? wänbo?, hedá wá? wínakodipí hänädi nánäpiye diphaadé-ídfí.” ²⁷ I' kodit'owa sen natú, ‘Hedá nää kay?indi wída?mää tádá Abraham, Lazarus nääsaní naví tädáví tewhá iweipyé. ²⁸ P'ánú t'f?ùuwin naa dínkw'ó, hedí Lazarus-di ovâytu?amí naa dáy?an waagi wídfív?amípi, hedâhno nääwe naa dont'öephadende? iwebá wídfíp'ewípídi.’ ²⁹ Hewänbo Abraham-di óetu'an, ‘Moses ita?nannindádi in Jôesi Tädáví tukhe?min dáyta?nannindádi dínkw'ó. Hää hä?in dáyta?nan waa uví t'f?ùuwin dínlkhâ?ä? dáy'a?ginnamí?in.’ ³⁰ I' kodit'owa sen natú, ‘Joe, Tádá Abraham, há?to han dív?amí. Hewänbo wí to?wí dichu?kw'l'ó? diwedi inbí?piye namäädáho?, indá dívíwâyudi inbí t'aywó?di dáyjoe?amí.’ ³¹ Abraham-di óetu'an, ‘Moses-ádí in Jôesi Tädáví tukhe?-mindadádi ovâyt'öeyanpídá, há?to to?wídi wänbo ovâywâyukannamí, tobá chuwa iwedi nawáywówápóe wänbo?’”

17

Jesus-di t'aywóhkhan ní?gedi ovâyhée?an

¹ Jesus iví khäge?nin itu?an, “Ta?gendi tobá hâädi nanân wänbo hääwidí wänbo-á in t'owa t'aywó? diwe ovâytóe?ó, hewänbo to?wí ná?i t'aywóhkhan ovâykeejo?i? t'öephadé ünpuwagi?o. ² Wí to?wí gin ovâykeejo?i-á shánkí híwó ünpúuwí wí k'uu khää?i? iví k'ay eedi ônwhisógedi määap'oe iwe öechäqñú-ídfí, wée wänbo ná?in hí?innin diwedi öet'aywóhá?amív?wedi. ³ Üví?áyîngi?amí hää úví?o waagi. Unbí k'ema it'aywó?nandáho kaygindi bïnhkha?amí wíyá wí?it'aywó?namípídí. Hewänbo iví t'aywó?digí? na?owójeda?póedá bïn'owóejé-í. ⁴ Tobáhää uví?piye tségín wí thaa it'aywó?nan wänbo?, tségín na?owójeda?ä?ädi män?owóejé-í.”

Jesus-di wäyü? i?gedi ovâyhée?an

⁵ Jesus-ví t'öekhuwa?indi óetu?an, “Díkhäge?nan hedâhno wíyá shánkí uví?piye ívíwâyäyú-ídfí.” ⁶ Jesus-di ovâytu?an, “Unbí wäyü?á wí hânho hínc'hä?i tân?ayví hay?idá? únmúuni wänbo?, únkoedí-i ná?in tay hay?in nääwe nachá?nin bïntu?amípídí, ‘Púu iwedi ópúwhahke?di oe p'oekwíngé ókhähto?’, hedí hää itú waagi i?amí.”

Hää wí pant'oe?i? ünkhâ?ä? waa i?amí?in

⁷ “Wí to?wí wí pant'oe?i? ün?ándí iwhäqädedi hää ônk'uwá?áyînmáadí, nava iwedi iweet-s'üdedi, ti óetu?amí, ‘Ósogedi wese óhûyan' gin? Hedâh joe. ⁸ Ha?wâa óetu?amív?wedi ginnâan óetu?amí: ‘Dînhûukhâ?an, hedá uví aa ó'ego?andá di?áyîngi?an naa dáyhúubowa píhay, ihaydâhno bits'anhlhûuyamí u?.’ ⁹ Hedi i' pant'oe?i? hää óejón waa i?an dihaydi, ti öekú?daa?o? Hedâh joe, i-á pandä? namuu. ¹⁰ Ungí? wá? hanwaagibá namuu. I' hääwi

wovâyjôndi bînbowa ihaydá ítúpmí, ‘Wíðlkú’daa’qamípí. Hâa gínhkây?ä? waagidâ’mân ívítsiye’an.’”

Jesus-di tâ ihay senä? diphéetaymuu?in imbí phée dínmuu?i ovâyjâa?an

¹¹ Jesus oe Jerusalem-piye namän, hedi Samaria-âdî Galilee-âdî inbí nantaa kíngé namän. ¹² Wí bú? tsowa napowamân dihaydi tâ senä? diphéetaymuu?indi óemû?, hedi iví?wedi kayi? diwebo dívíwóyi?, ¹³ hedi Jesus kaygi óetu?an, “Jesus, hâhkandi?, na?inbî?piye ósehkanápwave.” ¹⁴ Jesus-di ovâymû?di ovâytu?an, “Ja? bípûn i? méesate ipiye in owha?di wovâymúnidí fwôwa?in.” Hediho iwedi dimää, hedi wa? p’oegé dimändibo diwôwa. ¹⁵ Hedi in senä? diwôwa?in diwedî wêe iwâybun Jesus óekú’daa’amidí nawówadi, hedi kaygi ihf?mâadí Jôesi Tâdá-á kw’âayébo? óemâa. ¹⁶ Jesus-ví ân nu? idége?disogedî ip’ô?ti?âqdí óekú’daa’an. Nâ?i sendâ Samaria-wi namuu. ¹⁷ Jesus-di óetsika?yan, “Ti tâ ihay wí?fwôwapi?an? Wâyho in we?gen whänu? ¹⁸ Nâ?i pi?wí nangewi sendâ’mân ibun Jôesi Tâdá óekú’daa’amidí.” ¹⁹ Hedâhâ? i? sen óetu?an, “Ówíñudí ópûn, uví wäyû úmuudiho unwôwa.”

Jesus iví khâge?nin itu?an nawây?ä? i?gedi

²⁰ Wêñ Pharisees-di Jesus óetsika?yan, “Hââdan Jôesi Tâadí t’owa ovâytsonkhâymâa?” Jesus-di ovâytu?an, “I? hâawi? bînmûnde?i?dida? há?to únhanginpúuwí Jôesi Tâdâdî t’owa ovaytsonmâa?in. ²¹ Hedi to?wí wânbo wí?unkhây?âhpí natûqun?in owedâ? hâa wiyâ wâygédâ? Jôesi Tâdâdî t’owa ovâytsonmâa?in, gá unbí jâa iwebo t’owa ovâytsonmâadâñ.”

²² Ihaydâhâ? iví khâge?nin itu?an, “Owây wí thaa na?nâ? dihaydi un hânho ída?í dímûnif?in naa, t’âhkí t’owagi? o?aypuqâ?i wí hây tâhkí wânbo otsonjidi, hewânbo ihaydi há?to únkoedî-í. ²³ T’owadi nav?gedi wovâytu?amí, ‘Hâwe hîn naji?’, hâa ‘Nâwe hîn naji?’. Hewânbo indâdî wi?imû-ípí. ²⁴ Owây naví thaa owây?ä?ídî dînpowâ?ihaydi, tsígowânu? hâä makówâ náwedâ onâhay namuwâpoe?o waagibâ naa opoewí. ²⁵ Hewânbo owâypowâpíd’bo pâadé bâyékí dont’bephadékâymâa, hedâ in t’owa nâä diwôwâjî?indâ díjoeigikhâymâa.

²⁶ “Hedî naa t’âhkí t’owagi? o?aypuqâ?i? omuu?i? owây?ä? ihaydibâ t’owa dív?âqmí hâa hâñ?o?amí, ‘Hâwe hîn naji?’, hâa ‘Nâwe hîn naji?’. Hewânboe in t’owa dív?o waagibâ Noah nawôwâjî? ihaydi. ²⁷ I? thaa Noah i? kophé hay?i ipaa-ídî ikhây?an diwedî i? wêe thaa ibowadi itôgi pihay, in t’owa húukandâdî suwâ?âdî dívíwânpí?o hedâ dívikhô?yânde?. Ihayhâqbâ? i? kwâ?p’oie napowâdî t’âhkí in wé?gen t’owa ovâyp’ot’ahânu. ²⁸ Hedi hanwaagibâ napoë Lot nawôwâjî? ihaydi. T’owa dívíwânpihûuju?, dâysuwânde?, dâyhâawi?kumânde? hedâ dâyhâawi?ch’âade?, dâyko?, hedâ dâytewhâkw’ôe?o. ²⁹ Hewânbo i? thaa Lot i? bû? Sodom diwedî napee ihaydâ wí phaa makówâdî najemu, hedâ k’uu nakoje?di-á wâ? kwan waagibâ najemu, hedi t’âhkí t’owa ovâyhânu. ³⁰ Ha?wâagibâ dívíkanhûuwí owây i? thaa naa t’âhkí t’owagi? o?aypuqâ?i? omuu?i? owâykeepoe ihaydi.

³¹ “Ihay thaa-á wí to?wí wha?k’aydi najidi nawândi wí?unkhây?âhpí iví tewhâ ee nats’uuni?in iví hâawi? ee ûnkw’ô?di? ihoenidî. Hedi wí to?wí nava iwe naji?i-á wí?unkhây?âhpí iví tewhâ iwepiye ibuunidî. ³² Wí?ún?ôdeé-ípí hâa Lot-ví kwee ûnpoe?in Sodom bu?piye iwâybunidî ibée ihaydi. ³³ Wí to?wí iví wówâtsi i?g?dâ? nada?di, iví wówâtsibâ iwanpipedee?amí. Hewânbo wí to?wí iví wówâtsi in wé?geng? imâg?i-á iví wówâtsibâ i?aywonde?. ³⁴ Wâytu?amí, owây i? thaa naa owây?ä?ídî napowâ?ihaydâ wíje senâ? wí íve dajó?k’ôe?in diwedî Jôesi Tâdâdî wêe óekekâymâa, i? wêe-á iwebo-á óejoekankhâymâa. ³⁵ Wíje kwiyâ? dâñ?o?t’â?in diwedî wêe óekekâymâa, i? wêe-á iwebo-á óejoekankhâymâa. ³⁶ Wíje senâ?dâ nava iwâ dají?in diwedî wêe óekekâymâa, i? wêe-á iwebo-á óejoekankhâymâa” gin Jesus-di ovâytu?an.

³⁷ Iví khâge?nindi óetsika?yan, “Nanbí Sedó, wâygan nâ?i napuwagi?o?” Jesus-di ovâytu?an, “Wâyge? i? pení nak’oe iwanho in oekwâ? dívíwé?gekhâymâa.”

¹ Jesus-di wên háhkang^íin ó'gédí ováyt^úan ovâyhá?amídí dínkhây?^ä? häädi wânbo t'ähkí dívijûusu?âami?in hedí widívijûusuwóy?^ínípi. ² Ginnân ováyt^úan: "Wí sen tson diwe na'ändi? wí bú? iwe nathaa, hewânbo Jöesi Tádá wí?óe?a?ginmähpí, in t'owa wânbo-á wí?ovây?a?ginpí. ³ Iwáy bú? iwáygébá wí kwee iví sen únchuu?i nathaa, hedí ihaydá? ná?i tsondívⁱpiye nakhäge?da?mää?ädi óetu?o?, 'Díkhäge?nan hedânho i? to?wí naa díhääwík-weede*i* widít'aanípídi.' ⁴⁻⁵ Thamuwaagi i? tsondívⁱwepiye nakhäge?da?mää?ä, hewânbo wí?önt?öeyandepí. T'ödejíwán i? sen natú, 'Tobáháa Jöesi Tádá dó?a?ginmähpí wânbo?, hedá t'owa wá? dovây?a?ginpí wânbo?, ná?i kwee dókhäge?namí, gá dókhäge?nanpídá ihaydá? na?ä?ädi naa báyékí díkayhánu-ídân.'

⁶ Ihaydi Jesus-di ováyt^úan, "Ít'oe háá ná?i híwóhpí? tsondi natú?in. Tobá híwóhpí namuu wânbo i? kwee öekhäge?nan. ⁷ Hewânbo Jöesi Táadí shánkí wânbo in to?wén ûnde?muu?in ovâykähe?namípí?an, khüu-á thaa-á pín ta?gedi iví?piye dívijûusu?odí. Ti thaa t'ähkí i?di ováytsíkhakannamí? Joe, há?to?. ⁸ Naadi wâytumáa, i?dá wesebo ovâykähe?namí. Hewânbo owáy naa t'ähkí t'owagí? o?aypuýä?i omuu?i náä oepáa k'aydipiye owáy?ä? ihaydá, ti t'owa dovâyshaa-í wa? naví?piye dívíw  yunde?in?"

Jesus-di wí Pharisee-ví?gedi hedá wí tax phahsandivⁱgedá ováyt^úan

⁹ W  n t'owa di'ändé? inbí w  w  tsi ta?ge d  yhonni hedího we?gen t'owaví shánkí híw  ?nin dimuu. Hedího Jesus-di n  ?in háhkang^íin ó'gédí ováyt^úan: ¹⁰ "Wíje senä? i? m  esat hay?i ee dats'ú d  njûusu?amídí, wí w  e sen Pharisee namuu, hedá i? w  e-á tax phahsandí-á. ¹¹ I? Pharisee wí?bo nawindi ginnân ijûusu?an: 'Jöesi T  a, naadi wík  ?daa?o? naa t'ayw  hkandi? w  ?muupídi w  y w  n t'owa dimuu waagib  . Ind   d  h  jo, hed   s  nmind   dimuu, inb   w  w  tsi-á ta?ge?indá wi  njmuupí, hed   pi?w  nbí kwiy  ?d  d  á d  víwhohkwom  a. Hed   wík  ?daa?o? w  ? h  ?i tax phahsandí? owe nawindi waagi?b   w  nbo w  ?muupí?in. ¹² J  adi waa w  y  g  n d  y  h  d  ?o? hed   t'ähkí t   h  j  w  i dont'an diwed   w  e-á w  m  ?'. ¹³ Hewânbo i? tax phahsandí-á h  y kay?i diwe w  ?bo nawindi naw  eda? mak  w  apiye ib  e-íd  . Ip  kh  mh  p  ude nataachanp  edí it'ayw  ?nandi, hedí nat  , 'Jöesi T  a, naví?piye ösehkan  p  wave. Naa w   t'ayw  hkandid  ?m  n omuu.' ¹⁴ Hedi wí?g  n d    nweeho?. Naadi w  y  t  ?amí, Jöesi T  d  d  i n  ?i tax phahsandivⁱ t'ayw  ?di ôn?ow  j  , i? Pharisee-ví? á joe. To?w  n t'ähkí he?ennin d  v  p  pa?ind  h  ?b   ov  yp  ?i, hed   to?w  n h  ?innin d  v  p  pa?ind  h  ?b   ov  yp  ?i."

Jesus-di in áyy  ä? ov  ysíg  lh  ogi

¹⁵ W  n t'owa inb   h  ?innin áyy  ä? Jesus-ví?we d  yk  n i?di ov  yt  äg  -íd  . Iví khäge?nindi gin d  ym  ?di in t'owa-á ov  yt  ?e?yandi ov  yt  ?an ha?w  a wi  l  v  ?am  p  . ¹⁶ Hebo Jesus-di in t  d  d  i j  y  ?in ov  yt  ?an inb   áyy  ä? iví n  ?piye d  ym  ?i, hedí iví khäge?nindi it  ?an, "In áyy  ä? naví?piye bink  ?q  m  ä, w  v  nk  h  ?am  p  . To?w  n n  ?in áyy  ä? waag-inb   dimuu?ind   Jöesi T  d  d  i in únnmuu. ¹⁷ Ta?gendi wâytumáa, to?wí Jöesi T  d  d  i w  nap  uw  p  í w   h  inch  ?i? ay waagib   iw  y  p  í?."

Wí sen kodit'owa namuu?i Jesus-ví?piye na?ä?ä

¹⁸ W  k'w  yewi sen namuu?i?di Jesus öetsika?yan, "H  w  ?di háhkandi?, h  n d  y?am   hedânho in w  w  tsi nah  ndep?in donk  y  j  d  ?". ¹⁹ Jesus-di öetsika?yan, "Ti úhanginná h  a unt  ?nin naa h  w  ?di gin d  t  ?od  ? J  desida?m  n h  w  ?di namuu, w  y  a to?w  -á joe. ²⁰ Jöesi T  d  d  i tsontun ho m  ntaa. I-á nat   w  y  a to?w  i kwee-  d  i h  a send  d  i w  ?uv  whohkwom  ?ve-íp  , w  v  int'owat'ah  q  n  -íp  , w  ?uv  s  ?m  m  p  , t'owav  ?gedi w  ?uv  h  o?am  p  , unb   t  d  d  -á j  y  -á b  n?a?ginm  ?ve-í." ²¹ I? sendi Jesus óetu?an, "N  ?i tsontun t'ähkí d  ?a?gin en  k  y omuu?ib  o?". ²² Jesus n  ?in nat?oe ihaydá i? sen óetu?an, "Wa?di w  y-á h  aw  n bi?am  ?in út  y. H  y   úk  w  ?di t'ähkí m  nk  ?ch  aan  , hed   i? ch  ? m  nh  ogi?i? in t'owa sehkan  w  o diw  w  j  ?in ov  ym  än  , hedânho kodit'owa unm  uní oe mak  w  á. Hedi n  ak  ?ch  aad   ov  ym  g  id   naa-  d  i ok  ?ve." ²³ N  ?in nat?oe

ihaydi i? sen iví pi?ná khó?jé báyékí nataachanpóe, gá báyékí hääwí ûnkw'ôndân, hedí wínakuchada?pí. ²⁴ Jesus-di i? sen hák nachaq waagi óemündedi natú, "Báyékí kây'in namuu wí to?wí nakodit'owamuu'i hák Jöesi Tádá natú waa i?amídí hedânho ôn?aywoenídí. ²⁵ Nabâapu?wan wí kamáyo wén agúusa tsípho i?ge nats'úunídí, hewänbo shánkí nabâapu?wan wí to?wí kodit'owa namuu'i hák Jöesi Tádá natú waa i?amídí hedânho ôn?aywoenídí." ²⁶ In to?wén ná?i hi? dit'oe?indá ditsikapóe, "Gin namuudá to-an ûnkodi ûn?aywondee-ídf?" ²⁷ Hedi Jesus-di ovâytu?an, "Hák t'owa dínkodip?indá Jöesi Tádá-áho ûnkodi."

²⁸ Peter-di Jesus óetü?an, "Na?indá hääwí t'ähkí gíñkw'ó?di? âyjoe?an u-ádí gimú-ídf." ²⁹ Jesus-di ovâytu?an, "Naadi ta?gendi wâytymáa, hák Jöesi Tádá natú waa ôn'a?ginnamidí wí to?wí iví tewhá ijoe?andi, hák iví kwee, hák iví t?ûwindá p?dây?indá, iví jíyá-á tâdá-á, hák iví ây-á ijoe?andá, ³⁰ i-á ta?gendi báyékí shánkí ma?kw'anukí ihóení wa? nää oepáa k'aydi naji? ihaydi, hedá iví wówátsi nää oepáa k'aydi ûnbo?wan di?an, "Na?indá hääwí t'ähaydá in wówátsi nahándepe?indá imá?ve-í."

Powingi? Jesus iví khâge?nin ity?an nachuwagi?o?in

³¹ Jesus iví tä?di wiþe khâge?nin wéhânaþipe iho?, hedí ovâytu?an, "Bít'ôeyan, nää-á Jerusalem-piye gimän, hedí eewá naa t'ähkí t'owagf? o?aypuýq?i? omuu?i dínpúuwí hák in Jöesi Tádáví tukhe?min nav?gedi dâyta?nan waa. ³² T'owadi in Hudíyo dimuup?inbí mange díkáaní, hedá indá dínp'álkaakhâymáa, hedá díjänäkíkhâymáa, hedá dí?ohphaykhâymáa. ³³ Púwhi?dí díwhâdikhâymáa, hedá díkhe?khâymáa. Hewänbo iwedi i? powage?i thaas iwe owáywówápúuwí." ³⁴ Hewänbo Jesus-ví khâge?nin nää?i natú?i hääabo wíldika?pówápi. Hák ovâytu?andi-á wíðinthaypóepí, hedího hääwí i?gedi ihí?máa?in wíldika?pówápi.

Jesus-di wí sen natsi?t'aamuu?i? iví keetan óemágí

³⁵ Jericho bú? tsowa Jesus napowamän dihayhâa, wí sen ts?t'aa?i namuu?i? owáy p'ôe hángé wáy nahääda?án. ³⁶ I? sen in báyékí t'owa diphademännin nat'oe, hedí natsikapóe, "Hân napoe?o?" ³⁷ Indi óetü?an, "Jesus Nazareth-wi-ân na?z?" ³⁸ Hedi i? sen ituwínu, "Jesus, u David-ví ây iwedi?i? ummuu?i?, naví?piye ósehkanäpuwave." ³⁹ In ton Jesus-ví páadé dimännindá i? sen óet'e?yandi óetü?an, "Hândä?dibo?". Hewänbo i? sendá shánkí kaygá ituwínu, "U David-ví ây iwedi?i? ummuu?i?, naví?piye ósehkanäpuwave." ⁴⁰ Jesus iwóyí?, hedí ovâytu?an i? sen iv?piye óemá?i?in, hedí Jesus-ví?we napówá ihaydi Jesus-di óetsika?yan, ⁴¹ "Hânnan wín?amí?innan unda?" ⁴² I? sendi óetü?an, "Nanbí Sedó, naa oda? díncikeepúuwí?in." ⁴² Jesus-di óetü?an, "Uví keetan mânke?. Uví wäyú úmuudân unwówa." ⁴³ Wesebo i? sen ûncikeepóe, hedí Jesus-ádí namändi Jöesi Tádá kw'áayébo? óemáa. Hedi t'ähkí in t'owa dâymu?in ditq? Jöesi Tádá-á hay?i namuu?in.

19

Jesus oe Zaccheus-ví?piye na?ádâamää

¹ Jesus oe Jericho bú?piye namää, hedí i?ge naphademän dihaydi ² wí sen Zaccheus gin nakhâwâ?i? iwáygé na?án. I-á in tax phahsanninbí p'ó?dédi?i?án namuu, hedá kodit'owa-á namuu. ³ Zaccheus-á ikhâqâde? Jesus óemúunídí ûnhanginpuuwídí to?wí namuu?in, hewänbo hínchâq?i?dâ? Zaccheus namuu hedá báyékí dit'owaji?, hedího wí?ûnkeet'óepí.

⁴ Hediho in t'owaví páadé i?âädi wén sycamore tay ee nachâ?nin kw'âye ituye, hedânho Jesus naphademändi óemúunídí. ⁵ Jesus in tay iwe napówádf kw'âye ibeedí Zaccheus óetü?an, "Zaccheus, ówánäkiði ówhanbe, nää thaa uví k'aygi dáywóyí?khâymáa."

⁶ Zaccheus tay kw'âyedi iwánawáve, hedí híhchangidi Jesus iví k'aygipiye óeho?. ⁷ In t'owa nää?in dâymu? ihaydá t'aydi ditq?, "Nää?i sendá wí t'aywóhkandiví tewhá iweipiye na?ádâamää." ⁸ Hewänbo Zaccheus iwínúdí Nanbí Sedó Jesus óetü?an, "Nanbí Sedó, i? hääwí naa dínp'ó? diwedí píngé hay dówijekhâymâdâhá? in sehkanawó diwówáji?in t'owa dovâypâkhâymáa, hedí wí to?wí dósä?mandi-á jónán ma?kw'anukí dópâkhâymáa."

⁹Jesus natú, “Nää thaan nää k'aygiwi? ôn'aywon. Nää'i sendá wá? Abraham-bí ây iwedi?i?bá namuu. ¹⁰Naa t'ähki t'owagi? o'aypuvä?i? omuu?i? o'ää in dipedeiji?in doväynuuwå?ídí hedå dovå?aywoenídí.”

Jesus-di ovåytu?an díñkhå?i? i? hääwí ovåymägi?i?di híwó dívi?amí?in

¹¹Nää-á Jerusalem tsowa dipowamändi in t'owa di?ande wesebo natsondisogedee-í?in, hedihho Jesus-di wåy-á hähkangi?in ó?gédí ovåytu?an ovåythayyamídí han wí-napúuwípí?in. ¹²Ginnân ovåytu?an: “Wí sen kw'ayewi namuu?i? ipikhå?owän wí nange kayi? wåhåä iwepiye namu?ídí. Iwe i? tsundi shánkí p'ö?dédí?di nää'i sen óetsondi-pakhåymåä hedånho iví nangepiyebå nawåymú?ídí natsondisogedee-í?l. ¹³Hewänbo wa? i? wée nangepiye namäepidbo tå ihay iví t'öe?in ituhkånnandi wí?ínbo wí chä? ovåy?an, hedå ovåytu?an, ‘Nää'i chä?di wí hääwí bïnkumå?í, hedåhå? i-á bïnk'ch'åaní, hedånho wíyå shánkí chä? dínt'aaní?ídí.’ Hedåhå? namää. ¹⁴Hewänbo in t'owa iví nange?indá nää'i sen óet'ay, hedå wén t'oeckhuwa?in i? namää iwepiye dåysan, i?tsundi p'ö?dédí? öetu?amidí, ‘Nää'i sendá wígida?pí nanbí tsundi gínmúuní?in.’

¹⁵“Hewänbo óetsondisóge, hedåhå? iví nangepiyebå nawåymää. Hedå iví t'öe?in ituhkånnan, in ton ovåychä?annin, hedånho imüunídí hääyú ônchä?t'annin. ¹⁶Wí napowådí öetu?an, ‘Naví tsundi’, naa tägin ma?kw'anukí chä? dót'an u?di dín'an diwedi.’ ¹⁷I? t'öe?i öetu?an, ‘Híwó bi?an, u-á híwó?di t'öe?i unmuu. Naa díñhanginná u-á hää úkhå?i? waa bi?an híñchä? hääwí?dibø. Hedihho nää-á tå bú? eeje ovåytsonmå?ve-ídfí wísoege-i.’ ¹⁸Wíyå wée t'öe?i nats'ú?di-á natú, ‘Naví tsundi’, i? chä? naa dín'an diwedi p'ánú ma?kw'anukí chä? dót'an.’ ¹⁹I? tsondidi öetu?an, ‘U-á p'ánú bú? eeje wí tsundi wísoege-i.’ ²⁰Ihaydå wíyå t'öe?i-á nats'ú, hedå natú, ‘Naví tsundi’, uví chä? dín?andi-á wén aa iwe dö?annan. Námú?dí, náwe dómåá. ²¹Wíkhunwöeda?, jänäk? ummuudi. U-á hääwí uv?í úmuupi? nähónde?, hedå wåy pi?wén t'owa dåykoe iwe nähähäwé?ge?o?’ ²²I? tsondidi öetu?an, ‘U-á wí t'öe?i hääg?í wänbo unchä?muupi? unmuu. Nää-á hää naví?gedi untú waagi omüuní, hedå wítuhchäñukhåymåä. Unchanpoe'o naa jänäk? sen omuu?in, hedån hääwí díñmuupi? döhónde.’ ²³Häädan handi hää'i chä? wíñahoo?pí wíhåä dívíchä?pýémä? iwepiye? Ha?wåa bi?andåho indá naví chä? dínpýémåäníwän, hedå iwe dihoho wíyå shankí dínt'aaníwän, hedihho ovåy?i? ihaydå shánkí báyekí díñchä?kwoníwän.’ ²⁴Hedåhå? i? tsondidi in iwåygé diwinnindá ovåytu?an, ‘I? chä? bïnkwee-í nää'i sen, hedå i? sen i? tägin ma?kw'anukí chä? it'andi bïnmåäní.’ ²⁵Hebo indi i? tsundi öetu?an, ‘Nanbí tsundi’, i-aho tå ihay chä? ho imáa.’ ²⁶I?då ovåytu?an, ‘Naadi wåytumåä, wí to?wí anbo to?wí báyekí imáap?í-á, i? híñchä? imáa?í wänbo öekwee-i.’ ²⁷Hedå nää náwe binmå? in t'owa naa dít'aydi inbí tsundi omüuni?in wíðida?pí?in, hedå nää naví páadépiyebo bint'ahäqanu?í.’”

Jesus oe Jerusalem bú? nats'ú, hedå in t'owadi óesig?an

²⁸Jesus ih?bowa ihaydi oe Jerusalem shánkí tsowapiye ihon. ²⁹I? okú “Olive Okú” gin dåytu?o? iwe nú? wåy nää?in wíje bú?ây daná, Bethpage-ádí Bethany-ádí. Iwåy tsowa wåy napowamän dihahä? wíje iví khäge?nin ovånsan dapáadémú?ídí. ³⁰Ovåntu?an, “Jaho bápün hää'i bú?ay nanbí páadépiye nanän diwepiye, hedå dats'ú? dihaydå wí búdu?ay ts'äqbi namuu?i nawhiwindi dåñshaa-í, i-á wå? wåymuu wänbo to?wí wänbo wí?ihsögepi. Dåñwhihsuudi náwe dåñmå?í. ³¹Hedå to?wídí wovåntsika?yandåho?, ‘Hääadan dåñwhihsuude??’, ginnân dåntu?äamí: ‘Gá Nanbí Sedó i? üntåydåñ.’ ” ³²Hedihho in wíje damäädi dåñshaa hää Jesus-di ovåntu?an waagibá. ³³Hedå i? búdu?ay dåñwhihsuude? ihaydi in t'owa inbí búdu?ay díñmuu?indi ovåntsika?yan, “Hehäädan dåñwhihsuude??” ³⁴Ovåytu?an, “Gá Nanbí Sedó i? üntåydåñ.”

³⁵Hedå i? búdu?ay Jesus ônho?, hedåhå? inbí k'ewé?in to dänp!ádídá i? búdu k'ewé? ônþä?k'l'ú?, hedå Jesus óetege i?ihsöge-í?dí. ³⁶Hedå iwåy p'öegé wåy óe?ihhon dihaydå in t'owa inbí k'ewé?i to dívípädihondá oe te?p'öegá ônþä?kwohon. ³⁷Jerusalem tsowa

napowamän dihaydi in p'öe owáy Olive Okú áagé wáypiye⁷ nawánde⁸ iwáygé báyékí in t'owa Jesus-ví⁹piye dívítwáyunde¹⁰in diji¹¹, hedí híhchandi dívítwíñundédi ditü¹² Jóesi Tádá-á hay¹³i namuu¹⁴in, i¹⁵ báyékí pínnán t'öe ho dâymû¹⁶i namuudi.¹⁷ Jesus-ví¹⁸gedi kaygi ditü¹⁹, “U-á tsondi hay²⁰i unmuu.” “Nanbí Sedó Jóesi Tádádí wóesan hedího híwó wóe²¹qamí.” “Hää²² t'ähkí sa²³wó namuu oe makówá, hedá oe kw'áyebá ditüñí Jóesi Tádá-á hay²⁴i namuu²⁵in.”²⁶ Hewänbo wén Pharisées in t'owa-ádí diji²⁷indi Jesus óetü²⁸an, “Háhkandi²⁹, uví khäge³⁰nin ováytu³¹an ditüháqñi³²in.”³³ Jesus-di ováytu³⁴an, “Naadi wáytumáa, hä³⁵in hândä³⁶dibo dijidá, háa ditü³⁷ waa hä³⁸i k'uu iwe nakw'ö³⁹di wänbo hanbá dívítwíñenú-í.”

Jesus Jerusalem imündedi isíhtää

⁴¹ Jesus oe Jerusalem bú⁴² shánkí tsowa namän dihaydi, i⁴³ bú⁴⁴ imû⁴⁵dibo isíhtää,⁴⁶ hedí natü⁴⁷, “Jerusalem, näaho hây uví t'owa wá⁴⁸ dínhanginnândi híhchandi inbí wówátsi dínmúuní⁴⁹in, hewänbo nää-á hä⁵⁰to dínhanginpúuwí.⁵¹ Wáy wí thaa naná⁵² dihaydi in wóehánbo⁵³indi uví tehpaa nuuge wônnanbóedíkwokháymáa, dívítuuyé-ídí oe búgepiye dits'üñnidí, hedá wóebúge⁵⁴andá t'ämäphä⁵⁵gedá wóehánkháymáa.⁵⁶ Uví tewhá t'ähkí wônnayukháymáa, hedá in t'owa uví⁵⁷we dithaa⁵⁸indá ováykhänukháymáa. Hä⁵⁹to wí k'uu wänbo natehpaa⁶⁰ândí wônjoeckanháymáa. Ná⁶¹i t'ähkí úpúuwí gá Jóesi uví⁶²we napówádân wôn⁶³aywoenidí, hebo wí⁶⁴úhanginnáhpí na⁶⁵qä⁶⁶in.”

Jesus i⁷ méesate hay⁸i iwedi in dâyhääwíkú⁹ch'áade¹⁰in ovaykhehpiye

⁴⁵ Ihaydá Jesus oe méesate hay⁴⁶i eepiye namää, hedí in t'owa dâyhääwíkú⁴⁷ch'áade⁴⁸in iwedi ováykhehpiye.⁴⁹ Ováytu⁵⁰an, “Jóesi Tádáví ta⁵¹nin deewá ná⁵²in háa natü⁵³in nata⁵⁴muu; Naví tewhá-á jüusug⁵⁵-ân namuu, hewänbo undá i⁵⁶bîn⁵⁷egö⁵⁸an sänmin dívítwé⁵⁹ge⁶⁰qamígí⁶¹ namúunidí.”

⁴⁷ Thamuwaagi ee méesate hay⁶²i we Jesus-di in t'owa ováyhá⁶³o⁶⁴. In owha⁶⁵ p'ö⁶⁶dédf⁶⁷indá, in Hudíyoví khuu dâyhá⁶⁸o⁶⁹indá, hedá wây-á Hudíyo p'ö⁷⁰dédf⁷¹indá dâytwämáa hádídí öeháyjí⁷²in.⁷³ Hewänbo háa dívf⁷⁴amí⁷⁵in wídayshaadepí, in t'owa háa natü⁷⁶in t'ähkí hânhö dívít⁷⁷öeyandedí.

20

Jesus óetsika⁷⁸yan to⁷⁹dan ônk'ü⁸⁰ iví t'öe i⁸¹qamídí

¹ Wí thaa Jesus-di i² méesate hay³i ee in t'owa ováyhá⁴o⁵ hedá Jóesi Tádáví híwó⁶di tun ováyt'öe⁷o⁸. In owha⁹ p'ö¹⁰dédf¹¹indá, in Hudíyoví khuu dâyhá¹²o¹³indá hedá wây-á Hudíyo tsonnindá ünpówá,¹⁴ hedí óetü¹⁵an, “Díty¹⁶an, háawinnan uví tsonkuu úmuu háa bí¹⁷o waa bi¹⁸amídí? To¹⁹dan ná²⁰in ta²¹gen wönk'ü²²? ”²³ Jesus-di ováytu²⁴an, “Nää-á naaadá wá²⁵ wí hääqwí wáytsika²⁶yamí un.²⁷ Díty²⁸qamí, to²⁹dan John ônk'ü³⁰ t'owa ováyp³¹ö³²p'oe³³qamídí, ti Jóesi Tádádí háa t'owadí?”³⁴ Hedi wí³⁵ná tâye dívítumáa, “Jóesi Tádádí John ônk'ü³⁶ gin gitüdáho³⁷, Jesus-di dítsikagi³⁸o, ‘Hedi hâaadán handi wí³⁹úwíwáyupí háa John natü⁴⁰in?’⁴¹ Hewänbo t'owadidä⁴² ônk'ü⁴³ gin gitüdá, ná⁴⁴in t'owa náwe diji⁴⁵indá na⁴⁶in dík'usääyú⁴⁷ dísháyjídí, gá John-dá Jóesi Tádáví tukhe⁴⁸bi ünmuu⁴⁹in dívítwáyundédan.”⁵⁰ Hediho indi Jesus óetü⁵¹an, “Na⁵²indá wígínhaginnáhpí to⁵³wídí ônk'ü⁵⁴in.”⁵⁵ Hedi Jesus-di ováytu⁵⁶an, “Hedáho⁵⁷, naadi wänbo wá⁵⁸ wíwáytu⁵⁹qamípí to⁶⁰wídí naa dînk'ü⁶¹in dö⁶²qamídí ná⁶³i hääqwí dö⁶⁴o⁶⁵i.”

Jesus-di in yg⁶⁶dâap⁶⁷in úuva áaphää áy⁶⁸íninbí⁶⁹gedi ováytu⁷⁰an

⁹ Ihaydá Jesus-dá ná¹⁰in hâhkangi¹¹in ö'gédí in t'owa ováytu¹²an: “Wí sen i¹³úuva¹⁴áakhäh-saa, hedáhá¹⁵ i¹⁶úuva nava-á wén senä¹⁷ úuva áaphää áy¹⁸ínin dimuu¹⁹in ováypíyémägi, hedáhá²⁰ wíyá pi²¹wí nangepeiyá namää, hedí báyékí p'öe iwe iwóyí²².²³ I²⁴ úuva nap'e²⁵in dihaydi wí t'öe²⁶i²⁷ óesan i²⁸ nava iweipiye hedânhö in senä²⁹ dâynavapíyé³⁰annindi i³¹ úuva nayámu³²i³³ öemâänidí. Hewänbo indi i³⁴ t'öe³⁵i³⁶ öewhádídahá³⁷ mandä³⁸dibo-á öewáybun.

¹¹ Hedi i³⁹ sendá wíyá t'öe⁴⁰i⁴¹ óesan, hewänbo indi i⁴² wá⁴³ öewhádidi hedá jänäkí-á öe⁴⁴an, hedí i⁴⁵ wá⁴⁶ mandä⁴⁷dibo-á öewáybun.⁴⁸ Ihaydá i⁴⁹ powage⁵⁰i t'öe⁵¹i⁵² óesan. I⁵³ wá⁵⁴ öewa⁵⁵an, hedá nava iwédá öechänu.⁵⁶ Hediho i⁵⁷ sen i⁵⁸ nava ünmuu⁵⁹in ginnán i⁶⁰ánshaa⁶¹an: ‘Hân hîn

dáy'ämí? Gá ginnán: Nää-á naví e'nú donsíg'i donsaaní. I-áho madânhó óe'a'geení.'
¹⁴Hewänbo in dâynavapíye'annindi i' senbí e'nú ûn'ädi óemü'i ihaydá wé'ge dívihée'andi ditú, 'Nä'i-ânkun namuu nä'i hääwí t'ähkí ûnjoepuagi'o'i?. Jaho âyháyjí hedânhó nä'i hääwí nayämu'i-á gínmúunidí.' ¹⁵Hediho i' nava iwedí oep'égidi óehay."

Hedi Jesus-di in t'owa ovâysika'yan, "Hân i' nava ûnmuu'i'di in senä' dâynavapíye'an-nin ovây'ämí? ¹⁶Gá namäädä i'dá ovâyhânu-í, ihaydá i' nava-á wây-á to'wêndá ovâypiyémâaní." In t'owa nä'i dit'oe ihaydá ditú, "Ha'wâa wínakhây'ähpí napúuw'i'in."

¹⁷Jesus-di tsíhtáye ovâymündedi ovâytu'an, "Hedi hân handi nä'i Jöesi Tádáví ta'nin diwe ûntu'muu'i natunda?:"

I' k'uun in tewhâtelepaa'in dâyjoegi'andá

nää shánkí natáy'i k'uun tehpaa bë'dí napóe.

¹⁸Hä'i k'uun-á wí k'uun wí to'wí eedi i'ânc'hänudi nakaanú-i'i waagi'bá namuu, hedi nä'i to'wí nakanudi iví tú'ikhoejée-i hedá ipóe'ämí. Hedi i' k'uubá ivi'di ûnke't'ândáho óet'ägí-i."

¹⁹In Hudíyoví khuu dâyhâ'o'indádí hedá in owha? p'ô'déð'indádí dínhanginná Jesus nä'i hí' inb'gediho ihée'annin, hediho dida' wesebo Jesus óepankájí'in, hewänbo in t'owa dâykunwôeda'maadí wí'óepanké'pi.

Tax wâ'âa i'gedi Jesus óetsika'yan

²⁰In Hudíyo tsonnindi áyîngidi Jesus óemündedi dida' óekáyjí'in híwó wí'ihí'máapídí, hedânhó in Rome-?inbí tunjó óemangekâanidí, nä'i tunjó-á shánkí tsonkhuu imáadí. Hediho wén senä'kaadibo ovâywâ'âa Jesus hääwí óetsika'yâamídí. Nä'in senä'dá hójo'indád' dimuu, hewänbo híwó'nin dimuu waa dívikhâymáa. ²¹Hedi nä'in hójo'in senä'di Jesus óetü'an, "Hâhkandi', na'indá gínhanginná u-á ta'geda'bihée'o hedá ovâyhâ'o', u'dá t'ähkí t'owa-á handa'bá ovâymáa, hediho ta'gendá Jöesi Tádáví khuu i'gedá ovâyhâ'o'. ²²Dítu'an, hânnan narbí tsontun gíntû', ti híwó namuu in Rome-wirbí tsondi Caesar áy-tax-wâ'âa-ídí hâa joe?" ²³Hewänbo Jesus-á wesebo ûnhanginná hâa inbí hójo'i ánsshaan dínmuu' in, hediho ovâytu'an, ²⁴"Wí denarius chä'dînkeeyan. Toví ts'ay hedá toví khâwâ'â eedi ûnk'oe?" Óetü'an, "Gá Caesar-vi'innân." ²⁵Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Hedâho", hääwí Caesar-vi' ûnmuu'i Caesar-bá binmâa, hedi wâ' hääwí Jöesi Tádáví' ûnmuu'i-á Jöesi Tádá-á binmâa." ²⁶Wídinkodipí wén piháwin hí' óetuhkannamídí in t'oa dit'oe-ídí, hedi ivi hí'dí ovâyhâ'a'andi wíyá háabo wí'óetü'anpi.

In Sadducees-di Jesus óetsika'yan in dichuu'in diwâywówápúuwí i'gedi

²⁷Wén Sadducee t'owa Jesus-vi'piye di'ää hääwí óetsika'yamídí (In Sadducees-á dívíwâyunde' in t'owa dichuu'in hâ'to wíyá diwâywówápúuwí'in.) Indi óetü'an,

²⁸"Hâhkandi', Moses nä'in tsontun dînta'nan: Wí sen áypídibó nachuudi iví kwee wâ' ûnwówájidá, i senbí t'ûn ûnkhây'ä? i' kwee-âdí ikhó'yâa-f's'in hedânhó dâñ'âykw'ôenídí, i' pâ'dâyví khâwâ'â ônhûuwídí. ²⁹Hebo ginnán napóe: Tsé ihay t'ûuwín senä'di jí'. I' shánkí páadé? i' ikhó'yâa, hebo áypídibó nachuu. ³⁰I' eedi'i-á wâ' i' kwee-âdí ikhó'yâa, hedâ nä'i sen wâ' áypídibó-áho nachuu. ³¹Ihaydâhâ? i' powage'i-á wâ' hanbâ ûnpóe. Hedi handa't'ähkí in tsédi' diji'in t'ûuwín dínpóe, t'ähkí wí'íbó i' kwee-âdí dívikhâ'yâa'dí dichuu dây'âykw'ôdipídibó'. ³²T'ä'gedâ i' kwee-â wâ' nachuu. ³³Nä'in tsé ihay t'ûuwínho i-âdí dikhóhtsâqkw'ônwâan, hediho nää na'in dítu'an, owáy t'owa wíyá diwâywówápóe ihaydi, to'wíví kwee-an ûnmúuni?"

³⁴Jesus-di ovâytu'an, "Kwiyä'dâdí senä'dâdá dívikhâ'yânde' wa' nää oepáa k'aydi diwâywâjí'ihaydibo'. ³⁵Hewänbo to'wén Jöesi Tádá natú makówápiye dimännindá, in chuwa iwedí ovâywâywápakhâymáa hediho hâ'to wíyá dichuu-i, hedânhó ihaydi senä'dá kwiyä'dá wíyá wídfíkhóhtsâqkhâymáapi, ³⁶gá gindidi in makówáwin t'ôepa'aa'in waag-inbá dimúunidâan. Hedi Jöesi Tádáví ây dimuu gá i'dá wíyá ovâywâywápakhâymáadán.

³⁷⁻³⁸Jöesi Tádâdí t'ähkí t'owa ivi'in ûnmuu'in ovâymünde diwâywâjí'in dimuu waagibá.

Moses wänbo ná?in híwó ithayyan i? wää?i phé?yävi nakoje? ni?gedi ita?nan dihaydi. Iwe natú Nanbí Sedó Jöesi Tádá-á Abraham-bí Jöesi namuu, hedá Isaac-ví?-á hedá Jacob-ví?-á, tobá ná?in ho dichuu wänbo?. Hedjihoo dichuu wänbo ta?gendi diwówáji? gá Jöesi Tádá-á in diwówáji?inbí Jöesi-ân dínmuudâñ, in dichumuu?inbí?-á joe.” ³⁹ Wén in Hudíyo-ví kuu dâyhä?o?indi öetu?an, “Hähkandi?, híwóbihée?an.” ⁴⁰ Hedi diwôeda? wiyá häëwí öetsika?yamídi.

To-an namuu i? to?wí Jöesi Tádádí öesóge?i? t'owa ovâ?aywoenídí?

⁴¹ Hedi Jesus-di ovâytsika?yan, “Heháadan t'owa ditü? i? to?wí Jöesi Tádádí öeso-gekhâymáa?i? t'owa ovâ?aywoenídí David-ví ây iwedi?i?dä? ûnmuu? ⁴²⁻⁴³ I? Psalms nata?-muu iwe David-bo natú:

Naví tsundi hay?i Nanbí Sedó Jöesi Tádádí öetu?an,

‘Naví ko?dïngéedí ósoge,

hedi uví hâmin dovâyt'aaní hedá uví mangá wînkáaní.’

⁴⁴ Ná?i to?wí Jöesi Tádádí öesogekhâymáa?i? t'owa ovâ?aywoenídí David-dibo iví tsundi hay?i gin öetu?o?. Gin namuuđá hâdîdanho David-ví ây iwedi?i?dä? ûnmúuni?”

Jesus iví khäge?nin itu?an in Hudíyoví kuu dâyhä?o?in waaginbá wídimúunípi

⁴⁵ Wa?di t'ähkí in t'owadi Jesus ônt'öyeande? ihaydi iví khäge?nin itu?an, ⁴⁶ “Ná?in t'owa Hudíyoví kuu dâyhä?o?in dimuu?inbí?wedi bî?áyîngi?an. To whaadi?indi di-to?ondi diji? dâykeeyamídi to?wêñ dimuu?in, hedá hâñho-á ovâyhí?an t'owadi a?gindi ovâysengitu?âamí?in i? bú? pingé i?ge dijidi, hedá wá? in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánki?eediná? dihaydá in tsonnibí soge eedi dívíkw?oení?in dida?.” ⁴⁷ Kwiyä? inbí senä? díncuu?inbí tehwâ ovâykweede?, heđahá? thaa t'ähkí dívijûusu?odi híwó?nin dimuu waagi dívípida?o?. Gin díví?odi Jöesi Tádádí shankí ovâytuhchäñukhâymáa.”

21

Wí kwee iví sen ûnchuu?i-á iví chä? t'ähkí imági

¹ Jesus ipuwäbéede? i? hay?i méesate iwe in t'owa diji? i?ge, hedi in kodit'owa dimuu?in inbí chä? dâykuudedi i? chä? phébay iwe ovâymünde? ² Hedá wí kwee iví sen ûnchuu?i? sehkanawó nawówáji?i? wá? wíje chä? pl?in itóigidí öemû?. ³ Hedi natú, “Ta?gendi wâytu?âamí, ná?i kwee iví sen ûnchuu?i? sehkanawó nawówáji?i-á shánki itógi t'ähkí in we?gen dâykuu?inbí?wedi. ⁴ In wé?gendáho inbí chä? dínpahde iwedi dívímági, hewänbo ná?i kwee-á báyékí ünkwl'óhpí wänbo t'ähkí iví wówátsi i?amígr? imáa?i? itógi.”

Jesus iví khäge?nin itu?an i? méesate hay?i-á t'owa dâynayukhâymáa

⁵ Wáy wén iví khäge?nin i? méesate hay?i i?gedi dívihí?máa, hedi ditü?, “Sa?wó naná sa?wó?di k'uudi napa?andi? namuudi hedá i? häëwí ee nakw'ó?di? in t'owadi Jöesi Tádá öemági?i? namuuđá.” ⁶ Jesus-di ovâytu?an, “Nää-aho ná?i sa?wó?di häëwí bînmünde?, hewänbo wáy wí thaa naná? dihaydi ná?i méesate-á t'owa dâynayukhâymáa, hedi wéê wänbo wí k'uuhä?i tehpaa iwedi wíname?deegi?opí.”

Jesus-di ovâytu?an báyékí t'öephade na?i?

⁷ Indi öetsika?yan, “Hähkandi?, hânhay-an ná?i häëwí i?gedi ditü?andi? napuwagi?o? Hâawin taa-an nakeepuuwí hedâñho gînhanginnáanídi hâädi nats'anpúuwí?in?” ⁸ Jesus-di ovâytu?an, “Bî?áyîngi?an to?wíñi wänbo piháa wíwovâywäyukannamípí. Báyékí t'owa naví khâwá? i?gedi dikä?äägi?o, hedi wí?inbo ditüñi innâñho dimuu i? to?wí Jöesi Tádádí öesóge?i? t'owa ovâ?aywoenídí. Hedá wá? ditüñi i?t'ä?ge thaa tsowa nanâñho?. Hewänbo inbí?näpiyá wí?imú-ípí. ⁹ Hedi t'owa-á inbí tsonnindâñi hâa wiyá nangewin t'owa-ádi dívihâñbo? i?gedi ft'oedá, báyékí wí?úvi?áyîngi?amípi. Nakhây?ä? ná?i häëwí napúuwí?in, hewänbo owây napóe ihaydá i?t'ä?ge thaa wesebo wína?ähpí.”

¹⁰ Hedáhá? ovâytu'an, "T'owa wêe nangewin dívihánkhâymáa wây-á t'owa wiýá wêe nangewindadí, hedá nangewin tsonnindá wá? dívihánkhâymáa. ¹¹ Wáyjé t'ähkí nanan?ä?yäpuwagi?o hedá báyékí dihäpuwagi?o, hedá báyékí t'owa-á ihaydídä?bá dihaypôédâ dichuwagi?o, hedá t'owa-á dâypuwâkhâymáa wí taa he?endi oe makówá nakeepoe?odi báyékí ovâykunhwôeda?amí?i. ¹² Hewänbo gin napóepíðbo wovâypanhóení, hedá unbí wâyú únmuudíbo jänáká wovây?amí, hedá in Hudfyoví méesatewin p'ö?déð?inbí mangá wovâyjoe?amí wovâytsondiwekâanidí, hedá wovâypankw?önení, hedá in nangewin p'ö?déð?inbí piye hedá wé?gen tsonnihi?piyá wovâyhûuwí. Ná?i t'ähkí wovây?amí naví?in ímuudíbo?. ¹³ Hewänbo ná?i hääwí únpúuwí?i namuuđi únkoedí-i naví?gedi bînt'öe?amidí. ¹⁴ Hediho wa? napóepíðbo bîánshaamáa wí?uvijâyye-ípi?in hâa ít'lqñí?in úvípi?aywoenidí. ¹⁵ Naadi i? hí?-á i? hangintandá wâymâäní, hedâhno to?wén wânbo wovâyt'e?p'ídené?in há?to dínkodí-i dâykeeyamídí hâa ítú waa ta?gen wínamuupi?in, hedá wiýá hääwí wânbo wíðâymá?ve-ípi ditlqñní?dí. ¹⁶ Unbí hán-minbí mangepiye unbí jíyá?indi tâdá?indi wânbo wovâykâaní, hâa unbí t?uwindá pâ?dây?indá han wovây?amí, hâa unbí maatu?indi hâa unbí k'emá?indi wânbo?, hedi wây wén un wovâyhâanú-í. ¹⁷ Hedi báyékí t'owadáho wovâyt'aykhâymáa naví?in ímuudi. ¹⁸ Hewänbo Jöesi Tâdâdí wovây?âyîngimá?ve-í, wí hây tähkí wânbo há?to i?di wovâyjoe?amí. ¹⁹ Úvit'öephadeyä?andáho? in ta?gen wówâtsi it'anpúuwí."

Jesus-di ovaytu'an Jerusalem bú?-á nandä? dâyjoekanhâymáa?in

²⁰ "Hewänbo báyékí sundado Jerusalem bú? já?wé bûu k'uwâkí diji?in bînmû? ihaydî, únhanginnâaní hanwaapíðbo? i?bú? nandä? dâyjoekanhâymáa?in. ²¹ Hedi ihaydâ in Judea nange dikw'ö?nin dînhkhâ?ä? oe okú eepiye dijâamí?in, hedá in to?wén oe Jerusalem bú? iwe diji?indáho iwedáho dipee-i, hedá in oe nava eeje diji?indáho oe bú?piyá wídimú-ípi, ²² gá ihayhâqbâho Jöesi Tâdâdí in t'owa Jerusalem-win ovâytuhchänukhâymâadân, hedi t'ähkí hâa Jöesi Tâdâvî ta?nin diwe nata?muu?in i? thaa i?gedi napúuwí. ²³ Owây i? thaa napówâ ihaydâ, sehkanâ in kwiyä? disâamuu?in hedâ in dây?âytsää?o?indâ, gá ing?á nakâypúuwidâñ dijâanidí. T'owa dâyt'öephadege?o ná?i nange i?ge t'ähkí, hedi Jöesi Tâdâdâho in t'owa ovâytuhchänugi?o, indâdí nat'aydi. ²⁴ Wây wén tsijóphâ?dí ovâyhâanú-í, wây-á wêndâ ovâypanhögidâ báyékí wiýá pi?wây nan deepiyá ovâyhûuwí. In Hudfyo dimuupi?in t'owadâ in t'owa Jerusalem-win ovâytsonmá?ve-í owây inbí thaa gin dívi?amidí dínpahde píhay."

I? to?wí t'ähkí t'owagí? na?aypuuyä?i na?ä?

²⁵ Ná?i taa-áho oe makówá gin nakeet'önení: I? thandá p'öe-á agoyó-á pihâa na-keepúuwí, hedá náä oepâa k'aydâ t'ähkí nangewin t'owa-á hâa dívi?amí?in hedá hâa dívi?ánshaa?amí?in há?to dînhanginnâaní, i? mâap'oe hânhno nasaatq?di hedá i? he?endi p'oet'ukhâ? namuuđi. ²⁶ T'owa-á hânhno dikhunhwôeda?puwagi?odi dinagokhang?o, hâa náä oepâa k'aydi t'ähkí napuwagi?o i?gedi dívi?ánshaamâadâ. T'ähkí oe makówá nasaas'i-á na?ä?yäpuuwí. ²⁷ Hedi ihaydî in t'owadi naa t'ähkí t'owagi? o?aypuuyä?i? omuu'i dílmúní okhûwâ jâa o?ädi, pínnán kay wóegé hedá koththay wóegâ?ä?. ²⁸ Owây ná?i hääwí nats'anpuwamän dihaydâ wiýá wí?uvíp'ohwhâye?bé-ípi, kw'âyepiye úvibée-í, gá tsowa wovây?aywoenidí napuwamândân."

Jesus-di wén fig tay i?gedi ihée?an hääwí ovâyhâ?amidí

²⁹ Hedáhá? Jesus-di ginnâan ovâytu'an wiýá ovâythayyamidí: "I? fig tay i?gedi hedâ wé?ge?i tay i?gedâ bîánshaan?an. ³⁰ Nats'antsâwâpuwamän dihaydî unbo bînmündedi únhanginnâ natâ?ánpowâ?ä?inpl?an. ³¹ Hedi gindidibâ owây ná?i hääwí i?gedi naadi wâyt'öe?an bînmû? ihaydâ únhanginnâaní ho púnú? nanâ naa owây?ä?i? in otsondisogedee-ídí. ³² Ta?gendi wâytumâa, t'ähkí in näawin t'owa hâ?to dihâqñí wa?di

ná?í hääwí t'ähkí páadé nats'anpoe?opídibó?. ³³ Makówá-á hedá oepáa k'aydá t'ähkí nakhangí?o, hewänbo naví tundá há?to dínháganí."

Jesus-di ovâytü?an díví?áyîngi?amí?in

³⁴ Úví?ayîngi?amí hääwí i?gedi úví?ánshaahondi?. Bâyékí húukandá hedá háapuwa-á wí?úví?ámípí, hedí wâhpade wí?úví?ánshaamá?ve-ípí hâa unbí wówâtsigí? úví?ámí?in.

Wây i? thaat nat'óephadepuuwi?i? únpôewí wa?di únhanginpóepidibó?. ³⁵ Ihaydibá t'ämäpiye in nää oepáa k'aydi dithaa?in wén phay iwe diwêegí?o waagibá dínpúuwí. ³⁶ Hediho hâädi wânbo t'ähkí fkhâymúun?in únkhây?ä?, hedá úvijûusumá?ve-í hedânho ná?í hääwí t'ähkí napuwağı?o?i?i? ávíyä?amí, hedâ ówáy naa t'ähkí t'owagi? o?aypuýä?iví pâadépiye íwin dihaydi hiwó úmpúuwí? gin Jesus-di ovâytü?an.

³⁷⁻³⁸ Ihayhâäbá thamuwaah hédendí hé?dibó t'owa dipóya? ee hay?i méesate iwe Jesus-ví hi? ônt'óeyaanidí. Thaadá i?di in t'owa iwe ovâyhâ?o?, hedâ nakin dihaydá i? bú? iwedí napee?i oe Olive Okú gin dâytü?o? iwebo? iwhorwóy?nídí khus?deedí.

22

Wén hi? dâyk'ü? Jesus óekáyjídí

¹ I shânkí?eedi Passover gin dâytü?o?i púmú? naná, i? oewâaseepí? pává dâyk'o?i?. ² In owha? p'ó?déd?indá hedá in Hudiyoví khuu dâyhâ?o?indá hâdídí Jesus óehâyjí?in dâytuwâmáa, hewänbo kaadibo díví?amí?in dida?, gá in t'owa-á dâykunwôeda?dân.

³ Hedâ Satan i? Penísendi-á Judas-ví pi?ná khô?jé-á üntsí?ü. Judas-á Iscariot gin wâ? öetu?o?, hedí Jesus-ví tâ?di wíje khâge?nin diwedí?i?bá namuu. ⁴ Hedâhâ? namâai in owha? p'ó?déd?indá hedâ in sundado i? hay?i méesate dây?áy?do?inbí tsonnindá inbí?piye. Nada? ovâyhée?amí?in hâdídí Jesus óeku?p'âyñi i?gedi, hedânho inbí mange óekâanidí. ⁵ Indá dihfchampöedí Judas öetu?an châ? oewâ?âa-f?in, ⁶ hedí i-á nahijedihio ituwâmáa hâdídí Jesus inbí mange óekâaní?in in t'owa dínhanginnáhpidibó?

Jesus-ádí iví khâge?nindadí dimän i? Passover shânkí?eedi koegí? dâyk'o?ídi

⁷ In Hudiyoví shânkí?eedi dínpowá i? oewâaseepí? pává dâyk'o?i?, hedí ihay thaa-á naná in k'úwâ?ây-á dâyhâñunde?, Passover koegí? gin dâytü?o?i? dâyk'o?ídi. ⁸ Hedi Jesus-di Peter-ádí John-dâdí ovântu?an, "Jaho i? hääwí binkhây?an i? Passover koegí? âyk'o?ídi."

⁹ Indidá öetsika?yan, "Wâhâä-an unda? gamú-i?in ánkhây?amidí?" ¹⁰ I?di ovântu?an, "Gá ginnâñ: Oe Jerusalem bú?piye bápûn, hedí iwe dats'ündi wí sen wén p'onbay ihondi?di wovâñjay-í. I-ádfsbá damú-í hedâ i? tehwâ ee nats'ündibá dats'üñni, ¹¹ hedí i? sen iví tehwâ ünmuu?i dântu?amí, 'Nanbí hâhkandi?di dítu?an wítsika?yâamidí, Wé?i íve eewan naví khâge?nindadí ná?í Passover koegí? âyk'o?í?" ¹² Hedi i sendi wí wha?k'ay íve hay?i wovâñkeeyamí, hää t'ähkí gíntâ?i nakw'ó?di? Ee-áho i? koegí?á dânhkhây?amí." ¹³ Hediho damäädi hääwí t'ähkí dânsshaah Jesus natú? waagibá, hedihio i Passover koegí? dânhkhây?an.

Jesus-ví t'ä?ge?in kindi?in húukan

¹⁴ Húukandi ihaydi napoe ihaydi Jesus-ádí iví khâge?nindadí i? määsa iwe dívíhúuk-w'odi, ¹⁵ hedí ovâytü?an, "Hânho ná?í Passover koegí? undadí okoeda?, wa? ochuupidibó?.

¹⁶ Naadá wâytumáa, há?to Passover koegí? wíyá dök'o?i? i ta?gendi Passover shânkí?eedi napoe píhay, owáy otsondisogedee ihaydi." ¹⁷ Ihaydâhâ? in k'lédé mééna nasaa?in iké?di ikú?daa?andi ovâytü?an, "Ná?in binke?di wí binsúwâ? wí?ínbo?." ¹⁸ Naadí wâytumáa, nää-á wíyá wíldóméenasaqwu?í hebo Jôesi Tâdâdí dítsondisóge ihaydâhâ? wíyá mééna waagibá dósquwâkhâymáa." ¹⁹ Hedâhâ? wí pává-á iké?di Jôesi Tâdâ óekú?daa?an, hedâhâ? ihâvedâ ovâymâgi, hedí ovâytü?an, "Ná?i-á naví tú? dînmuu, hedí naví tú? ungí? dáypâkhâymáa. Ná?í pává-á bînk'o?i? naví?gedi úví?ánshaamá?ve-ídfí." ²⁰ Hedi dívíkindihúubowadá in k'lede-á wíyá ovâyphade hedí ovâytü?an, "Ná?i-á naví ünp'oe dînmuu. Ungí? naví ünp'oe doncha?gí?o, hedí owáy gin dây?andiho Jôesi Tâdâví ts'qâbi tun imâgi?i ho ünpúuwí.

²¹ Nää bít'ôeyan, i? to?wí naa dík'uhpekhâymáa?i-á nää naví nú? na?án, hedí i? määsa eedi namank'óe. ²² Naa t'owa t'ähkígi? o?aypuvä?i? ochuwagi?o, Jöesi Tádá hän?oe natú waagi, hewänbo nää?i to?wí dík'uhpekhâymáa?i-á t'ôephade ûnpúuwí." ²³ Hedáhá? iví khäge?nin dívitsika?máa, "Wé?i-angú na?in diwedí nää?in natú?in ikhâymáa?"

Jesus-ví khäge?nin dívítuhánbo wé?i-an in diwedí shánkí hay?i namuu ?gedi

²⁴ Ihaydáhá? in khäge?nin dívítuhkando? wé?i-an in diwedí shánkí hay?i namuu ?gedi.

²⁵ Jesus-di ovâytu?an, "Nää?in Hudýo dimuupi?inbí tsonnindi ovâytommáa, hedá dida? t'owa ditüuní?in inbí?gedi, ?dá híwó na?in dí?o?." ²⁶ Hewänbo h?mindá wí?fmúunípí. Ginnân únkhâ?ä? ímúuní?in: I? shánkí hay?i namuu?i-áho ûnkhâ?ä? híyä?ä?i-áho ipipa?i?in, hedí i? to?wí itsonmáa?i-áho khäge?didä?báho ipipa?i. ²⁷ Wé?i-an i? shankí hay?i namuu, ti i? määsa iwe nahúu?ändi? hää?i? t'ôe?i? ônkoegi?máyä?di?i? l? määsa nahúu?ändi-á? i? shánkí hay?i namuupi?an. Hewänbo naa undádí wa? oji? ihaydibo wí t'ôe?i waagi?bá omuu.

²⁸ "Undá naa-ádí úvíwóyí? tobaháa dont'ôephadende wänbo?", hedího naadá wâyk'úuwí tsonnin ímúuní?í, naví Tádádí naa otsonyéení? dínk'ü? waagibá. ²⁹ Hedího owáy otsonji? ihaydi undáho naví määsa iwe naa-ádí úvíshúuyamí, hedá tsonnimbí púwédé eejá úvíkw'óení, hedí in Israel?-in t?di wéege?in t'owa ovâytu?äqmí hää?i híwó hää?i híwóhpí dív?annin" gin Jesus-di ovâytu?an.

Jesus-di Peter óetu?an, "U-á powin untúuní naa wídítapí?in."

³¹ Hedáhá? Jesus-di Simon Peter óetu?an, "Simon, ót'ôeyan: I? Penísendi Satan nada?póe un t'ähkí wovâyhóenídí hedânhó wovâytayi?nídí, hedí wí to?wí itâhêejo waagibá wovâykhâymáa. ³² Hewänbo naaqi wînjûusu?an, hedânhó uví wäyü wí?uhâqñipídí. Hedí-ho? owáy naví?piye biwáybun dihaydi nää?in uví t?í?uwin pâadé?in úmuu?in ovâykhäge?-namí hedânhó inbí wäyü naví?piye shánkí dínkaypúuwí?í." ³³ Peter-di Jesus óetu?an, "Nanbí Sedó, naa okhâymuu ү-ádí dípansöege-í?í hedá díhâjyjídá." ³⁴ Jesus-di óetu?an, "Peter, nää?in wítu?äqmí: Nää?i khun wa? wí dee sen ikinpíd?bo? ү-á powin untúuní naa wídítapí?in."

Jesus iví khäge?nin itu?an tsijó phá? dâykuumá-í?

³⁵ Ihaydi Jesus iví khäge?nin itu?an, "Hânhay wâysan dihaydi naví hí? in t'owa ovâyt'ôe?amídí, chä?dá hedá wí müu unbí hää?wí bînkuu-íg?i?á hedá wây-á anto-á wívîn-ho?pí. Ihaydi ti wí hää?wí úntâywâ?" Hedí óetu?an, "Joe, hää?bo joe." ³⁶ Hedáhá? ovâytu?an, "Nää-á to?wí ûnchä?kw?d?i-áho iví chä? ihûuwí, hedá wí müu-á ihä?wíkuu-íg?i? wá?, hedí to?wí wén tsijó phá? ünk'óepi?á iví k'léwé?in to-á iku?p'âyní wén tsijó phá? ikuumá-í?í. ³⁷ Naadi wâytumáa nakhâ?ä? nää?i tun Jöesi Tádávî ta?nin diwe naví?gedi nata?muu?i napúuwí?in:

T'owa ditúuní i-á wá? wí jänäkíkandi-ân namuu gin.

Hää?wí t'ähkí naví?gedi nata?muu?i-áho napuwagi?o-ákun." ³⁸ Iví khäge?nindi óetu?an, "Nanbí Sedó, námú?dí, náwe wíje tsijó phá?." l?di ovâytu?an, "Hähay."

Jesus oe Olive Okú gin dâytu?o? iwe ijûusu?an

³⁹ Ihaydáhá? Jesus i? bú?dí naapee hedí oe Olive Okú gin dâytu?o? iwe piye namää hedá iví khäge?nindá ûnwóolemää. Iwáho hää?wí wänbo najiwän. ⁴⁰ Iwe dipowá ihaydá ovâytu?an, "Úvíjûusu?amí hedânhó wovâytayinde? ihaydi híwóhpí wí?úví?amípídí." ⁴¹ Hedí ovâyjoe?andi wí hây namää, wí k'uú bînsäayú-í iwe haybá, hedí idége?disogedí ginnân ijûusu?an: ⁴² "Tádá, unda?dáho in t'ôephade donkhâymáa?in naa dînjâa?amí. Hewänbo hää? ү-á unda? waa tobá napúuwí, naa oda? waagá joe." ⁴³ Hedí wí makówáwi t'ôepa?ä?i-á iví?we ünk'wînudee hedí kay öemágí. ⁴⁴ Hedí hânhó it'ôephadendedi shánkí kay?indi ijûusu?an, hedí hânhó naseep'ojaadedi i? seep'o-á wí ûnp'oetä? he?endi waagibá nange ûntânde?. ⁴⁵ Hedáhá? wáy ijûusu?o? iwedi iwínlûdí iví khäge?nin dikw'ôn diwe piye nawáymää. Indá hânhó dik'áykhâadá dikaykhanmuu, hedího dijókhá. ⁴⁶ Hedí ovâyjóhsandi ovâytu?an,

“Heháadan íjókhá? Bíshaadi úvijúusu?ámí hedânho wovâytayinde? ihaydi híwóhpí wi?úví?ámípi.”

Jesus óepanké?

⁴⁷ Wa?di ihí'máadíbo báyékí t'owa dipówá. Judas-di ovâypádémá?, i-á wée in tā?di wíje khäge?nin diwedí?i?bá namuu, hedí Jesus nawin diwepiye namää öep'ohtsää?ídí. ⁴⁸ Hewänbo Jesus-di óetü'an, “Judas, ti naa t'ähkí t'owagí? o?aypuvä?i díp'ohtsää ná?in t'owaví mange díkáanídí?” ⁴⁹ Hää Jesus óekhâymáa?in iví khäge?nin i-ádfi diji?in dâymû?, hedí óetsika?yan, “Nanbí Sedó, ti nanbí tsijó phá?dí hää?in t'owa âyyâa-i?” ⁵⁰ Wí wée iví khäge?nin diwedí iví tsijó phá?dí i? owha? p'ó?dédfí?ví t'öe?i p'ó?dé öewhâdi, hedí iví ko?díngédíwin oje he?yinbo? ônt'ó?ts'a?”. ⁵¹ Hewänbo Jesus-di ovâytü'an, “Wiyá ha?wâa wi?úví?ámípi”, hedí i? senbí oje ônwâykídidi ûnwôwa. ⁵² Nää?in di?ä?in Jesus óekáyídí in owha? p'ó?dédfí?indá hedá i? hay?i méesatewin sundadoví tsonnindá hedá wây-á Hudýoví tsonnindá dimuu. Jesus-di ovâytü?yan, “Heháadan unbí tsijó phá? wóegé unbí phé wóegá f?äq naa díyâa-ídí wí jänäkíkandi? omuu waagibá? ⁵³ Thamuwaagi i? méesate hay?i ee naa undádfi oji?, hedí wídpánké?pí. Hewänbo nää-á ihaydiho? un únná nää?in úví?ámídi, hedá i? Penísendi-á ihaydiho ûnná iví kay ikeeyamídi, i-á wáy t'owa dínkhunná? diwe natsonji?i-á namuu.”

Peter-di ovâytü'an Jesus wi?óetaapi?in

⁵⁴ Jesus óepanké?di i? owha? shánkí p'ó?dédfí?ví tewhá eepiye? óeho?, hedí óets'úde. Wa? óehon dihaydi Peter-á t?íugá kay?idí?bo-á nawóemän. ⁵⁵ I? tewháví tehpaa búge wáy ho naphahte?en, hedí i?ge wén t'owa dívíkw?l?di. Peter-á inbí jää isóge. ⁵⁶ Iwe na?ándí phaadi óekonámá? hedí wí t'öe?i a?yúdí öedamúnde?i natú, “Nää?i sennânkun Jesus-ádfíbá naijwän.” ⁵⁷ Hewänbo Peter natú, “Joe, naadá wídótaapi.” ⁵⁸ Hây napóe ihaydá wiyá to?wídá Peter-á óemü?dá óetü'an, “In Jesus-ví?in diwedí unmuu-ákun.” Hewänbo Peter-di óetü'an, “Joe, naa-á joe.” ⁵⁹ Hedi ma? wí óda naphade ihaydá wiyá wée-á kay?indi natú, “Nää?i sendá Galilee-wibá namuudi ta?gendi Jesus-ádfíbá naijwän.” ⁶⁰ Hewänbo Peter-di óetü'an, “Naa wídînhanginnáhípí hääwí j?gedi bihi?máa?in.” Wa?di ihí'máa ihaydibo wí dee sen ikin. ⁶¹ Ihaydibá tewhá ivedi Nanbí Sedó Jesus ibeedí Peter öedamú?, hedí Peter ûn?ánpowá hää Jesus-di óetü'an waa: “Tha?di hédéndí wa? i? dee sen ikinpídfíbo?, powin untúuní naa wídfitaapi?in” gin ho óetü'an. ⁶² Hedi Peter i? tehpaa já?wépiye napeedi hânho isfhtää.

In sundadodi Jesus óejänäkí?an

⁶³ In senä? Jesus óe?áyînmáa?indí t'ämäge óetumáa hedá óemahpúude?. ⁶⁴ Hedá óet-síwhi?andi óetü'an, “U-á úhanginná hää napuwagí?o?in wa? napóepídfíbo?. Dítü?an, to?dan wóemahpúu?” ⁶⁵ Hedá wiyá shánkfíilee-wibá namuudi ta?gendi Je t'ämäge hää óetumáa.

In Hudýio tunjowa?di Jesus iví?gedi óetsika?máa

⁶⁶ Wa?dédí nanân dihaydi in Hudýio tsonnindá in owha? p'ó?dédfí?indá hedá in Hudýioví kхuu dâyhä?o?indá dívíwé?ge?an, indá in Hudýioví tunjowa? dimuu, hedí Jesus in tunjowa? whâagépiye óeho?, ⁶⁷ hedí óetsika?yan, “Ti ta?gendi ü-ân unmuu i? to?wí Jöesi Tádádfi óesóge?i? t'owa ovây?aywoenigí? Dítü?an.” ⁶⁸ I?di ovâytü'an, “Wâytü?an wânbo hâ?to dñnwäyý-í, ⁶⁹ hedí naadá undá hääwí wâytsika?yandá hâ?to hääbo dít'oe?amí. ⁷⁰ Hewänbo nää? iwedí pâadépiye naa t'ähkí t'owagí? o?aypuvä?i? omuu?i Jöesi Tádádfi ko?díngédí ochangí?o, i-á t'ähkí kay imää?i namuu.” ⁷¹ Hedáhá? t'ähkídíbo óetsika?yan, “Ti untunda? ü-ân Jöesi Tádádfi ay unmuu?in?” ⁷² I?di ovâytü'an, “Hää unbo ítú waa.” ⁷³ Hedáhá? dívítü?an, “Wây-á to?wén wígíntáypí iví?gedi dítü?ámídi. Iví sópho iwédiho nää?i tun gip it'oe.”

¹ Hedi in tunjowa? t'ähkí dívíwínú, hedí indiho Jesus oe Pilate-ví?piye öeho?. ² Hedí Pilate-ví?we öékándí önt'aywó? dichänundeedi ditú, "Ná?i sendá nanbí t'owa ovâyt'e?ya?do?", hedá i?di ovâytu?an Caesar wi?6e-tax-wá?aa-ípí, hedá wá? natú i-á namuu i? to?wí Jóesi Tádádí öésóge?i? t'owa ovâyt'aywoenídí, hedânhó natunda? wí tsondi hay?ibá namuu?in." ³ Pilate-di Jesus öetsika?yan, "Ti Ɂ-á in Hudíyoví tsondi hay?i unmuu?" Jesus-di öetu?an, "Háa Ɂ-bo untú waa." ⁴ Pilate-di in owha? p'ö?délé?in hedá in báyékí t'owa iwe diwinnindá ovâytu?an, "Ná?i sendá naadi wén t'aywó?nin wänbo wíðônshaapí." ⁵ Hewänbo indá kay?indi Pilate öetumáá, "I?dá iví hähkan ünmuu?i?di nanbí t'owa ovâyt'e?ya?do". Oe Galilee nange iwe páadé gin its'an?an, iwedá Judea nange i?gá t'ähká, hedá nää-á nääwá napowá hanbá i?amídí."

Jesus oe Herod-vi'piye óeho?

Jesus óekhe⁷khâymáa, hewänbo Barabbas-á óema⁷p'ádi

¹³ Pilate-di in owhá' p'ó'dédi?indá hedá in wé'gen Hudíyoví p'ó'dédi?indadí wây-á t'owa-ádí ovâywé?getu'an, ¹⁴ hedi ovâytu'an, "Undá ná'i sen naví páadépiye dînmaa, hedi dítu'an t'owa ovâyt'e?ya'do'in. Unbí páadépiyebo naadi ivi?gedi dótsika'yan, hebo háawin t'aywó'nin bînchänunde wânbo wídönschaapí. ¹⁵ Herod-di wânbo-á háawin wén t'aywó'nin wí?ônshaapí, hedího nanbf'piyebá óewáysan. Ná'i sendá häëwí híhwóhpí wí?i'anpí oheýahjídí. ¹⁶ Hediho otsonpúuwí púwhí?dí óewhááni?in hedháh' dóma?p'âadi-i."

¹⁷ Päqyo p'óe waa i? Passover shánki?eedi naná? dihaydi Pilate-di wée pan óema?p'ádinde?, hedânhö gin natú. ¹⁸ Hewänbo t'ähkí in t'owa dívítuwíñú, "Ná'i sen náhe?", hedi Barabbas-á na?ing? náama?p'ádidi-i. ¹⁹ (Barabbas-á oe pan diwe óesóge gá in t'owa i? bú? iwe?in p'ó?dédi?indádi ováytşaqkannandân, hedá i'dá ováyt'owat'ahánú.) ²⁰ Hewänbo Pilate nada? Jesus óema?p'ádidi-i, hedihö in t'owa wíyá ováyhée'an. ²¹ Hebo indá ihayda? dívítuwíñundé?, "Wén phé?win deedi nát'ohťägek'u?" ²² Pilate-di powingedí ováyt'úan, "Háadan gin dó?amí? Háawin yá?dáapí?innan i'an? Naadi háawin t'aywó?nin wánbo wídönshaapí öháyjídí. Hedihö otsongpúuwí púwhí?dí óewháän?in hedá dóma?p'ádidi-i." ²³ Hewänbo kaygindi ihe?jidida? dit?í? Pilate-dá Jesus phé?win deedi óet'ohťägek'úuwí?in, hedi hânhö dívítuwíñundédiho dit'anpóe. ²⁴ Pilate nahíje háá óedaa?an waa i?amidí, ²⁵ hediho Barabbas, i? sen in tsonnin ováyyá?i? hedá ováyt'owat'ahánú?i? namuu?i? óema?p'ádi, hewänbo natsonpóe Jesus óe?amí?in háá dida? waa.

Jesus oe Calvary-piye óeho?

²⁶ Hedáhá'í Jesus iwedí óeho?. Dimän dihaydá wí sen Cyrène nangewi namuu?í?, Simon gin nakhwá'í?, oe nava iwedí i? bú? eepiye na'ádi óejay, hedi in sundadodi in phé?win ivý?di ôn?í?k'u?di Jesus-ví tñ?úugé óepu'nan. ²⁷ Bâyékí t'owa wá? Jesus ûnwóemän, hedá wén kwiyä? dimännindá hânhö ditaachanpoédá dívípíshkhúmahpúude?, hedá háá iphadende?in namuudi diséeji?. ²⁸ Jesus ibéedí ováyút'an, "Un kwiyä? Jerusalem-win, naa omuudi wí?úvishtää-ípí, hewänbo ungi? -á unbí áyyâägi? -á úvishtää-í. ²⁹ Wáy wí thaa naná? dihaydi t'owa ditúuní 'Hfhchan dâymá?ve-í in díinkodipí?in díví?âyyamídí,

hedá in hânhay wânbo díví'ayyanpí'indá wí ay wânbo dây'âytsää'anpí'indá wá? híhchan dâymä?ve-í.' ³⁰ Ihaydáho in Jerusalem-?in t'owa dida'í i? p'in inbi?di nakaanú-i?in hedá i? okúdá ovâykhä?kw'ðen'i?indá. ³¹ Naa wén tay wówá?in waagi?bá omuu'i híwóhpí dínpoe?o. Hewânbo indá tay t'aa'i waaginbá dimuudi shánkí p'ândíkí dínpuwagi?o."

³² Hedá wây-á wíje senä?dá Jesus-âdibá ovânhon ovânháyjídí. Nâ?in senä?dá jänäkíkan-ninnâñ damuu.

Jesus wén wíje sänminbí pinudi phé?win deedi óet'óhtägek'û?

³³ Hedi wén okú iwe dipówá, "In p'óhkhu?bay" gin dâytu?o?, hedí Jesus phé?win deedi óet'óhtägek'û?, hedá in wíje jänäkíkannindá wá? hanbá ovâñ'an. Wéè Jesus-ví yá?mângédí óewínú hedá i? wêe-á iví ko?díngédá. ³⁴ Hedi Jesus natú, "Tâdá, ovây?owóejé-i, hâa díví?o?in wídhíhanginnáhpídi." In sundado-á díví'aywan iví aa dívíweejé-ídi. ³⁵ In t'owa iví nû? iwe diwindi öemünde?, hedá in Huđíyo p'ó?dédí?indá t'ämágá öetumáa. Ditü?, "Pi?wéndá i?di ovây?aywon, hedí i-á i? to?wí Jöesi Tâdâdí t'owa ovây?aywoenidí öesóge?i? namuuudá, wí?bo ipí?aywoen?in ûnkhây?ä?." ³⁶ Hedi in sundadodi wá? t'ämäge hâa öe?o?. Iví?piye dimäädi wí méena ojohay?i-á ônpähtuye, ³⁷ hedí óetü?an, "In Huđíyoví tsondi hay?i unmuudá wí?bo öpi?aywon." ³⁸ Wén phéphá?ay iví phé?win kw'âye nat?i?k'óe eedi ginnâñ nata?muu: "Nâ?i-á in Huđíyoví tsondi hay?i namuu."

³⁹ Wéè t'aywóhkandi? phé?win deedi nawhi?wondi?di óejänäkítumáadí, óetu?an, "Untúhpí?an u-ân unmuu i? to?wí Jöesi Tâdâdí öesóge?i? t'owa ovây?aywoenidí. Hedáho wí?bo öpi?aywon, hedá na?indá wá? dîn?aywoení." ⁴⁰ Hebo i? wéè natú, "Ha?wâa wívi-heé?amípi. Ti Jöesi Tâdâ oe makówá na?andi? wínaa?a?gínpí?an? Nâ?i sen öetuhchâñundede waagibá u wá? wóetuhchâñundede?, ⁴¹ hedí u-ádí naa-ádí dituhchâñundede híwó namuu, gá híwóhpí áñ?andi nanbí tuhchâñu-á gán?ä?dâñ. Hebo nâ?i sendá háabo híwóhpí? wí?i?anpí." ⁴² Hedâhá? Jesus óetü?an, "Jesus, owáy unp'ó?dédí?sogedeedi unwáy?ä? ihaydi naa wídf?ódé?nápí." ⁴³ Jesus-di óetü?an, "Nâ?in wítu?âamí, nää thaas-á owáy t'ähkí sa?wó naná? diwe naa-ádí unchaní."

Jesus nachuu

⁴⁴ Taagepiye iwâypiye naná, hebo i? than namuwâhán, hedí i?ge t'ähkí nakhunpóe thi?eedi poje puwahay. ⁴⁵ Ihayhâqbá in aa nakhaaná?nin i? méesate hay?i khó?jé nawhi?-wonnindá pínu-á nasivedee. ⁴⁶ Hedâhá? Jesus kaygi natú, "Tâdá, naa uví mange dâymä?, naví p'owehâqâ dînke?." Hedi gin natú ihaydiho t'ä?gedí ihâq?an. ⁴⁷ I? sundado p'ó?dédí? iwe nawindi hâa napoe?in imû?di Jöesi Tâdâ kw'lâyébo? öemáa, hedí natú, "Ta?gendi nâ?i sendá iví wówâtsi ta?ge ihon." ⁴⁸ In bâyéki t'owa iwe dik'aapuwâwinnin hâa napoe?in dâymû?di inbi?piye dívíweeho?, hedí inbi p'íhkhu? dâymahpúude ditaachanpóedí. ⁴⁹ Hebo wây wén kwiyä? Galilee nange iwedí Jesus-âdí di?ä?in, hedá wây-á t'owa iví k'ema?in unmuu?indá, kay?i diwebo diwin dâymündedi.

Jesus öekhä?k'û?

⁵⁰⁻⁵¹ Wí sen Joseph gin nakhâwâ?i wá? iwebá naji?, oe Judea nangewi bú?ay iwe?i-ân namuu, Arimathea gin dâytu?o?i?. I-á iví wówâtsi ta?ge ihon, hedí natsíkhaji? Jöesi Tâdâdí öesóege-ídi i? to?wí t'owa ovây?aywoen?i?. I-á wínañachanpóepí híwó?nin namuu?in hâa in Huđíyo tunjowa? díví'ânschaamâgi?indá hedá díví'annindá Jesus öehâyjí gin ditú ihaydi. ⁵² Hedihó Jesus nachuu ihaydi Joseph oe Pilate-ví?piye namää öeda?amidí i? pení öemâänidí öekhä?k'úuwídí. ⁵³ Hedi öemâgidi in phé?win diwedí öewâve, hedá wén híwó?nin aa iwâ öe?ánk'û?, hedí wí khâjhugí? pho ee öek'û?, i? t'owâwi k'u? iwe dâyts'â?i?, iwâ wa?di tóebo wí?öekhä?k'û?pí. ⁵⁴ I? thaas-á in Huđíyo dívíhâqâwikhây?o? kaykhanwówá thaagi?, hedí i? kaykhanwówá thaas-á ho napowa?ä?". ⁵⁵ In kwiyä? Jesus-âdí oe Galilee nangedi di?ä?indá Joseph-á ûnwóemää, hedí hâa Jesus oe t'owâpho ee öek'û? waa dâymû?.

⁵⁶ Hedi inbi?piye diwâymää, hedí wí sa?wó nasundi woe-âdí kâ?p'oe-âdí dâykhây?an i? pení

óe⁷ääyú-ídí. Hebo wiyá tháwán i⁷ kaykhanwówá thaa nanândi wídfívít'óe⁷anpí in Hudfíoyví kuu dínmuuđi.

24

Jesus wówá⁷i napee

¹ Wiyá tháwândá Dumîngu naná, hedí nathamupuwa⁷ä⁷ ihaydi in kwiyä⁷ i penípho iwepiye diwáymää i sa⁷wó nasundi woe dâykâhý⁷andi wóegé. ²Iwe i⁷ k'uua i⁷ t'owápho iwedi ho nahângemuudi dâymû, ³ hedihoo ee dits'ú, hebo Nanbí Sedó Jesus nat'ahândi wídfâyshaapí. ⁴Iwe diwânpiwindi wídfíhanginnáhpí hâa dív'ánshaa⁷amí⁷in. Ihaydi tsíkhagipí wíje senä⁷ waabá dânchaq⁷in inbí nû dakwinudee, hânhoo ots'á⁷ida⁷ da⁷a⁷wennin. ⁵In kwiyä⁷ hânhoo dikhunwôdeda⁷di dív'wânpip'ó⁷t'ák⁷, hedí in senä⁷di ovâytu⁷an, “Heháadan wí nawówájí⁷ in pení ovâykâhý⁷kw'óe⁷ ee bíntuwâmáa? ⁶Jesus-á náwe wínak'óepí, i-á nawâywówápóe-á. Ti wi⁷ún'ánshaapí⁷an hâa wovâytu⁷annin wa⁷ oe Galilee naji⁷ ihaydi? ⁷Ginnân natü: ‘Naa t'ähkí t'owagi⁷ o⁷aypuyä⁷i-á in yä⁷dâapí⁷in t'owaví mange díkáaní. Hedá phé⁷win deedá díkhe⁷khâymáa, hewânbo iwedi i⁷ powage⁷i thaa iwe ovâywówápúwagí⁷o.’”

⁸Ihaydi in kwiyä⁷ dínpowá hâa Jesus-di ovâytu⁷annin, ⁹hedí iwedi dimäädí in tâ⁷di wêe Jesus-ví khâge⁷nindá hedá wây-á iví k'ema⁷in wí bûaypiye damän, iwá Emmaus gin dâytu⁷o⁷, i-á mađi tsé ihay mîya-á Jerusalem-di naná. ¹⁴⁻¹⁵In wíje ná⁷i hâa napóe i⁷gedi wi⁷bo dânhí⁷máa, hedí dântsika⁷máa ‘Háadangú ná⁷i t'ähkí gin napóe?’ Jesus-di ovânkáa, hedí indádibá namää. ¹⁶Hewânbo indá wi⁷óetaapi, inbí tsée iwedi dânkapaopóedí. ¹⁷Hedí Jesus-di ovântsika⁷yan, ‘Hää i⁷gedan hânhoo jashawó⁷ dânhí⁷máa damändi?’ In wíje dântsí⁷wóyí⁷ hedí dabo⁷aats'aymuu, ¹⁸hedí i⁷ wêe Cleophas gin nakhâwâ⁷i⁷di óetu⁷an, ‘U⁷dâ⁷mân kavéé t'ähkí in oe Jerusalem di⁷ádâají⁷in diwedí wi⁷úhanginnáhpí hâa ná⁷i phade thaa eeje napoe⁷o⁷in.’ ¹⁹Jesus-di ovântsika⁷yan, ‘Hân handi napoe⁷o?’ Óetu⁷an, ‘Gá Jesus oe Nazareth-wi hâa únpóe⁷innâñ. I-á Jóesi Tádáví tukhe⁷bi únmuu, hedí Jóesi Tádá-ádi hedá in t'owa-ádí dâymû⁷ iví hí⁷-á iví tsiyekanda⁷ únkay⁷in. ²⁰Nanbí owha⁷ p'ó⁷déđi⁷indá hedá wây-á nanbí tsonnindá in Rome-winbí mange Jesus óékán hedânhoo indá óetuhchänudi óehâyjí⁷di, hedihoo phé⁷win deedí óet'óhtâgek'û⁷. ²¹Hewânbo na⁷indá gi⁷ân i-âñ i⁷ namuu na⁷in Israel-⁷in dímahpâdikhâymáa⁷o⁷. Hedí nää thaa-á i⁷ poje thaa-áho naná han napóe iwedi. ²²Hedá wâ⁷ wén kwiyä⁷ na⁷inbí⁷wedi dimuu⁷indi dítu⁷an wén háawén na⁷in dílhâa⁷annin. Hédéndí hé⁷dibo ee Jesus óekhâ⁷k'û⁷ iwaygé diji⁷, ²³hewânbo wi⁷óeshaapí. Diwáyä⁷ädi ditú wén makówáwin t'óepa⁷aa⁷in inbí⁷piye dakeepoedí ovâytu⁷an Jesus-á nawówájí⁷in. ²⁴Wây wén na⁷indádí diji⁷in i⁷ penípho iwepiye dimää, hedí hâa in kwiyä⁷ ditú waa dâymû, hewânbo Jesus-á wídâymû⁷pí⁷ gin in wíjedi Jesus óetu⁷an.

²⁵Ihaydáhá⁷ Jesus-di ovântu⁷an, ‘Undá ánshaapí⁷in damuu, hedá dawâyukâymuuđi t'ähkí hâa in Jóesi Tádáví tukhe⁷min ditú waa wídânwâyundepí. ²⁶Dítúhpí⁷an i⁷ to⁷wí Jóesi Tádá-ádi óesogekhâymáa⁷o⁷ t'owa ovâyaywoenidí ta⁷gendi ná⁷i hääwí it'óephadékhâymáa⁷in, hedâhá⁷ en na⁷in dílhâa⁷annin. Hédéshánkí tsondi hay⁷i-á óepa⁷í.’

²⁷Hedí Jesus-di hâa Jóesi Tádáví ta⁷nin diwe iví⁷gedi natü⁷in t'ähkí ovânthayyan. Hâa Moses natü⁷in páadé ovântu⁷an, iwedâhá⁷ in Jóesi Tádáví tukhe⁷mindá in wé⁷gen ta⁷kannindá hâa ditú⁷indá.

²⁸ I[?] bú[?]ay dimän diwe tsowa dipowamän, hedí Jesus-á wa[?]di wiyá wáypiyé namän waagibá i[?]an. ²⁹ Hewänbo óepunmääni[?]in wídada[?]pí, hedího[?] oetu[?]an, “Na[?]indádí ówóyí[?]. Häädanho napuwamän, nathaaphademänho[?].” Hedího indádí i[?] tewhá ee nats[!]undi iwóyí[?]. ³⁰ Indádí nahúu[?]án dihaydi i[?] pává iké[?]di ikú[?]daa[?]an, hedá iháve, hedá ovânmgági. ³¹ Ihaydibá datsíwaadee waa dapóe, hedího to[?]wí namuu[?]in dântaa, hewänbo wesebo wiyá wínameepóe. ³² Hedí dântumáa, “Oe p[!]oegé gimän dihaydi, Jöesi Tádáví hi[?] i[?]gedá dânthayjodi, nanbí pín kaygi gán[?]a[?]yápóepf[?]an.”

³³ Wesebo oe Jerusalem-piye dawáymää, hedí Jesus-ví tæ[?]di wée khäge[?]nindádí hedá wây-á wén diwé[?]gekw'ondádí dânssha. ³⁴ Ná[?]in diwé[?]gekw'ó[?]nindi ovântu[?]an, “Nanbí Sedó Jesus-á ta[?]gendi nawâywówápóe, hedí Simon Peter-bí[?]piye nakeepóe.” ³⁵ Ihaydáhá[?] in wíjedi ovâytu[?]an háa napóe[?]in ee p[!]oegé damän dihaydi, hedá hádídí Nanbí Sedó Jesus dântaa[?]indá i[?] pává iháve ihaydi.

Jesus ivi khäge[?]ninbi[?]piye ipikeeyan

³⁶ Wa[?]di dânhí[?]mää ihaydibó Jesus-á inbí pâadépiyá nakwînudee, hedí ovâytu[?]an, “Ánshaaginpídfbo[?] ikwoní.” ³⁷ Hânhó ovâypifhäädi di[?]án wí p[!]oewaqhâq-âñ dînkeepóe[?]in. ³⁸ Hewänbo Jesus-di ovâystsika[?]yan, “Hehäädan ikhunwôdeda[?]” Hâadan i[?]ande[?] madí naa ta[?]gendi wó[?]muupi[?]in? ³⁹ Naví mandá naví ândá dînmú[?]dí. Naa-ânkun omuu. Dítäagé-í, hedânhó únhanginnáaní wí p[!]oewaqhâq-â ha[?]wâa[?]i wínamuupi[?]. ⁴⁰ Hedí ha[?]wâa natú ihaydá iví mandá iví ândá ovâykeeyan. ⁴¹ Hânhó dihîhchan wânbo ovâyhâa[?]an, hedá kây[?]indá dînpoe[?]o dívivägäyú-í[?]di háa natú[?]in. I[?]di ovâystsika[?]yan, “Ti koeg[?] hääwí nää únsaa?” ⁴²⁻⁴³ Hedího wí paa natseemuu[?]i[?] öemági, hedí inbí pâadépiyebó ik[!]oe.

⁴⁴ Ihaydáhá[?] ovâytu[?]an, “Undâdibó wa[?] oji[?] ihaydi naadi wâytu[?]an hääwí Jöesi Tádáví ta[?]nin diwe natû[?]di-áho nakhây[?]a[?] napúuwí[?]in, t[!]ähkí háa Moses ita[?]nandi-á, Jöesi Tádáví tukhe[?]min ditü[?]i-á, hedá i[?] Psalms gin dâytu[?]o[?] iwe nata[?]muu[?]i-á.” ⁴⁵ Hedí ovâykhäge[?]nan híwó dika[?]póewidí háa Jöesi Tádáví ta[?]nin diwe nata[?]muu[?]in. ⁴⁶ Ovâytu[?]an, “Ná[?]i tundáho nata[?]muu: I[?] to[?]wí Jöesi Tádádí óesoge[?]i[?] t[!]owa ovây[?]aywoenidí it[!]oephaadé-í nachuu píhay, hedí iwedá i[?] powage[?]i thaai iwâyawâywópuuwí, ⁴⁷ hedí i-á natsonpúuwí pâadé in Jerusalem-win hedá iwedá wéngé t[!]ähkí[?]in t[!]owa-á ovâytu[?]qämí inbí t[!]aywó[?]di dâyjoe[?]amí hedânhó ovây[?]owóejé-í[?], gin nata[?]muu. ⁴⁸ Hedí undá nää[?]i hääwí bñnmú[?] i[?]gedi t[!]owa bñnt[!]oe[?]amí. ⁴⁹ Hedí nää[?]i Yä[?]dâa[?]i P[!]oewaqhâq unbí[?]piye wâysaaní, i-á naví Tádádí wovâytu[?]an wovâymääni[?]in. Hewänbo nää Jerusalem-bo úvíwóyí[?]ní unbí kay oe makowâdí wovâymâgi píhay.”

Jesus oe makowâpiye napee

⁵⁰ Hedâhá[?] Jerusalem diwedí ovâypiyedi i[?] bú[?]ay Bethany gin dâytu[?]o[?] iwehay ovâyho[?], hedí ikhóhtegedi Jöesi Tádá óedaa[?]an híwó ovây[?]amidí. ⁵¹ Wa[?]gin i[?]odibo[?] inbí[?]wedi iwjidedi oe makowâpiye napee. ⁵² Indá dívidége[?]dikw'ódi óe[?]a[?]ginmääänidí, hedâhá[?] oe Jerusalem-piýá hânhó hîhchandi diwáymää. ⁵³ Oe méesate hay[?]i eebo ihaydä[?]dimää[?] hedá ditü[?] Jöesi Tádá-á hay[?]i namuu[?]in.

I Híwó^{di} Tun Jesus Christ-Ví^{gedi} John Ita^{nandi}

I to^{wí} In Tuu gin nakháwá^{i?} nawówátsipäyi[?], i-á Jesus-ân namuu

¹Hán^{oe} ts'anpáadé nanân diwe i to^{wí} In Tuu gin nakháwá^{i?} nayiho[?]. I-á Yôesi Tádádáí nayi[?], hedî i-á Yôesibá namuu. ²I-áho oe ts'anpáadé nanân diwe Yôesi Tádádáí nayi[?].

³Hääqwí t'ähkí ikhíyé, hedî i-á wí^{ikhíyépídá} hääqbo wínakhi^{?yenpí}. ⁴I-á wí^{bo} wówátsi napäyi[?], hedî náⁱⁿ wówátsi-á ko nakeepo[?] t'owagi[?] waagi^{?bá} namuu. ⁵Náⁱ ko nakhquñá[?] dee nakeepo[?], hedî häädi wänbo t'ähkí nakeepo[?] tobáháa nakhquñá[?] wänbo[?].

⁶⁻⁷Wí sen John gin nakháwá^{i?} Yôesi Tádádáí óesan náⁱ ko i^{gedi} t'owa ovâytu^{?qamidí}, hedânhô John-bí hí[?] dit'oedi to^{wén} t'ähkí dívíwhäyú-ídfi i to^{wí} i ko namuu^{?iví?piye}.

⁸John-dá i ko-á wínamuupí, hewänbo i na^{?qä} t'owa ovâytu^{?qamidí} to^{wí} i ko namuu^{?in}.

⁹Náⁱ to^{wí} In Tuu gin nakháwá^{i?} i ta^{gendi} ko namuu, hedî ná^a oepáa k'aydipiye[?] na^{?qädi} t'ähkí t'owa ovâykohthayyo[?].

¹⁰Ná^a oepáa k'aydi i nayi[?], hebo tobáháa náⁱ oepáa ho ikhíyé wänbo[?], in t'owa náadí diiyi^{?indí} wi[?]óetaapí. ¹¹I hääqwí ikhíyéⁱ iví[?] ûnmuu, hedî ipiye[?] na^{?qä}, hewänbo iví t'owadi wänbo wi[?]óeséeg[?]anpí. ¹²Hewänbo wáy wêndidá óeséeg[?]andá iví[?]piye[?] dívíwhäyú, hedî náⁱⁿ t'ähkí idí ovâymági Yôesi Tádáví áy dipuwídí. ¹³Hedî Yôesi Tádáví áy dipóe ihaydi wíyá di[?]äypuyä[?] waa dínpóe, hewänbo t'owa di[?]äypuyä[?] ná^a oepáa k'aydi waagibá wídi[?]äypuyäpí, hediháa i tádá-ádí dachanpóedíbo wärnbo-á yoe, hediháa wí sen nawänpitúdíbo wänbo-á yoe. Yôesi Tádádán náⁱⁿ wówátsi ovâymági.

¹⁴I to^{wí} In Tuu gin nakháwá^{i?} wí t'owa napaa, hedî wí hây tähkí na^{?indadí} nayi[?]. Bâyékí hay[?] namuu^{?in} áymû[?], gá Yôesi Tádáví wí[?] ayda[?] ûn[?]ándí[?] namuudâñ. I-á bâyékí séegísehkanä imáa, hedî háa i natü[?] waa t'ähkí ta^{gen} namuu.

¹⁵To^{wí} i namuu^{?in} John-di in t'owa ovâytu^{?an}. Oe ahkon deedi John nayidi kaygi ovâytumáa, “Naadi wâytu[?]an naví tífúugébá wí to^{wí} napowagít[!]oe[?]in, hedî i-á naví shánkí kw[?]áye namuu, gá naa o[?]äypuyäpídíbo[?] i-á häädi wänbo t'ähkí nawówáyidâñ. Náⁱ-ânkun i namuu iví[?]gedi wâyhí[?]máa[?]”

¹⁶Bâyékí séegísehkanä imáadí, ihayda[?] híwó[?]di hääqwí iví[?]wedi gín^{?qä}. ¹⁷Yôesi Tádádáí Moses óetu[?]an iví tsontu[?]na^{?in} dímâanf[?]in, hewänbo Jesus Christ-ân óesan séegísehkanä-á hedâ in ta^{gen} namuu^{?indá} dînkeeyamidí. ¹⁸To^{wídí} wänbo hânhay wänbo Yôesi Tádáwí[?] ûmûpí[?]í. Hewänbo háawi i namuu^{?in} iví wí[?]da[?] ay ûnmuu^{?i?} iví nú[?] na^{?ándidâñ} na^{?in} dînkeeyan.

Háa John i p'ö?p'oekandi in t'owa ovâytu^{?annin}

¹⁹Owáy Jerusalem búu[?] wâhâädi in Hudíyoví p'ö?dédí[?]indi wén owha[?]á hedâ wén méesate^{?in} khâgë[?]nindá ovâysan John i p'ö?p'oekandi[?]óetsikáyí[?]nídí, “To-an unmuu[?] gin, ²⁰hedî kinnân idí ovâytu^{?an}: “Naa i to^{wí} Yôesi Tádádáí óesóge[?]?” t'owa ovây[?]aywoenidí wó[?]muupí.” Kaaginpídíbo thay[?]eedi kin ovâytu^{?an}. ²¹Hedî óetsikáyin, “Hedî to-an unmuu[?] Ti Elijah-ân unmuu[?]” Idí ovâytu^{?an}, “Naa-á i wó[?]muupí.” Hedâhá[?] óetsikáyin, “Ti Yôesi Tádáví tukhe[?]bi[?] i âytsikha[?]máa[?]-i-ân unmuu[?]” ²²Hedî ovâytu^{?an}, “Yoe.” Hedâhá[?] óetu[?]an, “Dítu[?]an to-an unmuu, hedânhô in to^{wén} na^{?in} dísannin âyt'öe[?]amidí háa untü[?]in. Uví[?]gedi dít'öe[?]an.” ²³John-di ovâyhée[?]an hedânhô dín[?]ánpowá-ídi[?] háa Yôesi Tádáví tukhe[?]bi[?] Isaiah hán[?]oebo natü[?]in, hedî náⁱ-á Isaiah-ví hí[?] ûnmuu: Wí to^{wí} oe ahkon deedi ûntuhkwíntu[?]ni,

“In p'öe binta[?]ge[?]an i shánkí natsonyi[?]igí[?]”

“Náⁱ to^{wí} han natü[?]i waagi[?]bá naa omuu[?] gin John-di ovâytu^{?an}.

²⁴Wáy wén in ovâysannin John óetsikáyí[?]nídí Pharisees dimuu, ²⁵hedî indi óetu[?]an, “I to^{wí} Yôesi Tádádáí óesóge[?]?” t'owa ovây[?]aywoenidí wí[?]unmuupí, Elijah wänbo-á yoe,

háa Yôesi Tádáví tukhe?bi âytsíkha?máa'i wânbo-á yoe. Hedi háadan handi ná?in t'lowa ovâyp'ó?p'oe?o?"²⁶⁻²⁷ John-di ovâytu?an, "Naadá p'oedida? dovâyp'ó?p'oe?o?", hewânbo unbí yâadi wâydí wí to?wí bîntaaapi? nayi?, hedi tobá naví ti?úugé napówá wânbo?, naa ihay híwó?di wó?muupí iví anto wânbo dônmá?p'ádi-ídi."

²⁸ T'âhkí ná?i ovây Bethany búu?ú?ay wâhâä napóe, oe Jordan p'o? p'ánädi John nayidi in t'lowa ovâyp'ó?p'oe?o? iwe.

Jesus-á wí k'úwa?ay Yôesi Tádádí óesandi? waagi?bá namuu

²⁹ Wíyá thâwán John-di Jesus óemû? ee nayi? iwepiye? na?ädi, hedi iv?gedi natú, "Binmu?dí i na?ä?i. I-á Yôesi Tádádí óesan wí k'úwá?ay waagi?bá nachúu-ídi, t'lâlkí t'owaví t'aywó?di ovâyyâa?amidí.³⁰ Ná?ibá i namuu iv?gedi wâyhée?an. Naa otú, 'Naví ti?úugébá wí sen napówá-í, hedi i-á naví shánki kw'áye namuu, gá naa o?aypuypíló? i-á hâädi wânbo t'âhkí nawówáyidân.'³¹ Tobá to?wí namúni?in naa wíðînhanginnáhpí wânbo?, naa o?ää?á p'oedi wâyp'ó?p'oe?amidí, hedânhoo un Israel-?in t'lowa i bîntaa-ídi."

³²⁻³³ John-di hâa imû?in ovâytu?an. Natú, "Páadédí naa wíðînhanginnáhpí to?wí Jesus namuu?in, hewânbo Yôesi Tádádí dísan p'oedi wâyp'ó?p'oe?amidí, hedâ idâ dítu?an, 'I Yä?dâa?i P'oewâhâa?nawhândi nâapuwâkhâymáa, hedi wí to?wí?di isogekhâymáa. Hedi ná?i to?wídâ?i Yä?dâa?i P'oewâhâa?t'owa ovâymâäní wí p'ó?p'oekan waagibá kin Yôesi Tádádí dítu?an. Hediho? i Yä?dâa?i P'oewâhâa? makowâdî nawhândi wí k'o?wee waagibá dómû?-ákun, hedi Jesus-ví?di isóge.'³⁴ Naa kin napoedí dómû?, hedânhoo naadi wâytumáa Jesus-á Yôesi Tádáví ay ûnmuu."

Jesus-ví páadé?in khäge?nin

³⁵⁻³⁶ Wíyá thâwán John-dâdi hedâ wíye iví khäge?nindâdi Jesus naphademândi óemû?, hedi Jesus-ví?gedi John natú, "Binmu?dí i Yôesi Tádádí óesandi? namuu?i?." Wí k'úwá?ay waagi?bá nachúu-í."

³⁷ John-bí wíye khäge?nin háa John natú?in dat'oe, hedi Jesus-ví ti?úugé dawóemää.³⁸ Jesus ibeedí únwóe?âdi ovânmû?, hedi ovântsikáyin, "Hää-an dada?" Oetsikáyin, "Rabbi, wâhâä-an unthaa?" (Rabbi-á "hâhkandi" gin natu?da?).³⁹ Idi ovântu?an, "Naa-âdi bâkä?ve, hedânhoo wânkeeyamidí." Hediho? i-âdî damäädi wâygé nathaa?in dânmû?. Dipówá ihaydâho the?eedi yôenu iwepiye? naná, hediho? i-âdîbô dârnwóy?."

⁴⁰ Andrew-á Simon Peter-ví ti?ûu ûnmuu, hedi i-á in wíye in John-bí hi? dat'oedi Jesus-âdî damää?in diwedî?ibá namuu. ⁴¹ Wesebo Andrew iví pâ?dây Simon ituwâhó?, hedi óeshaa ihaydi óetu?an, "Na?indi i Messiah-âyshaa." (In hi? Messiah-á natu?da? "i to?wí Yôesi Tádádí óesoge?i? t'lowa ovây?aywoenídî" gin.)⁴² Hedi Andrew-di Simon Jesus-ví?piye? óeho?.

Jesus-di Simon óemû? ihaydi óetu?an, "U-á Simon unmuu, John-bí ay, hewânbo nää iwedi páadépiye? Cephas gin unkhwâ-í. (Ná?in khâwâ Cephas-á Peter-ân namuu, hedi natu?da? "wí k'u? gin.)

Jesus-di Philip-á Nathanael-âdî ovântu?an i-âdî damú-f?in

⁴³ Wíyá thâwán Jesus i?ánshaamâgi oe Galilee nangepiye? namú-fídi, hedi Philip óemû?di óetu?an, "Naa-âdî ókä?ve." ⁴⁴ Philip-á Bethsaida-wi namuu, i búu?ú?ay Andrew-âdî Peter-âdî dathâ?de iwebâ. ⁴⁵ Philip-di Nathanael óetu?wâhó?, hedi óeshaa ihaydi óetu?an, "I to?wí Yôesi Tádádí óesoge?i? t'lowa ovây?aywoenídî âyshaa, i-á Jesus oe Nazareth-wi-ân namuu, Joseph-ví ay. Ivi?gedâ? Moses ita?nan iví ta?nin diwe, hedâ in Yôesi Tádáví tukhe?min wâ? iv?gedi dâytâ?nan." ⁴⁶ Nathanael-di Philip óetu?an, "Naa wó?ânpí hâjâwí wânbo Nazareth-wi-á híwó?di namuu?in." Philip-di Nathanael óetu?an, "Ókä?ve naa-âdî hediho wí?bo nâapimûní."

⁴⁷ Jesus-di Nathanael iv?piye? na?âdi óemû?, hedi iv?gedi natú, "Häwebâa wí na?ä? in Israel-wi khuu ta?gendi ihondi?, i-á wínahôeyohâhpí." ⁴⁸ Nathanael-di óetsikáyin, "Hâdîdan naa dítaa?" Jesus-di óetu?an, "I fig tay óhkhüu nü? un?án dihaydi naadi

wímû?, Philip-di wóetukánnampídíbo?.” ⁴⁹ Nathanael-di óetu?an, “Háhkandi?, nábâa dînhanginná u-á Yôesi Tádáví ay-ân unmuu?in, u-á in Israel t'owaví tsundi hay?i unmuu.”

⁵⁰ Jesus-di Nathanael óetu?an, “Nää naví?piye? biwhäyunde? gá wítu?andân in fig tay nú? naađi wímû?in, hewänbo hä?i wíts'antu?andiví shánkí he?endi hääwí nâapuwäkhâymáa.

⁵¹ Ta?gendi wítumáa, makówá nakhuudeedi bînpuywágít'óe, hedá naa t'owa t'ähkígi? o?aypuq?iv?we in Yôesi Tádáví t'öepa?aa?in diwhándezá diwáypi?dá bînpuywâkhâymáa.”

2

Oe Cana búu?ú?ay dínlkhóhtsaaná

¹ Wíye thaap naphade ihaydi owáy Galilee nange wâhâä dínlkhóhtsaashánki?díná, i búu?ú?ay Cana gin dâytu?o? iwe. Jesus-ví yíyá páadébo namäädiho? iwe na?án, ² hedá Jesus-á iví khäge?nindädá wâ? ovâyhüutu?andihó dimää. ³ T'ähkí i méena dínhán dihaydi Jesus-ví yíyádi óetu?an, “Wíyá wídlínmeenasaapi.” ⁴ Jesus-di óetu?an, “Yíyá, háadan kin dítumáa? Wa?di ihaydi wídlínnahpí naví t'öe don?amidí.” ⁵ Iví yíyádi in húukhâysa?in ovâytu?an, “Háa idí wovâytu?an waa úví?amí.”

⁶ Iwe sí p'onbay k'uudi napa?andi nasaa, t'owa dipowá?in díví?owídi-ídí in Hudíyoví kхuu dínmuu waagi. Nää'i p'onbay eeye wétä háá powintä galôn dihay nasadí?. ⁷ Jesus-di in dâyhüukhâysa?in ovâytu?an, “Nää'i p'onbay binp'ide,” hedihó p'eedí taye dâyp'ide. ⁸ Hedáhá? ovâytu?an, “Häwediho wí binwhahó?gí, hedí unbí tsondi?we binhüu.” Hedihó háá ovâytu?an waa díví?an. ⁹ I p'oe dâyhó?i naméenapaa, hedí in húukhâysa?inbí tsundi idää, hebo wí?unhanginnáhpí wâygé dâyhógi?in. In wé?ge?in dâyhüukhâysande?indä?mân dínhanginná. Hedihó? idí i soyingi óetu?kánnan, ¹⁰ hedí óetu?an, “Wây-á t'owa i shánkí híwó?di méena páadé dâykâysande?, hedí t'owa díví?ihay?an dihaydânhó i shánkí nak'âqapí? dâykâysande?. Hewänbo u-á han wívi?anpi, u-á bitsíkha?an i shánkí híwó?di t?úuge? ovâykâhsáa-ídí.”

¹¹ Nää'in Jesus ee Cana búu?ú?ay Galilee nange wâhâä i?annin in páadé?in pínnán t'öe ovâykeeyannin namuu, hedí indiho in t'owa ikeeyan i-ân hay?i namuu?in, hedí iví khäge?nin shánkí wänbo iví?piye? dívíwhäyú.

¹² T'ähkí nää'i naphade ihaydi Jesus-á iví yíyá-á iví t?úuwindá hedá iví khäge?nindädá Capernaum búu?ú?aypiye? dimää, hedí iweho wí hâýú thaa dívíwóy?.

Jesus-di in dâyhäqwíkú?ch'áade?in i méesate hay?i iweđi ovâykhehiye

¹³ In Hudíyoví shánkí?di púnú? naná, Passover gin dâytu?o?i?, hedí Jesus oe Jerusalem-piye? namää. ¹⁴ I méesate hay?i tehpaa búige in t'owa dâyhäqwénku?ch'áadedi ovâymû?, wéyu-á k'lúwá-á k'o?wee-á dâykú?ch'áade?, hedá wâ? in dâychä?egó?o?in inbí määsa eeye dikw'öndi ovâymû?. ¹⁵ Wén púwhí? whikhannindi ipaa, hedí t'ähkí i méesate hay?i iweđi ovâykhehiye inbí k'lúwá-á inbí wéyu-á wóegé, hedí in dâychä?egó?o?indä inbí chä? t'ämäpiye? ovâych'áa hedí inbí määsa ovâyyánú. ¹⁶ Hedá in dâyk'o?weekly?ch'áade?indä ovâytu?an, “Binyâ?an nää?i hääwí náwedi. Nää'i méesate-á naví Tádáví wháagé ünná. Wí kuhte?i waagibá wíyá wívnipáa-ípi.” ¹⁷ Hedihó? iví khäge?nin dín'ânpowá háa to?wí Yôesi Tádáví tå?nin diwe natú?in kin:

Hânhó uví wháagédí dí?áyíngimädi wí phaadí naa díphakhanukhâymáa waagibá ochan-po?, hedí dâymû? Jesus hanbá nachaq?in.

¹⁸ In Hudíyoví p'o?dédi?in iwâygé diyi?indi Jesus óetsikáyin, “Háawin wén pínnán úkoedi dínlkeeyamídi, hedânhó gínhanginnánídí u úk'oe?in nää?in t'owa ovâykhehiye-ídi?” ¹⁹ Jesus-di ovâytu?an, “Nää'i méesate bîmnayudi poeye thaa iwebo naa wíyá dótege-í.”

²⁰ Indi óetu?an, “Yónántä?di sí (46) paayo ovâyho? nää?i méesate dâytégé-ídi, hedí hádídan poeye thaa iwebo wíyá nâategé-í?”

²¹ Hewänbo Jesus-á iví túu'ú i'gedân ovâyhí'máa, i méesate hay'i i'gedá yoe. ²² Hedîho chuwa iwedi nawýywówápóe ihaydi, iví khäge'nin ná'in natú?in dín'ánpówá, hedî Yôesi Tádáví tå'nin diwe háa natä?muu?in hedá ná'i tñu Jesus ihée'andi-á dívíwhäyu.

Jesus ûnhanginná t'ähkí t'owa háawin dimuu?in

²³ Wa'di Jesus oe Jerusalem búu'ú nayi? ihaydi, in Hudíyoví shánkí?di thaa Passover gin dâytu'o naná? dihaydi, báyékí t'owa i pínnán ovâykeeyandi dâymû?di iví?piye? dívíwhäyu.

²⁴⁻²⁵ Hewänbo Jesus wí?ipimágípi inbí mange. I-á wí?üntáypí wí to?wídít'owaví?gedi öetu'qamídí, i-áho ûnhanginná háawin t'owa dimuu?in hedá háa inbí p'ñá khó'yé di'ánshaamu?indá.

3

Nicodemus Jesus-ví?piye? namää

¹⁻² Wí sen Nicodemus gin nakháwá?í Jesus-ví?piye? khu?déedí namää. I-á Pharisee t'owa namuu hedá in Hudíyoví tsönnin diwedí'ibá namuu. Idi Jesus öetu'an, "Háhkandi?, gínhanginná Yôesi Tádádí wóesan na?in díhá?amídí. Wí to?wí Yôesi Tádádí óekhäge'máa?ida?mân únkoedi ikeeyamídí i pínnán udi dínekeeyo waagibá."

³ Jesus-di öetu'an, "Ta?gendi wítumáa, in to?wén wiyídlí."

"Nicodemus-di óetsikáyin, "Hádídán wí to?wí nasówébo?wandi? wiyá nawáy?aypuýä?í? Wí?únkoedipí iví yiyáví aymúu iwe nawáyts'línídí wiyá na?aypuýä?ídí."

⁵ Jesus-di öetu'an, "Ta?gendi wítumáa, in to?wén p'oe iwedi hedá i Yä?dâa?i P'oewäqâqví?wedá di?aypuýä?ídá?mân dínekoedi makówápiye? dimú-ídí. ⁶ To?wén t'owaví?wedi di?aypuýä?in t'owadá?mân dimuu, hewänbndi wítumáa, in to?wén wiyó to?wén i Yä?dâa?i P'oewäqâqví?wedá di?aypuýä?ídá i Yä?dâa?i P'oewäqâqâ dâymáa.

⁷ Wíwóeháa?amípí naadi wítu?andi, wiyá i?aypuýä?í?in únkhâ?ä?. ⁸ Oepiyá náäpiyá iwäq?o?, hedî i wäq?ft'o?, hewänbo wí?ûnhanginnáhpí wâhâäphâ?gedi na?ä?in háa wáyipe? namännin. Hedî hanbá wí?fska?póyä?pí hádídí wí to?wí i Yä?dâa?i P'oewäqâqví?wedá na?aypuýä?in."

⁹ Nicodemus-di óetsikáyin, "Ti nakoedí-í ná'i hääwí untû?di? napuwídí? Hândidán napúwi?"

¹⁰ Jesus-di öetu'an, "U-á wí Israel?inbí háhkandi unmuu, hedî háadan ná'i hääwí i'gedi wí?unka?póyä?pí? ¹¹ Ta?gendi wítumáa, ná'i dínhanginnâni ni?gedi ívhée?o?, hedá i hääwí âymû? i'gedá wâytu?o?, hewänbo undá háa gitû?nin wídfinséeg?opí. ¹² Ná'i oepáa k'aydiwi hääwí i'gedi naadi wâytu?an, hedî un wí?úvihäyundepí, hedîho hádídán úvihäyú?i makówáwi hääwí i'gedi wâytu?andi? ¹³ Makówápiye? wiyá to?wí wänbo wínapéepí, i makówá iwedi nawhâ?dida?mân, hedî naa-an i omuu, t'ähkí t'owag? o?aypuýä?í?.

¹⁴ Moses owáy ahkónu wáy i pääyü kwák'udi napa?andi? wén phé eedi iwhi?k'ü?di itege waagibá, naa t'ähkí t'owag? o?aypuýä?í? omuu?i? wá? phé eedi dítege-í. Kin nakhâ?ä? napuwí?in ¹⁵ hedîho to?wén t'ähkí naví?piye? dívíwhäyunde?in wówátsi nahándepe?in dâymá?ve-í. ¹⁶ Yôesi Tádádí t'ähkí t'owa hânhó ovâyséegídí iví wí? ayda? ûn'ändí? imági, hedîho to?wén t'ähkí iví ayví?piye? dívíwhäy?in há?to dipedée-í hewänbo wówátsi nahándepe?in dâymá?ve-í. ¹⁷ Yôesi Tádá iví ay isan náä oepáa k'aydipiye? in t'owa ovây?aywoenídí, dínhkhâ?ä? ovâytuchänú?i?in ovâytu?ämídá yoe.

¹⁸ To?wén t'ähkí Yôesi Tádáví ayví?piye? dívíwhäyunde?in há?to ovâytu?ämídí ovâytuchänú?i?in, hewänbo Yôesi Tádá ho natú in to?wén dívíwhäyupí?indá ovâytuchänukhâymáa?in, gá iví wí? ayda? ûn'ändiví?piye? wídfívihäyupí?dán. ¹⁹ Yôesi Tádáví ay náä oepáa k'aydipiye? na?ä? wí? kohthay waagibá namúnídí hedânhó t'owa dínkeepuwídí, hewänbo t'owa yä?dâapí dívitsiyekanhondi khüu eeyebo diyéen?in shánkí ovâyhí?an i kohthay ipiye? dimú-ív?wedi. Hedânhó Yôesi Tádádí ná?in t'owabá ovâytuchänukhâymáa. ²⁰ To?wén t'ähkí yä?dâapí dívitsiyekanhonnindá i kohthay dâyt'ay,

heđihio ipiye⁷ wídimänpi, hää dívitsiyekanhonni dínkeepuwí⁸in wídida⁹pídí. ²¹Hewänbo to¹⁰wén in ta¹¹gen dívikanhonnin i kohtay ipiye⁷ dimän, heđânhho nakeepuwídí hääwi dívikanhondi Yôesi Tádádí ovâykhägë¹²dodi díví¹³amídi.”

John i p'ó?p'oekandi Jesus-ví¹⁴gedi ihí¹⁵máa

²²Hedâhá¹⁶ Jesus-á iví khägë¹⁷nindâdí oe Judea nangeipiye⁷ dimää, hedî iwáy wáhâ¹⁸ diyi¹⁹ ihaydi wén t'owa ovâyp'ó?p'oe²⁰an. ²³⁻²⁴In Hudíyo tsonnindi John i p'ó?p'oekandi wa²¹wí²²öepansögepi, hedî idî wá²³ t'owa ovâyp'ó?p'oe²⁴o?. Kin i²⁵o? oe Aenon diwe, i-á Salim tso²⁶wa naná, iwe báyékí p'oe nayıdi, hedî t'owa iví²⁷piye⁷ dimää ovâyp'ó?p'oe²⁸amídi.

²⁵Ihaydá John-bí khägë¹⁷nin wí Hudíyo-ádí p'ó?p'oekan ni²⁹gedi dívítuhânbó³⁰. ²⁶Hedîho John-bí³¹piye⁷ dimäädi öetü³²an, “Hâhkandí, i to sen oe Jordan p'o³³ p'ánä hânhay ü-ádí nayı³⁴i hedâ iví³⁵gedi in t'owa үdi ovâytu³⁶andi?, nää báyékí t'owa iví³⁷piye⁷ dimän idî ovâyp'ó?p'oe³⁸amídi.”

²⁷John-di ovâytu³⁹an, “Hääwi i to⁴⁰wí oe makówá na⁴¹ándidi dímâgi⁴²idä⁴³mân âyhónde⁴⁴. ²⁸Hâjdankánbo naa otú i to Yôesi Tádádí öesóge⁴⁵i? t'owa ovây⁴⁶aywoenídí wó⁴⁷muupí, hebo iví páadébo Yôesi Tádádí naa dísan, hedî undá hää otú waa ít'oe. ²⁹Hâjadi dínkhohtsaqaná⁴⁸ dihaydi i soyangi namuu⁴⁹iví k'ema iví nú⁵⁰ nawin, hedî i soyangi ihí⁵¹máadí nat'oe⁵²di ná⁵³i k'ema báyékí nahílchanpóe, hedî i sâa⁵⁴i i soyingivi⁵⁵ ho namuu. Nää-á hanbá naa-á i soyingivi k'ema waagibá hânho ohílhchaq, gá in t'owa Jesus-ví⁵⁶piye⁷bá dimändân iví⁵⁷in ünmúnídí. ³⁰Nakhây⁵⁸? Jesus-á shánkí kw⁵⁹lyeipiye⁷ öetege-í⁶⁰in, hedâ naa-á hääbo omuupí waa opuwí.

³¹“Jesus-á oe makówádí na⁶¹ä, hedîho t'ähkívi shánkí hay⁶²i namuu. Naa nää oepáa k'aydiwi⁶³ omuu, hedîho wí náadíwi waagibá dâyhée⁶⁴o? náadí⁶⁵idä⁶⁶ omuudi, hewänbo i-á makówádí na⁶⁷ädi t'ähkívi shánkí hay⁶⁸i namuu. ³²Hääwi imû⁶⁹ i⁷⁰gedi hedâ nat'oe⁷¹gedá ihée⁷²o?, hewänbo wén häyúhaya⁷³idä⁷⁴ t'owa hää natû⁷⁵nin önséeg⁷⁶o?. ³³Hewänbo to⁷⁷wén iví hí⁷⁸dâyséeg⁷⁹o?di handidi dâykeeyo⁸⁰dívíwhâyunde⁸¹in Yôesi Tádá ta⁸²ge ihée⁸³o⁸⁴in. ³⁴Yôesi Tádáví ay isandi-á Yôesi Tádáví hí⁸⁵ ihée⁸⁶o?, gá Yôesi Tádádá khâqagipí i Yä⁸⁷dâa⁸⁸i P'oe⁸⁹aqahâ⁹⁰ ho óemágidân. ³⁵Yôesi Tádá iví ay iséegidí t'ähkí tsonkhuu óemágí hääwi t'ähkí i⁹¹gedi natsonyéenidí. ³⁶To⁹²wén t'ähkí Yôesi Tádáví ayví⁹³piye⁷ dívíwhâyunde⁸¹in wówátsi nahándepe⁹⁴in dâymáa, hewänbo to⁹⁵wén iví ay ônt'óyandepi⁹⁶indá ná⁹⁷in wówátsi wídatyamá⁹⁸ve-ípí, indá Yôesi Tádádí hânhay wänbo t'ähkí ovâytuchânu⁹⁹bé-í.”

4

Jesus-ádí wí Samaria-wi kwee-ádí dânhée¹⁰⁰an

¹⁻³In Pharisees dínhanginpóe shánkí báyékí t'owa Jesus-ví¹⁰¹piye⁷ dívíwhâyunde¹⁰²in, hedâ John i p'ó?p'oekandi ví shánkí Jesus-di ovâyp'ó?p'oe¹⁰³o?. (Hewänbo Jesus-ví khägë¹⁰⁴nindidä¹⁰⁵ t'owa ovâyp'ó?p'oe¹⁰⁶o?, idâ yoe.) Hedî ná¹⁰⁷i hääwi i¹⁰⁸gedi in Pharisees dit'oe¹⁰⁹in Jesus ün-hanginpóe ihaydi, i-ádî iví khägë¹⁰⁴nindâdí Judea nangedi dipee hedî oe Galilee nangeipiye⁷ dimää. ¹¹⁰Galilee-piye⁷ namän dihaydi oe Samaria nange i¹¹¹gedi ünpulpho¹¹²?. ¹¹³Taage púnú¹¹⁴naná¹¹⁵ dihaydi wí Samaria-wi búu¹¹⁶ay Sychar gin dâytu¹¹⁷o? iwe napówá. Sychar-á kayí¹¹⁸ wínanáhpí wí nava iwedi hán¹¹⁹oebo Jacob-di iví ay Joseph óemágí¹²⁰i?. Ee dâyp'oe¹²¹whahónde¹²² iwe Jacob ishâä¹²³i naná, hedî Jesus kayí¹²⁴ wâhâädi na¹²⁵ädiho nakaykhanmuudi ee hângé isóge ikaykhanwówá¹²⁶amídi.

⁷Wí Samaria-wi kwee ip'oe¹²⁷whahóndí napówá, hedî Jesus-di öetü¹²⁸an, “Wí p'oe dímâäa donsúwâ¹²⁹ídí.” ⁸Jesus-ví khägë¹³⁰nin i búu¹³¹aypiye⁷ ho dikoegi¹³²kunmää, heđihio i-á wí¹³³bo na¹³⁴án. ⁹Hudíyo-ádí Samaria-¹³⁵indâdí wídatyamá, hedîho i kweedi öetü¹³⁶an, “U-á Hudíyo unmuu, hedî naa-á Samaria-wi-á omuu. Hedi háadan үdi díp'oesuwâgë¹³⁷da¹³⁸máa?” ¹⁰Jesus-di öetü¹³⁹an, “Wí¹⁴⁰hanginnáhpí hääwi Yôesi Tádá napäyi¹⁴¹in, hedâ wá¹⁴² to¹⁴³wí naa i wíp'oe¹⁴⁴máa? omuu¹⁴⁵in wí¹⁴⁶hanginnáhpí. Ühanginnândáho¹⁴⁷ үdá naa díp'oe¹⁴⁸suwâdaa¹⁴⁹amíwän, hedî naadá p'oe nawówátsipäy¹⁵⁰i wímâäníwän.” ¹¹I kweedi öetü¹⁵¹an,

"Má?mää, hääwí wänbo wínâamáapí p'oe whakhongí?in, hedí náwe dâyp'oe whahónde? iwá nawä?an. Hedí hândidan ná?i p'oe nawówâtsipäyí?i nâawhahóní? ¹² Na?inbí hehâäwi thehtây pahpâa Jacob-di nää dâyp'oe whahónde? iwe na?in dînyoe?an. I-ádí iví e?nûndâdí hedá iví hääpan hääwêndâdí i p'oe nâwedí dâywahahógi?i dâysuwânde?. Ti un?ânde? үá Jacob-ví shânkí hay?i unmuu?in gâhán?" ¹³ Jesus-di óetu?an, "To?wén t'âhkí nâwedí dâyp'oesuwânde? in wiyá dip'oesá?aapuwí, ¹⁴ hewänbo ná?i p'oe naadi t'owa dovâymä?i?-á dâysuwâdä, há?to wiyá dip'oesá?aapuwí. I p'oe naadi dovâymä?i-á wí p'ohpee inbí p?ná waagibá napuwí, hedí iwediho in wówâtsi nahândepí?in dâykéyi." ¹⁵ I kweedí óetu?an, "Má?mää, ná?i p'oe i?gedi bih?mää?i dímmää, wiyá wi?op'oesá?aapuwípídí, hedânho ihaydá? náwe wi?op'ohkhonná?be-ípídí."

¹⁶ Jesus-di óetu?an, "Ya? ópün, uví sedó mânkéyí hedá nâäpiye? nâamá?í." "Wídînsen-nánplí" gin í kweedí óetu?an. ¹⁷ Jesus-di óetu?an, "Ta?gendi untú wi?úsennânpí?in. ¹⁸ P'lánán khóhtsä?i unmuu, hedí ná?i sen nää unthaa?i-ádí uví sedó ta?gendi wi?úmuupí."

¹⁹ I kweedí óetu?an, "Má?mää, nää naa dînkeeyan wí Yôesi Tâdâví tukhe?bi? unmuu?in. ²⁰ Na?in Samaria-?in t'owa gimu?inbí páadé kâ?ä?indí Yôesi Tâdâ ná?i p'in kw'âye óe?a?ginmä?, hewänbo un Hudíyo-á itû? oe Jerusalem búu?ú iwebo t'owa dînkhâ?ä? Yôesi Tâdâ óe?a?ginmâäní?in." ²¹ Jesus-di i kwee óetu?an, "Biwhâyú?i ná?in: Owáy wí thaa naná? diwe t'owadi Yôesi Tâdâ óe?a?ginmâäní ná?i p'in diweda?bá yoe háa oe Jerusalem diweda?bá yoe. ²² Un Samaria-?in ta?gendi wi?únhanginnâhpí to?wí bîn?a?ginmä?in, hewänbo na?in Hudíyo-á gínhanginnâ to?wí ây?a?ginmä?in, gá Yôesi Tâdâdí na?in Hudíyo díde?mandâh hedihio i to?wí t'owa ovây?aywonkhâymâa?i-á Hudíyo-âhnamuu. ²³ Hedí nää iwedi páadépiye? in to?wén Yôesi Tâdâ dây?a?ginmä?indí ta?genda? hedá pín ta?gehaydá óe?a?ginpâkhâymâa. Ki?min t'owa-áho i Tâdâ nada? óe?a?ginmâäní?in. ²⁴ Yôesi Tâdâ-á p'oe wâqâhâdä? namuu, hedí in óe?a?ginmä?in dînkhâ?ä? ta?genda? hedá pín ta?gehaydá óe?a?ginmâäní?in."

²⁵ I kweedí óetu?an, "Naa dînhanginnâ i to?wí Yôesi Tâdâdí óesogekhâymâa?i? t'owa ovây?aywoenídí na?ä?", Christ gin óetu?o?i?. Napówá ihaydá hääwí t'âhkí dîn-thaykankhâymâa na?in." ²⁶ Jesus-di óetu?an, "Naadi wi?í?mää?i-âh omuu."

²⁷ Ihaydibá Jesus-ví khâge?nin diwâypówá, hedí hânho ovâyhâa?an wí kwee-ádí ih?mâadí, hewänbo to?widí wänbo i kwee wi?óetsikáyinpí, "Hää?an unda??" hedí Jesus wänbo wâ? wi?óetsikáyinpí, "Hâadan i kwee-ádí bih?mää?"

²⁸⁻²⁹ Ihaydibá i kwee iví p'onbay iwe iyo?andi i búu?ú?aypiye? namää, hedí in t'owa ovâytu?an, "Bíkâ?ve bînmúnídí wí sen t'âhkí háa naa dây?annin dítu?andi?". Tigúbá i-á i to?wí namuu Yôesi Tâdâdí óesogekhâymâa?i? t'owa ovây?aywoenídí." ³⁰ Hedihó? in t'owa i búu?ú?ay iwedi dipeedi iwây Jesus nayí? iwe piye? dimää.

³¹ Wa?di in t'owa búu?údí di?ädbá Jesus-ví khâge?nindi óetumâa, "Hâhkandi?", shânkí yänbedi nääbo bihûyämi." ³² Iđi ovâytu?an, "Naa pihâawi koegí? dómâa, un i?gedi wi?únhanginnâhpí?." ³³ Iví khâge?nin wi?nâ tâye dívitsika?mää, "Ti wí to?wídí ônkoegí?kán, gâhâ?" ³⁴ Jesus-di ovâytu?an, "Hâa i to?wí naa dísandi? nada? waagibó naa dây?o?, hedí in t'ðe idi naa dîkanyônnin dôbowakhâymâa. Ná?i hääwí dô?o?i? naví koegí? waagi?bá dînmuu.

³⁵⁻³⁶ Kin t'owa ditu?pi?an: Dâyko?yiko? iwedi dâyhääwí?ge?o pu? wahay yôenu p'oe naná. Hewänbo naadi wâytumâa, híwó?gí binmú?dí in t'owa hää? nava i?ge di?ä?in. Hä?in t'owa-á dikhâymuu ovâywé?ge?amidí hääwí napaa?i waagibá, hedí undâ hääwí wé?gekan-nin waagi?inbá-á ímuudi hä?in t'owa-á bînwé?ge?amí Yôesi Tâdâví?piye? bînhûuwídí. Hedí kin úví?an dihaydá Yôesi Tâdâdí wovâywâ?âa-í, hedí in t'owa-á in wówâtsi nahândepí?in dâykéyi. Wây-á wêndâ ho Yôesi Tâdâví? ovâykoe inbí p?ná khô?yé, wí to?wí iko?yiko? waagibá, hedí in wé?ge?indâdí undâdí úvâlhchannamí hä?in t'owa bînwé?ge?an dihaydá.

³⁷ T'owa ditu?pi?an: Wí to?wí iko?, wiyá to?wí-á ihääwé?ge?o?. Hedí háa ditu? waa nää

ta'gendi napuwí. ³⁸ Wáy úvít'ôe'anpf'yeipyé? naadi wâysangít'oe in t'owa Yôesi Tádágí? bînwé?ge'ämídí. Unbí pâadébo wây-á to?wén dívít'oe?an, hedí in t'oe díví?annin namuuđi undáho in t'owa bînwé?gekhâymáa."

³⁹ Oe Sychar búu?ú báyékí t'owa Jesus-ví?piye? ho dívíwhäyü gá i kweedi ovâytü?andân, "Jesus-di háa dáy?annin t'ähkí naa dítu?an." ⁴⁰ Hediho ná?in t'owa Jesus-ví?we dipówá ihaydi óedaa?an indádí nachá?nídí, hedího wíye thaa iwe iwóyí?.

⁴¹ Ti?úugédí wây-á shánkí báyékí t'owa iwe?in Jesus-ví?dit'oedi ivi?piye? dívíwhäyü,

⁴² hedí ná?in t'owadi i kwee óety?an, "Näbáha? ivi?piye? na?in ívíwhäyü, hewänbo ụ untúdida?bá yoe, na?in wi?bo ivi?hi? git'oe, hedá gínhanginná ta'gendi ná?i-an t'ähkí t'owagi?i aywondi namuu?in."

Jesus-di wí sen hay?iví e?nú ônhehkháa?an

⁴³ In wíye thaa daphade ihaydi Jesus iwáygédí iyâa?odi oe Galilee nangepeiyé? namää.

⁴⁴ I-á wi?bo ho natú, "Wí Yôesi Tádáví tuki?we dipówá ihaydi óedaa?anhé?bi? ivi?nangebo wídâya?ginpí," ⁴⁵ hewänbo oe Galilee nange Jesus napówá ihaydi in Galilee-windi óeséegíké?, gá oे Jerusalem díñshánkí?díná? dihaydi in wá? iwebá diyidân, hedí t'ähkí i?andi? óemû?.

⁴⁶ Ee Galilee nange iwebá, i búu?ú?ay Cana gin dâytü?o iweipyé? Jesus nawáymää. Iwânkun naná hândídí p'oedi ho iméenapaa. Ee Cana wí sen hay?i nayi?, hedí ivi?e?nú oe Capernaum búu?ú?ay iwe ûnhayk'oe. ⁴⁷ Ná?i sendá ûnhanginpóe Jesus oe Judea nangedi na?äjadi Galilee nange napówá?in, hedího Jesus na?án diweipyé? namäädi óetsikáyin, "Ti naví?piye? unmú?í naví ay dînhehkháamâänídí? I-á chuwa k'áygé nak'oe." ⁴⁸ Jesus-di óetu?an, "Un t'owa t'ämägi? pínnán t'oe bînmündepídá há?to naví?piye? úvíwhäyú?í." ⁴⁹ I sendi Jesus óetu?an, "Na?inbí Sedó, naa-ádlí ókä?ve naví ay hehkháa dînmâänídí wídînchúapóe-ípídí." ⁵⁰ Jesus-di óetu?an, "Uví?piye? ópûn, uví ay úwówaho?." I sen háa Jesus-di óetu?an waa iwhäyü, hedího? iwebi namää. ⁵¹ Wa?di namän dihaydibo? ivi?t'oe?indi óeyaydi óetu?an ivi?ay ûnwówaho?in. ⁵² Iđi ovâytsikáyin, "Háyú ihaydan naná ûnhehkháapóe ihaydi?" Óetu?an, "Tså?di thé?eedi wí? iwe i tsâwâp?íde ûnhán." ⁵³ I tâdá ûn?ánpówá wí? ihaydibá naná?nin Jesus-di óetu?an dihaydi, "Uví ay úwówowa," hedího? i?ádí ivi?k'ayi?indádí Jesus-ví?piye? dívíwhäyü.

⁵⁴ Jesus Judea-di namäädi oe Galilee wa? nayi? ihaydi, ná?inho in wáyging?in pínnán ovâykeeyannin namuu.

5

Jesus-di wí sen i p'obú?ay iwe óehehkháamági

¹ Wíyá hâädi naná? diwe in Hudfyo díñshánkí?díná, hedí Jesus oe Jerusalem-piye? nawáymää. ² Oe Jerusalem wí p'obú?ay nak'oe, i-á Hebrew tûudi "Bethesda" gin dâytü?o?. P'o kíngé p'qanu pohtâa?ay nawhaadikw'ó, hedí iwe nú? wén phódi nachá i búu?ú?in tehpaa iwe, "K'lúwági?in Phôdi" gin dâytü?o?. ³⁻⁵ Ná?i pohtâa phoe?o eeye báyékí t'owa dihaywhaakw'ló. Wáy wén ditsi?t'aamuu, wáy wéndá pôwhâ?niin dimuu, hedá wây-á wídn?ä?yâkankooedipí. Iwe wí sen powintâ?di khâave pâyao nahay?i? nak'oe. ⁶ Jesus-di ná?i sen iwe nak'oeidí óemû?, hedí ûnhanginná báyékí pâyao nahay?in, hedího? óetsikáyin, "Ti úhehkháapúw?in unda??" ⁷ I nahay?idi Jesus óetu?an, "Má?mâä, naa to?wí wânbo wídîn?ánpí díp'osóge-ídí nap'o?ä?yäpo? ihaydi. Wa?di ots'ünidí dâysó?dînde? ihaydibo?, wíyá to?wí-á naví pâadébo-á nats'lúya??" ⁸ Jesus-di óetu?an, "Ówínu, uví whohpâ?ay mânke?di óyiyé." ⁹ Wesebo i sen nawówadi iw  nu, hedí ivi?whohpâ?ay ik  di natsiyedee.

I thaa ná?in napóe ihaydi Hudfyo kaykhanówá thaa-á naná. ¹⁰ In p'ó?dédi?in Hudfyo?di i sen óetu?an, "Nää thaa kaykhanówá thaa naná. Nakhâak'oe uví whohpâ?ay wóegé uny  enidí." ¹¹ Iđi ovâytü?an, "I sen dînhehkháa?andidân dítu?an, 'Uví whohpâ?ay mânke?di óyiyé.' " ¹²⁻¹³ Indi óetsikáyin, "To-an i sen namuu ha?wâa wóetü?andi??" Hewänbo i sen

nawówa'i? wí?únhanginnáhpí to?wí namuu?in, gá báyékí t'owa iwe diyidân, hedí Jesus-á óemû?pidbo iwedí iyâa?an.

¹⁴ Hây napoe ihaydi Jesus-di i sen i méesate hay?i iwe óeyay, hedí óetü?an, “Ót'óyan, úhehkhápoe, hedihó nää-á wíyá wívit'aywó?nâamípí, hääwí shánkí p'ândík? wí?úpúwípídí.” ¹⁵ I sen iwáygédi namäädi in Hudíyoví p'ó?dédi?in ovâytu?an Jesus-dânhó hehkháká óemägi?in.

¹⁶ Hedihó nää?indi Jesus óeyanákímáa, gá kí?bi hääwí ikanhondân kaykhanwówá thaah eeeye wänbo?. ¹⁷ Jesus-di ovâytu?an, “Naví Tâdâ häädi wänbo t'âhkí it'ôemáa, hedí naa-á hanbá, hedânhó nää?i hääwí dökanhon.” ¹⁸ Nää?in natü ihaydi in Hudíyoví p'ó?dédi?in shánkí wänbo dida? óedahéy?in, i kaykhanwówá thaah t'a?ginhánündedida?bá yoe, hewänbo wá? natüdân Yôesi Tâdâ-á iví tâdâ ûnmuu, hedí kindidihó? hääwí i-âdí Yôesi Tâdâ-âdí handâ? damuu waagibá i?o?.

Yôesi Tâdâdí Jesus tsonkhuu óemägi

¹⁹ Jesus-di ovâytu?an, “Hâa i Tâdâ i?o?in naa dómúnde?, hedí inbá naa dây?o?. Naa i ay omuu?i wídînkoedipí hääwí wí?bo dây?amidí. Hääwí i Tâdâ i?o?i naa hanbá dây?o?. ²⁰ I Tâdâdí naa díséegí, hedihó hääwí t'âhkí i?o?i dînkeeyo?, hedí idâ hääwí shánkí he?endi-á dô?am?i?in naa dînkekankhâymáa, hedânhó un wovâyhâa?amidí. ²¹ I Tâdâdí t'owa dichuu?in ovâywówápa?, hedí handidibá naa i ay omuu?idi in to?wén naa oda?in wówâtsi dovâymâäní. ²²⁻²³ I Tâdâ wänbo wínatýnípí t'owaví?gedi hâa híwó? hâa híwó?pí dív?annin. Idi naa i ay omuu?i dînk'û? han dô?amidí, hedânhó t'âhkí t'owadi naa dî?geenidí, i Tâdâ óe?a?gin waabá. To?wêndi naa i ay omuu?i? wídi?a?ginpídi i Tâdâ naa dísandi? wänbo-á wídây?a?ginpí.

²⁴ “Ta?gendi wâytumáa, to?wén naví hí? dînt'óyandedi hedâ i naa dísandiví?piye? dívíwhäyundedá wówâtsi nahândepí?in dâymáa, hedí wí?ovâytuchänú-ípí. Chu?in waagi?inbá nää? wídimuupí, gá wówâtsi dâyké?dân. ²⁵ Ta?gendi wâytumáa, nää? iwedí pâadépiye? in chu?in waagi?inbá dimuu?in naví tuu? dit'óe-í, naa Yôesi Tâdâví ay omuu?i?, hedí in dívít'óyande?indá wówâtsi dâykéyí. ²⁶ I Tâdâ in wówâtsi napäyi?, hedí handidibá naa i ay omuu?i dînk'û? t'owa dovâywówâtsimâänidí. ²⁷ Hedâ idâ naa dînk'û? t'owa dovâykeekw?óenidí hâa híwó? hâa híwó?pí dív?annin, gá naa wâ? t'owabá opóedân. ²⁸ Nää?in naví hí? wâytumáa?indi wíwovâyhâa?amípí. Owây wí thaah nanâ? diwe in penípho eeeye dikw?ó?nin naví tuu? dit'óe-í, ²⁹ hedí ee dikhâ?kw?ó? deeyedi dipeegít'óe. In to?wén híwó? dívítysiye?annin chuwa iwedí ovâypiyegít'óe wówâtsi dâykéyidí, hedí in to?wén yâ?dâapí dívítysiye?annindá chuwa iwedí wâ? ovâypiyekhâymáa inbí tuchänü dâykéyidí.

³⁰ “Naa wí?bo háabo wídînkoedipí dây?amidí, hewänbo naa t'owaví?gedi otq? háawin dimuu?in Yôesi Tâdâdí díty?an waabá, hedânhó hâa otq? waa inbí?gedi ta?gen namuu, gá dây?odân hâa i Tâdâ naa dísandi? nada? waagi, hâa naa owänpida? waagá yoe.”

Hâdîdan gínhanginná to?wí Jesus namuu?in?

³¹ “Naa wí?bo naví?gedi dâyhí?mâadí ma?dân un ítýní naví hí? ta?gen wídînmuupí?in. ³² Hewänbo wíyá to?wí naví?gedi ihée?o?i nayí?, hedí naa dînhanginná hâa naví?gedi ihée?o?in ta?gen namuu?in. ³³ Undâ John i p'ó?p'oekandiví?piye? t'owa bînsan óehée?amidí, hedí i-â in ta?gen naví?gedi natü. ³⁴ Hâa t'owa naví?gedi ditq? waa naa-á wídîntâypí, hewänbo John-bí hí? i?gedi wâytumáa hedânhó hâa natü?in úvíwhäyú-ídí hedâ wovây?ay-woenidí. ³⁵ John-dâ wén phakó nakomuudi nakohkeepâyi?in waagibá namú?de, hedí wí hây tâhkí ho iví kohthaydi wovâyhâchannan. ³⁶ Hewänbo wí hääwí shánkí hay?i namuu John-bí hí?víwedí, hedí nää?i hääwídâ wovâykeeyo? to?wí omuu?in. Kinnân namuu: Hâa i Tâdâdí díyôn waa dâykanhon, hedí nää?i hääwí dâykanhondi? bînmû?di wovâykeeyo? i Tâdâdí naa dísannin. ³⁷ Hedâ i Tâdâ dísandi? wâ? naví?gedi ihée?an. Hewänbo undâ hânhay wänbo iví tuu? wí?ít'oeepí, hedí hâawi i namuu?in wívînmû?pí, ³⁸ hedí iví hí? unbí p?nâ? khó?yé wívînmâapí, gá naví?piye? wí?úvíwhäyundepidân, tobâ idi dísan wänbo?. ³⁹ Yôesi

Tádáví tā'nin áyîngidi bîntuq'ó?, gá f'ândedân iwe únhanginpúwí'in hádídí wówátsi nahándeþ'i in bînkéy'l'in, hedî ná?in tā'nin diwebá naví'gedi natû?. ⁴⁰ Hewänbo naví'piyá wí?íká?äqâda?pí ná?in wówátsi bînkéy'ídí.

⁴¹ "T'owa naví'gedi híwó? dívihée? qamí? in naa wó?wänpit'oeda?pí. ⁴² Háawin un ímuu? in naa dînhanginná. Unbi pí?ná khó?yé Yôesi Tádá wívînséegípí. ⁴³ Naví Tádádí dísandibo o?äq hedî undi wídséegiké?pí. Hewänbo wíyá to?wí wi?bo nawänpi?äqdá, i-á ma? bînséegikéyí. ⁴⁴ Hák i wí?dá? Yôesi na?ândi? unbí?gedi natû?nin áyîngi wíwovâymâhpí, hák híwó?gí natû? hák yoe, hewänbo in t'owa híwó? unbí?gedi dívihée?oqá inbí tûu híhchandi bînhondé?. Hedândo wí?únkoedipí naví'piyé? úvíwhäyú-ídí. ⁴⁵ Hewänbo wí?í?qanípí naadân unbí t'aywó?di i?gedi i Tádá dót'ehpidekhâymâa?in. Í?ânde? ná?i hí? Moses itâ?nandidi wovây?aywonkhâymâa?in, hewänbo iví hí?dbá unbí t'aywó?di únkeepuwí, hedîho idân wovây?ehpidekhâymâa. ⁴⁶ Moses naví'gedi itâ?nan, hedîho iví hí? ta?gendi bînwhäyudáho naví'piyé? wá? úvíwhäyú-íwän. ⁴⁷ Hewänbo hák itâ?nannin wívînwhäyundepí, hedândo hádîdan naví hí? dînwhäyú-í?" kin Jesus-di ovâytu?an.

6

Jesus-di in p'áqanú maapaasôn senâ?dá in wé?ge?in t'owa-á ovâyhúuyôñ

¹ Wíyá hâädi Jesus oe Galilee p'oekwí? p'áñäpiye? namää. (Ná?i p'oekwîndá Tiberias wá? gin dâytu?o?) ² Bâyékí t'owaði iví pínnán ovâykeeyandi in dihay?in ovâyhehkhâmâdi dâymû?di öeyuhuhon. ³⁻⁴ In Hudíyoví shánkí?di Passover gin dâytu?o?i púnu? naná. Jesus-á iví khâgë?nindâdí oe p'in kw'âyepiye? dipee hedî iwe dívíkw'l'ði. ⁵ Jesus ibeedí bâyékí t'owa iví'piyé? di?ädi ovâymû?, hedîho Philip óetsikáyin, "Wâhâä-an ihay koegi? âykumâ-í t'âhkí ná?in t'owa dâyk'óe-ígi?" ⁶ Jesus-á wí?bo ûnhanginná hák ikhâymâa?in, hewänbo ná?in Philip óetsikáyin óetayi?nídí hânnangúbá natûní?in. ⁷ Philip-di óetü?an, "Wâygín tâgintä (200) thaaz t'ôe díví?andi wá?âa ihay wa? wíñayipí ovâykoegi?kumâ-íðí, tobá t'âhkíðibó hí?indä? diyâmu wänbo."?

⁸⁻⁹ Wíyá khâgë?di? Andrew gin nakhâwâ?i?, i-á Simon Peter-ví tî?ûu ûnmuu?idi Jesus óetü?an, "Nâwe wí enûkáy nayi?, i-á p'áqanú tahtâ phó?i pávâ?ây hedâ wíye paa-á imáa, hewänbo hâ?i-á ihay wíñayipí t'âhkí ná?in t'owa ovâyhúuyôdenidí." ¹⁰ Iwâygé bâyékí natâasaa, hedîho Jesus iví khâgë?nin itû?an in t'owa nangebo? ovâykwoyôení, hedî han díví?an. In senâ?d?ibo p'áqanú maapaasôn (5,000) ihay diyi?. ¹¹ Jesus i pávâ ihogidi Yôesi Tádá óekû?daa?an, hedî ivi khâgë?nin ovây?andi ovâytu?an in t'owa iwâygé dikw'l'ó?nin wí?inbo? ovâymâánidí, hedî hanbá in paa-á ovâymâgi. Hâyú in t'owa dida? ihay dâyk'oe, ¹² hedî dívishu?an dihaydi Jesus iví khâgë?nin itû?an, "Binwé?ge?an hâ?i dínpahde?i?, hedândo hâjâwí wänbo wínapedée-ípíðí." ¹³ Hedîho t'âhkí dâywé?ge?an dihaydi, tâ?di wíye t'ún dâyp'íde i naphade?i pávâ iweði, in t'owa i p'áqanú pávâ?ây dâyk'oe ihaydi.

¹⁴ In t'owa ná?in pínnán ovâykeeyannin dâymû?di ditú, "Ta?gendi ná?i-âñ i Yôesi Tádáví tukhë?bi? namuu, iví?gedi nata?muu náä oepáa k'aydikiye? na?ä?" ¹⁵ Jesus ûnhanginná dida? óekaygikhâymâa?in inbí tsundi hay'i? óesóge-íðí, hedîho? iwâygédi wíyá oe p'in kw'âyepiye?bá wí?bo namää.

Jesus p'oe kw'âyé nayi?

¹⁶ Kindi napuwamän dihaydi Jesus-ví khâgë?nin oe p'oekwíngékiye? diwhâ. ¹⁷ Wí kophênbay iwe dívítögi, p'oeqwí? p'áñäpiye? oe Caperناum-piye? diwâymu-íðí. Wa? dimän dihaydibo? nakhuupóe, hedî Jesus inbí?we wa?di wínapowápi. ¹⁸ Ihaydi kaygi iwa?an hedî hâñho nap'oet'úkhípóe. ¹⁹ I kophênbay i dây?osande?i phéðí dâysayde?, hedî ma?di poeye hák yôenu míya dimää ihaydi Jesus p'oe kw'âyé nayidi i kophênbay tso?wapiye? na?ädi óemû?, hedî dikhuwôeda?póe. ²⁰ Hebo idá ovâytu?an, "Naa Jesus-âñ omuu, wí?ikhuwôeda?pí." ²¹ Hedîho híhchandi kophênbay iwe óetögi, hedî p'o kí?ge dimänninnäpiye? wesebo dipówá.

In t'owadi Jesus óetuwämää

²² In báyékí t'owa wa⁷di oe p'o⁷ plánäbo diyi⁷indi Jesus-ví khäge⁷nin ho ovâymû⁷ i kophênbay iwe wí⁷bo dívítogidi iwedi dimú-ídí, hedîho dínhanginná Jesus indádí wínamäpí⁷in. Wí⁷dä⁷ wí kophênbay iwe na⁷ánwän, hedîho di⁷ân Jesus-á wa⁷di iwebo na⁷annin. ²³Wíyá tháwândá wây-á kophênbay hí⁷ímnin oe Tiberias búu⁷údí di⁷ägä, hedî iwyá Jesus i pávágí⁷ ikú⁷daamágidi in t'owa dâyk'oe iwe tso⁷wa diwhi⁷kw'ó. ²⁴Hedî Jesus-á iví khäge⁷nindá iwe wídiyipí⁷in in t'owa dâymû⁷ ihaydi, in kophênbay eeye dívítogikidí oe Capernaum búu⁷úaypiye⁷ dimää öenuwâ⁷ídí.

Jesus natü i-á i pává nawówátsipäyí⁷ i namuu⁷in

²⁵ In t'owadi Jesus oe p'o⁷ plánä oéshaadi óetsikáyin, "Háhkandi", hâgädan unpówá náwe?" ²⁶Jesus-di ovâytu⁷an, "Ta⁷gendi wâytumáa, i pínnán naadi wâykeeyandibô nakeepo⁷ naa Yôesi Tádáví⁷wedi o⁷ägä⁷in, hewänbo hä⁷i bñmû⁷di naa ví khäge⁷nindá iwe wídiyiwídítwämäapí, i pává bñnk'oeđi íshuhpöedibô dítwämáa. ²⁷I koegí⁷ wówátsi nahándepe⁷in napäyí⁷ipye⁷ úvíkhägä-í, i koegí⁷ nahá⁷dânpo⁷ipiyedä⁷bá yoe. Naa t'ähkí t'owagí⁷ o⁷aypuýä⁷idi kí⁷bi koegí⁷ wâymâání, gá Yôesi Tádádí kee⁷eedi dñlk'ú⁷dân kin dây⁷amídí⁷ kin ovâytu⁷an. ²⁸Hedîho óetsikáyin, "Hânnan íví⁷amí Yôesi Tádá áyhíhchan-mâänídí?" ²⁹Jesus-di ovâytu⁷an, "Gá kinnán: Naa i Yôesi Tádádí dísandiví⁷piye⁷ úvíwhäyú-í. Ná⁷innán Yôesi Tádá nada⁷ úví⁷amí⁷in." ³⁰Indi óetsikáyin, "Háawin pínnánnan üdi dînkeeyamí hedândo wînwhäyú-ídí? Hânnan bikhâymâa?" ³¹Na⁷inbí hehâgäwin thehtây pahpâ⁷in gínmuu⁷in owá ahkónu iwéngé diyi⁷ ihaydi ná⁷i koegí⁷ manna gin dâytu⁷o⁷i dâyk'oe. Yôesi Tádáví tå⁷nin diwe kinnán natq⁷muu:

Pává makówadí ovâymâgi dâyk'oe-ídí.

³²Ti hääwí ihaybá úkoedi?" Jesus-di ovâytu⁷an, "Ta⁷gendi wâytumáa, Moses-á hä⁷i pává wí⁷imágipí, naví Tádá-ân imágí. Hedî hä⁷i pává-á kodí⁷di makówáwi pává wínamuupí, hewänbo nää-á naví Tádádá ta⁷gendi makówáwi pává wovâymâ? ³³Hedî ná⁷i pává Yôesi Tádá napäyí⁷i-á makówadí na⁷ägä⁷in namuu, hedî t'ähkí t'owa wówátsi ovâymâ?"

³⁴Indi óetü⁷an, "Na⁷inbí Sedó, hâgädi wänbo t'ähkí kí⁷bi pává dímá⁷ve-í." ³⁵Jesus-di ovâytu⁷an, "Naa-ân pává waagi⁷bá omuu, t'owa wówátsi napäyí⁷í? To⁷wí naví⁷piye⁷ na⁷ägä⁷i-á há⁷to nahâhséní, hedî to⁷wí naví⁷piye⁷ iwhäyú⁷i-á há⁷to nap'oesa⁷aapuwí.

³⁶"Hewänbo ho wâytu⁷an waa, tobáhháa dímnú⁷ wärbo⁷, naa wídinwhäyundepí. ³⁷To⁷wén naví Tádádí naa dímá⁷in naví⁷piye⁷ di⁷ägä⁷í, hedî to⁷wí wänbo naví⁷piye⁷ na⁷ägä⁷i-á naadi há⁷to dôyoegí⁷amí. ³⁸Naa oe makówadí owhá dây⁷amídí hâa idí dísandi⁷ nada⁷ waagi, hâa naa oda⁷ waagá yoe. ³⁹I dísandi⁷ nada⁷ in t'owa naa dímá⁷in naadi dovây⁷ayíngi⁷amí⁷in hedândo wí⁷ wänbo in diwedí wínapedée-ípí, hewänbo i t'ä⁷gi thaanana⁷ dihaydi naadi in t'ähkí wíyá dovâywâywâpaa-í. ⁴⁰Kinho naví Tádá nada⁷ dây⁷amí⁷in, gá nada⁷dân t'ähkí in dínhanginná⁷nin naa iví ay omuu⁷in, hedâ naví⁷piye⁷ dívîwhäyunde⁷in wówátsi nahândepe⁷in dâymâ⁷ve-í. Hedî i t'ä⁷gi thaanana⁷ dihaydi naadá wíyá dovâywâywâpaa-í kin Jesus-di ovâytu⁷an.

⁴¹In Hudíyoví p'o⁷déđí⁷in iví⁷gedi dívít'ayhí⁷máa, gá natq⁷dân, "Naa-á i pává makówadí owhá⁷di-ân omuu." ⁴²Kinnán ditü⁷: "Ná⁷i-á Jesus namuu, i-á Joseph-ví ay namuupí⁷an. Iví tâdá-á iví yíyá-á âytâa. Hedî háadan nää-á natü⁷ makówadí nawhân gin?" ⁴³Jesus-di ovâytu⁷an, "Ha⁷wâagi wí⁷úvit'ayhí⁷má⁷ve-ípí. ⁴⁴To⁷wí wänbo wí⁷unkoedipí naví⁷piye⁷ na⁷ägä⁷ídí, naví Tádá i dísandidi naví⁷piye⁷ óemaadidä⁷mânhö? Hedî in naví⁷piye⁷ di⁷ägä⁷indá dovâywâywâpaa-í i t'ä⁷gi thaanana⁷ dihaydi. ⁴⁵Wí Yôesi Tádáví tukhe⁷bi⁷ hán⁷oe kinnán itq⁷nan:

Yôesi Tádádân t'ähkí t'owa ovâyhä⁷amí.

Hedîho nää to⁷wêñ naví Tâdá ônt'óyannindi ivi⁷wedi diháhpóe⁷in naví⁷piye⁷ di⁷ää-í.⁴⁶ Naa wó⁷tú⁷pí to⁷wídí i Tâdá óemû⁷in. Naadidä⁷mân Yôesi Tâdá dómû⁷, gá ee na⁷án diwedi o⁷äädân.

⁴⁷ “Ta⁷gendi wâytumáa, to⁷wí wänbo naví⁷piye⁷ iwhäyunde⁷i wówátsi nahándepe⁷in imáa.⁴⁸ Naa pává in t'owa nawówátsipäyí⁷i waagi⁷bá omuu. ⁴⁹ Tobá unbí hehâäwin thehtáy pahpá⁷in oe ahkónu wéngé diyi⁷ ihaydi koegí⁷ manna kin dâytu⁷o⁷idi ovâykhoekhúumági⁷ wänbo⁷, t'íúugédí dit'ahán.⁵⁰ Hewänbo nää naadá pává makówadí nawhân ni⁷gedi wâytumáa, hedî wi⁷ to⁷wí ná⁷idi öekhóekhúumági⁷i há⁷to naháqaní.⁵¹ Naa-ân i pává makówadí na⁷äädi wówátsi napäyí⁷i waagi⁷bá omuu. To⁷wén ná⁷i pávadí ovâykhoekhúumági⁷ in hânhay wänbo t'ähkí dâywówátsimá⁷ve-í. Ná⁷i pává naví túu⁷ dñmuu t'ähkí t'owa dovâypägít'oe⁷i dâywówátsikéyí⁷ kin Jesus-di ovâytu⁷an.

⁵² Ihaydiho in Hudíyoví p'ó⁷déldí⁷in dívítuhkannan. Wáy wén ditsikapóe, “Hândiðan ná⁷i sendi ivi túu⁷ dípágít'oe díkhóekhúumâänídí⁷? ”⁵³ Jesus-di ovâytu⁷an, “Ta⁷gendi wâytumáa, naa t'ähkí t'owagí⁷ o⁷aypuýä⁷iví tûu ûnp'oedi wíwovâykhoekhúumâipídáho⁷, wówátsi wänbo wívînmáapí.⁵⁴ To⁷wén t'ähkí naví tûu ûnp'oedi ovâykhoekhúumági⁷indá wówátsi nahándepe⁷in dâymáa, hedâ naadá i t'ä⁷gi thaa naná⁷ dihaydi dovâywâywápaa-í.⁵⁵ Naví tûu⁷ ta⁷gendi koegí⁷ waagi⁷bá namuu, hedâ naví ûnp'oe-á ta⁷gendi súwagi⁷ waagi⁷bá-á.⁵⁶ To⁷wí naví tûu ûnp'oedi öekhóekhúumági⁷i-á naa-ádí namuu hedâ naa-á i-ádá.⁵⁷ Naví Tâdâdí naa disandi-á i häädi wänbo t'ähkí nawówáyi⁷ namuu, hedî i-á nawówáyidi naa-á owówáyi⁷. Handidibá to⁷wí naadi dókhóekhúumági⁷i naví⁷wedi íwówátsikéyí.⁵⁸ Hedîho naa-ân i pává makówadí na⁷ää⁷ omuu, i pává unbí hehâäwin thehtáy pahpá⁷in dâyk'oe⁷i waagi⁷bá wí⁷omuuupí. Hää⁷i pává dâyk'oe wänbo t'íúugédí dit'ahán. Hewänbo to⁷wén i pává naa omuu⁷i dâyk'oe⁷indá hânhay wänbo t'ähkí dâywówátsimá⁷ve-í.”

⁵⁹ Jesus ná⁷in natú oe Capernaum búu⁷ay, i Hudíyoví méesate⁷ay iwe in t'owa ovâyhá⁷o⁷ ihaydi.

Wáy wén t'owadi Jesus éyoye⁷an

⁶⁰ Bâyékí i-ádí dimä⁷nin dit'oeđi ditú, “Ná⁷i hi⁷-á nakâymuu âyhónídí. To-an iséegí⁷amí?”⁶¹ Hewänbo to⁷wídí wänbo öetu⁷anpídi Jesus ûnhanginná ná⁷i ovâytu⁷an ni⁷gedi dívít'ay-hi⁷máa⁷in, hedîho⁷ ovâytsikáyin, “Ti ná⁷i naadi wâytu⁷andi⁷ wíwovâyhí⁷anpídi naa-ádí wíyá wí⁷punda⁷pí?⁶² Hân f'äqaní undi naa t'ähkí t'owagí⁷ o⁷aypuýä⁷i dímû⁷di kw'âyepiye owâypeedi páadé o⁷án diwepiye⁷bá?⁶³ I Yä⁷dâa⁷i P'oewäqâhâa⁷ nawówátsipäyí⁷, t'owa-á wí⁷bo wídínkoedipí. I hi⁷ naadi wâytumáa⁷i⁷ i Yä⁷dâa⁷i P'oewäqâhâaví⁷wedi na⁷ä⁷ hedî ná⁷i hi⁷-áho nawówátsipäyí⁷.⁶⁴ Hewänbo wáy wén un wí⁷úvíwhäyundepí.” Jesus-di ha⁷wâa ovâytu⁷an gá pâadéđbo ho ûnhanginnândân to⁷wén ivi⁷piye⁷ wídívíwhäyukhâymâapí⁷ in dimuu⁷in, hedâ ûnhanginnâñ wá⁷ to⁷wídí öekuhpegít'oe⁷i namuu⁷in.⁶⁵ Hedâ wá⁷ ovâytu⁷an, “Kindigânkun wâytu⁷an, to⁷wí wänbo naví⁷piye⁷ wí⁷ûnkä⁷äkoedipí naví Tâdâdí óemägigidä⁷mân.”

⁶⁶ Iví hi⁷ ûnmuudi bâyékí in óeyuuhonnin i-ádí wíyá wíđipunda⁷pí, hedîho óeyoe⁷an.⁶⁷ Hedi Jesus ivi tä⁷di wíye khäge⁷nin itu⁷an, “Heyâa un, ti undi wá⁷ diyoe⁷amí⁷in ida⁷?”⁶⁸ Simon Peter-di öetu⁷an, “Na⁷imbí Sedó, toví⁷piyanho gimú-í? Uđidä⁷mân dítumáa hádídí ná⁷in wówátsi nahándepe⁷in áykéyí⁷in.⁶⁹ Na⁷in ívíwhäyumâgiho hedâ gínhanginnâñho ü i shânkí yä⁷dâa⁷i unmuu⁷in, i Yôesi Tâdâdí wóesandi⁷.”⁷⁰ Jesus-di ovâytu⁷an, “Naadi wí⁷bo un tä⁷di wíye wâydé⁷manpí⁷an, hewänbo wí⁷unbí⁷wedi Penísendi waagi⁷bá namuu gin Jesus-di öetu⁷an gá tobá in tä⁷di wíye khäge⁷ninbí⁷wedi namuu wänbo Jesus óekuhpekhâymâadân.

Jesus-ádí iví tífūuwindádí

¹ Ná'i hääwí naphade ihaydi Jesus oe Galilee nange i'ge t'ähkí nayi?. Judea nangepiye' wínamäapí, in Hudíyoví p'ó'dédi?in hádíídá'mân dítumáá hádídí óehéyi?in dâytuwámáadí. ² In Hudíyoví shánkí?di púnu? naná, dáy'óhkhuute'áykw'óe?ó'i shánkí?di gin dâytu?o?. ³ Hedího Jesus-ví tífūuwindi óetu?an, "Náwedí ópún hedí oe Judea nangepiye' unmú-i, hedânhó in t'owa uví?piye' dívíwhäyunde?in iwe diyi?indi i pínnán t'öe bi'ó?in wóemúnidí. ⁴ To?wí in t'owadí kee?eedi óetaa-fí?in nada?di kaadibo háwéen wí?i?opí. Hedânhó ki?bi hääwí bikanhondi, úkhäy'q? to?wén t'ähkíví páadépiye' bi'qamí?in." ⁵ Ha?wáa óetu?an, gá tobá iví tífūuwini dimuu wänbo? iví?piye' wídívíwhäyundepídán. ⁶ Jesus-di ováytu?an, "Naagí? ihaydi wa? wídínnáhpí, hewänbo ungí?-á háadi wänbo t'ähkí híwó? dihaydi únná. ⁷ In t'owa Yôesi Tádá dâytapaafí?in dimuu?in hâ'to wováyt'áy-i, hewänbo naa-ân dít'ay, gá dovâytumáadán inbí yá?dâapí tsiyekan ni?gedi. ⁸ Unnân wáy dínshánkí?diná? diwepiye' bípün. Naa-á wa?di wó?mänpí híwó? dihaydi naagi? wínanáhpí?dí? kin ováytu?an. ⁹ Hedího? oe Galilee nange iwebo iwóy?.

Jesus Jerusalem bú?úpiye' namää

¹⁰ Iví tífūuwini oe dínshánkí?diná? diwepiye' dimää ihaydi tífúugédí i wá? namää, hewänbo kaadibo-ân namää, keedibo-á yoe. ¹¹ In Hudíyoví p'ó'dédi?indi ee dínshánkí?diná? diwe óetu?wämáá, hedí dívítsika?máa, "Wáyho? i to?" ¹² In báyékí t'owa iwe diyi?in báyékí dívíkaahí?máa iví?gedi. Wén ditú?, "Híwó?di sen namuu" gin. Wây-á ditú?, "Yoe, handá yoe. Idi báyékí t'owa in ta?gen namuu iwedí ováyyáa?o?." ¹³ Hewänbo t'ähkí in t'owa in Hudíyoví p'ó'dédi?in dâykhuwôeda?máadí kaadibo iví?gedi dívíhí?máa.

¹⁴ I shánkí?di pingé haydi naphade ihaydi Jesus i méesate hay'i ee nats'ú hedí in t'owa ováyhá?o?. ¹⁵ In Hudíyoví p'ó'dédi?in ováyháa?andi ditú, "Hândidangú ná'i sen hânhó ûnhanginá, to?wí?dí óehá?anpí wänbo?" ¹⁶ Jesus-di ováytu?an, "Naví hâhkhan naví?indá? wídínnmuupí, hewänbo i dísandivi?in wá? ûnmuu. ¹⁷ In to?wén háá Yôesi Tádá natú waa dikanda?indáho dínhanginpúwi naví hâhkhan ni?gedi, háá Yôesi Tádáví?wedi dín?q? in hediháá naví ánshaá i'gedibó dâypihí?máa?in. ¹⁸ In to?wén inbí ánshaá dínmuu?ida? dívíhée?o?indá dívípitiegé-fí?in dida?. Hewänbo to?wén i ovâysandi? kw'láye óetegé-fí?in dida?indá in ta?gen dívíhée?o?, hedá inbí pi?ná khó?yé-á hóeyó wänbo wídâymáapí. ¹⁹ Moses-di Yôesi Tádáví tsontu? wováytu?nanpí?an, hewänbo wéná wí wänbo un iví ta?kan wívín?a?gindopí. Hâadan naa díhéyi?in ida?"? ²⁰ To?wí?dí in t'owa yâadi óetu?an, "Hâadan untú, to?wí?nada? wóehéyi?in? U-á wí yá?dâapí? p'oe wâqâhâadí wóemáá, hedânhó hâ?wâa untú." ²¹ Jesus-di ováytu?an, "Wén pínnán t'öe kaykhanwówá thaa iwe dáy'andibó un t'ähkí wováyháa?an, ²² hewänbo undá unbí e?nûn áyyé?q? in Hudíyoví k'ewé? taadi bîntaa?o? inbí thaa dínná? dihaydi tobá kaykhanwówá thaa nanân wänbo?, gá hán?oe Moses-di han wovâyyôndân. (Moses-á i páadé?i wínamuupí ná?in khuu i?andi, hewänbo in shánkí hán?oe?indáho hanho díví?an.) ²³ Nää wí enukáy ná?in k'ewé? taadi óetaa?o? kaykhanwówá thaa nanân wänbo?, hedânhó Moses-ví tsontu? wívín?a?ginhánú-ípídí. Hedí hâadan handi naa-ádí ít'ay wí sen túu?u t'ähkbo dônhehkhâa?andi kaykhanwówá thaa nanân wänbo?"? ²⁴ Wí hääwí háá puywâdi nakeet'óe?in bînwânpimû?dibó? wesebo wí?ítúnípí, 'Kinnân namuu,' hewänbo páadé áyîngidi bînnuwâq?i-á háá namuu?in, hedânhó únkoedí-i itúnídfí ta?gendi háá namuu?in."

T'owa ditsíkapo?, "Ti Jesus-ân i to?wí namuu Yôesi Tádádí óesogekhâymáa?i? t'owa ovây?aywoenídfí?"

²⁵ Wén t'owa ee Jerusalem diwe?in ditú, "Ti ná'i sen i to?wí na?inbí tsonnindi óehéyi?in dida?i wínamuupí?an? ²⁶ Binmú?dí, hä?in t'owa t'ähkíví páadépiye' ihí?máa, hedí to?wí wänbo háabo wínatu?pí óewóy?nídfí. Tigú in tsonnin dívíwhäyunde ná'i-ân namuu i to?wí

Yôesi Tádádí óesogekhâymáa?i? t'owa ovây?aywoenídí. ²⁷ Hewänbo kavêe i-á wínamuupí. I to?wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa?i? t'owa ovây?aywoenídí na?ää ihaydá, to?wí wânbo wí?ûnhanginnánípí wâhâäwi namuu?in, hewänbo t'âhkídbo gínhanginná wâhâäwi ná?i sen namuu?in.”

²⁸ Jesus-di i méesate hay?i iwe ovâyhâ?o? ihaydî kaygi ovâytu?an, “Ítû? únhanginná to?wí omuu?in hedâ wâhâäwi omuu?indá. Naa wí?bo opichanpóedbo wó?äapí. I to?wí naa dísandi? ta?gendi nawówáyi?, hedî undi wívîntaapí, ²⁹ hewänbo naadâ dótaa, gá ivi?wedi o?äädâñ, hedâ idâ dísan.” ³⁰ Jesus-ví hí? ûnmuudi óepankéy?in dida?, hewänbo óekéyí ihaydî wa? wí?ûnnáhpí? to?wí?dí wânbo wí?óeyä?pí. ³¹ Hewänbo báyékí t'owa iwe diyi?in ivi?piye? dívíwhâyú. Kin ditû?: “I-ânkun i namuu Yôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí. Wíyá to?wí-á há?to na?ää-í shânkí báyékí pínnán ikeeyamí?dí ná?i senb?wedi.”

Jesus óepankéy?in dida?

³² In Pharisees dit'oe in t'owa ná?i hâjwí Jesus-ví?gedi dívíkaah?máadí, hedîho indádî hedâ in owha? p'ó?dédi?indádî wén sundado i méesate hay?i dây?áy?do?in ovâysan óepankéyí?dí. ³³ Jesus-di in t'owa ovâytu?an, “Hây tâhkídâ? undádî dâywóy?ní, hedâhâ? owâymän i dísandiví?wepiye?. ³⁴ Hedâhâ? undá dínuwâ?í, hewänbo há?to díshaa-í. Wây naa omän diwepiye? wí?ûnpuhkoedí-ipí.” ³⁵ In Hudíyo tsönnin dívítu?an, “Wâyapiyan ná?i sen namän? Natû? há?to âyshâa-í gin. Ti namän gâhâan wây in Hudíyo díwađekw'ó? deeyepiye?, in Hudíyo dimuupí?in t'owaví yâa nathâa-ídî, hâ?in Hudíyo dimuupí?in ovâyhâ?amí?dî. ³⁶ Idi ditû?an, ‘Undi dínuwâ?í hewänbo há?to díshaa-í. Wây ochangít'óe iwepiye? wí?ûnpuhkoedí-ipí.’ Hânnangú ivi hí? ûntu?da?”

P'oe nawówâtsipây? i?gedi Jesus-di ovâytumáa

³⁷ I t'ä?gi shânkí?di thaa-á shânkí hay?i thaâ namuu, hedî Jesus iwe nawindi kaygi ovâytu?an, “To?wí nap'oësâ?aadi naví?piye? na?ää-í isuwâ?ídî. ³⁸ Yôesi Tádáví tâ?nin diwe kinnâñ natâ?muu: To?wén naví?piye? dívíwhâyunde?inbí pí?nâ khó?yé wí p'o?k'ay waagibâ dâymâa, hedî i p'oe-á nawówâtsipây?i namuu.” ³⁹ I p'oe i?gedi ihée?andâ? i Yä?dâa?i P'oewâqâhâ-ân namuu, hedî to?wén ivi?piye? dívíwhâyunde?in i Yä?dâa?i P'oewâqâhâ dâykéyí. Hewänbo ná?i Yä?dâa?i P'oewâqâhâ-á wa?di wí?ovâymâgípí, Jesus wa?di makówâpiye? wínaapeepí?dî.

In t'owa wêege?in dipóe

⁴⁰ In t'owa ná?in ovaytumáa?in dit'oe ihaydî wây wén ditû, “Ta?gendi ná?i-á Yôesi Tádáví tukhé?bi? âytsíkha?mâa?i namuu.” ⁴¹ Hewänbo wây-á ditû, “I-á namuu i to?wí Yôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí.” Hedâ wâ? wây-á ditû, “Hewänbo i to?wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa?i? t'owa ovây?aywoenídí Galilee-wi wínamúñípí. ⁴² Ti Yôesi Tádáví tâ?nin diwe wínatâhpí?an, i to?wí idi óesogekhâymáa?i? t'owa ovây?aywoenídí David-ví ây iwedi?ibá namúní, hedâ oe Bethlehem-dâ na?aypu?ágít'óe, i búu'ú?ay David na?aypu?ág iwebâ.” ⁴³ Hedîho in t'owa Jesus-ví?gedi handâ? widív?ánshaamâapí?dí wêege?in dipóe. ⁴⁴ Wây wêndi óepankéy?in dida?, hewänbo to?wí?dí wânbo wí?óeyä?pí.

In Hudíyoví p'ó?dédi?in Jesus-ví?piye? wídívíwhâyundepí

⁴⁵ In méesate?in sundado diwâymää in owha? p'ó?dédi?indá hedâ in Pharisees-á dikw'ó? diwepiye?, hedî in sundado ovâytsikáyin, “Hedî háadan i sen wívînmaapí?” ⁴⁶ Indi in Pharisees ovâytu?an, “Hânhay wânbo wí to?wí wí?ihée?anpí hâ?i sen ihée?o waagibâ.”

⁴⁷ In Pharisees-di ovâytsikáyin, “Ti un wâ? in ta?gen namuu iwedi idi wovâyyâ?an?”

⁴⁸ Ti wí?ûnhanginnâhpí?an wí? wânbo na?in tsönnindá hedâ na?in Pharisees-á ivi?piye? wí?ívíwhâyundepí?in? ⁴⁹ Yôesi Tádádí ná?in t'owa ivi?piye? dívíwhâyunde?in ovây-tuchâñukhâymáa, indá i tsontu? Moses ita?nandi wídâytaapí.” ⁵⁰ Wí sen in diwedi Nicodemus gin nakhâwâ?idi ovâyhée?an, i-á hânhaybo Jesus-ví?piye? namäa?i? namuu.

⁵¹ Kinnâñ ovâytu?an: “Wígíñkoedipí gitúní?dí hâa wí to?wí híwó? hâa híwó?pí i?annin

páadé iví tūu git'oe pídiboo?, hedá háawén i?annindá gínhanginpóepídiboo?. Na?inbí tsontu kí?min gínmuuupi?an.” ⁵² Indi óetu?an, “Háadan ig? bikhäge? héé?o?? Ti u wá? Galilee iwe?ibá unmuu gáhán? Áyîngidi Yôesi Tádáví tā?nin mántuu?amí, hedâñ úhanginpúwí wi? wänbo wí Yôesi Tádáví tukhë?bi? Galilee-wi wiñamuupi?in.”

I kwee wiyá kweeví sendádí it'aywó?nandi?
⁵³ T'ähkídiboo inbí?piye? dívíweeho?.

8

¹ Hewänbo Jesus-á oe Olive Okú gin dâytu?o? iwe piye? namää. ² Wiyá tháwán hé?diboo? i? méesate hay?i eepiye? nawáymää. Báyéki t'owa únpówádí indádi isóge hedí ovâyhá?an. ³ Hedi in Hudýoví khuu dâyhá?o?indádi in Pharisées-ádí wí kwee Jesus na?án diwe piye? óeho?. Ná?i kwee-á wiyá kweeví sendádí dânt'aywó?dodi óeké?. In t'owaví páadépiye? óekwiju?an, ⁴ hedí indi Jesus óetu?an, “Háhkandi”, ná?i kwee-á wiyá kweeví sendádí dânt'aywó?dodiboo? óeké?. ⁵ I tsontu Moses ita?nan diwe kinnán diyô: Wí kwee kin i?o?i? áyk'usäyuhéyi?in gímkhá?q?. Heyâa u, hân úchanpo??” ⁶ Ná?in Jesus óetu?an óetay?nídí wén háwáhí híwó?p'i?in natuhpée-ídí hedâñho ônt'aywó?dichäñu-ídí. Jesus it'ájdí oe nange iví mankhúdí hääwí ita?nan. ⁷ Hewänbo ihayda? óetsikáyínde?, hedího? idaygi?andi ovâytu?an, “Wénä wí unbí?wedí wi?it'aywó?nanpí?di, idâñ i kwee páadé óek'usäyú-í.” ⁸⁻⁹ Hedi wiyá it'ájdí oe nange iwáytu?nan. In senä? i kwee óets'úde?in ná?in dit'oe di wí?ingin t'ähkí wedi dipee, in shánkí saydöe páadé, hedí Jesus-ádí i kwee-ádí wi?bo iwe dawindi ovânyo?an. ¹⁰ Jesus wiyá idaygi?andi i kwee óetsikáyin, “Wáyho in ton? Ti wi? wänbo wínatúhpí?an wóetuchäñu-í?in úkhá?q?” ¹¹ I kweedi óetu?an, “Má?mää, to?wi? wänbo háabo wínatúhpí.” Jesus-di óetu?an, “Naa wänbo-á yoe. Hedího ópún, nää wedi páadépiye? wiyá wívit'aywó?namípi.”

Jesus natú wí kohthay waagi?bá namuu?in

¹² Jesus wiyá ihéé?andi in t'owa ovâytu?an, “Naa wí kohthay waagi?bá omuu t'owa t'ähkí?i. To?wí naa-ádí nayi?i há?to khuu i?ge nayéení, hewänbo i kohthay nawówat-sipäyi?i? imá?ve-i.” ¹³ In Pharisées-di óetu?an, “U-á wí?bo uví?gedi bipihí?máa, hedâñho háá untu?nin to?wí wänbo wi?unkhâ?ähpí iwhäyú-í?in.” ¹⁴ Jesus-di ovâytu?an, “Tobá wí?bo naví?gedi wâytu?an wänbo?, háá naadi wâytu?an waa ta?gen namuu, gá naa dînhanginnândân wâhâädi o?äq?in hedá wâhâäpiye? omännindá. Hewänbo undá wâhâädi o?äq?in háá wâhâäpiye? omännin wi?únhanginnáhpí. ¹⁵ Undi t'owa bînwänpimündedibo bînt'aywó?dichäñunde?. Naadá to?wí wänbo wí?dönchäñundepí. ¹⁶ Hewänbo wí to?wí dönchäñudáho?, híwó? dáy?amí, gá wí?bo wídáy?opídâñ, hewänbo i dísandi-ádí naa-ádí handa? gatû?. ¹⁷ Unbí tsontu tā?nin diwe wänbo kinnán natu?muu: Wí to?wí óetsondiwekán dihaydi wén wiyedi handa? iví?gedi datu?dáho?, únkhâ?q? úvíwhäyú-í?in háá datu? waa ta?gen namuu?in. ¹⁸ Naa i wí? omuu naví?gedi dáypihée?o?i?, hedá naví Tádá dísandi? wá? naví?gedi ihéé?o?.” ¹⁹ Indi óetsikáyin, “Wáyho? uví tádá?” Jesus-di ovâytu?an, “Undidá naa wiðítaapí, naví Tádá wänbo-á wí?dintaapí. Naa dítaadáho?, naví Tádá wá? dîntáa-fwán.”

²⁰ T'ähkí ná?in Jesus natú i méesate hay?i ee ovâyhá?o ihaydi, i chä? nate?kw'ló?di íve nú? naná? diwe. Hedi to?wí?dí wänbo wi?óepanké?pí, ihaydi wa?di wí?únpoepídí óekéyídí.

Jesus natú wáy namän dipiye? in t'owa wí?dinkoedí-ípí dimú-í?in

²¹ Jesus wiyá ovâyhée?andi ovâytu?an, “Naa ná?wedi omän, hedí undi dítuwâkhâymáa, hewänbo unbí t'aywó?di wa?di bînmáadiboo? íchuwagít'oe. Wáy omän diwe piye?bá wi?únkoedí-ípí ímu-í?in.” ²² Hediho in Hudýoví p'ó?dédi?in dívítu?an, “I natú wáy i namän deepiye?bá wígínoedí-ípí gimú-í?in. Háadan kin natú? Ti wi?bo ikhe?khâymáa gáhán?” ²³ Idi ovâytu?an, “Undá nää áagewin ímuu, naa-á oe kw'áyewi-á. Undá nää oepáa k'aydiwindä? ímuu, naa-á yoe. ²⁴ Hedâñkun naadi wâytu?an, unbí t'aywó?di

bînmáadíbó? íchuwagít'oe, hedí to?wí naa omuu?in úvíwhäyundepídáho ta?gendi unbí t'aywó?di bînmáadíbó? íchuwagít'oe?in únpúwí. ²⁵Hedi oëtsikáyin, “To-an unmuu?” Jesus-di ovâytu?an, “Naadi páadéđíbó wâytumáa to?wí omuu?in. ²⁶Wíyá báyékí hääwí unbí?gedi otúní?i naa dóómáa, hedá báyékí híwó?pí úví?andi namuudi naa dînkoedí wâyt'e?p'íde-ídí. Hewänbo háa i dísandiv?wedi ot'oe?indá? t'ähkí t'owa dovâytu?o?, hedí i-á in ta?genda? ihée?o?”

²⁷Hewänbo ná?in Húdýoví p'ó?déđí?in wídika?pówápi i óesandi-á Yôesi Tádá namuu?in. ²⁸Hediho Jesus-di ovâytu?an, “Ówáy naa t'ähkí t'owagí? o?aypuya?i? undí dít'óhtägetege ihaydáho? únhanginnáni to?wí naa omuu?in, hedá únhanginpúwí naa wí?bo háwéen wídáy?opí?in, hewänbo háa naví Tádádí díhák? andidá? dáyhée?o?. ²⁹I dísandi? naa-ádí nayí?. Wí?bo wídfyoe?anpí, gá naa-á häädi wänbo t'ähkí i óehíhchando?ida? dáy?odân.” ³⁰Hedi kin ovâyhí?máa ihaydi báyékí t'owa iví?piye? dívíwhäyú.

To?innan ta?gendi Abraham-bí ây dimuu?

³¹⁻³²Jesus-di ná?in Hudýyo iví?piye? dívits'anwhäyú?in ovâytu?an, “Naví hi? häädi waa dîn'a?ginhondáho?, ta?gendi naví?wedi ihähpúwí?in ímuu, hedá únhanginnáni hääwí in ta?gen namuu?in, hedí pan waagi?inbá wíyá wí?ímúnípi.” ³³Hedi óetu?an, “Na?indá Abraham-bí ây iwedi?innán gimuu. Na?indá hânhay wänbo to?wénbi pan wígimúupí. Hedi háadan untú pan waagi?inbá wíyá wígimúupí gin?”

³⁴Jesus-di ovâytu?an, “Ta?gendi wâytumáa, to?wén t'ähkí dívít'aywó?kanhonnindá, t'aywó?didi ovâymáadí pant'öe?in waagi?in dimuu. ³⁵Wí to?wí pant'öe?i namuu?i-á iví tsondíví k'aygi iwe häädi wänbo t'ähkí wínačha?nápí, hewänbo i tsondíví ay ûnmuu?i-áho hânhay wänbo t'ähkí k'aygiwi-ân namuu. ³⁶Hedi naa Yôesi Tádáví ay omuu?idi unbí t'aywó?di iwedi wâywhima?p'ídidáho?, ihaydibâa ta?gendi íwhima?p'áni. ³⁷Naa dînhanginná un Abraham-bí ây iwedi?in ímuu?in, hewänbo undá ida? díhéyí?in, gá naví hi? unbí pi?ná khó?yé wívînmáapídân. ³⁸Háa naví Tádádí dînkeeyannin naadi wâytu?an, hewänbo undá háa unbí tâdávi?wedi it'oe waagibá úvíkhanhon” kin Jesus-di ovâytu?an.

³⁹Hediho indi óetu?an, “Abraham-dá na?inbí hán'oe?i? tâdá gímmuu.” Jesus-dá ovâytu?an, “Abraham-bí ây ta?gendi ímuudáho?, háa Abraham i?an waabá úví?âqamíwán.

⁴⁰Hewänbo nää undidá díhéyí?in ida?, tobáháa in ta?gen naví Tádáví?wedi ot'oe?indá? wâytu?an wänbo?. Abraham-dá ha?wâa wí?i?anpí. ⁴¹Undá háa unbí tâdá i?o waabá úví?o?”

Hedi óetu?an, “Tâdáfí?in ây wígimúupí. Wí?da? wí tâdá gín?án, i-á Yôesi Tâdá namuu.”

⁴²Jesus-di ovâytu?an, “Yôesi Tâdá ta?gendi unbí tâdá únmuuqdáho?, naa dísseegí-íwän, gá iví?wedi o?äädân, hedânhó nää-á náwé oyi?. Naa opichanpöedíbó wó?ääpí, idâm naa dísan.

⁴³Háadan wí?ka?póya?pí háa wâytumáa?in? Gá naví hi? wí?it'óyanda?pídân. ⁴⁴Penísendi-ân unbí tâdá únmuu, hedí undá ikanda? háa unbí tâdá nada? waa. Páadéđí waabo nää iwehay Penísendi-á t'owa t'akhanu?i namuu, hedá in ta?gen namuu?in iví pi?ná wí?ihonpídí iwedi ihângé?o?. Häädi wén hôeyó natú ihaydá háawi namuu?in ipikeeyo?, gá wí hôeyó?i namuudâ, hedá in dihôeyó?inbí tâdá-á dínmuu. ⁴⁵Hewänbo naadá in ta?gen wâytu?o?, hedânhó wídînwhäyundepí. ⁴⁶Wéná wí-an un ta?gendi itúní naa dáyt'aywó?nannin? Tóebo yoe. Hewänbo naadi in ta?genda? wâytumáa, hedího háadan wídînwhäyundepí?

⁴⁷Wí to?wí Yôesi Tâdáví? ûnmuu?ida? iví hi? önt'óyande?. Hewänbo undá Yôesi Tâdáví?in ímuupídânkun wívînt'óyandepí” kin Jesus-di ovâytu?an.

Hán'oe Abraham-di Jesus óemû?

⁴⁸In Hudýoví p'ó?déđí?indi óetu?an, “In ta?gen gitúhpí?an, Ɂ-á Samaria-wi waagi?bá unmuu, na?inbí khuu wínačha?a?gínpídí, hedá wí yä?dâapi? p'oewäqhädi wóémáa.” ⁴⁹Jesus-di ovâytu?an, “Naa wí yä?dâapi? p'oewäqhädi wídînwhäyú. Naa naví Tâdáví?gedi híwó?da? dáyhée?o?, hewänbo undá naví?gedi híwó?pí úvîhí?máa. ⁵⁰Wí?bo wó?da?pí otúní?in naa hay?i omuu?in. Yôesi Tâdá-ânhó namuu i nada?i kin natúní?in, i-áho natû? háa undá in ta?gen bînmáa?in hediháa naa-á. ⁵¹Naadi ta?gendi wâytumáa, wí to?wí naví hi? dîn'a?gindo?i-á chuwa iwe há?to napówá-í.” ⁵²In Hudýoví p'ó?déđí?indi óetu?an, “Näbáhá?”

gínhanginná wí yä?dâapí? p'oewäqähâdi wóemáa?in. Abraham nachuu, hedá t'ähkí in Yôesi Tádáví hán?oe?in tukhe?mindá wá? dit'ahán. Hebo u-á untû? wí to?wí uví hí? i?a?gindo?i há?to hânhay wänbo chuwa iwe napówá-i.⁵³ Ti na?inbí hehâawi thehtáy pahpâa Abraham-bí shánkí hay?i unmuu gáhân? I-á hedá Yôesi Tádáví tukhe?mindá dit'ahán. To-an u? unmuu gân un?ande?"⁵⁴ Jesus-di ovâytu?an, "Naa wí?bo hay?i dáypipaadáho? háagi? wänbo winachä?muupí. Hewänbo naví Tádádân naa hay?i dípaa, hedí ítu? i-an unbí Yôesi únmuu.⁵⁵ Undidá hânhay wänbo wívîntaapí, hewänbo naadá i dótaa. Wídótaapí gin otýdáho naa wí hôeyo?i? omúní, un waagibá. Hewänbo naadá ta?gendi dótaa, hedí iví hí? dôn?a?gindo?.⁵⁶ Unbí thehtáy pahpâa Abraham nahíhchäa gá i thaa o?ää?i?ipuwâkhâymaadân, hedí imû? ihaydiho nahíhchanpóe."⁵⁷ In Hudíyoví p'ó?dédi?indi óety?an, "Pl'ánántä pâayo?i wänbo wa?di wú?muupí. Hândidan Abraham nâamû?"⁵⁸ Jesus-di ovâytu?an, "Ta?gendi wâytumáa, wa? Abraham na?aypuypí?bo naa oyiho?"⁵⁹ Hedího dâyk'uuwóehógi öek'usäyuhéyídí, hewänbo i meesate ívedi kaadibo napee.

9

Jesus-di wí sen tsít'aa?i na?aypuypä?iví keetan óemâgi

¹ Jesus oe p'öegé wáy namändi wí sen óemû?, i-á tsí?t'aa?ibo na?aypuypä. ² Jesus-ví khäge?nindi óetsikáyin, "Hâhkandi?, ti ná?i sen wén t'aywó?nin i?andân, hâa iví tâdâ?in dänt'aywó?nandi tsí?t'aa?i na?aypuypä?" ³ Jesus-di ovâytu?an, "Wén t'aywó?nin i?annin namuudi kin wí?ünpóepí, hâa iví tâdâ?in dänt'aywó?nandi wänbo-á yoe. Nâ?indá ünpóe hedâinho Yôesi Tádâdî wén háawén ôn?ämídfí, hedí kindidi nakeepuwídfí Yôesi Tádâ-á nakay?in. ⁴ Thaadí t'owa dívít'oe?ämígfí? naná, khû?déedá yoe. Hedí hanbâ nää-ân naná i naa dísandiví t'oe iví?ämídfí wa?di gíinkoedidíbo?, gá owáy wí thaa naná? diwe na?in wíyá hâ?to gíinkoedí-i ívít'oe?ämídfí. * ⁵ Wa? nää oepáa k'aydi oyidíbo naa wí kohtay t'ähkí t'lowagi? waagi?bá omuu." ⁶ Kin natú ihaydi ee nange isóp'ohén, hedí iví so?p'oeidí wí nap'o?ay ipaadi i sen natsí?t'aamu?i tsée eedi oe?äyu. ⁷ Hedâhá? óety?an, "Ya? ópûn oe p'obú?ay iwepiye?", Siloam kin dâytu?o?i?, hedí uví tsée män?owídi-i. (Nâ?in khâwâ Siloam-dá natu?da? "óesandi?" gin.) Hedího i sen namäädi i?oewää, hedí iwâybun dihaydiho? iví keetan imää.

⁸ In to?wén i senbí tso?wa dithaa?in hedá in to?wén ihääda?sogénde?i óemû?in dívitsika?máa, "Ti ná?i i to sen ihääda?sogénde?i wínamuupi?an?" ⁹ Wén ditú, "I-ânkun namuu." Wây-á wêndá ditú, "Yoe" gin, "i waagibá ünwânpichäa." Hewänbo i sendá natú, "Naan-kun i omuu." ¹⁰ Hedího óetsikáyin, "Hândidan handi uví keetan märké?" ¹¹ Idí ovâytu?an, "Wí sen Jesus gin nakhâwâ?i wí nap'o?ay ipaadi, hedí naví tsée eedi dí?äyu, hedí ditú?an oe p'obú?ay Siloam gin dâytu?o?i? iwe dây?owídi-i. Hedího? omäädi dây?oewää, hedí naví keetan donké?." ¹² Óetsikáyin, "Wáyho i?" "Gâwây" gin ovâytu?an.

In Pharisees-di i sen natsí?t'aamú?de?i? óehí?máa

¹³⁻¹⁴ I thaa Jesus i nap'o ipaadi i sen natsí?t'aamú?de?i? keetan óemâgi ihaydá Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná. Hedího to?wêndi in Pharisees-ví?piye? i sen óehé?amídfí. ¹⁵ In Pharisees-di wá? óetsikáyin hâdîdan iví keetan iké?in. Idá ovâytu?an, "Wí sendi nää tsée eedi dínap'o?äyu, hedá dây?oewää, hedí nää dînkeepóe."¹⁶ Wây wén in Pharisees ditú, "I sen kin i?andi-á Yôesi Tádâdî wí?önk'ü?pí, gá ná?i kaykhanwówá thaa wí?i?a?ginpídân." Hewänbo wây-á wêndá ditú, "Wí to?wí t'aywó?to?i namuu?i kí?bi pínnán hâ?to ikeeyamí." Hedího weége?in dipóe.

¹⁷ Hedí wíyá in Pharisees-di i sen natsí?t'aamú?de?i? óetsikáyin, "Heyâa u, hân iví?gedi úchanpo?" U-ân unmuu uví keetan märké?i?." I sendi ovâytu?an, "I-á Yôesi Tádâví

* 9:4 Kin natú ihaydi Jesus natu?da?, wáyyédí t'öegí? naná, wáyyédá wígíinkoedipí ívít'oe?ämídfí, hedí wa?di naná i-á it'oe?ämídfí, gá óehéyí ihaydi wa?di winanáhpi?dân.

tukhé?bi namuu.”¹⁸ Hewänbo in Hudíyoví p'ló?dédi?in wídívíwhäyüpí ná?i sen ta?-gendi natsi?t'aamuuwän hebo nää ûnkeepoé, hedího? iví tådå?in ovântükánnan iví?gedi ovântsikáyi?nídí.¹⁹ Hedi ovântsikáyin, “Ti unbí ay ná?i dánmuu? Ti tsí?t'aa?i na?aypuýä?in datíñí? Hådådan handi nää ûnkeená?”²⁰ I senbí tådå?indi ovâytu?an, “Gånhangin-nândákun na?inbí ay gånmuu?in hedå tsí?taa?i na?aypuýä?indá.²¹ Hewänbo háadí nää ûnkeená?nin wígånhanginnähpi, hedå wá? wígånhanginnähpi to?wídí öekeetanmågi?in. Bintsikáyi?be i?. Senho namuu. Igí? wí?bo ipihée?amí.”²² I senbí tådå?in in Hudíyoví p'ló?dédi?in dånkhuwôeda?måá, gá dåywéhpêe?andân i méesate ee ovâytsudekhåga?amidí to?wén dítü?nin Jesus-á namuu i to?wí Yôesi Tådådå? öésoge?i? t'owa ovây?aywoenfídí.²³ Handiånkunho datú, “Senho namuu, hedího bintsikáyi?be i?.”

²⁴ Hediho wåyágíngí? i sen natsi?t'aamu?de?i? öets'üdedi öetu?an, “Yôesi Tådåví päädëpiye? uví tuu bimâäní in ta?gen untíñidí. Gínhanginná ná?i sen iví?gedi bihée?andi-ân t'aywó?to?i namuu?in.”²⁵ Iđi ovâytu?an, “Naa wídhñhanginnähpi hää t'aywó?to?i namuu?in háa yoe, hewänbo ná?in ta?gendi dînhanginná: Tobåhää håndidí otsi?t'aamu?de wänbo?, nää-ä dînkeená.”²⁶ Hediho öetsikáyin, “Hånnan wóe?an? Håndidan wóekee-tanmågi?”²⁷ Hedi ovâytu?an, “Wåyåtu?anho, hewänbo wí?uvít'óyanpí. Håadan wíyá it'oe-i?in ída?i? Ti ída? gåhåñ un wá? idí wovâyhå?amí?in hedânhø iví?piye? úvíwhäyú-ídí?”²⁸ Indi i sen häawí nachå?muupí waagi öehée?andi öetu?an, “U-ân hä?i sendi wóehå?o?i? unmuu. Na?indá Moses-ví hi?dí díhå?anninnán gimuu.²⁹ Yôesi Tådådå? Moses öehée?annin gínhanginná. Hewänbo hä?i sendá, wígånhanginnähpi to?wídí öésannin.”³⁰ I sendi ovâytu?an, “Whåyüpíwó?nin namuu. Tobåhää naví keetan idí dímagí wänbo? un wí?unhanginnähpi to?wídí öésannin.³¹ Gínhanginná Yôesi Tådådå? in t'aywó?to?in wí?ovâykhäge?dopí?in híwó? díví?amidí, hewänbo in to?wén öe?ä?gindo?indá hedå to?wén háa natú waa díví?o?indá, innânhø idí ovâykhäge?do?³² I nan oepáa nakhf?yen dihaydi waagibo nää pu?wahaydi to?wí wänbo wí?ünkoedipí wí tsí?t'aa?i na?aypuýä?iví keetan öemäändí.³³ Hå?i sen Yôesi Tådådå? öesanpídåho hää to?ûnkoedí-í håawèn wänbo i?amidí.”³⁴ Indi öetu?an, “U-å t'aywó?to?ida? un?aypuýä. Ti un?ande gåhåñ u?lkoedí?in na?in díhå?amidí?” Hedi iwåygé?dí öekhëhpiedy öekhåga?an i méesate ee wíyá nats'üníñí.

In to?wén tsí?t'aa?in waagi?inbá dimuu?inbí?gedi Jesus ihée?an

³⁵ Jesus ûnhanginpöe i sen öekhëhpiedy?in, hedí öenuwådi öeshaa, hedí öetsikáyin, “Ti i to?wí t'åhkí t'owagí? na?aypuýä?iví?piye? biwhäyunde?”³⁶ I sendi Jesus öetsikáyin, “Må?måä, to-an ná?i to?wí namuu, t'åhkí t'owagí? na?aypuýä?i? Dítü?an to?wí namuu?in, hedânhø naa dînkoedí-í iví?piye? dåywåhåyú-ídí.”³⁷ Jesus-di öetu?an, “Udi nånamu?ho?. Naadi wíhi?måä?i-ân i omuu.”³⁸ I sendi öetu?an, “Na?inbí Sedó, naa uví?piye? dåywåhåyun-de?,” hedí Jesus-ví päädëpiye? idé?gendisóge.

³⁹ Jesus natú, “Naa náä oepáa k'aydipiedy? o?ää hedânhø nakeepuwídí to?wén híwó? dívíkhanhonnín dimuu?in hedå to?wén híwó? dívíkhanhonnín dimuu?indá. Naa o?ää in to?wén wíðåymündepí?in dînhanginná?nin dînkeepuwídí, hedå in to?wén dînkeet'oe gin di?ande?indá ditsi?t'aamuu waagibá dipuwí.”

⁴⁰ Wén Pharisees iwe tso?wa diwinnindi öetsikáyin, “Ti un?ande gåhåñ na?in wá? gitxi?t'aamuu?in waagi?inbá gimuu?”⁴¹ Jesus-di ovâytu?an, “Ítsi?t'aamuu gin únhangin-nândåho?, t'aywó?di wívînmå?ve-ípí. Hewänbo nää itü? ûnkeet'oe gin, hedího wá?di unbí t'aywó?di wíwovåyyå?anpí.”

I k'úwá áyí?di-ådí iví k'úwá-ådí inbí?gedi Jesus-di ovâytu?an

¹“Naadi ta?gendi wåytumåá, wí to?wí kw'låyedí oe k'úwá phéhkhaa búge nats'ü?di i phéhkhaa phódi i?gedi nats'üníñí?wedi, i-å wí sänbidå? namuu.² Hewänbo i to?wí khaa phódi i?gedi nats'úyå?di-å i k'úwá áyí?di namuu.³ I to?wí in khaa phódi i?áyînmåá?idi i

k'úwá áy?dig? ônhuude?, hedí i k'úwá áy?didi in k'úwá ovâykháy?dedi iví tūu dit'oedi in khaa phôdi j?gedá ovâypahpiyende?. ⁴T'ähkí iví k'úwá i khaa búgedi ovâypiye ihaydi inbí pääadépiye? namä?, hedí indá iví tūu ôntaađi ûnwóemä?. ⁵Indá wiyá to?wí dâytaapi?v?d? há?to diwóemu-í, hewänbo iví?wedi dishání, gá wiyá pi?wíví tūu wi?ôntaapídân.”

⁶Kin Jesus-di k'úwáv?gedi in Pharisees ovâyhée?an hääwí ovâyhä?amídí, hewänbo wídika?póya?pí hää natu?da?in.

Jesus-á i híwó?di k'úwá áy?di namuu

⁷Hedihio wiyá ovâyhée?andi kinnâñ ovâythayyan: “Ta?gendi wâytumáa, wén phéhkhaa phôdi waagi omuu in k'úwág??. ⁸Báyékí in naví pääadé di?ää?in sänmin waagi?inbá dimuu, hewänbo in t'owa naví k'úwá waagi?inbá dimuu?indi wi?ovâyt'óyanpí. ⁹Naa wén khaa phôdi waagi?inbá omuu, hedá in naví?piye? dívíwhäyunde?in wén k'úwá in phéhkhaa búge dits'ü?nin waagi?inbá-á dimuu. Hedí k'úwá dipi? inbí koeg? dâysháa-ídí hedá wiyá dits'úya? waagibá, in naví?piye? dívíwhäyunde?in ovây?aywoení hedá hääwí díntáy?i-á dâymá?ve-í. ¹⁰Wí sänbi?-á na?ä? in k'úwá ovâysähnónídí hedá ovâyt'ahánú-ídá, hedá ovâyhä?dânnamídá. Hewänbo naa-á o?ää? t'owa dovâywówátsimâänídí, hedí na?in wówátsi dovâymä?i-á shánki híwó?nin namuu.

¹¹“Naa-á híwó?di k'úwá áy?di waagi?bá omuu. Wí híwó?di k'úwá áy?di-á nakhâymuu iví wówátsi iví k'úwág?in imâänídí. ¹²⁻¹³Wí to?wí ik'úwá?áy?namídí óewá?ánde?i-á i kodí?di k'úwá áy?di wínamuuupí, hedí in k'úwá-á iví?indá wi?ûnmuuupí. Hedihio wí khuuyó na?ädi imündedí nashânde?, gá wá?âadidä? it'öe?odân, hedihio in k'úwâdí ta?gendi wâphphade wi?oe?áy?ingimâhpí. Hedihio i khuuyó na?ädi in k'úwá ovâykugilhondé hedá ovâywaheyíyende?. ¹⁴⁻¹⁵Naa i híwó?di k'úwá áy?di waagi?bá omuu. Naví Tâdâdí naa dítaa, hedá naadá i-á dótaa, hedí hanbá in naví?in dînmuu?in dontaa, hedá indidá naa-á dítaa, hedí in dimuudi naví wówátsi wänbo dâymâäní. ¹⁶Wây-á t'owa nárewin dimuupí?in diyi?, indá wá? naví k'úwá waagi?inbá dimuu, hedí naa dinkhâ?ä? in wá? dovâywé?ge?amí?in. Indá naví tūu dînt'óyaaní, hedí in wé?ge?indâdí wi?dä? dipúwi, hedá wi?dä? wí áy?di dînchä?ní.

¹⁷“Naví wówátsi dâymâäní hedá donwâykéyí. Handidânkun naví Tâdâdí naa díséegí.

¹⁸To?wídi wänbo naví wówátsi wídkwee-ípí. Naví wówátsi-á wi?bo dáypâkhâymáa. Naa dînk'óe naví wówátsi dâymâänídí hedá donwâykéyídá, gá naví Tâdâdí díyöndân kin dây?amidí.”

¹⁹Jesus kin natu? ihaydi in Hudíyo inbí ánsshaar iwe wêege?in dipóe, ²⁰Báyékí kin ditú, “Wí yä?dâapí? p'oewäqâhâadi óemáa hedá bondoe?i-á namuu. Heháadan bînt'óyande?”

²¹Hewänbo wây-á wêndâ ditú, “Wí to?wí wí yä?dâapí? p'oeväqâhâadi óemáa?i há?to ihéé?amí na?i sen ihéé?o waagi. Hedá wá? ti wí yä?dâapí? p'oeväqâhâa ûnkoedi wí natsi?t'aamuu?iví keetan óewâymâänídí? Hedân yoe.”

In Hudíyodi Jesus óeyoegi?an

²²Te?nûdí naná? dihaydi oe Jerusalem búu?ú dînshánk?dipóe, hää i méesate hay?i hâñ?oe dâywâytege waa dín?ánshaa-ídí. ²³Jesus na?i méesate iwe nayi?, ee Solomon-bí pohtâa gin dâytu?o? j?ge. ²⁴In Hudíyovi p'ö?déd?indi óebûuk?di óetu?an, “Hâädi pu?wahay-an na?in dîtsíkhakankhâymáa dítu?äämídí to?wí unmuu?in? I to?wí Yôesi Tâdâdí óesöge?i? t'owa ovây?aywoenídí unmuudâhó?, nääbo thay?eedi dítu?an.” ²⁵Jesus-di ovâytu?an, “Naadi wâytu?anho?, hewänbo wi?úvîwhäyundepí. T'ähkí pínnán t'öe dökanhondi-á naa dây?o? gá naví Tâdâdí dînk'ü?dân, hedihio hää naa dây?o?indibo wovâykeeyo? to?wí omuu?in.

²⁶Hewänbo naví k'úwá waagi?inbá wi?ímuupídího wi?úvîwhäyundepí. ²⁷In to?wén naví k'úwá waagi?inbá dimuu?indi naví tūu dînt'óyande?, hedí naadá in dovâytaa, hedí naa dîyuumá?, ²⁸hedí wówátsi nahândepí?in dovâymä?, hedí há?to hânhay wänbo dihâqaní, hedá há?to-á to?wídi wänbo naví mangedi ovâyhóní. ²⁹Naví Tâdâdí in dímagí, hedí i-á t'ähkíví shánki hay?i-ân namuu, hedí to?wí wänbo wi?ûnkoedipí naví Tâdâví mangedi ovâyhónídí. ³⁰Naa-ádí naví Tâdâ-ádí wi?dä? gamuu.”

³¹ Wíyá in Hudíyoví p'ó'dédi'in dâyk'uuwöhógi óek'usäyühéyídí. ³² Jesus-di ovâytú'an, "Báyékí híwó'di hääwí bînmúnigí" naa dó'an, naví Tádádí dítu'an waagi. Hedi wé'in hääwénen dây'annin namuudan nää naa dík'usäyukhâymáa?" ³³ In Hudíyoví p'ó'dédi'indi óetu'an, "Na'indá wén háawén híwó'nin bi'annin namuudi wíwík'usäyukhâymáapí, hewänbo a'ginhähpíwó'di Yôesiví'gedi bihi'máadânhо wík'usäyukhâymáa. Ü-á t'owadá'mân unmuu, hewänboänbo untú Yôesi unmuu gin." ³⁴⁻³⁵ Jesus-di ovâytú'an, "In tâ'nin ungí' wovâytâ'nannin diwe natû'pí'an, Yôesidi in tsonnin ovâytu'an i waagi'imbá dimuu. Hä'in t'owa Yôesidi hán'oe iví tûu ovâymági'in han ovâytu'an, hedí iví hí'hânhay wänbo t'âhkí ta'gen unmuu, ³⁶ hedí háadan handi nää ítú' naadi Yôesi Tádá dó'a'ginhâñunde'in iví ay omuu'in otûdí? Naa-âñkun naví Tádádí díde'man iví t'oe dôn'amídí, hedá nää oepáa k'aydipiýa disan. ³⁷ Naa naví Tádáví t'oe dây'opídâho', wíðñwhäyú-ípí. ³⁸ Hewänbo naa iví t'oe dây'o-ákun, hedihó in dây'o'in namuudi únkhây'ä' navípiye úvíwhäyú-íin, tobáháa in otû'nin bînwhäyundepí wänbo'. Handidânho ta'gendi únhanginpúwi naví Tádá naa-âdí namuu?in hedá naa-á naví Tádá-âdá omuu'indá' kin Jesus-di ovâytu'an.

³⁹ Ihaydi wiyá óepankéyi?in dida?, hewänbo inbi?wedi namap'á.

⁴⁰Jesus oe Jordan p'o'p'iánäpiye? nawáymää, John-di páadédi in t'owa ováyp'ó?p'oe'an diwepiye'bá, hedi iwebo iwóyí?. ⁴¹Báyékí t'owa iví?piye? dimää. Ditú, "John häjwí wänbo pínnán wi?ikeeyanpí, hewänbo häjwí t'ähkí ná?i senb?gedi natú?i ta?gen namuu." ⁴²Hedi iwáygé báyékí t'owa iví?piye? dívíwháyu.

11

Lazarus nachuu

¹⁻² Wí sen Lazarus gin nakháwá?i nahaypóe. I-ádí Mary-ádí hedá Martha-ádí dit?uwin-muu, hedí Bethany búu?ú?ay iwe?in dimuu. Mary-ânkunho i ką?p'o sawó? nasu?i Jesus-ví ân dedi óekäyukháymá?i hedáhá? iví phódá óepidikháymá?i namuu. ³ Mary-ádí Martha-ádí Jesus ônt'ôesandi óetü?an, “Na?inbí Sedó, ót'óyan, i nâaséeg?i nahay.” ⁴ Jesus ná?in nat'oe ihaydi natú, “Tobáháá nahay wânbo nawówáyéení, hedího háá ünpúwi?in namuudi in t'owa dâymu?di Yôesi Tádá kw'áayébo? óemá?ve-í, hedá naa iví ay omuu?i wá? kw'áayébo díma?ve-í.”

⁵ Tobá Jesus-di Martha-á Mary-á hedá Lazarus-á ovâyséegí wânbo⁷, ⁶ Lazarus na-hay⁸in ûnhanginpóe ihaydi wiye thaan wa⁹di iwâygébo¹⁰ itsíkha¹¹andi wi¹²ûnpuwämäapí. ⁷ Ihaydáho¹³ iví khâge¹⁴nin itú'an, "Yaho¹⁵ oe Judea-piye¹⁶ giwâymú-i." ⁸ Iví khâge¹⁷nindi ôetu¹⁸an, "Hâhkandi¹⁹, hânhaybo²⁰ in Hudíyoví p²¹dédf²²indi wóek'usâyuhéyf²³in dida²⁴p²⁵an. Hedi háadan eepiye²⁶ unwâypunda²⁷?" ⁹Jesus-di ovâytú'an, "Thaadi naná²⁸ dihaydi tâ²⁹di wiye óda nakeenâhpí³⁰an. Wí to³¹wí thaadi iyiyénde³²i wínakanundepí, gá i ko nää oepáa k³³aydigí³⁴ namuu³⁵idi nakeenândân hedihio wáy namän ni³⁶ge imünde³⁷. ¹⁰Hewänbo wí to³⁸wí khuudi iyiyénde³⁹i-á nakanunde wi⁴⁰ûnkothaynáhpídi."

¹¹ ihaydáhá? Jesus-di ovâytu'an, "Na'ibí k'ema Lazarus nayókhá, hedi naa omán dójóhsaanídí." ¹² Iví khäge'nindi óetü'an, "Hákhandi", Lazarus nayókhândáho handidi nahewówa-í." ¹³ Indá di'ánde Jesus natu'da'in Lazarus ta'gendi nayókhâwak'óe'in, hewänbo ho nachuu'in natu'da'-á. ¹⁴ Hediho thay'eedi ovâytu'an, "Lazarus-á ho nachuu. ¹⁵ Hedi ung? shánki híwó? namuu naa iwe wó'yipidí i nachuu ihaydi, gá bín-pwâkhâymádân háá dónkhâymáa'in, hedi handidi shánki naví'piye? úvíwhâyumáaní. Nää yaho? iví'piye? gimú-í." ¹⁶ Thomas i kwâati gin dâykhâyá? de'idi in wé'ge'in khäge'nin ovâytu'an, "Yaho gimú-í, hedi Jesus óehaydáho? i-ádísba gichúu-í."

Jesus natú i-ân t'owa ovâywáywówápa'i hedá wówátsi nahándepe'i'in ovâymä'i-á namuu

¹⁷ Jesus oe Bethany búú'ay tso'wa napowa?á? ihaydi óetu'an Lazarus óekhák'lú? iwedi yóenu thaahonaphade?in. ¹⁸ Bethany-á Jerusalem diwedi kay? wínanáhpí, wíye míya

ihayháyú, ¹⁹ hedí Mary-á Martha-á inbí⁷ we báyéki Hudíyo dipówá ovânsíwówá⁸ amídí, inbí tí⁹uu dánmäädi.

²⁰ Jesus na⁷in Martha ûnhanginpóe ihaydi na⁷ayyaypee, hewänbo Mary-á oe k¹⁰aygibo iwóyí¹¹. ²¹ Martha-di óeyaydi óetü¹²an, “Na⁷inbí Sedó, naví tí⁹uu nahay ihaydi hây náwe unyidi hâ¹³to nahâqaníwân. ²² Hebo naa dînhanginná näabo hääwi Yôesi Tádá nâadaa¹⁴andi idí wóemääni.” ²³ Jesus-di óetü¹²an, “Uví tí⁹uu úwâywówápúwi.” ²⁴ Martha-di óetü¹²an, “Naa dînhanginná i tí⁹gi thaa naná¹⁵ diwe t¹⁶ähkí t¹⁷owa ovâywówápápa ihaydi nawâywówápúwagít¹⁸oe¹⁹in.” ²⁵ Jesus-di óetü¹²an, “Naa-ân i omuu t¹⁷owa dovâywâwówápá²⁰i²¹, naadi dovâywówâtsimá²². To²³wí naví²⁴piye²⁵ iwhäyú²⁶ i wówâtsimá²⁷ve-í tobá nachuu wânbo²⁸. ²⁹ Hedi wí to²⁹wí wa³⁰di nawâwáyi³¹ i naví³²piye³³ iwhäyudi hâ³⁴to nachúu-í. Ti biwhäyunde ná³⁵in?” ²⁷ Martha-di óetü¹²an, “Hedâñ hâq, Na⁷inbí Sedó, naa dáywähäyunde³⁶ ү-ân unmuu i Yôesi Tádádí wóesóge³⁷ i³⁸ t¹⁷owa ovây³⁹aywoenídí, Yôesi Tádáví ay-ân unmuu. Ívítsíkha⁴⁰máawân náä oepáa k⁴¹aydipiye⁴² un⁴³ä-ídi.”

Jesus isíhtäq

²⁸ Kin natú ihaydiho Martha iweeho⁴⁴, hedí iví tí⁹uu Mary itü⁴⁵an i⁴⁶äähângé⁴⁷amídí hedí óesántu⁴⁸an, “I hâhkandi ho napówá hedí u-ádí nahí⁴⁹da.” ²⁹ Mary ná⁵⁰in nat⁵¹oe ihaydi wesebo⁵² iwhínú hedí ee Jesus nayı⁵³ iweipiye⁵⁴ namää. ³⁰ Jesus i búu⁵⁵ay iwe wa⁵⁶ wínapówápí, hewänbo wa⁵⁷di Martha-di óeyay iwhäygebo nayı⁵⁸. ³¹ In Huđíyo ee tewhä íve dikw⁵⁹nin Mary óesíwâwá⁶⁰o⁶¹indi óemü⁶² wese iwhínudí yá⁶³wéipiye⁶⁴ napeedi, hedí di⁶⁵ân Lazarus nakhä⁶⁶k’oe iweipiye⁶⁷ namännin isíhtäq-ídi, hedího ûnwóemää.

³² Mary oe Jesus nayı⁶⁸ iwe napówá, hedí óemü⁶⁹ ihaydi iví pâadéipiye⁷⁰ idé⁷¹gendisógedi óetü⁷²an, “Na⁷inbí Sedó, naví tí⁹uu nahay ihaydi hây náwe unyidi hâ⁷³to nahâqaníwân.”

³³ Mary-á in Hudíyo ûnwóe⁷⁴ä⁷⁵indá dívísíhtuwínündedi Jesus-di ovâymû⁷⁶ ihaydi, iví pí⁷⁷ná khó⁷⁸yé hânhö nataachanpóe hedí nathäthapóe, ³⁴ hedí ovâytsikáyin, “Wâygan Lazarus óekhä⁷⁹k’ü?” Óetü⁸⁰an, “Na⁷inbí Sedó, hée na⁸¹indádí ökä⁸²vedi náamúnidí.” ³⁵ Jesus isíhtäq. ³⁶ Hediho in Hudíyo ditú, “Binmú⁸³dí, ta⁸⁴gendi Lazarus óeséegí.” ³⁷ Hewänbo wáy wén ditú, “I to sen natsí⁸⁵t⁸⁶aamu⁸⁷iví keetan óemägi. Ti wá⁸⁸ wí⁸⁹unkoedip⁹⁰an Lazarus ônhekhká⁹¹wa⁹² nachuupídíbo hedâñho wínaçhúu-ípídi?”

Lazarus óewâywâwápaa

³⁸ Jesus wíyá iví pí⁹³ná khó⁹⁴yé hânhö nataachanpóe, hedí wí t¹⁷ovápho nachá⁹⁵ diwe i pení nak⁹⁶oe iwe napówá. Wí k⁹⁷uu pháagí⁹⁸ nakhaawin t¹⁷ovápho ee. ³⁹ Jesus-di ovâytü⁹⁹an, “Hâ¹⁰⁰i k¹⁰¹uu wéhánäpiye¹⁰² binhângé¹⁰³an.” I nachuu¹⁰⁴iví pá¹⁰⁵dây Martha-di Jesus óetü¹⁰⁶an, “Na⁷inbí Sedó, nää-aho nasuhkay, nää-á yôenu thaa nahán diwedí ûnná.” ⁴⁰ Jesus-di óetü¹⁰⁷an, “Naadi wítu¹⁰⁸anpí¹⁰⁹an, biwhäyundeedáho náamúní Yôesi Tádá hânhö nakay¹¹⁰in.”

⁴¹ Hedi i k¹¹¹uu wéhánäpiye¹¹² dâyhângé¹¹³an, hedí Jesus oe makówâpiye¹¹⁴ ibeedí natú, “Tádá, naadi wíkí¹¹⁵daa¹¹⁶o naví yûusu dînt’oyandi. ⁴² Hedâñ dînhanginná hâädi wânbo t¹⁷ähkí dînt’oyande¹¹⁷in, hewänbo naa ná¹¹⁸i tûu otû ná¹¹⁹in t¹⁷owa náwe diyi¹²⁰in dit’oe-ídi үdi naa dísannin dívíwhäyumâänidí.” ⁴³ Ihaydâhá¹²¹ kaygi natú, “Lazarus, ópive.” ⁴⁴ Hedi i sen nachu¹²²k’oe¹²³in napee. Wa¹²⁴di aa saygi¹²⁵didí na¹²⁶ánmuu, iví ândá mandá wânbo¹²⁷, hedâñ iví ts¹⁷ay-á wá¹²⁸ aadi ûn¹²⁹ánmuu. Jesus-di in t¹⁷owa ovâytü¹³⁰an, “Bin¹³¹ansuu hedâñho iví¹³²piye¹³³ namú-ídi.”

In Hudíyoví pí¹³⁴dédi¹³⁵in dida¹³⁶ Jesus óehéyí¹³⁷in

⁴⁵ Bâyéki in Hudíyo Mary-ví¹³⁸piye¹³⁹ di¹⁴⁰ädâapóya¹⁴¹nin háá Jesus i¹⁴²annin dâymû¹⁴³, hedí iví¹⁴⁴piye¹⁴⁵ dívíwhäyú. ⁴⁶ Hewänbo wây-á in Pharisees-ví¹⁴⁶piye¹⁴⁷ dimää ovâytü¹⁴⁸amídí háá Jesus i¹⁴⁹annin. ⁴⁷ Hediho in owha¹⁵⁰ pí¹⁵¹dédi¹⁵²indádí hedâñ in Pharisees-ádi in Hudíyoví tuyowa¹⁵³ ovâywé¹⁵⁴ge¹⁵⁵an, hedí ovâytsikáyin, “Hânnan iví¹⁵⁶amí? Ná¹⁵⁷i sendá bâyéki ipínnant’oe¹⁵⁸o¹⁵⁹.

⁴⁸ Kin ikanhondi áymágidáho¹⁶⁰, to¹⁶¹wén t¹⁷ähkí iví¹⁶²piye¹⁶³ dívíwhäyú-í, hedâñ in Rome-win sundado di¹⁶⁴ä¹⁶⁵í hedí na¹⁶⁶inbí méesate hay¹⁶⁷ i dînnayú-í hedâñ na¹⁶⁸inbí t¹⁷owa-á dînwâde-í.”

⁴⁹ Wí sen in diwedi ihay p̄aayo na?owha? p'ó?dédí?án, i-á Caiaphas kin nakhwáá, hedí idá ováytu?an, “Undá hääwí wänbo wí?únhanginnáhpí. ⁵⁰ Ti wí?únhanginnáhpí?an shánkí yänbedi híwó? namúmí?in ungí? wí?dá? wi to?wí t'ähkí na?inbí t'owagi? iví wówátsi imääänídí, hedí handidi na?inbí t'owa t'ähkí wí?ovâyhánú-ípí.” ⁵¹ I-á iví ánshaa iwedibo ná?i hi? wínatúhpí, hewänbo wí Yôesi Tádáví tukhe?bi namuu waagibá ihée?andânhoo háa napuwagít'oe?in natú, gá i p̄aayo owha? p'ó?dédí? namuuđân. Hedânkunho natú Jesus-á t'ähkí in Israel t'owagi? nachuwagít'oe?in. ⁵² Hewänbo ingí?dá? wínachuwagít'oe?pí, in to?wén Yôesi Tádáví áy ûnmuu?in wéngé t'ähkí diwađekwl'ó?ningí?-án wá? nachuwagít'oe, hedânhoo ovâywé?ge?amíđí, hedá wí?dá? dipuwí.

⁵³ I thaa iwedi páadépiye? in Hudíyoví p'ó?dédí?in dívíhlí?máa hádídí óehéyí i?gedi. ⁵⁴ Hedihoo Jesus wíyá kee?eedi wí?iyiyéndepí, in Hudíyoví p'ó?dédí?indi wí?óemúnípíđí, hewänbo iwedi iyâatääđí oe ahkónu nú? naná? diwepiye? namää, wí búu?ú?ay Ephraim gin dâytu?o? iwepiye?, hedí iwáygé iví khägë?nindáđí iwóyí?.

⁵⁵ Ihayhâabá in Hudíyoví shánkí?di púnú? naná, Passover gin dâytu?o?i?. Wa?i shánkí?di thaa napówápíđbo báyékí t'owa Jerusalem búu?ú?dí yá?wé dithaa?in iwepiye? dimää dívípíkhâ?amíđí in Hudíyoví khuu dínmuu waa. ⁵⁶ Jesus óetüwämáa, hedí iwáygé méesate hayí? íve diyidi dívítümaa, “Tigúba i nashánkí?dí?áä-?!” ⁵⁷ In owha? p'ó?dédí?indáđí hedá in Pharisées-áđí in t'owa ovâyyôn Jesus wáygé nayi?in dínhanginpóedí ovâyt'oe?amí, hedânhoo óepankéyíđí.

12

Wí kweedí Jesus-ví ân deedí wí ką?p'oe sa?wó? nasu?i? ôn?ewe

¹ Wa?di sí thaa natáy ná?in Hudíyoví shánkí?di Passover gin dâytu?o?i dínnánídí, hedí Jesus oe Bethany búu?ú?ay iwepiye? nawáymää. Iwânkun Lazarus na?án, i-á i sen Jesus-di óewáywówapaa?ibá namuu. ² Iweho Jesus ônkindihúukhâ?an. Martha-di ovâysääsande?, hedí Lazarus wá? in wé?ge?indáđí nahúu?án. ³ Hedi Mary wí ką?p'oe sa?wó? nasu?i? nard kin dâytu?o?i? imaa. I ką?p'oe-á wí? taa nakháa hedá hânhoo nachä?muu. Hedáhá? Jesus-ví ân deedí ôn?ewe, hedá iví phódá Jesus-ví ân deedí óepíđí. I ką?p'oedi ee íve i?ge t'ähkí sa?wó? nasu?p'íde. ⁴ Hewänbo wí? iví khägë?ninbí?wedi natsikapóe, “Háadan ná?i ką?p'oe sa?wó? nasu?i? wí?ikü?ch'lápí poewin tägintä (300) thaa t'öö díví?andi wá?aadí, i chä? in sehkanawó? diwówáyi?in ovâymääänídí?” Ná?i sen kin natú?i-á nakhwáá Judas Iscariot gin, i-á Jesus óekuhpekhâymáa?i-án namuu, hedí ná?in natú sänbí? namuuđi, in sehkanawó? diwówáyi?indi óe?áyíngimädá yoe. Idá in khägë?ninbí chä? ovây?áyînmää, hedí iwedibo? isânhondé?. ⁵ Hewänbo Jesus-di Judas óetu?an, “I kwee ánpí ná?an. Tobá hää?i ką?p'oe imá?ve-í. I thaa díkhä?k'lúwígi? namuu. ⁶ Hääđí wänbo t'ähkí in sehkanawó? diwówáyi?in t'owa undáđí diyénení bînhä?wímääänídí, hewänbo náwe naa-á hânhay wänbo t'ähkí há?to undáđí ochä?ní.”

In owha? p'ó?dédí?in dida? Lazarus óehéyí?in

⁷ Báyékí Hudíyo dínhanginpóe Jesus oe Bethany nayi?in, hedihoo iwepiye? dimää Jesus nayididä?bá yoe, hewänbo Lazarus i sen Jesus-di óewáywówapaa?i? óemúnídí wá?. ⁸⁻¹¹ Jesus-di Lazarus óewáywówapaa ihaydi báyékí Hudíyodi inbí p'ó?dédí?in ovâyyoekanhondi Jesus-ví?piyedä? dívíwhä?yuhon, hedihoo in owha? p'ó?dédí?in dâywéhpêe?an Lazarus wá? óehéyíđí.

Jesus wí búndu iwe na?i?ándí oe Jerusalem búu?ú nats!ú

¹² Wíyá tháwán in báyékí t'owa in Passover shánkí?dipiye? dipówá?in dínhanginpóe Jesus oe Jerusalem-piye? na?ä?in, ¹³ hedí palm taykhóe dâyt's?á?di ûn?ayyaymää, hedí kinnán dívítuhkwinuhon: “Wiséegíkénde?.” “Na?inbí Sedó Yôesi Tádáđí wóesan, hedihoo híwó? wóe?äamí.” “U-á Israel-ví tsundi hayí? unmuu.” ¹⁴⁻¹⁵ Jesus wí búndu?ay ho ônké?di iwe na?i?áñ, hedihoo Yôesi Tádáví tå?nin diwe háa ûntû? waagibá napóe. Kinnán natä?muu:

Un t'owa Zion-win wíyá wi'íkhuwôeda'ípí.

Binmú'dí, unbí tsundi hay'i wí búndu'ay k'léwédi ún?ä? *

¹⁶ (Ihaydiho Jesus-ví khägë'nin ná'i hääwí napo'i? wídika?póya?pí, hewänbo tí?úugédí Jesus wíyá oe makówápiye? nawáypee ihaydânhnó ná?in iví?gedi natä?muu?in dín?ánpowá, hedá dínhanginná háá natä?muu waabá óe'annin.)

¹⁷ Hâädankánbo báyékí t'owa Jesus-ádí diyi? i thaa idí Lazarus óewáywówápaadi penípho iweđi napée-í kin óetü'an, hedi nää ná?in t'owadibá in wé?ge?in t'owa ovâytumáa háá iwe i?annin. ¹⁸ Hediho ná?in wé?ge?in t'owa dínhanginpóe Jesus-á ná?in pínnán t'ôe i?annin, hedânkunho ûn'ayyamää. ¹⁹ In Pharisees wí?ná? táye dívichänu?odi ditü?, "Ti wívînmûndepl?an háá ída? waagi wí?únpwuamänpi?in. Binmú'dí, báyékí t'owa i-ádídä? dimän."

Wén Greek t'owa Jesus-ádí dihi?da?

²⁰ Wén Greeks dimuu?in in wé?ge?in t'owa-ádí diyi?, in oe Jerusalem dínschánkí?diná? diwepiye? di?ää?in Yôesi Tádá óe?a?ginmâänídí. ²¹ Indá Philip-ví?piye? dimää (i-á Beth-saida búu?úay oe Galilee nangewi namuu, hedi óetü'an, "K'ema, Jesus-ádí gihí?da?." ²² Philip namää Andrew óetü?äamidí, hedâhá? Philip-á Andrew-ádá Jesus-ví?piye? damää óetü?äamidí háá ditü?in. ²³ Jesus natü, "Ihaydi púnú? nanânhnó nakeepúwidí hay?í omuu?in, naa t'ähkí t'owagi? o?aypuýä?i?. ²⁴ Hebo ta?gendi wâytumáa, wí táhtá ko?yi óekoedí iví wówátsi imä? hâädankánbo shánkí báyékí iweđi natâhpaa-ídí, hedi iví wówátsi imähpídá iweđi háäbo wínapa?pí, iwebo wí?bo nawänpi?oe. ²⁵ To?wén inbí wówátsi nää oepää k'aydi ing?dä? dínmuu?indá inbí wówátsi dipedée-í, hewänbo to?wén inbí wówátsi nää oepää k'aydi ing?dä? wídnmuupi?indá, inbí wówátsi hânhay wânbo t'ähkí dâymâ?ve-í. ²⁶ To?wén naagí? dívít'oe?ämí?in dida?di naa díyuqumâ?ve-i?in dínhâ?ä?, hedîho? iwágéé naa oyi? iwe, naví t'oe?in iwágééba diyéení. To?wén naagí? dívít'oe?o?in naví Tádá? ovâytu?äamí híwó? dívitsiye?annin."

Jesus iví chuwa ?gedi ihée?an

²⁷ "Näähö naví pi?ná khó?yé dínhâapóe. Ti naví Tádá dondaa?ämí ná?in dínpuagít'oe?in diweđi dín?aywoenídí? Hedânhnó yoe, ná?in dínpuagít'oe?in namuudânkun nää oepää k'aydi piye? o?ää. ²⁸ Hedânhnó ná?in wida?máa naví Tádá, ovâykeeyamí u-á hay?í unmuu?in kin Jesus natü. Ihaydi ná?i tñu makówádí nat'oet'oe: "Han dáy'anho?, hedâwa? wíyá hanbá dáykâhymáa."

²⁹ In t'owa iwágéé diwinnin i tñu dit'oe, hedi wáy wén ditü, "Ikwahtaa?an" gin, hedâ wây-á ditü, "Wí makówáwi t'opea?aa?ídi óehée?an." ³⁰ Jesus-di ovâytu?an, "Ná?i tñu-á naagí?dä? wínamuupí, hewänbo ungi? wá? namuu. ³¹ Ihaydi púnú? naná Yôesi Tádá?i in óetaapi?in ovâykeekw'öenidí híwó?pí dívi?annin, hedâ Penísendi inbí tsundi dínmuu?i-á óet'aanídá. ³² Hewänbo naa nää nangedi dít'óhtägek'uwídí dítege ihaydi naadí t'ähkí t'owa dovâytukánnamí naví?piye? di?ää-ídí." ³³ Ná?in natü ovâythayyamidí háawin chuwa unpuagít'oe?in. ³⁴ Ee t'owa yâagedi to?wídí óetü'an, "Yôesi Tádáví tå?nin diwe natä?muu i to?wí idí óesogekhâymâ?i? t'owa ovây?aywoenídí hânhay wânbo tâhkí nawówâyéen?in. Heháadan unfü? i to?t'ähkí t'owagi? na?aypuýä?i? óetegé-í óet'óhtägek'uwídí? To-an namuu nää?i to?wí t'ähkí t'owagi? na?aypuýä?i? Ti i-á namuu i to?wí Yôesi Tádá?i óesogekhâymâ?i t'owa ovây?aywoenídí?" ³⁵ Jesus-di ovâytu?an, "Wí kohthay waagi?bá omuu, hewänbo undádí wí hây tâhkida? ochangít'oe. Naa oyi? iwe nakeená, hedîho wa?di nää undádí oyidibó? unbí wówátsi naa-ádí binhûu, hedânhnó nakhuuná? ni?ge wí?iyéenípídí. To?wí khüu? i?ge namändi-á wáy namän ni?ge wí?únhanginnáhpí. ³⁶ Naa

* ^{12:14-15} Zion-dá Jerusalem búu?ú namuu. ^{† 12:24} Jesus náwe wí?bo? iví?gedi ihi?máa. Natü?da?, i ko?yi iví wówátsi imä? hääwí iweđi napää-ídí waagibá, i-á wá? unkhâ?ä? iví wówátsi imâän?in hedânhnó t'owa in wówátsi nahândep?in dâykéyídí.

i kohthay omuu?iví?piye? bíwháyú wa? undádí oyidíbo?, hedânho t'owa i kohthay iwe íthaa?in ípúwidí."

In Hudíyoví p'ó?dédf'in Jesus-ví?piye? wídívíwhäyundepí

Ná?in Jesus natú ihaydiho? iwágédí namäädi ikaayan wí?óeshaa-ípidí. ³⁷ Hewänbo tobá báyékí pínnán inbí páadépiye? ikeeyan wänbo?, wa?di iví?piye? wídívíwhäyundepí.
³⁸ Hediho háá Yöesi Tádáví tukhé?bi? Isaiah ita?nan waagi napóe. I-á hán?oe natú, Na?inbí Sedó, i hí? gitú?i? wídívíwhäyupí.

Hedi unkay?in wídinhanginnáhpí.

³⁹⁻⁴⁰ Hediho wídínkoedipí dívíwhäyú?ídí, gá dínpóedán háá wíyá wáygé Isaiah ita?nan waa: Yöesi Tádádí inbí tsée ováykhaayan, hedânho wídínkeepo?pí waagibá dínpúwidí, hedá inbí hangintandá ováyyâ?an, hedânho wídika?pówá-ípidí,
 hedí naví?piye? wídi?ä?pí dovây?owýé-ídí.

⁴¹ Isaiah ná?in ita?nan gá Jesus-á hay?i napuwagít'óe?in ho ûnkeepoedân, hedânkun iví?gedi ihéé?an.

⁴² Hebo tobá Jesus-ví?piye? wáy wén wídívíwhäyupí wänbo?, báyékí in Hudíyo p'ó?dédf'in wänbo iví?piye? dívíwhäyumágí, hewänbo kee?eedi wíditíhpí dívíwhäyú?in gá in Pharisees-di i méesate eepiye? ováytsudekhaa?amfdí dikhuwöeda?dân, ⁴³ hedi ná?in Hudíyo p'ó?dédf'in shánkí dida? t'owa híwó? inbí?gedi dívihée?amí?in Yöesi Tádá híwó? inbí?gedi dívihée?amí?wedi.

Jesus-ví hí? ováyty?annin dâyyoegi?an, hedânho ováytuchänukhâymáa

⁴⁴ Hedi Jesus-di kaygi ováyty?an, "To?wí naví?piye? iwhäyunde?i-á naví?piyedá? wí?i-whäyundepí, hewänbo i naa disandí?piyâ?wá? iwhäyunde?". ⁴⁵ Hedi to?wídi naa dímündedi i naa dísandi? wá? óemünde??. ⁴⁶ Naa náä oepáa k'aydipiye? o?äq? wí kohthay waagi?bá omúnídí, hedânho to?wén naví?piye? dívíwhäyunde?in khüu i?ge wídiyéenípidí. ⁴⁷ Naa wó?tú?pí in to?wén naví hí? dit'oedi hewänbo wídâ?gindopídí dínhkhâ?ä? ováytuchänu?i?in. Naa o?äq? t'owa dovây?aywoenídí, dínhkhâ?ä? ováytuchänu?i?in otúnidá yoe. ⁴⁸ I t'ä?gi thaa naná? diwe ná?i naví hí? ho dováyty?andi? namuudânkun in to?wén naa díyoegi?annin hedá háá otú waa wídinséegi?anpí?in ováytuchänukhâymáa, ⁴⁹ gá naa háá naví Tádádí dísandí?naa díyón waagidá?dáyhée?o?, háá owänpida? waagá yoe. ⁵⁰ Hedi dínhanginná i tsontü? naví Tádá imágí?i wówátsi nahández?in napayı?in. Hedânho háá naví Tádádí dítu?annindá? naa otq? hedá ha?wâa dáyhée?o?."

13

Jesus-di iví khägë?ninbí ân ovây?owídi

¹ Wí? thaa wa? natáy i Passover shánkí?di thaagí??. Jesus ûnhanginná i thaa napowa?ä?in náä oepáa k'aydi iwedí iví Tádáví?piye? namú?ídí. Häädi wänbo t'ähkí in iví?in ûnmuu?in ováyseegí wa? náadí nayí? ihaydi, hedi náä ováykeekankhâymáa hânho ováyseegí?in.

² Wé?ge dívíkindihúuyo? ihaydi, Penísendidi Simon-bí ay Judas Iscariot i ánschaah óemági Jesus óekü?p'áynídí. ³ Jesus ûnhanginná iví Tádádí t'ähkí kay óemági?in, hedá ûnhanginná Yöesi Tádáví?wedi na?äq?in hedi iví?piye?bá nawáymännin, ⁴ hediho? ee nahúu?án diwedí iwnúqdí iví k'ewé?in to ip'ädi, hedi wén p'oeipi?in aadi iseeba?áa?an.

⁵ Hedáhá? wén oewâäbay iwe ip'oesaadi iví khägë?nin i?án?owídhon hedá in p'oeipi?in aa naseeba?áamu?indidá ovây?anpídi. "Peter-ví?we napowá ihaydi Peter-di óetsikáyin, "Na?inbí Sedó, ti uđi naa dí?án?owídkhâymáa?" ⁷ Jesus-di óetu?an, "Nää wí?unhangin-náhpí háadí kin dáy?o?in, hewänbo wáy wí thaa úhanginpúwi." ⁸ Peter-di óetu?an, "Há?to di?án?owídi?i?in wímmâní." Jesus-di óetu?an, "Naadi wí?owídpídá naví? wú?muupího?."

⁹ Simon Peter-di óetu?an, "Hedáho?", Na?inbí Sedó, naví man dín?owidi hedá naví p'ôndá, naví ânda?bá yoe." ¹⁰ Jesus-di óetu?an, "To?wí i?oe?iví túu?ú t'ähkí khäapí? ûnmuu, iví

ândä? ûn'owídítáy. Hedi undá kháapí?in ímuu, hewänbo un t'ähkídibó-á yoe.”¹¹ Jesus ûnhanginná to?wídi óekuhpegit'óe?i namuu?in, hedânhno natú, “T'ähkídibó kháapí?in wí?ímuupi” gin.^{*}

¹² T'ähkí inbí ân ovây'owídibowa ihaydi iví k'éwé?in to iwáytogi, hedi indádí iwásóge. Ihaydi ovâytikáyin, “Ti únhanginná háadí kin wây?annin?¹³ Undi naa dítu?o háhkandi-ádí p'ó'dédi?-ádí, hedi hiwó? kin itû?, ha?bi-ânkun omuuđi. ¹⁴ Hediho? undá únkhây?ä? wí?ná tâye bîn'ân'owídí-i?in, gá naa unbí háhkandi? hedá p'ó'dédi? omuu?iđi wây?ân'owídidân.

¹⁵ Nâ?i hâa dáy'annin naađi wâykeeyan hedânhno hâa naađi wây?an waagibá un wâ? wí?ná tâye úvíkhanhûuwí. ¹⁶ Ta?gendi wâytumáa, wí t'ôe?i-á iví tsondiví shánkí hay?i wínamuupí, hedá wí t'ôekhuwa?i-á i óeyôndiví shánkí hay?i wínamuupí. ¹⁷ Hâa wâytu?an waa íka?póya?dâho?, naví hí? bîn'a?ginnamí hedîho ihíhchäq-í.

¹⁸ “Hewänbo naa wó?tû?pí un t'ähkídibó hâa wâytu?an waa úvíkhâymáa?in. Naa dînhanginná to?wén in dovâyde?mannin dimuu?in. Hewänbo nâ?in hâa Yôesi Tâdâvítâ?nin diwe natû? waa únkhây?ä? napu?i?in:

I to?wí naa-ádî ihíuyandy wânbo hiwó?p? naa díkhâymáa.

¹⁹ Nää wâytumáa hâa napuwagít'óe?in wa? napoepídibó?, hedânhno napoé ihaydâ úvíwhây?í naa i omuu hâr'oeđibo? oyî?i?. ²⁰ Ta?gendi wâytumáa, to?wêndi wí naađi dósandi? óeséegi?odi, indi naa wâ? díséegi?o waagibá dívi?o?, hedi to?wêndi naa díséegi?odá, i naa dísandi? wâ? óeséegi?o waagibá dívi?o?”.

Jesus natú wí to?wídi óekuhpekhâymáa?in

²¹ Jesus-di nâ?in ovâytu?an dihaydiho? iví p'í?nâ? únkhâapóe, hedi thay?eedi ovâytu?an, “Ta?gendi wâytumáa, un diwedî wí?di naa díkhâymáa.” ²² Iví khâge?nin dívíwânpipuwâ?o?, to?wívî?gedi ihí?máa?in wídfñhanginnáhpí?dî. ²³ I khâge?di Jesus-di óeséegi?i? iví nû?bâ na?án. ²⁴ Hediho Simon Peter imannan nâ?i khâge?didi óemúnídî, hedi oëtu?an, “Jesus nátsikáyin tovî?gedan ihí?máa?in.” ²⁵ Hediho? i khâge?di Jesus-ví shánkí nû? ihâdidi óetsikáyin, “Na?inbí Sedó, to-an i namuu wóekuhpekhâymáa?i??” ²⁶ Jesus-di oëtu?an, “Naa wí pává i sâä? iwe dôp'ohtöení, hedi wí to?wí dôpágít'óe. Iví?gedân dáyhí?máa.” Hedi wí pává ikê?di ip'ohtogidi Judas óemâgi, i-á Simon Iscariot-ví ay namuu. ²⁷ Judas i pává ikê? ihaydi wesebo? i Penísendi iví p'í?nâ? ûnts'í, hedi Jesus-di oëtu?an, “Hääwí hâa bikhâymáa?i wesebo nâ?an.” ²⁸ Hewänbo to?wí wânbo? in dihúukwó?nin diwedî wí?únhanginnáhpí háadí Jesus-di kin oëtu?annin. ²⁹ Judas-á i châ? müu imâa, hediho wén di?ân Jesus-di oëtu?an hääwí i shánkí?dig? díntây?i? ikumâ?i?in, hedá wây-á wêndâ di?ân in sehkanawô? diwówayi?in wí hääwí ovâymâäní gân oëtu?an. ³⁰ Hediho Judas i pává ikê?di wesebo napee. Ihaydiho nakhusuná.

Jesus iví khâge?nin wén ts'qâmin tsontu? imâgi

³¹ Judas napee ihaydi Jesus natú, “Ihaydi nanânhno t'owa dínhanginpúwí?dî naa t'ähkí t'owagi? o?aypu?ä?i? hay?i? omuu?in, hedá hâa naa dîmpuwagít'óe?in namuuđi dínhanginpúwí Yôesi Tâdâ? wâ? hay?i? namuu?in. ³² Hediho Yôesi Tâdâdî hay?i naa dípaa-í iví haybá omúnídî, hedá nâ?in ikhâymáa wesebo?. ³³ Naví áyyâä, wí hâyú thaada? undâdî ochangít'óe, hedi nää in Hudýoyi p'ó'dédi?in dovâytu?an waagibá un wâ? wâytumáa, undi dítuwâkhâymáa, hewänbo wây omân diwepiye? wí?únkoedí-ipí nää ímu-i?in. ³⁴ Naadi wén ts'qâmin tsontu? nää wâypâkhâymáa, hedi kinnânaa: Wí?nâ? tâye úvíséegihûuwí. Naadi wâyséegi waagibá, hanbá wí?nâ? tâye úvíséegihûuwí. ³⁵ Úvíséegihondâho to?wén t'ähkí dínhanginnânaa naví khâge?nin ímuu?in.”

Jesus-di Peter oëtu?an, “U-á poewin untúní naa wídítapí?in”

* 13:11 Pâadé ihaydi Jesus in hí? “khâa” kin natúdî inbí túu? i?gedi ihí?máa, hewänbo tî?úugé ihaydâ Judas-ví t'aywó?di i?gedân ihée?an.

³⁶ Simon Peter-di óetsikáyin, “Na’ibní Sedó, wépiyan unmän?” Jesus-di óetu’an, “Nää-á wi’úkoedipí wáy omän deepiye” díyúuhúuwídí, hewänbo wáy thaa wáy omän diwepiye”bá unmú-í.” ³⁷ Simon Peter-di óetsikáyin, “Na’ibní Sedó, háadan wídímkoedipí wíyúuhúuwídí nää? Naa okháymuu naví wówátsi ugí” dáymääänídí.” ³⁸ Jesus-di óetu’an, “Ti naa omuudi unkháymuu uví wówátsi bimääänídí? Nää’in ta’gendi wítu’ämí: Wí dee sen wa’ ikinpídíbo” u-á poewin untúní wídfítaapi’in.”

14

Yöesi Tádáví’piye” gipunda’dá, iví ay Jesus-ví’piye” páadé gimú-f’in gíñkháy”ä?

¹ Hedahá? Jesus t’ähkí iví khäge’nin itu’an, “Ánshaa iwe wí’íkwó?nípí. Yöesi Tádáví’piye” úvíwhäyuhúuwí hedá naví’piyá. ² Naví Tádáví k’aygi ünná? diwe báyékí ûn’ívená. Nää’in ta’gen namuupídáho há’tó wáyty’ämíwán ta’gen namuu’in. Hediho nää omän wí’ive wí’ínbó wáykháy”amídí. ³ Hedi wí’ive wáykháy”amídí omäädá wíyá owáy”ä-í un wáyuhúuwídí naa-ádí, hedáhno wáy o’án diwebá un wá’ íkwó?ní. ⁴ Un únhanginná wáypiye” omännin, hedá in p’óe naa omän deepiye” wá’ únhanginná.” ⁵ Thomas-di óetu’an, “Na’ibní Sedó, wígíñhanginnáhpí wáypiye” unmännin wänbo”. Hedi hádfídan in p’óe unmän deepiye” gíñhanginnáñí.” ⁶ Jesus-di óetu’an, “Naa-á in p’óe omuu, hedá in ta’gendá, hedá in wówátsi-á. To’wí wänbo wúnkoedipí naví Tádáví’piye” namú-í, naví’piye” páadé na’äqdida’máñho.” ⁷ To’wí naa omuu’in ta’gendi únhanginnáñdáho naví Tádá wá’ díntáa-íwán. Nää iwediho bñntaa hedá bñnmú.”

⁸ Philip-di Jesus óetu’an, “Na’ibní Sedó, i Tádá na’in dínkeeyamí. Hähayda’ gíntáy.” ⁹ Jesus-di óetu’an, “Philip, gáhânhay waabo” undádí oyihó, hebo wa’di wí’úhanginnáhpí to’wí omuu’in. To’wén naa dímú’indá i Tádá wá’ dáymú’. Hedi háadan dítumáa i Tádá wáykeeyamí gin? ¹⁰ Háadan wívíwhäyundepí i Tádá-ádí omuu’in hedi i Tádá-á naa-ádí omuu’indá? Nää’i hí? wáyty’o’i naví’da’ wídímnuupí, hewänbo naa dáyhi’máa ihaydi naví Tádá naa-ádí namuu’i? iví t’óe i’o’. ¹¹ Nää’i naadi wáytyumáa’i binwhäyq: Naa-á i Tádá-ádí omuu, hedá i Tádá-á naa-ádí namuu. Hewänbo naví hí’ dínwhäyundepídáho’, i hääqwí dáy’o’i namuudi bíwhäyú wé’ge gamuu’in. ¹² Ta’gendi wáytyumáa, to’wén naví’piye” dívíwhäyunde’indá, naa dáy’an waabá in wá’ dívískankháymáa, hedá wa’di shánki he’endi hääqwí-á dívískankháymáa, gá naa naví Tádáví’piye” omändán. ¹³ Úvíwhäyundedáho naa díñk’óe’in wáy’ämídí i ída’po’i?, naadi wáy’ämí-ákun, hedi hääqwí naa Yöesi Tádáví ay omuu’i dó’o’idi t’owa díñhanginnáñí i Tádá hay’i namuu’in. ¹⁴ Hääqwí namúní wänbo ída’po’di, naa díñk’óe’in wáy’ämídí úvíwhäyundedá, naa dó’ämí-ákun.”

Jesus-di i Yä’ðáa’i P’oewaqháa iví khäge’nibí’piye” óesankháymáa

¹⁵ “Undi dísseegídáho” i tsontu’ wáymági’i dín’á’ginnamí. ¹⁶ Hedi naadi naví Tádá dódaa’amí wíyá to’wí wováykhäge’namí’i wováysaanídí, hedá han i Tádá i’ämí. Nää’i wováykhäge’kháymáa’i-á hääqdí wänbo t’ähkí undádí nayéení, i-á i Yä’ðáa’i P’oewaqháa namuu, hedá in ta’gen naháhkanyi?. ¹⁷ In to’wén Yöesi Tádá dáytaapi’indá naa’i Yä’ðáa’i P’oewaqháa wí’óemündepídí hedá wí’óetaapídí há’tó daykéyi. Hewänbo undidán bñntaa, undádí nayidi, hedá unbí pi’na’ khó’ye’ i bñnmá’ve-í.

¹⁸ “Naadi wén tádápí’in yíyápi’i in waagi’ibá wíwâyyoekankháymáapí, naa-á unbí’piye” owáy”ä? ¹⁹ Hây napóe ihaydi in t’owa Yöesi Tádá dáytaapi’indí naa wiya wídímúnipí, hewänbo undáho dímúni, hedá íwówáyéen gá naa owówáyidân. ²⁰ Hedi i thaa napówá ihaydá únhanginnáñí naa naví Tádá-ádí omuu’in, hedá undádí naa-ádí wé’ge gimuu’indá wá’ únhanginnáñí.

²¹ “To’wén naví tsontu’ dínhógi’i in hedá dín’á’gindo’indá, indâhno naa dísseegí, hedí to’wén naa dísseeg’indá naví Tádádí ováyséegí, hedá naadi wá’ dováyséegí, hedí dováykhäge’namí shánki híwó’ dítaa-íd” kin Jesus natú. ²² Wí khäge’di’ Judas gin nakháwá’i?, hebo Judas Iscariot-dá yoe, idân Jesus óetsikáyin, “Na’ibní Sedó, heháadan

na?indä? díkhäge?khâymâa shânkí hîwó? wítaa-ídí, hedî hâ?in t'owa Yôesi Tâdá dâytaap?indâ yoe?" ²³Jesus-di óety'an, "To?wén naa díséegi?indâ naví hî? dîn'a?gindo?, hedî naví Tâdâdâho ovâyséegimâ?ve-í, hedî naví Tâdâ-âdî naa-âdî inbí pí?nâ khô?yé änthayé-í. ²⁴To?wén naa díséegip?indâ naví hî? wídîn?a?gindopí. Hedî i hî? naađi wâytu?andi-â naví?dâ? wídînmuuupí, naví Tâdâdî dísandiví hî?-ân ûnmuu.

²⁵"Nâ?i hâ?wí naadi wâytumâa wa?di nää undâdî oyidibo?. ²⁶Hewänbo i to?wí wovâykhäge?namí?idâ t'âhkí úntâ?i wovâyhâ?amí, hedâ t'âhkâ naadi wâytu?andi-â wovây?ânschaakannamí. I-á i Yä?dâa?i P'oewâqâhâ?ân namuu, hedî naví Tâdâdî i wovâysaaní gá han dódaa?andân.

²⁷"Naadi wâykäge?namí hedânho ánschaaiwe wi?ikwó?n?pí?dî. Naadâ? dîmkoedî han wây?amí?in, in to?wén Yôesi Tâdâ dâytaap?indâ wídînkoedipí. Unbí pí?nâ khô?yé wi?i?âyîngi-ípí hedâ wí?ikhuwôeda?ípí. ²⁸Naví Tâdâvî?piye? omân hedâ unbí?piyâ owây?â? gin wâytu?andi ít'oe. Naví Tâdâ-â naví shânkí hay?i namuu hedî ta?gendi undi naa díséegidâho? ihîhchâq-í ivi?piye? omândi. ²⁹Nâ?i t'âhkí nää wâytumâa wa?di napóepí?dîbo?, hedânho owây napóe ihaydâ undi naví hî? dînwhäyû?ídí. ³⁰Wíyâ shânkí naađi wíwâytu?amípi, gá i Penisendi na?âdân, i-á in Yôesi Tâdâ dâytaap?inbí tsondi dímmuu. Idâ naa wíditsonmâapí. ³¹Hewänbo nää naví Tâdâdî naa díyônaa waa dâykhâymâa, t'âhkí t'owa dímhanganinnâdî i-ân dóséegi?in.

"Bíwínú, yaho náwedî gimú-í."

15

Jesus wén úuva áaphää waagi?bá namuu

¹"Naa wén hîwó?nin úuva áaphää waagi?bá omuu, hedî naví Tâdâ-â i áaphää áy?di waagi?bá-â namuu. ²In t'owa naví?in dímmuu?in áaphää wa?yâ khóe waagi?imbâ dimuu. T'âhkí wa?yâ khóe na?úuvapaapi? naví Tâdâ its'ândedî iyâa?o?, hedâ i wa?yâ khóe na?úuvapaa iwedâ i hî?indi hîwó?pí? namuu?i-á iyâa?o shânkí bâyékí hîwó? napâa?ídí.

³Undâ i hîwó?pí? ho únyâamuu i hî? naadi wâytu?andi bînt'óyandi. ⁴Hâ?dî wânbo t'âhkí naa-âdî ímuñí?in únkhây?â?, hedî naa-â hâ?dî wânbo t'âhkâ undâdî omúni. Wén wa?yâ khóe wânbo wi?bo wínahääpa?pí, nää?in wa?yâ khóe in áaphää eedi nachândidâ?mân nahääpa?, hedî hanbâ un naa-âdî hâ?dî wânbo t'âhkí ímuupídâho?, hâ?to únkoedí-i hîwó?di hâ?wí úví?amidî.

⁵"To?wén hâ?dî wânbo t'âhkí naa-âdî dimuu?in hedâ naa-â indâdî omuudâ, indâ bâyékí hîwó? dívî?amí. Naa-âdî ímuupídî hâ?wí wânbo hâ?to bîn?amí. ⁶In to?wén naa-âdî hâ?dî wânbo dimuupi?indâ wa?yâ khóe t'owa dâyts'â?i? waagibâ dínpúwi. Kî?bi wa?yâ khóe-â dâych'âadî nat'a?, hedî dâywé?ge?andi dâyphamâäde?. ⁷Naa-âdî hâ?dî wânbo t'âhkí ikw'ôndâ naví hî?â unbí pí?nâ khô?yé bînmâadâ, únkoedî hâ?wí wânbo ída?i Yôesi Tâdâ bîndaa?amidî, hedî idâ wovâymâäní, ⁸hedânho t'owa dímhanganinnâi naví Tâdâ hay?i namuu?in, hedîho? undâ bâyékí hîwó? úví?amí, hedî kindidiho ta?gendi naví khâge?nin ímúní.

⁹"Naví Tâdâdî naa díséegi waagibâ naadi wâyséegi. Naví séegi wóegé hâ?dî wânbo t'âhkí ímúní. ¹⁰Naa naví Tâdâvî tsontu? dôn'a?gindodî ivi? séegi wóegé hâ?dî wânbo t'âhkí omuu. Hedâ undâ hanbâ naví tsontu? dîn'a?ginhondâho?, naví séegi wóegé hâ?dî wânbo t'âhkí ímúní. ¹¹Nâ?i t'âhkí wâytu?an hedânho? i hîhchan dómâa waagibâ un wâ? unbí pí?nâ khô?yé bînmâ?ve-ídî, hedâ t'âhkí hîhchandâ? bînmâ?ve-í. ¹²Nâ?in tsontu? naadi wâytumâa: Wí?nâ? tâyé úvíséegihûuwí naadi wâyséegi waagibâ. ¹³In to?wén inbí wówâtsi inbí k'ema?ing? dívímägi?indâ shânkí hay?in séegi namûnî?in dâymâa. ¹⁴Hedî undâ hâ?wí naadi wâyyônaa waagi bînkanhondâho naví k'ema?in ímuu. ¹⁵Nää? iwedî pâadépiye? naví t'oe?in gindâ? naadi wíwâytukankhâymâapí, gá wí tsondi-â ivi?t'oe?in háa

ikhâymáa?in wí?itú?opídân, hewänbo naví k'ema?innân gin wâytu?âamí, gá hääwí naví Tâdâdî dítu?andi? naadi wâyhangin?ânnandân.

¹⁶ Undi naa wídíde?manpí, naadá un wâydé?man, hedá wovâyk'w'ódi báyékí híwó? úví?amídí, hedí i híwó? úví?o?i-á nakâypúwí. Naví Tâdâdî naa dínk'ú? hääwí ída?poe?i? wây?amídí, hedího úvíwhäyundedâhó? idí wovâymâaní. ¹⁷ Kinnân naadi wâytsonmáa: Wí?ná? tâye úvíseegílhûuwí."

In Yôesi Tâdâ dâytaapi?indi Jesus-ví khägë?nin ovâyt'áy-í

¹⁸ "In t'lowa Yôesi Tâdâ dâytaapi?indi wovâyt'aydâhó wí?ún?óde-ípí unbí pâadébo naa dít'ay?in. ¹⁹ In Yôesi Tâdâ dâytaapi?in t'lowa waagi?inbá imuudâhó?, indi wovâyséegí í, in-bí?in dínmuu?in dâyséegí waagibá. Hewänbo in waagi?inbá wí?imuupí. Naadi wâydé?man Yôesi Tâdâ bîntâa-ídí, hedânkun indiho wovâyt'ay. ²⁰ Wí?ún?óde-ípí háa wâytu?annin: Wí t'ðe?i-á iví tsondíví shánkí hay?i wínamuupí. Hedího to?wén naa dít'óephadekannannindi un wá? wovâyt'óephadekannamí, hedí to?wén naví hí? dín?a?ginnannindi unbí? wá? wovây?a?ginnamí. ²¹ Navi?in ímuudíbo t'âhkí ná?í híwó?pí? hääwí t'owadí wovây?amí. Hâadí? Gá i naa dísandi? wídâytaapídân. ²² Naadi naví hí? dovâytu?âamídí o?äpídâhó ná?í t'aywó?di wídînmuuupíwân. Hewänbo o?âä-ákun, hedânhó nää wí? wänbo wí?unkoedipí natûnídí, 'Naa wídînhanginnahpí dâyt'aywó?nannin.' ²³ To?wén naa dít'ay?indá naví Tâdâ wá?ho dînt'ay. ²⁴ Wa?di indâdí oyi? ihaydi báyékí hääwí dâyt'an wíyá to?wí wänbo hânhay wänbo i?anpí?. Kí?bi t'ðe dây?anpídâhó ná?í t'aywó?di wídînmuuupíwân. Hewänbo háa naa dây?annin dâymû?-ákun, hedí naa-ádí naví Tâdâ-ádí wí?gíndíbo dít'ay. ²⁵ Hedi kin díví?andi naa háa inbí tâ?kan naví?gedi nata?muu waa dîmpoe, kinnân:

Wén híwó?pí?in wídây?anpí wänbo naa dít'ay.

²⁶ "Owây naví Tâdâví?we opówá ihaydi i to?wí wovâykhägë?khâymáa?i-á naadi wâysangít'óe. Ná?í naví Tâdâví?wedí unbí?piye? nakâ?äagit'óe?i-á i Yä?dâa?i P'oewaqâhâa namuu. Hedi napówá ihaydi naví?gedi ihée?amí. ²⁷ Hedá undá wá? t'lowa naví?gedi bîntu?âamí, gá pâadé naví t'ðe donts'an?an diwedíbo? un naa-ádí iyidân.

16

¹ "Ná?í hääwí naadi wâytu?an hedânhó unbí whäyú wí?únhâanípídí. ² In Hudíyodi inbí méesate íve wovâystsudekhâa?amí, hedá wá? shánkí wänbo únpúwí, wáy wí thaa naná? diwe wovâyt'ahñâudâhó di?âaní Yôesi Tâdâgí? dívít'óemáa?in. ³ Hâadan kin dívîkhâymáa? Gá Yôesi naví Tâdâ dînmuu?i wídîntaapídân, hedá naa wá? wänbo wídîtaapi. ⁴ Ná?í napuwagít'óe?i wâytumáa wa? napóepídíbo?, hedânhó napóe ihaydá naadi wâytu?an ni?gedi ún?ánpowagít'óe. Naadi ná?í hääwí wíwâytu?anpí pâadé naví t'ðe donts'an?an dihaydi, gá wa?di undâdí oyidân."

Háa i Yä?dâa?i P'oewaqâhâa ikhâymáa?in

⁵ "Nää tobá i naa dísandíví?piye? omân wänbo?, wénä wí wänbo undi wídîtsika?máapí wâhâä?piye? omännin. ⁶ Ná?í hääwí wâytu?andidihó? unbí pí?ná? khó?yé nää báyékí únkhâapo?. ⁷ Hewänbo in ta?gen wâytumáa: Ungí? shánkí yänbedi híwó? namuu naa omu?ídí, gá naa omäepídâhó? i to?wí wovâykhägë?khâymáa?i wíma?âä-ípídân, hewänbo omäädâhó? i dósaañi unbí?piye?. ⁸ Hedi owây napówá ihaydá t'lowa ovâythayyamí piháa di?ánshaamuudi wídika?póya?pí?in inbí t'aywó?di i?gedi, hedá i híwó?di namuu i?gedá, hedá Yôesi Tâdâdî t'lowa ovâytuchânuukhâymáa i?gedá. ⁹ Idi ovâythayyamí dívít'aywó?-nannin, naví?piye? wídîvîwhäyundepídí. ¹⁰ Naa híwó?di? omuu i?gedi ovâythayyamí, gá naa i híwó?di? omuu?i naví Tâdâví?piye? omändân, hedí wíyá wídîmúnípí. ¹¹ Yôesi Tâdâdî t'lowa ovâytuchânuukhâymáa i?gedi ovâythayyamí, gá ho natûdân idi i Penísendi öetuchânuukhâymáa, i-á in t'lowa Yôesi Tâdâ dâytaapi?inbí tsondi dínmuu.

¹² "Naa wa?di báyékí wâytu?âamí?in oda?, hewänbo nää wí?unkoedipí ihay bînhónídí.

¹³ Hewänbo owây i Yä?dâa?i P'oewaqâhâa napówá ihaydi, i-á in ta?gen t'âhkí nahâhkanyí?i? namuu, idi wovâykhägë?khâymáa in ta?gen namuu?in naví?gedi ta?gendi únhanginpúwidí,

gá iví ánshaa ûnmuu'ídä? wi'ihí'kháymápi'dán, hewänbo háá Yöesi Tádádí óetu'anwaagi natúní, hedá háá napuwagít'óe'in wovâytü'âamí. ¹⁴ Háá natúní'in naví'wedi ihóní hedí wovâytü'âamí. Handidi wovâyhangin'ânnamí naa hay'i omuu'ín. ¹⁵ Naví Tádáví'hákhan ûnmuu'i-á naví' wá' dînmuu. Hedâaho naa otú, i Yä'dâa'i P'loewaqâhâá háá wovâytü'âamí'in naví'wedi ihóní."

Jesus-ví khäge²nin inbí pí'ná khó'yé dikháapuwí, hewänbo wíyá dihíhchanpúwí

¹⁶ "Hanwaapídþo" undi wídílmúnípi, hedá iwedá hanwaapídþo-á undi naa wíyá díwáymúní." ¹⁷ Wén iví khägé'nin wí'ná tåye dívítu'an, "Hånnan hée ná'in dítyú'annin natu'da"? Natú, 'Hanwaapídþo wídílmúnípi' gin, hedá 'iwedá hanwaapídþo-á wíyá naa díwáymúní' gân. Hedá wa' natú, 'Kin napuwí gá naví Tádáví'piye' omändân.' ¹⁸ Hedi hånnangú iví hi? 'hanwaapídþo' üntu'da'? Hääwí i'gedi ih' máa'in wígínhangiináhpí."

¹⁹ Jesus ūnhanginná ditsikapúwí'in dida?, hedihó? ováytsikáyin, "Ti úvítsika'máá háá otú'da'in wâytu'andi, 'Hanwaapídbo' undi wídímúnípi, hebo iwedá hanwaapídbo-á wiýá díwáymúni"? ²⁰ Ta'gendi wâytumáa, undá íséeyéení hedá úvísihtwíñí-i, hewänbo in t'owa Yôesi Tádá dâyaapí'indá dihíhchanpúwí. Hebo ík'áykhápoe wânbo ná'i á únphadé-í hedí híhchan bínmá've-í. ²¹ Wí kwee na'eyekhâyyi'i hânho nachanpo', na'eyehaypúwí ihay nanândi. Hewänbo iví ay ûn'aypuýä ihaydá, iví hay i'gedi wiýá wí'ûn'ánpóyä'pí, gá nahíhchanpóedan iví ay ûn'aypuýädi. ²² Hedi hanbá undá nää úmpo'. Un ík'áykhápoe' naa wáyapi'e' omändi, hewänbo owáy naa wiýá o'ëë ihaydá unbí p'naá khó'yé íhíhchqa-í, hedí to'wí wânbo wí'ünkoedí-ípí unbí híhchan únmuu'in wovâykweé-idí.

²³ "Hedi ihaydi wi'untâynípi hääwí wänbo dítsikáyi'nídí. Ta'gendi wâytumáá, hääwí naví Tádá bîndaa'aní, naví'piye' úvíwhäyunderdi, idí wovâymääní. ²⁴ Nää pu'wahay wa'dí hääwí wänbo wi'ida'póeepí naví'piye' úvíwhäyunde wänbo'. Nää bindaa'an, hedânhö bînhóní, hedá báyékí híhchan bînmá've-í.

²⁵ Náʔí häǟwí wâytuʔandi wâyháʔamídí ûnthalaykantáy, hewänbo owáy wí thaa nanaʔ diwe kindidi wiýá wiwâyhéeʔamípí, thayʔeedân naví Tádávíʔgedi wâytuʔäamí. ²⁶ Hedi ihaydi shánkí híwóʔ bintaadi un ihǟwidaʔpúwí navíʔpiyeʔ úvíwhäyundédi, hedí wiýá wínatâynípí naa naví Tádávíʔpiyeʔ wâyyûusuʔamídí, hewänbo idi wovâyséegidí unnânhó ivíʔpiyeʔ úvíyûusuʔamí. ²⁷ Hedi idi wovâyséegi gó undi naa díséegidâñ hedá úvíwhäyundéda naa ivíʔbedi oʔǟqín. ²⁸ Näǟ oeþáa k'aydipieʔ naví Tádávíʔwedân oʔǟ-ákun. Hedi näǟ á náwwedi naví Tádávíʔpivebá ováymän.”

²⁹ Ivh khâgheⁿndi ôetü'an, "Nâbâhá" thay'eedi bih^mmáa, nää-ä uví hí'-ä ûnthyakantáy'i wí'umuipi. ³⁰ Nää gînhanginpóe Ɂ hääwí t'âhkí úhanginná'nin, hedá hääwí to'wídi wóetsikáy'i ní'in nada? u' úhanginnânhô wa' wóetsikáy'i píidbo?. Hedânhô ivíwhäyunde Yôesi Tâdâvî' wedi un'ää?in." ³¹Jesus-di ovâtyu'an, "Nää-ä itû'naví'piye' uvíwhäyunde'in, ³² hewänbo nää iwedi un t'âhkí íwadedée-í, hedi wí'ñbo' unbí p'oege bînkéyi hedi naa wí'bo dífyoë'ämí. Hewänbo naví Tâdâ naa-ádî nayidi ta'gendi wí'bo há'to oyéené. ³³Naadi t'âhkí ná'i wâtyu'an hedânhô naa-ádî ímuudi ánschaaiwe wi'fkwo'ñipidí. In Yôesi Tâdâ dâytaapi'ñbí yáagé wa' iyí? ihaydibo bînt'ôephadékâymáa, hewänbo kay'indi uvíwíñu-í, naa i yä'dâapí' nää oepâa k'aydiwi dót'an."

17

Jesus iví khäqe?ningî? iyûusu?an

¹Jesus iví khägeⁿnin nääⁱ t'ähkí itú^{an} dihaydi makówápiye[?] ibeedí kinnán iyúusu^{an}z; "Tádá, ihaydiho dínná. Nää ováykeeyan naa uví ay omuuⁱ hayⁱ omuuⁱⁿ, hedânhó u-á hayⁱ unmuuⁱⁿ naadi dováykeeyamí. ²Udi dísóge t'ähkí t'owáví tsundi omúnídí, hedânhó naadi t'ähkí in udi dílmágiⁱⁿ in wówátsi nahándeipiⁱⁿ dováymâänídí. ³Udaⁱ ta^gendi Yðesi unmuu, hedá naa-á Jesus omuu, i udi dísandiⁱ t'owa dováy^aywoenídí, hedi in to^wên u-ádí naa-ádí dítáa[?]indáhó wówátsi nahándeipiⁱⁿ dâymáa. ⁴Wa^di nää oepáa

k'aydi oy'i ihaydi in t'owa dovâykeeyan u'-á hay'i unmuu'in, gá in t'ôe Ɂdi díkanyônnin t'ähkí dóbowadân. ⁵Tádá, naa hay'i omuu wa'di u'-ádi oy'i ihaydibo?, wa' hääwí wänbo nakhi?yenpí ihaydibo?. Nää uví?piye? owáymän, hedîho ovâykeeyamí naa hay'i omuu'in, hää omú?de waagibá.

⁶"In to?wén nää oepáa k'aydi Ɂdi naa dímägi?in dovâykeeyan háawi unmuu'in. Indá pâadébo? uví?in úmuu, hedá Ɂdá indá dímägi, hedî uví hi? wôn'a?ginnan. ⁷Nää in dínhanginpóe hääwí t'ähkí Ɂdi dímägi?i ta'gendi uví?wedi na'q?in, ⁸gá hääwí Ɂdi naa dítu?andí? naadi dovâytu?andân, hedî dâyséegi?an. In dínhanginná ta'gendi uví?wedi o'q?in, hedá dívíwhäyunde? Ɂdi dísannin.

⁹"Naadi ingi? dovâyyûusu?o?. Nää t'ähkí t'owagi?in wíðáyyûusu?opí, hewânbo in Ɂdi dímägi?ingi?indá?mân dáyyûusu?o?, indá uví?in úmuudi. ¹⁰T'ähkí naví?in dínmuu?in uví?in wá? úmuu, hedî uví?in úmuu?indá naví?inbá dínmuu. Hedî háa inbí wówâtsi dâyhon waagidibo naakeeo? naa hay'i omuu'in. ¹¹Nää uví?piye? omän, hedî nää oepáa k'aydi wó?yéenípí, hewânbo ná?indá náädbó wa'di diyi?. Naví Tádá, u shánkí ya?dâa?i unmuu?i?, uví kay úmuu?idi áyîngidibo? ovâymá?ve-í, i kay Ɂdi dímägi?idibá, hedânho wí?dâ?waagibá dimúnídí, naa'-ádí u'-ádí wí?dâ? gamuu waagibá. ¹²Wa'di indádí oy'i ihaydi áyîngidi híwó? dovâymáa uví kay úmuu?idi, i kay dímägi?idibá, hedâ dovây'áyîngimáaqí wí?dâ?mân in diwedî napedee, i-á i hâ?bi namuu napeedegeit'óe'i?, hedîho háa uví tâ?nin diwe iv?gedi natâ?muu waa ûnpóe.

¹³"Hedî nää uví?piye? omän, hedî dâyyûusu?odi ná?i t'ähkí otû? wa'di nää oepáa k'aydi oyidibo?, hedânho inbí pí?ná? khó?yé t'ähkí híhchan dâymá?ve-í, naa dómáa waagibá.

¹⁴Naadi uví hi? dovâymági, hedî in t'owa wóetaapi?indi ovâyt'ay, hää?in t'owa waagi?in wíðimuupídí, naa wänbo wá? in waagi wó?muupí waagibá. ¹⁵Naadi wíwida?máapí nää oepáa k'aydi iwedi ovâyyâ?amídí, hewânbo wída?máa Ɂdi áyîngidibo? ovâymá?ve-ídân, hedânho i Penísendidi wí?ovâyhónípí. ¹⁶In wóetaapi?in waagi?inbá wíðimuupí, naa wänbo wá?-á yoe. ¹⁷In ta'gen ovâyhâ?amí hedânho ta'gendi uví?piye? dívímâänídí. Uví hi?-á in ta'gen namuu. ¹⁸Ɂdi naa nää oepáa k'aydi?piye? dísan waagibá, naadi nää?in naví?in dínmuu?in wá? t'ämäapiye? nää oepaa k'aydi dovâysankhâymáa. ¹⁹In naví?in dínmuuđi naa uví?piye? dâymä? hedânho in wá? ta'gendi uví?piye? dívímâänídí.

²⁰"Naadi ná?ingi?indá? wíðáyyûusu?opí, hewânbo wé?ge?in t'owagi? wá? dáyyûusu?o?, in to?wén ná?inbí hi? dínmuu?idi naví?piye? dívíwhäyukhâymáa?in, hedîho wí?dâ? waagibá dipuwídí. ²¹Naví Tádá, u'-á naa'-ádí unmuu, hedâ naa'-á u'-ádá omuu, hedî hanbá innâa wá? na?indádí dimúnídí in naa oda?. Hedî kin naa dáyyûusu?o? hedânho t'ähkí t'owa dívíwhäyú?dí Ɂdi naa dísannin. ²²Naadi he'ennin dovâypáa-í, Ɂdi naa hay'i dipaa waagibá, hedânho wí?dâ? dipuwídí, u'-ádí naa'-ádí wí?dâ? gamuu waagibá. ²³Naa indádí omuu, hedî u'-á naa'-ádá unmuu, hedîho ta'gendi wí?dâ? dipuwí, hedî handidi t'ähkí t'owa dínhanginná Ɂdi naa dísannin, hedâ dínhanginná wá? Ɂdi nää?in naa'-ádí dimuu?in ovâyséegi?in, Ɂdi naa díséegi waagibá.

²⁴"Naví Tádá, naa oda? in Ɂdi dímägi?in naa'-ádí dikwó?n?i?in wáy naa ochangít'óe iwebá, hedânho Ɂdi naa hay'i dipaa?in dâymúnídí. Ɂdi naa hay'i dipaa gá ho wa'di ná?i nan oepáa náakhýépídibó naa díséegidân. ²⁵Tádá, u ta'geda? bi?o?i? unmuu?i?, tobá báyékí t'owadi wíwoetaapi? wänbo?, naadi wítaa, hedî nää?in naví?in dínmuu?in dínhanginná Ɂdi naa dísannin. ²⁶Háawi unmuu?in naadi dovâyhangin?ânnan, hedâ shánkí híwó? dovâyhangin?ânnkhâymáa, hedânho Ɂdi naa díséegi waagibá hâ?bi séeglbá inbí pí?ná? khó?yé dâymá?ve-ídí, hedâ naa'-á indádá omúni."

¹ Jesus iyûusubowa ihaydi iví khägeⁿnindádí iwedí dimää, hedí owáy Kidron kó^pánäpiye² dimää. Iwáygé wí nava^aay na-olive-taysaaⁱ nak'óe, hedí Jesus-ádí iví khägeⁿnindádí i nava^aay we dits'ú. ²Judas i Jesus óeku^plégi^{i?} ûnhanginná wáygé we nanáⁿnin, hâýán wânbo Jesus iví khägeⁿnindádí iwe piye³ namäädi. ³Hediho Judas-di wén Rome-win sundado-á wén sundado i méesate hayⁱ dây^ayⁱdo⁷indá hedá wén Pharisees-á ovâymaa, hedí phakó-á kohséephé naphaamuuⁱ-á inbí k'uuphé-á dínmahkánmuuⁱ wóegé we dipówá. ⁴Jesus ûnhanginná hâawí t'âhkí háá ûnpuwagít'óeⁱin, hedího i⁵ah tuyedi inbí páadépiye² iwínu, hedí ovâytsikáyin, “To-an bîntuwämáa?” ⁵“Gá Jesus i Nazareth-wi-ân” kin óetü^aan, “Naa-ân i omuu.” Judas i óeku^plégi^{i?} iwebá indádi nayi⁶.

“Naa-ân i omuu” gin ovâyty^aan dihaydi tif⁷uupiye² dívihádidi dikanu. ⁷Hedáhá⁸ wiyá ovâytsikáyin, “To-an bîntuwämáa?” Indi óetü^aan, “Gá Jesus i Nazareth-wi-ân.” ⁸Jesus-di ovâyty^aan, “Wâytu^aanho naa-ân i omuu. Hediho naada⁹ dítuwämáadá, ná^ain wé^ge^gin binpunmää.” ⁹Ha¹⁰wâagi ovâyty^aan dihaydi háá hâädankánbo¹¹ iyûusu^aan waa napóe. Kinnâhno iyûusu^aan: “Wí^a wânbo in dímágiⁱin diwedí wídînpedée-ípí.” ¹⁰Simon Peter wí tsiyó phá² imáa, hedí iwhahké²di i owha² p'ó²dédí²ví t'âe²i Malchus gin nakhâwâ²i² óewhâdidi iví ko²díngédí²in oeyay he²yinbo ônt'ó²ts'â²? ¹¹Jesus-di Peter óetü^aan, “Uví tsiyó phá² hâ²i súde iwebá mänwáyto². Ná^ain t'ôephade naví Tádádí naa dînsannindá dîmkhây²q² donphadé-í²in.”

Jesus oe Annas-ví^apiye² óeho²

¹²In sundado-ádí inbí tsondi-ádí in hayⁱ méesatetwin áyⁱnindádí Jesus óepanké²di óekhówhi^aan. ¹³Iwedí oe Annas-ví^apiye² páadé óeho². Ihay pâayo-á Caiaphas na^aowha²p'ó²dédí²án, hedí Annas-á Caiaphas-ví yahsédo-á ûnmuu. ¹⁴Caiaphas-dá in Hudíyoví p'ó²dédí²in hâädankánbo ovâytumakhe²ođi ovâyty^aan, “Shânkí yânbedi híwó² namúní wí²da² wí to²wí t'âhkí in t'owagí² nachúu-ídí.”

Peter natú idá Jesus óetaapi^ain

¹⁵⁻¹⁶Simon Peter-ádí wiyá khägeⁿdi-ádí Jesus-ví tif⁷uugé damän. I owha² p'ó²dédí²di ná^ai khägeⁿdi² óetaa, hedího i khägeⁿdi² ûnkoedi nats'ûnfidí i tewhá tehpaa búge i owha² p'ó²dédí² nathaa we. Peter-á oe tehpaa ya²wébo-á phódi nû² óeyoe^aan, hedího i khägeⁿdi nawáypee ná^ai a²yú iphodí²ayînmáa^{i?} óehée²amídí, hedí Peter oe tehpaa búgepiye² óets'ûde. ¹⁷I a²yúdí Peter óetü^aan, “Hâ²i sen óepanké²iví khägeⁿ dibá unmuup²an.” Peter natú, “Naa-á yoe.”

¹⁸Nat'eediho in t'âe²indá in hayⁱ méesatetwin sundado-á phaa^auudi dâypha²t'âegi, hedí phaa nû² disuwáwin. Peter wá² iwebá iwínu.

I owha² p'ó²dédí²di Jesus óetsika²máa iví hâhkan ni²gedi

¹⁹I tewhá íve i owha² p'ó²dédí²di Jesus óetsika²máa iví khägeⁿ ninbf²gedi hedá iví hí² in t'owá ovâyhâ²o² i²gedá. ²⁰Jesus-di óetü^aan, “Naa t'owá t'âhkíví páadépiye² dâyhee²owân, hedí hâädi wânbo t'âhkí dovâyhâ²owân inbí méesate hí²indi² eeye hedá inbí méesate hayⁱ ee-á, wáygé t'âhkí in Hudíyo dívihé²ge²o² eeye. Hâäwi wânbo kaadibo wó²túhpí. ²¹Heháadan ná^ai hâäwi naa ditsika²máa? In to²wén dîntoyannin ovâytsikáyⁱní háá dovâyty^aannin. Indá dînhanginná háá otú²in.” ²²Jesus ná^ain natú ihaydi, wí méesatetwi sundado iwe nû² nawindidi Jesus óets'emapháv , hedí óetü^aan, “Ha²wâagá i owha² p'ó²dédí² wînâahée²amípí.” ²³Jesus-di óetü^aan, “Wén háawêh híwó²pi²in naa otúdáhó², úkhây²q² ovâyty^aqamí²in hâäwi namuu²in. Hewânbo háá otú waa in ta²gen namuu-âkun, hedâhno wí²uk'óepi díts'emapháv -í²in.”

²⁴Hedáhá² Annas natsonpóe Jesus nakhówhimuudi i owha² p'ó²dédí² Caiaphas-ví^apiye² óesaanídí.

Peter wiyá natú Jesus óetaapi^ain

²⁵Oe yá?wé Peter wa?di nasúwáwin, hedí in wé?ge?in iwe diwinnindi óetsikáyin, “Ti ụ wá? hä?i senbí khágé?dibá wí?unmuupi?an?” “Yoe,” kin natú, “naa-á yoe.” ²⁶Wí sen i owha? p'ó?dédf?ví t'óe?ibá namuu?i? iwe wá? nawin, i-á i sen Peter-di óe?oyets'lá?iví maatu?i? ûnmuu, hedí idí Peter óetsikáyin, “Ti Jesus-ádí oe na-olive-taysaa iwe wíwímû?pf?an?”

²⁷Peter wíyá natú “yoe” gin, hedí wesebo wí dee sen ikin.

Jesus oe Pilate-ví?piye? óeho?

²⁸Wa?déedíbo naná, hedí Jesus-á Caiaphas-ví?wedí óeho? i Rome-wi tūuyônbí tewhá hay?i iwepiye?. In Hudíyo ná?i Rome-wi tūuyônbí tewhá ee wídits'úhpí, gá inbí kхuu dínmuuđi díñkhák'óedân dits'únf?in, hedího dits'ündáhó? wídfín?áhpí ná?i Passover shánk?di koegi? dâyk'óe-i?in. * ²⁹Hedího Pilate oe yá?wépiye? napee, hedí in t'owa ováytsikáyin, “Háawin t'ehpide-an ná?i senbí?gedi dínmá?” ³⁰In Hudíyodi óetu?an, “Ná?i sen wén t'aywó?nin i?anpídá há?to uví?piye? áymá?íwän.” ³¹Pilate-di ováytu?an, “Un wí?bo binpihû?i?, hedá bin tuyg?nandi bin?an unbí tsontu? úntq? waagibá.” In Hudíyodá óetu?an, “Hewänbo un Rome-?indá na?in Hudíyo wídfínk'úya?pí wí to?wí áyhéy?in, yá?dâapí i?andi áyshaa wänbo.” ³²Ná?in ditú? dihaydi Jesus-ví hí? háa nachuwagít'oe i?gedi ta?gen napee. †

³³Pilate iví tūuyônbí tewhá ee nawáyts'ú, hedí Jesus óetukánnandi óetsikáyin, “Ti ụ-á in Hudíyoví tsundi hay?i-ân unmuu?” ³⁴Jesus-di óetsikáyin, “Ti ụ-âñ wí?bo unhangin'ânda?, háa in Hudíyodi naví?gedi wóetq?andibo dítsika?máa?” ³⁵Pilate-di óetu?an, “Ti naa-âñ Hudíyo omuu gin un'ânde gâhán? Uví t'owadíbo hedá in owha? p'ó?dédf?indádí naví mange wóekán. Háawin t'aywó?ninnan bi?an?” ³⁶Jesus-di óetu?an, “Naa tsundi hay?i? omuu, hewänbo in náä oepáa k'aydiwin tsönnin waagá yoe. Hq?bi tsundi omuudáhó? in to?wén dováytsonmáa?in dívíhánsaa-íwän naa in Hudíyoví mange wídfíkanípídí. Hewänbo otú waa, náädíwin tsönnin waagi wó?muupí.” ³⁷Pilate-di óetsikáyin, “Hedáhó?, ti ta?gendi wí tsundi hay?i-ân unmuu?” Jesus-di óetu?an, “U?bo untú waa, hq?bi? omuu. Hedí náä oepáa k'aydipiye? o?qä hedá o?aypuyä, in ta?gen namuu i?gedi dáyhée?amidí. To?wén in ta?gen ho díñhanginná?nindá naa dínt'óyande.” ³⁸Pilate-di óetsikáyin, “Hândidán to?wí unhanginná? hq?awi in ta?gen namuu?in?”

Jesus óekhe?khâymáa, hewänbo Barabbas-á óema?p'ádi

Pilate ná?in natú ihaydi in Hudíyo ee diyi? iwepiye? nawáypeedi ováytu?an, “Naadi wén t'aywó?nin ná?i sen i?annin wänbo wídfónshaapí. ³⁹Hewänbo paayo p'óe waagi ná?i Passover shánk?di nana? dihaydi undi dídaa?o? wí pan wâyma?p'ádi-ídí. Ti nää ná?i Hudíyoví tsundi hay?i dóma?p'ádi-f?in ída?” ⁴⁰Dívítuwíñu, “Hq?i-á yoe. Barabbas-âñ gida? náama?p'ádi-f?in.” Barabbas-á sänbi namuu.

19

¹Hedího Pilate natsonpóe waa in sundagođi Jesus óepiye hedí púwhf?dí óewhá?hwhá?-nan. ²In sundago wén wáäkhän dây?ophídé?andi óep'óhtógi. Hedáhá? wén p'í tsáqwá?in k'ewé?in to-á óetógi, tsundi hay?iví aa waagi?inbá namuu?in, ³hedí wí?fn wí?íngin in sundago iví páadépiye? diphademändi óeyanákítumáa, “Hânnan un?án, u Hudíyoví tsundi hay?i? unmuu?i?”, hedá óets'emapháve. ⁴Pilate wíyá oe yá?wépiye? napeedi in t'owa ováytu?an, “Bít'óyan, naađi i dópiyegít'oe undi bînmúnídí, hedâhno únhanginná?nida? naađi wén t'aywó?nin i?annin wänbo wídfónshaapí?in.” ⁵Hedího Jesus oe yá?wépiye? óepiye. In wáäkhän ôn?ophídé?annin nap'óhto?on, hedá in p'í tsáqwá?in k'ewé?in to-á nato?on. Hedi Pilate-di in t'owa ováytu?an, “Binmú?dí, náwe i sen nawin.” ⁶In

* 18:28 I tūuyôndá Hudíyo wínamuuupí, hedí in Hudíyo-á díñkhák'óe ná?in Hudíyo dimuupi?inbí hq?awi dâytágé?ídí. † 18:32 Jesus ho natú wén phé?wan deedi nachuwagít'oe?in. Handiđi in Rome-?indá in yanákíkannin ováyhánúnde?, hewänbo in Hudíyodá ná?in yanákíkannin dimuu?in ováyk'usäyunde? ováyhánú-ídí.

owha⁷ p'ó⁸dédi⁹indádí hedá in hay¹⁰i méesate¹¹in sundado-ádí óemú¹² ihaydi háyán wänbo dívítuwínu, “Wén phé¹³wan dedi nát'óhtägek'u?.” Pilate-di ováytu¹⁴an, “Unnân binhûu bânt'óhtägek'úwidí. Naadá wén háawêñ t'aywó¹⁵nin i¹⁶annin wänbo wíðônshaapí.” ¹⁷In Hudíyodi Pilate óetu¹⁸an, “I-á natú Yôesi Tádáví ay namuu¹⁹in, hedí wén tsontu²⁰ gínk'óe²¹in natq²², wí to²³wí kin ihée²⁴o²⁵i-á nachúu²⁶f²⁷in ûnkhây²⁸?.”

⁸Pilate ná²⁹i hi³⁰ nat'oé ihaydi shánkí wänbo nakhuwôeda³¹póe, ³²hedího³³ iví tuyûn tewhá ívepiye³⁴ nawáyts³⁵ú, hedí Jesus óetsikáyin, “Ta³⁶gendi wáhâawi-an unmuu?” Hewänbo Jesus-di háabo wí³⁷óetu³⁸anpí. ³⁹Pilate-di oetsikáyin, “Ti widihée⁴⁰amípí⁴¹an? Ti wí⁴²úhangin-náhpí⁴³an naada⁴⁴mân dînk'óe hää wíma⁴⁵p'ádi-f⁴⁶in hedihää u dovâymâäní⁴⁷in phé⁴⁸wan dedi woët'óhtägek'úwidí?” ⁴⁹Jesus-di óetu⁵⁰an, “Yôesi Tádádí wíwônk'ú⁵¹píðáhó há⁵²to úku⁵³níwän hää wänbo naa dí⁵⁴amídí. Hedího i sen uví mange naa díkândi-áho uví shánkí it'aywó⁵⁵nan.”

¹²Pilate ná⁵⁶in nat'oé ihaydi shánkí wänbo nada⁵⁷ Jesus óema⁵⁸p'ádi-f⁵⁹in, hewänbo in Hudíyo dívítuwínu, “Ná⁶⁰i sen nâama⁶¹p'ádídá, u i tsondi Caesar-ví⁶²näpiye⁶³ wí⁶⁴unmuupí. Wí to⁶⁵wí wí tsondi hay⁶⁶i namuu gin natu⁶⁷di-á Caesar-ví hânbí⁶⁸ namuu.” ⁶⁹Hää ditú waa Pilate nat'oé ihaydi Jesus oe yá⁷⁰wépiye⁷¹ öeipiye, hedí in t'owa ováytuyó⁷²do⁷³ iwe Pilate isóge. Iwâhó dâytu⁷⁴o nak'uuphâagfkw⁷⁵ó diwe gin, hedí Hebrew tuqdáho “Gabbatha” gin dâytu⁷⁶o?

¹⁴Wa⁷⁷di Passover shánkí⁷⁸di yâadi naná. Ihay thaa-á dâyhâawi khây⁷⁹o wíyá thâwângí⁸⁰, kaykhanuwátha naná. Nää taage iwáypiyen⁸¹ naná. Pilate-di in Hudíyo ováytu⁸²an, “Binmu⁸³dí, náwe unbí tsondi hay⁸⁴i únwin.” ⁸⁵Dívítuwínu, “Náwedí náyâa⁸⁶an, phé⁸⁷wan dedi nát'óhtägek'u⁸⁸.” Pilate-di ováytu⁸⁹an, “Ti unbí tsondi hay⁹⁰i wâyt'óhtägek'úwi?” In owha⁹¹ p'ó⁹²dédi⁹³indi óetu⁹⁴an, “I-á na⁹⁵inbí tsondi hay⁹⁶i wíginmuupí. Na⁹⁷indá wí⁹⁸dá tsondi hay⁹⁹i gín¹⁰⁰án, i-á Caesar-âñ namuu.” ¹⁰¹Hedího Pilate-di Jesus inbí mange öeyoe¹⁰²an phé¹⁰³wan dedi oët'óhtägek'úwidí.

Jesus phé¹⁰⁴wan dedi oët'óhtägek'ú?

¹⁷Hedâhá¹⁰⁵ Jesus óeho¹⁰⁶di iweđi napee wén phé¹⁰⁷wan igi¹⁰⁸in ipi¹⁰⁹ihondi, hedí in okú “P'óhkhu¹¹⁰bay” gin dâytu¹¹¹o iwe dipówá, Hebrew tuqdá ditú¹¹² “Golgotha” gin. ¹¹³Iweho in sundadodi Jesus in phé¹¹⁴wan dedi oët'óhtägek'ú¹¹⁵, hedá wâ¹¹⁶wây-á wíye senä¹¹⁷dá Jesus-ví wí¹¹⁸ná kingédí hanbá ovâñan, hedí Jesus-ví phé¹¹⁹wan pinudi ônkídi. ¹²⁰Pilate natsonpóe wén phéphá¹²¹ eedi ná¹²²i tûu dâytu¹²³namí gin: “Ná¹²⁴i-á Jesus oe Nazareth-wi namuu, Hudíyoví tsondi hay¹²⁵?” hedí kin dâytu¹²⁶nandi in phéphá¹²⁷á ee phé¹²⁸wâ¹²⁹ kw'âye dâyt'óhtägek'ú¹³⁰. ¹³¹Jesus phé¹³²wan dedi oët'óhtägek'ú¹³³ iwe oe Jerusalem búu¹³⁴tso¹³⁵wa naná, hedího báyékí Hudíyo iwe diyí¹³⁶, hedí in phéphá¹³⁷ ee háa natq¹³⁸muu¹³⁹in dâytu¹⁴⁰an. Hebrew tuqdá, Latin tuqdá, hedá Greek tuqdá natq¹⁴¹muu. ¹⁴²In Hudíyo owha¹⁴³ p'ó¹⁴⁴dédi¹⁴⁵indi Pilate óetu¹⁴⁶an, “Wí¹⁴⁷úkhây¹⁴⁸ähpí nâtâ¹⁴⁹namí¹⁵⁰in ná¹⁵¹i hi¹⁵² ‘Hudíyoví tsondi hay¹⁵³’ gin, hewänbo kinnâñ nâtâ¹⁵⁴namí: ‘Ná¹⁵⁵i sennâñ natú, Naa in Hudíyoví tsondi hay¹⁵⁶ omuu.’” ¹⁵⁷Pilate-di ováytu¹⁵⁸an, “Hää otsonpóe waa dâytu¹⁵⁹namí¹⁶⁰in wídó¹⁶¹egókhâymáapi.”

²³In yôenu sundadodi Jesus phé¹⁶²wan dedi oët'óhtägek'ú¹⁶³ ihaydi iví aa dívíwiye, hedí pi¹⁶⁴dinbo wí¹⁶⁵íngí dâyhógi. Hewänbo iví k'ewé¹⁶⁶in to he¹⁶⁷yinbo namuudi wáygé wänbo wí¹⁶⁸ünpanye¹⁶⁹enpí. ²⁴Hedího ditú¹⁷⁰, “Hä¹⁷¹in k'ewé¹⁷²in to-á wí¹⁷³âysíve-ípí, hewänbo iví¹⁷⁴áywamí áymúnídí to-angú in nat'anpúwi¹⁷⁵in.” Hedí han díví¹⁷⁶andi ná¹⁷⁷in Yôesi Tádáví tâ¹⁷⁸nin diwe ho natq¹⁷⁹muu¹⁸⁰in napóe:

Naví aa dívíwiyeđi pi¹⁸¹dinbo wí¹⁸²íngí dâyhógi,
hedá naví k'ewé¹⁸³in tog¹⁸⁴in díví¹⁸⁵áyan.

²⁵Jesus-ví phé¹⁸⁶wan nú¹⁸⁷ ná¹⁸⁸in yôenu kwiyá¹⁸⁹ diwin: Jesus-ví yíyá-á, hedá Jesus-ví yíyáví tñ¹⁹⁰uú-á, hedá Clopas-ví kwiyó Mary-á, hedá Mary Magdalene-dá. ²⁶Jesus iví yíyá iwe nawindi imû¹⁹¹, hedá iví khäg¹⁹²di¹⁹³ iséegi¹⁹⁴í i wâ¹⁹⁵ imû¹⁹⁶, hedího iví yíyá itu¹⁹⁷an, “Yíyá, nää iwedi

hä?i sen uví ay waagi?bá úmúní.” ²⁷ Hedáhá? iví khäge?di? itu?an, “Ná?i-á uví yíyá waagi?bá úmuu nää.” Heđiho i khäge?didi iví wháagépiye? Mary óeho? óe?áyíngi?amidí.

Jesus nachuu

²⁸ Jesus-áho ûnhanginná ná?i t'ähkí iphade?in hedâhno háá Yôesi Tádáví tå?nin diwe iv?gedi nata?muu waagibá napuwídf. Ihaydáhá? natú, “Naa op'oesá?aa.” ²⁹ Iwe nú? wén sä?awé whoegi?in naméena?oyohay?isaa?in nachá, heđiho wén häëwén nap'ohsaadee?in i méena iwe dâyp'ohtógi, heđi wén poesú hyssop kin dâyt?o? eedí dâyt'l?k'ü?di Jesus-ví sóe iwepiye? ôntegedi, ³⁰ i méena ip'ohún. Ihaydáhá? natú, “Naví t'oe dînbo?wanho;” heđi ip'óhwahayedib? ipichuwamági.

Jesus oe wa?määgé oeyún

³¹ I thaa in Hudíyo dâyhääwíkhâ?o?i kaykhanwówá thaag? naná, heđi ná?i kaykhanwówá thaa na?ä?i shánkí hay?i thaa dínmuuudi wíídida?pí in chu?in ee phé?wan deedi ovây-oe?amí?in. Heđiho Pilate óedaa?an natsonpúwidí in dit'óhtägekw'ó?nin ovâypóthâani?in shánkí ä?yuqgi dichúu-ídí, heđá phé?wan deeyedá ovâywhâve-i. ³² Heđiho? in sundado dimäädi in senä? Jesus-ádibá phé?wan deeyebá ovânt'óhtägek'ü?in w?gíndib?o? ovânpóthâa. ³³ Hewänbo Jesus-ví?we dipowádi óemü? ho nachuu?in, heđiho? iví pó w?ónthâapí.

³⁴ Wí sundado iví yún phédí Jesus wa?määgé oeyún, heđi p'oe-ádlí ûndádí wónki ûnpee.

³⁵ (Kin napoe?in naa ná?in dótä?do?i dómû?, heđiho i?gediho dótä?do?, heđâhno un wá? ná?i hääwí úvíwhäyú-ídí. Hää otq? waa ta?gen namuu, naa dínhanginná in ta?gen otq?in.)

³⁶ Ha?wâa Jesus óe?an dihaydi ná?i Yôesi Tádáví tå?nin diwe nata?muu waa napóe: Wéhpée wânbo iví phéhkhk?u w?ónthâanípí.

³⁷ Hedá wá? wíyá wágé Yôesi Tádáví tå?nin diwe kinnâñ nata?muu:
In t'owadi i to?wí oeyundi? óemúni.

Jesus óekhä?k'ü?

³⁸ Wí sen Joseph gin nakhâwâ? oe Arimathea búu?ú?aywi namuu, heđi Jesus-ví?piye? iwhäyunde?, hewänbo in Hudíyoví p'ö?dédf?in ovâykhuwôeda?di näähaydi wínda?pí t'owa dínhanginná?in iwhäyunde?in. Jesus nachuu ihaydi Joseph-di Pilate óedaa?an i pení óekh?wamâánidí, heđiho Pilate-di óemägidi óeho?. ³⁹ Hedá Nicodemus wá? napowá wí woe sa?wó? nasu?i? tägintä (100) taa nakhâa?i? ikândí, ná?i woe-á myrrh-ádi aloe-ádi nawóemuu. (Nicodemus-á hânhay Jesus-ví?piye? kh?dédid namää?i-ân namuu.) ⁴⁰ Joseph-ádi Nicodemus-ádi i pení óeho?di híwó?di aa ts'l?ä?i iwe óe?ánnan i sa?wó? nasu?i? woe wóegé. Kindidân in Hudíyodi wí pení óekhähkukhâymáa?i óekhâ?o?. ⁴¹ Jesus phé?wan deedi óet'óhtägek'ü? iwáy tso?wa wáy nava?ay nataysaa?i nak'óe, heđi iwe wí khâhkug? t'ovápho ts'qäbi nachá, iwe to?wí wânbo wa?di w?óekhä?k'ü?pí. ⁴² Heđiho tso?wabo nanândi, hedá ihay thâwândá in Hudíyoví kaykhanwówá thaa dínnândi dívkâhâ?amí?in dínhâ?ädi, Jesus iwe óekhä?k'ü?.

20

Wáy Jesus óekhä?k'ü? iwe w?óeshaapí

¹ Dumíngu naná? dihay thaa Mary Magdalene i t'ovápho Jesus óekhä?k'ü? iwepiye? namää. Hé?dendí hé?dibo wá?di nakhunândib?o namää. Napowádi i k'uu phâag? dâyt'ídi?i wéhánapiye? nahângewindi imû?. ² Heđiho Mary iweđi i?ä?ädi Simon Peter-ádi i wí? khäge?di Jesus-di óeséeg?i-ádi ovânssha, heđi ovânt?an, “Na?inbí Sedó Jesus i t'ovápho iwe óeyâa?an, heđi wáyé óewáyk'ü?in wígínhanginnáhpi.”

³ Heđiho Peter-ádi i wí? khäge?di-ádi Jerusalem búu?údf dapeedi i t'ovápho iwepiye? damää dânmúnídf háá iwe nak'óe?in háá yoe. ⁴ W?gíndib?o dän?äähon, hewänbo i wí? khäge?di shánkí nashâadí Peter-ví páadé i?ä?hondi páadébo napowá. ⁵ It'ää itsíhkéenídí, heđi i aa Jesus óe?ánnandi? oe íve nange nakw'ondi imû?, hewänbo? ee t'ovápho ee

wínats'úhpí. ⁶ Iví tífúugé Simon Peter napówá, hedí i-á ee t'ovápho ívepiye? nats'ú, ⁷ hedá i wá? i aa iwe nakw'löndi imû, hedá in aa Jesus napl'ó?ánmuu?indá wá? imû. Ná?indá na?lhpa?andi oe wéhánäpiye? wí?bo nak'óe, i wé?ge?i aa-ádá wínak'óepí. ⁸ Hedího? i wí? khäge?di páadé napówá?i wá? t'ovápho ee nats'ú, hedí ná?i aa nakw'löndihó? imû?di Jesus nawáywówápóe?in iwhäyu. ⁹ (Yöesi Tádáví ta?nin diwe natû? Jesus nawáywówápóuwağıt'óe?in, hewänbo Jesus-ví khäge?nin wa?di ná?i häägwí i?gedi wíðika?póya?pí.) ¹⁰ In wiye khäge?nindá inbi?wepiye? dänweecho?

Jesus-á Mary Magdalene-ví?piye? ipikeeyan

¹¹ Mary-á oe t'ovápho iwe napówádí yá?wébo naséewin, hedí wa?di naséeyidi it'ágädí i t'ovápho ívepiye? itsíhkídi. ¹² Hedí wíye makówáwin t'óepa?qä?in da?aats'ä?imuu?in Jesus nakl'öewän diwe da?ándí ovánnmû, i wí? iví p'lón únk'óewän diwe na?án, hedí i wí?-á iví ân únk'óewän diwá. ¹³ Indi Mary óetsikáyin, "Háadan unséeyi?" Ovântu?an, "Gá naví tsondi dñnpriyedâñ, hedí wáygé óek'lú?in wíðinhanginnáhpi." ¹⁴ Kin natú ihaydibá ibée, hedí Jesus iwe nawindi óemû, hewänbo ta?gendi Jesus namuu?in wí?únhanginnáhpi. ¹⁵ Jesus-di Mary óetsikáyin, "Háadan unséeyi? To-an náatwämáa?" Mary-á na?án Jesus-á i nava áyl?di namuu?in hedího? óetu?an, "Má?mâä, wáygépiye? náaho?dáho?, dítu?äqmí wáygé náak'lú?in hedânho? omú-í dökéyídí." ¹⁶ Ihaydi Jesus-di óekháyá?, "Mary." Mary-á wíyá ibeedí Jesus-ví?di itsaqkídi hedí óetu?an, "Rabboni." (Rabboni-á Hebrew tñudi natu?da? "háhkandi" gin.) ¹⁷ Jesus-di óetu?an, "Naví?di wívitsaqkéenípí, wa?di i Tádáví?piye? wó?peepidí. Hewänbo ópùn, in to?wén naví tífúuwin páadé?in waagi?inbá dñnmuu?in ováytu?an naví Tádáví?piye? omân, i-á unbí Tádábáho?únmuu, i-á naví Yöesi dñnmuu hedá unbí Yöesibá únmuu." ¹⁸ Hedího Mary Magdalene iwedi namäädi in khäge?nin ováytu?an, "Na?inbí Sedó Jesus dómû?", hedí ováyt'óe?an háá Jesus-di óetu?an waa.

Jesus iví khäge?ninbí?piye? ipikeeyan

¹⁹ Wa?di Dumíngu naná, hedí nakin dihaydi Jesus-ví khäge?nin wí tewhá íve diwé?gek-wíó. In Hudíoyí p'ló?dédi?in ováykhuwöeda?di t'ähkí i phódi dñphéhti?din. Ihaydi Jesus inbí páadépiye? nakeepoedí ováytu?an, "Ánshaaginpíðbo? íkwq?ní." ²⁰ Kin natú ihaydi iví mandá hedá iví wa?máägé-á háá únmuu?in ováykeeyan hedânho óetaa-ídí. Iví khäge?nin báyékí dihlíchampoe Na?inbí Sedó Jesus óemû?di. ²¹ Hedahá? wíyá ováyhée?andi ováytu?an, "Ánshaaginpíðbo? íkwq?ní. Naadi naví t'óe dñ?qmídí wáysankhâymáa, naví Tádádí iví t'óe dñ?qmídí dísan waagibá." ²² Kin natú ihaydi iví hâqđi ováysiphaydi, hedí ováytu?an, "I Yä?dâa?i P'oewäähäq unbí p'f'ná khô?yé únts'úni. ²³ To?wénbí t'aywó?di dín?owó?yennin itýdáho?, ho dín?owó?yen. Hewänbo wíðín?owó?yenpí gin itýdáho?, wa? wídín?owó?yenpí."

Jesus-di Thomas óehée?an

²⁴ Hewänbo wí? in tå?di wiye iwedi in wé?ge?indádí wína?ánpíwán Jesus dínpówá ihaydi. Ná?i khäge?di-á Thomas gin nakhawá, hedí Kwáati wá? gin óetu?o?. ²⁵ Hedího? in wé?ge?in khäge?nindí Thomas óetumáa, "Na?indá Na?inbí Sedó Jesus áymû?." Hewänbo Thomas natú, "Naadá i kwák'u ônkhähkídi iwe dómû?pídá, hedí namanhohchân deedí naví mankhúdí dótagepídá, hedá oe wa?máägé únphohchân diwe wá? naví mandi dótagepídá, há?to dáywhäyú-í nawówáyi?in."

²⁶ Wí yâađi naphade ihaydi iví khäge?nin tewhá íve wíyá dikw'ó, hedí Thomas-á indádí nää na?án. T'ähkí i phódi naphéhti?din, hewänbo Jesus inbí páadépiye? nakwinudeedi ováytu?an, "Ánshaaginpíðbo? íkwq?ní." ²⁷ Hedi Jesus-di Thomas óetu?an, "Náwe uví mankhúdí dítage-í. Naví man dñnmú?dí. Ómankí? naví wa?máägé iwe. Whäyupí? wíyá wí?unmúnípí, hewänbo biwhäyú-í-á." ²⁸ Thomas-di Jesus óetu?an, "U-ân naví tsondi dñnmuu, naví Yöesi-á." ²⁹ Jesus-di óetu?an, "Ti näbáha? biwhäyú dímû?di? Hewänbo in dívíwhäyunde?indá shánkí dihlíchäq tobá dímû?pí wänbo?."

Háadí ná?in tą?nin óetą?nannin

³⁰ Jesus-ví khägę?nindi báyékí wíyá pínnán t'oe i?andi? óemü?, hewänbo ná?in tą?nin deedá t'ähkí i pínnán t'oe i?an ni?gedi wínata?muupí. ³¹ Hewänbo ná?i hi?-á nata?muu hedânhö úvíwhäyú-ídí Jesus-áho namuu i to?wí Yôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovâ?ay-woenidí, hedá wá? úvíwhäyú-ídí Yôesi Tádáví ay-á namuu, hedânhö han úvíwhäyundedi in wówátsi nahándezi?in imá?in bînmá?ve-í.

21

Jesus-á tsédi diyi?in khägę?ninbí?piye? ipikeeyan

¹ Wí háyú thaa naphade ihaydi, Jesus iví khägę?ninbí?piye? wíyá ipikeeyan oe Tiberias p'oekwíngé. Kinnân napóe: ²Ná?inhu wé?ge diyi?: Simon Peter-á, Thomas-á (i-á Kwâati gin óetu?o?), hedá Nathanael-á (i-á Galilee nangewi búu?í?ay Cana gin dâytu?o iwe?i namuu), hedá Zebedee-ví e?nündá, hedá wây-á wiye Jesus-ví khägę?nindádí. ³ Simon Peter-di in wé?ge?in ovâytu?an, “Naa opaap'okumân,” hedi óetu?an, “Na?in wá? u-ádí gímán.” Hedihó dimäädi wí kophênbay iwe dívítogí, hewänbo khüu t'ähkí wídiséegípóepí. ⁴ Nathay?á? ihaydi Jesus oe p'oekekí? k'áygé nawin, hewänbo iví khägę?nindá wídínhanginnáhpí i namuu?in. ⁵ Hedi Jesus-di ovâytikáyin, “K'ema?in, ti hâqbo wí?iséegípóepí?an?” Óetu?an “yoe” gin. ⁶ Iđi ovâytu?an, “Unbí paap'oku?in hâ?i kophênbay ko?dínápiye? p'oe iwe bînchânu-í, hedi iwe bînhóní wén.” Hedihó háa natú waa díví?an, hedi báyékí in ton paa dâywahhögidi wídínkoedipí in paap'oku?in dâytegé-ídí.

⁷ I khägę?di Jesus-di óeséegí?idi Peter óetu?an, “I-á Na?inbí Sedó Jesus namuu.” Simon Peter iví k'léwé?in to napä?din it'oe?amidí, hedi ná?in óetu?annin nat'oe ihaydi iwâytogíkídí ipip'ohke?t'áve oe p'o? k'áygépiye ikohsáy-ídí. ⁸ I kophênbay p'o? k'áygéédí kayí? diwe wína?ánpí, ma? hädí poewintä (30) kwi?óhpa taa iwehaydidä?, hedihó? in wé?ge?in khägę?nindá i kophênbay iwedi eepiye dimää, in paap'oku?in napaapi?dendi dâytäqhondi.

⁹ P'o? k'áygé dipowá ihaydi i kophênbay iwedi dipee, hedi wí phaa?uu phaa iwe di-paakho?kw'öndi dâymü?, hedá wí pává-á nakhâykwl'. ¹⁰ Jesus-di ovâytu?an, “Binmá? wén paa hâ?in bînwhahögí?in diwedí.” ¹¹ Simon Peter i kophênbay iwe itögidi in paap'oku?in oe p'o? k'áygé iwhaapiye. Tägintädáhá? p'ánántä?di poeye (153) paa gâhá?ánnin dito?on, hewänbo tobá báyékí dipaato?on wânbo? in paap'oku?indá wâydí wânbo wína?i?venpí. ¹² Jesus-di ovâytu?an, “Bíká?ve, bíhé?déndíhlíqyan.” T'ähkídíbo diwôeda? óetsikáyí?nídí “To-an unmuu?” gin, i-á Na?inbí Sedó Jesus namuu?in dínhanginnândi. ¹³ Hedi Jesus i húugi? nasaa iwepiye? namäädi i pává ihogi hedi ovâymâgi, hedá i paa wá? ovâymâgi.

¹⁴ (Nää poewingi? Jesus iví khägę?ninbí?piye? ipikeeyan nawáywóápóe iwedi.)

Jesus-di Peter óehée?an

¹⁵ Dívihúubowa ihaydi Jesus-di Simon Peter óetsikáyin, “Simon, John-bí ay, ti ɣdi naa díséegí ná?in wé?ge?indiví shánkí?” Peter-di óetu?an, “Hoi, Na?inbí Sedó, u-ân úhanginná naadi wíséegí?in.” Jesus-di óetu?an, “In t'owa naví k'uwá?ây waagi?inbá dînmuu?in ovâyhúuyönen.” ¹⁶ Wâygíngi? óetsikáyin, “Simon, John-bí ay, ti naa díséegí?” Peter-di óetu?an, “Hoi, Na?inbí Sedó, u-ân úhanginná wíséegí?in.” Jesus-di óetu?an, “In t'owa naví k'uwá?waagi?inbá dînmuu?in ovâ?ayñigí?ámí.” ¹⁷ Poewingi?we Jesus-di Peter óehée?andi óetsikáyin, “Simon, John-bí ay, ti naa díséegí?” Peter naháachampóe nää poewingi? Jesus-di óetsikáyindi, “Ti naa díséegí” gin, hedihó? óetu?an, “Na?inbí Sedó, hâjwí t'ähkí úhanginná, naaqi wíséegí?in úhanginná.” Jesus-di óetu?an, “In t'owa naví k'uwá?waagi?inbá dînmuu?in ovâyhúuyönen.” ¹⁸ Ta?gendi wítumáa, shánkí ts'qabí? unmuu ihaydi wí?bo bipi?awende? hedá biyiyénde? wéngé unda? i?ge t'ähkí. Hewänbo owáy unsedópaa ihaydá bikhóhtäqkhâymáa hedi wíyá to?wídi wônhwí?ámí hedá wóepahkekâymáa hedá wáy unpunda?pi?wepiye? wóehuwí.” ¹⁹ Kin natúdího Jesus-di ônthayk'û? háawin chuwa

ûnpuwagít'óe?in, hewânbo ná?in iví chuwa ûnmuu?indá t'owa dínhanginnání Yôesi Tádá hay?i namuu?in. Hedá Peter óetu?an, "Naa-ádí ókä?ve."

²⁰ Peter ibeedí i khäge?di Jesus-di óeséegi?i dánwóe?ädi óemû. Hâqđankánbo? i khüu dívíkindihiuyo? ihaydi ná?i-ânkun namuu i khäge?di Jesus-ví nú? na?andí óetsikáyin, "Na?inbí Sedó, wé?i-an namuu i wóekuhpegít'óe?i?" ²¹ Hedi nää Peter-di i óemû?di Jesus óetsikáyin, "Heyâa ná?i sen, Na?inbí Sedó?" ²² Jesus-di Peter óetu?an, "Owáy naa owáy?ää píhay i nawówáyéen?in oda?dáho?", naví áyîngi-ân dînmuu, uví?-á yoe. U-ân naa-ádí ókä?ve." ²³ Hedi in Jesus-ví khäge?nin dit?i? ná?i khäge?di há?to nachíu-í?in. Hewânbo Jesus-á wínatúhpí i khäge?di wínachuwigít'óepi?in, hewânbo nawänpitú-á, "Owáy naa owáy?ää píhay i nawówáyéen?in oda?dáho?", naví áyîngi-ân dînmuu, uví?-á yoe."

²⁴ Ná?i Jesus-ví khäge?di-ân namuu ná?i hâqđí itä?nandi?, hedí ibá natû? ta?gendi napoe?in. Hedi na?in gînhanginná háa i natû?in in ta?gen namuu?in.

²⁵ Jesus wíyá báyékí hâqđí i?an ná?in tä?nin diwe natä?muupi?, hedí hâqđí t'âhkí i?gedi natä?muudáho?, o?ande t'âhkí náä oepáa k'aydi há?to nayâanáni?in i tä?di dâytä?nam?ig?

Háa Jesus-ví T'ôekhuwa[?]in Díví[?]annin

¹⁻⁴ K'ema Theophilus, in páadé'in ta'nin wínta? nannin diwe wítu? anpi? an t'ähki ná? i hääwí Jesus-di in t'owa ováyhá? andi hedá i? andi-á páadé it'ðe? an dihaydi waabo oe makówápiye napee píhay. Nachuudáhá? nawáywóápoe ihaydi, iví t'ðekhuwa? in händídibo ováyde?manninbi? piye häýánbo ipikeeyan. Jónántä (40) thaa t'ähki báyékí hääwí i? an ováykeeyamídí ta? gendi wiýá nawáywóápoe? in, hedá Jóesi Tádáví kхuu? gedí ováytumáa. Napeepídibó?, wa?di indádí najidibó? i? Yä? dâa? i? P'oewaqhâa óekaymágidi ováytu? an, "Nää Jerusalem-di wí?ipee-ípí. Naadi ho wáytu? an naví makówáwi Tádá iví tun imági wí to?wí wováysang? o?in. Hediho nää úvítsíkha? amí ná? i na? ää píhay.

⁵ John i? p'ó? p'oekandidá ho wováypl'óp? p'oe? an p'oedida? , hewänbo nää iwedi báyékí thaa naphadepídibó? i? Yä? dâa? i? P'oewaqhâa bînkáyí wí p'ó? p'oekan bînké? waagibá."

Jesus makówápiye napee

⁶ In Jesus-ví t'óekhuwa'in i-ádi diwé'geji'indi óetsika'yan, "Nambí Sedó, ti nää-ân ihaydi naná untsongdisogedee-i'in hedânho na'in Israel-i'in t'owa díma'p'i häädi-idí in Rome-i'nbí'wedi?" ⁷ Jesus-di ovâytu'an, "Wíwovâymágipí ná'i hääwí i'gedi únhangin-náani'in. Naví Tádáda'mân únk'oe únhanginnáani'in häädi háá wé'i thaa-á ná'i hääwí napuwagi'o'in. ⁸ Hewânbo ginnân undá únpuwagi'o: I' Yâ'dâa'i P'oe wâhâa únwáani hedî ihaydá in kay bînkaykhâymáa, hedî t'owa t'âhkí naví'gedi bîntu'qâamí náä Jerusalem bú?, hedâ t'âhkí Judea nange i'ge Samaria nange i'gá, hedâ t'ämäpiye náä oepáa k'aydi i'ge t'âhká."

⁹ Jesus-di ovâyhi**'**bowa ihaydi, wa**'**di óemündedibô makówápiye Jôesi Tádádí óepipe, hedi okhúwá jâa nats'ündi wiýá wi**'**óemûpí.

¹⁰ Hewänbo wa'di kw'áyepiye napeemändi öemünde? ihaydibo?, tsíkhagipí wíje senä? waagi?inbá dánchaa?in, ts'l'a?i da'aamuu?in, inbí hânge dakwinudee. ¹¹ Ná?inwijedi ováytu?an, "Un Galilee?in senä?, kw'áyepiye íbéesaadi wi?íweenipí. Tobá Jesus makówápiye napee wänbo?, i'bo háá nää namää?in bînmû? waagibá nawáy?ä?."

Matthias óede²man Judas-ví t'ôe ôn²amídí

¹² Hediho Jesus-ví t'óekhuwa'in okú kw'áyedi diwândi oe Jerusalem bú?piye dimää. In okú-á "Olive okú" gin dâtyú'o', hedi Jerusalem tsowa naná, mädi píngé míyadá? iwedî. ¹³ Oe Jerusalem dipówá ihaydi i? tehwá ee dithaa iwe oe wha?k'ay ívepiye dipee. Ginnân dikhâwá: Peter-á, John-dá, James-á, Andrew-á, Philip-á, Thomas-á, Bartholomew-á, Matthew-á, wíyá James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), Simon-dá (i-á páadédí Zealot t'owá iwe nato?onwän^{*}), hedá Judas-á (i-á wíyá wêe James ginbá nakhâwá?iví ay ûnmuu). ¹⁴ Ná?in senä?dá hedá wên kwiyyá?dá hedá Jesus-ví jíyá Mary-á hedá Jesus-ví ti?úuwindádí háyánbo dívíwé?ge?o? dívíjûusu?amidí.

¹⁵ Wí thaas in Jesus-ví'piye dívíwáyunde'in diwé'gekw'ó, mađi tägintädáhá' wétä (120) ihay diji?, hedí Peter iwíñú ováyhée'amidí. ¹⁶ Ováytu'an, "Ti'ûuwín páadé'in, hán'oebo? i? Ya'dâa'i P'oewaqhâadi David óetu'an háa Judas Iscariot ünpuwagi'o'in, hedí David háa óetu'an waa ita'nan. Hedi ná'in David ita'nannindá ûnkháy'a? napúuwí'in. Judas-dân in t'owa ováykeeyan wáygé Jesus naji'in, indi óepankáyídí. ¹⁷ Judas-á nanbf'wedi?i'bá namuu, gá óede'mandân na?in fv'i'o'nbá i'amidí? gjin Peter-di ováytu'an.

¹⁸ (Ná'i Judas-a in Hudíyo p'ó'dédfi iñewába yä'qäapí i'ämídí hedáhá? i' chä? ihög'i?di wi nava ônkumä, hedi wabá päädëpeye naake't'häändi nange nawoe, hedi nasihpåndi ivy see t'ähkí ûnpee. ¹⁹ T'ähkí in t'lowa Ierusalem dithaa?in dínhanginpöe ná?in

* 1:13 In Zealot t'owa-á inbí nange hânhô dâysígídí dida? in Rome-?in t'owa ovâykhehppeeyé-f'in, hedî dikhâvamuu indádí dívihânmamamidí

ûnpóe²in, hedîho inbí tundi i⁷ nava dâytu^o “Akeldama” gin. Akeldama-á natunda⁷ “nava na⁷ûnp’oecha⁷dee iwe” gin.)

Hedi gin wá⁷ Peter natú,²⁰ “In ta⁷nin Psalms diwe Judas-ví⁷gedi gin nata⁷muu:
Iví whágé ônjoe⁷amí,
 hedî tóebo iwe há⁷to ithaayé-í.

Hedá ná⁷in wá⁷ nata⁷muu:
Wíyá to⁷wídí iví t’ôe ôn⁷amí.

²¹⁻²² “Hedânkun gímkhây⁷ä⁷ wíyá sen âysôege-f⁷in t’owa ovâytu⁷âgamídí Nanbí Sedó Jesus nawáywówápóe⁷in, na⁷indi âytumáa waagibá. Nakhây⁷ä⁷ ná⁷i âyde⁷mamí⁷i-á namúuni⁷in wí to⁷wí na⁷indádfbá namää⁷i⁷ t’ähkí i⁷ thaa wa⁷di Jesus na⁷indádi naji⁷ ihaydibó⁷, John i⁷p’ç⁷p’oekandidi in t’owa ovâyp’ô⁷p’oe⁷ihaydi waabo Jesus oe makówápiye napee píhay” gin Peter-di ovâytu⁷an.

²³ Hedîho⁷ in iwe dikw’ô⁷nindi wíje senä⁷ ovânde⁷man. I⁷ wêe Joseph Barsabbas gin nakhâwá⁷, Justus gin wá⁷ öetü⁷o⁷, hedâ i⁷ wêe-á Matthias-ân namuu.²⁴⁻²⁵ Hedi ginnán dívijúusu⁷an: “Nanbí Sedó Jôesi Táa, uçá úhanginná t’owa t’ähkíví pí⁷ná khó⁷jé háa di⁷ánshaamuu⁷in. Judas uví t’ôekhuwa⁷i⁷ úmuuwân, hewänbo iví t’ôe ijoe⁷andi in tuhchänu ûn⁷ä⁷in ûnpóe. Nää na⁷in dînkeeyamí we⁷i-an ná⁷in wíje iwedi âysôege-ídí Judas-ví t’ôe ôn⁷amídí.” ²⁶ Hedi wíje k’u⁷ây eedi in senä⁷bí khâwá⁷ ovânta⁷k’û⁷, hedî wêe k’uu dâykê⁷ Matthias-ví khâwá⁷ ûnk’ôe⁷i⁷. Hedîho Matthias-á wí Jesus-ví t’ôekhuwa⁷i-á napóedí in wé⁷gen t’ôekhuwa⁷indádfbá iwón.

2

I⁷ Yä⁷dâa⁷i P’oewaqahâq napówá

¹ In Hudýoví shánk’eedi thaas dínpówá, Pentecost gin dâytu⁷o⁷, hedî t’ähkí in Jesus-ví⁷piye dívijwâyunde⁷in oe Jerusalem bú⁷ dij⁷in i⁷ tewhá ee diwé⁷gekw’o. ² Tsíkhagipí hâqâwí dit’oe wí wâq hânhó kaygi waagibá makówadí nawândi, hedî i⁷ wâq íve t’ähkí naji⁷. ³ Hedi báyékí pha⁷ây waagibá nakeet’ôe⁷i dâymû⁷, hâñ⁷ây waagibá namuu⁷i⁷, hedî ná⁷i nawadededi wí⁷inbo ovâytäge. ⁴ Hedi i⁷ Yä⁷dâa⁷i P’oewaqahâq pín ta⁷gedi dâymaadí ovâykâge⁷nan báyékí wíyá pi⁷wí tundi dínhí⁷koedí-ídí.

⁵ Oe Jerusalem báyékí Hudýyo t’owa dithaa, báyékí nange eejedi dipówá⁷in, indá Jôesi Tádá óe⁷a⁷ginmä⁷in dimuu. ⁶ Nää⁷in t’owa hâqâwí wí wâq waagi⁷bá namuu⁷i⁷ dit’oe ihaydi, báyékí i⁷ tewhá eepiye dimää. Wídínhanginnáhpí hâa napoe⁷o⁷in, gá t’ähkí inbí tundi wí⁷inbo dipit’oedâni in Jesus-ví t’ôekhuwa⁷in dívihf’maadí. ⁷ Hedîho dit’oedi hânhó ovâyhâa⁷an, hedî dití, “Nää⁷in t’owa dívihf’maadí⁷indá, ti t’ähkí Galilee nange⁷inda⁷ wídimuu⁷an?” ⁸ Hedi hâadan handi nanbí nange⁷i⁷ hi⁷ dívihf’maadí git’oe⁷o⁷. ⁹⁻¹¹ Na⁷indá Parthia-windá gimuu, hedâ Media-windá, Elam-windá, Mesopotamia-windá, Judea-windá, Cappadocia-windá, Pontus-windá, Asia-windá, Phrygia-windá, Pamphylia-windá, Egypt-windá, Crete-windá, Arabia-windá, hedâ Libya-windá oe Cyrene bú⁷ tsowa, hedâ wây wén na⁷indá Rome bú⁷dá gi⁷âdâapówá. Wây wén na⁷in Hudýyo gimuu, hedâ wây wêndâ Hudýyo gimuuupí wânbo nää⁷in Hudýoví khuu âyhon. Hewänbo tobá wâhâqâwin gimuu wânbo⁷, nää⁷in senä⁷ nanbí tundi dívihf’maadí git’oe⁷o⁷, hedî dítumáa i⁷ báyékí he⁷endi Jôesi Tádá i⁷an ni⁷gedi.” ¹² T’ähkí in t’owa ovâyhâa⁷andi wídínhanginnáhpí hâa dívif’ânssha⁷amí⁷in, hedîho wí⁷ná tâyé dívitsika⁷máa, “Hânnangú napoe⁷o náwe?”

¹³ Hewänbo wây wêndi in Jesus-ví t’ôekhuwa⁷in ovâywânpip’âamáadí dití, “Nää⁷indá báyékí diméenamuu.”

Peter-di in t’owa Jôesi Tádáví tun ovâyt’ôe⁷o⁷

¹⁴ In t  di wíje (12) Jesus-ví t’ôekhuwa⁷in in t’owaví páadépiye dimää, hedî Peter-di kaygi ovâytu⁷an, “Un t’owa na⁷in waagin Hudýobá ímuu⁷in, un kayi⁷ wâhâadi i⁷ä⁷in hedâ nää⁷ Jerusalem íthaa⁷indá, nää⁷i hâqâwí wâytuhkankhâymáa⁷in naa oda⁷ únhanginpúuwí⁷in,

hedího áyîngidi bítôneyanbe. ¹⁵ Un i'ánde na'in giháapo'e'o, hewänbo wígipoe'opí, hédeñdí whänu iwe nats'annândi. ¹⁶ Ná?i hääwí nää bînmünde'i-á Jöesi Tádáví tukhe?bi Joel hán'oe natú napuwagi?o?in. Ginnân ita?nan:

¹⁷ Nanbí Sedó Jöesi Tádá natú,

'I? t'ä?ge?i thaapúnu' napuwamän dihaydi gin naa dáykhâymáa:

Naví Yä?dâa?i P'oewäqhäa khâqipídbo dovâymâäní t'ähkí nange?in t'owa.
Ihaydá unbí ây dívihée?amí naví tukhe?min waagibá,

in e'nûndá hääwí dovâykeeyandi? dáymúuní waagibá dínpúuwí,
hedá in saydöe-á inbí âä iwebo-á dovâyhée?amí.

¹⁸ Owáy i? thaapowá ihaydi

t'ähkí in naagí?in dívít'öemáa?in naví P'oewäqhäa khâqipídbo dovâymâäní,
kwiyä?dá senä?dá i? dovâymâäní,

hedânhö in wá? naví tukhe?min waagibá dívihée?amí.

¹⁹ Hedi makówá-á hedá nää oepápá k'aydá i?ge t'ähkí
wí taa wâykeeyamí wovâyhä?amí?i:

Ünp'oe hääwí waagi?bá bînpüwâkhâymáa,
hedá phaa-á, hedá eeyää khunwi-á.

²⁰ I? than nakhunpúuwí,
hedá i? p'oe-á p'!?-á napuwáuwí ünp'oe waagibá.

Ná?i t'ähkí napuwagi?o i? shánkí hay?i thaapowá dódé?mandi? napowápídbo?.

²¹ Hebo to?wén t'ähkí naa díkhäyä?dedi díkhäge?daa'annin dovây'aywoení,
gin Jöesi Tádáví hí? ûnmuu Joel ita?nandi?."

²² Hedi Peter wa?di ihí?máadí natú, "Un t'owa Israel-win, bít'öeyan hâa wâytuhkankhâymáa?in. Jesus Nazareth-wi t'ämäge?i pínnán t'oe i'an. Jöesi Tádádí Jesus in kay öemägi nä?i hääwí i?amí?i hedí handidi wovâykeeyan ta?gendi öesannin. Unbo únhanginná hâa napoe?in, hääwí Jesus i?andi bînpimû?di. ²³ Hán'oebo Jöesi Tádá i?án-shaamägi hedá ûnhanginná hâa ikhâymâäní, hedího Jesus-áho unbí mange wovâyjoe?an, hedí undá in to?wén in tsontun dây'a?ginpi?inbí mangá bînkán wén phé?win deedí öet'óhtägäé-ídi, hedânkun undi bînhay. ²⁴ Hewänbo nä?i t'öophage iphade?i? nachuu ihaydi Jöesi Tádádí ônjâa?an, hedá óewâywówápaa, gá chuwa-á in kay wí?imáapídâ?i? öet'aanídí. ²⁵ Hán'oebo Jesus-ví?gedi David ita?nandi gin natú:

Nanbí Sedó, naa dînhanginná u-á hânhay wânbo t'ähkí naa-ádí unji?in,
naví páadépiyá naví ko?dînäpiyá naa-ádí unji?,
hedânhö kay?indi dáywînunde? ánshaaginpí?dibó?.

²⁶ Hediho naví pi?ná khó?jé ohfhchan,
hedí naví hîfchan ni?gedi dáyhée?amí.

Tobá naví tú? dînchuu wânbo?,
naa dînhanginná hedá dôtsíkha?máa owâywówápúuwí?in.

²⁷ Jöesi Tádá, naa uví yä?dâa?i t'oe?i omuudi u?di há?to naví hâa dînjo?amí in chu?indádí,
owây ochuu ihaydi há?to naví tú? dînsijemâäní.

²⁸ U?dá naa dînkeeyan in p'oe i?ge dáy'ëhtuyehûuwí?in wówâtsi donkáyjídí,
hedá naa-ádí unjidi u?di bâyékí dîfhchanmâäní,
gin David ita?nan Jesus-ví?gedi."

²⁹ Hedi Peter wa?di ihí?máadí natú, "Tí?ûuwíin páadé?in, nää thay?eedi wâytuhkankhâymáa nanbí hehääwi thehtây pahpâa David-ví?gedi hâa ûnpoe?in. I-á nachuu hedá oekhä?k'ú?, hedí wa?di gînhanginná wây nakhä?k'oe iwe, náwây wâydí tsowa naná. ³⁰ David-á Jöesi Tádáví tukhe?bi namuu, hedí David ûnhanginná Jöesi Tádá iví tun ta?gendi imägi?in iví thehtây pahpâ?ây iwedi wí wêe ôntsondisogekhâymâäní, David natsondi?án waagibá. ³¹ Hâa napuwagi?o?in David ho imû? waagibá napoe,

heđi ûnhanginná i? to?wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa?i? t'owa ovây?aywoenídí nawáywówapuagi?o?in, heđiho David ná?i to?wí?gedi ihée?andi natú, in chu?indádí wi?óejoekanhâymáapí, iví tú? wänbo wí?ûnsijegi?opí. ³² I to?wí Jôesi Tádádí óewáywówápaa?i-á Jesus-ân namuu, heđi na?in iví t'löekhuwa?in gimuu?indiho âymû?di gînhanginná nawáywówápoe?in. ³³ Jôesi Tádádí Jesus-á makówápiye óepiyedi iví ko?dîngédí óesóge. Jôesi Tádá iví tun imágí i? Yä?dâa?i P'oewaqhâa-á Jesus óemâanídí, heđi háa natú waa i?an. Hediho i? häëwí nää näwe it'oe?o?i? hedá bînmündé?i-á i? Yä?dâa?i P'oewaqhâa-ân i?o?. ³⁴⁻³⁵ David-á iví?gedi wí?bo wí?ih?máapí makówápiye napee-?in, hewänbo Jesus-ví?gedân ih?máa. Ginnân David natú:

Naví tsondi hay?i? óetü?an Nanbí Sedó Jôesi Tádádí,

'Naví ko?dîngédí ósoge,

heđi uví hâmmindá dovâytaaní hedá uví mangá wînmâ?i.'

³⁶ "Un Israel t'owa t'ähkí únkâhý?ä? ná?in ta?gendi únhanginnáaní?in: Tobá Jôesi Tádá natú wänbo Jesus-ân namuu i? shánkí natsonji?i-á hedá i? to?wí t'owa ovây?aywoenídí óesóge?i-á, undá ida?póe wén phé?win deedí óet'óhtägek'úuwí?in" gin Peter-di ovâytu?an.

³⁷ In t'owa háá Peter-di ovâytu?an waa dit'oe ihaydi p?ná khó?jé ditaachanpóe, heđi indi Peter-á hedá in wé?gen Jesus-ví t'löekhuwa?indá ovâystsika?yan, "Tí?úwin páadé?in, hânnan nää gînkhâ?ä? iví?qamí?in?"

³⁸ Peter-di ovâytu?an, "Un t'ähkí unbí t'aywó?di binjoe?an hedá íp'ó?p'oepúuwí bînkeeyamídí Jesus Christ-ví?piye úvíwâyunde?in, heđiho unbí t'aywó?di wovây?owóejé-ídí, hedá Jôesi Tádádá ná?i wovâypâgi?o?i bînkâyjí, i-á i? Yä?dâa?i P'oewaqhâa namuu, ³⁹ gá Jôesi Tádá iví tun imágidâñ i? Yä?dâa?i P'oewaqhâa-á ovâypâhkâymáa?in to?wén t'ähkí iví?piye ovâytuhkânkâhymáa?in - undádí, unbí t?úugé kâ?ä?indádí, hedá wé?gen t'owa ovây kay? ni?gedi dithaa?indádí."

⁴⁰ Bâyékí wiyá hâ?bíbá Peter-di kay?indi ovâytu?an, hedá háá dív?qamí?in ovâytumakhe?andi ovâytu?an: "Úntây wovây?aywoení?in hedâñho wíwovâytuhchäänú-ípídi ná?in híwóhpí?in t'owa näwe dithaa?in ovâytuhchänuhkâymáa waagibá."

In Jesus-ví?piye dívíwâyú?in háá dithaa waa

⁴¹ Ná?in t'owa Peter-ví h? dâysígíké?in ovâyp'ó?p'o?an, heđi i? thaa madi poje maa-paasón (3,000) wây-á t'owa in wé?gen ho dívíwâyú?indádí dívíwón. ⁴² Hedi ginnân dívíkhanhon: In Jesus-ví t'löekhuwa?inbí hâhkâñ t'ähkí dâyt'öeyandedá dâysígíhondé?, hedá in wé?gen dívíwâyú?indádí híhchandi dívíwé?ge?o?, hedá wé?gá dívíhúujodá dívíjûusu?o?.

⁴³ Jôesi Tádádí in Jesus-ví t'löekhuwa?in ovâykhâge?nan bâyékí t'ämäge?i pínnán t'öe dây?ämídí, heđiho in t'owa ná?i häëwí dâymündedí ovâyhâa?an. ⁴⁴ T'ähkí in Jesus-ví?piye dívíwâyú?in wêe k'aygi?indä? waagi?inbâ dimuu, hedá häëwí t'ähkí dínkw'ó?di-a dívíwijende?. ⁴⁵ Hâädi inbí tewhâ-á nava-á hedá wiyá häëwí dínkw'ó?di-a dâyk?ch'âa ginhay-á, in díntây?indádí i? chä? dâyhógi?i dívíwijende?. ⁴⁶ Thamu waa i? méesate hay?i? iwe dívíwé?ge?o?, heđi wí thaa wí to?wí?we dívíhúujo?, wiyá thaa-á wiyá to?wí?wâ. Híhchandá khâagipí?dibo-á wé?ge dívíhúujo?. ⁴⁷ Ihaydä? dit? Jôesi Tádá-á hâñho híwó?di namuu, heđi t'ähkí in wé?gen t'owa inbí?piye híwó dichaa.

Thamu waa Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wây-á shánkí bâyékí t'owa ovây?aywonde?, hedâñho shánkí dit'owasdemän.

3

Wí sen üntsi?kodipí? ônhehkâa?an

¹ Wí thaa Peter-ádí John-dádí i? Hudíyoví méesate hay?i eepiyeye damää. Thamuwa thi?eedi poje iwe in t'owa dívíjûusu?o?, heđi ihaydibá dapówá. ² In méesate phódi, "Sa?wó?nin Phódi" gin dâytu?o? iwe wí sen na?án. Ná?i sendâ iví wówâtsi thaa t'ähkí na?aypu?i? ihaydi waabo wûntsí?kodipí, heđi iví k'ema?indi in méesate phódi eepiyeye

thamuwaa óemáyä?, in t'owa ditsudemännin ovâychä?daa?ämídí. ³ Peter-á John-dá i? méesate eepiye datsudemändi i? sendi ovânmû, hedi ovânc hä?daa?an.

⁴ Indi ta?gebo óemündedi Peter-di óetü?an, "Hín na?in dímu?dí." ⁵ I? sen inbi?piye ibeedí itsíkha?an hä?wí óemäänídí. ⁶ Hebo Peter-di óetü?an, "Chä? wänbo wídomáapí, hewänbo hä?wí dómää?i? wípägi?o. Jesus Christ Nazareth-widi dínk'lü? wítu?ämídí, ówínúndí ójíyé." ⁷ Hedi Peter-di i? senbi ko?díngédi?in man ônyä?di óekwíñukhä?nan. Wesebo iví ândá ánapéndâ ûnkaypóe. ⁸ ⁹ Kw'láyepiye ichänudi iwínu, hedi wesebo natsi?dee, hedi in wíje-ádí i? méesate eepiye dits'lü. Ee íve oepiyá nääpiyá naji? hedá ichänumáa, hedi natü? Jöesi Tádá-á hânho hay?i namuu?in. In t'owa t'ähkí ee diji?indi i? óemü?, hedá háa natü?nindá dit?oe. ¹⁰ Hedi óemü?di óetaa to? namuu?in – ná?i-ânkun in sa?wó?nin méesate phödi iwe ichä?da?sogénde?i namuu. Hedího nää nawówadi hânho báyékí ovâyhää?an.

Háa Peter-di in t'owa i? méesate hay?i? ee ovâytü?an waa

¹¹ I? sen Peter-ádi John-dádi inbi?di natsächá owáy i? méesate pohtâa iwe diwin diwe. (Ná?i pohtâa-á "Solomon-bí pohtâa" gin dâytü?o?) In t'owa t'ähkí hânho ovâyhää?andi in poje senä?bí?piye dívíwânhä?o. ¹² Háa dív?o?in Peter imü? ihaydi ovâytü?an, "Un t'owa Israel-win, háadan wovâyhää?an ná?i sen nawówadi, hedi háadan na?in dídamünde?" Ti i?ande? ná?i sen ônhehkhää?annin na?innan kay ánmáadibó?, hedihää Jöesi Tádá ánwänpi?a?gindibó? Handá wínapóepí. ¹³ Abraham-dá, Isaac-á, hedá Jacob-á, nanbí hehâ?win thehtây pahpá?in gímmuu?indi Jöesi Tádá óe?a?ginmági, hedi i-ânkun iví ay Jesus shánkí kw'áye isóge. Ná?i Jesus-bá undi in tsonniñbí mange bînkán, hedi Pilate-di óemahpädikhâymáawän, hebo undá wí?lhijepí. ¹⁴ Jesus-á yä?dâa?idä? namuu hedá iví wówâtsi ta?ge ihon, hewänbo undi bînjoegi?andi Pilate bîndaa?an wí to?wí t'owa t'akhanu?i namuu?i? óema?p'âdi-ídí, hedá Jesus i? nawówâtsipäji?i namuu?i-á bînhay. ¹⁵ Hewänbo Jöesi Tádádi i? óewâywówápaa, hedi na?indibó? i? wíyá nawówâjídi âypimü?. ¹⁶ Na?in Jesus-ví?piye änwyaynde?, hedi i?dânkun ná?i sen náwe bînmünde?i hedá bîntaa?i? óekaymági. Jesus-di in wâyu? dínmâgidi ná?i sen unbí páadépiye nahehkhâapóe.

¹⁷ "Hedího nää gin wâytuhkankhâymáa, tí?ûwin páadé?in: Naa dînhanginná undá hedá unbí tsonnindá úvi?annin hâa Jesus bîn'an waa wí?únhanginnáhpídi ta?gendi to?wí namuu?in. ¹⁸ Hán?oebo Jöesi Tádá iví tukhe?min itü?an ná?i hä?wí hâa napuwagi?o?in, hedího indá dâyta?nan i? to?wí i?di óesogekhâymää?i t'owa ovây?aywoenidí it?ôephädekhâymää?in. Háa Jöesi Tádá natü? waa napóe. ¹⁹ Hedího nää unbí t'aywó?di binjoe?andi Jöesi Tádá?piye bípimää, ihaydá i?di unbí t'aywó?di únmuu?i wovâyjâa?ämí, hedânhö shánkí híwó?di híhchandi wówâtsi thaas Nanbí Sedodí wovâymâaní, ²⁰ hedá wâ? Jesus unbí?piye wovâywâsaaní, i-âñ i? namuu Jöesi Tádádi óede?mandi? t'owaví aywondi? óesdege-ídí. ²¹ Hewänbo Jesus-á oe makówâ wâhâ? nachang?o? owáy Jöesi Tádá hä?wí t'ähkí ts'aqbi? iwâypa?idí nakhâymuupíhay. Hán?oebo Jöesi Tádádi iví yä?dâa?in tukhe?minbí sôphogedi ditü?an gin ikhâymää?in. ²² Hedího Moses-di nanbí hehâ?win thehtây pahpá?in ginnan ovâytü?an:

Nanbí Sedó Jöesi Tádádi wí tukhe?bi? unbí t'owa iwedi?i?bo namuu?i wovâysang?o,

naa dísan waagibá,

Undá t'ähkí i?di wovâytuhkankhâymää?i bîn?a?ginnamí,

²³ hedí wí to?wí iví hí? ônt'óeyanpídi,

i-áho iví t'owa iwedi óeweje-í hedá óehâyjí.

²⁴ "Samuel wâ?, hedá t'ähkí in wé?gen Jöesi Tádáví tukhe?min Samuel-ví wówâtsi thaas iwedi páadépiye diwówâjí?indá, indi dít'oe?an hâa nää ná?i thaas eeje napuwagi?o?in.

²⁵ Hewänbo hâa in Jöesi Tádáví tukhe?min ditü? waa ungí?-ânkun ditü, hedá hâa Jöesi Tádá unbí páadé kä?äq?indadí iwéhpêe?an waa, undadí wâ? inbá iwéhpêe?an. Ginnan Abraham óetü?an:

Wí uví ây iwedi?i namuu?i?di

t'owa t'ähkí nää oepáa k'aydi dikw'ó?nin ovâyhíwó?namí.

²⁶Hedího Jöesi Tádádí Jesus-á óede?man iví t'oe?i namúunídí, hedí unbí?piye páadé óesan wovâyhíwó?namídí unbí t'aywó?di únmuu iwedí wovâyjâa?qmídí.”

4

Peter-á John-dá ovânturjó?diwekán

¹Wa?di Peter-ádí John-dádí in t'owa dânhí?máa ihaydi, wén Hudíyo owha?-á Sadducee t'owa-á hedá i? méesate áy?di sundado p'ó?dédí?-ádí in dawin diwepiye dimää. ²Háa in wí-jedi in t'owa ovâyh?o?in wí?ovâyh?anpí, gá Jesus nawâywówápóe i?gedi ovâytumáadân, hedí nää?i natunda? wé?gen t'owa ho dichuu?in wá? diwâywówápúwagi?o. * ³Hedího ovânpansóge, hedí kindi nanândiho wíyá thâwâán puwahaydi pan tewhá eebó? ovânjoe?an. ⁴Hewânbo báyékí t'owa inbí h? dit'oe?in Jesus-ví?piye dívâwâyû, hedí nää t'ähkí in t'owa dívâwâyû?in diwedibo hâdée ma? p'ánú maapaasón (5,000) ihay diji? in senä?da?

⁵Wíyá thâwâán in Hudíyo p'ó?dédí?indá in tsonnindá hedá in Hudíyoví kхuu dây-há?o?indá t'ähkídobo ee Jerusalem dívâwé?ge?an. ⁶Annas i? owha? p'ó?dédí? namuu?i? iwebá na?an, hedá Caiaphas-á, hedá wíyá sen John ginbá nakhâwâ?i-á, Alexander-á, hedá wây-á Annas-ví maatu t'owa?indá dikw'ó. ⁷Peter-á John-dá ovânts'úde in t'owaví páadépiye ovânwéenú-ídí, hedí ovântsika?yan, “To?dan in kay wovânmâgí nää?i sen hehkhâa dânmâänídí? To?dan wovânk'ü? han dâñ?qmídí?”

⁸Hedí Peter pín ta?gedi i? Yä?dâa?i P'oewaahâa imáadí ovâtyu?an, “Un Hudíyo p'ó?dédí?indáqí tsonnindáqí, ⁹nää thaa undi dítiska?máa wén háawin híwó?nin hâa wí sen nahaywâñ unpoé i?gedi, hedá hâdídí ûmhehkhâapóe?indá. ¹⁰Hedânho un t'owa t'ähkí hedá t'ähkí in wé?gen Israel-?indá únkhâ?ä? nää?in únhanginpúuwí?in: Jesus Christ oe Nazareth-widi na?in dînk'ü? nää?i sen unbí páadépiye nawindi? áñhehkhâa?qmídí. Hedí Jesus-bá phé?win deei bînt'lhtâgek'ü?, hewânbo Jöesi Tádádí óewâywówápaa. ¹¹Jesus-ví?gedi ginnâñ nata?muu:

I-âñkun wí k'uu waagi?bá namuu

hedí undá tewhâtehpaa?in waaginbá-á ímuu.

Hedí tobâ bînjoegi?an wânbo?

i-á i? k'uu shânkí natây?i waagibá napóe tehpaa bë?dí.

¹²I?da?mân unkođi t'owa ovây?aywoenídí. Nää oepáa k'aydi t'ähkí wíyá to?wí wânbo wí?önk'ü?pí dîn?aywoenídí, nää?i Jesus gin nakhâwâ?i?da?mân? gin Peter-di ovâtyu?an.

¹³In Hudíyoví p'ó?dédí?in ovâyhâa?an Peter-ádí John-dádí wôeda?gînpíđbo dânhée?andi dit'oeđi, dînhanginnândi nää?in wíjedá t'owa he?ennin hâa ta?dihâ?in wídamuu?in. Hedí ihaydi dîn?ánpowâ Jesus-ádí dänjíyénde?in damuu?in. ¹⁴Hedí i? sen ônhehkhâa?andí? iwebá nawindi dâymû?diho wíyá hâa wânbo wídînk'óepí ovântu?qmídí. ¹⁵Hedího ovântu?an in tunjowa? diwé?gekw'ó? diwedí já?wépiye dapee?i?in wí?bo dívâhée?qmídí. ¹⁶Hedí wí?ná tâyé dívâtsika?yan, “Hânnan nää?in senä? ây?qmí? Bâyékí in t'owa nää Jerusalem-?in dînhanginnâ nää?in pínnán t'oe hay?in dâñ?annin, hedího na?indá wígânkodipí git'ûnu?dí wídâñ?anpí?in. ¹⁷Nää nää?in wíje senä? âytu?qmí? Jesus-ví?gedi wíyá dânhée?andáho âytuhchâñukhâymâa, hedânho wây-á shânkí t'owa nää?i hâawí i?gedi wídit'oe?ipidí.”

¹⁸Hedího wíyá ovântsudejöndi ovântu?an wíyá wânbo Jesus-ví?gedi wídânhée?qmípi hedá wídânhâ?qmípi. ¹⁹Hewânbo Peter-ádí John-dádí ovâtyu?an, “Wé?innan áñ?qmí? Ti undi dítu?an waa hâa Jöesi Tádádí dítu?an waa na?in áñ?a?ginnamí? Undá únkhâ?ä? úvî?ánshaa?qmí?in wé?innan Jöesi Tádá natûuní?in shânkí híwó?nin namuu?in. ²⁰Hebo na?indá wígânkodipí hândâ?dibo gachanídí. Gâñkhâ?ä? t'owa ántu?qmí?in hâa áñ-mû?indá gat'oe?indá.”

* ^{4:2} In Sadducee t'owa dívâwâyû in chu?indá há?to diwâywówápúuwí?in.

²¹⁻²² Hedáhá? in Hudíyo p'ó?déf?indi shánkí kay?indi ovântu?an ovântuhchänukhâymáa?in, hewänbo ovânmá?p'ádi. Wêñ t'aywó?nin wänbo ovântuhchägnú-i?in wí?ovânsaapí, hedí ovântuhchänuđáho in t'owa há?to ovâyhí?amí. In t'owađi Jöesi Tádá kw'áyébo? óemáa, iví pínnándí ná?i sen ûnhehkhâapóedí. I? sendá jónántä (40) pâqyo?iví shánkí? namuu.

In Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in dívíjûusu?o? shánkí kay?in dimúunídí

²³ Ovânmá?p'ádi ihaydi wesebo Peter-á John-dá inbí k'ema?inbí?piye damää, hedí ovâytu?an háa in Hudíyo owha? p'ó?déf?in hedá in tsonnín ditq?in t'ähkí. ²⁴ Inbí k'ema?in ná?in dit'oe ihaydi Jöesi Tádáv?piye t'ähkíđbo ginnán dívíjûusu?an: “Nanbí Sedó Jöesi Táa, q-ân häëwí t'ähkí nâakhijé. Makówá-á, nää oepáa k'aydi ?gá, mâap'oe-á, hedá hää t'ähkí iwe nasaa?i-á nakw'ó?di-a diji?i-á nâakhijé. ²⁵⁻²⁶ Hán?oebo? i? Yä?dâa?i P'oewaqhâadi na?in díkhée?an nanbí hehâawi thehtáy pahpâa David-ví sôphogedi. I-á uví t'oe?i úmuu, hedí ginnán ita?nan:

Háadan in Hudíyo dimuup?in dívít'ayja?o?

Háadan in Hudíyo dimuu?in häëwí nachä?muupí i?gedi díví?ánshaamáa?
In tsonnín t'ähkí nangewin dívít'aywínnú,

hedí dívíwé?ge?an dívíhânsa?ídí Nanbí Sedó Jöesi Tádáv?piye
hedá i? to?wív?piyá i?di oesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí.

²⁷ Hedihó ta?gendi han napóe. Ná?i bú? iwe Herod-á Pontius Pilate-á in Hudíyo dimuup?indá hedá in Hudíyo-ádí t'ähkí dívíwé?ge?an uví yä?dâa?i t'oe?i Jesus óehânmamidí, i-á u?di nâasóge t'owa ovây?aywoenídí. ²⁸ U-á báyékí hangintandá kay-á mänmâadí untú ná?i t'ähkí ûnkhây?ä? napúuwí?in, hedí t'ähkí háa untú waa napóe. ²⁹ Nanbí Sedó Jöesi Táa, nää-á inbí hí? háa ditq?in ót'oeyanbe. Ditq? indi jänakí na?in díkhâymáa?in, hewänbo na?in uví t'oe?in gimuudi q'dá kay dímâaní uví hí? khunwôeda?ginpíđbo wînhée?amidí. ³⁰ Wida?máa t'owa ovâykeeyamí?in in kay úk'l'oe?in ovâyhehkhâa?amidí, hedá ovâykeeyamí uví yä?dâa?i t'oe?i Jesus-ví kaydi t'ämäge?i pínnán t'oe-á nakodi?in.”

³¹ Dívíjûusubowa ihaydi ee diwé?gekw'l'ó? diwe t'ähkí na?ä?yäpóe, pín ta?gedi i? Yä?dâa?i P'oewaqhâa?dâymáa, hedí khunwôeda?ginpíđbo Jöesi Tádáv? tun t'owa ovâyt'oe?o?.

In Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in inbí häëwí wí?ná tâye dívíyâmunde?

³² T'ähkí in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in handä? dí?ánshaapóe, hedá wêeda? dimuu waa dichqaq inbí p?ná? kho?jé. To?wí wänbo wínatühpí, “Ná?i naa dómâa?i? nav?dä? dînmuu,” hewänbo t'ähkíđbo inbí häëwí t'ähkí dívíyâmunde?. ³³ Jöesi Tádádí in Jesus-ví t'öekhuwa?in báyékí ovâykaymâgi in t'owa ovâytu?äamidí Nanbí Sedó Jesus sawâywówápóe i?gedi, hedá Jöesi Tádá-á t'ähkí indâdá hânhó híwó?di-á namuu. ³⁴⁻³⁵ Hedihó töebó häëwí wänbo wí?untatýpi. To?wí wänbo wí nava háa wí tewhâ ûnmuu?i? ik? p'égidá, i? chä? ihogí?i-á in Jesus-ví t'öekhuwa?inbí?piye ihúja? ovây?qanidí, hedá indâ in shánkí díntây?inbí?piye ovâywijende?.

³⁶⁻³⁷ Wí sen Joseph gin nakhâwá?i ginbá i?an. Wí nava iví? ûnmuu?i? ik? p'égí, hedí i? chä? in Jesus-ví t'öekhuwa?inbí?piye iho?di ovây?an. Ná?i sendá wí Levi-ví ây iwedi?i?bá namuu, oe Cyprus na?aypu?ä?i?, hedí in t'öekhuwa?indi óekhâyá? “Barnabas” gin. (Ná?in khâwá-á Hudíyoví tundi natunda? “Wí to?wí t'owa ovâykhâge?do?i? kwee waa sen waa di?qanidí? gin.)

Ananias-ádí Sapphira-ádí háa dânpóe?in

¹ Wí sen Ananias gin nakhâwá?i-á iví kwee Sapphira-ádí inbí nava dânk? p'égí, ² hedí i? chä? dânhögi iwedi wí häyú Ananias ikaakw'ódi ingi?, hedí i? naphade?i chä? in Jesus-ví

t'ōekhuwa²inb^fpiye iho⁷ ovây⁷qanídí. Iví kwee ûnhanginná hâa i⁷annin t'āhkí. ³Peter-di óetu^{an}, “Ananias, Satan i⁷ Penísendi uví píⁿá khó⁷jépiye nâatsudemágipí⁷an. I⁷dá wóetu⁷an i⁷ Yä⁷dâa⁷i P'oewaqhâaví⁷piye bihójo⁷amí⁷in, hedih*o* t'āhkí i⁷ chä⁷ i⁷ nava dânk⁷p⁷égi iwedi⁷i⁷ wínâamaapí. ⁴I⁷ nava mänk⁷p⁷égi p'léipidib⁷o, ti uví⁷ wi⁷úmuupí⁷an? Hedá mänk⁷p⁷égi ihaydá, ti hâa unda⁷ waagi i⁷ chä⁷di bi⁷amí⁷in wi⁷úkodipí⁷an? Hebo ná⁷in yä⁷dâapí⁷in ánschaadi wóekh⁷di Jóesi Tádáví⁷piye bihójo⁷an, t'owaví⁷piyedá⁷bá joe.”

⁵Ananias ná⁷in hí⁷ nat⁷oe ihaydi nachuhkanu, hedih*o* in t'owâ hâa napóe⁷in dínhanginpóe ihaydi báyékí dikhunwôeda⁷póe. ⁶In e⁷nûn iwe diji⁷in i⁷ pení wén aa iwe dây⁷ánk'ú⁷, hedih*o* iwedi óepiyedi óekhä⁷k'ú⁷.

⁷Madí poje óda naphade ihaydi Ananias-ví kwee ûnpówá, hewânbo wa⁷di wi⁷ûn-hanginnáhpí hâa iví sen⁷ûnpóe⁷in. ⁸Peter-di óetu^{an}, “Dítu⁷an, ti náhaya⁷mân i⁷ chä⁷ wovânwâ⁷aa i⁷ nava dânk⁷p⁷égi ihayd⁷o?” I-á natú, “Hedi hâa, hâhayd⁷mânkun.”

⁹Peter-di óetsika⁷yan, “Háadân wi⁷gíndib⁷o dânwéhpê⁷an Nanbí Sedóví P'oewaqhâa dântay⁷nídí dânssha-ídí tigúba wovântuhchäänú-í iví⁷piye dânhójo⁷andi? Ót'óeyan, hâä phödi já⁷wé in uví sen óets'ankhä⁷k'ú⁷in dín⁷ahsaat⁷u, hedih*o* indibá chu⁷i wóepiyeg⁷o.”

¹⁰Wesebo i⁷ kwee Peter-ví ân nû⁷ nachuhkanu. In e⁷nûn dits'ûndi óechuhshaadá iwedi óepiy*e*, hedih*o* iví senbí nû⁷bá óekhä⁷k'ú⁷. ¹¹T'āhkí in méesate⁷in t'owâ hedá t'āhká in wé⁷gen t'owâ ná⁷in hâa napóe⁷in dínhanginpóedí khunwôeda⁷di ovâyhógi.

Jesus-ví t'ōekhuwa⁷in dívípínnant'ôe⁷o?

¹²In Jesus-ví t'ōekhuwa⁷in báyékí t'ämäge⁷i pínnán t'ôe dây⁷o⁷ in t'owâ dâymúunidí. T'āhkí in Jesus-ví⁷piye dívíwâyunde⁷in dívíwé⁷ge⁷o⁷ i⁷ méesate hay⁷iwi pohtâa iwe, “Solomon-bí pohtâa” gin dâytu⁷o⁷i⁷. ¹³In wé⁷gen t'owâ híwó dívihée⁷an in Jesus-ví⁷in dimu⁷inb^fgedi, tobá indadí dívíwé⁷ge⁷amí⁷dikhunwôeda⁷wânbo⁷. ¹⁴Hewânbo shánkí wânbo t'owâ Nanbí Sedó Jesus-ví⁷piye dívíwây⁷u, senâ⁷dâdí kwiyä⁷dâdí, hedih*o* in wé⁷gen ho dívíwây⁷uindâdí dívíwón. ¹⁵Hâa napoe⁷o⁷in in t'owâ dâymû⁷di báyékí in dihay⁷in oe p'óegépiye ovâyho⁷, hedih*o* inb^fwhohpa⁷ eeje ahkhây eejá ovâykwl'odi, hedânhô madâñ Peter naphademândi iví ókhundi wânbo ovâynâamí, hedih*o* handidi wây wén ovây-hehkhâa⁷amí. ¹⁶Hedá in t'owâdá i bú⁷ây oe Jerusalem tsowa iwéngé nakw⁷o⁷ deejedá in dihay⁷in ovâymâyä⁷, hedâ in to⁷wén in yä⁷dâapí⁷in p'óewaqhâaqi ovâyt⁷óephadekando⁷in wá⁷ ovâymâyä⁷, hedih*o* t'āhkí ovâyhehkhâa⁷an.

Jesus-ví t'ōekhuwa⁷in ovâyt⁷óephadekando⁷o?

¹⁷Hedih*o* i⁷ Hudýo owha⁷ p'ó⁷dédi⁷ hedâ in i-ádí diji⁷indá, Sadducee t'owâ dimuu⁷in, hânhô dithúupóe. ¹⁸Hedih*o* in Jesus-ví t'ōekhuwa⁷inb^fpiye dikhenmäädi in yä⁷dâapí tsiyekannin dipankw⁷o⁷ diwebá ovâypankw⁷odi. ¹⁹Hewânbo i⁷ khun Nanbí Sedó Jóesi Tádâdí wi makówáwi t'óepa⁷qä⁷i⁷ óesan i⁷ pan tewhâ phödi ihuu-ídí, hedih*o* i⁷ makówáwi t'óepa⁷qä⁷i⁷di ovâypiyedi ovâytu⁷an, ²⁰“Jaho bípûn oe méesate hay⁷i eepiye, hedih*o* owe úvíwéenú-í, hedih*o* in t'owâ ná⁷in wówátsi ts'aqamin ni⁷gedi bînt'ôe⁷amí.” Hedih*o* hâa ovâytu⁷an waa díví⁷an.

²¹Nathay⁷ä⁷ ihaydi i⁷ méesate hay⁷i eepiye dits'û, hedih*o* in t'owâ ovâyhâhkanhon. Wa⁷ han díví⁷odib⁷ i⁷ owha⁷ p'ó⁷dédi⁷ hedâ in i-ádí diji⁷indá inb^fwe dívíwé⁷ge⁷andi in se⁷daa in Israel tunjowa⁷ dimuu⁷in ovâytuhkânnan, hedih*o* wén sundado oe pan tewhâ eepiye dâysan in Jesus-ví t'ōekhuwa⁷in ovâymâ⁷idí. ²²Hewânbo i⁷ pan tewhâ iwe dipówá ihaydi wi⁷ovâyshaapí, hedih*o* dívíwâybundi inb^ftsonnin ovâyt⁷o⁷an i⁷gedi. ²³Ovâytu⁷an, “Na⁷in âymû⁷ i⁷ pan tewhâ phödi téegít'aa natí⁷dinnin, hedâ in pan áy⁷nin ee phödi nû⁷á diwinnindá. Hebo in phödi àyhuudi gits'û⁷ dihaydi wénâ⁷wânb⁷o in senâ⁷ wi⁷ovâyshaapí.” ²⁴I⁷ méesate áy⁷di p'ó⁷dédi⁷ hedâ in owha⁷ p'ó⁷dédi⁷indá ná⁷in dit'oe ihaydi wídhíhanginnáhpí hâa díví⁷amí⁷in. Wí⁷nâ⁷ tâye dívíwânpitsika⁷mâa, “Hânnangú dínpóe? Hânnan wíyá napuwagi⁷o?”

²⁵Ihaydi wi⁷to⁷wí nats'ûndi ovâytu⁷an, “Bít'óeyan, in senâ⁷ bînpankw⁷odi⁷in oe méesate hay⁷i⁷ íve diwindi in t'owâ ovâyhâ⁷o⁷.” ²⁶Hedih*o* i⁷ méesatewin sundadoví p'ó⁷dédi⁷

iví khäge²nin wóegé i⁷ méesate hay⁷i⁷ iweipiye dímää, hedí in Jesus-ví t'öekhuwa⁷in ovâywáymaa, hewänbo wí⁷ovâywá⁷anpí, gá han dív⁷andá dikhunwôeda⁷dân in t'owadi ovâyk'uhsääyú⁷i⁷in.

²⁷ Hedí in tunjowa⁷ diwé⁷gekw'ó⁷ diwepiye ná⁷in Jesus-ví t'öekhuwa⁷in ovâys⁷üde⁷di in tunjowa⁷ví páadépiye ovâywínu, hedí i⁷ owha⁷ p'ó⁷dédi⁷di ovâyt⁷e⁷p'íde gin: ²⁸ “Na⁷indi kay⁷indi ho wâyt⁷an in t'owa wívînhá⁷qämípí ná⁷i Jesus gin nakhwá⁷iv⁷gedi, hebo nää-á undá nää Jerusalem i⁷ge t'ähkí in t'owa shánkí wänbo bînhá⁷o⁷, hedá wá⁷Jesus-ví chuwa ünmuudi na⁷in dînchäqanú⁷i⁷in ída⁷.”

²⁹ Peter-ádí in wé⁷gen Jesus-ví t'öekhuwa⁷indádí óetu⁷an, “Shánkí gínhkháy⁷ä⁷ Jóesí Tádá háá dít⁷an waa áy⁷a⁷ginnâamí⁷in t'owaví tun áy⁷a⁷ginnamív⁷wedi. ³⁰ Undí Jesus phé⁷win deedí bînt'ohitägedi bînhay, hewänbo Jóesi Tádá, i⁷ to⁷wí nanbí páadé ká⁷ä⁷indi óe⁷a⁷ginnmä⁷i⁷dibá óewâywówápaa. ³¹ Jesus-ân Jóesi Tádádí iví ko⁷díngédí öésóge, tsondi-á aywondi-á namúunidí, ná⁷in Israel t'owa ovâykhäge⁷namídí inbí t'aywó⁷di dâyjoe⁷amídí hedânho ovây⁷owóejé-ídí. ³² Na⁷in gínhanginná ná⁷i t'ähkí napóe⁷in, hedânho i⁷gedi wâytumáá, hedá i⁷ Yä⁷dâa⁷i P'oewaqhâqdá hanbá wovâytumáá, ná⁷i P'oewaqhâq-á Jóesi Tádádí in to⁷wê⁷ 0é⁷a⁷ginnmä⁷in ovâymági.”

³³ In Hudíyo p'ó⁷dédi⁷in ná⁷i hí⁷ dit⁷oe ihaydi hânho dit⁷ayyaapóe, hedí in Jesus-ví t'öekhuwa⁷in ovâyt⁷aháqanú⁷i⁷in dida⁷. ³⁴ Hewänbo wí Pharisee sen Gamaliel gin nakhwá⁷ä⁷i⁷ iwínu in tunjowa⁷ ovâyhée⁷amídí. I-á Hudíyoví khuu hâhkandi namuu, hedí t'ähkí in t'owadi óe⁷a⁷gin. I⁷dá wén senä⁷ ovâyt⁷an in Jesus-ví t'öekhuwa⁷in oe já⁷wépiye ovâypeeyé⁷in, iwe wí hâý tâhkí dívítskha⁷amídí.

³⁵ Hedí Gamaliel-di in tunjowa⁷ ovâyt⁷an, “Naví t'owa Israel-win, híwó bñ⁷ánshaa⁷an wa⁷di ná⁷in senä⁷ hâwâen bñ⁷anpídibó⁷. ³⁶ Ti wí⁷ún⁷ánshaapi⁷an wí sen Theudas gin nakhwá⁷ä⁷wí hâýyú paayo phade nângé naji⁷, hedí ná⁷i Theudas-á natú, ‘Naa-ân hay⁷i omuu,’ hedí madí jónián tâgintä (400) senä⁷i-ádí dívíwón. Hewänbo wén sundadodi óehay, hedáhá⁷ in öeyçumáa⁷in t'ämäpiye diwijedee, hedí häqwí t'ähkí dây⁷andi⁷ háag⁷ wânbó wídînchä⁷póepí. ³⁷ Hedáhá⁷ wíyá hâýyú paayo naphade ihaydi, t'owa ovâykhâwáhónde⁷i paayo naná⁷ dihaydi, Judas i⁷ Galilee-wi sen na⁷ä⁷, hedí báyékí t'owa ovâyhée⁷andi i-ádí dívíwón. Hedí hâá Theudas ünpóe waabá Judas wá⁷ ünpóe. I-á óehaydá t'ähkí in öeyçumáa⁷in diwijedee.

³⁸ “Hedânho nää wâytumáá, hâá ná⁷in senä⁷ bñ⁷o⁷in úvíwóyí⁷ní. Ánpí bin⁷an. Hâá dikanda⁷in hedá inbí t'öe-á inbí ánschaada⁷ dínpimuudáho⁷, hâá Theudas-á Judas-á dânpóe waagibá dínpúuwí, hedího hâ⁷to hâá dív⁷o waa dínkâypúuwí. ³⁹ Hewänbo Jóesi Tádádânho inbí t'öe iwe ovâykhäge⁷mâdáho⁷, ná⁷in senä⁷dá hâ⁷to bînt'aaní, hedá wá⁷ mađí Jóesi Tádáv⁷piyedä⁷ úvíwânpihânsa⁷.”

⁴⁰ Hedího in Hudíyo p'ó⁷dédi⁷indi Gamaliel-ví tumakhe ônt'öeyan. In Jesus-ví t'öekhuwa⁷in ovâywâyt⁷sudejón, hedí ditsonpóe in sundadodi púwhí⁷dí ovâywhääni⁷in, hedí Jesus-ví⁷gedi wíyá wídfívöhée⁷amípí gin ovâyt⁷andiho ovâyma⁷píádi. ⁴¹ Hedího tunjówhâagédí dípee. Hânho dihíhchanpóe, gá Jóesi Tádá indádí báyékí nahíhchandi i⁷di ovâymâgidâñ ná⁷in wôeda⁷ iwehay ovâykâamídí Jesus namuudi. ⁴² Hedí thamuwaagi i⁷ méesate hay⁷i ee hedá tewhá i⁷ge t'ähká dívíjyéndedá t'owa Jesus-ví⁷gedi ovâyt⁷öekanhon, hedí ovâyhá⁷o⁷ Jesus-ân namuu i⁷ to⁷wí Jóesi Tádádí öésóge⁷i⁷ t'owa ovây⁷aywoenídí.

6

In tsédi diji⁷in méesate⁷in khäge⁷nin ovâyde⁷man

¹ Ihayhâabá shánkí wänbo t'owa Jesus-ví⁷piye dívíwâyunde⁷, hedí in Israel nangedi já⁷wédi di⁷ä⁷in Hudíyo in kodi Israel-⁷inbí⁷piye⁷ dit⁷ayyaapóe. Dít⁷u⁷ in kwiyä⁷ inbí senä⁷ dínt'ahânnin thamuwaagi ovâykoegi⁷hääwimä⁷ dihaydi ná⁷in já⁷wédi di⁷ä⁷in kwiyä⁷ shánkí hñ⁷indä⁷ ovâykoegi⁷mä⁷ in kodi Hudíyo kwiyä⁷ví⁷wedi. ² Hedího in tâ⁷di wíje

Jesus-ví t'ōekhuwa⁷indi in wé⁸gen Jesus-ví⁹piye dívíväyunde¹⁰in t'āhkí ovâywé¹¹ge¹²andi ovâytu¹³an, “Na¹⁴indá gínwo¹⁵ná Jóesi Tádáví hí¹⁶ áyt'ōe¹⁷odi, hedihó híwó wínamúunípí nanbí t'ōe áyjoe¹⁸qmídí áywänpikoegí¹⁹phaadé²⁰ídí. ²¹Hedânhó tí²²ūuwin páadé²³in, tsédí wén sená²⁴ umbí²⁵wedi binde²⁶man áykwl'ōenídí ná²⁷i koegí²⁸ ovâymâänídí. Ná²⁹in sená²⁹ gi³⁰min dimúuní³¹in dínlkhâý³²? T'owa ditú³³ híwó³⁴nin sená³⁵ dimuu³⁶in, hedá i³⁷ Yä³⁸dâa³⁹i P'oewqâhâa⁴⁰pín ta⁴¹gedi dâymáa⁴²indá híwó⁴³di hangintan dâymáa⁴⁴indá dimúuní. ⁴⁵Hedi na⁴⁶in Jesus-ví t'ōekhuwa⁴⁷in gimuu⁴⁸indáho ívíjûusu⁴⁹qmí hedá Jóesi Tádáví hí⁵⁰ áyhâ⁵¹qmí, hedí ná⁵²indáho nanbí t'ōe á gínmúuní.”

⁵T'āhkí in méesate ee dikw'ó⁵³nin háa in Jesus-ví t'ōekhuwa⁵⁴in ditú⁵⁵in ovâyhí⁵⁶an, hedihó Stephen óede⁵⁷man, i-á báyékí wäýü imáa⁵⁸i⁵⁹ namuu, hedá i⁶⁰ Yä⁶¹dâa⁶²i P'oewqâhâa⁶³pín ta⁶⁴gedi imáa⁶⁵i-á. Ná⁶⁶in wé⁶⁷gen sená⁶⁸ wá⁶⁹ ovâyde⁷⁰man: Philip-á, Prochorus-á, Nicorá, Timon-dá, Parmenas-á, hedá Nicholas oe Antioch-wi-á (i-á Hudíyo namuupí wânbo in waagibá iwâyunde⁷¹í⁷² namuu). ⁷³Hedi ná⁷⁴in sená⁷⁵ ovâyde⁷⁶mannin in Jesus-ví t'ōekhuwa⁷⁷in-bí⁷⁸piye ovâykán, hedí inbí⁷⁹di in t'ōekhuwa⁸⁰in dívímankw'ódi⁸¹ingí⁸² ovâyjûusu⁸³an.

⁷Shánkí wânbo t'owa Jóesi Tádáví hí⁸⁴ dit'oe, hedí oe Jerusalem in Jesus-ví⁸⁵piye dívíväyunde⁸⁶in disöemän. Báyékí in Hudíyo owha⁸⁷ wânbo ná⁸⁸i hí⁸⁹ dâý⁹⁰a⁹¹gindi dívíväyü.

Stephen óepanké⁹²

⁸Stephen báyékí Jóesi Tádáví sígísehkaná imáa, hedí Jóesi Tádádí kay óemági, hedihó t'ämäge⁹³i pínnán t'ōe he⁹⁴endi i⁹⁵o⁹⁶ in t'owa dâymúunídfí. ⁹⁷Hewânbo wén sená⁹⁸ Stephen-dádí dívítuhkando⁹⁹. Indá ná¹⁰⁰i Hudíyoví méesatewin dimuu, “Ovâyma¹⁰¹pí¹⁰²di¹⁰³in Pant'ōe¹⁰⁴inbí Méesate” gin dâytu¹⁰⁵o¹⁰⁶, hedí Cyrene-windá Alexandria-windá Cilicia-windá hedá Asia-windá dimuu. ¹⁰⁷Hewânbo i¹⁰⁸ Yä¹⁰⁹dâa¹¹⁰i P'oewqâhâa¹¹¹di Stephen báyékí híwó¹¹²di hangintan óemági ihée¹¹³qmídí, hedihó in sená¹¹⁴ wídfíndíkodípí óet'aanídí.

¹¹Hedihó indi wén sená¹¹⁵ ovâywá¹¹⁶aa iví¹¹⁷gedi dívihójo¹¹⁸qmídí, hedí ná¹¹⁹in ditú¹²⁰, “Na¹²¹in git'oe a¹²²ginpí waagi ihée¹²³andi Moses-ví¹²⁴gedi hedá Jóesi Tádáví¹²⁵gedá.” ¹²Gindidíhi in t'owa hedá in Hudíyo tsonnin hedá in Hudíyoví kхuu dâyhâ¹²⁶o¹²⁷indá t'āhkí ovâyt'e¹²⁸ya¹²⁹nan, hedihó Stephen-bí¹³⁰piye dikhenmâädi óeyâ¹³¹, hedí khóhkeydi in tunjowa¹³²ví¹³³piye óeho¹³⁴. ¹³Hedi wén sená¹³⁵ ovâyt's¹³⁶ude iví¹³⁷gedi dívihójo¹³⁸qmídí. Ginnán ditú¹³⁹: “Ná¹⁴⁰i sendá hâädi wânbo t'āhkí híwóhpí ihée¹⁴¹o ná¹⁴²i Jóesi Tádáví méesate i¹⁴³gedi hedá i¹⁴⁴ tsontun Moses ita¹⁴⁵nan ni¹⁴⁶gedá.

¹⁴Hedi git'oe natúqdí, ná¹⁴⁷i sen Jesus oe Nazareth-wi ná¹⁴⁸i méesate hay¹⁴⁹i inayukhâymáa¹⁵⁰in hedá ná¹⁵¹i kхuu Moses-di dímgági¹⁵²i-á t'āhkí i¹⁵³egókhâymáa¹⁵⁴in.”

¹⁵T'āhkí in tunjowa¹⁵⁵di tsíhtáye Stephen óemúnde¹⁵⁶, hedí iví ts'ay wí makówáwi t'ōepa¹⁵⁷aqá¹⁵⁸iví¹⁵⁹in waagibá ûnkeepoé¹⁶⁰in dâymû?

7

Stephen-di in Hudíyo tsonnin ovâyhí¹⁶¹máa

¹I¹⁶²owha¹⁶³p'ó¹⁶⁴dé¹⁶⁵di Stephen óetsika¹⁶⁶yan, “Ti ná¹⁶⁷i ditú¹⁶⁸di t'āhkí ta¹⁶⁹gen namuu?”

²Stephen-di ovâytu¹⁷⁰an, “Má¹⁷¹mâä¹⁷²indá tí¹⁷³ūuwin páadé¹⁷⁴indá, naa dínt'óeyan. Jóesi Tádá i¹⁷⁵sa¹⁷⁶wó¹⁷⁷di kohthay eedí nathaa¹⁷⁸i nanbí páadé¹⁷⁹i thehtáy pahpâa Abraham-bí¹⁸⁰piye ipíkeeyan, wa¹⁸¹di Abraham ováy Mesopotamia nange wâhâ¹⁸² nathaa ihaydibo¹⁸³, oe Haran bú¹⁸⁴piye wa¹⁸⁵ namääpídfbo¹⁸⁶, ¹⁸⁷hedí Jóesi Tádádí óetu¹⁸⁸an, ‘Uví maatu t'owa mänjoe¹⁸⁹qmí hedá uví nangá,

hedí unmú-í ná¹⁹⁰i nange wînkekankhâymáa iwepiye.’

⁴Hedihó in Chaldean-bí nangedi napeedi oe Haran wâhâ¹⁹¹apiye ithayegiho¹⁹². Iví tâdá ûnchuu ihaydá Jóesi Tádádí óetu¹⁹³an iwedá namú-íin, hedí náä nange nää githaa iwe napówá. ⁵Jóesi Tádádí Abraham hâawi¹⁹⁴ wânbo ná¹⁹⁵i nange iwe wí¹⁹⁶óemágipí iví¹⁹⁷ ûnmúunídfí, wí nan i¹⁹⁸ahkéen¹⁹⁹i wânbo joe. Hewânbo Jóesi Tádá iví tun imági wáy wí thaa ná²⁰⁰i nan óepähkhâymáa²⁰¹in iví²⁰² ûnmúunídfí, hedá owáy nachuu ihaydá iví tí²⁰³úugé kä²⁰⁴qä²⁰⁵indá

inbí? dímpuwagi?o. Hedi ná?i t'ähkí Jóesi Tádádí Abraham óetu'an wa?di iví páadé?i ay ûnpuyäpídíbo?. ⁶ Óetu'an wá? iví t?úugé kä?ää?in wiyá nange inbí? dínmuuupi?we dívithayekhâymáa?in, hedi ee nange?in t'owadi jónán tägintä (400) paayo t'ähkí ovây-pankhonkhâymáadá ovâyt'öephadekankhâymáa. ⁷ Hebo óetu'an wá?, 'Naadá in t'owa uví t?úugé kä?ää?in ovâypanhógi?in dovâytuhchänukhâymáa, hedá hä?in t'owaví nangedi uví t?úugé kä?ää?in dipeeg?o, hedi ná?i nangepiye di?ää-í, hedi náwe naa di?a'ginmääni.'

⁸ Hediho Jóesi Tádá gin iwéhpée?andi Abraham óetu'an wén k'ewe taadi óetaa?qmí?in, Abraham ikeeyamídí nahíje?in. Hedi Abraham wí e?nú ûnpuyä, i-á Isaac gin nakhawá?, hedi kháve thaa naphade ihaydi ná?in k'ewe taadibá óetaa?an. Hedá Isaac wá? iví e?nú Jacob hanbá i?an, hedá Jacob-á iví t?ä?di wíje (12) e?nún hanbá-á, indá nanbí hehâäwin thehtáy pahpá?in gínmuu.

⁹ "Ná?indá inbí t?í?u Joseph-ví?piye dithúupöedí óekü?p!égi, hedi wây-á senä? oe Egypt-piye dimännindi óekumädi indádí óeho?. ¹⁰ Hewänbo Jóesi Tádá wá? i-ádí namää, hedi t'ähkí iví t'öephade iwedi óejâa?an. Jóesi Tádádí Joseph óekhâge?nandihó i? Egypt-wi tsondi p?ö?dédi? Pharaoh gin óetu'o?i?di báyékí óehi, hedá óemû? híwó?di hangintan imáa?in, hedího i?di Joseph óesóge in Egypt?inbí tunjó dínmúunidí hedá iví hääwi t'ähkí ôn?áyîngi?amidá.

¹¹ "Ihayhâäbá oe Egypt nange hedá Canaan nangá wéngé t'ähkí dihqapóe, hediho báyékí t'owa dâyt'öephadende". Nanbí thehtáy pahpá?in wânbo wídaykoegi?shaadepí.

¹² Hedi oe Egypt dínkoeigi?bá?yennin Jacob ûnhanginpöe, hediho iví e?nún nanbí thehtáy pahpá?in gínmuu?in iwepiye isan dâykoegi?kuumä-ídi. Ihaydá páadé iwepiye dits'anmää.

¹³ Hedi wiyá dimää ihaydi Joseph-di ovâykeeyan i-á inbí t?í?u dínmuu?in, hedá Pharaoh-á ûnts'anhanginpöe to?wén Joseph-ví t'owa ûnmuu?in. ¹⁴ Hedi Joseph-di iví maatu t'owá-á hedá iví tádá Jacob-á ovâyt'öesan iví?piye oe Egypt di?ää-í?in. Indá tségintä?di p'ánú (75) ihay diji?. ¹⁵ Hediho gindidi Jacob-ádí nanbí wé?gen thehtáy pahpá?indádí oe Egypt-piye dimää, hedi iwe dívithaye dichuu píhay. ¹⁶ Tíuugédí i? pení phékhún Egypt-di oe Shechem-piye dâyho? hedi iwe wí t'owápho iwe wiyá dâywâykhä?kw'ódi. Báyékí paayo phade ná?i hääwi napöepídíbo ná?i t'owápho-á Abraham wí chä?di ho ikumä Hamor-ví e?núnbi?wedi.

¹⁷ "Iwedí báyékí paayo naphade, hedi nanbí t'owa oe Egypt nange wâhâä báyékí di?ayt'owasôe, hedi i? thaas tsowa na?ä? Jóesi Tádá i?amidí háá i?di Abraham óetu'an waa óekhâymáa?in. ¹⁸ Hedi ihaydi wiyá tsondi p?ö?dédi? ts'aäbi? Egypt nange nasogedee, i-á hääwi wânbo Joseph-ví?gedi ûnhanginnáhpi? namuu. ¹⁹ I-á wén háawêñ jänäkí?in nanbí t'owaví?piye i?an, i?dá nanbí thehtáy pahpá?in ovâykaygi?an inbí ây hí?innin ja?wébo dâyjoe?amidí dínmuu-ídi.

²⁰ "Ihaydibá Moses na?aypuvä, hedi hânhö sa?wó?di-á na?aymuu. Iví jiyá-ádí iví tádá-ádí poje p'óe t'ähkí inbí k'aygibo óe?áyîngi?an. ²¹ Ihaydáhá? oe já?wépiye óepiye óejoë?qmí?i, hebo Pharaoh-ví a?yú ûn?äädi óeshaadi iví?piye óeho?, hedi iví? ûnmuu waabá óesowé.

²² Moses-á ná?in Egypt-winbí hâhkán t'ähkí nahâhpöe, hedi iví hí?á hedá t'ähkí i?annindá ûnkay.

²³ "Moses-á jónántä (40) paayo?i napuwamän dihaydi i?ánshaamägi iví t'owa in Israel?in napüwämü-ídi. ²⁴ Hedi namää ihaydi wí Egypt-wi sendi wí Israel-?i? sen óewä?odi óemû?, hediho Moses-di ná?i Israel-?i? ôn?aywoenidí namää, hedi háá i? Egypt-widi i? Israel-?i? óe?an waabá Moses-di i? Egypt-wi óe?an óedahay píhay. ²⁵ Moses na?ande? iví t'owa dínhanginnáan?in Jóesi Tádádí óesóge?in inbí t'öephade iwedi ovâyma?p?äädí-ídi, hewänbo indá wídínhanginnáhpi.

²⁶ "Wiyá thâwán nawáy?ää ihaydi wíje Israel-?in dânyánde?i ovânmû?, hedi ovânk'e-makannamidí ikhää. Ovântu?an, 'Bát'öeyanbe un senä?', undá t?í?uwin waaginbá damuu, hedi háadan wí?ná tâye dänwá?o??" ²⁷ Hewänbo i? sendi i? wée sen óewä?o?i?di Moses óewänpitchänudi óetu?an, 'To?dan wônk'ü? na?in dítsonmá?ve-ídi háá dítu?äamidí híwóhpí

än'ō'in? ²⁸ Ti naa wá? díháyjí'in unda?, tsá?di i? Egypt-wi náa'an waabá? ²⁹ Moses ná?in nat'oedi Egypt-di nashavepee, hedi oe Midian nangepiye namäädi iwe wí já?wédi?i waagibá ithaye. Iwáy wáháqho wiже e?nún ûnpuyä.

³⁰ "Wiyá jónántä (40) paqayo naphade ihaydi wí thaa oe Sinai p'in nú? ahkónu wáy naji? ihaydi, wí makówáwi t'óepa?qa?i wén wáq?i phé?yávi nakoje?nin jåage nawindi óemü?.

³¹ Moses ná?i imú?di óeháa'an, hedi shánkí nú?piye ihádi híwó imúunídí, hedi Nanbí Sedó Jóesi Táa ihé?andi nat'oe. Gin Moses óetu?an: ³² 'Naa-á Jóesi Tádá omuu, uví thehtáy pahpá?in Abraham-dá Isaac-á hedá Jacob-á indi dí?a?ginmági?i?'. Moses nakhun-wóeda?poedí nathathápóe, hedi wiyá imúun?in wímina?pí. ³³ Hebo Nanbí Sedó Jóesi Táadí óetu?an, 'Ó'antop'ádi, hä?i nan unwin diwe báyékí na?a?ginmuu, naví? dínmuuudi.

³⁴ Ta?gendi naa dómu? haa in Egypt-windi naví t'owa ováyt'óephadekando?in, hedá inbí haytuhkwíndá ot'oe, hedi dováyma?p'hädi-ídí owá. Nää-á Ɂ-á bikháy?amí, oe Egypt-piye wíwáysankháymáa ováykhaq?namídi.

³⁵ "Hedihó Jóesi Tádádí Moses óesan in Israel t'owaví tsundi dínmúunídí hedá ováyma?p'hädi-ídá, tobá hándídí indi óeojoegi?andi óetu?an wänbo?, 'To?dan wönk'ü? nanbí tsundi gínmúunídí hedá dítu?qämídá haa híwóhpí íví?o?in?' Hedi Moses in Israel t'owaví?piye namää ihaydi i? makówáwi t'óepa?qa?i? in wáq?i phé?yávi nakoje?nin jáagé nawindi óehée?andi?bá i-ádi namää óekháqe?namídi. ³⁶ Ná?i Moses-á t'ämäge ipínnánt'öe?an oe Egypt nange wáháq, hedá i? pl? mäap'oe gin däyt?o? iwe tsowa-á, hedá i? ahkónu iwá jónántä (40) paqayo diji? ihaydi. Handidího i?di in Israel t'owa Egypt nangedi ováypíye. ³⁷ Ná?i Moses-dânkun in Israel t'owa ginnán ováytu?an: 'Jóesi Tádádí wí tukhe?bi? unbí t'owa iwedí?ibo namuu?i wováysang?o, naa dísan waagibá.' ³⁸ Ná?i Moses-á in Israel-indádí naji? oe ahkónu i?ge. Oe Sinai p'in nú? nanbí thehtáy pahpá?indádí naji?, i? makówáwi t'óepa?qa?i?di wiyá óehée?an dihaydi, hedi i? t'óepa?qa?i?di óehée?andi wí hi? nahándepr? ihogí na?in dítu?qämídí.

³⁹ "Hebo nanbí thehtáy pahpá?in wídida?pí Moses ônt'óeyaani?in, hedi ho óewän-pijoegi?an, hedá oe Egypt-piye diwáypunda?di dibo'aakw'ó. Hedihó Aaron däytu?an,

⁴⁰ 'Wí hääwí áy?a?ginmääänígi? hedá dímpáadéhúuwígi?-á dínpa?i. Ná?i sen Moses oe Egypt-di dípiye'i-á, wígínhanginnáhpí haa únpóe?in.' ⁴¹ Ihayhäädi wí hääwí wí wáasi?ay waa únchqá?i däypaa, i-á inbí jóesi dínmuu waa däychqá, hedá däy?animáat'ahánu inbí a?gin dívímääänídí, hedi ná?i hääwí inbí mandibo däypaa?i?di báyékí ováyhíhchanmági.

⁴² "Hedihó Jóesi Tádádí ováyjoe?an hedânhó i? thandá p'óe-á hedá in agóyó oe makówá disaa?indá däy?a?ginmääänídi. Hán'oebo wí Jóesi Tádáví tukhe?bi ita?nan haa Jóesi Tádá natú?in, ginnán:

Un Israel t'owa, oe ahkónu jónántä (40) paqayo iji? ihaydi,
bín?animáat'ahánúndedi unbí a?gin bínmääänídí,
ta?gendi naag?i wí?úv?anpi.

⁴³ Naa di?a?ginmääänífi?wedi
wí híyâq?i te?aa?ay pho? Moloch bínso?e bínhúuwídí,
hedá wí hääwí wí agóyó waabá únchqá?i? Rephan gin däytu?o?i-á bínhon.
Ná?i wíjedi mandibo bínpa?in bín?a?ginmági.

Hedânhó wén t'owa dováysankháymáa wováyhíhchanmági kayi? wáháäpiye oe Babylon-ví shánkí onädi.

⁴⁴ "Jóesi Tádádí Moses óehée?an nanbí thehtáy pahpá?in ováytu?amidí wí te?aa gáháyú?i däypa?i?in, hedi Moses ônkeeyan haa nakeet'öení waa. Ná?i te?aa gáháyú?i-á fve i? k'uu pháagán dak'óe Jóesi Tádáví tsontun eedi nata?muu?i?, hedi i? te?aa däykée?i oe ahkónu i?ge diji? ihaydi. ⁴⁵ Hedi nanbí thehtáy pahpá?indá i? te?aa gáháyú?i-á inbí áy ováyjoe?an, hedáhá? inbí áy-á i? te?aa däymaa Joshua-di náä nange ováyts'úde ihaydi. Ihaydibá in

t'owa ná'i nan diwewin dimú'de'in Jôesi Tádádí ovâykhehpiye. Hedi ná'i te'aa dínk'óe inbí tsundi hay'i David-ví thaas puwahay. ⁴⁶ David-dá Jôesi Tádá óehílhchannan, hedi gin ijúusun'an: 'Nanbí Sedó Jôesi Táa, u Jacob-di hán'oe wóe'a?ginmä'i?, wí whágé ugí? wînk'úuwi'in naa dímää.' ⁴⁷ Hebo David-ví ay Solomon-dân Jôesi Tádágí? ôntewhák'úu, David-dá joe.

⁴⁸"Hewänbo Jôesi Tádá i? shánkí kw'áyewi namuu'i? i? tewhá t'owa inbí mandi dâyk'w'ódi eejeda'bá wínathaapí, i-á t'ämäpiye nathaa. Hán'oe wí iví tukhe'bí? gin ita?nan:

⁴⁹Jôesi Táa natú,

'Makówá t'ähkí naví soge'i waagi'bá dínmuu,

hedá náä oepáa k'aydá wí ân kaykhanwówakandi waagibá-á naagí? namuu.

Wí whágé dítöenídí wänbo wí'unkodipí bînk'úuwídfí,

hedí wáygé dáykaykhanwówá?amí?in wídfintáypí.

⁵⁰Ti naví mandibo hää t'ähkí wídkhíjépí?an? gin Jôesi Táa natú.

⁵¹"Un t'owa p'óhkây'indá? ímuu, hedi wáyupí?in ímuudi Jôesi Tádáví hí? pí'ná khó?jé wí?únts'úya?pí hedá wí?it'oe?opí. I? Yä?dâa'i P'oewaqhâa hâädi wänbo t'ähkí bînjoegimáa. Hâa unbi hehâäwin thehtáy pahpá?in díví'an waagibá úvîkanhon. ⁵²Indá Jôesi Tádáví tukhe'min t'ähkí ovâyt'öephadekannanpí?an. Ovâyt'ahánú in t'öepa?qä?in hán'oe ditú?in ná'i to?wí iví wówátsi ta?ge ihondi namuu'i nakä?qägf?o?in. Hedi i? napowá ihaydá undidá tunjówhágé bînmangekán, hedi handidi undibó bînhay. ⁵³Tobá Jôesi Tádádí in makówáwin t'öepa?qä?in ovâysan wänbo iví tsontun wovâymâänídí, ná'i tsontundá wívin?ginnanpí."

Stephen óek'usáyu

⁵⁴Wa?di Stephen-di ovâyhí?máadí in Hudíyo p'ó?dédí?in hânhó dit'ayyaapóedí ôndawä?tsínde?. ⁵⁵Hewänbo Stephen-dá i? Yä?dâa'i P'oewaqhâa pín ta?gedi imáadí oe kw'áyepiye ibée, hedi oe makówá Jôesi Tádáví sa?wó?di kohthay ônmû?, hedá Jesus-á Jôesi Tádáví ko?dingédí nawindi ôemû?. ⁵⁶Hedi Stephen natú, "Binmú?dí, makówá nakhuudeedi dómunde?, hedá i? t'owa t'ähkígí? na?aypuýä?i-á Jôesi Tádáví ko?dingédá nawin."

⁵⁷In iwe diwinnin díví'ojemankw'ödidi dívítuwíñú, hedá t'ähkídibó wé?ge iví?piye dikhenmää. ⁵⁸Hedi khóhkaydi oe bú? já?wépiye óeho?, hedi in ônt'e?p'íde?in inbí k'ewé?i to dívíp'äididi wí e?nú Saul gin nakhâwâ?iví nû? dâyjoe?an i?áyîngi?amidí, hedâhá? Stephen óek'usáyu óeháyídí. ⁵⁹Wa?di óek'usáyunde? ihaydibó ijûusu?an gin: "Nanbí Sedó Jesus, naví hâä dînke?" ⁶⁰Hedi idége?disogedi gin kaygi natú, "Nanbí Sedó Jôesi Táa, in t'aywó?nin ná?in t'owa díví'o?in wí?ovâychäenú-ípí." Gin natûdihó? iví wówátsi ibowa ijó?k'û? waagibá.

8

Saul-di in méesate?in t'owa ovâyt'öephadekando?

¹⁻²Stephen óehaydi Saul-dá óehí?an. Hebo wây-á sená? Jôesi Tádá óe'a?gindo?indidá báyékí dívíshftäädi Stephen óekhâ?k'û?. I? thaa iwedi páadépiye t'ähkí in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in oe Jerusalem dikw'ó?nin báyékí ovâyt'öephadekando?, hedi in t'ähkí dijândi t'ämäpiye diwadedee oe Judea nange Samaria nangá ?ge t'ähkí. In Jesus-ví?öekhuwa?indá? Jerusalem-bo dívíwóyi?.

³Saul-di in méesate?in t'owa báyékí ovâyjänäkí?o?. Tewhá ee t'ähkí ijíyéndedi kwiyä?dá sená?dá inbí?jedibo ovâywhaapiyende?, hedá ovâypankw'óe?o.

Oe Samaria nange Jôesi Tádáví híwó?di tun ovâyt'öe?o?

⁴Hediho in t'ämäpiye dishavepee?in wéngé t'ähkí dívíjíyéndedi Jôesi Tádáví hí? ôn-t'öekanhon. ⁵Philip wí Samaria-wí bú?piye namäädi Jesus-ví?gedi ovâyt'öe?o?. Ovâytumáa Jesus-á namuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovâyt'aywoenídí. ⁶Báyékí t'owa dívíwé?ge?an hedá hâa Philip-di ovâytumáa?in áyîngidi dívít'öeyande?, i? pinnán t'ôe i?andi dâymû?di. ⁷Báyékí yä?dâapí?in p'oewaqhâa dívítuwíñundedi in t'owa ovâymáa?in

diwedi dipee, hedá báyékí in dín'ä'yäkankodipí'indá dipóhay'indá ovâyhéhkâ'añ.
⁸Hedânho in bú?win hânhо dihlhchampóe.

⁹⁻¹¹ Ee bú' wí sen Simon gin nakhâwâ'i wí?bo natû? i-á hay'i namuu?in, hedí ichuget'ôe'odi báyékí pâyao in Samaria nange'in t'owa ovâyhâ'a?o?. Hedihio gin i?odi t'ähkí t'owa he'ennin dimuu?indá he'ennin dimuupí'indá ônt'öeyande?, hedí ditü?, "Nâ'i sendá i? namuu Jôesi Tâdâdí öepínnâkaymâgî?i?." ¹² Hebo Philip-á i? híwó?di tun Jôesi Tâdâvî kхuu i?gedi ovâyt'ôe'o? hedá ovâytumâa Jesus-ân namuu i? to?wí Jôesi Tâdâdí öesôge?i? t'owa ovây'aywoenidí, hedí in t'owa dívivâyudi ovâyp'ô?p'oe'an, kwiyä?dá senä'dá.
¹³ Simon wânbo wâ? iwâyu, hedí öep'ô?p'oe'an dihaydi Philip-âdî wé?ge dänjýénde?, hedí hânhо óehâa?o? t'ämäge?i pínnán t'ôe Philip i?o?i? imû?di.

¹⁴ Oe Jerusalem in Jesus-ví t'ôekhuwa'in dit'oe in Samaria-in t'owa Jôesi Tâdâvî tun ônkê?in, hedihio Peter-á John-dá inbî?piye ovânsan. ¹⁵⁻¹⁶ Nâ'in wíje dapowá ihaydi in dívits'anwâyu?ingi? ovâyjûusu?an i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa dâykâyjídí, gá i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa wa?di inbî?piye wídín?äapídân. Ovâywânpip'ô?p'oe'an Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívivâyudi. ¹⁷ Hedâhâ? inbî?di wí?ingin dänmank'û?di i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa dâykâyjídí.

¹⁸ Hedí nâ'in Jesus-ví t'ôekhuwa'in in t'owavî?di dänmank'û?di i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa dâyké?in Simon imû?di ovâanchâ'mâäni?in nada?, ¹⁹ hedí ovântu?an, "Naa wâ? dînk'u? hedânho t'ähkí naa inbî?di dâymank'û?in i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa dâykâyjídí."

²⁰ Hebo Peter-di óetü?an, "Uví châ? wóegébo péyégepiye unmú-í, gá un?ándezdân i? hâäwí Jôesi Tâdâ imâ?i châ?di nâakuumâ?i?in. ²¹Jôesi Tâdâdí wóemûnde pí?nâ khó?je ta?ge wí?unmuupi?in hedihio nâ'in t'ôe hâ?to úkoedí-i? bi?amidí. ²²Nää-á nâ'i yä?dâapíkan unkanda?i nájoe?an, hedí pín ta?gedi Nanbí Sedó Jôesi Tâdâvî?piye bijûusu?qmí hâdéebâ nakodidí nâ'i gin un?ánshaamuu?i? wôn?owéjé-í. ²³Naa-á dînhanginná hânhо unthúut'oe?in, hedá uví t'aywó?didi wóewhimáa waagibá úpóe."

²⁴ Simon-di ovântu?an, "Nanbí Sedó Jôesi Tâdâvî?piye dînjûusu?qmí hedânho nâ'i dítu?andi naa wídinpúuwípídí."

²⁵ Hedí Peter-âdî John-dâdî hâäwí Jesus-ví?gedi dînhanginná?di? in t'owa ovâytu?an dihaydi, hedá Nanbí Sedó Jôesi Tâdâvî tun ovâyt'ôe?an dihaydi, Jerusalem-piye dawâymâa. Dânweehon dihaydi báyékí Samaria nangewi bú?ay i?gedi daphade, hedí Jôesi Tâdâvî híwó?di tun ovâyt'ôekanhon.

Philip-âdî i? Ethiopia nangewi tsondi-âdî

²⁶ Ihayhâqidibá wí makówáwi t'ôepa?qâ?i?di Philip óetü?an, "Ókhâ?andi nâ'in aakon-piye?in p'ôe i?ge unmú-í, indá Jerusalem-di Gaza-piye namän." (Iwe wí ahkónu naná.)

²⁷ Hedihio ikhâ?andi namâa. P'óegé iwéngé namân dihaydi wí sen oemû?. Nâ'i sendâ Ethiopia-wi tsondi namuu, in Ethiopia-winbí tsondi p'ô?dédí? kweeví châ? t'âhkí ôn?âyînmâa?i namuu, i? kwee-á Candace gin nakhâwâ. Nâ'i sen oe Jerusalem-dá najiwân Jôesi Tâdâ óe?a?ginmâänidí, ²⁸hedí nää ivi?piye iweehon dihaydi ivi te phoge na?ândí in ta?nin Jôesi Tâdâvî tukhe?bi Isaiah ita?nannin itundo?. ²⁹I? Yä?dâa?i P'oewaqahâadí Philip óetü?an, "Ja? unmú-í hâ?i te nâakâanidí."

³⁰ Hedihio Philip iwanäkídidi óekâa, hedí i? sen itundo?i nat'oe, hedí óetsika?yan, "Ti unka?póya? hâ?i nâatundo?i??" ³¹Óetü?an Philip, "Hândidan oka?póewí wí to?wídi wídinthayyohpídí? Han unchampóedí ti nää te phoge bitôení naa-âdî bisôege-íd??"

³² Jôesi Tâdâvî ta?nin diwe itundo?i ginnân natû?.

Wí k'úwâ óekhe?gi?o?i dâyhúja? waagibá óeho?,

hedí wí k'úwâ?ay óephó?k'owandedi sígínpídíbo hândâ?dibo nawânpik'óe waagibá, i?bâ wâ? háabo wínatûhpí.

³³ Óewôeda?iwekán, hedá híwó?dá wí?ontunjó?nanpí.

To?wí wânbo háabo wí?unkodipí natû?unidí ivi t?uugé kâ?qâ?inbî?gedi

gá iví wówátsi náä oepáa k'aydi ünbowadeedâñ.

³⁴ Hedi i? Ethiopia-wi tsondidi Philip óetsika?yan, “Toví?gedan Isaiah ihí?máa? Ti wi?bo iví?gedi háa wíyá to?wíví?gedi ita?nan? Ti u?di dítu?amí?” ³⁵ Hedihó Philip-di ônthayyan ná?i hi? Isaiah ita?nandi-á Jesus-ví?gedâñ namuu?in, hedáhá? i? híwó?di tun Jesus-ví?gedi shánká ônthayyan.

³⁶ Iwáy p'lóegé wáy damändi nap'o?k'lé we dapowá, hedí i? tsondidi Philip óetu?an, “Hín námú?dí, häwe nap'o?k'lé. Ti wínakodipí?an díp'o?p'oe?amídí?” ³⁷ Philip-di óetu?an, “Híwó namuu-ákun unp'o?p'oepwí?dí, pín ta?gedi biwáyundedi.” Hedí óetu?an Philip “Naa dáywáyunde-ákun Jesus Christ-á Jóesi Tádáví ay namuu?in.”

³⁸ Hedihó? i? tsondidi i? sen isanhondi? óetu?an i? te iwóyí?ní gin, hedí Philip-ádí i? tsondi-ádí ee nap'o?k'lé we dawá, hedí Philip-di óep'o?p'oe?an. ³⁹ P'oe wedi dapee ihaydi Nanbí Sedó Jóesi Táaví P'oe wáháqádi tsíkhagipí Philip iwedi óeho?, hedí i? tsondidi wíyá wí?óemú?pí, hebo iví?piye namän dihaydi báyekí nahíhchanpóe.

⁴⁰ Philip-á oe Azotus bú? óekán, hedí wediho? i? bú?ây i?ge t'ähkí Jóesi Tádáví híwó?di tun ováyt'óekanhon oe Caesarea bú? napowá pihay.

9

Jesus-ví?piye Saul ipimági

¹ Ihayháqbá Saul ívíwo jänäkí in Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívíwáyunde?inbí?gedi ihí?máa. Natú? i?di ováyt'akhanukháymáa?in. ² Hedihó in Hudíyoví owha? p'ló?délé?ví?piye namää wí ta?di óeedaa?amídí. Ná?i ta?di ihondiho in ta?ge óemági i? Hudíyoví méesate oe Damascus bú? eejepiye namú?ídí, hedihó wén t'owa, háa kwiyá? háa sená? dimuu?in Jesus-ví p'lóe i?ge dimännin ováyshaadá, oe Jerusalem-piye ováypanmá?í ováypankw'óenídí.

³ In p'óegé Damascus-piye namän dihaydi, tsowa napowamändi, tsíkhagipí wí ko makówádí nawá, hedí óe?ánké?. ⁴ Hedí nange nakanu, hedí wí to?wídí óehée?andi nat'oe. Óetsika?yan, “Saul, Saul, háadan u?di naa dít'óephadékando?” ⁵ Saul natsikapóe, “Nanbí Sedó, to-an ummuu?” Hedí óetu?an, “Naa Jesus-ân omuu, u?di naa dít'óephadékando?i?. ⁶ Ówíñú, hedí i? bú?piye unmú-í. Iwândo wóetu?amí háa bi?amí?in.”

⁷ In sená? i-ádí dimännin diwänpiwkwinudeedi háabo wíditundeepli. Diwänpit'oe hewänbo hää?bo wi?dáymú?pí. ⁸ Saul ívínú, hewänbo itsíwaahaydá hää?bo wí?únkeet'óepí, hedihó Damascus-piye óepaho?. ⁹ Poje thaa iví keetan wí?imáapí hedá wá? húukan wänbo súwá wänbo wí?i?ohpí.

¹⁰ Ná?i bú? Damascus iwáho wí sen Jesus-ví?piye iwáyunde?i? Ananias gin nakháwá?í nathaa. Nanbí Sedó Jesus-di óekháyá?dedi waagibá únt'oepóe, hedí Ananias natú, “Nanbí Sedó, hää?an unda?”

¹¹ Hedi Nanbí Sedó Jesus-di óetu?an, “Wesebo Judas-ví tewhá eepiye unmú-í. Iví tewhá-á náä bú?win p'lóe iwe na?án, Ta?ge?in P'lóe gin dáytu?o?. Eedi wí sen Saul gin nakháwá?iví?gedi untsikapúuwí, Tarsus bú?wi-ân i? namuu. ¹² Nääbo ijúusu?o?, hedí i? tewhá ee na?án diwe untsudemändi wóemünde waagibá nääho únts'anpuwamän, hedá wá? wóemünde? uví mandá náatägedá iví keetan wíyá ikáyjídí.”

¹³ Hewänbo Ananias natú, “Nanbí Sedó, báyékí t'owadi ná?i senbí?gedi dít'óe?an. Dítu?uví t'owa Jerusalem-windá i?di hánho ováyjänäki?an. ¹⁴ Hedá in Hudíyoví owha? p'ló?délé?indi ônk'ú? náwe wá? in t'owa t'ähkí wóekháyá?de?in dívíjúusu?odi ováypankw'óenídí.”

¹⁵ Hewänbo Nanbí Sedó Jesus-di óetu?an, “Ópún, naadân wí?bo dóde?man naví t'ôe dîn?amídí. I'dá in Israel t'owa-á hedá in wé?gen t'owa wá? inbí tsonnin wóegé ováyt'óe?amí to?wí omuu?in naa. ¹⁶ Naadân wí?bo dônthayyamí báyékí it'óephadékhyamáa?in naví t'ôe dîn?amídí.”

¹⁷ Hedihó Ananias i? tewhá óetu?an deepiye namää, hedí nats'ú. Hedí iví mandi Saul óetägedi óetu?an, “Ti?ûu päädé?i Saul, hää?in p'lóegé náä Damascus bú?piye un?á? ihaydi Nanbí Sedó Jesus uví?piye ipikeeyan. Hedí i?dibá naa dísan wíyá úkeepúuwidí, hedá

i? Ya?dâa?i P'oewaqahâa pín ta'gedi mänmä?ve-ídí." ¹⁸ Wesebo wí hääwí paa okhowa waagi?bá namuu?i? Saul-ví tsée iweđi ûnjâapóe, hedî wíyá ûnkeepoedí iwíñú. ¹⁹ Ihaydiho óep'ó?p'oe'an, hedî ihúuyandi iví kay iwáyké?

Oe Damascus Saul-di Jesus-ví?gedi ovâyt'ôe?

Saul wí hääyú thaa oe Damascus-bo iwóy? in t'owa Jesus-ví?piye dívíwâyunde?indádí. ²⁰ Hedi wesebo i? Hudíyoví méesate eeje namää, hedî ovâythayjo? Jesus-á Jöesi Táaví ay-ân ûnmuu?in. ²¹ In t'owa iví hi? dit'oe? in t'ähkí ovâyhää?andi dívítumáa, "Ti ná?i?ân wínamuupi?an i? to?wídí oe Jerusalem ovâyhânu?de?i? t'ähkí in Jesus óekhâyá?de? in dívíjûusu?odi? Ti nääpiye wína?äapi?an ha?min t'owa ovâywânpipanhöenídí, in Hudíyoví owha? p'ó?dél?inbí?piye ovâyhûuwídi?"

²² Hebo Saul-ví hi?-á shánkí wânbo ûnkaypuwamändi ovâythayyan Jesus-áho ta'gendi namuu i? to?wí Jöesi Tádádí öesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí, hedîho in Damascus-?in Hudíyo hääbo wídatyshaapi öetü?qâqmídi.

²³ Bâyékí thaa naphade ihaydi in Hudíyo dívíwé?ge?an háawin wén ánshaa dâyk'úuwídlí hádádí Saul óeháyjídi waagi. ²⁴ Khuyu?á thaa-á i? bú? tehpaa phôdi iwe öetsíkha?máa óeháyjídi. Hewânbo Saul ûnhanginpöe háá óekhâymâa?in, ²⁵ hedî wí khun wén iví hi? iwe dívíwâyunde?indi i? bú?wi tehpaa iwepiye óeho?, hedî naphohchá? diwe wén t'únbay hay?in diwedî oewâye.

Saul oe Jerusalem bú? naji?

²⁶ Saul Damascus-di oe Jerusalem-piye namää, hedî in wé?gen Jesus-ví?piye dívíwâyunde?indádí iwóen?in nada?. Hewânbo t'ähkídbo i? dâykunwôeda?, wídi?ânpídí ta'gendi Jesus-ví?piye iwâyunde?in. ²⁷ Hewânbo Barnabas-di in Jesus-ví t'óekhuwa?inbí?piye óeho? indi öetaa-ídí, hedî ovâytu?an háá Saul ûnpöe?in in p'óegé oe Damascus-piye namändi. Háá Saul-di Nanbí Sedó Jesus öemü? waagi hedâ Jesus-dá óehée?an waagá ovâytu?an. Ovâytu?an wá? háá Saul khunwôeda?ginpídfbo? in t'owa oe Damascus Jesus-ví?gedi ovâyt'ôe?annin. ²⁸ Hediho in Jesus-ví t'óekhuwa?indi Saul öesígfké?, hedî i-á oe Jerusalem i?ge t'ähkí indádí naji?. Iwe wá? khunwôeda?ginpídfbo? in t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví?gedi ovâyt'ôe?an. ²⁹ Wén t'owa iwe diji?, Hudíyobá dimuu hebo Israel nange já?wédi dí?äa. Indádí wá? ih?máadáhá? itühkannan, hedî dit'aypóedí hádádí óeháyjí?in dâytu?wämâa. ³⁰ Hewânbo in t'í?uwin páadé?in háá óekhâymâa?in dínhanginpöe ihaydi, oe Caesarea bú?piye öeshaveho?, hedâ iwedáhá? wíyá bú? Tarsus-piye öesan.

³¹ Ná?i? naphade ihayhâa? in méesate?in t'owa dívíwé?ge?o?in i? nange Judea-á Galilee-á Samaria-á to?wídí wânbo wí?ovâyjänäk?ohpí, hedî shánkí dikaypöe. Hedi Nanbí Sedó Jöesi Táá bâyékí dâya?ginmä? hedâ i? Ya?dâa?i P'oewaqahâa?i? ovâykhâge?máa, hedânkun shánkí wânbo dit'owasôe.

Peter ipínnánt'ôe?o? in bú? Lydda-á Joppa-á eeje

³² Ihaydibá Peter t'ämäpiye namändi Jöesi Tádáví t'owa oe Lydda bú? dikw'ló?nin na?püwápówá. ³³ Iwe wí sen Aeneas gin nakhâwâ?i? óejay. Ná?i? sendá wí?ûn?ä?yäkankodipídí khâve paqayo wí?ûnkodipí ishhaa-ídí. ³⁴ Peter-di öetü?an, "Aeneas, nää-á Jesus Christ-di wóehehkhâamâgi. Óshaa, mänpä?shâa." Hedi wesebo han i?an. ³⁵ In t'owa Lydda bú? dithaa?in t'ähkí hedâ q?ge oe Sharon nange dithaa?indá háá ûnpöe?in dâymu?, hedî bâyékí in diwedî Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in dipöe.

³⁶ Ihaydibá wí kwee Tabitha gin nakhâwâ?i?, Jesus-ví?piye iwâyunde?i?, ee Joppa bú? nathaa. (Iví khâwâ?á Greek tundi "Dorcas" ûnmuu, hedî ná?in hi? Dorcas-á "Pâa?" gin natunda.) Ná?i? kweedá hâa?di wânbo t'ähkí t'owa híwó ovây?o?, hedâ in sehkanawó diwówáji?indá ovâykhâge?máa. ³⁷ I-á nahaypóedí nachuu, hedî i? pení óe?owídi inbí khuu dinmuu waagibá, hedî oe wha?k'ay íve óek'í? ³⁸ Lydda iwedî Joppa-á kayi? wínanáhpí, hedî ee Joppa in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in dínhanginpöe Peter-á oe Lydda naji?in, hedî wíje

senä? iví?piye ovânsan óetu?ämídí, “Ti wesebo na?indádí wi?un?ää-ípí?an, hedí a?yügi giwáymú-í.”

³⁹ Hedihó Peter wesebo ikhây?andi indádí namää. I? tewhá ee dipówá ihaydi oe wha?k'ay ívepiye óepiye. T'ähkí in kwiyä? dikw'ö?nin inbí senä? dínt'ahánnin Peter-ví nú? diwindi diséejí?, hedí ônkeejo? i? báyékí to-á k'éwé?i aa-á Dorcas ipaa?i? wa? nawówájí? ihaydibo?. ⁴⁰ Peter-di t'ähkí ovâypeejöndi idége?disóge ijûusu?ämídí, hedí ibeedí i? pení öemündedí natú, “Tabitha, óshaa.” I? kwee itsíwaadi Peter öemü?di ishaasóge.

⁴¹ Peter-di öemanyä?di öekwinukhäge?nandá in kwiyä?dádí in wé?gen Jöesiví t'owa-ádí ovâytuhkánnan dits'ijûnídí, hedí i? kwee wiýá nawówápóe?in ovâykeeyan. ⁴² In Joppa-win t'owa dínhanginpóe hää napóe?in hedí báyékí Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívíwáyú.

⁴³ Peter ee Joppa ná?i sen Simon gin nakhawä?iví?webo híwó hay thaa iwóyí?. Simon-dá púje tâvikandi?-ân namuu.

10

Cornelius-di Peter óetu?piye na?ää-í?in

¹Oe Caesarea bú? wí sen Cornelius gin nakhawä?i nathaa. I-á tâgintä (10) sundadoví tsondi namuu, hedí iví sundado-á “Italy-win” gin ovâytu?o?in diwedí?in dimuu. ²I-ádí iví k'aygi?indádí häädi wänbo Jöesi Tádá óe?a?ginmä? tobá Hudíyo dimuupí wänbo?, hedí in sehkanawó diwówájí?in Hudíyo t'owa hâyú-anho ovâychä?mä? ovâykhäge?namídí, hedá häädi waa Jöesi Tádáví?piye ijûusu?o?

³Wí thaa thi?eedi poje iwâypiye nanândi, wí makówáwi t'öepa?ää?i? Cornelius ünpowádí kee?eedi öemü? waagibá ünpóe, hedí öekhâyä?.

⁴Cornelius hânhó öepishää, hedí i? makówáwi t'öepa?ää?i? öedamúndedí óetu?an, “Nanbí Sedó, háadan un?ää?”

Hedí i? t'öepa?ää?i?di óetu?an, “Jöesi Tádá uví jûusu nat'oe, hedá wóemü? in sehkanawó diwówájí?in t'owa ovâychä?mägi?in hedihó hää bi?annin wí?ün?öede-ípí. ⁵Nää-á wén senä? Joppa bú?piye ү?di ovâysaaní, indá wí sen Simon gin nakhawä?i? öenuuwá?i náwepiye öemä?idí, i? sendá Peter gin wá? nakhawä?. ⁶I-á iwóyinde? wí púje tâvikandi? Simon ginbá nakhawä?iví tewhá ee, ná?i tewhá-á mäap'oe nú? nak'oe.” ⁷I? makówáwi t'öepa?ää?i?di Cornelius öehi?bowa ihaydi ijâa?an, hedí Cornelius-di wíje iví tewhá?in t'öe?indá hedá wí sundado-á ovâytuhkánnan, ná?i sundadodá häädi waa Cornelius öekhäge?do hedá Jöesi Tádá óe?a?ginmä?. ⁸Hää i? makówáwi t'öepa?ää?i?di óetu?an waa Cornelius-di ovâythayyan, hedáhá? Joppa-piye ovâysan.

⁹Wíyá thâwán taagepiye wa?di in senä? p'öegé dimändi, i? bú? tsowa dipowamän dihaydibo?, Peter oe wha?k'aypiye naapee ijûusu?ämídí. ¹⁰⁻¹¹Nahahséhpöedí ihüuyamí?in nada?, hebo wa? dâyhäähá?odibo na?äök'óe waagibá ünpóe, hedí makówá nakhuudee?in ünkeepóe, hedí wí hääwí nangepiye nawhaye?ädi imü?, i-á wén aa phâagí?in waagi?inbá namuu, hedí jónu weegé eeje nawhimuu. ¹²In aa t'ämäge?in animâa hääwén dikw'öñ, hääpandá p'oeukanu-á pääyä?u-á hedá tsíde-á. ¹³Hedí to?wídí öehi?máadí nat'oe ginnâñ: “Peter, ówînú, ovâyhâñu hää?in hedá ovâyk'oe.”

¹⁴Hebo Peter natú, “Joe, hâ?to, Nanbí Sedó. Naa hânhay wänbo wídók'oepli hääwí nanbí kхuu gînmuuđi gînk'häak'oe?i?, gî?bi hääwí khâa?i gin âytumâa?i?.”

¹⁵Hedá wíyá i? hí? nat'oe ginnâñ: “Wí?ukhây?ähpí untüñu?in nakhâak'oe?in hääwí Jöesi Tádá natú?i híwó?di namuu?in.” ¹⁶Powin gin napóe, hedí ihaydi in aa phâagí?in wesebo makówápiye óetege.

¹⁷Peter i?ánshaamáa hää-angú i? hääwí ünkeepóe?i? namuu?in, hedí ihaydibá in senä? Cornelius-di ovâysannin wáy Simon-ví tewhá ünk'oe?in dâyshaa, hedí oe tehpaa phôdi dipowá. ¹⁸Hedí dituhkwínpöedí ditsikapóe, “Ti náwe Simon Peter iwóyí??”

¹⁹Wa?di Peter i? hääwí ünkeepóe?i?gedi i?ánshaamáadí i? Yä?dâa?i P'oewaahâadi óetu?an, “Ót'öeyanbe, poje senä?di wóetüwämâa. Nää-áho ówhanbe, hedí áンshaaginpídfbo? indádí

ópūn.²⁰ Naadâñ dovâytu?an nääpiye di?ää-f?in.”²¹ Hedi Peter in senä? diji? iwe piye nawân hedî ovâytu?an, “Naa-ân i? omuu undi dítuwämää?i?. Häädan f?ää?”

²² In senä?di óetu?an, “Cornelius-dáho na?in dísan, i-á sundádoví tsundi namuu. I-á iví wówatsi ta?ge ihon, Jôesi Tâdá óe?a?gin, hedi iv?gedi in Hudíyo t'ähkí híwó dívihéé?o?. Wí makowáwi t'ödepä?ää?i?di óetu?an u wóetü?äamídí iví tewhá eepiye unmú-idí, hedâñho wí hi? uví? wedi nat'oe-ídí.”²³ Hediho Peter-di ovâytu?an dits'lúni gin, iwe bo dívíwho?kw'öenídí i? khun.

Hedi i? thâwândá hé?dibo Peter ishaadi ipikhây?an, hedi indádí namää, hedâ wén Joppawin Jesus-ví?piye dívíwâjyunde?indá wá? dimää.²⁴ Wýá thâwândá oe Caesarea dipówá. Cornelius-aho iví?we natsíkha?án, iví ây-á maatu?indá k'ema?indá ovâywé?ge?annin wóegé.²⁵ In Peter?in t'ähkí i? tewhá ee dipówá ihaydi Cornelius-di öesengitu?an, hedi Peter-ví páadépiye idége?disóge óe?a?geenídí.²⁶ Hebo Peter-di óekwíñukhäge?nan, hedi óetu?an, “Ówíñú, u? waagibá naa wí t'owadá?mân omuu.”

²⁷ Hedi dänhi?hondi i? tewhá íve dats'ú. Peter-di in báyékí t'owa iwe diwé?gekw'ó?nin ovâymû?,²⁸ hedi ovâytu?an, “Ti wí?únhanginnáhpi?an wí Hudíyo únkhâqk'óe?in iví khuu ûnmuudi pi?wén t'owa-ádí iwóen?in hedâ inbí?piye na?ädâamú-f?indá? Hebo Jôesidi naa ná?in díhâq?an: Naa wídníkhâ?ähpí otúqni?in wây-á t'owa híwó?nin wídlmuupi?in hâa naa dînkhâqk'óe?in indádí dâywóenídí.²⁹ Hedâñkun nâwepiye o?ää-ídí dídaa?andi naa ‘joe’ gin wó?túhpí. Hedi nää-á dítu?äamí hâadí u?di dítuhkânnannin.”

³⁰ Cornelius-di óetu?an, “Poje thaas phade poje iwe thi?eedi, nää waabá naná, hedi naví tewhá ee dáyjûusu?odi o?án, hedi tsíkhagipí wí sen ots'á?i aa nato?ondi dînkeepoe, hedi naví hângé nakwínudee.³¹ I?di naa dítu?an, ‘Cornelius, Jôesi Tâdá uví jûusu nat'oe, hedâ i? hâq?u?di in sehkanawó diwóají?in ovâymâgi?i? imû?, hedi hâa bi?o?in há?to ûn?oede-í.³² Nää-á wí to?wí oe Joppa-piye násân, Simon óetu?äamídí uví?piye na?ää-ídí, i-á Peter gin wá? nakhâwâ. Wí púje tâvikandi?ví?we na?án, i-á Simon ginbá nakhâwâ, hedi mâap?oe nû? nathaa.’³³ Hediho wesebo wén senä? dovâysan wóetuhkânnamídí, hedi u?á wesebo un?äädi híwó bi?an. Nää-á náwe t'ähkí gikw'ó, hedâ Jôesi Tâdá-á wá? náwe na?indádibá na?án. Nää gikw'ó ívit'óeyaaniídí hâq?u? t'ähkí hâa Nanbí Sedó Jôesi Tâdâdí wóetü?an waa na?in dít'oe?amídí.”

Peter-di in Cornelius?-in Jôesi Tâdâví hí? ovâyt'öe?o?

³⁴ Hedi ginnâñ Peter natú?: “Nää naa dînhanginná ta?gendi Jôesi Tâdâdí t'owa t'ähkí han-dâ? ovâymâa?in.³⁵ T'ähkí to?wén i? dây?a?ginnin hedâ híwó dív?o?indá i?di ovâysigihonde?, tobá wâhâ?win dimuu wânbo?.³⁶ I?di iví tun in Israel t'owa ovâymâgi, hedi ovâytu?an dînkodi i-ádí dívíwóenídí Jesus Christ i?andi namuuđi, i-á t'owa t'ähkigí? shânkí natsonji?i-an namuu.³⁷ Un únhanginná hâa t?úugédí napoe?in oe Galilee nange hedâ hâyú Judea nange naná? t'ähkâ, John i? p'ó?p'oekandi?di in t'owa dipl'ó?p'oepúuwí?in ovâytu?an dihaydi.³⁸ Únhanginná Jôesi Tâdâdí iví Yâ?dâa?i P'oewâqâ?â? ônsannin Jesus Nazareth-wi?, hedâñho Jesus-aho öesóge?in ikeeyamídí hedâ in pínnândá öemâänidá, hedi Jôesi Tâdá i-ádí najidi Jesus-di híwó in t'owa ovây?o? wây namää wânbo?, hedâ hâyú i? Penísendidi ovâyt'öephadekannannin hehkâa ovâymâgi.

³⁹ “Hâq?í Jesus-ví?gedi gínhanginná?di na?indi t'owa âyt'öe?o?, hâa i?an waa ee Jerusalem bú? hedâ i? wé?ge?i bú?ây in Hudíyo? nange t'ähkâ naná?di?. I-á óet'óhtâgek'û?di óehay.⁴⁰ I-âñkun i? namuu Jôesi Tâdâdí öewâywâpaa?i?, hedi dîn-keeyan i? powage?i thaas nachuu iweđi wíyá nawówápoe?in.⁴¹ T'ähkí t'owadá wí?öemû?pi, hebo na?in iv?gedi ívihéé?amídí páadébo díde?mannindâñho i? âymû?. Wíyá nawówápoe ihaydi i-ádí ívihúuyan.⁴² Hedi i?di na?in díjón Jôesi Tâdâví tun in t'owa âytunphaadé-ídí, hedâ âytu?äamídâ ta?gendi i-âñkun namuu Jôesi Tâdâdí öesóge?i? t'ähkí t'owa ovâykekwlöenídí hâa híwó hâa híwóhpí dív?annin, wí?gíngí in ho dichuu?indá in wa?

diwówájí?indá. ⁴³ T'ähkí Jöesi Tádáví tukhe?mindi dítu?an, t'ähkí to?wén Jesus-ví?piye dívíwäyunde?inbí t'aywo?di dín?owó?jen. Jesus-ânkun ônk'ü? gin dín?amídf."

In Hudíyo dimuupí?in i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa dâyké?

⁴⁴ Wa?di Peter-di gin ovâytumáadí i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa nawá t'ähkí in iví hí? ônt?dheyande?inbí?wepiye. ⁴⁵ Hedi in Hudíyo Jesus-ví?piye dívíwäyunde?in Peter-âdí di?äq?in hânhó ovâyháa?an, i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa in Hudíyo dimuupí?in wá? báyékíbo ovâymágidi. ⁴⁶ Dínhanginpóe ovâymágí?in inbí hí? ho dit'oedi, gá pi?wí tundi dívihée?odân, hedá Jöesi Tádá ívíwo hay?i namuu gin dítu?dá.

⁴⁷ Hedi Peter-di in i-âdí di?äq?in ovâytu?an, "Ná?in t'owa-á i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa dâyké?, na?in i? âyké? waabá. Hedânkun töebo wí?unk'óepí ovâykhâa?amídf p'oedi ovâyp'ó?p'oe?amí?in, hewä." ⁴⁸ Hedîho in Cornelius?-in ovâytu?an dínhkhâ?ä? dip'ó?p'oeþuwí?in, dâykeeyamídf Jesus Christ-ví?in dimuu?in. Hedâhá? indi óedaa?an wí hâyú thaa indâdí iwóy?nídí.

11

Peter-di ovâytumáa in Jerusalem?-in méesate?in háa napóe?in

¹ In Jesus-ví t'ôekhuwa?indá hedá in wé?gen Jesus-ví?piye dívíwäyunde?in oe Judea t'ähkí dikw'ó?nindá dínhanginpóe in Hudíyo dimuupí?in t'owa wá? Jöesi Tádáví hí? iwe dívíwäy?in. ²⁻³ Hebo wáy wén t'owa Jerusalem bú?win dichanpóe t'ähkí t'owa Jesus-ví?piye dívíwäyunde?in dínhkhâ?ä? in Hudíyoví khuu wá? dâyhûuwí?in. Hedîho Peter Jerusalem-piye namää ihaydi indi óetu?an, "Hääwí gíñkhâak'óe?i bi?an. Heháadan in Hudíyoví k'ewe taa dâymáapi?in t'owaví?we unji?, hedá indâdá bihúuyan?" ⁴ Hedi Peter-di ovâythayyan t'ähkí háa páadé iwedibo napóe?in.

⁵ Ginnâñ natú: "Oe Joppa bú? o?án dihaydi naa dâyjûusú?o?, hedî o?âák'óe waagibá dínpóedí wí hääwí dînkeepóe. Wén aa pháagîn waaginbá namuu?in makówadí nawândi dînkeepóe, jónu weégé eeje nawhimuu?in, hedâ naví nú? dínpówá. Hedi híwó in aa phoge dómu?, hedî t'ämäge?in hääpandá p'oeukanu-á pääyu-á tsíde-á dovâymû?." ⁶ Hedi to?wídf díhí?máadí ot'oe. Ginnâñ dítu?an: 'Peter, ówínúdi ovâyhánú hä?in hedá ovâyk'óe.'

⁸ "Hebo naa-á otú, 'Joe, há?to Nanbí Sedó. Hânhay wânbo naví sôphoge wídotígpí wí hääwí nanbí kuu gínnmuudi gíñkhâak'óe?i, gi?bi hääwí khâa?i gin áytumáa?i?'. "

⁹ "Hebo oe makówadí wíyá i? hí? ot'oe, gin: 'Wí?úkhâ?ähpí untuquní?in nakhâak'óe?in hääwí Jöesi Tádá natú?i híwó?di namuu?in.' ¹⁰ Powin gin napóe, hedá hää? t'ähkí makówápiye óewáytege.

¹¹ "Ihaydibáho poje senä? Caesarea bú? iwedi ovâysannin i? tewhá ee o?án diwe dipówá. ¹² Hedi i? Yä?dâa?i P'oewaqahâadi dítu?an, 'Ánshaaginpídfbo? indâdí ópûn.' Wén sí tí?uwin páadé?indá wá? naa-âdí dimää, hedî i? sen dítuhkánnandiví tewhá ee gits'lú. ¹³ I?dân na?in dítu?an wí makówáwi t'opep?äq?i? iví tewhá íve nawindi óemu?, hedî i? t'opep?äq?i?di ginnâñ óetu?an: 'Wén senä? oe Joppa-piye ovâysân ná?i Simon náwe óema?ídi, i-á Peter gin wá? nakhâwá.' ¹⁴ I?dibá wovâyt'ôekankhâymáa hádídí u-á hedâ hâyú uví k'aygi?indá wovây?aywoení?in.'

¹⁵ "Cornelius-di naa díhí?bowa ihaydáhá? naadá dovâyhée?an. Wa?di báyékí otúhpí?i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa inbí?wepiye nawâñ, páadé na?in gínpóe waagibá. ¹⁶ Hedi dín?án-pówá i? to hí? Nanbí Sedó Jesus häädi wânbo natú?di?, gin: 'John-di t'owa p'oeđidá? ovâyp'ó?p'oe?an, hebo undá i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa-á bînkâyí wí p'ó?p'oekan waagibá.'

¹⁷ Jöesi Tádádí i? Yä?dâa?i P'oewaqahâa ovâymágí, hedâ hanbá na?in dímâgi, Nanbí Sedó Jesus Christ-ví?piye ívíwây? ihaydi. Hedîho hää?an naa omuu, ti naa dînk'óe Jöesi Tádá dówoyí?nídí? Naa-á joe."

¹⁸ Hediho in t'owa háa Peter-di ovâytu?annin dit'oe ihaydi wíyá wíditúhpí híwóhpí i?annin. Ditú, "Jöesi Tádá hânhó hay?i namuu. I?di in Hudíyo dimuupí?in t'owa wá? ovâykhâge?nan inbí t'aywo?di dâyjoe?amídf, wówâtsi nahândepí?in dâymâ?ve-ídf."

Oe Antioch bú? Jōesi Tádáví tun díywäyunde?

¹⁹ Stephen óehay ihaydi phaapiyedi in Jesus-ví?piye díywäyunde?in ovâjänäkí?o? hedihio t'ämäpiye dishavemää. Wây wén oe Phoenicia nangeipiye dimää, wây-á oe Cyprus nangeipiá, hedá wây-á oe Antioch bú?piyá. Eeje indi in Hudíyo t'owadä?mânhö Jesus-ví?gedi ovâytú?an, in Hudíyo dimuupi?in t'owa-á joe. ²⁰ Hewänbo wây wén in dijá?nin senä?dáho oe Antioch bú?piyebá dimää?indá in Hudíyo dimuupi?in wá? Nanbí Sedó Jesus-ví?gedi ovâyt?ôe?o?. Ná?in senä?dá Cyprus-windá hedá Cyrene-windá dimuu. ²¹ Hedí Nanbí Sedó Jōesi Tádádí ná?in senä? ívíwo ovâykamágidi híwóhay t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví?piye díywäyundi ivi?piyá dívímági.

²² Oe Jerusalem in méesate?in t'owa háa oe Antioch napóe?in dínhanginpóe, hedihio iwepiye Barnabas óesan. ²³⁻²⁴ Barnabas-á híwó?di sen namuu, hedí pín ta?gedi i? Yä?dâa?i P'oewaqhâa-á imáa, hedí ívíwo Jesus-ví?piye iwäyú. Hedi oe Antioch napówá ihaydi imû? hânhö híwó?di Jōesi Tádádí ovây?o?in, hedihio nahíhchanpóe, hedí ovâytumakhe?an pín ta?gedi Nanbí Sedó Jesus-ádfí dimúunídí. Báyékí t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívít's'anwâyu.

²⁵⁻²⁶ Ihaydáhá? Barnabas-á Antioch iwedí oe Tarsus bú? naná? diwepiye namää Saul óenuuwá-ídi, hedí óeshaa ihaydi oe Antioch eepiyebá óemaa. Iwânhö indá hedá in wé?gen méesate?in t'owa-á wí pąqayo t'ähkí díywé?ge?o?, hedí in wíjedi báyékí t'owa ovâyhâ?an. Ee Antioch in Jesus-ví?piye díywäyunde?in páadé ovâys'ankhâyá? "Christian" gin.

²⁷ Ihaydibá wén Jōesi Tádáví tukhe?min Jerusalem diwedi oe Antioch-piye dimää. ²⁸ Wí wé? in diwedi Agabus gin nakhwâ?i? iwíñú, hedí in méesate?in t'owa ovâytú?an, "I? Yä?dâa?i P'oewaqhâadi naa dînhangin?ânnan dihâquwag?o?in wâhâ? t'ähkí." Háa Agabus natú waa ta?gendi napóe Claudius natsondimuu ihaydi. ²⁹ Hedihio in Antioch-win Jesus-ví?piye díywäyunde?in t'ähkí dâywéhpée?an hâyú dínkodi ihay inbí châ? dâywé?ge?qmí?in, in t'í?uuwin páadé?in oe Judea dithaa?inbf?wepiye ovâysaanídí. ³⁰ Hedihio han dív?andi Barnabas-ádfí Saul-ádfí i? châ? ovân?an, hedí indá in Jerusalem méesate?in tsonninbf?wepiye dânhö?.

12

In Jesus-ví?piye? díywäyunde?in wíyá ovâyt?óephadekannan

¹ Ihayhâ? han napoe?o iwâydí i? nangewi tsundi Herod wén méesate?in t'owa ovâjänäkí?amídi natsonpóe. ² Hedá wá? natsonpóe James wí tsijó phá?dí óeháyjídí, i-á John-bí pá?dây tûnmuu. ³ Herod únhanginpóe háa i?annindi in Hudíyo ovâyhíhchannannin, hedihio Peter wá? óepankáyjídí natsonpóe. Gin i?an ná?i Hudíyoví shánkí?eedi dínná? dihaydi, "Oewáaseepi? pává koe shánkí?eedi" gin dâytu?o?. ⁴ Peter óeyá?di óepansóge, hedí tâ?di sí (16) sundadodi óe?áyñnmáa, jó?nângin díví?egó?o?. Iwedânhö i? Hudíyoví shánkí?eedi Passover gin dâytu?o naphade ihaydi, Herod-di Peter óepiyekhâymáawän in t'owaví pâadépiye ôntunjó?namídí. ⁵ Hebo wa?di Peter napannán dihaydi, in méesate?indi ihayda? ônjûusu?o? Jōesi Tádádí óekhâge?namídí.

Peter i? pan tewhá iwedí óema?pi?áunwhihsuu.

⁶ Khu?déedí naná, hedí wíyá thâwán hédenpiye Herod-di Peter óepiyekhâymáawän. Perer-á nakadénawhimuu wíje sundadoví jáagé, hedí handidi najó?k'óe. In wây-á wíje sundado-á oe pan tewhá já?wé?in phódi iwe da?áyñwin. ⁷ Tsíkhagipí wí makówáwi t'óepa?ä?i? iwe nakwînudee, hedí pan tewhá íve nakohkeepóe. ⁸ makówási t'óepa?ä?idi Peter k'uuwoe eeđi óewâdá?andi óekhehshaa, hedí óetü?an, "Ówâñäki?, óshaa." Hedi i? kadéna khóe eeje nawhimuu?i? ûnwhihsuu. ⁹ Hedi Peter óetü?an, "Uví siba?aa-ádfí uví anto-ádfí óto?." Hediho Peter han i?an. Hedáhá? óetü?an, "Nää-á uví k'léwé?in to-á wá? óto?, hedí naví ti?úugé unwóe?ä?i."

⁹Hediho Peter pan tewhá iwedi i-ádí napée, hebo wi⁷ûnhanginnáhpí hää i⁷ makówáwi t'ôepä⁷qa⁷i i⁷o⁷in ta⁷gendi napoe⁷o⁷in hää hádéewáy iví ánshaa iwe waagi ná⁷i häjawi imúnde⁷in. ¹⁰Wêe sundado na⁷áyînwin diwe daphade, hedá wíyá wêe-á, hedáhá⁷ in kwâk⁷u phôdi iwe dapówá, i⁷ bú⁷ p'óegé iwe nachá⁷nin. In phôdi wi⁷bo napikhuuđee. Hedi dapee, hedi wéhpée p'oe daphade, ihaydáhá⁷ i⁷ makówáwi t'ôepä⁷qa⁷i wáypiye napoedí Peter wi⁷bo óejoe⁷an.

¹¹Nää-á Peter ûnhanginpóe ná⁷i häjawi ta⁷gendi ûnpóe⁷in, âäda⁷ wínamuupí, hedi ginnán i⁷ánshaa⁷an: "Nábâa dñhanginná ta⁷gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádá iví t'ôepä⁷qa⁷i isan naa Herod-ví mangedi hedá in Hudlyo t'owaví⁷wedá dñ⁷aywoenídí, hedâhno háawén jänäki⁷in dikanda⁷in wíldí⁷amípídí."

¹²Ihaydáhá⁷ John Mark-víjíyá Mary-ví⁷piye namää. Ee-á häyú-anho t'owa dívijûusu⁷odi dikw'ó. ¹³Napówá ihaydi in já⁷wé⁷in tehpaa phôdi iwe ipópó⁷an, hedi wí tewhá t'ôe⁷i a⁷yú, Rhoda gin nakhawá⁷i namää imúunidí to-angú namuu. ¹⁴Peter ihée⁷andi nat'oedi i⁷a⁷yú wese ûnhanginná to⁷wí namuu⁷in. Hâhno nahíhchanpoedí in phôdi ihuu-íví⁷wedí oe ívepiye i⁷ääts'úde in t'owa ovâyt'ôe⁷amidí, "Peter oe já⁷wé tehpaa phôdi iwe nawin." ¹⁵Indi óetü⁷an, "U-ân unbondoemuu." Hebo i⁷a⁷yú-á ihe⁷jidid⁷natü⁷, "Hää wâytü⁷an waa ta⁷gennânkun namuu." Indi óetü⁷an, "Hádéewáy wí makówáwi t'ôepä⁷qa⁷i namuu, Peter óe⁷áyînmáa⁷."

¹⁶Wa⁷di dívihí⁷máadí⁷bo Peter-á ihe⁷jidid⁷ ipópó⁷o⁷, hedi in phôdi dâyhuu ihaydi to⁷wí namuu⁷in dâymü⁷di ovâyháa⁷an. ¹⁷Peter imannan dituhâanidí, hedi ovâyt'ôe⁷an hää Nanbí Sedó Jôesi Táa iví makówáwi t'ôepä⁷qa⁷i isan waa i⁷ pan tewhá iwedi óepeeyé-ídi. Hedáhá⁷ ovâytü⁷an, "James-á hedá in wé⁷gen t'ûuwin páadé⁷indá bint'ôe⁷an hää dñpóe⁷in." Hedi iwedi wíyá wáypiye namää.

¹⁸Nahé⁷dénpoé ihaydi in sundajo hâhno díntü⁷. ¹⁹"Wáyho Peter?" gin dívitsika⁷máa. Herod natsonpóe dâynuuwâ⁷-ídi, hebo wi⁷óeshaapí. Hediho Herod-di in áyí⁷nin ovâyt-sika⁷yan hää napöe⁷in, hedi in wíldínhanginnáhpídí natsonpóe ovâyhâqanú-ídi.

Ihaydáhá⁷ Herod-dá Judea nange iwedi oe Caesarea bú⁷piye namää, hedi wí häyú thaa iwe iwóy⁷.

¹⁷tsondi Herod nachuu

²⁰Herod hâhno nat'ay in t'owa Tyre-á Sidon-dá dithaa⁷inbi⁷piye. In t'owa ná⁷in wíje bú⁷win Herod-ví nange iwedi inbí húugí⁷ dín⁷ää⁷q, hedâhno dívíwé⁷ge⁷an dívihéé⁷amidí, hedáhá⁷ wén senä⁷ iví⁷piye ovâysan. Indá Herod-ví tewhá ee p'ô⁷dédí⁷ t'ôe⁷i-ádí dívík'e-ma⁷an, i-á Blastus gin nakhawá⁷, hedi i⁷ óetü⁷an Herod óedaa⁷amidí wíyá indádí wínat'ay-ípidí.

²¹Herod wí thaa ovâyhéé⁷amidí ide⁷man. Iví tsondiwi aa i⁷awe, hedáhá⁷ i⁷ tsondi púwéde eedi isóge, hedi thaas t'âhkí in t'owa ovâyhéé⁷an. ²²Ihi⁷máa ihaydi in t'owa ginnán dívítuwíñunde⁷, "jôesidâan díhí⁷máa waagibá nat'oet'óe, wí sendida⁷bá joe." ²³Wesebo Nanbí Sedó Jôesi Tádádá wí makówáwi t'ôepä⁷qa⁷i⁷ oesan Herod óehay⁷amidí, hedi pubâdí iví see ônk'oedihoo nachuu. Han ûnpóe idí in t'owa wi⁷ovâytü⁷anpídí Jôesi Tádádá⁷mân hay⁷i namuu⁷in.

²⁴Hewänbo báyékí t'owa Nanbí Sedó Jôesi Tádáví tun shánkí wänbo dit'oe⁷o, hedá báyékí ônsiglöhonde⁷.

²⁵Ihayhâqabá Barnabas-á Saul-ádí inbí t'ôe oe Jerusalem dânbowa, i⁷ châ⁷ in méesate⁷in tsonnin ovâymâgidi, hedi iwedi oe Antioch-piye dawâymäa. John wá⁷ indádí dâhno⁷, i-á Mark gin wá⁷ nakhawá⁷.

Sen" gin óetu'o?), Lucius-á (i-á Cyrene nange'i namuu), Manaen-dá (i-ádí hedá i' tsondi Herod-ádí wé?ge dasôe). ² Wí thaa diwé?gekw'ó Nanbí Sedó Jóesi Tádá óe'a?ginmääñídí hedá dívihqädä?amidá, hedí i? Yä?dâa'i P'oewäqhäqdi ovâytu'an, "Naadi Barnabas-á Saul-ádí dovânde'man wí t'öe hääwí dîn?amidá. Nää-á undá in wíjebá bînsöege-í han dän?amidí." ³ Hedihio wíyá dívihqädä?an, hedí in wíjevi?di dívimankw'ódi di ovânjûusu'an, hedí ovânsan.

Barnabas-á Saul-á oe Cyprus daji?

⁴⁻⁵ Hedihio Barnabas-á Saul-ádí damää, i? Yä?dâa'i P'oewäqhäqdi ovântu'an waa. John Mark wá? indádí naji? ovânhäge?namidí. Oe Seleucia bú?piye dimää, iwedähä? kophé iwedi wí p'ojâadí Cyprus gin dâytu'o? iwe piye dimää. Hedí Salamis bú?-á dipówá, hedí iwe Jóesi Tádáví tun in Hudíyoví méesate eeje ovâyt'öe'o?

"In poje senä? nää?i p'ojâadí i?ge t'ähkí diji?, ihaydáhá? oe Paphos bú? dipówá. Iwe wí Hudíyo sen óemü?, Bar-Jesus gin nakhwá'i? (Greek tundi "Elymas" gin nakhwá?). I-á pínnándi namuu hedí natü? i-á Jóesi Tádáví tukhe?bi-ân namuu, hewänbo ihójomáa. ⁷ Nää?i sendá i? nangewi tsondi Sergius Paulus-ví k'ema ûnmuu. Sergius Paulus-á hânhó hä'i sen namuu, hedí Jóesi Tádáví hi? nat'öeyanda?di Barnabas-á Saul-á ovântuhkánnan. ⁸ Hebo nää?i pínnándi nada? ovânhäq?amidí, hedâhno i? tsondi? óetumáa, "Wíwiwäqayí-ipí hâa wóetumáa'in." ⁹ Hedí Saul (nää Paul gin wá? óekhâyä?de?) i? Yä?dâa'i P'oewäqhâa pín ta?gedi imáa, hedí tsíhtáye Elymas óedamúnde?, ¹⁰ hedí óetu'an, "U-á Penísendiví ay-ân kavée unmuu, ü-á wí hójo?ida? unmuu, hääwí bi'o?i-á yä?dâapi?da? namuu, hääwí híwó?di namuu?i-á nât'ay, ü-á Jóesi Tádáví ta?ge?in p'öe mânmäägi?amidí?in unda?." ¹¹ Nää-á öt'öeyanbe, Nanbí Sedó Jóesi Tádádá wóetuhchänuhkâymáa, hedâhno unts?t'aapúuwí, hedá ívíwo hay thaa i? than wänbo wí híyâa? wänbo wíniämúunípi."

Paul ih?bowa ihaydi wesebo Elymas-ví tsée iwe ûnkhadaeedi t'ähkí ûnkhunpóe, hedí oepiyá nääpiyá najidi wí to?wí óetuwämmáa óepaamá?ve-ídí. ¹² Hâa Elymas ûnpóe?in i? tsondidi óemü? ihaydi Jóesi Tádáví tun iwäyú. ¹³ hääwí Nanbí Sedó Jóesi Tádáv?gedi nahâhpoe?i?di óehää'an.

Paul-á Barnabas-á oe Antioch bú? Pisidia nange nanä? diwe daji?

¹³ Paul-ádí iví k'ema?indádí Paphos-di kophé iwedi dimää, hedí oe Pamphylia nange iwe Perga bú? dipówá. Iwe John Mark-di Paul-á Barnabas-á ovânjoe?an hedâhá? i-á Jerusalem-piye nawâymää. ¹⁴ Perga iwedi in wíje damää, hedâhá? Antioch bú? oe Pisidia nange dapówá. Hedí kaykhanwóá thaa in Hudíyoví méesate'ay ee dats'ú Jóesi dâñ'a?ginmääñídí. ¹⁵ Wí to?wí wí hääyú hâa Moses ita?nan diwedí itunnan, hedá wíyá to?wí-a hääyú-a in Jóesi Tádáví hán?oe?in tukhe?min dâytu?nan diwedâ itunnan. Dântunkanbowa ihaydi in méesate p'ö?dëd?indi to?wí óetu'an Barnabas-á Saul-ádí ovântu?amidí, "Tí?ûwin páadé?in, ti wén tumakhe wänbo nää?in t'owa ovâymääni? Dada?dáho nää ovâyhée?amí."

¹⁶ Hedihio Paul iwíñudí imannan dívít'öeyaanídí, hedí ginnân ovâytu'an:

"Un Israel t'owa, hedá un wé?gen t'owa Jóesi bîn'a?ginmä?indá, bít'öeyanbe. ¹⁷ Na?in Israel t'owa Jóesi Tádáv?piye ívíwâyunde?, hedí hán?oebo? i?dân nanbí thehtây pahpâ?in dînde'man, hedá oe Egypt nange dithaa ihaydi ovâykhäge?nan dívi?ayt'owasðewé-ídí, tobá iwewin wídimuupí wänbo?, hedâhá? iví kaydi hää?i nange iwedi ovâypiye. ¹⁸ Hedí jónântä pâayo ahkon ni?ge diji? ihaydi ovây?ayîngi?an. ¹⁹ Hedí Jóesi Tádádí ovâykhäge?nan tsé ihay hääge?in t'owa nää?i nange Canaan gin dâytu'an diwe ovâyhâanu-ídí, hedâhá? i?di in Israel t'owa Canaan ovâywije. ²⁰ Jónâñ tâgintädâhá? p'ánântä (450) pâayo óeho? nää?i t'ähkí napúuwídf.

"Iwedâhó Jóesi Tádádí ovâytsonninkw'óe?ó, iví tukhe?bi Samuel óesóge puwahay. ²¹ Hedí in t'owaqdi Samuel óedaa?an wí kw'âye'i tsondi ovâysöege-ídí, i? wé?ge'i nange?in t'owa dîn?án waagibá, hedihio Jóesi Tádádí Saul ovâymägi, i-á Kish-ví ay ûnmuu, hedí

in Benjamin-bí ây iwediⁱbáho namuu. Saul-á jónántä (40) paayo inbí kw'âyeⁱ tsundi dínmuu. ²² Ihaydiho híwóhpí i^oandi Jôesi Tádádfí óejâa^{an}, hedî David óesóge inbí kw'âyeⁱ tsundi dínmuu. Jôesi Tádá natû, ‘Naa dînhanginná David-ví ánshaa-á navíⁱ waagibá ûnmuuⁱin, hedâ i-á hääwí t'âhkí háa naa otú waa ikanhûuwí.’

²³ Jôesi Tádá iví tun imâgi David-ví thehtây pahpâⁱ ây iwedi wí na^q in ná^q in Israel-win t'owa ovâyⁱaywoenidí, hedî i-áho nää napówá, i-á Jesus ânho namuu.

²⁴ “Hewânbo wa^dí Jesus iví t'öe its'an^oanpídbo^o, John i^pl'ó^poekandi^dí in Israel-win t'owa t'âhkí ovâytumáa, ‘Unbí t'aywó^dí binjoe^{an}, ihaydâho wâyp'l'ó^poe^{amí}.’ ²⁵ Hedi John iví t'öe ibowakħây^o ihaydi, ihayd^o ovâytumáa, ‘Ti naa-ân i^bintísíkha^{máa}? omuu gin i^lânde? Naa-á joe. Bít'ðeyanbe, naví shánkí t'i^uugá wíyá to^wí napowagi^o, i-á naví shánkí itsonmáa? namuu. Naa ihay híwó^dí wó^muupí iví anto wânbo dônp'âadi-ídfí, ginnâno John natû.

²⁶ “Tí^uuwin páadéⁱin, un Abraham-bí ây iwediⁱin ímuuⁱndá hedâ un wé^gen t'owa Jôesi Tádá bîn'a^ginmáaⁱndá, undâdí naⁱndâdí Jôesi Tádâdí dítu^aan hâdidi in t'owa ovâyⁱaywondeⁱin. ²⁷ Hewânbo in t'owa Jerusalem dithaaⁱin hedâ inbí tsonnindá ta^gendi wídhînhanginnáhpí to^t Jesus namuuⁱin, hedâ i^hí? Jôesi Tádâví tukhe^{min} Jesus-ví^gedi dâytaⁿandi wídkâ^poya^pí. Tobá inbí méesate eeje kaykhanwówa thaa waa náⁱ hí^h dâytundo wânbo^o, híwó wídkâ^poya^pí. Hedâho ditú Jesus óehâyjíⁱin ûnkhây^o?, hedîho háa in Jôesi Tádâví hán^oeⁱin tukhe^{min} dâytaⁿnan waa ta^gendi napóe. ²⁸⁻²⁹ Hâqâwí t'âhkí Jesus óe^{and}i Jôesi Tádâví taⁿnin diwe ho nata^muu. Náⁱ in t'owâdi Pilate óedaa^aan natsonpúuwidí Jesus óehâyjíⁱ, tobá wén t'aywóⁿnin wí^onshaapí wânbo^o. Hedi han óe^{and}a nachuuđá in phé^win diwedî oewâv , hedâ wí t'owâpho ee óek'û?

³⁰⁻³¹ “Hewânbo Jôesi Tádâdfí óewâywówápa. Hâyán wânbo wén t'owaví^pieye Jesus ipikeeyan, indâ dimuu in to^wén óeyu^qhonnin Galilee iwedi Jerusalem iwehay wa[?] nachuuđidbo^o. Hedi náⁱ in t'owâdá wé^gen t'owa ovâytumáa nawâywówápceⁱin dâymû.

³²⁻³³ “Hedi nää-á naⁱndá wá[?] náⁱ híwó^dí tun wâyt'âe^o: Jôesi Tádá nanbí hehâqâwi thehtây pahpâⁱin iví tun imâgi Jesus óewâywówâpkhâymáaⁱin, hedî háa ovâytu^aan waa naⁱ inbí ây iwediⁱin gimuuⁱngiⁱ i^oan. In eediⁱin Psalm diwebo háa Jôesi Tádâdí Jesus óetü^aan waa ginnâno nata^muu:

Nää thaa dovâykeeyan naa uví Tádâho omuuⁱin.

³⁴ Wíyá wâygé Jôesi Tádá gin wá[?] natû:

Naadi David dótu^aan ta^gendi hânho híwó dôkhâymáaⁱin,
hedî un wá[?] hanbá wâykâhymáa.

Hedi náⁱ hí^h-á ginnâno natunda?: Jesus-ví tú[?]-á wí[?]ûnseejé-ípí gá óewâywówâ-pakhâymâdân, hedî há^{to} wíyá nachuu-í. ³⁵ Hedâho David-di wây-á wéhpée Psalm itaⁿnin diwe Jôesi Tádá gin óetü^aan:

Uví yâ[?]dâaⁱ ayví tú[?] wíñâasijepäkhâymáapi.

³⁶ David-á wí[?]bo iví[?]gedi wí[?]ihí[?]máapi. Iví thaa wa[?] nawówâjíⁱ ihaydi háa Jôesi Tádâdí óetü^aan waa iví t'owagiⁱ i^oan, ihaydâhá[?] nachuu, hedî iví pâadé kâ^qâaⁱin ovâykâh[?]kw'âdi iwebâ óekhâ[?]k'û, hedîho iví tú[?]ho ûnsije. ³⁷ Hewânbo Jesus-ví tú[?]-á wí[?]ûnsijepí, i-á i^o Jôesi Tádâdfí óewâywówápaⁱ namuu.

³⁸⁻³⁹ “Tí^uuwin páadéⁱin, naa oda[?] ikapóewiⁱin náⁱ in nää wâytuhkankhâymáaⁱin: Háa Jesus i^oannin namuudi unbí t'aywó^dí wovây^owóejé-í. Tobá i^p tsontun Moses itaⁿnandí bîn'a^ginnamidí úvâkhâjde wânbo^o, há^{to} unbí t'aywó^dí wovâyjâa^{amí}, hewânbo Jesus-ví^pieye úwâyundeadâho wovâyjâa^{amí}-âkun. ⁴⁰ Nää undâ bi[?]âyîngiⁱan hedâho náⁱ in Jôesi Tádâví hí^h iví tukhe^{min} dâytaⁿnannin wí[?]ûnpúuwípídi:

⁴¹ Un ftúⁱin naví hi[?] wíðînchä[?]muupíⁱ in bít'ðeyan.

Unbí thaa eeje wí hääwí wâyupíwó^dí namuuⁱ hânho hayⁱ namuudi naa dâykhâymáa,
hedî wí[?]úwâyuhâymáapí tobá wí to^wídî wovâythayjo wânbo^o.

Hedîho wovâyhâymáa^{amí}, hewânbo wí[?]úwâyäyú-ípí, hedâho íchuuwí.”

⁴² Paul ihí**’**bowa, hedí i-ádí Barnabas-ádí i⁷ Hudíyoví méesate iwedí dapeemän dihaydi in t’owa dida²ji⁷ owáy wiyá kaykhanwóá thaa ná³i hääqwi dit’oe i⁷gedibá shánkí ovâyhée⁴amí⁵in, ⁴³ hedí dínwé⁶gek’ewe⁷ dihaydi, báyékí in t’owa Paul-ádí Barnabas-ádí dimää, hedí in wíjedi ovâytumakhe⁸an Jöesi Tádáví sígísehkanä iwe dívíwâyuhûuwídí. Wáy wén ná⁹in t’owa-á Hudíyo dimuu, wây-á wêndá Hudíyo dimuupí wânbo in Hudíyoví khuubá dâyhon.

⁴⁴ Wíyá jâadi i⁷ kaykhanwóá thaa naná⁷ diwe, t’ähkí waa in bú⁷win t’owa dívíwé⁷ge⁹an ná³i Jöesi Tádáví tun Paul-ádí Barnabas-ádí dânt’oe⁷odi dit’oe-ídí. ⁴⁵ In Hudíyoví p’o⁶dédf⁷indi ná⁹in báyékí t’owa in wíjeví⁷piye dimändi ovâymû⁷ ihaydi, ívíwo dithúupóe, hedí ovâytumáá Paul-ví hí⁷-á ta⁷gen wi⁷ûnmuuupí, hedá ivi⁷gedá híwóhpí dívihée⁷an. ⁴⁶ Hebo Paul-ádí Barnabas-ádí khunwôeda⁷ginpídf⁷bo⁷ ovâyhée⁷an. Ginnâñ datú: “Nakhây⁷ä⁷ Jöesi Tádáví hí⁷ un Hudíyo páadé wâyt’oe⁷amí⁵in, hedího han än⁷an. Hebo bînjoegi⁷andi úvíkeejo⁷ undá in wówátsi nahández⁷in bînkáyí⁷in wi⁷ímuupi⁷in, hedâñho nää na⁷indi wâyjoekankhâymáá, hedá in Hudíyo dimuupi⁷inbí⁷piye gamän, ⁴⁷ gá Nanbí Sedó Jöesi Tádádí ivi ta⁷nin diwe na⁷in ginnâñ dítú⁷andân:

Naadi q⁷ wide⁷man wí ko waagj⁷bá unmúunidí,

in Hudíyo dimuupi⁷inbí⁷piye unmú-ídí,

in t’owa t’ähkí nää oepáa k⁷aydi hádf⁷í ovây⁷aywoen⁷in ovâytu⁷äamidí.”

⁴⁸ In Hudíyo dimuupi⁷in iwebá diji⁷in ná³i hi⁷ dit’oeđi hâñho dihíhchanpóe, hedí ditú, “Nanbí Sedó Jöesi Tádáví hí⁷ híwó⁷di ûnmuu.” Hedí t’ähkí in to⁷wén Jöesi Tádádí ovâyde⁷mannin ná⁹in wówátsi nahández⁷in dâykáyjídí ivi⁷piye dívíwây.

⁴⁹ Hedí shánkí wânbo t’owa i⁷ nange t’ähkí dikw’o⁷nin Nanbí Sedó Jöesi Tádáví tun dit’oemän. ⁵⁰ Hewânbo in Hudíyodi in bú⁷win kwiyä⁷ kodit’owa dimuu⁷in Jöesi Tádá öe⁷a⁷ginnin ovâyt’e⁷ya⁷nan, hedá in senä⁷ kw’âye⁷in dimuu⁷in wâ⁷, hedího nää⁷indá Paul-á Barnabas-á ovânjänäkí⁷an hedá inbí nan diwedí ovânkhehpiye. ⁵¹ Hedího inbí anto iwedí dânnä⁷jeepídi in t’owa ovâykeeyämídí kodí wi⁷díví⁷anpí⁷in, hedâhá⁷ nää⁷wêe bú⁷ Iconium eepiye damää. ⁵² Hedí in Antioch bú⁷ dithaa⁷in Jesus-ví⁷piye dívíwâyunde⁷in hâñho dihíhchanpóe, hedá pín ta⁷gedá i⁷ Yä⁷dâa⁷i P’oewaqhâq-á dâymáá.

14

Paul-ádí Barnabas-ádí Jöesi Tádáví tun oe Iconium bú⁷ ovâyt’oe⁷?

¹Hää Paul-á Barnabas-á oe Antioch dânpóe waabá oe Iconium wâ⁷ dânpóe. I⁷ Hudíyoví méesate⁷ay ee dats’ü, hedí hâñho híwó ovâyhée⁷andi báyékí t’owa Hudíyo dimuu⁷indá Hudíyo dimuupi⁷indá Jesus-ví⁷piye dívíwây. ²Hewânbo wén Hudíyo inbí hí⁷ dívíwâyunde⁷indá wây-á Hudíyo dimuupi⁷in ovâyt’e⁷ya⁷nan, hedího nää⁷in Hudíyo dimuupi⁷in in Jesus-ví⁷piye dívíwâyunde⁷inbí⁷piye hää dichäq. ³Hebo Paul-á Barnabas-á híwó hay jâadi iwebó dânwóy⁷, hedí khunwôeda⁷ginpídf⁷bo Nanbí Sedó Jesus-ví⁷gedi dânh⁷mää. Hedí i⁷dá ovânkaymägi pínnán t’oe dâñamíidí, hedâñho in t’owa ovâykeeyämídí i⁷ hí⁷ iví sígísehkanä ûnmuu i⁷gedá ta⁷gen namuu⁷in. ⁴Hebo in t’owa i⁷ bú⁷windá dit’oeđi handá⁷ wídi⁷ánshaamuupí. Wêndá in Hudíyo-ádí dipóe, wêndá in wíje Jesus-ví⁷t’öekhuwa⁷indádá.

⁵Hedího wén Hudíyo-ádí wén Hudíyo dimuupi⁷indádá in bú⁷win p’o⁶dédf⁷in wóegé díví⁷ánshaamägi ovânwâ⁷amíidí hedá ovânk’usäqyú-ídá. ⁶⁷Hebo hää ovânkâhymáá⁷in Paul-á Barnabas-á dânhanginpóe, hedího oe Lycaonia nangepiye dajän, hedí wíje bú⁷ Lystra-á Derbe-á iwe hedá i⁷ge t’ähká Jöesi Tádáví híwó⁷di tun in t’owa ovâyt’oe⁷óekanhon.

Paul oe Lystra bú⁷ óek’usäyú

⁸Nää⁷ bú⁷ Lystra iwe wí sen natsi⁷dee⁷ipí⁷ na⁷án. Na⁷aypuqyädibo hä⁷bi namuu, hedího wâymûu wânbo wi⁷ijiyépí. ⁹Paul ihí⁷máadí nää⁷ sendá natl’öeyannän. Paul-dá ta⁷gebo öemû⁷di ûnhanginnä⁷ sen in wâyû ûnhehkhâapúuwídí imää⁷in, ¹⁰hedího kaygi öetu⁷an, “Óta⁷gewínú.” Hedí i⁷ sen ichänuwínudí natsi⁷dee.

¹¹ In báyékí t'owa iwe diji⁷in háá Paul i⁷annin dâymû⁷di di⁷ande wén wíje inbí jôesí damuu⁷in, hedihó kaygi ditú inbí tundi, “Wén jôesi damuu⁷in makówádí nanbí⁷wepiye dawân hedí na⁷in t'owa waaginbá dapaa.” ¹² Ditú Barnabas-á Zeus-ân namuu, hedí Paul-á Hermes gân óekháyá⁷, gá Paul shánkí ihí⁷máadán. * ¹³ Wí méesate hay⁷i oe bú⁷dí já⁷wé nakl'oe, iwe in t'owa Zeus dây⁷a⁷ginmä⁷. I⁷ méesate wiowha⁷ wén töedo-á hedá pójí ophídé⁷i-á i⁷bú⁷ tehpaa phódi iwe piye imaa, hedí i-ádí in t'owa-ádí in töedo dâyt'ahqánu⁷f⁷in dida⁷ ovân⁷a⁷ginmâänídí.

¹⁴ Hebo Paul-á Barnabas-á háá in t'owa dívíkháymáa⁷in dânhanginpóe ihaydi inbí k'ewé⁷in to dâñwhée⁷an ovâykeeyamídí háá díví⁷o waa wí⁷ovânhí⁷anpí⁷in, hedá in t'owaví jâa dâñ⁷qáts'údeđi dâñtuwíñu, ¹⁵ “Háadan gin úví⁷o?” Na⁷indá t'owadá⁷ gamuu un waaginbá. Na⁷indá ga⁷qá Jôesi Tádáví híwó⁷di tun wâyt'oe⁷amídí, hedânhó ná⁷i hâjâwí nachâ⁷muupí⁷ úví⁷o? bínjoe⁷amídí, hedá i⁷ nawówájí⁷i Jôesiví⁷piye úvíwâjyú-ídá. I-âñ makówá-á nandá máap'oe-á hedá hâjâwí t'âhkí eeje nakw'oe⁷di-á ikhíjé. ¹⁶ Hedi tobá hán⁷oebo nää puwahay wáyjé t'âhkí⁷in t'owa háá díví⁷amí⁷in dida⁷ waa Jôesi Tádádí ovâykanmági wânbo⁷, ¹⁷ thay⁷eedi ovâykeeyan háawi i⁷ namuu⁷in hânhó híwó ovây⁷andi. I⁷dâñ in kwan makówádí wovâyjemu, i⁷dibá hâjâwí i⁷ nan diwedí napaa⁷i wovâypaye. I⁷dâñ koegei⁷ wovâymä⁷ hedá wíyá hâjâwí unbí pí⁷nâ⁷ wovâyhíchannamígí⁷-á, gin Paul-di ovâytu⁷an. ¹⁸ Hebo tobá t'âhkí ná⁷i ovâytumáa wânbo⁷, báyékí t'oe dânpóe in t'owa ovâywóyí⁷nídí in töedo wídat'ahqánu⁷-ípídí in ovân⁷a⁷ginmâänídí.

¹⁹ Ihaydibá wén Hudíyo Antioch bú⁷win hedá Iconium bú⁷windá dipówá, hedí Paul-á Barnabas-á ovântunsúumáadí in Lystra-win t'owa háá ná⁷in dipówá⁷in ditú waagida⁷ dívíwâyú. Hedihó Paul óek'usáyú hedí óehay gin dichanpóedí ee bú⁷dí já⁷wepiye óewhaapiye. ²⁰ Hewânbo wén Jesus-ví⁷piye dívíwâyundé⁷in Paul-ví⁷wepiye di⁷qá, hedí wa⁷di iví⁷ge dibûuwí dihaydi iwíñu, hedá wíyá i⁷bú⁷ iwebá nawáyts'ú. Wíyá thâwândá i-ádí Barnabas-áqí oe Derbe bú⁷piye damää.

Paul-á Barnabas-á oe Antioch bú⁷piye dawáymää

²¹ Oe Derbe bú⁷ Jôesi Tádáví híwó⁷di tun ovâyt'oe⁷an, hedí báyékí t'owa Jesus-ví⁷piye dívíwâyú. Ihaydihó oe Lystra-á Iconium-dá i⁷gepiye hedá Pisidia nangewi bú⁷ Antioch-piyá dawáymää. ²² Ná⁷i bú⁷ eeje in Jesus-ví⁷piye dívíwâyundé⁷in ovâykhâge⁷nan shánkí kay⁷indi dívíwâjyú-ídí, hedá dâñtumakhe⁷an ta⁷gendi dívíwâyuhûwi⁷in. Ovâytu⁷an, “T'âhkí na⁷in áyt'oephaadé⁷in gínpúuwí oe makówá gípówápídísbo.” ²³ Hedi t'âhkí i⁷ méesate eeje tsonnin ovâykw'odí, hedâhá⁷ dâñjûusu⁷andá dâñhâqâdá⁷andá t'âhkí in dívíwâyú⁷in ovâytu⁷an, “Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wovâypahûuwí.”

²⁴ Nää-á Pisidia nange i⁷ge daphademää, hedá Pamphylia nange iwá dapówá. ²⁵ Iwe in Perga bú⁷win t'owa Jôesi Tádáví tun ovâyt'oe⁷an, hedá iwedá wíyá wée bú⁷ Attalia-piye damää. ²⁶ Iwedáhá⁷ kophé iwedá i⁷ wée Antioch bú⁷ iwebiye dawáymää. Iwedânhó hán páadédí wâypiye damää hedí damäapídísbo in méesate iwe⁷in t'owadi ovânjûusu⁷an Jôesi Tádáví sígísehkanädi ovân⁷áyîngi⁷amídí, iví t'oe dâñ⁷amídí. Hedi nää-á inbí t'oe-á dâñbowadí dawáy⁷qá.

²⁷ Oe Antioch dapówá ihaydi t'âhkí in méesate⁷in t'owa ovâywé⁷ge⁷an, hedí ovâytu⁷an háá Jôesi Tádádí ovâykhâge⁷nannin i⁷ t'oe dâñ⁷andi t'âhkí, hedá ovâythayyan háá in Hudíyo dimuupí⁷in wá⁷ Jôesi Tádádí ovâymági⁷in dívíwâjyú-ídí. ²⁸ Báyékí thaas oe Antioch in Jesus-ví⁷piye dívíwâyundé⁷indádí dâñwóyí⁷.

15

Oe Jerusalem in méesate⁷in tsonnin dínwé⁷gepóe

* ^{14:12} In Lycaonia-win t'owa-á in wé⁷gen Greek t'owa waaginbá dimuuđi báyékí jôesi dínkw'ó. I⁷ shánkí p'ó⁷déđí⁷-á “Zeus” gin óekháyánde⁷, hedá wí t'ôekhuwa⁷i-á “Hermes” gân nakhâwá.

¹ Wêñ senä[?] oe Antioch dipówá Judea nange iwedi, hedî indi in Jesus-ví[?]piye dívíwâyun-de[?]in ovâyhâ[?]o. Gin ovâytû[?]an: “In Hudíyo waaginbá ik'ewetaamuupídá Moses natson-póe waa, undá há[?]to[?] oe makówápiye ímú-í.” ² Paul-á Barnabas-á ívíwo wí[?]ovânhf[?]anpí háa in senä[?] dipówá[?]in ditû[?]nin, hedî indadí báyékí dívítuhkannan. Hedîho Paul-á Barnabas-á hedâ wây-á wên Antioch-win senä[?]dá ovâyde[?]mân Jerusalem-piye dimú-ídí, iwe ovâyhée[?]amídí in Jesus-ví t'ôekhuwa[?]indá in méesate[?]in tsonnindadí ná[?]i häëwí napóe l[?]gedi.

³ Hedîho ná[?]in senä[?] Antioch iwedi ovâysandi ná[?]in wíje nange Phoenicia-á Samaria-á l[?]ge diphade. Eeje in Jesus-ví[?]piye dívíwâyunde[?]in ovâytû[?]an häëwí t'ähkí háa in Hudíyo dimuupí[?]in dínpóe[?]in, inbi kхuu dâyjoe[?]andi Jesus-ví[?]piye dívímâgi. Hedî ná[?]i hi[?] dit'oedí hânhô dihíhchanpóe. ‘Jerusalem bú[?] in senä[?] dipówá ihaydi, in méesate[?]in t'owa-ádí in Jesus-ví t'ôekhuwa[?]indadí hedâ in méesate iwe[?]in tsonnindadí in ovâysígihógi. Ihaydiho Paul-ádí Barnabas-ádí ovâytû[?]an t'ähkí i[?] häëwí Jôesi Tâdâdí ovâykhâg[?]nandi díví[?]amídí l[?]gedi.

⁵ Hebo wên Jesus-ví[?]piye dívíwâyunde[?]indá Pharisee t'owa-ân dimuu, hedî dívíwíñudí ginnâñ ditû, “In Hudíyo dimuupí[?]in t'owa-á díñkhây[?]á[?] in Hudíyoví k'ewe taadi ovây-taa[?]amí[?]in, hedâ wá[?] nakhây[?]á[?] ovâytû[?]amí[?]in t'ähkí i[?] tsontun Moses ita[?]nandi[?] dây[?]a[?]ginnamí.” ⁶ Hedîho indadí in Jesus-ví t'ôekhuwa[?]indadí in méesate iwe[?]in tson-nindadí dívíwé[?]ge[?]an ná[?]i häëwí l[?]gedi dívíhée[?]amídí.

⁷ Híwó hayho dívíhée[?]an, ihaydiho Peter iwníñudí ovâytû[?]an, “Tí[?]uwin páadé[?]in, únhanginná háyú hay paayo phade Jôesi Tâdâdí naa díde[?]mannin in Hudíyo dimuupí[?]in dovâyhée[?]amídí iví híwó[?]di tun dit'oé-ídí hedâ i[?]piye dívíwâyayú-ídí. ⁸ Jôesi Tâdâ t'owa t'ähkíví ánshaa únhanginná, hedî ná[?]in dínkeeyan i[?]dá in Hudíyo dimuupí[?]in wá[?] ovâysígihógi[?]in i[?] Yä[?]dâa[?]i P'oeqahâq ovâymâgidi. Na[?]in dímâgi waabá in ovâymâgi. ⁹ Hedâ ikeeyan t'ähkí indadí na[?]indadí handâ[?] dímâa[?]in, gá indi iví hi[?] ônwâyudi i[?]dá inbi t'aywó[?]di inbi pí[?]nádí ovâytâa[?]andân. ¹⁰ Hehâadanho nää un ída[?] Jôesi Tâdâ bîn-t'ayjaa[?]amí[?]in? Undá itsonpoe[?]o in Hudíyo dimuupí[?]in Jesus-ví[?]piye dívíwâyû[?]in wên häëwén kây[?]in díví[?]amí[?]in, hewânbo háa bîntsonmáa[?]indá na[?]in wígíñkodipí iví[?]amídí, nanbí thehtây pahpá[?]in wá[?] wânbo wídînkodipí. Wí häëwí khâa[?] inbi t'ú[?]k'eegi bîn[?]k'úya[?] waagibá úví[?]o. Ha[?]wâa wí[?]úvî[?]amípí. ¹¹ Na[?]indá dívíwâyunde Nanbí Sedó Jesus-ví sígísehkaná ûnmuudibo dîn[?]aywoenidí, hedâ in Hudíyo dimuupí[?]in wá[?] handidibá ovây[?]aywoení.”

¹² Ihaydâhá[?] Barnabas-ádí Paul-ádí ovâyhée[?]an. In t'owa t'ähkí diwé[?]gekw'ó[?]nin hândâ[?] dikwodee ovânt'öeyandedi in wíjedi ovâytumáadí háa Jôesi Tâdâdí ovânhkhâg[?]-nannin t'ämäge[?]i pínnán t'öe dâñ[?]amídí in Hudíyo dimuupí[?]in t'owa-ádí daji[?] ihaydi.

¹³ Dânhî[?]bowa, ihaydâhá[?] James-dá ginnâñ ihée[?]an: “Tí[?]uwin páadé[?]in, nää-á naa-áhâ[?] dînt'öeyan. ¹⁴ Simon Peter-di na[?]in ditû[?]an Jôesi Tâdâdí in Hudíyo dimuupí[?]in t'owa wá[?] ovây[?]ayíngimáa[?]in, hedî handidibá dínkeeyan wên in diwedí ovâyhógi[?]in iví[?]in ûnmúunidí.

¹⁵ In Jôesi Tâdâdí tukhe[?]min hán[?]oebo hanbá ditû, hedî háa Nanbí Sedó Jôesi Tâdâ natû[?]in ginnâñ dâyta[?]nan:

¹⁶⁻¹⁸ ¹⁷ I[?] tsundi David-ví ây iwedi[?]inbi tsonkhuu díñhândí wí tewhá nakanu[?]i waagi[?]inbá dipóe,

hewânbo wây wí thaa naa owây[?]ä[?] hedâ inbi tsonkhuu dovâywâymâäní.

Háa dimú[?]de waagibá dovâywâykwohkâymáa.

Naa han dâykhâymáa hedâhâno t'ähkí in wé[?]gen t'owa dida[?]idí dítaa-í[?]in, häyú in Hudíyo dimuupí[?]in dovâyhógi[?]in naví[?]in dînmúunidí.

Ginho Nanbí Sedó Jôesi natû, i[?]dá hán[?]oe ná[?]i häëwí t'owa ovâyhangin[?]ânnan.”

¹⁹ Hedâ James gin wá[?] natû, “Ná[?]i hi[?] Jôesi Tâdâ natû[?]i namuudi, ginnâñ naa dîn-chapoe[?]o: Wígíñkhây[?]ähpí in Hudíyo dimuupí[?]in Jôesiví[?]piye dívits'anwâyû[?]in âytu[?]amí[?]in háawin kây[?]in dây[?]amídí. ²⁰ Han iví[?]amíví[?]wedi, âytâ[?]namí ginnâñ âytu[?]amídí:

Wídâyk' o'ípí i? koegi? nakoekhâqk'óe?i gá in wé?gen t'owa inbí jôesi dâymâgidân,
 * hedá wiyá to?wíví kwee-ádí hâa sendádí wídlívíwho?kw'öenípí, hedá in animâa
 ovâyk'éwhihânu?inbí píví i? ünp'oe napeepi?á wídlâyk' o'ípí, hedá i? ünp'oe wänbo-á
 wídlâyk' o'ípí. † 21 Gin naa otü? gá ná?i hääwí i?gedi Moses ita?nandân, hedî kaykhanowâa
 thaas waagi Hudíyo méesate eeje báyékí paayo phade waabo ná?in Moses ita?nannin
 t'owa dâytundo?, hedá iví hí?-á t'ähkí bú? nanâ? deeje ônt'öe?o?"

In Hudíyo dimuupi?in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in wén ta?nin ovâysan

22 Hedîho in Jesus-ví t'öekhuwa?indá in méesate?in tsonnindá hedá t'ähkí in wé?
 gen méesate?indá ginnâni ditü, "Wén senä? na?inbí wedibá dimuu?in âyde?mamí, hedî²³
 Antioch-piye âysaaní Paul-á Barnabas-á indâdî." Hedîho Silas-á Judas-á ovânké?, ná?i
 Judas-áho Barsabbas gin wá? nakhâwâ. In méesate?in t'owadí ná?in senä? báyékí ovâñ'a?
 gin. 23 Hedî wén ta?nin indâdî dâyhó? ginnâni nata?muu?in:

"Un Hudíyo ímuupi?in hebo nanbí t?uwin pâadé?in ímuu?in, un oe Antioch bú? hedá
 in nange Syria-á Cilicia-á íthaai?in, na?in Jesus-ví t'öekhuwa?indá hedá in méesate?in
 tsonnindá unbí t?uwin pâadé?in gimu?indí wâysengitumâa. 24 Na?in gínhanginpóe
 wén t'owa náwedi dimää?indi pihâawi hääwí wovâytu?annin, hedîho inbí hí? dímuudi
 wí?únhangiinâhpí hâa úví?amí?in, hedâ t'ähkí únbéedee. Hebo na?indá hæ?in t'owa
 wí?âytu?anpí ha?wâa dívi?amí?in. 25-26 Hedâhóno ívíwé?ge?an hedî âywéhpêe?andi gitú híwó
 namúuni?in Paul-á Barnabas-á unbí?piye wâysaanidí. Indá senä? âysigí?in damuu, hedâ
 dakhâymuu inbí wówâtsi Nanbí Sedó Jesus Christ-gí? dänmâänidí. Hedâ wá? gitú híwó
 namúuni?in wây-á wén senä? âyde?mamidí indâdî damú-ídî, 27 hedîho Judas-á Silas-á
 âysan. Hâa ná?in ta?nin diwe âyta?nan waa indibo hanbâ wovâytuhkankhâymâa. 28-29 I?
 Yä?dâa?i P'oewaqhâa? natû híwó wínamuupi?in wí hääwí kây?i wâytu?amidí úví?amidí
 hedâ na?in wá? hanbâ gichâa. Hebo ná?i hí?-áho únkhây?ä? bîn?a?ginnamí?in: Wívin?k' o'ípí
 i? koegi? in wé?gen t'owa inbí jôesi dâymâgi?i?, hedâ wívin?ünp'oe k' o'ípí, hedâ in animâa
 ovâyk'éwhihânu?inbí píví i? ünp'oe napeepi? wívin?k' o'ípí, hedâ wiyá to?wíví kwee-ádí hâa
 sendâdî wí?uvíwho?kw'öenípí. Ná?i hääwí wí?uví?anpídî híwó únpúuwí. Sndgidiho?."

30 Hedîho Judas-á Silas-á Barnabas-á hada Paul-á Antioch-piye ovâysan. Dipowá ihaydi
 in méesate?in t'owa t'ähkí ovâywé?ge?an hedî in ta?nin ovâymâgi. 31 In t'owa dâytunnan
 dihaydi hâhno dihshchampóe in híwó?nin tumakhe dit'oeđi.

32 Judas-ádî Silas-ádî Jôesi Tâdâvî tukhe?min damuuudi in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in
 báyékí ovâyhée?andi ovâytu?an kwee waa sen waa di?âanidí, hedî inbí hí?dî ovâykhâge?-
 nan shánkí kay?indi dívíwâjäyú-ídî. 33-34 Ihay hâyú thaa iwe da?âan, ihaydâhá? datû
 Jerusalem-piye dawâymú-í?in, iweditâho pâadé ovânpunjôn. In Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in
 Antioch-?in dimuu?indí ovântu?an, "Jôesi Tâdâdî wovâñ?âyîngihâuwí hää? p'oeđe
 damândi," hedî damâä.

35 Hebo Paul-á Barnabas-ádî oe Antioch-bo dänwóyi?. Eewâñ indâ hedâ báyékí wây-á
 dikw'ó?nindâdî Nanbí Sedó Jôesi Tâdâvî hí? in t'owa ovâyt'oe?o?.

Paul-ádî Barnabas-ádî dänwije

36 Wí hâyú thaa naphade ihaydi Paul-di Barnabas óetu?an, "Jaho gawâymú-í t'ähkí
 bú? eeje, hää? Nanbí Sedó Jôesi Tâdâvî tun ántunphade eeje, hedâ hæ?in méesate?in
 t?uwin pâadé?in ánmúuni, gânhanginpúuwidí tigú híwó?gí dimân." 37 Barnabas-á nada?

* 15:20 15:20 In Hudíyo dimuupi?in t'owa-á dâyhääwíkhâjé inbí jôesi dínmúuni?dî, hedî
 koegi?ádî wiyá hääwí-ádî ná?i jôesivi?piye dâyhúja? dây?a?ginmâänidí, hedâhâ? i? koegi?bá
 dâyk'ch'âade? in t'owa dâyk' o'ídî. In Hudíyo dichanpoe?o ná?i koegi? dâyk'oeđá, in
 wé?gen t'owaví jôesi dây?a?ginmâ? waagibá dívi?amí. † 15:20 In Hudíyo dínlkhâqk'óe ná?i píví
 na?ünp'oepeepi? dâyk' o'ídî, hedîho in Jesus-ví t'öekhuwa?in wídida?pí in Hudíyo dimuu?in
 gi?bi píví dâyk' o'í?in in Hudíyo dimuu?in wí?ovâyhâachannamípídî.

John Mark indádfbá dânhúuwí⁷in. ³⁸ Hebo Paul-á wínahíjepí. Ilhe⁷jiidida⁷ natú⁷ Mark-á indádí wíðânhûuwípí, gá oe Pamphylia nange diji⁷ ihaydi ovânjoe⁷andân, hedi iwe Mark wiyá wínada⁷pí indádí in t'oe i⁷amí⁷in. ³⁹ Hedi ívíwo däntuhkannandi dänwije. Barnabas-di Mark óké⁷i-ádí damú-ídí, hedi kophé iwedi oe Cyprus-piye damää. Hewänbo Paul-dá Silas-á oede⁷man. ⁴⁰ In Jesus-ví⁷piye dívíwäyunde⁷in dívíjûusu⁷an Jöesi Tádádí ovânsígí⁷áyînhûuwí⁷in, hedi damää. ⁴¹ In nange Syria-á Cilicia-á i⁷ge damää, hedi in méesate⁷in t'owa ovâykha⁷ge⁷nan shánkí kay⁷indi dívíwäyäyú-ídí.

16

Paul-ádí Silas-ádí Timothy namää ovânkha⁷ge⁷namídí

¹ Cilicia nange iwedi Paul-á Silas-á ná⁷i bú⁷ Derbe-piye damää, hedá wiyá bú⁷ Lystra-á. Iwe wí sen Timothy gin nakhwá⁷i⁷ nathaa, i-á Jesus-ví⁷piye iwäyunde⁷in namuu. Iví jíyá Hudíyo-ân ûnmuu, hedi i⁷ wá⁷ Jesus-ví⁷piye iwäyü, hebo iví tâdá-á Greek-ân ûnmuu. ²In Jesus-ví⁷piye dívíwäyunde⁷in oe Lystra-á Iconium-dá dithaa⁷in ditú⁷ Timothy-á híwó⁷di sen namuu⁷in. ³Paul nada⁷ Timothy-di ovânyuuhûuwí⁷in, hewänbo páadé óeho⁷ i⁷ Hudíyoví k⁷ewe taadi óetaa⁷amídí, gá ee dimán ni⁷ge báyékí Hudíyo dithaadân, hedi indá t'ähkí dñhanginná Timothy-ví tâdá Greek ûnmuu⁷in. ⁴Iwáy bú⁷ iwéngé dimán dihaydi in méesate⁷in t'owa ovâyhangin⁷annan háa in Jesus-ví t'ôekhuwa⁷indá hedá in méesate⁷in tsonnindá oe Jerusalem ditú⁷in, hedá ovâytu⁷an ná⁷i hi⁷ dây⁷a⁷ginnamí⁷in. ⁵Hedi in méesate⁷in t'owa shánkí kay⁷indi dívíwäyü, hedá shánkí wänbo t'owa-á dívíwäyuhon.

Háa Paul oe Troas imú⁷in

⁶Oe Asia i⁷ Yá⁷dâa⁷i⁷ P'oewaqhâadí Jöesi Tádáví hi⁷ i⁷gedi wi⁷ovâyhí⁷mágípí, hedáho in nange Phrygia-á Galatia-á i⁷ge diphade. ⁷Oe Mysia nange nantaa dipówá ihaydi ná⁷i nange Bythinia ditsudedá⁷, hewänbo i⁷ Yá⁷dâa⁷i⁷ P'oewaqhâadí ovâykha⁷an. ⁸Hedáho Mysia nange i⁷ge wá⁷ daphade, hedi Troas bú⁷ iwá dapówá.

⁹I⁷ khun Paul wí hääwí⁷ ûnkeepoedí imú⁷ waagibá⁷ ûnpóe. Wí sen Macedonia-wí iví páadépiye nawindi kay⁷indi óeda⁷máa, "Nää Macedonia-piye ókä⁷ve na⁷in díkhäge⁷namídí." ¹⁰Hedi Paul ná⁷i ûnkeepoé i⁷gedi dítú⁷an dihaydi wesebo na⁷in ívíkhâ⁷an Macedonia-piye gimú-ídí, gínhanginnândi ta⁷gendi Jöesi Tâdá nada⁷ iví híwó⁷di tun in t'owa iwe⁷in âyt'ôe⁷amí⁷in. *

Oe Philippi bú⁷ Lydia-á Jesus-ví⁷piye iwäyü

¹¹Troas-di kophé iwedi gimäädi i⁷ p'ojâadí Samothrace-piye gipówá, hedá wiyá thâwândá iwedáhá⁷ ná⁷i bú⁷ Neapolis-piýa gimää. ¹²Iwe i⁷ kophé iwedi giwá, hedi nangedibo oe Philippi-piye gimää. Philippi-á hay⁷i bú⁷ namuu Macedonia nange iwe, hedi báyékí Rome-⁷in t'owa iwe dithaa. Háyü thaah iwebo ívíwóyí⁷.

¹³I⁷ kaykhanwówá thaah-á i⁷ bú⁷ tehpaa phôdi já⁷wépiye gipee, ihaydáhá⁷ p'o⁷k'áygépiyá gimää, gá gichanpóedân in Hudíyo t'owa iwepiye dimää⁷xi⁷ dívíjûusu⁷amídí. Iwá wén kwíyä⁷ diwé⁷gekwíló, hedi nange ívíkwílódidi áyhée⁷an. ¹⁴Wí kwee in diwedí nakhwá⁷ Lydia gin. I-á Thyatira bú⁷wi-ân namuu, hedi i⁷ aa p'í tsáawá⁷i⁷ ívíwo nachä⁷muu⁷i kühcha⁷i namuu. I⁷dá Jöesi Tâdá óe⁷a⁷ginmä⁷, hedi Paul-ví hi⁷ ônt'óeyandedi Nanbí Sedó Jöesidi óekhäge⁷nan háa natú⁷in isigikáyjídí. ¹⁵Lydia-á hedá iví k'aygi⁷indá dívíwäyüdi ovâyp'ó⁷p'oe⁷an. Ihaydiho i⁷di na⁷in ditú⁷an, "Nää-á únhanginpóe naa ta⁷gendi Nanbí Sedóví⁷piye dáywäyunde⁷in. Hedáho naví tewhá eepiye bíkä⁷ve, hedi iwebo úvíwóyí⁷ní." Hânhó kay⁷indi dítumáadího gimää.

Paul-á Silas-á ovânpansóge

¹⁶Wí thaah ee dívíjûusu⁷o⁷ ipiye gimän dihaydi, wí a⁷yúdí díjaj. Ná⁷i a⁷yú-á wén t'owadi óekumä, hedi wí yá⁷dâapí⁷ p'oewaqhâadí óemää. Ná⁷i p'oewaqhâadí hää⁷ t'ähkí

* 16:10 Luke nää indádí naji⁷, i⁷ to ná⁷i hääwí ita⁷nandi⁷.

hi? óetu?o? natúunídí háká t'owa dínpuwagf'o?in. Iví tsonnin háyú-anho dâychä?hónde? i? i?o?i?di. ¹⁷ Hedi Paul-á na?indá i? a?yú gínwóeji?di ituwíñunde? ginnán: "Ná?in senä?dá Jôesigi? dívít'ðemáa, i-á i? shánki kw'ayewi namuu. Indá wovâytu?âqamí hâdídí wovây?ay-woen?in." ¹⁸ Háyú thaa ginho i?o? Paul nat'ayjaapóe píhay, hedího ibéedí i? yä?dâapi? p'oewaahâa óetu?an, "Jesus Christ-di naa dímk'û? wíjönenídí, hâ?i a?yúvi?wedi ópeeve." Hedi i? p'oewäqahâa wesebo ûnpee.

¹⁹ I? a?yúví tsonnin dínhanginná i? a?yúdí wíyá wi?ovâychä?t'an khâymáap?in, hedího indi Paul-á Silas-á ovânyä?di ovânkohóhkay'an i? bú?win p'ó?déd?in dikw'ó? diwepiye i? bú? pingé, ²⁰ hedá ovâytu?an, "Ná?in Hudíyo senä?dá narbí bú? iwe in t'owa ovâyt'e?ya?do?.

²¹ Indá inbí kхuu narbí t'owa ovâyhä?o?, hedí na?in gínhâqk'óe ná?in kхuu âykâjí?in háy?a?ginnam?in, na?indá Rome t'owa gimuudi.

²² Hedího in wé?gen t'owa iwe diji?indi Paul-á Silas-á ovânyä?, hedí in bú?win tsonnindi inbí aa ovânhwéé?an, hedí ditsonpóe ovânhwâqñi?in. ²³ Bâyekí ovânhwâdí ihaydâh? ovânpansóge, hedí i? pan tewhá áyí?di óetu?an híwó ovâñ?áyîngi?qamí?in. ²⁴ Gin óetu?an dihaydi i?dá pan tewhá pingé ovânsóge, hedí ovânpó?t'âqk'û?.

²⁵ Khun pinudi hâddí Paul-á Silas-á dânjâusu?o? hedá dânkha?wo? Jôesi Tâdâ? óekü?-daa?qamídí. In wé?gen pan dikw'ó?nindi ovânt'ðeyande?. ²⁶ Ihaydi tsíkhagipí i? nan hânhó na?a?yäpóe, hedí i? pan tewhá tepú wânbo na?a?yäpóe. Wesebo i? pan tewhá phódi nakhuudee, hedí i? kadéna in pan ovâywhi?kw'ódi?i? dínlhusuudee, ²⁷ i? pan tewhá áyí?di najósa?wo hedí i? pan tewhá phódi nakhu?undi imû?, hedího na?an t'âhkí in pan dishavepee?in, hedího iví tsijó phâ? iwhahkë? hedí ipikhe?khâymáawân. ²⁸ Hebo Paul ituwíñu, "Wí?bo wíwiwa?qamípi. Na?indá t'âhkí wa?di náäbo gikw'ôn."

²⁹ I? pan tewhá áyí?didi wí to?wí óetu?an, "Wêñ phakó dînmá?", hedí ônmaadi i? pan tewhá ee iwânts'lúde. Hânhó nathâth?poe?o nakhunwôeda?di, hedí wesebo Paul-ádí Silas-ádí inbí páadépiye idége?disóge. ³⁰ Hedí iwíñudí oe ja?wépiye ovânpíye hedí ovântu?an, "Naví sedó?in, hânnan dáy?amí naa dîn?aywoenídí?" ³¹ Indi óetu?an, "Narbí Sedó Jesus-vi?piye bíwâyú, u?ádí uví k'aygi?indâdí, handidâhno wovây?aywoení."

³² Hedi Paul-ádí Silas-ádí Nanbí Sedó Jôesi Tâdâví hí? i? pan áyí?di-á hedá t'âhkí iví k'aygi?indá ovâytu?an, ³³ hedí wesebo i? khun i? pan áyí?didi ovânhó? ovâñ?owéeda?ídí ee datsa?an deeje, hedá wesebo-á i-á hedá in wé?gen iví k'aygi?indá ovâyp'ó?p'oe?an. ³⁴ Hedâh? Paul-á Silas-ádí iví tewhá eepiye ovânpíye hedá ovânhuujôn. I-á iví k'aygi?indá t'âhkí ívíwo dihlhchampóe, nää-áho Jôesi Tâdâví?piye dífvíwâyudi.

³⁵ Wíyá thâwâñ hédéndí in bú?win tsonnindi wén áyí?nin senä? ovâysan i? pan áyí?di óetu?âamídí Paul-á Silas-á ovânmá?p'âqâd-i?in. ³⁶ I? pan áyí?didi Paul óetu?an, "In bú?win tsonnindi naa dítu?an wânmá?p'âqâd-i?in. Nää-áho damú-í. Jôesi Tâdâhó wovâñ?áyîngi-hûuwí." ³⁷ Hebo Paul-dá in áyí?nin senä? dipówâ?in ovâytu?an, "Tobá wí t'aywó?di wídnshaapí wânbo?, hedá tobá oe Rome gâñkhâwâta?k'óe wânbo?, in bú?win tsonnin ditsonpóe na?in díwhâqñi?in in t'owa t'âhkí dímúuní iwe, hedâh? dípansóge. Hedá nää-á kaadibo wâypiye dísaañi?in dida?". Hebo há?to han dí?amí. Ja? ovâytu?an náwe wí?bo di?qâ?i hedí indâñ dípeemâäní."

³⁸ Hedího in áyí?nin senä?di in bú?win tsonnin ovâyt'õe?an háká Paul natú?in. In wíje Rome-?in damuu?in in tsonnin dínhanginpóe ihaydi hânhó dikhunwôeda?póe, ³⁹ hedího i? pan tewhá eepiye dimää hedí kay?indi ovântu?an, "Dîn?owójé undi." Hedâh? iwedi ovânpíye hedí ovândaa?an i? bú?dí dapee-i?in. ⁴⁰ Hedího pan tewhá eedi dapeedi Lydia-vi?piye damää. Iwe in Jesus-vi?piye dífvíwâyunde?in ovâykweewaañenwaat?andi ee bú?dí dapee.

Oe Thessalonica bú? Paul-á iví k'ema?indá ovâyt'ôephadekannan

¹Paul-á Silas-á ná?in wíje bú? Amphipolis-á Apollonia-á i?ge daphade, ihaydáhá? Thessalonica bú? dapówá. Iwe wí Hudíyoví méesate?ay dínk'oe. ²Hedi Paul i? Hudíyoví méesate eepiye namää, ihaydá? i?o waabá wáhää namää wänbo?. Eewá poje jäädi kaykhanówá thaa eeje Jöesi Tádáví ta?nin ovâytundo?, hedí i-ádí indádí dívihée?an itunnan ni?gedi.

³Háa Jöesi Tádáví ta?nin natunda?in ovâythayyan, hedá ovâykeeyan ná?in ta?nin ta?gendi natü?nin i? to?wí Jöesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí it'ôephadekhâymáadáhá? nachuwagi?o, hebo wíyá nawýywówápuwagi?o. Hedá ovâytü?an wá?, “Ná?i Jesus, iv?gedi naadi wâytumáa?i?, i-ân i? namuu Jöesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí.” ⁴Wén Hudíyo iwe diji?indá hedá báyékí Hudíyo dimuupi?in Jöesi Tádá dây?a?ginmä?indá, hedá báyékí p'ó?dédí?in kwiyä? wá?, indá dívíwâyú ta?gen namuu?in háa Paul natü?nin, hedí Paul-ádí Silas-ádí dívíwón.

⁵Hewänbo in wé?gen Hudíyo-á dithúupóe báyékí t'owa dívíwâyüdi, hedího wén senä? dichä?muup?in häädi waa ee bú? pingé dívíkwínumáa?in ovâyhógidáhá? báyékí wâyá t'owa ovâywé?ge?an, hedí ovâyt'e?ya?nandi ee bú? tähkí dínwânpitü. Ihaydáhá? in Hudíyo-ádí in senä?dádí wí sen Jason gin nakhâwá?iví tewhá eepiye dimää, i-á Jesus-ví?piye iwâyunde?i namuu, hedí in phödi ônthâamí?in dívíkhääde?. Paul-á Silas-á ovântu?wämáa oe já?wé ovânppeeyé-ídí in t'owaví päädepiye. ⁶Hebo in wíje wí?ovânschaapí, hedího in senä?di ovâypiye Jason-dá hedá in wé?gen Jesus-ví?piye dívíwâyunde?indádí. Khóhkaydi in bú? tsonninbi?piye ovâyho?, hedí dívítuwíñundedi ditü?, “Ná?in senä?di wáhää dimää wänbo t'owa ovâyt'e?ya?do?, hedí nää-á nääwá dipówá. ⁷Hedi ná?i Jason-dá ovâysígihógi. T'ähkí ná?in t'owa i? tsondi Caesar-ví tsontun dây?a?ginhánunde?. Ditü? wí to?wí Jesus gin nakhâwá?i? i? kodí tsondi namuu.” ⁸Hedího in t'owa t'ähkí hedá in bú?win tsonnindá dit'oe ihaydi dit'ayyaapóe. ⁹Ihaydiho in tsonnindi Jason-dá in i-ádí diji?indádí ovâychä?wá?âakannan ovâyma?p'âädi-ídí.

Oe Berea bú? báyékí t'owa Jesus-ví?piye dívíwâyü

¹⁰Wesebo i? khun in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?indi Paul-á Barnabas-á wíyá bú?piye ovânsan, Berea gin dâytü?o?i?. Iwe dapówá ihaydi i? Hudíyoví méesate?ay eepiye damäá.

¹¹In t'owa iwe?indá in Thessalonica-wirbí shánkí dikhâymuu ovânt'ôeyaanidí. Háa datü? in dit'ôeyanda?, hedí thamuwaagi Jöesi Tádáví ta?nin dâytundo? dínhanginpúuwídí tigúba háa ovâytü?an waa ta?gen namuu?in. ¹²Báyékí t'owa inbí hí? ovânwâyü, in diwedí wén p'ó?dédí?in Greek senä?dá kwiyä?dá diji?.

¹³Hewänbo wén Thessalonica-win Hudíyo dínhanginpóe Paul-dá Jöesi Tádáví hí? oe Berea wá? ovâyt'ôe?o?, hedího iweipiye dimäädi báyékí t'owa hânhó ovâyt'e?ya?nan.

¹⁴Wesebo in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?indi Paul oe mâap'oe k'âygépiye óesan, hebo Silas-á Timothy-á Berea-bo dänwóyí?. ¹⁵Wén t'owa-ádí Paul namää, hedí indi Athens bú?piye óeho?. Iwe i?di ovâytü?an oe Berea-piye diwâymu-f'in, Silas-á Timothy-ádí ovântü?âqamídí häädi dânkodi ihaydi iv?piye da?qä-f'in. Hedího han dívi?an.

Paul-di in Athens-?in t'owa ovâyhée?an

¹⁶Wa?di Paul-di Silas-á Timothy-á oe Athens ovântsíkha?máadíbo kodí wíñachanpóepí imündedi báyékí häwí dínk'wó?di? in t'owa dâykijédi inbí jöesi dínmuu waa dâychaq?i?.

¹⁷Hedího in Hudíyoví méesate?ay ee báyékí ovâyhée?an Hudíyo-á Hudíyo dimuupi?indá, to?wén Jöesi Tádá dây?a?ginmä?in. Hedá wá? thamuwa-á bú? pingé dâylhäwíkú?ch'aade? iwe in to?wén diphademännindá ovâyhée?o?.

¹⁸ Hedá wêndá senä? wá? iwe diji?, indá in Epicurean t'owa-á Stoic t'owa-á inbí hâhkán dínmuu?in dívihá?o?. * Ná?in senä? Paul-ádí dívítuhkandođi wén ditsikapóe, “Hânnan ná?i hâhsö?yó natunji?” Hedá wêndá ditú, “Hâdéewáy pi?wén t'owaví jôesiví?gedi ihí?máa.” Gin ditú? gá Paul-di Jesus-ví?gedi ovâyt'oe?odâñ, hedí ovâytumáa nachuu?in hedá nawáywówápóe?indá.

¹⁹ Hediho in tunjowa?ví?piye óeho?, ee okú eedi Areopagus gin dâytu?o?i?, hedí óetu?an, “Na?indá gihangin?ânda? ná?i ts'qâbí? hâqwí i?gedi u?di t'owa ovâyhá?o?i?. Ti na?in dít'oe?amí i?gedi? ²⁰ Bâyékí hâqwí náwe bihée?andi wémûu wânbo wígit'oe?pí, hedâñho hâa natunda?in gínhanginnâan?in gida?.” ²¹ (In Athens-windâñ hedá in já?wé?in t'owa iwe dithaa?indâñ hâqâdi wânbo t'âhkí hâqwí wânbo ts'qâbí? namuu i?gedidá? dívihí?máa hedá dit'oe?o. Hedâñkun han óetu?an Paul.)

²² Hediho Paul in tunjowa?ví páadépiye iwínu? hedí ovâytu?an, “Un Athens?in t'owa, naađi wâymûnde? un bâyékí únâqâwíkw'ó?nin bîn?a?ginmâ?in. ²³ Unbí bú? i?ge ojidi wâyjé unbí jôesi bîn?a?ginmâ?i dómû?, hedá wá? wí antâa-á dómû?, iwe bînhâqâwíkw'ó?i? bîn?a?ginmâ?igí?, hedí eedi gin nata?muu: Wí jôesig? ná?i antâa âypaa, tobá i? âytaapí wânbo?.” Ná?i madi bîn?a?ginmâ? tobá bîntaapí wânbo?, hedího nää-á iví?gedá naadá wâyt'ôekankhâymáa. ²⁴ “I-á Jôesi Tâdá namuu, i-á ná?i nan oepâa-á hedá i? hâqwí t'âhkí iwe nakw'ó?di-á ikhijé, hedí i-á oe makowá-á nää nangá shânkí natsonji?. Hedâñkun i? méesate t'owa dâyk'ódi eejedâ?mân wînthaapí. ²⁵ Hediho t'owaví?wedi khâge? wânbo wí?untâypí, gá hâqwí wânbo t'owa dâypa?i? wí?untâypidâñ. I?dâñkun t'owa t'âhkí inbí wówâtsi-á inbí hâq-á hedá hâqwí díntây?i? t'âhkâ? ovâymâ?. ²⁶ Jôesi Tâdâñ wêe sen ikhijé, hedí iwedîho t'âhkí nange?in t'owa dipuyä? nää oepâa k'aydi t'âhkí dívithaayé-íđi. Hewânbo in dipuyäpidâñbo? Jôesi Tâdá i?ánshaa?an hâqâdi hedá wéngé dívithaayé-íđi. Hewânbo in dipuyäpidâñbo? Jôesi Tâdá i?ánshaa?an hâqâdi hedá wéngé dívithaayé-íđi. ²⁷ Jôesi Tâdâñ in t'owa ovâykhijé indi óenuuwâ?ídí, hedí hâdéebâ óeshaa-í óetu?wämâadí. Hewânbo ta?gendi na?in t'owaví?wedi kayí? wînajlhípí, wêeví?wedi wânbo-á joe. ²⁸ Jôesi Tâdá namuudâñkun na?in giwôwâjí?, hedá iví?i?yânmâa, hedá t'owa-á gimuu. Wây wén unbí ta?kannin wânbo ditú, ‘Na?in wânbo iví ây gimuu.’ ²⁹ Hediho Jôesi Tâdâñ wây gimuudi wîgînkhâ?hâpí? gi?qâni?in i-á wí hâqwí waagi?bâ namuu?in t'owa i?gedi diwânpí?ánshaapöedí inbí mandibô dâypaa?i? óedodi hâa kwâk'u ts'qâ?i?di hâa k'uudi. ³⁰ Jôesiví?gedi t'owa hîwó wîdika?póya?pí ihaydi, i?di wí?ovâytu?anpi ihaydiho namâ ovâytuhchâänú?i?in, hewânbo nää t'owa t'âhkí wéngé t'âhkí dijí?in ovâytumáa inbí t'aywó?di dâyjoe?amidí wí?ovâytuhchâänú?ípí?dí, ³¹ gá owây wí thaa ide?mandí? nanâ? diwe ovâyta?gekeekw'ôení t'âhkí t'owa hâa hîwó hâa hîwóhpí díví?annin, hedí wí senho óeosoge gin ovâytu?amidí, hedí ná?i sen óewâywówâpaadi thay?eedi dînkeeyan óeosoge?in? gin Paul-di ovâytu?an.

³² Wí to?wí nachuu?i nawáywówápóe i?gedi dit'oe ihaydi, wén dipl'aajidi t'âmâge Paul óetu?mâa, hewânbo wây-á wêndá ditú, “Owây wîyá hâqâdi ná?i bihée?andi? wîyá git'oe-i?in gida?.” ³³ Hedi Paul iwedîho namää. ³⁴ Wén senâ? iví hí? ônwâyqüdi i-ádi dívívón. Wí sen in diwedî Dionysius gin nakhâwâ?, i-á Areopagus-wi tunjowa? diwedî?i?bâ namuu. Wí kwee wâ? iwây, Damaris gin nakhâwâ?i?. Hedá wây wây-á t'owa iwe diji?in wâ? dívívây.

18

Paul-di Jôesi Tâdâñ hîwó?di tun oe Corinth bú? ovâytu?oe?an

¹ Ná?i naphađe ihaydi Paul Athens-di namää, hedí Corinth bú? napówá. ² Iwe wí Hudíyo sen Aquila gin nakhâwâ?i? óets'antaa, i-á oe Pontus nange na?aypuyä. Iví kwijó Priscilla-ádí Italy nange wâhâqâdi dats'anpôwá, gá i? Rome-wi tsundi p'ó?dédí? Claudius-di t'âhkí in Hudíyo oe Rome-di ovâykhehiyedâñ. ³ Paul-á ná?in wîje?inbí?piye namää hedí indâđí

* ^{17:18} In Epicureans dívívâyunde? i? shânkí hîwó?di hâqwí in t'owaví? namuu dihîhchaanídí nää oepâa k'aydi. In Stoics-á dihâhkânjí? ta?gendi gihîhchaanídí wîgînkhâ?hâpí hâqwí wânbo gida?i?in hedihâa wây, Damaris gin nakhâwâ?i?. Hedá wây wây-á t'owa iwe diji?in wâ? dívívây.

iwóyí?. I-ádí indádí te'aapa?in dimuuđi wé?ge dívít'ôe?an. ⁴ Kaykhanwóá thaas eeje Hudíyoví méesate?ay eepiye Paul namää?á, hedí kay?indi ovâyhée?o?. Ikhääde Hudíyo dimuu?in hedá Hudíyo dimuupr?indá iví hi? ônsíg?amídí.

⁵ Silas-ádí Timothy-ádí Macedonia-di dapówá ihaydiho Paul wíyá wí?ite?aapaapí, hebo thaas t'ähkí Jöesi Tádáví hi? in t'owa ovâyt'ôe?o?, hedí thay?eedi in Hudíyo ovâyhá?o? Jesus-åho namuu i? to?wí Jöesi Tádádí öesoge?i? t'owa ovâyt'aywoenídí. ⁶ Hewänbo wí?ônsíg?anpídí iví?piye dit'ayjaapóe, hedá híwóhpí?dá? iví?gedi dívihée?an. Hedího iví aa iwedi ina?jeepídi ovâykeeyämídí ovâyjoekankhâymáa?in. Ovâytu?an, "Jöesi Tádáví?wedí ipedeedá, unbí?innâ?unmuu, naa wídnchäjanú-ípi. Nää iwedi páadépiye in Hudíyo dimuupr?innâ?ná?i hi? dovâyt'ökankhâymáa."

⁷ Hedího ovâyjoe?andi wí sen Justus gin nakhwá?iví?piye namää. Justus-á i Hudíyoví méesate?ay nú? nathaa, hedí Jöesi Tádá báyékí óe?a?gin. ⁸I? Hudíyo méesate p'ô?dédí? nakhwá? Crispus gin. I-ádí iví k'aygi?indádí t'ähkí Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívíväyü, hedá báyékí wây-á ná?in Corinth-win t'owa wá? Jöesi Tádáví tun dit'oedí dívíväyudáhá? ovâyp'ô?p'oe?an.

⁹ Wí khun Paul-di Nanbí Sedó Jesus óemû? waagibá ûnpóe, hedí Paul óetu?an, "Wí?unkhunwóeda?ípi ovâyt'ôe?âqmídí naví?gedi, wívivôyí?nípí. ¹⁰Naadi wí?áyîngimáa, hedího wí to?wí?wóeyâ?dá há?to wóewä?amí, gá nää bú?báyékí t'owa naví?in dínpúuwi?in dithaadán." ¹¹Hedího Paul wí paayodá píngé ee bú? iwóyí? Jöesi Tádáví hi? ovâyhá?odi.

¹²Oe Achaia nange wâhâ Gallio óep'ô?dédí?sóge ihayhâädibá, in Hudíyo dívívé?ge?andi Paul ûnkenmää, hedí oe tunjó whágépiye óeho?di Gallio óetu?an, ¹³"Nää?i sendá t'owa ovâyhá?o? Jöesi Tádá piháa óe?a?ginmääñidí, nanbí kхuu gínmuu waagá yoe."

¹⁴ Paul ihí?khâymáawän hebo Gallio-di in Hudíyo ovâytu?an, "Nää?i sen wén háawin t'aywó?nin heđiháa wén háawin wâphade yä?dâapi?in namuu?in i?andáho?, ihaydâno híwó namúuní naa dáysíkha?amí unbí t'ehpide tun iví?piye wâyt'öeyaanídí. ¹⁵Hewänbo nää úvíwânpituhânbó wây wí tun namuu i?gedá, wây wí khâwá? namuu i?gedá, hedá unbí kхuu i?gedá. Hedáho unnânhó únpikhâ?ä? nää?i hâäwí bînkodi?amí?in. Naa wó?da?pí otúquní?in gi?bi hâäwí hâa híwóhpí? namuu?in." ¹⁶Gin Gallio-di ovâytu?an dihaydi i? tunjó whágé iwedi ovâykhehpiye. ¹⁷Ihaydi in t'owadi nää?i Hudíyoví méesate p'ô?dédí? öeyâ?, i-á Sosthenes gin nakhwá?, hedí Gallio-ví páadépiyebo öewhä?, hewänbo hâa díví?o?indi Gallio wí?óe?áyîngimágipí.

Paul oe Antioch bú?piye nawâymää

¹⁸ Paul oe Corinth bú?bo wíyá hâyú thaas iwóyí?, hedáhá? in wé?gen Jesus-ví?piye dívíväyunde?in ovâyjoe?andi i-ádí Priscilla-ádí hedá Priscilla-ví sen Aquila-ádí oe Cenchrea bú?piye dimää. Cenchrea iwe Paul óek'owa, t'owa ovâykeeyämídí i?annin hâa Jöesi Tádáví?piye iví tun imâgi waa. * Iwedáhá? kophé iwedá oe Syria nangepiyá dimän.

¹⁹ Hebo iwe dipówápíðbo? oe Ephesus bú?piye dimää, hedí Aquila-ádí Priscilla-ádí ee bú?bo dânwóyí?. Paul-dá ovânjoe?andi in Hudíyoví méesate?ay eepiyá namää, hedí iwe in Hudíyo-ádí báyékí ihée?an. ²⁰Wêndi óedaa?an báyékí thaas indádí iwóyí?nídí, hewänbo Paul wínahíjepí. ²¹Ovâysengitu?andi ovâytu?an, "Jöesi Tádá natûdâho naa wíyá unbí?piye owây?ä?i." Hedí iwedi kophé iwedi namää.

²²Oe Caesarea bú?napówá, iwedáhá? oe Jerusalem-piye namää in iwe?in méesate?in t'owa ovâysengitu?âqmídí. Iwedáhá? oe Antioch-piyá namää. ²³Iwây wâhâ báyékí thaas na?án, hedí iwedi oe Galatia nange i?ge t'ähkí hedá Phrygia nange i?gá namää in Jesus-ví?piye dívíväyunde?in ovâykhâge?namídí shânkí kay?indi dívívâyâyú-ídí.

Apollos-di Jöesi Tádáví híwó?di hi? oe Ephesus-á Corinth-á ovâyt'ôe?an

* 18:18 Wâyjédi in Hudíyo senâ? inbí tun dívímä? Jöesig? dívít'ôe?amídí, hedí inbí phó dâysôemä? inbí t'ôe dâybowa píhay.

²⁴ Ihayhâädibá wí Hudíyo sen Alexandria bú? iwe na? aypuyä?i? Apollos gin nakhâwâ?i? oe Ephesus-bá napówá. Nâ?i sendá nahí?magan, hedá Jôesi Tádáví ta?nindá híwó?dá ôntaa. ²⁵ I-á Nanbí Sedó Jesus-ví kхuu i?gedi ûnhanginná, hedihó pín ta?gedi wây-á t'owa i?gedi ovâyhí?máa, hedá áyîngidá Jesus-ví?gedi ovâyhâ?o?, tobá John i? p'ó?p'oekandiví hâhkán ni?gedidá? ûnhanginnâ? wânbo?. ²⁶ Khunwôeda?ginpídibó? in Hudíyoví méesate?ay ee Apollos-di ovâyhée?an. Priscilla-ádí Aquila-ádí dat'oe ihaydi inbf?piye óeho?, hedí Jôesi Tádáví kхuu shánkí thay?eedi ônthayyan.

²⁷ Hedâhâ? Apollos-á Achaia nangepiye napunda?, hedí in Jesus-ví?piye dívíwâyun-de?indi ôetu?an híwó namuu?in namú-ídí, hedihó indi in Achaia-win Jesus-ví?inbá ûnmuu?in ovâytâ?nan Apollos oesígikájí?in. Apollos-á oe Achaia napówá ihaydi báyékí ovâykâhge?nan in to?wén Jôesi Tádáví sígisehkanâ ûnmuuudi Jesus-ví?piye dívíwâyu?in. ²⁸ Ivi tun únkay, hedí in t'owa t'âhkiví páadépiye in Hudíyo ovâytu?an pihâa dívíwâyun-de?in, hedí Jôesi Tádáví ta?nin ovâytundodi ovâythayyan Jesus-á namuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenidí.

19

Oe Ephesus bú? Paul-di Jesus-ví?gedi ovâyhée?an

¹ Wa?di Apollos oe Corinth bú? wây naji? ihaydi, Paul i? nange i?gedi na?ägdi Ephesus bú? napówá, hedí wén t'owa John i? p'ó?p'oekandiví hí? ônwâyu?in ovâymû?. ² Paul-di ovâystsika?yan, “Ti nâ?i Yâ?dâa?i p'oewähâa? bînkê? úvîwâyu? ihaydi?” Indi ôetu?an, “Na?in wíginhanginnâhpí wí Yâ?dâa?i P'oevähâa? wânbo naji?in.” Paul-di ovâystsika?yan, “Háadan handi wovâyp'ó?p'oe?an?” Indi ôetu?an, “Gá John i? p'ó?p'oekandiví hâhkán âywâyu?dân.” ⁴ Paul-di ovâytu?an, “John-di in t'owa ovâyp'ó?p'oe?an gá inbí t'aywó?di dâyjoe?andân, hedí ovâytumáa, ‘Naví tí?úugé wí napowagi?o?iví?piye úvîwâyäyu?í.’ Hedí hä?i-á Jesus-â?namuu.”

⁵ Paul-ví hí? dit'oe ihaydi ovâyp'ó?p'oe?an dâykeeyamídí Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívíwâyu?in. ⁶ Hedí Paul iví?di imank'û?di i? Yâ?dâa?i P'oevähâa? dínwân, hedí wiyá pi?wí tundi dívihí?máa, hedá Jôesi Tádáví tukhe?min waabá dívihée?an. ⁷ Madí tâ?di wíje senä? iwe diji?.

⁸ Poje p'óe t'âhkí Paul in Hudíyoví méesate eepiye namää?â, hedí khunwôeda?ginpídibó? in t'owa ovâyhí?máa. Ovâythayjo? Jesus-â?namuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenidí, hedí ikhâädé? iví hí? ônsígi?amídí. ⁹ Hebo wây wén dívip'óhkây?andi wídívíwâyupí, hedá Jesus-ví p'óe i?gedá híwóhpí-á in iwe dikw'ó?nin ovâyhée?an. Hedâhno Paul-di nâ?in ovâyjoe?andi in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in i-ádí ovâyhó?, hedí wí tewhá eepiye dimää, wí sen Tyrannus gin nakhâwâ?i?di t'owa ovâyhâ?o? iwe. Iwá Paul-di thamuwaagi Jôesi Tádáví hí? ovâythayjo?. ¹⁰ Wíje paayo t'âhkí Paul gin i?an, hedí handidi in t'owa Asia iwéngé dithaa?in Na?inbí Sedó Jesus-ví?gedi dit'oe, Hudíyo dimuu?indádí Hudíyo dimuupi?indádí.

Sceva-ví e?nûn dida? in yâ?dâapi?in p'oevähâa? ovaykhehpeeyé-i?in

¹¹⁻¹² Jôesi Tádádí Paul óekhâge?nan pínnán t'óe i?amídí, gi?bi hä?wí in t'owa wémûu wânbo dâymû?pi?, hedihó aa?ây hä?wí dedantâa hä?wí itâge?i? in díhaykw'ó?ninbí?piye ovâyhó?, hedí dihekhhâapóe, hedá yâ?dâapi?in p'oevähâa?-á in t'owa ovâymáa?in dínpée.

¹³ Ihayhâädibá wén Hudíyo wâ? wéngé t'âhkí dívijiyénde nâ?in yâ?dâapi?in p'oevähâa? t'owaví?wedi ovâykhehpeeyé-ídí. Nâ?i indá dívikhâädé hanbá dív?amídí Jesus-ví khâwâ? ônkhâyâ?dedi. Ginnâ? ovâytumáa in p'oevähâa?: “Nâ?i Jesus-ví khâwâ? dômkhâyâ?de?, iví?gedi Paul-di in t'owa ovâyt'óe?o?, hedihó naadi witsonmáa nääbo ópeeve nâ?i t'owaví?wedi.” ¹⁴ Wí Hudíyo owha? p'ó?dédi? Sceva gin nakhâwâ?i tsé ihay e?nûn gin dív?o?in ûnkw'ó. ¹⁵ Hewânbo han ditú ihaydi, i? yâ?dâapi? p'oevähâadi ovâytu?an, “Jesus dótaa, hedá to?wí Paul namuu?indá dînhanginná. Hebo undá – to?innan ímuu?” ¹⁶ Hedí i?

sen i? yä?dâapí? p'oewaqahâadi óemää?i?di ovâytsachänudi hânhö ovâymahpúu ovâyt'an píhay, hedî aawhée buugi?nin diwâhkanmuu?in i? tewhâ iwedi dishavepee.

¹⁷ In Ephesus bú? dithaa?in Hudíyo-á Hudíyo dimuupi?indá dínhanginpóe háa dínpóe?in, hedîho dikhunwôeda?póe, hedî ditü? Nanbí Sedó Jesus hânhö hay?i namuu?in. ¹⁸ Hedî báyékí in Jesus-ví?piye dívîwâyq?in Paul-ví?we dipówá, hedî dívít'aywó?dihäätsi?andá dâykeekw'odi háa dívít'siyekanhonnin. ¹⁹ Wây wén dichugekanhâ?indá inbí chuge hâhkan ta?di dâykán, hedî dâyphahânu in t'owa t'ähkí dâymúunidí. ²⁰ ta?di hâyú nachä?muu?in dâymaapaa ihaydi p'ânântä maapaasôn (50,000) kwâk'u ts'ä?i chä? napoe. ²⁰ Handiqiho shânkí wânbo t'owa Nanbí Sedó Jôesi Tâdâví hi? dit'oe?o hedâ i?piyá dívîwâyunde?

Hâa Paul nakanda? waa

²¹ Nâ?i hâgâwi napoe?i naphade ihaydi, Paul i?ánshaamâgi namú-ídi oe Macedonia nangeipiye hedâ Achaia nangepiyá hedâhâ? oe Jerusalem bú?piyá. Natú, "Owá eepiye omää ihaydâhâ? dînkhâ?ä? oe Rome-piye wâ? omú-i?in." ²² Oe Macedonia-piye wíje iví khâge?nin isan, Timothy-á Erastus-á damuu, hebo i-á shânkí hây tâhkí oe Asia nangebo iwóyi?.

Demetrius-di in t'owa ovâyt'e?ya?nan hedâhö híwóhpí dív?amídí

²³ Ihayhâädi oe Ephesus báyékí t'owa dit'ayyaapóe in Jesus-ví p'ôe i?ge dimännin-bi?wepiye. ²⁴ Wí sen Demetrius gin nakhâwâ?i? iwe na?án, i-á kwâk'u ts'ä?i?di ihâgâwípa?i namuu, hedî méesate hí?indi ipa?, nâ?i méesate-á i? kwee Diana dây?a?ginmä? iwe?i méesate hay?i waagibá nakeet'oe?i?. Demetrius-á hedâ in wé?gen i-âdî dívít'omemaa?indá híwó hay chä? dínts'úya? inbí t'oe iwedi. ²⁵ Hedîho Demetrius-di iví t'oe?in hedâ wây-á wêndâ hâ?bi t'ebâbâ dív?o?indá ovâywé?ge?an, hedî ovâytu?an, "K'ema?in, únhanginná báyékí chä? nanbí t'oe iwedi gínts'úya?nin. ²⁶ Unbo bînmû? hedâ it'oe háa nâ?i sen Paul ikanhonnin. ²⁷ natü? in jôesi t'owa dâypa?in dây?a?ginmâänidí ta?gennin jôesi wídimuupi, hedî wi?gíngí nää Ephesus-á hedâ nâ?i Asia nange t'ähkâ t'owa iví hi? ovâywâyukannan, hedâ iví hi? ûnmuudi báyékí t'owa Diana-ví?wedî dívîjâa?an. ²⁷ Hâdée nanbí t'oe i?gedi t'owa híwóhpí dív?ánshaa?amí?in napúuwí. Hedâ iwedâ mađi wâ? napúuwí t'owa di?âqan?i? in i? hay?i kwee Diana i? to?wí na?indî ây?a?ginmä?iví méesate wi?ûnchä?muupi?in. Hedâ tobâhâa t'ähkí t'owa nää Asia-windâdî hedâ in wé?gen häwéngé t'ähkí dithaa?indâdî nää öe?a?ginmä? wânbo?, mađi nää iwedi páadépiye di?âqan?i hay?i wínamuupi?in."

²⁸ In t'owa háa Demetrius natü?in dit'oe ihaydi hânhö dit'ayyaapóe, hedî dívít'wípínde? gin, "Diana nää Ephesus-wi namuu?i báyékí hay?i namuu." ²⁹ Hedî shânkí báyékí t'owa diwé?gepóe, hedî dívít'ehtuwípínde?, hedî wén wíje senä? ovânyâ?di ovânkohkay?an oe bú? pingé t'owa dívîwé?ge?o? iwepiye. In senä?dâ Gaius-á Aristarchus-á gin dakhâwâ?, indá Macedonia nangewin damuu, hedî Paul-âdî wéngé t'ähkí dänjyéende?. ³⁰ Paul in t'owa dikw'ö? diwepiye natsudedâ? ovâyhée?amídí, hewânbo in Jesus-ví?piye dívîwâyunde?indi öekhâq?an. ³¹ Hedâ wén Asia-win p'l'ö?dêdî?in senä? Paul-ví k'ema?in ûnmuu?indi Paul ônt'öesan öetu?âqamídí in t'owaví páadépiye wi?ikeehûuwípí?in.

³² In t'owa t'ähkí wé?ge shânkí díntuhkwíntü? Wénho wén háawêñ dívít'wípínde?, hedâ wây-á shânkí pihâa wânbo-á. Wén hâyúhaydida? t'owa dínhanginná hâadí diwé?gepóe?in. ³³ Hedî in Hudíyodi wí sen Alexander gin nakhâwâ?i? oe páadépiye öewínu?dî öetu?an háa natü?un?in. Hedîho Alexander imannan in t'owa dívít'öeyaanidí. Nada? in t'owa ovâytu?âqam?i?in in Hudíyo wí?ovâyhíwóhpíchäqanu?ipidí nâ?i napuwamän ni?gedi. ³⁴ Hebo Alexander-á Hudíyo namuu?in in t'owa dínhanginpóe ihaydi t'ähkídsbo madi wíje öeda t'ähkí shânkí kaygi wânbo dívít'wípínde?, "Nâ?i Ephesus-winbí Diana hânhö hay?i namuu?" gin.

³⁵ T'öediwân i? bú?wi ta?kandidi hândâ? ovâykannan in t'owa, hedî ovâytu?an, "Un Ephesus-win ímuu?in, t'ähkí t'owa wéngé t'ähkí dikw'ö?nin dínhanginnâhpí?an na?in Ephesus bú?win t'owa nâ?i hay?i Diana-ví méesate ûnmuu?i? ây?âyngimâa?in, hedâ i? k'uu

Diana waagibá ûnchäqá? i? oe makówadí ûnke? t'â?di-á wá? ây?a?gindo?. ³⁶Tóebo wûnkodipí natúunídí ná?i häawí ta?gen wínamuupi?in. Hedânho ánpí íkwo?ní, hedî wiýá háawén wí?úví?amípí híwó úví?ánshaapídibó?. ³⁷Undi ná?in wíje senä? nääpiye bînmaa tobá hääwí wânbo méesate iwedi wídânsä?manpí wânbo?, hediháa nanbí Diana ây?a?ginmä?iv?gedi háawin t'aywó?nin wídatúhpí wânbo?. ³⁸Hedîho Demetrius-ádí in i-ádí dívit'óemáa?indádí wí to?wí ônt'e?p'eede-i?in dida?dá, dínhkhâ?q? öetsondiwekâan?in. In tsonnín dívíwé?gekw'oe?ó t'owa ovâytunjó?namídí, hedî in t'owaví t'ehpide tun ovâyt'öeyande?. ³⁹Hebo wiýá hääwí i?gedi ihéeda?dá, hedân úntsíkhakanpoe? in bú?win p'ó?dédf?indi in t'owa t'ähkí ovâywé?ge?an píhay. ⁴⁰Ná?i gin otú, gá madi in Rome-win tsonnín ditúunídâun náwewin t'owa unbí p'ó?dédf?indádibó úvípihânmâa?in. Hâa nää thaapoe waa wínakâhâ?ähpí napúuw?in, hedî tóebo wí?ûnkodipí ovâytu?âamidí hâadí un t'owa úvít'aywé?ge?andi."

⁴¹Hedî han natú ihaydi ovâytu?an t'ähkídibó? inbf?piye dimú-i?in.

20

Paul-á iví k'ema?indádí oe Macedonia-piye hedâ Greece-piyá dimää

¹T'ähkí hândâ? napoe ihaydi Paul-di in Jesus-ví?piye dívíw  yunde?in ovâyw  ge?an, hedî ovâytu?an kwee waa sen waa di?â?be-ídî. Hedâhâ? ovâysengitu?andi ovâyjoe?an oe Macedonia nangepiye namú-ídî. ²Ee Macedonia iwéngé t'ähkí ijiyéndedî in dívíw  yunde?in iwe dikw'ô?nin wá? hanbá ovâyh  ee?an, hedâhâ? oe Greece-piyá namää. ³Iw  y w  h  ä poje p'oe na?  n. Ihaydâhâ? ikh  y?an oe Syria nangepiye kophé iwedi namú-ídî, hewânbo ûnhanginpoe in Hud  yoo öeah  yjí i?gedi dívíh?m  adî, hedîho iví ánssha?i?eg  ?andi oe Macedonia nange i?ge naw  ym  a.

⁴N  ?in senä? i-ádî dimää: Sopater oe Berea bú?wi?, i-á Pyrrhus-ví e?nú ûnmuu; Aristarchus-á hedâ Secundus-á oe Thessalonica bú?win damuu?indâ; Gaius oe Derbe bú?wi-á; Tychicus-ádí Trophimus-ádí oe Asia nangewindâ; hedâ Timothy-á. ⁵⁻⁶N  ?in senä? oe Troas bú?piye dipáadémää, hedî Paul-ádî naa-ádî oe Philippi bú?bo änw  y?, in Hud  yoví sh  nk  eedi d  nphae píhay, n  ?i sh  nk  eedi d  ytu?o? "Ow  aseep? P  v   D  yk'o?i Thaa" gin. * Ihaydâ iwedâ kophé iwedi gamää, hedî p'ánú thaapoe naphade ihaydi oe Troas gapówá, in w  ?gendi na?in dítsíkha?m  a iwe, hedî wí j  adi iwe gikw'ô.

Oe Troas i? e?nú Eutychus nachuudi öew  yw  ápaa

⁷Dum  ngu iwe iv  w  ge?an i? méesa buw   âyk'o?ídî, hedî Paul-di díhf?m  a. Khun-pinu puwahaydi ih  e?an g   wiýá th  w  an iwedi ijâakankh  ym  adâ. ⁸T'ähkídibó oe wha?k'ay íve giw  ge?ekw'ô, hedî b  yékí naphak  okoohsa. ⁹Wí e?nú Eutychus gin nakh  w  ?i nawh  ph  ódikhuučâ? deedi na?  n, hedî hânho najôeda?puwam  n Paul thaapoe t'ähkí ih  ?m  adî. T  eg  ndi najôkh  ndi, na?  n diwedî oe já?w  piye najóke?t'â, hedî öedaygi?an dihaydi chu?i oeshaa. ¹⁰Paul wha?k'aydi naw  , hedî idége?disogedî i? e?nú öeba?a  k  ?, hedî ovâytu?an, "Íviw  gi w  ?itaachanp  uwip  . N  ?i-á nää naw  w  amu." ¹¹Hedîho wiýá oe wha?k'aypiye napoe, hedî indádî ipâv  havedi ih  uyan, hedâ sh  nk   ovâyh  ee?an nathay píhay. Ihaydâ ovâyjoe?an. ¹²I? e?nú ivi?piye indi w  w  ?i öeh  ?, hedî b  yékí dih  hchan.

Paul oe Miletus bú?piye namää

¹³⁻¹⁴Paul-di ho dítu?an kophé iwedi gipáadémú-í oe Assos bú?piye i? âytsíkha?amidí, hebo i-á nangedibó namú-í hedî iwe i? w  ? i? kophé itokh  ym  a. Hedîho han ivi?an, hedâhâ? Assos iwedâ Mitylene bú?piyá gimää. ¹⁵Iwedâ wa?di kophé iwedi Chios-piye gimää, i-á p'ojâadi namuu, hedâ wiýá th  w  ndâ wiýá p'ojâadi Samos-á gipówá. Oe Trogylgium bú?iv  w  y?, hedâ wiýá th  w  ndâ oe Miletus bú?gipówá. ¹⁶Paul i?ánschaam  gi oe Ephesus w  ?iw  y?n?p  dî, b  yékí thaapoe Asia nange i?ge w  nay  en?p  dî. I-á naw  ?on oe Jerusalem napóewidí híw  ? dihaydibó?, in Hud  yoví sh  nk  eedi thaapoe Pentecost gin d  ytu?o? d  nnah  p  dibó?, h  d  eho ûnkodidi.

* 20:5-6 Luke wiýá Paul-ádî naji?.

Paul-di in Ephesus bú?in méesate?in p'ó?dédi?in ovâytumakhe?an

¹⁷ Wa?di Miletus wáy naji? ihaydibo?, oe Ephesus bú?piye it'ôesan, in méesate?in tsonnni ovâytu?amídí iv?piye di?ää-ídí. ¹⁸ In dipówá ihaydi ovâytu?an, “Un t'ähkí únhanginná háawi sen omuu?in i? páadé?i thaa Asia opówá ihaydi waabo nää puwahay. ¹⁹ Naa Nanbí Sedó Jesus-gi? dáyt'öe?andi wídáypitegendetepí. Håýán wänbo dáysíhtää in t'owav?gedi o?åyîngipóedí. Båýekí t'öephade dínpowá in Hudíyodi d?annin namuudi. ²⁰ Un únhanginná naa wídáywóy?pi?in hääwí wänbo úntáy?i wâytu?odi wâykha?ge?namídí, hedá íwé?gekw'l? deejá unbí wháagé?i?gá wâyhá?o?. ²¹ Kay?indi naadi wâytu?an wi?gín Hudíyo-á Hudíyo ímuup?indá unbí t'aywó?di bïnjo?amí?in hedá Jöesi Tådåv?piye úvíwbée?indá, hedá Nanbí Sedó Jesus Christ-vi?piye úvíwåäyú-í.

²² “Nää-á Jerusalem-piye omán, ginho i? Yä?dåa?i P'oewåqhåädi dítu?andi. Naa wídñhanginnáhpí haa owáy wåhåä dínpuwagi?o?in, hewänbo nää?indáho dínhanginná: ²³ Nää bú? i?ge ots'ü eeje t'ähkí, i? Yä?dåa?i P'oewåqhåädi dínthayyan ta?gendi dípanso-gekhåymáa?in hedá dont'öephadekhåymáa?indá. ²⁴ Hewänbo haa dínpoe wänbo hääbo wíðñmuupí, tobåhåa díshåyjí haa owówapee-í wänbo?. Naa owånpida? dóboewá?i?in in t'öe Nanbí Sedó Jesus-di dítu?an dó?amí?in. Hedi nä?in t'öe-á ginnán namuuu: i? híwó?di tun Jöesi Tådåv?sigísehkanä?gedi pín ta?gedi in t'owa dovåyt'öe?amí.

²⁵ “Undädí naa oji? Jöesi Tådåv? kхuu i?gedi wåyt'öe?odí. Hewänbo nää dínhanginná wêedi wänbo un diwedí há?to wíyá dífmúuni?in. ²⁶ Hedånho nää-á naadi ta?gendi wâytu?amí? nä?in: Wí to?wí Jöesi Tådåv? wedi napedeedáho?, tóebo wi?unkodipí naa díncihåänú-ídí, ²⁷ gá wó?khunwöeda?pidân wâytu?amídí hääwí t'ähkí Jöesi Tådå ikhåymáa?in. ²⁸ Wí?bo bípi?åyîngi?an, hedá t'ähkí hä?in t'owa Jöesi Tådåv?in ünmuu?indá bin?åyîngi?an, wí k'uwá åy?di? iví k'uwá i?åy?do waagibá. I? Yä?dåa?i P'oewåqhåädi un wovåytsonninkw'ödi, wén k'uwá åy?nin waaginbá ímuunidí. In t'owa Jöesi Tådåv? méesate eeje?in dimuu?in iví?in ünmuu, ing? iví ay imágidi iví ümp'oe ich'åanidí. ²⁹ Naa dínhanginná owáy naadi wåyjoe?an dihaydåho?, wåy-á wén t'owa unbí?ye dipowag?o, wén t'ayja?in khunjó in k'uwá dåyhåqnu?ídí di?ää?ä waagibá, ³⁰ hedí wåy wén unbí jåa diji?indi wånbø in Jesus-vi?piye dívíwåy?in ovåyhåj?amí, indädí dåypuhkannamídí. ³¹ Hedånho b?åyîngi?an h?min t'owadí, hedá wí?ún?öede-ípí naadi poje paayo t'ähkí khüç-á thaa-á wåyhå?annin, hedá un ímuudlø naví ts?i?p?oe donch'åa.

³² “Nää wåytumáa, Jöesi Tådådí wovåy?åyîngi?amí hedá wovåysigísehkanä?o?in wovåy-hangin?annamí. I? ünkodi wovåykhåge?namídí kay?in ipaa-ídí hedånho shånkí iv?piye úvíwåäyú-ídí, hedá wå? ünkodi i? k?ää?ä ünmuu?i wovåydenkw'ödi?i wovåymåäní?in. Hedá to?wén t'ähkí i?di ovåyde?mannin wå? nä? híwó?di hääwibå diyåmu-í. ³³ Wíyá to?wíví chä?då aa-á naag? wó?da?pí. ³⁴ Naví mandi dáyt'öe?andi i? díntáy?i donhågi, hedá hanbá in to?wén naa-ádi diji?in díntáy?i wå? ing? dovåyhågi. Un t'ähkí nä?in únhanginná. ³⁵ Naa häädi wånbø t'ähkí ha?wåa dáy?an wåykeeyamidí haa únkhåy?ä?in úví?amí?in. Hånho úvíkhää-í to?wén díntáy?in bïnkhåge?namídí. Wí?ún?öede-ípí nä?i tun Nanbí Sedó Jesus-ån wi?bo natú?in: “To?wí imä?i-å shånkí nahishchan to?wí ihónde?iv?wedí.”

³⁶ Paul ih?bowa ihaydi idége?disóge hedí t'ähkí in wé?gendädí dívijûusu?an. ³⁷ T'ähkídsbo hånho dívísíhtäädi Paul öeba?aak? hedí hånho öesigisengitu?an. ³⁸ Dik'åykhåapóe i?di ovåytu?andi, “Undi wíyá h?to dímuuní” gin. Hedåhå? t'ähkídsbo na?indädí i? kophé iwepiye dimää dísengitu?amídí.

21

Paul Jerusalem-piye namää

¹ Na?indi in t'owa åyjoe?an dihaydi i? p'ojåadi Cos gin dáytu?o? iwepiye ta?gebo gimää. Wíyá thåwán oe p'ojåadi Rhodes gin dáytu?o? iwepiye gimää, iwedåhå? oe Patara bú?piyá.

² Iwe wíyá kophé oe Phoenicia nangepiye namändi na?ån, hedí ívitógi? iwepiye gimää.

³ Cyprus p'ojåadi nanbí yä?mångédí nak'oe, hedí i? giphademändi åymû?. Iwedå oe Syria

nangepiye gimäää, hedí Tyre bú? gipówá. Wí hé iwepiye dâyhondi? dâydaykhâymáa. ⁴ Wa? gin díví?odi wén Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in âynuwâ, hedí âyshaadí wí jâadí indâdí ívîwóyí?. Indi Paul óetu?an Jerusalem-piye wínamú-ípi gin, gá i? Yä?dâa?i P'oewaqhâadí ovâytu?andân hâa ûnpuwagi?o'in. ⁵ Na?in kophépiye wíyá gimú-ídfi napoe ihaydi, t'âhkí in senä? inbí kwiyä? hedá inbí áyyâä wóegé oe bú? já?wépiye dípaho?, hedí mâap?oe kíngéwi okhâ? deedi ívídége?dikwl'ôdidi ívîjûusu?an. ⁶ Ívísengituhkanbowa ihaydi na?in gimännin i? kophé iwe ívítogi, hedí in Tyre-windá dívíweeho?.

⁷ Tyre iwedi gimäää hedí oe Ptolmais bú? gipówá. In Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in iwe dithaa?in âysengitu?an, hedí wí thaa indâdí ívîwóyí?. ⁸ Wíyá thâwán iwedi gipee, hedí oe Caesarea bú? gipówá. Wí sen Philip gin nakhâwâ?i?i?piye gimäää, i-á Jôesi Tâdâví híwó?di tun ovâyt'ôe?o'i namuu, hedí i-âdí ívîwóyí?. I-á wêe namuu in tsédi diji?in senä? diwedí, in oe Jerusalem ovâyde?mannin in Jesus-ví t'ôekhuwa?in ovâykhâge?namidí. ⁹ Philip-á jónu a?yûn khóhtsaapi?in ûnkw'ó, indá Jôesi Tâdâví tukhe?minnâñ ûnmuu. ¹⁰ Hâyú thaa iwe gikw'ôn dihaydi wí sen Agabus gin nakhâwâ?i?i? oe Judea nangedi napówá. I-á wâ? Jôesi Tâdâví tukhe?bibâ namuu. ¹¹ I? sen nanbí?piye na?ää, hedí Paul-ví ba?âa ônkê?di wí?bo iví ândâdí iví mandâdí ipiwhi?an, hedí natú, "I? Yä?dâa?i P'oewaqhâa natú, ginbâ in Jerusalem-win Hudíyo òewihikhankhâymáa to?wí ná?in ba?âa ivi?in ûnmuu?i?", hedá in Hudíyo dimuupi?inbí mange óekânkâymáa."

¹² Nâ?in git'oe ihaydi in wé?gen t'owa-âdí kay?indi Paul âytumáa oe Jerusalem-piye wínamú-ípi gin. ¹³ Hebo Paul natú, "Hânan úví?o? Hâadan iséeji? Hâadan dík'âykhâa?o? Naa okhâymuu t'owadi díwhi?amidida?bá joe, okhâymuu wâ? oe Jerusalem Nanbí Sedó Jesus-gí? ochuu-ídfi." ¹⁴ Wíginkodípí âyhijekannamidí, hedího giwânpitú, "Hâa Nanbí Sedó Jôesi Tâdâ natú waa napúuwí," hedí wíyá wí?âytu?anpi.

¹⁵ Wíyá hâyú thaa naphade ihaydi nanbí hâawi? âykhây?an hedí Jerusalem-piye gimäää. ¹⁶ Wén Caesarea-win Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in na?indâdí dimää. Oe Jerusalem gipówâdí Mnason-bí tewhâ eepiye díhó? iwe gikwonidí. Nâ?i sendá Cyprus-wi namuu, hedí wí in páadé?in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?inbí?wedí?i?bá namuu.

*Paul-di James-á in méesate?*in tsonnindá ovâytu?an hâa ûnpóe?in

¹⁷ In Jerusalem-win Jesus-ví?piye dívíwâyunde?indi híchandi dísíglhógi. ¹⁸ Wíyá thâwán Paul-âdí na?indâdí James-ví?piye gipuwâmää. T'âhkí in méesate?in tsonnin wâ? iwe dikw'ó. ¹⁹ Paul-di ovâysengitu?an, hedâhâ? t'âhkí hâa napoe waabâ ovâytu?an, hâa Jôesi Tâdâdí in Hudíyo dimuupi?in ovây?an waa in t'ôe Paul i?annin namuuđi. ²⁰ Ovâyt'ôe?andi dit'oe ihaydi Jôesi Tâdâ kw'lâyébo dâymâa.

Hedâhâ? Paul-á óetu?an, "Tl'ûu páadé?i, úhanginná bâyékí maapaasôn in Hudíyo wâ? Jesus-ví?piye dívíwâyumâgi?in, hedí indâ i? tsontun Moses ita?nan deepiye hânho dívikay?o?". ²¹ Nâ?in Hudíyo uv?gedi ginnâñ ovâytu?an: U?di t'âhkí Hudíyo in Hudíyo dimuupi?inbí nange eeje dithaa?in ovâyhâ?o? Moses-ví hí? dây?a?ginnamíp?in, hedá in Hudíyoví k'ewe taadi wi?ovâytaa?amíp?in, hedá in Hudíyoví khuu-á wídây?âyîngi?amíp?indá. ²² Nâ?in Hudíyo dimuu?in Jesus-ví?piye dívíwây?in ta?gendi dínhanginpúuwí Ɂ náwe unpówâ?in. Hedího ívitsika?yan hâa gínhây?â? ívî?amí?in. ²³ Gá ginnâñ: U-á nâ?in wítuhkankhâymáa?in o?an. Nanbí jâa jónu senä? diji?, inbí tun Jôesi Tâdâ dâymâgi?in hâa ig? dívhâymâa?in. ²⁴ Indâdí ópûn, hedí hâa ditú waa dívbowa?in dâykeeyan dihaydi, Ɂ-á hâa dív?o waa hanbâ bi?amí, hedá ingi? ovâywâ?âa-í t'âhkí ovâyk'oeuwâ-ídfi. * Gin bi?andâhó t'âhkí t'owa dínhanginnâaní nâ?i Moses-ví tsontun mân?a?gindo?in, hedího hâawi? uv?gedi ditq?di-á ta?gen wínamuuđi?in. ²⁵ Hewänbo in Hudíyo dimuupi?in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in na?indi âyta?nan âytu?âamidí nâ?in na?in

* 21:24 wa? in senä? ovâyk'owapídfi bo dínhây?â? wén animâa dâykuumâ-f?in dâyhâqñú-ídfi Jôesi Tâdâ óemâänidí.

âywéhpê'annin: Wídâyk'o'ípí i? koeg? in wé?gen t'owa inbí jôesi dâymági?i?, † hedá wídây?ûnp'oek'o'ípí, hedá in animâa ovâyk'ewhilhánú?inbí píví i? ûnp'oe napeepí? wá? wídâyk'o'ípí, hedá wíyá to?wíví kwee-ádí hâa sendádí wídívíwho?kw'ôenípí."

²⁶ Hedîho Paul-di in jónu seni? i-ádí ovâyho?, hedî wíyá thâwán indádí hâa dímkhây? waa dív?an inbí kхuu dây'a?ginnamídí, hedî i? méesate hay?i ee dits'ú in owha? ovâytu?qamídí hâyú thaa ovâyhûuwí?in ná?i t'âhkí dâyboewá-ídí. Ihaydânho dâyk'uwâkhânu?o wí?ing? Jôesi Tâdá? ôemâänídí.

Paul i? méesate hay?i? iwe óepanké?

²⁷ Hedî i? jâadí naphademân dihaydi wén Hudíyo Asia-windi Paul ee méesate hay?i? iwe ôemû?, hedî indi in t'owa iwâygé diji?in Paul-ví?piye ovâyt'ayjaa?andâhá? óey??. ²⁸ Ginnân dívítuwíñunde?: "Un t'owa Israel-win, díkhâge?nan. Ná?i-ân namuu i? sen wéngé t'âhkí t'owa ovâytumáa?i nanbí kхuu gínmuu?i hedá nanbí t'owa-á hedá ná?i méesate hay?i-á hâag? wânbo wíginchâ?muupi?in, hedâ wá? ná?in Huđíyo dimuupí?in wânbo ná?i méesate ee i?di ovâyt's?úde, hedânho ná?i tewhâ Jôesi Tâdáv? ûnmuu?i? ôn?a?ginhánú." ²⁹ Gin ditú gá Trophimus oe Ephesus-wi ôemû?dân Paul-ádí oe bú? i?ge dajidi, hedîho di?an Paul-di i? méesate ee ôets'úde?in.

³⁰ In t'owa ee bú? i?ge t'âhkí dit'ayaapóe, hedî wáy Paul nawin diwepiye dívívânahó?di óeya?di i? méesate eedi já?wépiye khóhkaydi óeho?, hedî in phódi dâyt'ídi. ³¹ Paul óehâyj?i?n dida?, hedîho to?wí i? Rome-win sundadoví p'ó?dédí? tsondivi?piye namää öet'öe?mídí in Jerusalem-win t'owa t'âhkí bâyékí dit'ayaapóe?in. ³² Wesebo i?di wén sundado inbí tsonnin wóegé dipowâdí in t'owadi ovâymû? ihaydi wesebo Paul óewhâdidi dívívoy??. ³³ I? sundadoví p'ó?dédí? Paul-ví?piye namäädi ivi khóe onyâ?, hedî in sundado ovâytu?an kadénadi óewhi?amí gin, hedâ in t'owa ovâtsika?yan, "To-an ná?i sen namuu? Hânnan i?an?" ³⁴ Wén t'owa wí hâjwí dívítuwíñunde?, wây-a? wêndâ hâjwí plihâa-á, hedânho hânho díntuhkwíntû?di wí?ûnkodipí ûnhanginpúuwí?in ta?gendi hâa napóe?in. Hedîho in sundado ovâytu?an, "Nanbí sundado tewhâ iwepiyebo bânts'ûude-i" gin. ³⁵ In sundadodi iwây she?áy iwepiye óeho?, hedî iwedâhá? óetegeké?di kw'âyepiye óepiye, gá in t'owa hânho dívít'ayyaa?odân, ³⁶ hedî Paul ûnwóemândi dívítuwíñunde? "Ja? âyhâyj?" gin.

Paul-di wí?bo iv?gedi in Hudíyo ovâyhée?an

³⁷ In sundadodi Paul inbí?piye óetsudehon dihaydi, Paul-di Greek tundi i? sundado p'ó?dédí? óetu?an, "Ti wén hâawén wítu?qamí?" I?di Paul óetu?an, "Naa wíðñhangin-nâhpíw n Greek tundi bih e?o?in. ³⁸ Hedîho u-á wí?unmuupí i? to Egypt-wi?, wén t'owa i? nangewin tsonnindadí ovâyhânkannandi?, hedâhá? i?di in jónu maapaas n (4,000) senä? oe ahkónupiye ovâyho?, t'owa t'âkhânu?in gin ovâytu?o?in." ³⁹ "Joe" gin Paul natú, "Naa Hudíyo-ân omuu. Tarsus bú?wibâ omuu, hâj?i-á wí bú? hay?i? oe Cilicia nange iwe?i namuu, hedî iwe othâ?de. Ti ná?in t'owa naa díh?mâäní?" ⁴⁰ Hedîho in t'owa ovâyhée?amídí ôemâgidi Paul she?áy kw'âye wây iw nú, hedî imannan dívít'âyeaanídí. Dítuhán dihaydi inbí Hebrew tundi ovâyhée?an. Ginnân ovâytu?an:

22

¹"M ?m ?m ?ind ?t ?uwin p ?ad ?ind , b ?t ?oyean. Naadi w ?y ?t ?kankh ?ym ? naa h ?aw ?n w ?nbo h ?w ?hp ?i?n w ?d ?y?anp ?i?in." ² Hebrew tundi ovâyh ?m ?a ?di dit'oe ihaydi sh ?nk ? w ?nbo h ?n ?da? d ?np ?e.

³Hedâhá? ovâytu?an, "Naa Hudíyo-ân omuu. Oe Tarsus bú? Cilicia nange iwe o?aypu ?ah, hew ?nbo n ? ? Jerusalem os ?e. Gamaliel naví h ?hkandi d ?nmuu, hedî i?di áy ?ngidi nanbí theht ?y pahp ?inbí kхuu naa d ?h ?an. H ?a J ?esi T ?d ?a n ? ? waagi naa p ?n ta?gedi oda? d ?y?am ?i?in, n ? ? thaa un k ?anda? waagib ?, ⁴ hedânho naa os ?edi o?an h ?w ? nam ?um ?i?in

† 21:25 N ?m ?d ? 15:20.

hä?in Jesus-ví p'óegé di?ahsaa?in báyékí t'löephade iwe dovâykáanídí ovâyt'aháanú-ídí, hedí naa otsonpóedí kwiyä?dá senä?dá ovâywhi?ankídáhá? ovâypankw'ódi. ⁵ I? owha? p'ó?déq? -adí hedá in tunjowa?-áqí dínkodi wovâytü?äämidí naadi in ta?gen wâytumáa?in. Indá wí ta?di naa dímägi nanbí Hudíyo t'owa oe Damascus bú? dovâymäänídí, hedí naa omäa in t'owa Jesus-ví?piye díviväyunde?in owáy wâhâä dikw'ó?nin dovâypanhóenídí hedá nää Jerusalem-piye dovâywáymá?ídí ovâytuhchäänú-ídí."

Paul-di ovâytü?an hádídí Jesus-ví?piye iwäyü?in

⁶ "Naa p'óegé omändi oe Damascus bú? opowamän dihaydi taage púnú?dí naa. Tsíkhagipí wí ko makówadí nawá hedí dí?ärké? ⁷ Nangepiye okanu, hedí wí to?wídí naa díhí?määdí ot'oe. Ginnán natü: 'Saul, Saul, háadan u?di naa dít'öephadekando?' ⁸ Naa otsikapóe, 'Nanbí Sedó, to-an unmuu?'. ⁹ I?dá dítü?an, 'Naa Jesus Nazareth-wi omuu. Naa i? u?di dít'öephadekando?'i-ân omuu. ¹⁰ In to?wén naa-ádí diji?in i? ko dáymu?, hebo i? to?wídí díhí?mää?iví tun wídika?pówápi. ¹¹ Naa otú, 'Nanbí Sedó, hânnan dáy?amí?'. I?di dítü?an, 'Ówínúdí oe Damascus-piye ópûn, hedí iwe wóetü?amí háá úkhây?ä? bi?amí?in.' ¹² I? ko hânhó nakaydi naa otsi?t'aapóe, hedihó in naa-ádí diji?indi naa dípahtsaaké?, hedí handidi oe Damascus opówá.

¹² "Wí sen Ananias gin nakhâwá?i? iwe nathaa. Ná?i sendá ta?gendi Jóesi Tádá óe?a?-gin, hedá in Hudíyo kihuú-á t'ähkí ihon, hedí t'ähkí in Hudíyo Damascus dithaa?in ditü? híwó?di sen namuu?in. ¹³ Naví?piye na?äjdi naví nú? iwínu, hedí dítü?an, 'Tí?üu páadé?i Saul, uví keetan mânke?'. Wesebo naví keetan donké?di i? dómu?. ¹⁴ I?di naa ginnán dítü?an: 'Jóesi Tádá nanbí thehtáy pahpá?indi óe?a?gimä?i?dân wóede?man háá nakanda?in úhanginnáanídí, hedá Jesus i to?wí iví wówátsi ta?ge ihondi namuu?i náamúunídá, hedá i? tun wóetuhkankhâymá?i? unt'oe-ídá. ¹⁵ Ta?gendân u?i?g?bihée?amí, hedí u?di t'owa t'ähkí hääwí náamû?i hedá unt'oe?i-á ovâytü?ämí. ¹⁶ Hedihó nää wíyá shánkí wívitsíkska?amípi. Ópûn, unp'ó?p'oepúuwí, hedá Jesus nádaa?an uví t'aywó?di wônjâa?amídi, 'gin Ananias-di dítü?an.'

Paul-di ovâythayyan Jóesi Tádádí óetü?annin in Hudíyo dimuup?inb?wepiye namú-?in

¹⁷ "Jerusalem-piye owáymää ihaydi i? méesate hay?i ee ots'q?di o?äjji? waabá dínpóe. ¹⁸ I? ää? iwe Nanbí Sedó Jesus dómu?, hedí dítü?an, 'Oe Jerusalem hääwí nav?gedi ovâytuhkankhâymá?i há?to wônsig?amí, hedihó ówánäki?, iwedí ópeeve.' ¹⁹ Hedí naa otú, 'Hewänbo Nanbí Sedó, indá dínhanginnán naa wéngé t'ähkí i? Hudíyo méesate eeje dáyjýéndewän in uví?piye díviväyunde?in dovâypanhóenídí hedá dovâywhäänídá. ²⁰ Hedí Stephen i? uví?gedi ovâyt'öe?andiví unp'oe ônch'áa ihaydi, naa wá? ok'aawin ee nú?. In to?wéndi óehéy?i?nimbí k'ewé?i aa dovây?áyînmää, hedí híwó díví?o? gin naa o?an.' ²¹ Hewänbo Nanbí Sedó Jesus-di dítü?an, 'Ópûn, naadi kay? wâhâäpiye wísankhâymää, in Hudíyo dimuup?inb?wepiye.'

²² In t'owadi Paul önt'oeeyande?, hewänbo ná?i hi? in Hudíyo dimuup?inb?gedi natú ihaydi dívit'ehtuwínu, 'Binhe?', wínaçhá?muupí nawówáyéenídí.' ²³ Wídituhandépídí shánkí dívituwínunde?, hedí inbí k'l'ewé?i aa dâythathä?o? hedá kw'áyepiye dáynahchä-nunde dáykeeyamídi dit'ay?in. ²⁴ I? Rome sundado p'ó?déq?di in sundado ovâytü?an Paul inb?piye óets'luude?i? in óewhâhwâ?namídí hedânhó ünhangiipúuwídi hâadí in t'owa Paul-ví?piye dívit'ehtuwínunde?. ²⁵ Hedihó óewhiwínu púwhí?dí óewhâäniídí, hebo Paul-di óetü?an in tägintä (100) sundadoví tsondi iwe tsowa nawindi?, 'Ti?i? tsontun natü?uk'óe?in naa díwhâänídí? Naa-á oe Rome dínhâwâta?k'óe, hedí wa?di wívinkeek'ü?pí háá naa híwóhpí dáy?annin háá joe.'

²⁶ Ná?in nat'oe ihaydi in sundadoví shánkí p'ó?déq?vi?piye namäa hedí óetü?an, 'Ti úhanginná háá bitsiyekhâ?o?in? Ná?i sendá oe Rome ünhâwâta?k'óe.' ²⁷ I? sundadoví shánkí p'ó?déq? Paul-ví?piye namäädi óetü?an, 'Dítü?an, ti oe Rome úkhâwâta?k'óe?' 'Hedâñ hoi' gin Paul natú. ²⁸ Óetü?an Paul, 'Naa oe Rome dínhâwâta?k'úwídi báyékí

chä? dáywá?âa.” Paul-di óetu?an, “Naví tâdâ?in Rome-win t'owa damuudiho naa wâ? Rome-wibâ? omuu.” ²⁹ Wesebo in to?wêñ Paul óetsikakhâymâa?in ivî?wedi dívijâatää. I? sundado tsundi p'ô?dédi? wânbo nakhunwôeda?póe ûnhanginpôedí Paul-á Rome-wi t'owabá namuu?in, gá i?bâho natsonpôedân kadénađi Paul óewhi?amî?in.

Paul-di in Hudíyo tunjowa? ovâyhî?máa

³⁰ I? sundado tsundi p'ô?dédi? nahangin?ânda? ta?gendi háawin híwóhpî?in in Hudíyođi Paul ônchänunde?in, hedîho wiýá thâwán óewhihsuu hedî in Hudíyo owha? p'ô?dédi?in hedâ in wé?gen Hudíyo p'ô?dédi?indá dívíwé?ge?amî?in ovâytu?an. Ihayđiho Paul óets'ûde inbí pâadépiye óewéenú-íđí.

23

¹ Paul-di in tunjowa? ta?ge ovâymündedî ovâytu?an, “Tí?ûuwíin pâadé?in, Jôesi Tâdâví pâadépiye ná?in naadi wâytu?amí: Naví p'ñâ? khó?jé dînhanginná naví wówâtsi thaâ t'âhkí híwó?nin wówâtsi donhonnnin.” ² Ná?in nat'oeđi Ananias i? owha? p'ô?dédi? namuu?i?di in Paul-ví nú? diwinnin ovâytu?an sóe eedi óemaphâave-i?in. ³ Paul-di óetu?an, “U-ân Jôesi Tâdâdî wóemaphavekhâymâa. Wí paa ijânumâa?i waagi?bâ unmuu. Úkhây?â? úhanginpúuwî?in hâa wén t'aywó?nin dáy?annin hâa joe, ná?i tsontun namuu?i natû? waagi, hewânbo u wí?bo hä?i tsontunbâ wínâa?a?ginpí, ná?in t'owa dísomaphâave-i?in ovâytu?andi.” ⁴ In iwe diwinnindi Paul óetu?an, “Hâadan Jôesi Tâdâví owha? p'ô?dédi? uví hi?dî mân?a?gînhâñunde?” ⁵ Paul-di ovâytu?an, “Tí?ûuwíin pâadé?in, naa wídînhangin-nâhpí owha? p'ô?dédi? namuu?in. Dînhanginnândâho hâ?to han otýunfâñ, gá Jôesi Tâdâví ta?nin diwe ginnâñ nata?muudân: Wíginkhây?âhpí wén háawêñ t'aywó?nin nanbí t'owaví tsonminbî?gedi gitýun?in.”

⁶ Hedi Paul-di ovâymû? wây wén in iwe diji?in Sadducee t'owa dimuu?in hedâ wêndâ Pharissee t'owa-á. Hedîho kaygi in tunjowa? ovâytu?an, “Tí?ûuwíin pâadé?in, naa Pharissee t'owa-ân omuu, naví tâdâ Pharissee-bâ dînmuu. Nâwe dítsondiwekán gá in dichu-u?in diwâywâpúuwî?in dáywâyundedân.” ⁷ Han ovâytu?an dihayđi in Pharisées-âđí in Sadducees-âđí dívítuhkannan, hedî diwijededeđi wêege?in dipóe. ⁸ Gin díví?an gá in Sadducee t'owa wídîvîwâyundepidâñ in dichuu?in wiýá diwâywâpúuwî?in, hedâ p'oeväqâhâa-á makówâwin t'ôepa?qa?indâ diji?in wídîvîwâyundepí; hewânbo in Pharissee t'owa-á dívîwâyunde diji-ákun. ⁹ In t'owa t'âhkí shânkí kaygi dívítuwînûnde?, hedî wén Hudíyoví kхuu dáyhâ?o?in, Pharissee t'owabá dimuu?in, dívîwînûdî kay?indi ditû, “Ná?i sendâ wén hâawin t'aywó?nin i?annin wânbo wí?âyshaadeđi. Mađi hâdâewây wí p'oeväqâhâaqi hâa wí makówâwin t'ôepa?qa?indâ diji?in ta?gendi óehée?an.”

¹⁰ Hâñho dívítuhkandodi dívitsâqakhây?o?, hedîho i? sundado tsundi p'ô?dédi? nakhunwôeda?póe. Na?ânde Paul hâñho óewâ?amî?in, hedîho in sundado ovâyjôñ, “Ja? bîpûn, Paul bînké?di hä?in Hudíyoví?wedi bînjâa?amí, hedî unbî?piyebo bints'ude.”

¹¹ I? khun Paul-ví hângé Nanbí Sedó Jesus nakwînudeđi óetu?an, “Wí?unkhunwôeda?ípí. U? oe Jerusalem nav?gedi ho bihée?an, hedâ oe Rome hanbá bikhâymâa.”

Paul óehâyjî?in dida?

¹²⁻¹³ Wiýá thâwán hédéndí wén Hudíyo dívíwé?ge?an dívihée?amîdí wén ánshaa dâyk'luuwídî. Ditû, “Ívíhađâkhâymâa, hedî wí?ívíhuukanhâymâapí Paul âyhay píhay. Han íví?anpídâ, tobâ Jôesi Tâdâdî dítuhchâäñu-í.” Ná?in gin ditû?in jónântâ?diví (40) shânkí diji?. ¹⁴ Hedi dimää in owha? p'ô?dédi?indâ hedâ in Hudíyo tsonnindâ inbî?wepiye, hedî hâa dâywéhpê?annin ovâytu?an. Hâa dikanda? i?gedi ovâythayyan dihayđiho ovâytu?an, ¹⁵ “Náä undâdî hedâ in tunjowa?dâdâ i? sundadoví tsundi p'ô?dédi? bint'ôesân. Bintu?an Paul náä unbî?piye óemâ?i?in. Bintu?an shânkí fhangin?ânda? hâa Paul i?annin. Na?indâho gikhâymûñin âyhâyjî?náä tsowa napowâpídîbo?”

¹⁶ Hebo Paul-ví määmä?ay nat'oe dívîkhawgô?o?in óehâyjî?dî, hedîho in sundadoví?piye nats'ûndi i?gedi Paul óetu?an. ¹⁷ Paul-di wí tägintä (100) sundadoví tsundi óetuhkânnandi

óetü'an, "Ná'i e'nú i? sundado tsondi p'ó'dédfi?vi?piye náhûu. I? e'núdí wén háawénn óetü'ämí?in nada?." ¹⁸ Hediho i? e'nú i? sundadoví tsondi p'ó'dédfi?vi?piye óeho?, hedí óetü'an, "Paul i? to gínpanniändi?di naa dítuhkánndi dítü'an ná'i e'nú uví?piye dómá?í gin, wén háawénn wóetü'ämí?in nada?di."

¹⁹ I? sundadoví tsondi p'ó'dédfi?di i? e'nú oe hângepiye óepahtsaaké? wí?bo dayéenídí, hedí óetsika?yan, "Hää-an naa dít'öe'ämí?in unda??" ²⁰ I? e'núdí óetü'an, "In Hudýyo dâywéhpée?an wóedaa'ämí?tha?di Paul tunjówhágépiye óehûuwídí, hâa i?annin shánkí dihangin'ânda? waagibá. ²¹ Hebo wíwóewäýukkannamípí. Jónántä?diví (40) shánkí senä? dívikhakwl'ó óeháyjídí. Jóesi Tádáví páadépiye dívítunmági wídfívihúuyamípí?in wídâyp'oesüuwä?ípí?in Paul óehay píhay. Nää dikhâymuu hedí ditsíkha Ɂ?untúuní?dí i? nâasaaní?in." ²² Óetü'an i? e'nú, "To?wí wânbo wínâatü'ämípí ná'i dít'öe?andi?" Hedi iwáygedí óesan.

Paul i? tunjó Felix-ví?piye óeho?

²³ Hedi i? sundadoví tsondi p'ó'dédfi?di wây-á wíje senä? ovântuhkánnan, indá tägintä (100) sundado dântsonmáa?in damuu, hedí ovântü'an, "Wíje tägintä (200) sundado nangedi?indá, hedá tségintä (70) kwâjäe k'ewédi?in sundado-á, hedá wây-á wíje tägintä (200) júnphé wóegé?in sundado-á ovâtyü'an dívikhâ?ämí?in, nää khun whänu iwáypiye oe Caesarea-piye dimú-fdí. ²⁴ Hedá wíje wénn kwâjäe Paul i?íhsôege-ígi? binpútesoge, hedí oe Felix i? tunjóví?wepiye bin'áyînhûu." ²⁵ Hedi wén ta?nin ita?nandi gin natú:

²⁶ "Naví tunjó Felix hânhô wí?a?gindi?, naa Claudius Lysias-di wísengitu?an. ²⁷ Wén Hudýodi wí sen Paul gin nakhâwâ?i? óeyâ?di óekhe?khâymâawän, hewânbo naa dînhanginpóe i-á oe Rome ünkhâwâta?k'oe?in, hedihio in sundado-ádí omää inbí mangedi dójää?ämí?d. ²⁸ Hâawin híwóhpí?in ônchänunde?in naa ohangin'ânda?, hedihio inbí tunjówhágépiye naadi dóho?. ²⁹ Naa dînhanginpóe in híwóhpí?in ônt'e?p'ídende?indá wénn háawin kây?in wânbo óepansöege-ídí hâa óeháyjídí wínamuupi?in. In Hudýo wénn háawénn inbí khuu i?gedidâ?dívíwânpili?máa. ³⁰ Ihaydâhá?to?wídi naa dít'öe?an dâywéhpée?annin ná'i sen óekhegi?o?in, hedihio wesebo uví?piye i? dósan, hedí in to?wén in híwóhpí?in ônt'e?p'ídende?in dovâtyü'an uví?piyâ?dimu?i?in wóetü'ämí?dí hâadí iví?piye dit'ay?in" gin ita?nan.

³¹ Hedihio in sundado hâa ovâyjôn waagi dívi?an. Khû?déedí oe Antipatris bú?piye Paul óeho?. ³² Wíyá thâwâán in sundado kwâjäe k'ewédi?indida? Paul óehon, hedí in wé?gen sundado inbí?wepiye dívíweeho?. ³³ Oe Caesarea bú? in Paul?in dipówá ihaydi i? tunjó in ta?nin ôn?an hedí Paul iwebo óejo?an. ³⁴ In ta?nin i? tunjó itunkanbowa ihaydi Paul óetsika?yan, "Wé?i nangewi-an unmuu?" "Oe Cilicia-wi-ân" gin Paul-di óetü'an. ³⁵ I? tunjó ná?in nat'oedi Paul óetü'an, "Owây in to?wén wônt'e?p'ídende?in dipówá ihaydâhno naadi wîntunjó?namí." Ihaydâ in áy?in ovâyjôn Paul híwó óe'áyîngi?ämí?in i? tehwâ hay?i Herod ik'û? iwe.

24

In Hudýodi Paul ônt'e?p'ídende?

¹ P'ánu thaa naphade ihaydi, Ananias i? owha? p'ó'dédfi? namuu?i-á hedá wénn Hudýo tsonnindá dipówá. Wí sen Tertullus gin nakhâwâ?i? hânhô nah?hâ?i namuu?i? indádî dâykán, hedí i? tunjóví?piye dimää i? tunjó óetü'ämí?dí hâa Paul i?annin. ²⁻³ Paul óets'u?de, hedí Tertullus-di i? tunjó óehée?an Paul ônt'e?p'íede-ídí. Ginnân natú:

"Nanbí tunjó Felix, Ɂ?báyékí wí?a?gindi?, báyékí gik?daapóe t'âhkí na?ing? wéngé t'âhkí bi?andi namuudi. Ɂ? unmuudânkunho hânpí?d?bo báyékí paayo githaa, hedá uví hangintandi báyékí híwóhpí? nanbí nan diwedí dînjâ?an. ⁴ Nää naa wó?da?pí hânhô wíjâap?ide?ämí?in, hedihio unsehkanät'óedí wí hây tâhkíwân dînt'óeyaaní, han unchan-póedí. ⁵ Ginnân hîn napóe: Na?indi ná'i sen ovâyt'owat'e?ya?dodí âymû?. Ná'in Hudýo

wéngé t'ähkí ovâypitsaqkando⁷, hedá i-á p'ó'déédí⁸ namuu in to⁹wén i¹⁰ Nazareth-wi senbí hähkan deepiye díviväyunde¹¹ingí¹². ⁶⁻⁸ Nanbí méesate hay*i* wänbo i¹³a¹⁴ginhänú, hedânkun âypanké¹⁵. Gida¹⁶wän âytunjó¹⁷namí¹⁸in âynuuuwá¹⁹-ídí hää ta²⁰gendi nanbí kхuu i²¹a²²ginnanpí²³ hää joe. Hebo Lysias i²⁴sundadoví tsondi p'ó'déédí²⁵ napówá, hedí kay²⁶indi nanbí man diwedí óejää²⁷an, hedáhá²⁸ ovâyjôn in to²⁹wén ônt'e³⁰p'íde³¹in uví páadépiye di³²ää-ídí. U³³di wi³⁴bo híwó ná³⁵i sen náatsika³⁶yandáho úhanginpúuwí t'ähkí ná³⁷i iví³⁸gedí wit'e³⁹p'ídén⁴⁰e⁴¹i ta⁴²gen namuu⁴³in" gin ovâytu⁴⁴an.

⁹T'ähkí ná⁴⁵i Tertullus Paul-ví⁴⁶gedí natü⁴⁷di⁴⁸ in Hudíyo hanbá ditú, hedá ditú i⁴⁹t'ehpide tun Tertullus ihí⁵⁰máa⁵¹i ta⁵²gen namuu⁵³in.

Paul wi⁵⁴bo iví⁵⁵gedí ihí⁵⁶máadí i⁵⁷ tunjó Felix óetu⁵⁸an híwóhpí wi⁵⁹i anpí⁶⁰in

¹⁰I⁶¹ tunjó imannan Paul óehí⁶²mâänídí, hedího ginnán Paul-di óetu⁶³an: "Naa dîn-hanginná báyékí päayo ná⁶⁴in t'owagi⁶⁵in tunjówhágé un⁶⁶ánnin, hedândo báyékí ohíchan dáyhée⁶⁷ämí⁶⁸ wi⁶⁹bo dáy⁷⁰aywoenidí. ¹¹Madi tä⁷¹di wi⁷²je (12) thaa phade ihaydi naa Jerusalem-piye omää Jöesi Tádá dó⁷³a⁷⁴ginmâänídí. ¹²T'öepíd⁷⁵bo úhanginpúuwí ná⁷⁶i ta⁷⁷gendi namuu⁷⁸in. Naa to⁷⁹wí-ádí wídatyuhánbopí, hedá wídotváyt'owat'e⁸⁰ya⁸¹nanpí i⁸²Hudíyo méesate hay⁸³i we, hää inbí méesate hi⁸⁴indi eeje wänbo joe, hedihää i⁸⁵bú⁸⁶i⁸⁷ge wänbo joe. ¹³Indá wídinkeekankodipí ná⁸⁸i naví⁸⁹gedí dînt'e⁹⁰p'ídén⁹¹e⁹²i ta⁹³gen namuu⁹⁴in.

¹⁴"Hebo ná⁹⁵innán naa otúuní: In p'óegé we naa dáy⁹⁶qhtuyende⁹⁷indá ná⁹⁸in t'owa ditü⁹⁹pi¹⁰⁰wén p'óegé namuu¹⁰¹in, hewänbo i¹⁰²ge dáy¹⁰³qhtuyendedi Jöesi Tádágí¹⁰⁴ dáyt¹⁰⁵demáa, i-á nanbí thehtáy paahpá¹⁰⁶indi óe¹⁰⁷a¹⁰⁸ginmá¹⁰⁹? T'ähkí ná¹¹⁰i kхuu Moses ita¹¹¹nandi¹¹² hedá in Jöesi Tádáví tukhe¹¹³min dáyta¹¹⁴nandi-á naa dáywäyunde¹¹⁵. ¹⁶Hää ná¹¹⁶in t'owa díviväyunde¹¹⁷in napuwig¹¹⁸o¹¹⁹inbá naa wá¹²⁰ dáywäyunde¹²¹, hedí ginnán namuu: Jöesi Tádádí t'ähkí in dichuu¹²²in ovâywówápakháymáa, híwó¹²³nindá híwóhpí¹²⁴indá. ¹⁶Hedi gin dáywäyundedi, häädi wänbo t'ähkí dáykhä¹²⁵de Jöesi Tádáví páadépiye hedá t'owaví páadépiyá híwó dáytsiye¹²⁶amí¹²⁷dí, hedândo naví pí¹²⁸ná khó¹²⁹jé dînhanginnáamí¹³⁰ híwó dáykanhonni.

¹⁷"Báyékí päayo Jerusalem bú¹³¹ we wó¹³²anpíwän, hedáhá¹³³ dáywäybu¹³⁴ní chä¹³⁵ in naví t'owa dikääkw'ó¹³⁶nin dovâymâänídí, hedá wí naví hääwi dînmúuní¹³⁷i-á Jöesi Tádá-á dómâänídá. ¹⁸I¹³⁸ méesate hay¹³⁹i ee gin dáy¹⁴⁰o¹⁴¹ ihaydi in t'owadi naa dílmú¹⁴². Naa dáykháy¹⁴³anho¹⁴⁴Jöesi Tádá dó¹⁴⁵a¹⁴⁶ginmâänídí, nanbí kхuu gínmuu waabá. Báyékí t'owa we wídjihpí, hedí t'ähkí hândá¹⁴⁷naná. ¹⁹Wén Asia-win Hudíyo wá¹⁴⁸we diji¹⁴⁹. Indáho dímkháy¹⁵⁰ wóetü¹⁵¹ämí¹⁵²in háawin wén t'aywó¹⁵³nin naa dáy¹⁵⁴annin, naví¹⁵⁵gedí wóet'e¹⁵⁶p'eede-í¹⁵⁷in di-da¹⁵⁸di. ²⁰Hewänbo nää náwe wídjihpí, tobá ná¹⁵⁹in diji¹⁶⁰indân wóetü¹⁶¹ämí háawin t'aywó¹⁶²nin dáy¹⁶³annin dînhanginpóe¹⁶⁴in Hudíyoví tunjówhágépiye díkán dihaydi. ²¹Ná¹⁶⁵in wéhpéeq¹⁶⁶mán dáy¹⁶⁷an we owin dihaydi: Dáytuwínmúdí dovâytu¹⁶⁸an, 'Naa dítsondiwekán gá in dichuu¹⁶⁹in diwâywówápiku¹⁷⁰in dáywäyundedán' " gin Paul-di óetu¹⁷¹an.

²²Felix Jesus-ví p'óe i¹⁷²gedí híwó ûnhanginná, hedího in we diji¹⁷³in ovâytu¹⁷⁴an, "Nää-á wíyá wi¹⁷⁵ivihée¹⁷⁶ämípí. Owáy Lysias i¹⁷⁷sundadoví tsondi p'ó'déédí¹⁷⁸ napówá ihaydândo naadí wâytu¹⁷⁹ämí hää unbí hi¹⁸⁰ i¹⁸¹gedí o¹⁸²ande¹⁸³in." ²³Hedího wí sundadoví tsondi gin óetu¹⁸⁴an, "Ná¹⁸⁵i sen ná¹⁸⁶áyîngi¹⁸⁷an, hewänbo napannián waagidá joe. Iví k'ema¹⁸⁸in i¹⁸⁹ovâypuwämâäní, i¹⁹⁰hääwi üntáy¹⁹¹i¹⁹²önkáanídí."

Felix-ádí Drusilla-ádí Paul ônt'óeyan

²⁴Wí häýú thaa naphade ihaydi Felix nawáy¹⁹³ää iví kwee Drusilla wóegé, i-á Hudíyo kwee-ân namuu. Paul oets¹⁹⁴lúdedi dänt'óeyansóge, hedí Paul-di ovânthayk'ú¹⁹⁵hádídí to¹⁹⁶wí Christ Jesus-ví¹⁹⁷piye iwääyú¹⁹⁸in. ²⁵I¹⁹⁹di ovânhí²⁰⁰máa hádídí inbí wówátsi ta²⁰¹ge dâñhûuwí i²⁰²gedí, hedá hää dawânpida²⁰³ waa dâñkhanhûuwí²⁰⁴in wídatyuhánbopí²⁰⁵ahpí i²⁰⁶gedá, hedá i²⁰⁷tha Jöesidi t'owa ovâykeekw'óení hää híwóhá híwóhpí díri²⁰⁸an ni²⁰⁹gedá. Han ihí²¹⁰máadí Felix nakhunwôeda²¹¹póedí óetu²¹²an, "Náwedi ópeeve wíyá wítuhkánnan píhay, häädi naa dînpóe

ihaydi.”²⁶ Hebo Felix natsíkha Paul-di óechá? mânánídí, hedânhó óewá? âadá óema? p’âädi-í, hedîho ihayda? óetuhkândo? i-adí ihéé?amidí.

²⁷ Wíje paayo daphade ihaydi Felix óetunjójáa'an hedi Porcius Festus natunjósogedee. Felix-di Paul oe pan diwebo óejoé'an, in Hudíyo-ádí nak'emamúuni'in nada'di.

25

Paul nada? Caesar-di ôntsonnamí?in

¹ Festus i⁷ tunjó ts'aqbi namuu*i*⁷ oe Caesarea bú⁷ napówá, hedí poje thaa naphade ihaydá iwedá oe Jerusalem bú⁷piyá namää. ²⁻³ Oe Jerusalem napówá ihaydi in owha⁷ p'ó⁷déf⁷indádí hedá in wé⁷gen Hudíyo senä⁷ he⁷ennindádí Paul wiýá ônt'e⁷p'íde, hedí kay⁷indi Festus dida⁷póe wén hääwén ováy⁷amídfí. Dida⁷ Paul oe Jerusalem-piye óemá⁷i⁷in, gá dínwéhpêemuudân dívíkhakw⁷önen⁷in óeháyídí wa⁷ p'óegé namändibo⁷. ⁴⁻⁵ Felix-di ováytu⁷an, “Paul-á oe Caesarea napannán. Naa wí háyú thaa iwe oepiye owáymän. Hedáho wén unbi senä⁷ he⁷ennin bîntu⁷qämí naa-ádí dimú-í, hedí wén híwóhpí⁷in Paul i⁷andáho⁷, indi óetunjó⁷diwekáaní.”

⁶Festus madí wíyá kháve háá tā thaa iwebo iwóyí⁷, hedáhá⁸ Caesarea-piye nawáymää. Wíyá tháwán ováytsonnamídí isóge, hedí in sundado ováytu⁹an Paul dikenmú-?in. ⁷Paul óékán, hedí nats'ú¹⁰ dihaydi in Hudíyo oe Jerusalem-di di?¹¹ää?in iví nú¹² iwéngé diwindi önt'e¹³pídendegi ditú¹⁴ báyékí kây¹⁵i hääwí híwóhpí¹⁶ i'andi, hewânbo wídinkodipí ta'gendi dâythayyamídí ná¹⁷i ditú¹⁸di ta'gen namuu¹⁹in. ⁸Paul wí²⁰bo i²¹aywoenídí ihée²²andi gin natú: "Naadi in Hudíyoví khuu wídovây²³a²⁴ginkhánupí, hedá ná²⁵i Hudíyoví méesate hay²⁶i ee a²⁷ginkhangu²⁸í wó²⁹ts'úhpí, hedá wén háawin t'aywó³⁰nin wânbo in Rome-?inbi tsondi Caesar-ví³¹piye wídáy³²anpí."

⁹ Hebo Festus in Hud'íyo ováyhíwóʔnamíʔin nadaʔ, hedihó Paul óetsikaʔyan, "Ti oe Jerusalem-piye unpundaʔ iwe naví páadépiye wîntsonnamídí náʔi wônt'leʔp'ídéndeʔ iʔgedi?"

¹⁰ Paul-di óetü'an, "Joe, náwebánkun díntsonnamí" in oda? Náá uví páadépiye owindi i? tsundi Caesar-ví páadépiye owin díntsonnamídí waagibá namuu. Hedá wá? u-á wí'bo híwó úhanginná wén háawén t'aywó?nin wänbo in Hudífioví'piye wídáy'anpi'in.

¹¹ Wáy wén háawén t'aywó?nin dáy²ndáhó?, hedí ná?in t'aywó?nin namuudi ochuu-f?in díñkháy²ädáhó?, há?to otúqni wídháyípi?in. Hebo nää häjáwi ná?in t'owadi dínt'e?p'lídénde?i ta?gen namuupídá, to?wí wänbo wí?unk'óepí inbí mangepiye díkáani?in. Hedího oe Rome diwe Caesar-ví tunjówháagé iwe díntunjó?namí?in oda?" gin Paul-di öetu'an.

¹² Festus-di in óetumakhemáa⁷ in ovâyhée⁸an, ihaydáhá⁹ Paul-ví¹⁰ piyá ibéedí óetu¹¹an, “Caesar-ví tunjówháagé iwe wôntunjó¹²namí¹³ in unda¹⁴diho ivi¹⁵piye wísaaní.”

Paul-di Agrippa-ádí Bernice-ádí ovânhée'an

¹³ Háyú thaap naphade ihaydi i⁷ tsundi Agrippa iví kwee Bernice-ádí oe Caesarea dapówá Festus oéesengitu⁷ amídí. ¹⁴ Wí háyú thaap da⁷án dihaydi Festus-di Paul-ví⁷gedi Agrippa óet'óe⁷an. Ginnán óetu⁷an:

“Nää pan diwe wí sen na’án Felix i? tunjó phade’i?di óejoé’andi”. ¹⁵ Naa oe Jerusalem oji? ihaydi in Hudýo owha? p’ó’dédf’indi hedá in tsomnindá hä’iv’ígedi dít’e?p’íde, hedi in dida? otúun’?in hä’i t’ehpiде tun ta’gen namuu?in. ¹⁶ Hewänbo dovâytu?an, ‘In Rome-windi hânhay wânbo wí to’wí wí’óékandepí in to’wén ônt’e?p’ídende?inbí mange. Páadé nakhây’ä? in to’wén ônt’e?p’ídende?inbí páadépiye iwéenú’í?in, hedâñ wí?bo i?aywoenidí ihée?amí ná’í häawí ônt’e?p’ídende? i?gedi.’

¹⁷"Hedihó náwe diwé'gepóe ihaydi wídáytsíkha'anpí. Wíyá tháwánho dováytsonnamídí dáysoge, hedí in sundado dováytu'an i' sen óets'üude-i'ín. ¹⁸Iví'gedí dít'e p'éede-ídfí dívíwínú ihaydi, naa o'an wén háawin kâ'yin in i'annin dítuhkankháymá'a'in, hebo han wídíví'anpí. ¹⁹Ná'i sen Paul gin nakhwá'a'-i-adí dívíwänpituhkando' inbí wäyu dínmuu.

í?gedi hedá wí sen Jesus gin nakháwá?iví?gedá, i-á nachuu wänbo Paul natú nawówáji? gin. ²⁰ Naa wíðñhanginnáhpí hádídí dóshaa-i?in ná?i hääwí háawin namuu?in, hedihó dótsika?yan, ‘Ti oe Jerusalem-piye unpunda?, iwe ná?i hääwí wönt'e?p'ídénde? i?gedi wíntunjó?namídí?’ ²¹ Hebo Paul nada?póe nää pan diwebo nachaní?in hedá iwedá Caesar-ví tunjówháagépiye namú-í Caesar-di öntunjó?namídí. Hedihó in sundado dováytu?an óe?áyí?namí?in Caesar-ví?piye dósan píshay” gin Festus-di Agrippa óetü?an. ²² Hedi Agrippa natú, “Naa wá? ná?i sen hää natü?nin ot'oe-i?in oda.” Festus-di óetü?an, “Tha?dibo unt'oe-i?ahay.”

²³ Wíyá tháwán Agrippa-ádí Bernice-ádí ná?i íve hay?i dats'ú, wén sundado tsonnín he?ennin wóegé hedá wáy-á bú?win tsonnín wóegá. Sa?wó da?aamuu, hedá hääwí t'ähkí hânhó sa?wó nakeet'óe. Festus natsonpóe Paul óets'üude-i?in. ²⁴ Hedi Festus-di ováytu?an, “Tsondi Agrippa hedá un t'owa náwe íji?in t'ähkí, bimmú?dí ná?i sen. Iví?gedi t'ähkí in Hudíyodi oe Jerusalem-windádí hedá náwe diji?indádí naa díhée?an. Dívítuwíñuneddi naa dítü?an ná?i sen öeháyí?in ünkháy?ä?.” ²⁵ Naadi wén háawin wänbo wíðónshaapí öeháyjídí. Hebo i-á wí?bo nada?póe Caesar-di öntunjó?namí?in, hedihó naa dáy?ánshaamágí Caesar-ví?piye dósaañi?in. ²⁶ Hebo hääwí wänbo wíðñhanginnáhpí ná?i senb?gedi naví tsondi p'l?dédí? Caesar dônta?namí?in. Hedâhno un t'ähkíví páadépiye dómaa bînhée?amídí, hedí shánkídí uví páadépiye, naví tsondi Agrippa. Hedi bântsikabowa ihaydi shánkí dînhanginpúuwí hääwí i?gedi Caesar dônta?namí?in. ²⁷ Han dáy?an, gá dînchanpöedân bondoe?i namúuní?in wí pan dósaañí?páadé wídováythayyanpí? hää i?gedi önt'e?p'ídénde?in.”

26

Paul wi?bo i?aywoení?dí ihí?máadí Agrippa óetü?an híwóhpí wi?i?anpí?in

¹ Agrippa-di Paul óetü?an, “Naadi wíñk'líuya? uví?gedi bipihée?amídí.” Hedi Paul imannandi ihée?an wí?bo i?aywoení?dí. Gin natú:

² “Tsondi Agrippa, nää naadi wítuhkankháymáa naví?gedi hedá ná?i hääwí ná?in Hudíyodi naa dítü'e?p'ídénde? i?gedá, hedí naa ohíhchan u-â? i? unmuu?in uví páadépiye owindi. ³ Hedi shánkídí ohíhchan u-â? ta?gendi ná?i Hudíyoví kхuu dínmuu i?gedi úhanginnândi, hedá úhanginná wáygéhää? handä? wídfí?ánshaa?opí?in. Hedi ho pín ta?gedi wída?máa dítü?doyaani?in.

⁴ “T'ähkí in Hudíyo dínhanginná hää naví wówátsi donphade?in o?e?núji? ihaydi waagibo?, wí?gín oe naví nangá hedá oe Jerusalem bú? iwá. ⁵ Hedi in dida?dáho wóetu?äamí ná?in: Bányékí pàayo dínhanginná naa páadé?ibó Pharishee omuu?in, hedí ná?in Pharishee t'owa-á nanbí kхuu shánkí kay?in dâyhúja? ná?in wé?gen Hudíyo t'owaví?wedi. ⁶ Nää naa dítunjó?diwekán gá dáywáyundeedân Jóesi Tádá? i?amí?in iví tun nanbí thehtáy pahpá?in ováymági?in. ⁷ T'ähkí in t  ?di wíje Israel-ví e?núnbí ây iwedí?in w  ? n  ?in in Jóesi Tádá? natü?in ikháymáa?inb   dívíw  yunde?, hedihó kh  -á thaa-á i? óe?a?ginm  ?. Hedi nää, naví tsondi unmuu?i?, naa w  ? hanb   dáywáyundeedib   in Hudíyodí naa dítü'e?p'ídénde?. ⁸ Heh  ádan un Hudíyo wi?únkodipí úvíw  äy  -ídí Jóesi T  d  d   in dichuu?in ov  yw  yw  pa?in?

⁹ “Naa-â?n o?ânw  n b  yékí d  jn  nk  kanpoe?o?in n  ?i Jesus oe Nazareth-wi gin nakháw  ?iví?piye. ¹⁰ Hedi ho oe Jerusalem han dáy?an. In owha? p'l?d  d  ?indi naa d  nk'  ? b  yékí t'owa Jesus-ví?in ünmuu?in dov  ypankw  ?den?in, hedá ov  yt'akhanukh  ymáa ihaydi naví tun w  ? eepiyeb   dáym  gi. ¹¹ H  y  rbo naa om  ä in Hudíyoví m  esate eejepiye otsonp  uw  d   ov  yw  h  wh  ?namídí, hedá dáyk  q   dov  yakaygi?amídí dit  quní?dí Jesus-ví?piye w  d  iv  w  yunde?i?. Naa hânhó inb  ?piye ot'ayyaap  edib   Hudíyo namuuup?wi bú? i?ge dáykhenj  y  ende dov  yh  onídí.”

Paul-di Agrippa óetü?an hää ünpóe?in hedihó Jesus-ví?piye iw  yunde?in

¹² “Hedího han dáy⁷amídí naa oe Damascus bú⁷piye omänwän. In owha? p'ó⁷dédl⁷indi wén ta?nin ho dín⁷an dóhūuwídí dínl⁷úuwídí in Jesus-ví⁷piye dívíwäyunde?in dovâypahoenídí. ¹³ Naví tsundi unmuu?í⁷, taagedi oe p'óegé omän dihaydi wí ko oe makówádí nawândi dómû?, i⁷ thanbí shánkí nakohkay?í namuu, hedi ná?í kodi na?in gimännin t'ähkí dí⁷ánhogí. ¹⁴ T'ähkídíbo nange gikanu. Ihaydi wí to?wídí Hebrew tundi díhée?andi ot'oe. Dítú?an, ‘Saul, Saul, háadan naa dít'óephadekando?’ U wí?bo biwänpiwa?o⁷, wí búdu in phék'e⁷indi óesanhonniñ i?á?ts'ádfíndedi ipiwá?o⁷ waagibá.’ ¹⁵ Naa otsikapóe, ‘Nanbí Sedó, to-an unmuu?’ I?di dítú?an, ‘Jesus-ân omuu, u?di dít'óephadekando?’.

¹⁶ Nää ówíñú. Naa uví⁷piye dáykeeyan gá wide⁷mandân naví t'oe dín?amídí, hedi u?di t'owa ováyt'óekankhâymáa nää thaa dífmú?in, hewänbo ná?ida?bá joe, owáy wíyá uví⁷piye dáykeeyandi hääwí wítuhkang?o?í wá? ováyt'óekankhâymáa. ¹⁷ Naadi wísanckhâymáa wí?gín in Hudíyo dimuu?inbí?piye hedá in Hudíyo dimuupí?inbí?piyá, hedi inbí?wedi naadi wín?aywoení. ¹⁸ Dínlkhunná waagibá dikwl'ó, hewänbo u?di ovâykhaqé?khâymáa dínlkeepúuwídí hedá Jóesi Tádáví ko i?ge dívíhûuwídí. Hedá Satan i? Penísendiví mangedí ovâjyáa?andi Jóesi Tádáví mange ovâykwohkhâymáa. Hedího naví⁷piye dívíwäyundeedi inbí t'aywó?di ovây'owóejé-í, hedá in wé?gen naví⁷piye dívíwäyundeedi naví?in dínmuu?indádí dívíwóení gin Jesus-di dítú?an.”

Paul-di Agrippa óetu?an iví t'oe i?gedi

¹⁹ “Hedího tsundi Agrippa, háá Jesus-di dítú?an waa makówádí dínlkeepoedí díhée?andi naa dáy⁷a?ginnan. ²⁰ Páadé in Damascus bú?win dovâyhée?an, iwédi in Jerusalem-indá, hedá oe Judea nange i?ge?in t'ähká, hedá in Hudíyo dimuupí?in wänbo-á. Dovâytu?an inbí t'aywó?di dáyjoe?andi Jóesi Tádáví?piye dívíhâqádi-í, hedá híwó dívítsiye?amí dáykeeyamídí ta?gendi inbí t'aywó?di dáyjoe?annin. ²¹ Gin dáy⁷odiho wén Hudíyodi i? méesate hay?í khó?jé dífý? hedí dílhají?in dívíkhäädé. ²² Hewänbo Jóesi Tádádí häädi wänbo t'ähkí naa díkhägë?do?, hedího nää náwe owindi in ta?gen namuu?in t'ähkí t'owa dovâytumáa, tobáháa he?ennin dimuu háá he?ennin dimuupí wänbo?. Hääqwí t'ähkí ná?in t'owa dovâytumáa?í-á, Moses-ádí in Jóesi Tádáví tukhe?mindádí dítú?in napuagí?o?inbá namuu, hedi wíyá hääwí wänbo wó?tú?pí. ²³ Indá dítú i? to?wí Jóesi Tádádí oesóge?í? t'owa ovây?aywoenidí it'óephadekhâymáa?in nachuu píhay, hedi i-á i? páadé?í namúuní chuwa iwedi nawáywówápúuwídí, hedânhoo i?di wí?gín Hudíyo-á Hudíyo dimuupí?indá Jóesi Tádáví p'óegé ovâykeekankhâymáa.”

²⁴ Wa?di Paul ná?í hääqwí ithaykw'óe?ó ihaydi Festus tsíkhagipí itüwíñú, “Paul, u-á bondoe?í-ân unmuu. Báyékí bihá?an, hedânkun unbondoepuwamán.”

²⁵ Hebo Paul-di óetu?an, “A?gindi Festus, naa bondoe?í wó?muupí. Naa híwó donhangintanmáadí in ta?gen namuu?indá? dáyhi?máa. ²⁶ I? tsundi Agrippa náwe na?ándi? ünhanginná ná?í hääqwí t'ähkí i?gedi. Hedânkun iví páadépiye dáyhi?máadí hääqwí wänbo wídkayaohpí. Naa híwó dínhanginná t'ähkí ná?í hääqwí napoé i?gedi Agrippa-á nat'oe?in, gá kaadi wínapoepídâñ. ²⁷ Tsundi Agrippa, ti biwâyunde? háá in Jóesi Tádáví tukhe?min dítú?in? Dínhanginnáñ biwâyunde?in” gin Paul natú. ²⁸ Agrippa-di Paul óetu?an, “Ti un?án gáhán u?di wesebo wí Christian dípa?í?in?” ²⁹ Paul-di óetu?an, “Hádeebá wesebo háá wíyá shánkí díshuwí. Hebo naa Jóesi Tádáví?piye dáyjúusu?o? u-ádí hedá t'ähkí ná?in nää thaa dit'óeyenkwy?o?nindádí naa waagibá ípúuwí?in. Hewänbo naa wó?da?pí kadénađi fwihimúuní?in, naa owhimuwaagibá.”

³⁰⁻³¹ Paul ihí?bowa ihaydi i? tsundi Agrippa hedá i? tunjó Festus-á, Bernice-á, hedá in wé?gen iwe dikw'ó?nindá dívíwíñú, hedi oe já?wépiye dipeedi dívíhée?an. Ditú, “Ná?í sendá háawin wén wänbo wí?í anpí óeháyjídí háá napanchanídí wänbo?.” ³² Hedi Agrippa-di Festus óetu?an, “Ná?í sen dóma?p'âadi-i?in dínlkodíwán, hewänbo nää wídfínkodipí, gá Caesar-di ôntunjó?namí?in nada?póedâñ.”

Paul wí kophé óetógi Rome-piye namú-ídí

¹ Hedihio in tsonnin di'ánshaapóe na'in kophé iwedi oe Italy-piye dísaanídí, * hedihio Paul hedá wây-á pandádí ovâyjoe²an wí tágintä (100) sundado ovâytsonmáa³?iví mange. Ná?i sendá Julius gin nakhâwá, hedihio in sundado i? Rome-wi tsundi p'ló?dédi?ví?in gin ovâykháyá⁴?de⁵?in diwedi⁶i-ân namuu. ² Wí sen Aristarchus gin nakhâwá⁷i wá? na?indádí naji⁸, i-á Macedonia nangewi bú? Thessalonica iwedi⁹i namuu. Hedihio wí kophé Adramyt-tium bú? iwedi¹⁰i ívítogí. Ná?i kophé-á nakhâymuu i? bú?ây eeje oe Asia nange p'o kíngé i?gepiye namú-ídí.

³ Wíyá tháwán oe Sidon bú? iwe ívíwóyí?. Julius-di Paul híwó óe¹¹andi iví k'ema?in óepuwämági, indi häqwí ûntáy?i? óemâänidí. ⁴ Iwedá i? kophé iwedi gimää, hewänbo i? wqâdi ti?úupiye díchânuhúja¹², hedihio oe Cyprus p'ojâadí shánkí nawqâkaypí i?gedi gimää. ⁵ Oe p'ló?p'ánápiye giphade, hedihio Cilicia nange hedá Pamphylia nangá p'o kíngé i?ge gimää, hedâhá? oe Lycia nange wí bú? Myra gin dâytu?o? iwe gipówá. ⁶ Iwe i? sundadoví tsundi wíyá pi?wí kophé Alexandria-wi namuu?i? ishaa. Ná?i kophé-á Italy-piye namän, hedihio dítu?an iwe ívitôen?in.

⁷ I? wqâ hânhó nakaydi jóngida? wí háyú thaa gipundee, hedá báyéká fvit'óe¹³andi Cnidus bú? tsowa gipówá. ⁸ I? wqâ kay?i namuudi ee gimän diwepiye wíyá wíginpuhkodipí, hedihio Crete k'ágé i?gedi giphade, Salmone gin dâytu?o? iwe, hedá nawqâkaypí we i?gedá gimän. ⁹ Jóngida? p'o kíngé i?ge gipundee, hedihio wí bú? Lasea gin dâytu?o?i tsowa gipówá. Náwe naná? diwá dâytu?o? "Híwó naná i? kophé dívíwóyí?nígí?" gin.

¹⁰ Iwebá híwó hay thaagikw'ó. Ihaydi nate?núpuwamändi híwó wínamuuupí wíyá shánkí gimú-ídí, hedâhó Paul-di ginnän ovâytumakhe?an: ¹¹ "K'ema?in, naa ochampoe?o wíyá shánkí náwedi gimäädá áyt'óephadekhâymáa. Ná?i kophé-á hé wóegébo gipedée-í, hedá wây wén wá? dívíp'ot'ahqanú-í." ¹² Hebo i? sundadoví tsundi Paul-ví hi? ónt'óeyaaníví?wedí i? sen i? kophé iví? ünmuu?i heđá i? sen isanhondi-á inbí hí?á shánkí ovânt'óeyan. ¹³ Ná?i kophé nawhi?án diwe wâhpahde híwó? diwe wínanáhpí dâyte?núphaadé-ídí, hedihio t'ähkí waa díví?ánshaamági i? kophé iwedi wíyá bú?ay Phoenix gin dâytu?o?i? oe Crete nangebá naná? diwepiye dimú-ídí, iwe dâyte?núphaadé-ídí. Oe Phoenix dâykophéwhikw'óe?ó, hedihio aakonpiye thanpiye jâadá hedá p'iniyiye thanpiye jâadá óewqâ?ahkhânde?

Hânhó iwqâ?andá ikwâ?nan

¹⁴ Hedihio aakonpha?gedi híyâ? iwqâ?an dihaydi di?ân háa ditú waagi díví?amí?in, hedihio iwedi gimäädi ná?i Crete p'ojâadí tsowa p'o kíngé i?gedi gimän. ¹⁵ Hebo hây napóe ihaydi wí wqâ hânhó kay?i ná?i Crete nange i?ge iwqâ?an, i? wqâ-á p'inpiye thanpiye jâadá?i? wqâ gin dâytu?o?. ¹⁶ I? wqâ hânhó nakaydi i? kophé óenändí wíyá páadépiye wí?ünpuhkodipí, hedihio i? kophé dâybée, hedihio wáy i? wqâdi díshon diwepiyeda? gimää. ¹⁷ Wí p'ojâadí?ay Cauda gin dâytu?o?i tsowa giphade, i? wqâ wâhpahde wínakaypí iwe, hedihio báyéká fvit'óe?an i? kophé?ay âyw himáa?i ná?i kophé gâháyú?i whihkannin kay?indi dâywhibug?an wínaðha?dee-ípídí. Hedá i? te?aa i? wqâdi i? kophé óechânunde?i-á dâywâve, gá dikhunwôeda?dân oe Syrtis gin dâytu?o? iwe dikhâhkwodee-i?in, i? p'oe iwe wâhpahde wínaða?anpídí. Hedihio iwedi díwânpip?omáa.

¹⁸ Wíyá tháwán wá? i? wqâ hânhó nakay, hedihio in kophé?in senä? wí hé i? kophé iwe naku?undi p'oe iwepiye dâychânu, i? kophé wâhpahde wínakâa-ípídí. ¹⁹ Hedá wíyá tháwândá inbo i? kophé?i häqwí wá? p'oe iwe dâychânu. ²⁰ Bâyékí thaa agóyó wânbo than wânbo wí?âymu?pí, hedihio i? wqâ nahânpídí kay?i iwqâ?o?. Hedihio gi?ân há?to wówá?in gipee-i?in.

* 27:1 Luke wíyá Paul-ádi naji²¹.

²¹ Bâyékí thaa wí'ívihúuyanpí. Hedi Paul inbí páadépiye nawindi ovâytu'an, "K'ema'in, shánkí híwó namúuníwân naví tun dínt'ôeyaamídí Crete diweđi wígipee-ípí'in otú waa.

Hây úvit'ôeyandáho há'to ná'i kây iwe gipóewíwân hedá i? hääwí há'to gipedée-íwân.

²² Hebo nää wí'úvî'áyîngimâänípí. Tobáhâa ná'i kophé natha'dee wânbo há'to to'wí wânbo óep'oháyíj. ²³ Naa Jôesi Tâdâví' omuu, hedá iví t'ôe-á dôn'o?, hedi khú'di wée iví makówáwi t'löep'aqá'i dînpowá, ²⁴ i-á naví nú? nawindi ginnâr dítú'an: 'Paul, wí'unkhunwôeda'ípí. U? ta'gendi Caesar-ví páadépiye bikwînugí'o, hedi q? unmuudi ná'in u-ádî diji'in há'to wée wânbo nachuu-í.' ²⁵ Hedânho k'ema'in, wí'khunwôeda'ípí. Naa dáywâyunde ná'in Jôesi Tâdâ natú?inbo napuwagi'o?in. ²⁶ Hewânbo wí p'ojâadi eedi gikhâhkwođee-í.'

²⁷ Wíje jâadi daphade, hedi wa'di i? wâqđi i? mâap'oë Adriatic gin dáytu'o? i?ge díchänuhon. Khun pinudi hâäđi naná? dihaydi in kophé'in senä? ditú nan tsowa nú? gipowamännin. ²⁸ Dâywâ?ántaayan, hedi wétâ?di jónu (24) kwi'óhpâ taa nawâ?än gin dâyshaa. Wíyá shánkí hây dimäädâ wíyá dâywâ?ántaayan dihaydá tâ?di khâvè (18) kwi'óhpâ taa-á nawâ?än. ²⁹ Dikhunwôeda'í? kophé k'u eedi óechänukhâymâ'a'in, hedîho i? kophé t?íuphâ'gedi jónu khâa'i kwâk'u maayâqá'i dâywaje whihkannin eeje, hedá diwówâyéñenídí nathay píhay dívijûusu'an.

³⁰ Ná'in kophé'in t'ôe?in i? kophé iweđi diwhâveda? dijáanídí, hedîho i? kophé'ay p'oe iwe dâywâve. Hedâhâ? i? kophé gâhâyqá'i páadépiyedi wíyá maayâqá'i dâywajekhâymâa waagibâ dívî'o?. ³¹ Hebo Paul-di in sundado hedá inbí tsondi-á ovâytu'an, "Ná'in kophé'in t'ôe?in ná'i kophé iwe dívîwóy?pídâ, undá há'to wówâ'in ípee-í." ³² Hedîho in sundado i kophé'ay nawhi'ândiví whihkannin dâysts'a?, hedi i? kophé'ay nama?p'â.

³³ Nathaypuwamân dihaydi Paul-di ovâytu'an dívihúuyamí gin. Ovâytu'an, "Wíje jâadi t'âhkí hânho úvî'ánshaamâadí húukanpí?inbo jí?". ³⁴ Hedîho nää naadi kay?indi wâytumâa, hâawin wén híwóhpí?in wânbo wí'únpwagi?opí, hedânho bâhúuyan, wí koegí? úntây ichuu-ípíqí?." ³⁵ Ih'bowa ihaydi wí pâvâ? iké?di Jôesi Tâa iký?daa?an, hedi wí ihâvedi ik'oe. ³⁶ Indi gin i'annin ôemû?di shánkí híwó dichanpôedí in wâ? dívihúuyan. ³⁷ Wégín tâgintâdâhâ? tségintâ?di sí (276) t'owa i? kophé iwe gitô'on. ³⁸ T'âhkí dívishu?an dihaydi, i? táhtân p'oe iwe dâychânu, i? kophé ihay wínakhaa'-ípídî.

I? kophé natha'dee

³⁹ Nathanpee ihaydi, in kophé'in t'ôe?in i? nan dâymû?i? wídâytaapi. Hewânbo na'okhânná hedá nap'oe'hângína? diwe dâymû?, hedîho dívî'ánshaamâgí dínkodidáho i? kophé dâypuhkannamídí iweđi, hedânho i? okhâñ deeedi dâywóy?nídî. ⁴⁰ I? kwâk'u maayâqá'i nawhi'wa?jendiví whihkannin dâysts'a?, hedi i? p'oe iwebo dâyjoe'an. Hedi ihaydibâ i? kophé óebéede?i phéphâ? nawhimuu?i whihkannin dâywihhsuu. Hedâhâ? in páadépiye?in te'aa dâytege, i? wâqđi i? kophé ee na'okhânná? diweđi óechänuts'ûude-ídî. ⁴¹ Hebo wí'nâphâ'gedi nap'ohkayji? iwe na'okhânbôed?án, hedi iwe i? kophé páadépiye ichänudi nakhâhsogedeedi wímajâapóepí. Ihaydá i? kophé t?íupiye?i? i? p'oe oepiyá nääpiyá kaygindi na'a'yäpoe?odi óewhéekanhon.

⁴² In sundado dívî'ánshaamâa in pan ovâyhâanú-ídî, hedânho nan diweđi wídívikohsây-ípídî dijáanídî. ⁴³ Hewânbo Paul-ví wówâtsi ôn'aywoen?in i? sundadoví tsondi nada?di to'wí wânbo wí'ovâykhe'mâgipí. In to'wén dikohsayhâ?in ovâyjôp'oe iwe dívijaymû-í nan diweđi dívikohsây-ídî. ⁴⁴ Ihaydâhâ? in wé?gendâ ovâytu'an i? phéphâ? hâa? i? kophé'ewi phéhwhêe óep'omâa?i?di dívitsâhsaa-f'in. Handidânho t'âhkídfbo nan diwe wówâ?in gipowá.

dítų'an i⁷ phaa nú⁷piye ívihâadi-ídí ívísuwá⁷amídí. ⁸Paul iphé⁷âywé⁷ge⁷an ipha⁷kw'ôenídí, hedj ipha⁷kw'oe⁷ó ihaydi wí pääyú phaadí óesuwánandi phé jäädi naapee, hedj Paul-ví man deedj ikhuugeewhi⁷k'lú. ⁹In t'owa i⁷ nange⁷indi i⁷ pääyú Paul-ví man deedj nawhi⁷k'oe⁷in óemü⁷, hedj dívítu⁷an, "Ná⁷i sendá madj ta⁷gendi t'owa t'akhñu⁷i⁷ namuu, hedj tobá óep⁷ohaypí wänbo⁷, nanbí jöesi 'Ovây⁷l'owatuhchänunde⁷" gin gínhkhwá⁷i⁷di há⁷to óewowápemeemääni." ¹⁰Hewänbo Paul iví man iwádâa⁷andi i⁷ pääyú i⁷ phaa iwe nake⁷t'á, hedj háabo Paul wí⁷ünpoépí. ¹¹In t'owa di⁷ände⁷ i⁷ pääyudi óekhuugee ee üntee-⁷in, hää madi wesebo nachuhkaanú-í. Hewänbo thaas t'ähkí dívítfskha⁷andi Paul háabo wí⁷ünpoépí, hedjihonibí ánssha dây⁷eg⁷andi dívítu⁷an, "Ta⁷gendi ná⁷i sendá Jöesi waagi⁷bá namuu."

⁷I⁷ sen ná⁷i p'ojâadi ee natsonnândi⁷ Publius gin nakhwá. Ívísuwá⁷o⁷ iwe tsowa ünnavakbwí⁷, hedj sígídí na⁷in díhögidi iví tewhá ünná⁷ diwe poje thaa díwóyí⁷mági hedj híwo⁷dá dí⁷ayíngi⁷an. ⁸Publius-ví tâdá whohto eedi ünhayk'oe. Natsawäp⁷ide⁷ hedj nasihaydi oe⁷äjde⁷. Ee nahayk'oe eepiye Paul nats'ú, hedj iví mandi öetägedj önjûusu⁷andi hehkháá óemági. ⁹Ná⁷in napóe ihaydi báyékí in wé⁷gen nangewin dihay⁷in Paul-ví⁷piye di⁷äq, hedj in wá⁷ hehkháá ovâymági. ¹⁰Indi báyékí díhâgwimági na⁷in, hedj poje p'óe naphade ihaydi iwedj gimän dihaydi i⁷ gíntáy⁷i⁷ t'ähkí dímgági.

¹¹Wí kophé Alexandria-wí namuu⁷i⁷ i⁷ p'ojâadi iwebá ite⁷núphade⁷i⁷ iwe ívítogi. I⁷ kophé-á Castor-ádí Pollux-ádí gin dâytu⁷o⁷. ¹²⁻¹³Oe Syracuse bú⁷ gipówá, hedj poje thaa iwe ívívoyí⁷. Iwedi p'lo kíngé i⁷geda⁷ gimää, hedj Rhegium bú⁷ iwe gipówá. Wiyá tháwán aakonpha⁷gedi iwaq⁷an, hedjihonibí wiyá tháwândá Puteoli bú⁷ gipówá. ¹⁴⁻¹⁵Iwe wén Jesus-ví⁷piye dívíwâyunde⁷in âyshaa, hedj indi kay⁷indi dítu⁷an indádí wée jäädi ívívoyí⁷ni⁷in. Iwedi wiyá gimändi oe Rome-piye wây-á t'í⁷uuwin pâadé⁷in Rome-win dimuu⁷in nanbí⁷gedi dínhanginpóe, hedjihonibí gín⁷ayjay⁷äq. Dâyhâgwíku⁷kw'oe⁷ó iwe Appius gin dâytu⁷o⁷ iwehay wáy wén di⁷äq, wây-á wêndá wâhpade kayi⁷wí⁷l'ähpídí oe "Poje Kaykhanowá Tewhá" gin dâytu⁷o⁷ iwe dijay. Paul-di ovâymü⁷ ihaydi Jöesi Tâdá óekú⁷daa⁷an, hedj iví pí⁷ná khó⁷jé-á shánkí nakaypóe. Han âyphade, ihaydáhá⁷ wí hâyú thaa iwe oe Rome gipówá.

Oe Rome Paul napannán diwe in Hudíyo ovâyhí⁷máa

¹⁶Oe Rome gipówá ihaydi Paul wí⁷bo óethayemági, hewänbo wí sundadodi oe⁷ayíngimáa.

¹⁷Poje thaa naphade ihaydi Paul-di in Hudíyo p'ó⁷dédi⁷in oe Rome dithaa⁷in iví⁷we ovâywé⁷getu⁷an. Dipówá ihaydi ovâytu⁷an, "Tí⁷uuwin pâadé⁷in, tobá nanbí thehtáy pah-pá⁷inbí khuu a⁷ginkhanu naa wídáy⁷anpí wänbo⁷, hedjihonibí t'owaví⁷piye wén yá⁷dâapi⁷in wänbo wídáy⁷anpí, in Jerusalem-win p'ó⁷dédi⁷indi dípanké⁷, hedj ná⁷in Rome-winbí mange díkán. ¹⁸In Rome-windi háawin t'aywó⁷nin naa dáy⁷annin dínnuwä, hewänbo indá dínhanginpóe háawin díhâyjí⁷in wänbo wídáy⁷anpí, hedjihonibí díma⁷p'ä⁷ädi⁷in dida⁷wän.

¹⁹Hewänbo in Hudíyo wí⁷dida⁷pí in Rome-windi díma⁷p'ä⁷ädi⁷in, hedjihonibí shánkí híwo dínpóe otúunidí Caesar-ví tunjówháagé iwe díntunjó⁷namí⁷in. Naa gin dáy⁷an tobá wén t'ehpide tun wí⁷domáapí wänbo naví t'owa in Hudíyo dimuu⁷in dováyt⁷e⁷p'eede-ídí.

²⁰Hedânkun naadi wâytuhkánnan ná⁷i hâgwí⁷gedi wâyhée⁷amídí. I⁷ to⁷wí in Israel-win t'owadi oetsíkha⁷máa⁷iví⁷piyebá naa dáywâyundeadhano ná⁷i kadénadi owhimuu."

²¹Indi Paul öetü⁷an, "Na⁷in wén ta⁷nin wänbo uví⁷gedi nat⁷in oe Judea-di wí⁷ayké⁷pí, hää wí Hudíyo t'í⁷uuwin pâadé⁷indi owedi na⁷äq⁷in wänbo wén híwóhpí⁷nat⁷oe⁷in uví⁷gedi wínat⁷hpí. ²²Hebo na⁷in gínhanginná to⁷wén t'ähkí híwóhpí dívihí⁷máa⁷in ná⁷in ts'äqamin hâhkán ni⁷gedi. Hedânkun gida⁷ u⁷di dítu⁷äamí⁷in hâawi uví wâyú úmuu⁷in."

* 28:11 Ná⁷i kophé pâadépiye wíje p'ónbay waagi dakeet⁷oe⁷in dachá, indá in Alexandria t'owaví jöesi dínmuu, Castor-ádí Pollux-ádí gin dakhwá.

²³ Hedího in Huđyo wí thaa dâyde'man wíyá di'ää'-ígí', hedí i' thaa napówá ihaydi báyékí di'ää. Hédéndí hé'díbo iwédi nakin diwehay báyékí häawí Paul-di ovâyhée'an. Háá Jóesi Tádádí t'ähkí t'owa ovâysígílhóení'in nada' waa ovâythayyan, hedí Moses-ví tun ni'gedí hedá Jóesi Tádáví tukhe'minbí tun ni'gedá ovâyt'öe'andi ikhääde Jesus-ví'piye ovâywâyukannamídí. ²⁴ Paul-ví hi' dâysígí'andi dívíwâyú wáy wén, wáy wêndá joe. ²⁵ Hedi in Huđyo handá' wiđín'ánshaamuupídí iwédi dívíjâa'an, hewânbo wá' dipeepídíbo Paul-di ná'i t'ä'ge hi' ovâyt'ü'an: "I' Yä'dâa'i P'oewaqâqâdi hán'oe Isaiah óetü'an unbí thehtáy pahpá'imbí'piye namú-ídfí ná'i Jóesi Tádáví hi' ovâyt'ü'qâamídí:

²⁶ Ihayda' it'ö've-í, hewânbo há'to fka'póewí,
ihayda' bînmú'be-í, hewânbo há'to únkeepúuwí.

²⁷ Íp'óhkâymuudi wí'fka'póya'pí.
Úví'ojemankw'óđidáhá' úvítshämu.

Gin úví'ampídá unbí tséedí bînmúuní
hedá unbí ojedá it'oe-i
hedá ta'gendi fka'póewí,
hedá naví'piye i'ää'-í yä'dâa'in wâypa'ídí, gin Jóesi Tádá natú.

Ná'i hi' natú'i-á ta'gen namuu. ²⁸ Hedânho nää nää'in únkhây'ä' únhanginnáani'in: Jóesi Tádáví hi' in Huđyo dimuupí'in ovâysan ovây'aywoenídí. Innânkun dívit'öeyaani." ²⁹ Paul ihí'bowa ihaydi in Huđyo dívitshânbodi dipee.

³⁰ Paul wíje paqyo iwe na'án, hedí iwá'âa i' tewhá ee nachanídí. To'wén únpuyäpówá'in t'ähkí ovâysígílhógi. ³¹ I'dí Jóesi Tádáví kхuu j'gedí ovâyt'öe'an, hedá Jesus Christ i' shânkí natsonji'iví'gedá ovâyhâ'an. Khunwôeda'ginpídíbo ihéé'an, hedí to'widí wânbo wí'óekhâq'ampí.

In Tą'nin Paul-di In Rome Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâytą'nannin

¹ Naa Paul omuu'i, Jesus Christ-gi' dáyt'öe'o'iđi ná'i in tą'nin wâysande' un Rome búu'ú iwe íthaas' in. Yôesi Tádádi naa díde'man hedá disaanígí' dísóge iví híwó' di tų̄ t'owa dovâyt'öe'qamidí. ² Hán'oebo Yôesi natú ná'i híwó' di tų̄ na'in dímâaní' in, hedí iví tukhe'min iví tą'nin diwe i dâytą'nan. ³⁻⁴ Iví ay Jesus Christ na'ibní tsondi hay'i gínmuu'iví'gedi dâytą'nan. Na'aupyü' ihaydi nat'owasenpaa, hedí iví thehtáy pahpâa David i hán'oe'i tsondi namuu'iiví tı̄'üugé ką'qas'ibni' wediho na'aupyü'. Hedi Jesus nachuuđi nawáywówápoe ihaydi i Yä'dâa'i P'oewaqhâqdi dînkeeyan ta'gendi Yôesi Tádáví ay wá' ûnmuu' in. ⁵ Hâa Jesus i'an waa namuudi Yôesi Tádá naví'piye' híwó' di namuu, hedihoo in Hudíyo dimuupi'in t'owa wéngé t'ähkí dithaa'ibni'piye' haa dísan dovâykâge'namidí iví tų̄ ipye' dívîwhâyú-iđi hedá ôni'a'ginnamidá. Kin dá'y'o' hedânhoo t'owadí oetegé-iđi. 'Hedâ un wá' Yôesi Tádádi wovâytükânnan Jesus Christ-vi'in ímúnidí.

⁷ Hedihoo un t'ähkí oe Rome íkw'l'q'nin wâysengitumâa. Yôesi Tádádi wovâyséegí hedá wovâydé'man iví t'owa ímúnidí. Idâ hedâ Na'ibní Sedô Jesus Christ-didá séegfsehkanâa wovâymâäní hedâ wovâykâge'namí ánshaaginpíđlbo' íkwq'híidí.

Paul oe Rome-piye' napunda'

⁸ Hedi nää-á hâqadi Jesus Christ döhée'an ginhay-á Yôesi naví Tádá dök'�aa'o' un t'ähkí ímuudi, gá wéngé t'ähkí t'owa dívihí'mádâñ unbí whâyú i'gedi. ⁹⁻¹⁰ Yôesi Tádá-aho ûnhanginná ná'i naa otü'di ta'gen namuu' in. Igí' pín ta'ge haydi dáyt'öemâa t'owa dovâytu'odí i híwó' di tų̄ iví ay Jesus-vi'gedi, hedí hâqadi wânbo t'ähkí wâyyûusu'o'. Yôesi dôda'mâa i-á natúdâho hanwaapíđlbo unbí'piye' dipunmâäní, ¹¹ gá hânho o'âdâapun-dâñ. Naa oda' hâjâwí i Yä'dâa'i P'oewaqhâqdi naa dihâ'andi' wâyphadé-i' in, hedânhoo unbí whâyú shânkîho únkay-iđi. ¹² Kinnâñ otü'da': Undâdí naa-âdí wé'ge ívîkhâge'namí kwee waa sen waa gi'qâqnidí, handâ' ivíwhâyundede.

¹³ Tí'ûwin pâadé'in, oda' únhanginnâñ' in hâjâán wânbo dá'yánshaamâa omú-iđi un-bí'piye', hewânbo hâqadi waa hâjâwídi dí'ahkhânde'. Hânho oda' bâyékidí unbí búu'úwin Jesus-vi'piye' dovâywhâyú'amí' in, in wé'ge' in Hudíyo dimuupi'in t'owa dovâywhâyú' an waagibá. ¹⁴⁻¹⁵ Naa t'ähkí t'owa hâjâwí ophaamuu waagibá ochqa, tobâ háawin dimûní wânbo', in Greek tų̄udi dívihée'o'indâ in pi'wí tų̄udi dívihée'o'indâ, in hânho dihâ'indâ in dihâhpí'indâ, gá Yôesidi naa dísogedâñ iví híwó' di tų̄ t'ähkí t'owa dovâyt'öe'qamidí. Hedânhoo shânkî oda' un oe Rome diwe íkw'l'q'nin wá' wâyt'öe'qamí' in.

Yôesi Tádáví híwó' di tų̄-á ünkay

¹⁶ Yôesi Tádáví híwó' di tų̄udi naa wídwôeda'mähpí. Ná'i tų̄-ân nakay, hedí i'gedi Yôesidi t'ähkí t'owa in ipye' dívîwhâyunde' in ovâ'yawonde', pâadé in Hudíyo dimuu'indâ, hedâ in Hudíyo dimuupi'indâ wá'. ¹⁷ Ná'i híwó' di tų̄udi díhâ'andi gínhanginná hâa Yôesi Tádâdî t'owa ovâychâqamâa' in t'aywó' di dâymâapí waagi. Hewânbo inbí whâyú dínmuu' iđidâ' kin i'o', hâjâwi híwó' di dív'i'o'i naumuudâ yoe, iví tą'nin diwe üntâ'muu waagi:

Wí to'wí Yôesiví'piye' ta'gendi iwhâyundede'aho', iví whâyú ûnmuuđibo Yôesidi óechâqamâa t'aywó' di imâapí waagi,
hedí wówâtsi óemâäní.

Yôesi Tádâdî wén t'owa ovâytuchânukhâymâa

¹⁸ Yôesi Tádâ oe makówâ na'ândidi dînkeeyo' ovâytuchânukhâymâa' in in to'wén öe'a'gînpí'indâ hedâ in yä'dâaipi' dív'i'o'indâ, hâa dív'i'o'in namuudi nat'aydi. Hedi híwó' pí dív'i'odibo Yôesiví ta'gen ûnmuu' in ônkaayo hedânhoo wé'ge' in t'owa wídâytâa-ípídí. ¹⁹ Dínkoeđi híwó' dínhanginnâñidí Yôesiví'gedi, gá idî ovâyhangin'ânnandâñ.

²⁰ Yôesi Tádá pínnán kay imáa hânhay wânbo nahándeþ' in, hedî idâ? Yôesi namuu hânhay nanân wânbo?. Tobá tséedí Yôesi âymûndepí wânbo?, ná? i nan oepáa ikhíyé ihaydi waabo? thay?eedi ná? i hääwí gínhanginná iví?gedi i hääwí ipaa?idî. Hedânkun t'owa wíðíñkoedipí ditúnídí wíðíñhanginnáhpí?in.

²¹ Hewânbo tobá Yôesiví?gedi t'owa dínhanginnâñ wânbo?, óe? a?ginnamíví? wedi hedî hâa óekú?daa?amíví? wedi díñkhâ?ä? waagi, inbí ánsshaá wíðíñchâ?muupí hedâ inbí hangintandá dâymâapídí khüu ?gebo diyi?. ²² Bâyékí dihâ kin di?ande?, hewânbo hangintah-pí?indâ? dimuu. ²³ Tobá Yôesi-a t'ähkíví kw'âye namuu wânbo?, hedâ iví wówâtsi-á hânhay wânbo wí?uhnândeþí, ná? in t'owadáho wíyá wí?óe? a?ginnmâhpí; hedî tobá Yôesi nachu?pí wânbo hedâ t'owa-á dit'ahânde wânbo?, bâyékí hääwí t'owa waabá díñchâ? in dâykhiyé inbí yôesi dínmúnídí, hedâ bâyékí wíyá hääwí-á dâypaa, tsídé-á p'oekanu-á hääpandá pääyú-á waagá díñchâ?i?, hedî ná? i hääwí dâypaa?i wâ? dây?a?ginnmâ?.

²⁴ Hedîho Yôesidi ovâyyoe? o? dív?amídí ná? i yä?dâapí? inbí pí?nâñ khó?yédi dikanda?i?, hedî wôeda?ginpídí yä?dâapí? hääwí wí?nâñ tâyedi inbí túu?údí dívitsiye?o?. ²⁵ Wíyá wíðívít'oyandepí in ta?gen namuu? in Yôesiví?gedi, hedî i hôeyó namuu?idâ? dívîwhâyun-de?. I hääwí Yôesi ikhíyé?idâ? dây?a?ginnmâ? hedâ ipiye? dívîyusuu?o?, Yôesiví?piyá yoe, i-á ná? i hääwí ikhíyé?i namuu. Idâ?mân hay?i namuu kin t'owa díñkhâ?ä? häädi wânbo t'ähkí ditúnídí?in. Hamân.

²⁶ Hedî in t'owa ná? i yä?dâapíkan dív?o?indá Yôesidi ovâyyoe?o? i wôeda?wó?gí hääwí hânho dikanda?i wíyá dív?âamídí. In kwiyä? wânbo háa inbí wówâtsi thaâ dínmúní waagi wíðithaapí, hedâ wây-á kwiyä?dâdí inbí túu?údí dívít'aywó?kanmáa. ²⁷ Hedî in senâ? wâ? han waagibá dívíkanhon. Inbí kweeyöe-ádí dívîthâye?bé-ív? wedi díñkhâ?ä? waagi, shânkídí didâ? wây-á senâ?dâdí inbí túu?údí dívít'aywó?kanmâ?ve-f?in. Hedî ná?in senâ? wôeda?wó?gí wí?nâñ tâyedi dívitsiye?odi i tuchânu dín?ä?i ovâymâ?, hedî inbí t'aywó?di dínmuuđi inbí túu?údâypedee?o?.

²⁸ Dichanpo? wíñachâ?muupí?in Yôesiví?gedi ta?ge dív?ánshaá?âamídí, hedîho Yôesidi ovâyyoe?o? inbí yä?dâapí? ánshaá-ádí, i hääwí díñkankhâ?ähpí? dív?amídí. ²⁹ Yä?dâapí?-adí híwó?pí?-adídâ? inbí pí?nâñ khó?yé dínto?on; hânho dihâ?t'aa; wây-á to?wêndâdâ hâa?wânbo-á dimuu; hânho dithhúut'oe; häädi wânbo t'ähkí dit'owat'âkhanuda?; hânho dívít'aymâa; häädi wânbo t'ähkí dívîhôyeómâa; wây-á t'owaví?gedi yanâkí dív?ánshaamâa hedâ dívîh'mâa; ³⁰ t'owa dâytłusuu?o?, Yôesi dâyt'ay; t'owa t'ämägi? dâytłumâa; dívîyengí; dívîpiphuude?; wíyá shânkí t'aywó?di ts'aabi?i?gedi dív?ánshaamâa dív?amídí; inbí tâdâ-á yíyá-á wídâyt'oyandepí; ³¹ inbí ánsshaá-á wíðíñchâ?muupí; háa dívítłu?an waawídív?opí; inbí maatu?indá wíðâyséegípí; wây-á to?wênbí?piye? wídi?iyapo?pí. ³² Yôesi nat-sopnöe in to?wêñ ha?wâa dív?o?indá díñkhâ?ä? dihâqñi?in, hewânbo ná?i dínhanginnâñ wânbo handâ? dívíkanhon, hedâ hää?ida?bá yoe, ovâyhí?an wây-á to?wêñ hanbá dív?amídí.

2

Na?indá wígník'óepí gitúnídí t'owaví?gedi háa dín?ä?in

¹ Hedîho wí to?wídí wây-á t'owa ovâytłusuu?odi natq? t'aywó?to?in dimuu?in, i-á há?to? ûnkoedí-i natqñi?in wí?bo wí?it'aywó?nanpí?in, tobá to?wí namûní wânbo?. In wé?ge?inbí?gedi kin waagi ihée?odi, wí?bo iví t'aywó?di ipikeekw'óe?ó, gá in waagibá it'aywó?dodâñ. ² Hedî gínhanginná Yôesi híwó?i?o?in t'owa kin dív?o?in ovâytłuchâñudi, gá i-á ûnhanginnâñdâñ ta?gendi háawin dimuu?in. ³ Ná?i to?wídí wây-á to?wêñ ovâytłusuu?odi hewânbo in waagibá it'aywó?dodâñ ma?di na?ande Yôesidi há?to? öetuchâñu-f?in. ⁴ Hedâ wâ? tobá Yôesi na?inbí?piye? híwó?di namuu wânbo hedâ hânho nabo?atâ? wânbo-á, ma?di ná?i to?wí na?ande hääbo wínamuupí?in. Ti wí?ûnhanginnáhpí?an Yôesi i-adí híwó?di namuu?in, gá Yôesi nada?dân ná?i to?wí iví t'aywó?di iyoe?amí?in?

⁵ Hewanbo t'óyanpí?dá? namuuđi hedá iví t'aywó?di iyoe?anpídí, iví tuchänu shánkí pín?aywó?nin ûnmúní owáy Yôesidi t'owa ovâytuchänu ihaydi, inbí t'aywó?di dínmuuđi nat'aydi. Ihaydá Yôesi in t'owa ovâýta?geekw'öení hâa híwó? hâa híwó?pí dív?annin. ⁶ Wêndá híwó? iví?o?, hedá wêndá híwó?pí iví?o?, hedí Yôesidi na?in wí?ínbo dímâäní häqwí gín?ä?i?. ⁷ Wáy wén t'owa-á hâädi wânbo t'ähkí híwó? dívikanhon, hedí dida? Yôesidi ovâytégé-i?in hedá híwó? ovâymá?ve-i?in, hedá dida? hânhay wânbo t'ähkí diwówáyéen?in. Ná?in t'owa-á Yôesidi wówátsi nahândepi?in ovâymâäní. ⁸ Wây-á t'owa-á dihääkhâadá ing?dá? häqwí t'ähkí dikanda?, hedí Yôesiví ta?gen ûnmuu?in wí?ön?a?ginpí, hewânbo shánkídí in yä?dâapí?in namuu?in dívikanhon. Kí?min t'owa-áho Yôesidi ovâytuchänukhâymáa, indádi nat'aydi. ⁹ To?wén t'ähkí dívíyä?dâapísiye?annindá wí?ínbo báyékí t'öephade dínpúwi, páadé in Hudíyo dimuu?indá, hewânbo wá? in Hudíyo dimuu?indá. ¹⁰ Hewânbo in t'owa híwó? dív?annindá Yôesidi ovâytégé-i hedá híwó? ovâymá?ve-í, hedá híhchan ánssha-á ovâymâäní, páadé in Hudíyo dimuu?indá, hewânbo wá? in Hudíyo dimuu?indá, ¹¹ gá Yôesidá t'ähkí t'owa handä? ovâymâadân.

Yôesi Tâdâdq'mân ünk'óe natûnídí t'owav?gedi hâa dín?ä?in

¹² In Hudíyo dimuu?in wídâytaapí i tsontüü Moses itä?nandi?, hewânbo dívít'aywó?-dodibo? ovâytuchänú-i tobá i tsontüü dâymâapí wânbo?. Hedá in Hudíyo-á ná?i tsontüü-á dâytæ wânbo?, dívít'aywó?dodibo i tsontüüdá inbí t'aywó?di dínmuu?i ovâykeek-w'öení. ¹³ In to?wén Yôesiví tsontüü dây'a?ginnannindáho Yôesidi ovâychäamáa t'aywó?di wídâymâapí waagi, in to?wén diwânpit'o?indä?bá yoe. ¹⁴ Tobá in Hudíyo dimuu?in Moses-ví tsontüü dâymâapí wânbo?, hâa ná?i tsontüü natû? waagi wí?bo dív?odá, kindidi naakepo? ho dínhanginná?nin hâa híwó?di namuu?in hedá hâa híwó?di namuu?indá, ¹⁵ hedího hâa dív?o?in namuuđi naakepo? i tsontüü Moses itä?nandibá inbí ánssha iwebo dâymâa?in, hedí inbí pi?ná khó?yé wá? ditaachanpo? hâa híwó? dív?o?in hâa yoe. ¹⁶ Hedího i thaa napówá-í Yôesi Tâdâdq' t'ähkí t'owa ovâykeekw'öenfí? hâa híwó? hâa híwó?pí dív?annin, tobá kaadi dív?an wânbo?. Hedí Christ Jesus-áho i namuu óesóge?i kin ovaytu?ämídí. Kindá ihaydá? t'owa dovâytu?o?, Yôesiví híwó?di tüü dovâyt?öe?odi.

In Hudíyo-ádi Yôesiví tsontüü ûnmuu?i-ádi

¹⁷ Ma?di wí to?wí wí?bo iví?gedi ihí?máadí natû? wí kodí?di Hudíyo namuu?in, hedí na?ande Moses-ví tsontüü itaadibó? ön?aywoen?in, hedí iyéngihée?odi natû? Yôesi óe?a?ginnmä?in. ¹⁸ I-á ûnhanginná hâa Yôesi nada?in i?ämí?in, hedá ûnhanginná wá? wé?i wí yä?dâa?i namuu?in wé?i wí yä?dâapí? namuu?indá gá Yôesiví tsontüü iwedi nahâhpöedân, ¹⁹ hedího na?ande? ovâypahluwí?in in to?wén ts?t'aa?in waagi?inbá dimuu?in, Yôesiví?gedi wídînhanginnáhpí?i, hedá in to?wén phahkhüü ee dikwl'q?ning?-á wí kohthay waagibá namuu gin na?ande?. ²⁰ Hedá wá? nada? in to?wén Yôesiví?gedi hääbo wídînhanginnáhpí?in ovâyhääwíthayyamí?in, hedá in to?wén ayýhää waagi?inbá dimuu?in ovâyhää?amí, gá ná?i tsontüü imáa?in diwedí ûnhanginnândân t'ähkí in ta?gen namuu?in. ²¹ Idí pi?wén t'owa ovâyhää?o?, hedí hâadan i-á wí?bo wí?ipihä?opí? Idí ovâytumakhe?o wídívísä?mamípídí, hedí hâadan i isä?bo??. ²² Wây-á t'owa ovâytu?o wíyá to?wívi sedó-ádi hâa kwiyó-ádi wídívíwöhkwomá?ve-ípi gin, hedí hâadan i-á wí?bo kinbá it'aywó?do??. I natû? it'ay?in i häqwí t'owa dâykhlýé?i? inbí yôesi dínmuu waa dâychä?i?, hedí hâadan i-á ná?i häqwíbá isä?bo? i tewhá wâyyé nakw'ö? deeye? ²³ Iphuuđedí natû? Yôesiví tsontüü itaa?in, hedí hâadan ná?i tsontüü i?a?gindopí?dí Yôesi wôeda? iwe óesogénde??. ²⁴ Hâa Yôesiví tå?nín diwe natä?muu waa napo?, kinnâñ natû?di:

Hâa un Hudíyo ímuu?in úví?o?in namuuđi ná?in Hudíyo dimuu?in Yôesiví?gedi yanäkí dívihée?o?.

In Hudíyoví k'ewé? taadibó hâ?to in ovây?aywoení

²⁵ Wí Hudíyo Yôesiví tsontüü i?a?gindodáho?, in Hudíyoví k'ewé? taa imáa?indá ûnchä? - muu; hewânbo ná?i tsontüü i?a?gindopí?dá, tobá nataamuu wânbo? iví taa wí?ûnchä?muupí.

²⁶Hedi wí Hudíyo namuuupí? Yôesiví tsontüü i?a'gindodi tobá in Hudíyoví k'ewé? taa imápí wânbo?, Yôesidi óechqâa nataamuu waagibá. ²⁷Wí to?wí iví túu?ú ûnk'ewé?taamuupídí hewânbo i tsontüü i?a'gindodá un Hudíyo ímuu?in wovâykeekw'óe'ó híwó? wí'úvî?opídí, gá i tsontüü wívîn?a'gindopídâ, tobá ná?i tsontüü-á únta?muu wânbo hedá tobá ík'ewé?-taamuu wânbo?

²⁸⁻²⁹To?wí wânbo wí Hudíyo waa nawâmpi?aypuýädibo ta?gendi Hudíyo wínamuupí. Hedi wí to?wí in ta?gennin k'ewé? taa wí'imápí wén k'ewé? taadi iví túu?ú eedi óewänpitaa?andibo?. Hewänbo nakhây?ä? wí to?wí iví pí?ná khó?yé-áho kodí?di Hudíyo namúni?in hedâhno ta?gendi hâ?bi namúnidí, hedá in ta?gennin k'ewé? taa-á pí?ná khó?yébá imá?ve-í?ndá ûnkhây?ä?. Hedi kin waagi ûnpo? i tsontüü iwânpí?a'gindodidâ?bá yoe, hewänbo i Yä?dâa?i P'oe wâqâhâdî óetaa?an waagibá nakhây?ä?. Wí to?wí hâ?biví?gedi Yôesi-ân híwó? ihée?o?, t'owadâ?bá yoe.

3

¹Ma?di to?wí na?âaní, “Hää-an in Hudíyo dâymáa in wé?ge?in t'owa dâymáapí? Hedi háag?innan nachä?muu hâ?in Hudíyoví k'ewé? taa?” ²Gá báyékígi?innâ. Páadé iweho Yôesidi in Hudíyo iví tsontüü ovâymâgi dây?áyîngi?amidí. ³Hedi tobá wáy wén in hâa dînkhây?ä? waagi wídfí?opí wânbo?, ti Yôesi wâ?ûn?óde-í?amidí hâa itü?an waagi? ⁴Yoe, hâ?to ûn?óde-í. Gînkhây?ä? git  ?in Yôesi-á wí?ihôeey?opí?in tobá t'âhkí t'owa dihôeey? wânbo?. Yôesiví tâ?nin diwe iví?gedi fûntü? waa:

Ihée?andá t'owa dînhanginnâni ta?ge ih?mâa?in.

Hedi t'owadî ônt'e?p'ídende wânbo dînhanginpúwí hânhay wânbo híwó?pí wi?i?opí?in.

⁵Hewänbo ma?di wí to?wí t'owadâ? namuuđibo kin na?ânde?: “Naa dâyhíwó?pí?andá, Yôesi-á shánkí híwó?dá i?o?in nakeepo?; hedâhnu híwó? wínamuupí Yôesidi dítuchänú?í?in.” ⁶Hewänbo wígînkhây?ähpí kin waagi ivíhée?amí?in. Yôesi wí?bo híwó? i?opídá, hândidan i-á ûnkoedí?ta?ge natüni?in in t'owa dívít'aywó?nannin? ⁷⁻⁸Hedi ma?di to?wí kinnâni natüni: “Naa dâyhôeey?andáho?, iwedi nakeepo? Yôesi-á shánkí hay?i namuu?in, gá i-á wínahôeey?opídâ. Hediho kin napo?di Yôesi wí?ûnk'óepí dítü?âamidí t'aywó?to?i omuu?in.” Hewänbo to?wí kin ihée?andiví hí? ûntü?da? gînkhây?ä? ivít'aywó?nâamí?in, hedâhnu na?inbí t'aywó?di iwedi hääwí híwó?di napuwí. Wén t'owa yanâkí naví?gedi dívihôeey?ohí?mâadí dítü?kin waagi naa ohâhkanyi?in. Hâ?min t'owa-áho i tuchânu dín?ä?i? dâyhóní-áhe?.

T'âhkídbô dívít'aywó?nan

⁹Nää otsikapuwí, ti na?in Hudíyo shánkí híwó?nin gimuu in wé?ge?in t'owaví?wedí? Hedâhno. Naadi ho wâykeekw'ódi t'âhkídbô t'aywó?to?indâ? gimuu?in, na?in Hudíyo-á hedá in Hudíyo dimuupí?indâ. ¹⁰Yôesiví tâ?nin diwe kinnâni ûnta?muu:

To?wí wânbo iví wówâtsi ta?ge wí?ihonpí, wí? wânbo yoe.

¹¹To?wí wânbo wínaká?poya?pí hâa in yä?dâa?in namuu?in,

to?wí wânbo wína?pí Yôesi óetaa?i?in.

¹²T'âhkídbô Yôesiví?wedi dívihânge?an,

inbí wówâtsi-á hâ?abó wídfinchä?muupí,

wí? wânbo wína?ánpí híwó? i?o?i?.

¹³Wí penípho óehuudi nasüü waagibá inbí hí?-á tay?i dínmuu,

hôeeyódâ? inbí hâñ diwe dímkw'ó,

hâa ditü? waa whânpûuví sô?p'oe waagi?bá dínmuu,

¹⁴hedi inbí sóphogedî t'aywó?di hí?-á hedá hí? nawhâhkant'óe?i-á báyékího dínpí?.

¹⁵Hâ?adí wânbo t'âhkí dikhâymuu dâyt'owat'ahânu?ídî,

¹⁶wâhâä dimää wânbo hääwí dâypedee?o?, hedá t'owa-á ovâydahâachando?.

¹⁷Hâa inbí wówâtsi tsâaginpídbô dâyhûuwí?in wídfinkoedihanginnâhpí,

¹⁸hedí Yôesi-á hây wânbo-á wídây?a'ginpí.

Yôesidi in t'owa ovâychaqamáa t'aywó?di wídâymáapí waa inbí whäyú dínmuuđibo?, háa díví?o?in namuuđá yoe

¹⁹ Gínhanginná t'ähkí Yôesiví tsontuŋ natû?di-á in to?wén dây?a?ginnamídí dívísó?dêe?ing?in namuu?in, hedânhó wíditúnípidí wídít'aywó?nanpi?in, hedîho t'ähkí t'owa dínhanginnání Yôesivi?piye? dívít'aywó?nannin. ²⁰ Yôesi há?to natúní wí to?wí t'aywó?di imáapí? waagi namuu iví tsontuŋ ôn?a?ginnamídí iwänpisó?díndedibo?, gá ná?i tsontuŋdá in t'owa ovâykeekw'óe?ódân dívít'aywó?do?in. ²¹⁻²² Hedîho nää-áho ná?in nathaypóe háa t'ähkí Yôesiví t?nín diwe üntû? waa: Yôesidi in t'owa ovâychaqamáa t'aywó?di wídâymáapí waagibá inbí whäyú Jesus Christ-vi?piye? dínmuuđi, i tsontuŋ dây?a?ginnamídí dívísó?díndedidá?bá yoe. Ná?i tûu-á t'ähkí t'owagi? namuu, t'ähkí t'owa hâ?mind? gimuudi, ²³ gá t'ähkídibó ívít'aywó?nandân, hedîho to?wí wänbo yä?dâa?idá? wínamuuđi Yôesi t'ähkí yä?dâa?i namuu waagibá. ²⁴ Gínt'anmuupí wänbo Christ Jesus iví ünp'oedí iwâ?âa na?inbí t'aywó?di iwedi díma?p'âdi-ídí, hedî ná?i namuuđiho Yôesi Tádádí iví seegísehkaná ûnmuudi díchqamáa t'aywó?di wí?âymáapí waagibá. ²⁵⁻²⁶ Hâñwänbo Yôesi Tádá i?ánshaamágí Jesus óesaanídí, iví ünp'oedí ich'âanídí, hedânhó ivi?piye? ívîwhäyundeedáho na?inbí t'aywó?di dînyâa?amí. Hâñhay waabo t'owa dívít'aywó?nan wänbo Yôesi Tádá nabo?atâdí itsíkhâ?andi wesebo wí?ovâytuchänupí dín?ä? waagi. I-á wí?bo t'aywó?di wí?imáapí kin i?an wänbo?, gá Jesus-dáho in t'owaví t'aywó?di ovâyyâakankhâymâadân. Hedîho nää-á híwó?dâ? i?o?in na?in dînkeeyo?, to?wén Jesus-vi?piye? dívîwhäyunde?in ovâychaqamáadí t'aywó?di wídâymáapí waagibá.

²⁷ Hedîho Yôesi Tádádí ha?wâa na?ing? i?andi, ti gínl'oe ívîyêngihée?amídí? Hedânhó yoe. Hâadí? Gá Yôesi Tádádí díchqamáadân t'aywó?di wí?âymáapí waagi hää?wí híwó?di ívî?andi namuuđá yoe, hewänbo Jesus-vi?piye? ívîwänpiwhäyundeedâh. ²⁸ Hedânhó gínhanginná Yôesi Tádádí t'owa ovâychaqamáa t'aywó?di wídâymáapí waagi inbí whäyú dínmuuđibo?, i tsontuŋ dây?a?ginnamídí dívîkhäädedidá?bá yoe.

²⁹ Hedî ti gi?äaní Yôesi-á in Hudíyo?dâ? namuu?in, in Hudíyo dimuup?inbí?á yoe? Hedânhó yoe. Yôesi-á in Hudíyo dimuup?inbí? wá? namuu, ³⁰ gá wí?dâ? wí? Yôesi na?ândân, hedî idáho ovâychaqamáa in Hudíyo dimuu?in Jesus-vi?piye? dívîwhäyunde?in t'aywó?di wídâymáapí waagibá, hedâ in Hudíyo dimuup?in wá? hanbá. ³¹ Hedânhó na?inbí whäyú gínmuuđibo ti ná?i tsontuŋ-á âyyoegi?o? Hedânhó yoe. Nää-á shânkí gínkoeđi ây?a?ginnamídí háa natû? waa.

4

Abraham-bí whäyú háawin ûnmuu?in

¹ Nää wâyhí?khâymáa Abraham-bí?gedi háa ünp'oé?in, i-á na?in Hudíyo gímuu?inbí pâadé?i thehtây pahpâa gínmuu. ² Yôesi natûdâhó idá Abraham-dá óechqamáa?in t'aywó?di imáapí waagi híwó? i?odibo?, hedânhó Abraham ûnkoedí-íwän iví híwó?di tsiyekan ni?gedí iyêngihée?amídí. Hewänbo Yôesi wínatûhpí Abraham-dá ûnkoedí iyêngihée?am?in. ³ Yôesiví t?nín diwe kinnâñ natû?muup?an:

Abraham Yôesiví?piye? iwhäyudânkun Yôesidi óechqamáa t'aywó?di wí?imáapí waagi.

⁴ Kin waagi namuuđi?an: To?wí it'ôe?andi-á óewâ?ânde?, hedî iví wá?âa ünt'anmuu hâyú it'ôe?an waagidi, wí?óewänpiđamähpí. ⁵ Hewänbo to?wí wänbo híwó?di hää?wí i?andi nawänpiđamähpí há?to ûnkoedí-í natûnídí t'aywó?di wí?imáapí waagi?bá namuu. Yôesida?mân ûnkoedí-í natûnídí t'aywó?di wí?imáapí waagi, ná?i to?wí t'aywó?to?i namuu wänbo?, hedî kin óechqamáa iví whäyú ûnmuudibo?, híwó? i?amidí iwänpiđamähpí?an: ⁶ Hedânhó David hâñ?oe natû? in to?wén Yôesidi ovâychaqamáa?in t'aywó?di wídâymáapí waagi dihíhchqa-í, hewänbo híwó? dívî?amidí dívîkhäädedidá?in na?muudá yoe. ⁷ Kinnâñ itâ?nan:

In to?wén inbí yä?dâapí tsiyekan ovây?owóyé?indâdá?

in to?wén inbí t'aywó?di ovâyyâa?annindâdí dihíhchqa.

⁸I to⁷wí Yôesidi wíyá wí⁷óetü⁷opí t'aywó⁷kandi gin nahíhchäq.

⁹Hedi to⁷gí⁷-an ná⁷i híhchan namúni? Ti in Hudíyo gí⁷dá? Yoe, in Hudíyo dimuup⁷ing⁷wá⁷ namuup⁷an. Gínhanginnáhpi⁷an Yôesi natú⁷in idí Abraham óechäqamáa t'aywó⁷di wí⁷imáapí waagi iví whäyú ûnmuudi. ¹⁰Hewânbo ti Abraham in Hudíyo-ví k'ewé⁷taadi ho nataamuu ihaydân kin Yôesi iví gedí natú? Yoe, wa⁷di óetaa⁷anpídþo-ân. ¹¹Tí⁷úugédán Yôesi natú Abraham in taa ikéyí⁷in nathaypúwídí Yôesidi ho óechäqamáa⁷in t'aywó⁷di wí⁷imáapí waagi. Hewânbo kin Yôesi ho i⁷an Abraham-bí whäyú ûnmuudibowá⁷ in taa imáapíðþo⁷. Hedânkun Abraham-dá t'ähkí in to⁷wén ta⁷gendi Yôesiví⁷piye⁷dívíwhäyunde⁷inbí tâdá waagi⁷bá dínmúní, tobá ná⁷in Hudíyo-ví k'ewé⁷ taa dâymáapí wänbo⁷, hedí in wá⁷ Yôesidi ovâychäqamáa t'aywó⁷di wídâymáapí waagi. ¹²Hedâ in to⁷wén kin ditaamuu⁷indá wá⁷ Abraham-dá inbí tâdá waagi⁷bá dínmuu, hewânbo in t'ähkíví⁷-á yoe. Abraham-bí áy waagi⁷in ta⁷gendi dimúnídí, indá díntáy iví ahtaa eeye díví⁷ahtuyé-ídí, i waagibá whäyú dâymá⁷vé-ídí, in taadá⁷bá yoe, gá ná⁷i whäyú-áho Abraham imáadân wa⁷ in taa iké⁷pídþo⁷.

¹³Yôesidi iví tuu Abraham óemági idí Abraham-dádí iví áy iwedi⁷indádí ovâymâaní⁷in häawí t'ähkí náá oepáa k'aydiwi⁷, hewânbo kin natú gá Abraham óechaamáadân t'aywó⁷di wí⁷imáapí waagi iví whäyú ûnmuudi, i tsontü⁷i⁷ginnamídí ikhääjedidá yoe. ¹⁴Yôesidi i häawí ipâkhâymáa⁷i⁷ in to⁷wén i tsontü⁷dây⁷a⁷ginnamídí dívís⁷dínde⁷in ovâymâanídáho⁷, in whäyú iví⁷piye⁷ wínatâynípi, hedí i tuu Yôesi imági⁷i-á hääjö wí⁷ûnmúniípi. ¹⁵Hewânbo wí to⁷wí i tsontü⁷i⁷ginnhánúdá Yôesidi óetuchänunde⁷. Tsontü⁷wänbo nayipídáhá⁷to nakoedí-í wí to⁷wí i⁷ginnhánú-ídí, hewânbo nayi-ákun ná⁷tsontü⁷.

¹⁶Hedânkun häawí híwó⁷di iví⁷anpídþo Yôesi iví tuu imági t'ähkí in Abraham-bí áy iwedi⁷in dimuu⁷in díndoedi iví séegísehkaná dâykéyí⁷in inbí whäyú dínmuu. Hedi kin Yôesidi ovây⁷âamí in to⁷wén i tsontü⁷dâymáa⁷indá⁷bá yoe, hewânbo t'ähkí in to⁷wén dívíwhäyunde⁷in Abraham iwhäyú waagibá. Abraham-dá tâdá waagi⁷bá gínmuu t'ähkína⁷in ta⁷gendi Yôesiví⁷piye⁷ ivíwhäyunde⁷ingi⁷. ¹⁷Yôesiví tâ⁷nin diwe ûnkw'q hää Abraham natú waagi:

Abraham, wí tâdá waagi wísóge báyékí t'owagí⁷ wéngé dithaa wänbo⁷.

Abraham-dá Yôesivípiye⁷ iwhäyunde⁷, hedího Yôesidi i-á ho óechäq hä⁷in t'owaví tâdá dínmuu waagi. Yôesi-á ûnkoedi chu⁷in wänbo ovâywówápaa-ídí, hedâ tobáhää häawí wa⁷ wínapóepí wänbo⁷, napuwí gin Yôesi natúdáho⁷, napuwí-ákun.

Hää Abraham Yôesiví⁷piye⁷ iwhäyú waa na⁷in wá⁷ gímkhây⁷q⁷ ivíwhäyú-í⁷in

¹⁸Hedího tobá whäyupíwó⁷ waa namuu wänbo⁷ Abraham-dá iwhäyú báyékí t'owa wéngé t'ähkí dithaa⁷inbí tâdá dínpwuagít'oe⁷in, gá Yôesidi óetü⁷andân báyékí t'í⁷úugé ká⁷qá⁷in ûnkwó⁷gít'oe⁷in, hedí han ûnpóe. ¹⁹Iví tuu⁷ i⁷gedi i⁷ánshaamádá, há⁷to i⁷âykw'ðení waa nachäq, ma⁷di tágintä (100) pâyao⁷i ho namuudi, hedâ iví kwiyó Sarah-á wâphphaðe kwiyó náá ûnmuudiho⁷, há⁷to nasáhpúwí i⁷gedi wá⁷ i⁷ánshaa⁷an. Hewânbo tobá kin namuu wänbo iví whäyú wa⁷di ûnkok. ²⁰Yôesiví tuu óemági⁷in ônwhäyú, hedí iví whäyú ûnhâáníví⁷wedi shánkí ûnkaypóe, hedího Yôesi-áho kw'âayébo⁷ óemaa. ²¹Iví pi⁷ná khó⁷yého⁷ ûnhanginná Yôesi ûnkoedi⁷in häawí t'ähkí natú⁷i⁷ i⁷amídí. ²²Hedânkun Yôesi natú idí Abraham óechäqamáa t'aywó⁷di wí⁷imáapí waagi iví whäyú ûnmuudi. ²³Hewânbo ná⁷i hi⁷ Abraham-bí⁷gedi Yôesi natú⁷i⁷ Abraham-gí⁷dá⁷ wínatä⁷muupí, ²⁴hewânbo na⁷ingi⁷-âñ wá⁷ nata⁷muu, gá Yôesi-á natúdâñ na⁷in wá⁷ díchäq t'aywó⁷di wí⁷âymáapí waagi iví⁷piye⁷ ivíwhäyundeedi, idá Jesus na⁷inbí tsondi shánkí hay⁷i gínmuu⁷i⁷ óewáywówápaa. ²⁵Yôesi Tádádí Jesus óemági na⁷inbí t'aywó⁷di gínmuu ûnkok nachúu-ídí, hedâ óewáywówápaa nakeepuwídí díchäqamáa⁷in t'aywó⁷di wí⁷âymáapí waagi.

Jesus-ví⁷piye⁷ ivíwhäyundeedáho Yôesi Tádádí díchäqamáa t'aywó⁷di wí⁷âymáapí waagi.

¹ Hedihó nää Na'ibí Sedó Jesus Christ-di na'indádí Yôesi Tádá-ádí díwón, gá Yôesi Tádádá díchäqamáadân t'aywó?di wí?âymáapí waagi na'ibí whäyú gínmuudi. ² Hedi na'ibí whäyú gínmuudibá Jesus-di Yôesi Tádávî?piye? díkán, iví séegísehkanä áytáa-ídí, hedi hâjdi wänbo t'ähkí nää'i seegísehkanä-á âymá?ve-í. Hedi hânhó ívhíhchando?, gá gínhanginnâdân wâyí thaa-á Yôesiví sa?wó?di kohthay iwe i-ádí gikwó?gít'óe?in. ³ Hewänbo hähaydî?dâ?bá wíghíhchanpí. Gihíhchan wá? âyt?ödephadende wänbo?, gá tobáháa gínpóe wänbo nää'i t'ödephade namuu?idi gihahpo?dân ívíyä?amidí. ⁴ Hedá ívíyä?andá shánkí gikweesenpa?, hedi gikweesenpaa iwedáho shánkí gínhanginná ho napúwi?in hânhó Yôesi natú waa dípágít'óe?in. ⁵ Hedi kin ívihäyundéda hâ?to gichanpúwí híwó?pi?piye? ívihäyunde?in, gá i Yä?dâa'i P'oewaqahâ Yôesidi dímägi?i na'ibí pi?ná khó?yé âymáadân, hedi idâ dínthayyo Yôesi Tádádá hânhó na'in díséeg?in. ⁶ Wa?di wí?bo íviphägë?namidí yä?dâa?in gímuñidí gíndoedipídbo?, híwó?naná? dihaydân Christ nachuu na'in gímuudi, in Yôesi ây?a?ginpi?in gímuu wänbo?. ⁷ Nabâapu?wan öeshaa-ídí wí to?wí nahíye-í'i wíyá to?wí? nachúu-ídí, tobáháa i wíyá to?wí i tsontu? i?a?gindo wänbo?. Ma?dân wí to?wí nahíye-í wíyá to?wí iví wówátsi ta?ge ihondi namuu?ig? nachúu-ídí. ⁸ Hewänbo wa?di na'ibí wówátsi thaa t'aywó?diwe gikwó?dihaydibo Christ na'ing? nachuu. Kindidân Yôesi Tádádá dímkéeyan na'in hânhó díséeg?in.

⁹ Hedânkun ta?gendi gínhanginná Jesus-di dín?aywoen?in Yôesi Tádádá wídítuchänú-ípídí, gá na'ing? ho nachuuđi iví ünp'oe ich'âadân, hedânhó Yôesi Tádádá díchäqamá?ve-ídí t'aywó?di wí?âymáapí waagi. ¹⁰ Yôesi Tádávî hánmin gímuñidí díwán, hewänbo nää-á i-ádí ívhwón iví ay na'ing? nachuuđi. Hedihó nää Yôesi Tádá-ádí ívhwónidí gínhanginná ta?-gendi dín?aywoen?in gá iví ay wíyá ünwówápóedân. ¹¹ Hewänbo hähaydî?bá wínamuupí, nää-á gihíhchan wá? gá Jesus Christ, i shánkí natsonyi?i namuu?i hedá i Yôesi Tádá-ádí díwóndi-á, idihó dímkéeyan hâawi Yôesi Tádá namuu?in.

Hâa Adam i?annin namuuđi in chuwa na?in dímkán, hewänbo hâa Christ i?annin namuuđá wówátsi âymáa

¹² Wí wí? to?wí Adam gin nakhâwâ?i? it'aywó?nan, hedi i-á it'aywó?nandi t'ähkí t'owa t'aywó?di giyâmu. Adam-dá it'aywó?nandi nachuu, hedi na?in wâ? ívít'aywó?nandibó t'ähkídibó git'ähkâaní. ¹³ Wí tsontu? wänbo nayipídâho Yôesi hâ?to natqñí t'owa wídâyt-sontu? a?ginmáapí?in hedihó wínatqñípí dívít'aywó?nannin. Hewänbo nää oepáa k'aydi in t'owa-á dívít'aywó?doho wa?di Moses i tsontu? it?nanpídibó. ¹⁴ Nää?in gínhanginná gá Adam-bí thaa iwedî Moses-ví thaa iwehay chuwa-á t'ähkí t'owa dínpowâdân, tobá inbí t'aywó?di dínmuu?i Adam-bí t'aywó?di waagi wídfínmuuupí wänbo?. ¹⁵ Hâa Adam ünp'oe?indi díhâ?o Jesus-ví?gedi, i-á Adam-bí wówátsi thaa ihaydi wa? nää oepáa k'aydi wínapowâpí. Hewänbo hâa Adam i?annindá hedá hâa Jesus i?annindá handâ? wídánmuupí. Hääwí Yôesidi khâagipí dímä?i-á Adam-bí t'aywó?diví shánkí nakay. Wí? wí sen Adam namuu?i Yôesiví p'oegeđí ihânge?andibó t'ähkí t'owa dit'ähkâan. Hewänbo Yôesiví séegísehkanä-á hedá hääwí dímä?i-á shánkí gâhâyû?i ünmuu Adam-bí t'aywó?di ünmuu?iví?wedi, hedi t'ähkí t'owa dímköedi nää'i Yôesi imä?i dâyhónidí, wí? wí sen Jesus Christ namuu?iví seegísehkanä ünmuudi. ¹⁶ Hedihó hâa napóe?in i Yôesi Tádádá dímä? iwedî hedâ hâa napóe?in Adam-bí t'aywó?di iwedâ handâ? wídánmuupí. Nää?in wéhpée t'aywó?nin Adam i?annin namuuđá Yôesi Tádá natú tuchänú-á na?ä-i, hewänbo tobá bâyékí wây-á t'owa bâyékí t'aywó? dív?o wänbo?, Yôesidi wí híwó?di hääwí wâ?apídibó na'in dímä? waagibá idihäqamáa t'aywó?di wí?âymáapí waagi. ¹⁷ Hedânkun wí wí? sen it'aywó?nandibó chuwađi na?in t'ähkí díhógi. Hewänbo hâa nää'i wíyá wí sen Jesus Christ namuu?i? i?annindá shánkí hay?in namuu. Idâ hânhó bâyékí séegísehkanä-á dímä?, hedi kinnâr dítumáa: Tobá gínt'anmuupí wänbo?, i-á natu? idihäqamáa t'aywó?di wí?âymáapí waagi, hedi wówátsi nahândep?in âymá?ve-í, hedá iwe tsonniñ waagi?inbá githâa-í.

¹⁸ Hedîho ha^{wâagi} napóe. Wéhpêe t'aywó?nin Adam i^{annin} namuuđiho tuchänu napówá t'ähkí t'owagî?, hedâ han waagibá wí wí? ta^{gedâ}? häëwí Jesus i^{annin} namuuđi nakoedi t'ähkí t'owa ovâytu^{qamidí} t'aywó?di dâymâapí?in waagi?in dimuu, hedâ wówâtsi nahândepi?indá ovâymâäní. ¹⁹ Wí wí? to^{wí} Adam namuu?i hâa Yôesi Tâdâdî ôetü?an waa wí?i^aginnandibo t'ähkí t'owa dînkoed dipúwî?in in Yôesidi ovâychäqamâa?in t'aywó?di wíðâymâapí waagi. ²⁰ Yôesi iví tsontu? imâgi t'owa ovâythayyamidí häýú hânho dívít'aywó?nannin. Hewânbo i t'aywó?di gînkeepoe ihaydâ Yôesiví seegisehkanä-â shánkí wânbo-â ûnkeepoe. ²¹ Hedîho i t'aywó?di kay?i namuuđibo t'owa ovâyt'andânhoo chuhaho dînk'oe, hewânbo Yôesi Tâdâvî seegisehkanä-â t'aywó?diví shánkí ûnkay, hedîho na?in dîchäqamâa t'aywó?di wí?âymâapí waagi hedânhoo wówâtsi nahândepi?in âykéyidí, hâa Jesus Christ na?inbí tsondi hay?i gînmuu?i na?ing? i^{annin} namuuđi.

6

Hâa Christ i^{annin} namuuđiho ta^{gendi} giwówâyéení

¹ Bâyékí t'aywó?di dîn'owýéendediho Yôesiví seegisehkanä shánkí ûnkeepo?. Hedîho hân gînkhây?â? iví?am?in? Ti in ta^{gen} gînk'oe ívit'aywó?kanhûuwidí wíyá shánkí iví seegisehkanä ûnkeepuwidí?bo? ² Hedâno yoe. T'owa chu?in dimuu?indá wídivít'aywó?-dopí, hedîho t'owa chu?in waagi?inbá gînkhây?â? gîmûni?in hedânhoo t'aywó?di eeye wí?ivílhûuwipidí. ³ Na?in dîp'ó?p'oe?an âykeeyamidí Christ Jesus-âdî wí?dâ? gîmuu?in. Ti wí?ûnhanginnâhpí?an dîp'ó?p'oe?an dihaydi i-âdî gîchu? waagibá âykeeyan. ⁴ Hedânkun dîp'ó?p'oe?an dihaydi, i-âdî gîchu?dâhá? dîkhâ?kw?odí waagibá napóe, hedânhoo Yôesi Tâdâvî pîrnâ?n kaydi Christ nawâywówápóe waagibá, na?indá wâ? wówâtsi ts'qamîn âymâ?ve-í.

⁵ I-âdî gîchu? waagibá gipóe, hedîho kindidi i-âdî wí?dâ? waagibá gipóe. Hedânkun i nawâywówápóe waagibá na?in wâ? díwâywówápaa-í. ⁶ Gînhanginná ná?in: T'aywó?to?in t'owa gîmuuwan, hewânbo Jesus-âdî phé?wan deedi gîchu? waagibá gînpóe hedânhoo hâa gîmû?de waagi?in wíyá wígmûnâhpí?d, hedâ iwedi i t'aywó?di iwedi dîma?p'âdî-í, ⁷ gâ to?wén dichuu?indá t'aywó? diwedî dîma?pândâñ. ⁸ Nâ?in fívîwhâyunde?: Christ-âdî gîchu?udâ i-âdîbâ giwówâyéení, ⁹ hedî gînhanginná Christ nawâywówápóedî hânhay wânbo wíyá wínhachuu-ípí. Chuwađi hâ?to wíyá ôet'aani. ¹⁰ Christ nachuuđiho t'aywó?didi hâ?to wíyá ôekéyí, hedî nää wíyá nawâywówápóedâ hânhay wânbo t'ähkí nawówâyéení i Tâdâ ôehîhchanmâänidí. ¹¹ Hedi un wâ? chu?in ímuu waagi kin únkhây?â? i?qam?in hedânhoo wí?ûvít'aywó?kanhûuwipidí. Nää-â Jesus Christ-âdî ímuudi unbí wówâtsi bîn?amî Yôesi Tâdâ bînhîhchannamidí.

¹² Hedânkun wí?ûvímâänípi i t'aywó?didi wovâyt'aanidí, hedî unbí túu?ú iwe hâa wânpichâa waagi wí?ûvîkanhûuwipí, ná?i túu?ú-â wây wí thaa únkhangí?oe. ¹³ Wây wí wânbo? unbí túu?údî t'aywó?kan wânbo yâ?dâapíkan wânbo wívînkanmâänípi. Shánkídí kinnâ? úvî?amî: Unbí wówâtsi-â Yôesi Tâdâ bînmâäní gâ idâñ chuwa iwedi wovâywhahogidi wówâtsi ts'qamîn wovâymâgidâñ, hedâ unbí túu?ú t'ähkídâ híwó?dida? Yôesi Tâdâg? bîn?amî. ¹⁴ Nää iwedi t'aywó?didi wíyá wíwovâyt'an khâymâapí gâ wí?ûvîwânpisó?dînde-pidâñ híwó?nin ípúwîdî i tsontu? bîn?a?gindodibo?, hewânbo Yôesiví seegisehkanädâñ wovâykhâge?do híwó? úvîkanhûuwidí.

Gînkhây?â? híwó?di ívîkanhûuwí?in

¹⁵ Hedîho kin napó?di hânnan nää iví?amî? Ti gînk'oe i tsontu? ây?a?gînhânu?idî hedî kin ívit'aywó?nâamî? Hedâno yoe. ¹⁶ Unpîhanginnâhpí?an wí to?wí?piye? úvîmâgidâ ig?dâ? úvít'oe?amidí hedâ idâ? bîn?a?ginnamidâ, hedâñ ná?i to?wí? pant'oe?in waagi?inbá ímuu. Hedîho hanbá úvîwânpit'aywó?kanhondâ kindidi t'aywó?diví panho ímuu, hedâ íchúu-í. Hewânbo Yôesiví?piye? úvîmâgidâ bîn?a?ginnamidí, iví pant'oe?in waagi?in ímuu,

hedí idá wovâychaamáa t'aywó?di wívînmáapí waagi. ¹⁷ Naadi Yôesi dókú?daa?o?, gá tobá úvit'aywó?dodi ná?i t'aywó?diví pant'oe?in waagi?in ímu?de wânbo?, nää-á pín ta?ge haydi in ta?gen hâhkán wovâymági?in bîn?a?gindodân. ¹⁸ Nää-áho t'aywó?di iwedi íma?p'á, hedí unbí wówátsi thaa úvímági híwó?dida? úví?âqmídí. ¹⁹ Yä?dâakan ni?gedá t'öedi fka?póya?, hedânhó ná?in pant'oe?inbí?gedi naadi wâyhí?máa wâythayyamídfí shánkí íka?pówâ-ídí. Wâymûu-áho úvit'aywó?dodi wén pant'oe?in waagi?inbâ ímuuwân, hedího unbí túu?ú t'lähkídí úvit'aywó?dowän, hedá hâhädi wânbo t'lähkí híwó?pi? úví?owän. Hewänbo nää-á Yôesiví?piye? úvípmâaní iví pant'oe?in waagi?in ímuunídí, unbí wówátsi ta?ge bînhûuwídí, hedânhó yä?dâa?indá? ímuunídí hâa Yôesi nada? waagi.

²⁰ T'aywó?diví pant'oe?in ímuu ihaydi wí?ida?píwân unbí wówátsi ta?ge bînhûuwídí. ²¹ I t'aywó?di hääwí úví?andidi nää wovâywôeda?mä?, hedí hândidân ná?i t'aywó?didi wovâykhäge?nan? Wéngédí wânbo yoe. I t'aywó?di úví?o?i namuuđi chuwa iwe ípowagít'óewän. ²² Hewänbo t'aywó?di iwedi íma?p'ândi nää-á Yôesiví pant'oe?in waagi?in ímuu, hedí idí wovâykhäge?do? yä?dâa?in ípuwídí. Hedi Yôesiví?piye? úvímágidiho wówátsi nahândep?in binkéyí. ²³ T'aywó?dig? ívit'oe?andá chuwa-ân na?inbí wâ?âa-gínmúní. Hewänbo Jesus Christ na?inbí tsundi hay'i-ví?in gimuudá, in wówátsi nahândep?in Yôesi Tâdâdí dímá?.

7

Paul khóhtsaq i?gedi itä?do? hedânhó wíyá hääwí gihâhpúwídí

¹ T'ûwin páadé?in, tsontüü i?gedi únhanginnâ?nin ímuu, hedího wâyhí?khâymáa kin-nân: Únhanginnâhpí?an únkhây?ä? ná?i tsontüü bîn?a?ginnamí?in hâyú wówátsi úntä?än diwe pu?wahaydä?. ² Gá kinnân: Wí kwee nakhohtsaq?ândi-á ûnkhây?ä? iví sedó-âdídä? nathâa-í?in hâyú wówátsi thaa iví sedó úntä?än diwehay. Hewänbo iví sedó ûnchuu ihaydâho iví sedó-âdí wíyá wínawhi?ânpí. Hannâho natü? in khóhtsaq tsontüü. ³ Hedi wíyá pi?wí sendadí ithayedâ wa?dî iví sedó ûnwâwóyidibó?, iví sedóví?piye? it'aywó?do?. Hewänbo iví sedó ûnchuudâho in khóhtsaq tsontüü iwedi nawhima?p'á, hedího wíyá pi?wí sendadí ikhô?yä?dâho t'aywó?to?i wínamúnípi.

⁴ Un wâ? kin waagibá únpo?, naví t'ûwin páadé?in. Christ-ví túu?ú ûnchuu ihaydâ un wâ? íchuu waagibá únpoe hedí kindidi ná?i tsontüü Moses itä?nan diwedî wovây-wiye. * Hedího nää-á únkoedî wíyá to?wí? ímuun?in, i to?wí nawâywâpóe?i-ân i namuu. Hedího nää-á iví? gimuudi gínkoeđi híwó?di hääwí Yôesi Tâdâg? íví?âqmí?in. ⁵ Hâa giwânpida? waagi ívit'aywó?dodi na?inbí wówátsi âyhonwânho?, hedí ihaydâ wíyá shánkí ívit'aywó?namí?in gida?po? ná?i tsontüü git'o?di, hedí chuwa iwe gipóya?wân ná?i t'aywó?didi na?inbí túu?ú dîntsonmâadibó?. ⁶ Hewänbo nää-á i tsontüü iwedi gima?p'á. Nää-á Christ-âdî gichuu waagibá gímpo?di i tsontüüdi wíditsonmâapi. Nää-á wíyá ts'âqabi gihâhpóe Yôesi ây'a?ginnamâanídí i Yä?dâa?i P'loewaqhâadjí dílhâ?o waagi, hâa íví?owän waagá yoe i tsontüü natü?muu?i? ây'a?ginnamí?i?ivisó?dînde ihaydi.

Wâyéédí shánkí i tsontüü gínhanginnândi shánkâ ívit'aywó?do?

⁷ Hedi ti gitüní ná?i tsontüü á t'aywó?di namuu gin? Hedâñ yoe. I tsontüuddidâ?mânhó dînkeeyan hääwí ta?gendi t'aywó?di namuu?in. Gá kinnân: I tsontüü-á natü?, Hääwí wíyá to?wí ûnkw'q?di? wí?ida?ípi.

Han natünípídâ hâ'to naa dînhanginnâwán wíyá to?wí hääwí odada?di dáyt'aywó?-do?in. ⁸ Hewänbo hâ?in tsontüü i?gedi ohâhpóe ihaydâ shánkí dáyt'aywó?namí?indâ oda?poe, hedího wíyá i hääwí naví? namuuup? shánkí owânpida?. Hewänbo i tsontüü

* ⁷⁻⁴ Ná?i hí? wínatü?da?pí wígíñkhây?âhpí i tsontüü ây'a?ginnamí?in, hewänbo natü?da?-, wígíntâpí i ây'a?ginnamí?in hedânhó Yôesidi dichaamâ?ve-ídí t'aywó?di wí?âymâapí waagi, gâ Jesus-ví?piye? ívíwhäyundedâ han dichaamâadân.

nak'óepídá há'to ta'gendi dînhanginnáníwân dáyt'aywó'�nannin. ⁹⁻¹⁰ Naa o'âñ owówámuu'in wa' Yôesiví tsontuú oka'pówápi ihaydibo'. Hewänbo ná?in tsontuú natú'in wíðînkâhý'ähpí wíyá to'wíví hääwí oda?'in ta'gendi oka'pówá ihaydá, shánká dáyt'aywó'namí'indá oda', hedi ochuu waagibá dînhanginpóe. Hedîho tobá na?in wówátsi âykéyídí Yôesidi iví tsontuú dímagí wänbo', naa-á in chuwaða' dînkán. ¹¹ I tsontuú i'gedi ohähpóe ihaydá, i t'aywó'didá in ta'gen ná?i tsontuú i'gedi namuu?in dînkaayan, hedi ná?i t'aywó'didibá díhay waagibá dînpóe.

¹² I tsontuú Moses ita'ndi-á Yôesiví'wedi na?ää, hedi t'ähkí i hi? iwe natá'muu'i yä?dâa'i-á ta'gendi-á híwó'di-á namuu. ¹³ Ti ná?i híwó'di tsontuúdi wi?bo in chuwa dînkán? Hedâñ yoe. Naví t'aywó'didâñ in chuwa dînkán. Hewänbo tobá ná?i tsontuú-á híwó'di namuu wänbo', naa dáyt'aywó'nandâñho i tsontuú natú chuwa iwe díkáaní?in. Hedîho dînhanginpóe ta'gendi háawi i t'aywó'di namuu?in. I tsontuúdâñ dînthayyan t'aywó'di-á hâñho yä?dâapi? namuu?in.

Hääwidí na?inbí pi?ná khó?yé díhánbo waagibá gínpo?

¹⁴ Gínhanginná Yôesiví P'oewaqahâadi ná?i tsontuú dímagí?in. Hewänbo naa-á wí to'wí háa okanda' waagi dáywänpi?o'i omuu, gá t'aywó'diví pant'oe'i waagibá omuudâñ. ¹⁵ Naa wíðînhanginnáhpí häädí kin waagi dáy'o?in. Tobá híwó' okanda' wänbo', híwó' wídáy'opí, hewänbo i híwó'pi? dót'ay'i-á ihaydá' dáy'o?. ¹⁶ Hedi híwó'pi? ta'gendi wó'kanda'pi wänbo dáy'odá, iwedî naakeeo? naa ochanpo?in i tsontuú-á híwó'di-âñkun namuu?in. ¹⁷ Hedîho nää-á naa-á wí?bo i wó'muupí ha'wâagi dáy'o?i?, hewänbo i t'aywó'di naví pi?ná dînk'w'öndidâñ kin waagi díkando?. ¹⁸ T'owa-âñ omuudi hääbo híwó'di naví pi?ná khó?yé wíðînk'w'öhpí. Ná?i-á dînhanginná gá tobá híwó' okanda' wänbo wíðînkoedipídâñ. ¹⁹ Wíyá otúní: I híwó'di okanda'pi? wídáy'opí, hewänbo i híwó'pi?-áho dáy'o?, oda'pi? wänbo?. ²⁰ Hedi i okanda'pi? -áho' andáho', naa-á wí?bo i wó'muupí ha'wâagi dáy'o?i?, hewänbo i t'aywó'di naví pi?ná dînk'w'öndidâñ kin waagi díkando?.

²¹ Hedâñkun kin waagi häädí wänbo t'ähkí dînpó? naa: Híwó' okanda' wänbo', shánkí wíðînbâapu?wanpí dáyt'aywó'namídí. ²² Naví pi?ná khó?yé-á ochanpo? Yôesiví tsontuú-á híwó'didá' namuu?in. ²³ Hewänbo dînhanginná häädí wänbo t'ähkí naví túu?ú t'ähkí iwe wíyá pi?wí hääwí nayı?, i-á naví híwó'di ánscha-ádí ihâñbo waagibá, hedi naví túu?ú iwedî owänpit'aywó'dikanda'di wí pant'oe'i waagi opo?. ²⁴⁻²⁵ Hedi kindidiho naví pi?ná khó?yé-á ta'gendi Yôesigí?da' ot'öeda'. Hewänbo naa t'owadá' omuudi dáyt'aywó'do?. Áhkhi'y-owän, to'dan díkhäge'namí naa, hedâñho ná?i túu?údí chuwa iwe wídikáanípídí? Naadi Yôesi Tâdá dökü'daa'o? gá Jesus Christ i shánkí natsonyí?i namuu?idáho díkhäge'dodâñ.

8

I Yä?dâa'i P'oewaqahâadi na?in díkhä?ge'máa na?inbí wówátsi yä?dâa'i âyhûuwídí

¹ Hediho nää-á in to'wêñ Christ Jesus-ádí dimuu?indá Yôesi Tâdâdí wí'ovaytuchänúípí, ² gá Christ Jesus-ádí wí?dâ? waagibá gímuudi i Yä?dâa'i P'oewaqahâa i wówátsi napayı?i? ünkoedidâñ díma?p'ädi-ídí t'aywó'diwedî hedâñchuwa iwedâ. ³ Na?indá t'owadá' gímuudi wígikaypí, hediho Yôesiví tsontuú ihay wí?ây'a?gindopí hedâñho t'aywó'diwedî dîn'aywoenídí. Hewänbo Yôesi Tâdâ-âñho ünkoedi dîn'aywoenídí. Kin i'ämídí iví ay dînsan wí t'owa napáa-ídí, na?in kaypí?in t'aywó?to?in t'owa waagibá napóe, hedi tobá t'aywó?di wí?i'anpí wänbo na?inbí t'aywó?di gínmuudi nachuu. Handidiho ná?i t'aywó?di-á öet'an, hedâñho t'aywó'didi na?in wíyá wídít'aanápí?dí. ⁴ Hedi kin i'an hedâñho Yôesiví tsontuú natú waa na?inbí wówátsi ta?ge âyhûuwí. Hedi nää-á háa giwânpida' waagida' wí'ívikanhonpí, hewänbo háa i Yä?dâa'i P'oewaqahâa natú iví?ämí waagân.

⁵ In to'wêñ háa diwânpida' waagi díví?o?indá häädí wänbo t'ähkí díví?ánsha'a?o hääwí dikanda' i'gedidá', hewänbo in to'wêñ háa i Yä?dâa'i P'oewaqahâa nada? waagi díví?o?indá häädí wänbo t'ähkí díví?ánsha'a?o? i hääwí i Yä?dâa'i P'oewaqahâa nada?póe?i?. ⁶ Hedi háa

giwānpida? waagi iví?ámí?in ni?gedida? iví?ánshaamáadá chuwa iwe gipówá-í, hewänbo háa i Yä?dâa?i P'oewaqahâadi dítu?an waagi i?gedi iví?ánshaamáadá ta?gennin wówátsi-á híhchan ánsha-á gín?ää-í. ⁷ Hedânkun wí to?wí háa nawänipa? waagi i?ámí?indá? i?ánsha-áodi Yôesiví hánbi? waagi?bá namuu, gá Yôesiví tsontu? wí?i?a?gindopídân, hedî wí?únkoedipí ôn?a?ginnamídí. ⁸ Hedî kí?min t'owadá há?to Yôesi óehíhchannamí.

⁹ Hewänbo Yôesiví P'oewaqahâa ta?gendi unbí pí?ná khó?yé únthaadá háa i natu? waagi úvíkanhûuwí, háa íwänipa? waagidá?bá yoe. Wí to?wí iví pí?ná khó?yé i Yä?dâa?i P'oewaqahâa Christ-di ônsandi? imáapidá Christ-ví? wínamuupí, ¹⁰ Hewänbo tobá unbí t'aywó?di únmuudi unbí túu?ú únchuwí wänbo?, Christ unbí pí?ná khó?yébo bînmáadá i Yä?dâa?i P'oewaqahâadi wówátsi nahandepi?in wovâymä?, gá Yôesi Tádádí wovâychäqmáadân t'aywó?di wívînmáapí waagibá. ¹¹ Yôesi Tádádí Jesus óewâywówápaa, hedî iví Yä?dâa?i P'oewaqahâa unbí pí?ná khó?yé únthaadá, i Tádádibá undá wíyá wovâywówápaa-í, Christ Jesus óewâywówápaa waagibá. Tobá unbí túu?ú únchuu wänbo?, Yôesiví P'oewaqahâa unbí pí?ná khó?yé únthaadá Yôesidi wówátsi wovâymâäní.

¹² Hediho t'í?ûwin páadé?in, nää-á hääwí giphaamuu waagibá hääwí híwó?di gínhkhâ?ä? iví?ámí?in, háa giwänipa? waagidá?bá yoe. ¹³ Háa íwänipa? waagidá? unbí wówátsi bîmhondá íchuu-í. Hewänbo i Yä?dâa?i P'oewaqahâa úvímägidáho wovâykhäge?namídí i t'aywó?di unbí túu?údí iví?o?i bînyâa?ámídí, kindigândo in ta?gennin wówátsi bînkéyí.

¹⁴ T'ähkí in to?wén Yôesiví P'oewaqahâadi ovâypahonnindá Yôesiví ây dimuu. ¹⁵ Yôesiví P'oewaqahâa bînké? ihaydá pant'oe?in dikhuwôeda?in waagi?in wí?ímuupí, páadédí íchaa waagibá. Hewänbo i Yä?dâa?i P'oewaqahâadi wovâyséegihogi Yôesi Tádáví ây ímúnídí, hedândo Yôesiví?piye? úvýûusu?o? ihaydá wí?ínbo bînhkhâyä?ní “Naví Táda” gin. ¹⁶ I Yä?dâa?i P'oewaqahâadândo na?inbí pí?ná khó?yé díhangin?ando? Yôesi Tádáví ây gimuu gin. ¹⁷ Hedi iví âyho gimuuudi i hääwí iví âygi? iwiyekw'ödi?i? âyhóní. Christ-ádfi wé?ge nää?i hääwí âyhóní. Christ-ví?in gimuuudibo ayt'öephadende? i it'öephade waagibá, hedîho i-ádfibá Yôesi Tádádí he?ennin dípaa-í.

Tobá nää?i t'öephade iwe gikw'öni wänbo?, wáy wí thaa-á hää? t'ähkí híwó? gínpúwí

¹⁸ Nää?i sa?wó?di hääwí Yôesidi dînkhâymáa i?gedi dáy?ánshaamáadí, naa ochanpo? nää? oepaa k'aydiwi t'öephade-á hääbo wínamuupí waagibá. ¹⁹ Hää? t'ähkí nakhi?yendi-á nawó?onpo?di natsíkha Yôesi Tádá ikeekw'öenídí na?in ta?gendi iví ây gimuu?in. ²⁰⁻²¹ Yôesi Táa i?ánshaamági hääwí t'ähkí nakhi?yendi? nachä?muupí waagibá napúwi?in. Nää?i hääwí wí?bo kin waagi wínapuwagít'öepí, hebo Yôesi-ân natú kin napúwi?in. Hewänbo wá? natú nää?i hääwí nakhi?yendibá wíyá híwó?di napúwi hedândo wínakhammú-ípídí. Kindigândo owáy Yôesi Tádáví ây chuwa iwedî dima?p'ândi hää? t'ähkí sa?wó? ing? dínpoedí, nää?i hääwí nakhi?yendi-á wá? hanbá napúwi.

²² Nää?i gínhanginná, wí kwee na?eyehaydi ûnhaytû? waagibá, nää?i hääwí t'ähkí nakhi?yendi-á wá? han waagibá napo?, wa?di wíyá ts!qabi wínakhi?yenpídí. ²³ Hedi kin waagi wí?únpo?pí nää?i hääwí nakhi?yendidá?. Na?in wänbo gínhaytû? waagibá gínpo?, giwo?onpo?di gitsíkhakw'öndi Yôesi Tádá ikeeyamídí na?in iví ây gipúwidí díseegihogi?in, hedâ na?inbí túu?ú ts!qabi dínpáa-ídí wá? gitsíkhakw'ö. Hedi dînkeeyamídí han dînkhâymáa?in, idí i Yä?dâa?i P'oewaqahâa na?in díma?gi. ²⁴ Yôesidi dîn?aywon dihaydi waabo nää?i napúwidí ívitsíkhahon. Wí to?wí wí hääwí itsíkha?máa?i ho iké?dáho?, hedâho wa?di wíntsíkhah. Hâadan wí to?wí wíyá itsíkha?ámí wí hääwí ho iké?di?

²⁵ Hewänbo hääwí áyké?pí? wa?di áytsíkha?máadâho?, nakhâ?ä? gib?atä?i?in tobá wó?ondi áytsíkha?máa wänbo?.

I Yä?dâa?i P'oewaqahâadi díkhäge?máa

²⁶ Hedâ wá? kay gíntáydí i Yä?dâa?i P'oewaqahâadá díkhäge?do?. Kaypí?in gimuuudi wáyyedí wígyûusuuhâhpí, hedî i hi? wí?âyshaadepídí gínwänpihaytû?. Hewänbo kin

gínpo?di, na?inbí haytu? i wedibo? i Yä?dâa?i P'oewaqhâadá na?ing? Yôesi Tâdá óheh?o?.
²⁷ Yôesi Tâdá-á ûnhanginná hääwí na?inbí p?ná khô?yé gínkwl?d?i?, hedih? ûnhanginná hääwí i Yä?dâa?i P'oewaqhâa natu?da?in, gá Yôesi Tâdá nada? waagi i Yä?dâa?i P'oewaqhâa-á Yôesi Tâdáv? t'owagi? iyûusu?odân.

Yôesidi na?in díséegídho hääwídi wänbo hää?to díwiye?í iv?wed?

²⁸ Nâ?i wá? gínhanginná: Tobáháa napo? wänbo?, nâ?i hääwí napo?idih? Yôesi-á híwó? ikhâymáa in to?wén i óeséeg?ing?, innânkun iv?in ûnmúnid? ovâytukánnan, i?ánshaamági waagi. ²⁹ Hâ?oebo ûnhanginná to?wén dimúni?in in iv?in ûnpuwaig?óe?in, hedih? iwéhpée?an indá iv?ay Jesus ûnmuu?i waagibá dipuwí?in. Kindidih? Jesus wípá?dây waagibá namúni hedâ na?indá báyekí t?uwin waagi?inbá-á. ³⁰ In to?wén ha?min dipuwí?in Yôesi Tâdá iwéhpée?an dimuu?indá idih? ovâytukánnan iv?in ûnmúnid?, hedih? iv?in ûnmúnid? ovâytukánnandá natu?t'ayw?d?i wídâymáapi?in waagi?in dimuu, hedih? nâ?in t'ayw?d?i wídâymáapi?in waagi?in dimuu?in ovâytu?annindá he?ennin ovâypáa-í, hää Jesus namuu waagibá.

³¹ Hedânkun, nâ?i hääwí t'ähkí i?gedi gínhanginnândi, nää-á ta?gendi nâ?in gíndoed? gitúnid?: Yôesi Tâdá-á na?inbí?näpiye? namuu?dih? to?wídi wänbo hää?to dít'aani. ³² Yôesi Tâdá-á wínakhâapóepid? iv?ay Jesus imág? na?in t'owa t'ähkig? nachuu-ídi. Hedih? kin i?andânkun, nakhâapid? t'ähkí wé?ge?i híwó?di hääwí wá? ta?gendi díma?án. ³³ Yôesi Tâdá-án namuu i nat?d?i? in to?wén ovâyd?mannindá t'ayw?d?i wídâymáapi?in waagi?in dimuu, hedâno to?wí wänbo wí?unk?óepi? natu?nidi na?inbí t'ayw?d?i gímuudi gínhâ?q? dítuchânu-í?in, gá Christ na?in gímuudi nachuu?dân, hedah? wiyá shânkâ hääwí?i?an, i-á nawâywówápoe-á, hedih? nää-á Yôesi Tâdáv? ko?dínadá na?án, hedih? iwed? na?ing? dínyûusu?odih? Yôesi Tâdá dînda?máa.

³⁵ Christ-di díséegíd? to?wídi wänbo hää?to díwiye?í iv?wed?, tobá âyt'opephadende wänbo?, hää sehkanawó? na?inbí thaa gímuudi wänbo?, hää na?inbí whäyu? gímuudi t'owadi diyanakí?o wänbo?, hää koeg?i? aweg?i? gíntay wänbo?, hää díwhä?am?indá dít'ahânu-í?indá t'ow?a dida? wänbo?. ³⁶ Kin gínpo? hää Yôesiv? t?q?nin diwe natu?muu waagi: Na?inbí Sedó Yôesi, uv?in gímuudi bo na?indá hää?di wänbo t'ähkí dít'akhanukhâ?o?.

Wên k'uwá ovâyt'ahânu-í?in gímuu waagi t'owadi dímáa.

³⁷ Hewänbo tobáháa nâ?i t'ähkí gínpo? wänbo?, wéngéd? wänbo wídit'aanípí, hewänbo na?indáho git'anpo?, gá Christ i díséeg?i namuu?dân, hedih? díkhâge?do?. ³⁸⁻³⁹ Naa dáykoedi? whäyundé hääwídi wänbo hää?to díwiye?í Yôesi Tâdáv? séeg?i iwed?, nâ?i séeg?i-á Jesus Christ na?inbí tsundi hay?i gímuu?idi dímági. Tobá giwówáyidi hää gichuu wänbo?, hää?to iwed? giwyedée-í. Makówáwin t'öpa?q?indá wänbo hää?to iwed? díwiye?í, hää p'oewaqhâav?i tsonnindi hedih?á wáy wiyá to?wí tsongkuu imáa?idi. Tobáháa napoe? wänbo nää hää pâadépiye? gíman diwe, hää hääwí oepáa kw'áye hedih?á nansoge nûugé na?andidi, hää wáy wiyá hääwí nakhi?yendidi hää?to iv? séeg?i iwed? díwiye?í.

Hää Yôesi Tâdád?i in Israel t'owagi? ovây?an waa

¹ Naa hää otugit'óe?indá ta?gen namuu, naa wídâyhôeyómâapí, gá Christ-ví? omuu?dân, hedâ i Yä?dâa?i P'oewaqhâadá naví p?ná khô?yé dommâad? díhangin?ândo ta?ge dây-hi?mâa?in. ²⁻³ Naa hânh? ok'áykâ, hedâ naví p?ná khô?yé hää?di wänbo t'ähkí otaachanpo? dây?ánshaamâad? naví t'owav?gedi, indá nää oepáa k'aydi naví maatu?in dimuu. Híhchangidi Christ-ví?wed? owiyedée-í, kin naa dínpoe?ind? ovâykhâge?namídâho?. ⁴ Indá Israel-ví ây iwed?inbá dimuu, hedih? Yôesi Tâdád?i ovâyhôgi? iv? sôwé?ây waagi?inbá dimúnid?, hedâ idâ iv?sa?wó?di kohthay iv?wed?un?â?i? ovâykeeyan. Hää iwéhpée?annin in Israel-?inbá ovâytu?an, hedâ iv?tsontu?á ovâymâgi. Ovâyyéye hää óe?a?gimâänid?,

hedá háá ovâykhâymáa?in ovâytu?an. ⁵ In hán?oe?in se?daa-á ná?in Israel-?inbí thehtáy pahpá?in dínmuu, hedí Christ nat'owapaa ihaydi inbí?wedi?ibá namuu. I-á Yôesi namuu, i-á t'ähkí itsonmáa, hedí t'owa díñkhây?ä? hânhay wänbo t'ähkí óetége?bé-?in. Hamân.

Háá Yôesi Tádá in Israel-?in t'owa ovâytu?an waaho i?an

⁶ Hewänbo naa ok'láykháá gá tobá ná?i t'ähkí dâymáa wänbo?, Yôesi-ádí wídimuupídân. Naa wó?tú?pí Yôesi Tádá-á wí?i?a?gínpí?in iví tûu imâgi?in, hewänbo kinnânapo?: Bâyékí in Israel-ví ây iwedi?indá kodí?nin Israel-?in wídimuupí, * ⁷ hedá wá? t'ähkí in Hudfyo iwedi?indá Abraham-bí kodí?nin ây iwedi?in wídimuupí iví tûu ûnpo?e diwânpimuudibo?, hewänbo kinnânapo?: Yôesi Tádádí óetu?an Abraham:

Uví ay Isaac límuu?iví ây iwedi?indá?mândo ta?gendi uví tí?úugé kä?äq?in kin ovâytu?âqamí. ⁸ Ná?i hí? kinnânatu?da?: T'ähkí Abraham-bí tûu ûnpo?e-á Yôesi Tádáví ây wídimuupí, hewänbo in to?wênaá háá Yôesi Tádá iví tûu imâgi waa di?äypuyä?in, inbí?gedida?mân gitqñí ta?gendi Abraham-bí ây iwedi?in dimuu. ⁹ Kinnândo Yôesi Tádádí iví tûu Abraham óemâgí háá ônkhâymáa?in:

Wí paayo nää iwedi uví?piye? owáy?äq-í, hedí ihaydá uví kwiyó Sarah wí enukáy ho i?äypuyä?khâymáa.

¹⁰⁻¹² Hebo Yôesi wíyá shánkí natú. Rebecca-di wén kwâati ovâ?ayyan, hedí in áyyâq-á wí?dä? tâdá dânmuu, i-á na?inbí thehtáy pahpâa Isaac namuu, Abraham-bí e?nú. Hewänbo wa?di in áyyâq-á da?äypuyäpídibo?, wa?di háawênaá dän?anpídibo?, háá híwó?di háá híwó?pí?, Yôesi-di Rebecca kinnânapo?:

I páadé?i-á i tí?úugé?ig? it'oe?amí.

Hedí Yôesi-á kin i?an nahanginpúwidí i-ânaá namuu t'owa ovâydé?bo?i?, háawênaá díví?annin namuuudidá?bá yoe, hewänbo idândo to?wênaá napida?in ovâydé?bodâna. ¹³ Yôesi Tádá-á iví tâ?nin diwe kinnânatu?:

Jacob-á dôdê?man, hewänbo iví pá?dâya Esau-á dôyoegi?an.

Wígíñkhây?ähpí gitqñí?in Yôesi-á híwó?pí i?o?in háá nada? waa i?odi

¹⁴⁻¹⁵ Hedâna ti gitqñí Yôesi Tádá-á ta?ge wí?i?opí wí to?wí óedé?bodi hedá wíyá to?wí óeyoegi?odá? Hedâna yoe. I-áho ûnkoedi kin i?amidí, hedîho Moses óetu?an,

To?wí?piye? naa oda?i-áho o?iyapuwí,

to?wí?piye? osehkanakanda?i-áho dôsehkaná?amí.

¹⁶ Hedânkun Yôesiví iya ûnmuudibo wí to?wí ide?bo?, ná?i to?wí óedé?mamí?in nawânpida?dibo-á yoe, háá isó?dîndedibo-á yoe. ¹⁷ Yôesi Tádáví tâ?nin diwá ûntâ?muu háá iđi i Egypt-wi tsondi hay?i óetu?an waa, kinnâna:

Naadi wíñk'ü? untsonchâ?nídí

hedândo háá wíkhâymáa?in namuuđi naví kay dînmuu?in donkeeyamíđí,

hedá nää oepâa k'aydi t'ähkí t'owa háawi naa omuu?in díñhanginnâna:

¹⁸ Hedânkun Yôesi háá nada? waa i?odi wáy wênbí?piye? na?iyapo?, hedá wây-á wêndâ t'óyanpí?in dimúní gín ovâykannan.

¹⁹ Ma?di wí to?wíđí dítsikáyí?ná naa, "Ha?wâagi Yôesi i?odá háadan idí in t'owa ovâyt'e?pí?dende? Tóebo wí?unkoedipí Yôesi óekhâa?amidí i?amidí háá nada? waagi."

²⁰ Hewänbo naadá i kin natu?di kinnâna dótâ?amí: "To-an unmuu Yôesi náatâwhânnamidí, t'owa?aydâ? unmuudi? Ti wí nat'úđí ûnk'oe i nat'úpa?i? óetu?amidí, 'Wí?ükâhây?ähpí háá omuu waagi naa dípaa-i?in?' Hedâna yoe. ²¹ I nat'úpa?i-á ûnkoedi wén nat'ú sa?wó?gi?indâ? ipâa-ídí, hedá wây-á hâähâakang?indâ."

²² Hedândo Yôesi Tádá wá? ûnk'oe kinnâna i?amidí: Tobâhâa nada? wänbo ikeeyamí?in hândo nat'ay?in t'owaví t'aywó?di dínmuuđi, hedá iví kay ûnmuu?in âytâa-i?in nada?

* 9:6 wí to?wí kodí?di Israel-?i namúnídí ûnkhây?ä? ta?gendi Yôesiví?piye? iwhäyú?i?in

wânbo-á, owáy oedi i-á nabo?atâdí itsíkha?o? ovâytuchänú-ídí in to?wén inbí t'aywó?di dínmuudi nat'aydi, inbáho? ovâyhánú-f?in dínkhâ?ä?. ²³ Hedá wá? nada? in to?wén iví iya ônhógi?in ovâyhangin?ânnam?in hâa hay?i i namuu?in, inbá pâadédfbo? ovâydé?man báyékí híwó?di hääwi dâyhónidí. ²⁴ Hedí na?innâñ gimuu in Yôesi Tâdâdí dítukánnannin iví iya âyhónidí. Wáy wêndá Hudíyo gimuu, hewânbo wây-á wígimuupí. ²⁵ Kinnâñ Yôesi Tâdâ natú, hedí Hosea-á hán?oe itâ?nan:

In to?wén naví t'owa dínmuupí?indáho
naadi dovâytu?amí naví t'owa gin.

In to?wén naadi wíðovâyséegípíwán,
indá nää-á in to?wén dovâyséegí gin dovâytu?amí.

²⁶ Hedi wáy Yôesidi wáymûn ovâytu?an diwe, “Undá naví t'owa wi?ímuupí” gin,
iwebáho nää-á ovâytu?amí “Yôesi i nawówáyi?iví ây” gin.

²⁷ Hedâ hán?oe Isaiah-á in Israel t'owaví?gedi kaygí?di natú:

Tobáháa in Israel-win t'owa hânhó báyékí diyi wânbo?, häýú okhá i mâap'oe k'ágé i?ge
nakwí?dihybá,
wén häýídida? ovây?aywoení,

²⁸ gá Na?inbí Sedó Yôesi-á wínahayyéepuwípídí iví tuchänú ibowá-ídí nää oepáa k'aydi, hâa
natú waagi.

²⁹ Isaiah wá? natú kinnâñ napúwí gin:

Na?inbí Sedó i hääwi t'âhkí itsonmá?i namuu?idí wén t'fúugé kâ?ä?in dînyoe?anpídá,
gihâqñíwán in t'owa Sodom búu?úwindádí Gomorrah-windádí t'âhkí dihán waagibá.

In Hudíyo Yôesiví?wedí dipedee

³⁰ Hediho hâa ots'antú waa kinnâñ natú?da?: In t'owa Hudíyo dimuupí?in dívíwhäyundi
edi dipóe in to?wén Yôesi Tâdâdí ovâychaamá?in t'aywó?di wíðâymáapí waagi, tobáháa
hádídí kí?min dipuwí?in dâytuwämáapí wânbo?. ³¹ Hewânbo in Israel-?indá dâynuwände
hádídí t'aywó?di wíðâymáapí?in waagi?in dipuwí?in, hewânbo wíðâyshaadepí. ³²⁻³³ Hedi
háadan wíðâyshaadepí? Gá dívíwânpipwhäýú-íví?wedí dívíkhäädeðâñ híwó? díví?amíðí
hedâñho Yôesidi ovâychaamá?ve-ídí t'aywó?di wíðâymáapí waagi. Wí k'uu Yôesi Tâdâví
tä?nin diwe i?gedi natä?muu?i? iwe dip'ídedi dikanu waagibá dínpóe. Kinnâñ natä?:

Bít'óyan, oe Zion búu?ú iwe wí dósóge.

I-á wí k'uu waagi?bá namuu, t'owa iwe dip'ídedi dikanunde?,
hewânbo to?wén iví?piye? dívíwhäyunde?indá hâ?to dichanpúwí híwó?pi?piye?
dívíwhäyunde?in. †

10

¹ Tí?ûwin pâadé?in, pín ta?ge haydi Yôesi Tâdâ dóda?máa naví t'owa in Israel-?in
dimuu?in ovây?aywoenidí. ² Ta?gendi wâytumáa, indá hânhó dida? Yôesi óehíhchan-
mâäni?in, hewânbo pihâa dívísó?dînde díví?amidí. ³ Ho wíðírhangimâhpí hâa Yôesi
i?o?in hedâñho idí t'owa ovâychaamá?ve-ídí t'aywó?di wíðâymáapí waagi, hedího indá
dâytuwämáa hádídí hâ?min wí?bo dívípipáa-ídí, hedího hâa Yôesidi kin ovây?amí?in
wíðâyhondepí. ⁴ Nääho t'âhkí in to?wén Christ-ví?piye? dívíwhäyunde?indá wíyá ho
wíðintáypí dívísó?dêe-ídí i tsontu? dây?a?ginnamidí hedâñho dipuwí?di in to?wén Yôesi
Tâdâdí ovâychaamá?in t'aywó?di wíðâymáapí waagi.

⁵ In t'owa dívísó?dînde?in Yôesiví tsontu? dây?a?ginnamidí hedâñho Yôesidi
ovâychaamá?ve-ídí t'aywó?di wíðâymáapí waagi, inbí?gedi Moses kinnâñ itâ?nan:
Wí to?wí t'âhkí Yôesiví tsontu? i?a?gindo?i-á wówâtsi imá?ve-í.

⁶ Hewânbo kinnâñ natä?muu in to?wénbí?gedi inbí whäýu dínmuudi Yôesidi ovâycha?in
t'aywó?di wíðâymáapí waagi:

Wí?ítúnípí, “To?wí ûnkhâ?ä? makowáapiye? napée-i?in.”

† ^{9:32-33} Christ-á i k'uu namuu, hedí iví?piye? wíðívíwhäyundepídí dikanunde waagibá dínpóe.

(Ná?indá natu?da?, Christ óedaa?amídí makówadí nawháve?ää-ídí.) Hedá wá? natá?muu: ⁷Wí?ítúnípi, “To?wí ünkháy?ä? in chu?in dikw'ó? diwepié? nawháy?in.”

(Ná?indá natu?da?, in chuwa?inbí?wedi Christ óetegé-ídí óewówápaa-ídí.) ⁸ Hewänbo kinnán natá?muu:

Yôesiví tûu-á undádihó nayi?

unbí sóedí ítúní hedí unbí pí?ná khó?yé-á bînmáa.

Hedí ná?i tûu wháyú i?gedi namuu?i-á t'owa áyt'óe?o?. ⁹Hedânkun t'owaví páadépiye? ítýdí Jesus-á i shánkí natsonyi?i namuu?in, hedá Yôesi Tádádí wiýá óewáywówápaa?indá unbí pí?ná khó?yé-á úvíwháyundeedi, wovây?aywoení, ¹⁰gá na?inbí pí?ná khó?yé Jesus-ví?piye? ívíwháyundeedá Yôesi Tádádí díchqamáa t'aywó?di wí?âymáapí waagi, hedí iví?piye? ívíwháyunde?in gitýdá, dín?aywoení. ¹¹Yôesiví tâ?nin diwá ûntq?

In to?wén iví?piye? dívíwháyunde?indá há?to dichanpúwí híwó?pí?piye? dívíwháyunde?in.

¹² T'ähkí t'owagí? handá? napo?, in Hudíyogi?indá, in Hudíyo dimuupí?ingi?indá wá?, gá t'ähkí t'owagí? wí?dá? wí shánkí natsonyi?i na?ándân, hedí idá báyekí híwó?di ovâymá? in to?wén iví?piye? dívíyûusu?annin ovâykhäge?namidí. ¹³Yôesiví tâ?nin diwá ûntq? waagi: To?wén i shánkí natsonyi?iví?piye? dívíyûusu?andi di?aywonda?póedí

idá ovây?aywoení-ákun.

¹⁴ Hewänbo hádídán iví?piye? kin dívíyûusu?amí iví?piye? wídfívöháyundepídí, hedá hádídán dívíwháyú-i? iví?gedi wídfínhanginnáhpídí, hedá hádídán dínhanginpúwí to?wídfí iví tûu wí?ovâyt'óe?anpídí, ¹⁵hedá hádídán wí to?wídfí ovâyt'óe?amí Yôesidi wí?desanpídí? Kinnán Yôesiví tâ?nin diwe natá?muu:

In to?wén wí híwó?di tûu dâymáyä?inbí áhtaa-á sa?wó? dínkeet'óe.

¹⁶ Hewänbo Isaiah natú waagibá, t'ähkí in Hudíyo Yôesiví híwó?di tûu wídfâyséegí?anpí. Kinnán itq?nan:

Na?inbí Sedó Yôesi, wén háyúhaydida? t'owa i hä?awí naví?wedi dit'oe?i? dívíwháyú.

¹⁷ Hedânkun Yôesiví?piye? ívíwháyú-ídí, gíntáy iví tûu git'óe-ídí, hedá ná?i tûu-á git'ó? wí to?wídfí Christ-ví?gedi dít'óe?odi.

¹⁸ Héyâa in Israel-?in, ti Yôesiví tûu wídit'oe?an? Dit'oe-ákun, Yôesiví tâ?nin diwe ûntq? waa:

Yôesiví tûu-á ná? oepáa k'aydi t'ähkí ûntqumää,

heđihó t'owa t'ähkí wáyyé t'ähkí dikw'ó?nín ná?i tûu dínpówá.

¹⁹ Hedânkun in Israel-?in dínhanginnândákun háa Yôesi ikhâymáa?in. Kin Moses páadé itq?nan háa Yôesidi ovâytu?an waa:

Wây-á pi?wén t'owa dimuu?in naadi dovây?aywondibo wâythúkannamí, Háa hä?in t'owa hangintan dâymáapí?ingi? dovâykhâymáa?in namuuđi wâyt'e?ya?namí.

²⁰ Hedá Isaiah-á shánkí kay?indá ih?máadí ná?i Yôesiví hi? ûntq?

In to?wén naa wídfítuwämäapí?indi naa díshaa.

Inbí?piye? dáykeeyan, naví?gedi ditsikayipí wänbo?

²¹ Hewänbo in Israel t'owaví?gedi Yôesi kinnán ih?máa:

Hâqädi wänbo t'ähkí okhóewaa?än ná?in t'owa dovâyséegí?amídí,

tobá wídf?ä?gimnáapí wänbo?

hedá naví tûu dínyoegi?o wänbo-á.

11

Yôesidi in Israel-?in ovâyséegísehkanä?andiho wáy wén in ovâyde?man

¹ Hediho ti gi?qaní Yôesi Tádá iví Israel-?in t'owa iyoegi?annin? Hedâno yoe. Naa wá? Israel-wibá omuu, naa-á Abraham-bí áy iwedi?ibá omuu, hedá Benjamin-bí t'owa iwedi?bá omuu. ²Hediho Yôesi-á iví t'owa wí?yoegi?anpí, indá hán?oebo ünhanginnáhi?in ünmúni?in. Ta?gendi un ünhanginnáhpí?an háa iví tâ?nin diwe Elijah-ví?gedi ûntq?nin. Elijah-đi in Israel-?inbí?gedi Yôesi óehi?máadí kinnán ovâyt'e?p'ide:

³Na?inbí Sedó, t'ähkí in wé?ge?in uví tukhé?min wônt'ahánú,
hedá t'ähkí uví antâa-á wônnayu.

Naadá?mân ote?dee, hedí t'owa hádídí naa díhéyf?in dituwäyi?.

⁴Hedí kinnâñ Yôesidi óety?anpf?an:

Tsé maapaasôñ (7,000) ihay senä? dovâ?áyîngimáa hedí wa?di navf?näpiyebo dimuu,
indá Baal-ví páadépiye? wídívídé?gendikw'ödipí óe?a?ginmäänídí. *

⁵Nää wa?di hanbo napo?. Yôesi-á naséegísehkanät'öedí wa?di wén hâýú haydi Israel-?in Yôesidi ovâydé?mannin dikw'ôn. ⁶Hewänbo iví séegísehkanä ûnwänpimuudibô Yôesidi ovâydé?man, hääwí híwó?di dív?andidida?bá yoe. Hedí hääwí híwó?di indá dív?andidibô idí ovâydé?mandáho?, hâ?to iví séegísehkanä ûnmuu?idida? ovâydé?mamíwän.

⁷Hedího kinnâñ napoé: T'ähkí in Israel-win t'owa wídfíhanginpóepí hádídí dipúwi?in in to?wén Yôesidi ovâychämaá?in t'aywó?di wídâymáapí waagi, hewänbo in to?wén Yôesi Tádádí ovâydé?mannindáho dínhanginpóe, hedí in wé?ge?indá t'óyanpi?indá dipóe.

⁸Yôesi Tádáví tå?nin diwá nää?in wé?ge?in t'owav?gedi kinnâñ natå?muu:

Yôesidi inbí hangintan ovâypede?an,

hedí tsée nakeet'óepi?-á, oeyay nat'o?pi?-á ovâymâgi,
hedí nää? thaa pu?wahay kinbo dínpo?.

⁹David wá? hán?oe inb?gedibá natû,

Báyékí hääwí dínkw'ö?dibá di?ánde híwó? dínpo?in, hewänbo Yôesi dóda?máa nää?i hääwí dínkw'ö?dibá wén phay iwe diwhée?in waagibá dínpúwidí,
háa hääwí iwe dip'íde?di waagibá dínpúwi? iwe dikanú-ídi,
hedá iwebo inbí tuchänu dín?ä?i-á dâyhóni.

¹⁰Ditsíkhämug?t'óe waagibá dínpúwi hedânhó wídlíkeet'öenípídí,

hedá häädi wânbó t'ähkí inbí túu?ú-á dínbé?gøyí dínhéhkâadí waagibá.

¹¹Hedího hânnan natu?da? nää?i otú?i? Ti natu?da? nää?in Israel-?in t'owa dikanu?in wiyá hâ?to dikwinudéé-í waagibá dínpóe? Hedânhó yoe. In Israel t'owaví t'aywó?di dínmuudi?o Yôesidi in Israel-?in dimuup?in t'owa-áho ovâ?aywon, hedí iwediho? in Israel-?in t'owa wá? hânhó didá?í hanbá dínpúwi?in. ¹²In Israel-?in t'owa pedee iwe dipówadí Yôesiví?wedí dívhângé?an, hebo iwedi t'ähkí in wé?ge?in t'owa Israel-?in dimuup?in Yôesiví tûu dâyhógi, hedí handidâñ dikodit'owapaa waagi?inbá dipóe. Hedího owáy in Israel-win dívhângé?an shánkí báyékí dipóe ihaydá, in wé?ge?in t'owa-á wá? wiyá shánká híwó? dínpúwi.

In t'owa Hudíyo dimuup?in ovâ?aywoení

¹³Un Hudíyo ímuup?in, nää?á undá wâyhí?khâymáa: Yôesi Tádádí naa unbi?piye? disan, hedího naa ochanpo? naví t'öe-á báyékí dín?ä?ginmuu?in. ¹⁴Hääwén naadi wâ?o?in namuudi, ma?di in to?wén naa waagibá Israel-?in dimuup?in wá? hânhó didá?í i tuu? un wâymä?i dâyhónidí, hedí kindidi wáy wén in wá? ovâ?aywoení. ¹⁵Yôesi Tádádí in Hudíyo ovâyyoegi?an dihaydi idí in wé?ge?in t'owa t'ämäpiye? nää? oepáa k'aygí dithaa?in ovâyk'emahógi. Hedânkun owáy idí in Hudíyo ovâywâyséeg?an dihaydá, shánkí wânbó híwó? namúni, ihaydá indá chu?in diwâywâwpóe?in waagi?inbá dimúni.

¹⁶I páadé?i pává dâywahhké?i Yôesi óemágidá, t'ähkí i wé?ge?i pává wá? iví?dä? ûnmuu. Hedá i taypúu Yôesi óemágidá, i wa?yá khóe wá? iví?bá ûnmuu. † ¹⁷In Hudíyo wén olive tay oekhâhkídí?in waagi?inbá dimuu, hewänbo wáy wén in diwedí wa?yá khóe dâyts?ä?i waagi?inbá dimuu, hedí un Hudíyo ímuup?indá wén olive tay nawânpisôe?inbá wa?yá khóe waagi?inbá-á ímuu, nää?i wa?yá dâyts?ä?i-á i wé?ge?i wa?yá-ádí dâywânpit?ihssaa, hedího i taypúu iwediwi tayp'oedí i wa?yá khóe dâyts?ä?i híwó?

* 11:4 Baal-wí hääwí wí sen waagibá ûnchäq?i namuu, i-á in wé?ge?in t'owa dâykhíyé inbí yôesi dínmúnidí. † 11:16 I páadé?i pává-á in taypúu-á in Hudíyoví páadé kä?ä?i in t'owa Yôesidi ovâydé?mannin waagi?bá namuu, hedí i wé?ge?i pává-á wa?yá khóe-á in shánkí t?úugé kä?ä?i in Hudíyo waagi?bá-á namuu.

nasōemän waagibá, nää-á hanbá hääwí in Hudíyo iwedí na?ää?idi híwó? undá wá? únpo?.

¹⁸ Hediho nää-á wí?í?aganípi i wé?ge?i wa?yávý shánkí híwó?nin ímuu?in. Wí?úvýéngi-hée?ämípí, undá wa?yá khóe waagi?indä? ímuudi, hedihoh ná?i tayp'oe wívînmähpí i taypúu nawówámúnídí, i taypúudân un unbí wówátsi khóekhúu-á wovâymä?.

¹⁹ Hewänbo ma?di wí Hudíyo namuu?í-á kin natúni, "I wé?ge?i wa?yá khóe-á óets!â? hedânhö na?in dít'ihssáa-ídí." ²⁰ Ná?indá ta?gen namuu. In Hudíyo ováyts!â? gá Christ-ví?piye? wídívíwhäyupídân, hedihoh undá unbí whäyü únmuudi wovâyt'ihsaa. Hewänbo úvýéngihi?má?ve-íví?wedi únkhâ?ä? hânhö úví?áyîngi?ämí?in. ²¹ Yôdesidi in Hudíyo ováytuchänü, tobá in tayví kodí?di wa?yá khóe waagi?inbá dimuu wänbo?, hedihoh háa díví?an waagibá úví?odáho hanwaagibá un wá? wovâytuchänü-í.

²² Hedihoh iwedí nakeeo? Yôdesi-á t'owaví?piye? hânhö híwó?di namuu?in, hewänbo wáy wénbí?piyá kháa?i namuu. In to?wén iví?wedi dívívhânge?annindá ováytuchänunde?, hewänbo unbí?piyá híwó?di namuu, hedihoh ná?i híwó?di wovây?o?i bînséegikendedá kin waagibá wa?di ikanhûuwí. Hewänbo bînséegihögipídá un wá? wí wa?yá khóe waagibá wovâyts!âa-í. ²³ Hedihoh in Hudíyo ováyts!â?in díví?egó?andáhá? wíyá dívívhäyudá, Yôsesi Tádádí ováywáyt'ihsáa-í, gá i-á ûnkoedidâh han i?ämídí. ²⁴ Hedânkun un t'owa Hudíyo ímuup?in wén olive tay napisóe?inbí wa?yá khóe waagi?inbá ímuu, hedihoh iwedí wovâyt-s!â?di wáy-á olive tay óekoe?in deedi wovâyt'ihsaa, tobá páadédí iwedí?in ímuupí wänbo?. Hedihoh shánkí wínabâapu?wanpí in Hudíyo in tay eedibá ováywáyt'ihsáa-ídí, gá indá in tayví kodí?di wa?yá khóe waagi?inbá-á dimuu?dân.

Yôsesi-á t'âhkí t'owaví?piye? nasehkanápö?

²⁵ Ti?ûuwin páadé?in, naa oda? un Hudíyo ímuup?in wén ta?gen ni?gedi îka?pówá-f?in, hedânhö únhanginnândi wí?úvíchäq?ä?ämípí. Náwehaydi ná?in ta?gen wa?di wí-naka?powamuupí, hedihoh kinnândi namuu: Tâhkí in Israel-win t'owa há?to hâäddi wänbo t'âhkí yoegikannin dimúni, hewänbo báyékí in Hudíyo dimuuup?in t'owa Yôsesiví?piye? dívívhäyü iwehayd?mân há?min dimúni. ²⁶ Hedihoh owáy ná?in wé?ge?in t'owa Yôsesiví?piye? di?ää? ihaydânhö t'âhkí in Israel-?in wá? ovây?aywoení. Yôsesi Tádáví tâ?nin diwe ûntâ?muu háa i natú?in:

I aywondi-á Zion diwedí nakä?äägít!óe,

hedihoh in Israel-?inbí yâ?dâapíkan ovâyyâ?ämí.

²⁷ Hedihoh owáy inbí t'aywó?di dovây?owýé ihaydâho
háa ing? dovây?ämídí dówéhpêe?an waa napúwí.

²⁸ Yôsesiví híwó?di tûu in Hudíyo dâyyoegi?andi nää-á Yôsesiví hâñmin dipóe. Hewänbo háa díví?annin namuu?indi un Hudíyo ímuup?in wovâykhägë?nan Yôsesi bîntâa-ídí. Hewänbo Yôsesidi ná?in Hudíyo t'owa ovâyséegi gá iví hehâäwin thehtây pahpâ?in ovâydé?mandân.

²⁹ Yôsesidá in to?wén ovâyde?mannin wí?ovâyyoegi?opí, hedihoh i hääwí híwó?di ovâymâgi?i wí?ovâykweedepí. ³⁰ Wáymûu un Hudíyo ímuup?indá Yôsesi Tádá wívîn?ä?gîmâapí, hewänbo nää in Hudíyodi oe?a?gindopídho? unbí?piye? na?iyapo?. ³¹ Hanwaagibá in Hudíyo-odi nää Yôsesi wí?oe?a?gindopí, hewänbo unbí?piye? na?iyapo?di inbí?piye? wá? na?iyapúwí.

³² Yôsesi-á natú t'âhkí t'owadí wí?oe?a?gindopídí inbí t'aywó?di dínmuu?idihoh pan waag-i?inbá dipaa, hedihoh kindidi t'âhkí t'owa handa? ovâymâadí t'âhkíví?piye? na?iyapúwí.

Gínhâ?ä? Yôsesi Tádá âytegé-f?in

³³ Yôsesi-á hânhö hay?i namuu. Iví hangintandá há?i-á hânhö báyékí ûnmuudi há?to âytaayamí, hedihoh há?to gínhanginnândi hâadí háa hândidi i?o? háa ikanhonnin. ³⁴⁻³⁵ Iví tâ?nin diwe ûntâ?muu waa:

To?wí wänbo wí?ûnhanginnâhpí háa Yôsesi Tádá na?ánshaamuu?in,

to?wí wänbo wí?ûnkoedipí óetumakhemâänídí.

To?wí wänbo wí?ûnkoedipí natúnídí, "Naadi hääwí Yôsesi dómâgi,

hedânhö i-á ûnkhâ?ä? díwâyawá?âa-f?in."

³⁶ Yôesi-áho hääwí t'ähkí ikhíyé. Hää t'ähkí wa²di namän Yôesiví mange imáadí, hedá hää t'ähká iví²-á ûnmuu. Hedího hânhay wänbo t'ähkí kw'áyébo² âymá²ve-í. Hamân.

12

Yôesivi²piye² pín ta²ge haydi ívímääni

¹ Tí²ñuwin páadé²in, Yôesi-ívi séegísehkanä wovâykeekw'ódi, hedího ná²in namuuđi kaygi²di kinnän wâytumáa: T'owadi in animâa dâyt'ahánú²in Yôesi óemä², hedí han waagibá unho unbí túu² úvímääni, hewänbo wówá²innâa, hedá wá² yä²dâa²indá² ímúní heđânho bînhlchanmâanidí. Kindidâñunbí píñná khó²ye Yôesi bñí²a²ginmääni.

² Hâa in t'owa Yôesi dâyttaapi²in díví²o waagibá wi²úvikanhûuwípí, hewänbo binmää Yôesi-ívi ánscha ts'aabi wovâymâanidí, hedí handidihó unbí wówâtsi wovây²egó²amidí. Kindidâñunhó únhanginpúwí hâa Yôesi nada²in úví²amí²indá híwó²nindá² namuu²in, hedá ðehlhchando²indá, hedá t'ähkí ta²gennindá.

³ Hedí Yôesi-ívi naa dînk'ú² un wi²ínbo ná²in wâytumakhe²amidí: Wi²i²ñanípi he²ennin ímuu²in hä²min ímuupídí, hewänbo ta²gendi unbí²gedi úví²ánshaa²amí, hedâñho únhanginnánidí hâa únkoedi úví²amidí i whâyu Yôesi-ívi wovâymâgi²idi. ⁴⁻⁵ Na²inbí túu²ú-á hâyúdibó gínpa²an, hewänbo ná²i hääwí-á handá² wi²it'óe²opí. Hanwaagi²inbá na²in gimuu. Tobâhâa báyékídi giyi wänbo wi²dâ² waagibá gimuu, gá Christ-ádi wi²dâ² gimuuđâñ, hedá giwhi²kwí² wéhpêe túu²ú gimúnidí waagibá. ⁶ Yôesi-ívi pi²dinbo magan dímagí, hewänbo t'ähkí hä²bida² wígíñmuupí. Wí to²wí ûnkoedidi wí Yôesiví tukhe²bi waagibá ihée²amidí, i-á ûnkhây²ä² kin i²amí²in hâyú íví whâyu ûnmuu ihay iwedí. ⁷ To²wí méesatewi khâgë²di² namúñ²in ûnkoedidi i-á ûnkhây²ä² híwó² i²amí²in. To²wí Yôesiví tûu ovâyhâ²amí² namuu²i-á ûnkhây²ä² híwó² ovâyhâ²amí²in. ⁸ To²wí natumakhehâ²i-á ûnkhây²ä² íví tumakhe imâanidí. To²wí íví hääwí ûnkwí²di iwyiyendedi wé²ge²indáñ, i-á pín ta²ge haydi ovâymâaní. To²wí oëtsondisóge² namuu²i-á ûnkhây²ä² hânhho it'óe²amí²in. To²wí in sehkanawó² diwôwâyi²in ovâykhâgë²do²i-á ûnkhây²ä² hifhchangidí kin i²amí²in.

⁹ Un Únkhây²ä² ta²gendi bñt'owaséegíhûuwí²in, wänpididá²bá yoe. I hääwí t'aywó²di namuu²i-á bînyoe²amí hedá hääwí yä²dâa² i namuu eedá téegí t'aagá úvitsqasáa-í. ¹⁰ Wí²ná tâye úviséegíhûuwí tí²ñuwin páadé²in dînkhây²ä² waagi, hedá úví²a²ginmää²ve-í hâädí wänbo t'ähkí. ¹¹ Wí²ñbâa-ípí, hewänbo pín ta²ge haydi Na²inbí Sedó Yôesigí² úvit'óe²amí. ¹² Yôesiví híwó²di hääwí wovâypägit'óe²i bîntsíkha²máadibó² hifhchqa-í. Bñt'óephadende wänbo býyä²an. Hâädí wänbo t'ähkí úvýûusu²amí. ¹³ Yôesiví t'owa hääwí díntây²indáñ i hääwí únkwí²di bînwiyé-í, hedá unbí k'aygipiyá bînséegí²amí.

¹⁴ Yôesi bîndaa²amí idí híwó²dâ² ovây²amidí in to²wén wovâyt'óephadekando²in. Híwó² gin otú, híwó²pí-á yoe. ¹⁵ Wí to²wí nahifhchqa-í-ádibá ifhifhchqa-í. Wí to²wí naséeyidá i-ádibá úvísftä-í. ¹⁶ T'ähkídi handá² úvímää²ve-í. Wí²úvýêngi²ánshaamá²ve-ípí, hewänbo in wâhpade kw'áye²in dimuupi²indáñ úvítwóení. Wí²i²ñanípi hää t'ähkí ihâ²in.

¹⁷ Wí to²wí yanäkí wovây²odá yanäkídibá wívînawá²aa-ípí. I hääwí t'owa t'ähkí dînhanginnâ²di híwó²di namuu²indá bñí²amí. ¹⁸ Unnâñho únk'óe úvikhâq-ídi hedâñho nakoedidáho t'ähkí t'owa-ádi tsaqginpídbó unbí wówâtsi bînhûuwí. ¹⁹ Un wâyséegí²in, ná²in wâytu²amí. In t'owa un wovâywhâ²o²in wívînwhâ²amípí, hewänbo Yôesiví²we bînyoe²an ná²i tuchânu, gá Yôesiví tâ²nin diwe kinnän ûntâ²muudâñ:

"Naa-ân dînk'óe t'owa dovâytuchânu-ídi,
naa-ân dînk'óe dovâymâanidí hääwí dín²ä²?"
kin Na²inbí Sedó Yôesi natu:

²⁰ Kin wá² natâ²muu:

Uví hânbí nahâhsêndi nakoegí²mää,

hedí nap'oesá²aadá náp'oemää.

Kin úví²odá i-á hânhho nawoeda²póedí íví wôeda²di óephahánunde waagibá nachanpúwí.

²¹ Wívînmâänípí hääwí yä?dâapí? namuu?idi wovâyt'aanídí, hewänbo híwó? úví?odibo yä?dâapí? hääwí namuu?i? bînt'aaní.

13

Gínhkhâ?ä? in tsonnin ây?a?geen?in

¹ Na?in t'ähkí gínhkhâ?ä? in to?wêñ dítsonmáa?inbí khómapho? ívíkw'öení?in, gá Yôesi natúdho gíntsonninkw'öndân, hedîho Yôesidâñho inbí tsonkuu ovâymä?. ² Hedâñkun to?wídí in to?wêñ dâytsonkhumáa?in ovây?a?gindopídí, hääwí Yôesi ik'lü?i wänbo wi?i? a?ginpí, hedî wi to?wí kin i?o?i áho óetuchäñu?í. ³ In to?wêñ híwó? dív?i?indá in tsonnin wídâykhuwôeda?pí, hewänbo in yanäkí dív?i?indáho dikhuwôeda?í. Hedîho i to?wí natsonnândi? wívînkhuwôeda?pí?in ída?dâho?, híwó?dâ? úvíkanhûuwí, hedî unbí?gedi híwó?dâ? ihée?amí. ⁴ I-á Yôesiví t'öe?i waagi?bá namuu, i-á unbí híwó?gí?dâ? i?o?. Hewänbo úvíyä?dâapí?odá, ikhuwôeda?í, nää?i tsondi-á wêñ ta?gen ünk'leqđi wovâytuchäñu?í, gá Yôesiví t'öe?i waagi?bá namuudîho tuchäñu imâyä?dân in to?wêñ dív?i?dâapí?o?ing??. ⁵ Hedîho un únkhâ?ä? in tsonnin dimuu?in bîn?a?ginnamí?in, hewänbo i tuchäñu bînkhuwôeda?dida?bá yoe. Shánkídí bîn?a?ginnamí gá unbí pf?ná khó?yé un únhangin-nândân nää?indá in ta?ge?in namuu?in.

Hedîho i tax chä? in tsonnindi wovâyphahsande?i-á úvíwá?ände?, gá indá inbí t'öe dây?odibo Yôesigí? waagibá dívít'öemâadâñ. ⁶ Hedîho in t'ähkí bînmâäní hääwí dín?ä?i?. Hääwí in tsonnindi wovâyphahsande?i t'ähkí úvíwá?aa-í, hedâ in to?wêñ in tsonkuu dâymâa?indá hâñho-á bînpi?a?geení.

T'owa âyséegíhûuwí hedâ híwó?dâ íví?amí

⁸ Únkhâ?ä? unbí séegí wi?ná tâye hâädi wänbo t'ähkí íphaamúní?in, hewänbo wiyá hääwí wänbo-á yoe. Wi to?wídí t'owa ovâyséegíhondâho?, kindidi t'ähkí Yôesiví tsontu? öñ?a?gindo?. ⁹ I tsontu? kinnâñ namuu:

Wiyá to?wívi sedó-ádí hâá kwiyó-ádí wi?úvíwhohkwomá?ve-ípí, wívînt'owat'qahâñu?ípí, wi?úvíisä?mâamípí, thûudí wiyá to?wívi hääwí wi?ída?ípí, hedâ wiyá hâ?bi tsontu? wâ? nakw'ó. Hewänbo t'ähkí nää?i tsontu? wé?ge wêñ wéhpêeda? tsontu? waagi?bá namuu, kinnâñ:
Hâá un wi?bo úvípiséegí waagibá, wé?ge?in t'owa wâ? bînséegíhûuwí.
¹⁰ Wí to?wí t'owa t'ähkí iséegí?i-á hâ?to wiyá to?wí yanäkí óe?amí. Hedîho ta?gendi bînt'owaséegídá, kindidi t'ähkí i tsontu? bîn?a?gindo?.

¹¹ Nää?i wâyty?andi-á úví?äamí, gá únhanginnândân hâädi nanâ?nin. Nää-á shánkí tso?wa nanâñ Jesus nawâypowá?í?i dín?aywoení?i páadé iví?piye? ívits'anwhäyü ihaydîvi?wedî, hedîho nää-á ihaydîho nanâñ íyôsa?wó-í?i waagibá namuu. ¹² Nää-á wa? nawâypowápí?ibô gínhkhu?na waagibá gínpuwamän, hewänbo i khûu naphademän hedî nathay?ä? kin waagibá napo?, hedîho i t'aywó?di in t'owa nakhu?na? dihaydi dív?i?i? âyyoe?amí, hedî sundado inbí kwâk'u hâñ aadi dí?aamuu?in waagi?inbá gimúní, nathayna? diwe ívíyíyé-í?i. ¹³ Nää-á t'owa thaadí dînk'hâ?ä? waagibá, híwó? na?inbí wówâtsi âyhûuwí. Wây dín-shánkí?dipo?di dívít'aywó?do? eeye wi?ívímá?ve-ípí, wígisuwâtsit'öenípí, tsé waagi?inbá wígiyéenípí, wi?ívít'aymá?ve-ípí, hedâ wi?ívithúumá?ve-ípí. ¹⁴ Hewänbo wi? kwâk'u hâñ aadi wovây?áyîngi?o waagibá, Na?inbí Sedó Jesus Christ-dân wi?bo wovây?áyîngi?amí, hedî i t'aywó?di kaygi?di ikanda? i?gedi wi?úví?ánschaamá?ve-ípí.

14

Wi?ná tâye wi?ívítu?usúumá?ve-ípí

¹ Wí to'wí iví whäyú kay'in wí'ûnmuuupí wänbo binséegíke², hewänbo häawi híwo³ naka'póya⁴pí i⁵gedida⁶ i-adí úvítuhánmämámidá yoe. ²Gá kinnán: Ma'dí wi to'wí iwhäyun-de hääwi koegí⁷ namuu wänbo ik'oedí wi'it'ayw⁸dopí⁹in, hewänbo wiýá to'wí iví whäyú kayipi¹⁰in ûnmuu¹¹i-á wi'ipívík'ohpí. * ³I to'wí koegí¹² t'ähkí ik'o-í-á wi'ûnkhây¹³ahpí na'¹⁴aní¹⁵in i to'wí ipívík'ohpí¹⁶ví hânhó shánkí híwo¹⁷di namuu¹⁸in, hedí i to'wí ipívík'ohpí¹⁹wá²⁰ wínatüñípí ipívík'o-í-á yä²¹dåapí i²²o-in, gá Yôesidi i wá²³ öseséegímáadân. ⁴U-á wi'úk'öepí wiýá to'wíví t'öe'i mäntüqsúu'amidí. I t'öe'iiví tsondonda²⁴mân ûnk'öe öetu' amidí háá híwo²⁵ háá híwo²⁶pí i²⁷o-in. Hedi ta²⁸gendi Na²⁹inbi Sedóví t'öe'i híwo²i³⁰amí, gá Na²⁹inbi Sedó ûnkoediidân öekhäge³¹namidí.

⁵Hedá wá' ma'dí wi to'wí nachanpo' wi thaa shánkí na'a'ginmuu wé'ge'i thaavi' wedi, hewänbo wíyá to'wí-á nachanpo' t'ähkí thaa hä'bi thaadä' naná'nin. Gínhkay'á' wí'ínbo ívípi'ánshaamääní'in ná'in ni'gedi. ⁶I to'wí wi thaa wíyá thaaví shánkí i'a'gindo'i-á Na'ínbi Sedó óe'a'ginnamídân i'ó'. Hedi i to'wí t'ämägi' koegi' ik'o'i-á wá' Na'ínbi Sedó óe'a'geenídí kin i'ó', gá i koegi' öemágidi Yóesi óekü'daa'odâñ, hedí i to'wí wi hääwí ik'olhpí'-á Na'ínbi Sedó óe'a'geenídí kin i'ó', i wá' nakú'daapöedí kinbá i'ó'. ⁷⁻⁸Tobá giwówáyidi háa gichuu wänbo', wí' wänbo na'ingi'da'mán kin wi'íví'opí, gá giwówáyidá Na'ínbi Sedógi'-ân giwówáyi', hedí gichuuđá Na'ínbi Sedógi'bá gichu'. Hediho tobá giwówáyidi háa gichuu wänbo Na'ínbi Sedóví'inda' gimuu. ⁹Christ nachuu hedá nawáywówápoe hedâñho t'owa t'ähkígi' i shánkí p'l'dédi' namúnídí, in ho dichuu'ingi'-á hedá in wa'dí diwówáyi'ingi'-ádi. ¹⁰Hediho wí' wänbo wí'unk'óepí unbi tí'ûwin páadé'in bîntuusúu'ami'in, hedí wí'unk'óepí íchanpúwi'in undá inbí shánkí híwó'nin ímuu'in. Wáy wi thaa wänbo na'in t'ähkí Yóesiví páadépiye' gikwinudée-í, hedí ihaydi i-âno natúni ta'gendi háawin gimuu'in. ¹¹Kinnán Yóesiví ta'nin diwe nata'muu:

“Ta’gendi naa owówáyi” kin natú Na’inbí Sedó,

"hedi ta'gendibá t'ähkí t'ówa naví páadépiye' dívídé'gendikwokhâymáa, hedá t'ähkídíbo-á ditugít'óe naa-ânkun ta'gendi Yôesi omuu'in."

¹²Hedi ná?í hi? natú?da? na?in t'ähkí gínhkháy?ä? Yôesi âytü?ämí?in háá íví?annin hedá háadí íví?annindá.

¹³ Hedânkun wíyá ívítyusúu? âamíífí? wedi, íví? ánshaamâani hääwí wânbo wí? íví? amípfí? in na? inbí tí? uu pâadé? ? ðet? aywó? kannami? ? ¹⁴ Na? inbí Sedó Jesus-ádi omuudihi noa dînta? gendihanginná hääbo wí? bo wíginkhâak'óepí? in, hewânbo wí to? wí wí hääwí igí? ünkhâak'óe? in nachanpoedáho?, hedân ta? gendi hä? i hääwí-áho ünkhâak'óe-ákun.

¹⁵ Gá kinnán: Hääwí bink'oe'i namuudi unbí t'í'uu páadé'i bînháachanmâädího', hâá úví'o'indáho nakeepuwagít'óe ta'gendi wívânséeg'honpi'in. I hääwí bink'o'ídân wiyá to'wíví wówátsi wívânpedee'amípi, igí? Christ nachuudi. ¹⁶ Tobaháá híwó?gí úví'o kin fchanpo? wânbo?, hääwí úví'o'i yanákí namuu gin t'owa ditúdáho?, wiyá wí'úví'âamípi. ¹⁷ Yôesigi? na'ibí wówátsi âyhondáho hääwí koegí?á suwagi?á namuu i'gedida? wí'íví'ânschaamáapi, hewânbo ná?i? i'gedân: I Yâ'dâa'i P'oewaahâadí na'in díkhâge?máa in ta'ge'in p'oleég i'ge gimú-ídí, hedá tsaqinpidíbo-á na'inbí wówátsi-á âyhon, hedá híhchandá âymâa. ¹⁸ To'wí ki?bi namuu?i Christ-gí? it'ôe'o'ídâ Yôesi ôehíhchanmä? hedí t'owa-á wá? ditúni híwó? i'o?in.

¹⁹ Hedânkun nää-á ívísov'déé-i íví'qamídí i häjäwí díkhägē'do'i na'ibí wówátsi wé'ge sa'wó'gí áyhüuwídí, ná'i häjäwidbá díkhägē'namí wi'ná tåye na'ibí whäyú ívíkay'amídí.
²⁰ Häjäwí íwánpikoeda'dígo wívínpedee'ämípí háá Yôesi wi to'wígí' i'annin. Häjäwi koegí' wánabo wínakhák'oeépi óek'oé-idí, hewánbo híwó' wínamuupí wí häjäwí to'wí ik'oé-idí, han i'odá wiýá to'wí-á in ta'ge'in p'óegédí óehângé'odi. ²¹ Shánkí híwó' namúní wívínipívk'oe-ípí háá wívínmeenásuwá-ípí háá wiýá häjäwí unbí tf'uu páadé'i? in ta'ge'in p'óegé' wedi óehângé'oi wi'úv'i'ämípí.

* 14:2 Náʔíníyí iʔgedi ihíʔmáaʔi-á t'owa inhí vóyesi dâymági.

²² Tobáháa háká'i häëwí i?gedi wí to?wí nachaqá wänbo?, i-ádí Yôesi-ádídá? dánkhây?ä? dánhanginná?in. Wí to?wí híwó? i'o gin ünchanpo?di, hedá tí?úugédá híwó?pí i?annin wínachanpóepídí, i-á nahíhchqá. ²³ Hewänbo wí to?wí wí häëwí ik'odáho?, hewänbo wí?ùnkoedihanginnáhpí híwó? namuu?in ik'oe-ídí, Yôesi-á natüñí híwó?pí i?annin, gá ná?i to?wí-á ta?gendi wí?ùnhanginnáhpídân háká'i híwó? i?annin háká'i yoe, hedi wí häëwí íví?odá hewänbo ta?gendi wígichanpo?pí híwó? namuu?in kin íví?ämídí, hä?indá t'aywó?nin namuu na?ingí?.

15

Wé?ge?in t'owa bñhíhchanmâäní, undä?bá yoe

¹ Na?inbí whäyú kay?in gínmuudá gíñkhây?ä? in to?wén inbí whäyú kay?in dínmuupí?in âykhâgë?nämí?in, wí to?wí?dí wíyá to?wí?dí hé ontégende waagibá, hedi háká giwânpida? waagidá? wí?íví?ämí?ípi. ² Gíñkhây?ä? na?inbí tí?ùuwína páadé?inbí?gedi íví?ánshaa?ämí?in hedá ingí? híwó?dá íví?ämí? hedâhno inbí whäyú dínlé?ennídí, ³ gá Christ wänbo-á wí?bo íví?gedidá? wí?ánshaa?anpídân. Yôesi Tádáví tå?nin diwe kinnâñ natä?muupí?an háká Christ-di öetü?annin Yôesi Tádá:

I yanákí hí? uví?gedi dívishée?andi-á

naví?webá dínpówá.

⁴ Hedi ná?i häëwí Yôesi Tádáví tå?nin diwe hán?oe dâytä?nandi-á natä?muu hedâhno na?in díhá?ämídí áytsíkha?ämídí i häëwí híwó?di Yôesidi na?ingí? dínlkhâymáa?i?, gá i häëwí iwe natä?muu?idá na?in dílkweewaa senwaatümaädân hedá díkhâge?do? ívíyä?ämídí.

⁵⁻⁶ Yôesidâhno dílkweewaa senwaatümaá, hedi tobá háká gínpo? wänbo díkhâge?do? ívíyä?ämídí, hedi idá wovâykhâge?namí wá? wí?dá? waagi unbí pi?ná khó?yé ímúnídí. Kindidihno úví?ämí? háká Christ i'an waagibá, hedâhno t'ähkídíbo wé?ge Yôesi Tádá kw'áyébo? öemá?ve-ídí, i-á Na?inbí Sedó Jesus Christ-ví Tádá ûnmuu.

In t'owa Hudíyo dimuupí?in wá? Yôesi Tádáví tå?dit!oe-i

⁷ Wí?ná táye bíseegíhó?gí. Christ-di un wovâyséegíhógi waagibá, un wá? wí?ná táye úvíséegíhûuwí, hedâhno t'owa Yôesi Tádá dâytégé-ídí. ⁸ Wí?ún?óde-ípí ná?in: Christ wí khâge?di waagi in Hudíyo?we napówá, t'owa ovâykeekw'öenídí Yôesi Tádá-á ta?gendi i?o?in háká na?inbí hehâäwin thehtây pahpá?in ovâytü?an waa ikhâymáa?in, ⁹ hedá wá? Christ wí khâge?di waagi napóe hedâhno in Hudíyo dimuupí?inbí?piye? na?iyapo?di indá Yôesi Tádá kw'áyébo? áymá?ve-ídí. Kinnâñ Yôesiví tå?nin diwe üntä?muu:

In Hudíyo dimuupí?indádí oyidi naadi wítegé-i,

hedá iwebá dókha?wođi uví khâwá? wînkhâyä?ní.

¹⁰ Wíyá wáygá kinnâñ natä?muu:

Un Hudíyo ímuupí?in Yôesiví t'owa-ádí bñhíhchanpuwave.

¹¹ Hedá wíyá wáygá wá? natä?muu:

Un Hudíyo ímuupí?indi Na?inbí Sedó bintégé,
un t'owa t'ämäpiye? ówîngé?indi báyékí bintégé.

¹² Isaiah wá? kinnâñ itä?nan:

Wí Jesse-ví áy iwedi?i na?aypuvä?i-á

in Hudíyo dimuupí?ingí? ôntsondisogekhâymáa,
hedi i-ân namuu i dâytísíkha?máa?i? híwó?ingí? ovây?ämídí.

¹³ Yôesi Tádádá na?in díhangin?ândo? híwó?di dínlkhâymáa?in, hediho? iví?piye? úvíwhäyundedi idibá báyékí wovâykhâmâäní hedá wovâykhâge?namí ánssha? iwe wí?íkwó?nápídí, hedâhno i Yä?dâa?i P'oewâqâhâqdi kay wovâymâäní häëwí Yôesi Tádádá na?in dínlkhâymáa?i? häëdí wänbo t'ähkí ítsíkhakwó?nídí.

Paul-di ovâythayyo? hákádí ná?i häëwí i?gedi idí ovâytä?do?

¹⁴ Naví tífūwin páadé?in, naa-á ta?gendi dáywhäyunde? undá hânhó híwó?nin ímuu?in, undá Yôesiví khuu i?gedi báyékí únhanginná, undá únkoedi wí?ná táye úvitumakhe?amídí.

¹⁵⁻¹⁶ Hewänbo wáy wí hääwí i?gedi wó?yoegipídí wâytä?nan hedânhó ún'ánpowá-ídí. Kin waagi wâytä?nan gá Yôesi Tádá naví?piye? híwó?dí namuuđi wén t'öe dímägídân dây?amídí, hedîho nää Christ Jesus-gí? dâyt'öemáa un t'owa Hudíyo ímuupi?in wâykhäge?-namídí. Wí owha? hääwí Yôesi Tádáví?piye? ihúya? waagibá, naadá Yôesiví híwó?di tuu in Hudíyo dimuupi?in dovâyt'öe?o? hedânhó indá Yôesi Tádáví?piye? dovâyhûuwídí, hedî idá ovâyséeglhónde gá i Yä?dâa?i P'oewäähâadi ovâykhäge?nandân ivi?in dimúnídí.

¹⁷ Hedîho Christ Jesus-ádî wé?ge gamuudi naa dînkoedî naví t'öe Yôesigí? i?gedi híwó? dáyhée?amídí. ¹⁸⁻¹⁹ Hewänbo hääwí Christ-di díkhäge?nan dây?amí i?gedidâ?mânhó wôeda?ginpídibó dáyhée?amí. Hâa otú waagidá háá dây?an waagidá, hedâ i t'ämägí? pín-nán t'öe i Yä?dâa?i P'oeväähâadi díkhäge?nandi dô?amídí namuuđá, in Hudíyo dimuupi?in t'owadî Yôesi öe?a?gindo?. Hedîho Jerusalem búu?ú iwedî oe Illyricum nangeipiye? t'ämäpiye? omändi ná?i híwó?di tuu Christ-ví?gedi dovâyt'öekanhon. ²⁰ Häädi wänbo t'ähkí wáy Christ-ví?gedi wídit'oepe? eeyeda? naa dáysö?dînde ná?i Yôesiví híwó?di tuu t'owa dovâyt'öe?amídí. Wáy wíyá to?wí naví páadébo ipúupaa iwebá naa wó?da?pí wí hääwí dópaa?-i?in, ²¹ hewänbo háá Yôesi Tádáví tâ?nin diwe fûntä?muu waa oda? napúwi?in, kinnâñ:

To?wén wa?di to?wídi wänbo Yôesiví?gedi ovâyt'öe?anpi?indá dínthaypúwi,
in to?wén wa?di ivi?gedi dit'oepe?indá dikapówí.

Paul oe Rome-piye? napunda?

²² Hedîho kin dây?odî hânhó dînwó?nândi wa?di wídînkoedipí unbí?piye? omú-ídí.

²³⁻²⁴ Hewänbo nää-á naví t'öe t'ähkí nângé donbowa, hedî báyékí pâyao wâymûni?in oda?di nää-á ma?di unbí?piye? omú-í. Oe Spain-piye? ophademändibó? oda? wâymûni?in, hedâ wí háyú yâadi undâdî o'ädâachä?ní hedî ihaydi naa oda? undi díkhäge?namí?in eepiye? omú-ídí. ²⁵ Hewänbo nää-á oe Jerusalem-piye? omän wí hääwí in Yôesiví t'owa iwe?in dovâyhûuwídí, ²⁶ gá in Macedonia-ádî Greece-ádîwin méesate?in t'owa wí chä? dâywé?ge?amídí díví?ánshaamägídân, in to?wén Yôesiví t'owa sehkanawó? diwówayí?in oe Jerusalem dimuu?in ovâymâänídí. ²⁷ In Macedonia-windá in Greece-?indâdî wí?bo ditú híwó? namúni kin díví?amídí, hewänbo ta?gendi hääwí in Jerusalem-?in dínpaamu?í?i ovâywâywâ?ande waagibá díví?o?, gá in Hudíyo dimuu?indi páadé in Hudíyo dimuupi?in ovâyyâmûdân i híwó?di hääwí Yôesi Tádâdá inbí häägí? ovâymâgí?i?, hedî nää-á in Hudíyo dimuupi?indá dínhkhâ?ä? ovâyyâmû?i?i in hääwí in Hudíyo dimuu?in díntây?i híwó? ovâykhoekhûqmâänídí. ²⁸ Nâ?i t'öe dînbawadee ihaydi i chä? in Jerusalem-?inbí mange dovâykândí, iwedî oe Spain-piye? omän, hedî ihaydá dâywóyí?ní wâymûni?dí. ²⁹ Naa dînhanginná owáy unbí?we opówá ihaydá báyékí híwó?di hääwí Christ-ví?wedî wâyyoe?amí.

³⁰ Ti?ûwin páadé?in, unbí whäyú Na?inbí Sedó Jesus Christ-ví?piye? únmuuđi hedâ in séegí i Yä?dâa?i P'oeväähâadi na?in dímägí?in namuuđá, kaygi?di naadí wâyda?mâá Yôesi Tádáví?piye? pín ta?ge haydi dînyûusu?amídí, naa wí?bo wâyyûusu?o waagibá.

³¹ Úvíyûusu?amí hedânhó in Judea nangewin t'owa Yôesi öe?a?gindopí?indi bahpíbo naa diphademâäní, hedâ Yôesi Tádáví t'owa oe Jerusalem-windá in khäge? dovâyhonnin hîchandi dâyséegí?amí. ³² Hedîho Yôesi Tádá natûdâho unbí?we hîchandibó opówá?, hedâ undâdî o'än dihaydi dînkoedí-dâyt'ökaykhanwówá?amídí. ³³ Yôesi Tádâdá na?in díkhäge?do? ánshaaginpídibó gikwo?nídí, ibá un t'ähkí-ádî nachä?ní. Hamâñ.

*Paul-di in méesate?*in t'owa ovâysengitumáa

¹ Naa oda? na?inbí tífû páadé?i Phoebe bîntâa?-i?in, I-á i Cenchrea búu?úwi méesate?i khäge?di namuu. ² I-á Na?inbí Sedóví? únmuudi binséegí?an, Yôesiví t'owa dínhkhâ?ä?

waagibá, hedá hääwí i üntáydá, hä'i únkwl'ó? diwedí bînyämú-í, gá idá báyékí t'owa ovâykhäge'nandân, hedá naa wá? dîkhäge'nan.

³ Priscilla-ádí Aquila-ádí naví sengituú-á dovânsan, indá naa-ádí Christ Jesus-gí? ívit'ôe'an. ⁴ Indá dakhâymuu inbí wówâtsi dänmâanidí naa bahpíbo opuwídí. Hedihó dovânkü'daa'o?, hewânbo naadiq'bá yoe, t'ähkí in Hudíyo dimuupi'in méesate'indi wá? ovânkü'daa'o?. ⁵ Hedá in t'owa inbí tewhá ee dívíwé'ge'o? in Yôesi óe'a?ginmâanidí, in wá? bînsengitu'qämí.

Hedá ná?in wé'ge'in t'owa wá? dînsengitu'qämí: Epanetus, naadi dóséegí'i?, i-á oe Asia nange i páadé'i Christ-ví'piye? iwhäyú'i namuu, ⁶ hedá Mary-á, hânhó ungi? it'ôe'o?i namuu, ⁷ hedá Andronicus-ádí Junius-ádí naví t'owa dînmuu'indá. Naa-ádí indadí wé'ge gipankw'ônwán, hedá Yôesiví t'ökhuwa'indi híwó? ovântaa. Indá naví páadébo Christ-ví'piye? dänwhäyú.

⁸ Hedá Ampliatus-á wá? dînsengitu'qämí, i-á dóséegí hedí i wá? Na?inbí Sedóví'piye? iwhäyunde?, ⁹ hedá Urbanus-á, i-á na?indadí Christ-gí? it'ôe'an, hedá Stachys-á, i-á dóséegí, ¹⁰ hedá Apelles-á, nakeepo? i-á ta?gendi Christ-ví? ünmuu'in, hedá Aristobulus-ví k'aygi?indá, ¹¹ hedá Herodion-dá, i-á naví t'owabá dînmuu, hedá in to?wén Narcissus-ví k'aygi?in diwedí Na?inbí Sedóví'piye? dívíwähäyunde'indá.

¹² Hedá wá? dînsengitu'qämí Tryphena-ádí Tryphosa-ádí, indá Na?inbí Sedógi? hânhó dänt'ôe'o?, hedá Persis-á, i-á dóséegí, hedá i wá? Na?inbí Sedógi? hânhó it'ôe'an. ¹³ Rufus-á wá? dînsengitu'qämí, i-á Yôesidi oedé'mandi? namuu, hedá iví yiyá-á, naví yiyá waagibá dôchaa. ¹⁴ Dînsengitu'qämí Asynkritus-á, Phlegon-dá, Hermes-á, Patrobus-á, Hermas-á hedá in t'fûwin páadé'in indadí diyi?indá. ¹⁵ Hedá wá? dînsengitu'qämí Philologus-ádí Julia-ádí, hedá Nereus-ádí hedá i kwee iví t'fûu ûnmuu'i-ádí, hedá Olympas-á, hedá t'ähkí in wé'ge'in Yôesiví t'owa indadí diyi?indá.

¹⁶ Wí?ná tâye úví'seegisengitu'qämí. T'ähkí Christ-ví méesate eeyewin t'owa t'ämäpiye? dikw'ó?nindi wovâysengitu'qämí.

Paul-di ovâytumáá dívípi'áyîngi?amí?in

¹⁷ Ti?ûwin páadé'in kaygi?di wâytumakhemáa, in to?wén wovâywiyé-i?in hedá in ta?ge'in p'ôe iwedi wovâyhângé'amí?in dida?inbí'gedí úví'áyîngi?amí, indáho hääwí lhâhpoe?iví?wedí wiyá pihaawi wovâyhâ?o?. Inbí?wedí úvíyâa?amí. ¹⁸ Kí?min t'owa-á Na?inbí Sedó Christ-gí? wídfít'ôe'opí, hewânbo ingi?dá? hâa dida? waagi dívíwänpi?o?. T'owaví'gedí dívílhí'máadí inbí hí? sa?wó? dínt'oet'óe, hewânbo kindidi in to?wén ihay ka?powa dáymáapí?in ovâyhôeyo?o?. ¹⁹ T'ähkí t'owa dînhanginná undi Yôesi bîn'a?gin-do'in, hedihó naa ohílhchäa han úví'odi. Hewânbo naa oda? in hangintan bînmâ've?i?in hedânhó únhanginnânidí wé'i wí híwó?di namuu?in hedí iwediho t'aywó?kanhá?in ímünipídí. ²⁰ Yôesi Tâdâdí na?inbí dîkhäge?do? ánshaaginpídsbo gikwó?nídí, hedí idibâho hây napoe ihaydi Penisendiví kay ônhânu-í hedânhó undi bînt'âanidí. Christ-ví seegisehkanäá bînmâ've-í.

²¹ Timothy naa-ádí Yôesigí? it'ôe'o?idi wovâysengitu'an, hedá Lucius-á Jason-dá hedá Sopater-á naví t'owa dînmuu'indi wá? wovâysengitu'an.

²² (Naa Tertius omuu?i? dótq?do hâa Paul natq?in, hedá naadi wá? Na?inbí Sedóví? omuudi wâysengitumáá.)

²³ Gaius-di wá? wovâysengitu'an. Naa iví k'aygi o?án, iwebá t'ähkí in Jesus-ví'piye? dívíwähäyunde?in ná?i búu?úwin dimuu?in dívíwé'ge'o?. Hedá Erastus-á ná?i búu?úwi chä?i?ay?i?do?idi wá? wovâysengitu'an, hedá na?inbí t'fûu páadé'i Quartus-di wá?.

²⁴ Na?inbí Sedó Jesus Christ-ví seegisehkanä bînmâ've-í t'ähkídsbo?. Hamân.

In Ta[?]nin Paul-di In Philippi Búu[?]úwi Méesate[?]in T'owa Ovâytq[?]nannin

¹ Na[?]in Paul-ádí Timothy-ádí Christ Jesus-gí[?] änt'ôemáa. Ná[?]in ta[?]nin wâytq[?]do[?] un méesate[?]in p'ó[?]dédi[?]indádí in khägë[?]nindádí hää[?] Philippi búu[?]íthaa[?]in, hedá t'ähká un wë[?]ge[?]in Yôesi Tádáví t'owa Christ Jesus-ádí ímuu[?]in wá[?] wâytq[?]do[?].

² Yôesi Tádá na[?]inbí Tádá gímuu[?]i-ádí hedá Na[?]inbí Sedó Jesus Christ-ádí séegísehkanä wovâymâäní hedá wovâykägë[?]namí ánshaaginpídfbo[?] fkwo[?]nídí.

Paul-di in méesate[?]in t'owa oe Philippi búu[?] dikw'l[?]nin ovâyyûusu[?]o[?]

³Häädi unbí[?]gedi dáy[?]ánshaa[?]an ginhay naađi naví Yôesi donkú[?]daa[?]o[?] un ímuudi, ⁴hedi häädi wânbo un t'ähkígi[?] dáyyûusu[?]an ginhay-á hîchandi kin dáy[?]o[?], ⁵gá i páadé[?]i thaa úvíwhäy[?]iwedíbo nää pu[?]wahaydí na[?]in díkhägë[?]nandân i híwó[?]di tûu Jesus-ví[?]gedi t'owa âyt'ôe[?]amídfí. Páadé úvits'anwhäy[?]ihaydí Yôesi Tádá unbí pí[?]ná khô[?]yé wí hääwí híwó[?]di i[?]an, ⁶hedi naa ta[?]gendi dînhanginná Yôesi Tádábá namuu ná[?]i ikhâymáa[?]? nää iwedi páadépiye[?], hedí owáy i thaa Christ Jesus nawáypówá ihaydá ná[?]i híwó[?] wovây[?]o[?]i-á únbowadée-í.

⁷ Hedi híwó[?] namuu kin ochâa-ídfí unbí[?]piye[?], häädi wânbo t'ähkí naví pí[?]ná khô[?]yé hîchandi unbí[?]gedi dáy[?]ánshaamáadí. Yôesi Tádá naví[?]piye[?] híwó[?] nachäqdi wí t'ôe dímági dôn[?]amídfí, hedí undidá naa díkhägë[?]máa ná[?]i t'ôe dáy[?]amídfí. Ná[?]in khägë[?]undi dímä[?] tobá opannán wânbo háa hä[?]in tsonnnibí páadépiye[?] owin wânbo Yôesi Tádáví híwó[?]di tûu dôn[?]áyînmá[?]ve-ídfí hedá dovâythayyamídfí ta[?]gen namuu[?]in. ⁸ Yôesi Tádá únhanginná in ta[?]gen naa otq[?]nin, unbí[?]piye[?] báyékí otaachanpo[?]. Hää Christ Jesus iví pí[?]ná khô[?]yé naséegímuu waagidi naa wá[?] hanbá unbí[?]piye[?] ochäa.

⁹ Hediho ná[?]in namuudi naađi wâyyûusu[?]o[?] kin únpúwidí: Shánkí wânbo unbí séegí únsôe-í, hedí iwedá wíyá shánkí híwó[?]di hangintandá ka[?]powa-á wovâymâäní. ¹⁰ Kindidânhó únhanginnání wé[?]i wí híwó[?]di namuu[?]in hedá wé[?]i wí híwó[?]pí[?] namuu[?]indá, hedânhó i híwó[?]pí[?] namuu iwedi úvíyâa[?]amí, hedího owáy i thaa Christ nawáypówá ihaydi yä[?]dâa[?]indá[?] imúní hedá to[?]widí wânbo-á há[?]to wovâyt'e[?]pí[?]ide-í. ¹¹ Jesus Christ-dânhó wovâykägë[?]namí báyékí híwó[?]di hääwí úví[?]amídfí, hedânhó t'owadi Yôesi Tádá kw'áyébo[?] óemá[?]ve-í, hedá ditúni hay[?]i namuu[?]in.

Paul napannán wânbo Yôesiví tûu t'owa ovâyt'ôe[?]o[?]

¹² Tí[?]ûwin páadé[?]in, naa oda[?] ná[?]in únhanginnán[?]in: Hää naa dînpóe waagidi shánkí báyékí t'owa i híwó[?]di tûu Jesus-ví[?]gedi dit'oe, ¹³ hedího t'ähkí in áy[?]nin sundado ná[?]i tsondíví tewhá iwe[?]in dimuu[?]indá hedá in wé[?]ge[?]in t'owa náwe dithaa[?]indá dînhanginpóe naa Christ-gí[?] dáywänpit'óemáadíbo[?] opannánnin. ¹⁴ Hedá naa opannánnin dînhangin-nândiho t'ähkí waa in tí[?]ûwin páadé[?]in náä Rome dithaa[?]inbí whäy[?] Na[?]inbí Sedó Yôesiví[?]piye[?] shánkí dînkaymân, hedá náä inbí khuwôeda[?] dînhandedi Yôesi Tádáví tûu in t'owa shánkí ovâyt'ôe[?]o[?].

¹⁵⁻¹⁷ Wáy wén inbí ánshaa híwó[?]di dînmuudiho Christ-ví[?]gedá t'owa ovâyt'ôe[?]o[?], hedí indá naa díséegídfí kin díví[?]o[?], dînhanginnândi Yôesi Tádádí naa dísóge[?]in i híwó[?]di tûu Jesus-ví[?]gedi dô[?]áyîngi[?]amídfí. Hewänbo wây-á wêndá naa dîwänpit'húumáadí hedá dituhânt'óedá in t'owa Christ-ví[?]gedi ovâyt'ôe[?]o[?], hedího pín ta[?]ge haydi wídívi[?]opí, indá ingi[?]dä[?]mân díví[?]o[?]. Di[?]ande naa wa[?] náä pan dee o[?]ándí shánkí wânbo t'ôephade iwe dítöen[?]in.

¹⁸ Hewänbo háa indi dí[?]o wânbo wídí[?]áyîngimähhpí. Hää híwó[?] háa híwó[?]pí diví[?]ánshaamáa wânbo[?], Christ-ví[?]gedi in t'owa ovâyt'ôe[?]odá híwó[?]di namuu, hedího shánkí wânbo naa dîhîchando[?].

¹⁹ Hedi wa²di híhchandibo⁷ omúní. Un t'ähkídíbo naa dínyúusu²odi, hedá i Yä²dâa⁷i P'oewaqhâa⁷ Jesus Christ-di dímä²i idí naa díkhägë⁷dodá, handidi dînhanginná t'ähkí híwó⁷ naa dínpuwagít'oe²in. ²⁰ Hânho wén hääwén oda⁷, hedi dáywähäyunde nää²in oda²in dínpuwagít'oe²in, hedi nää²innán in namuu: Hâ'to hääwídí díwóeda⁷määäní²i dây²amí. Nää pu²wahay khuwôeda⁷ginpídib⁷ oyi⁷, hedi nää ha²bibo omúní²in oda⁷, hedânho háa naví wówátsi donhon waagidi t'owa dítýníd⁷ Christ hay²i namuu²in, tobâháa owówáy⁷ háa díháy wänbo⁷. ²¹ Kinnán naagi⁷ namuu: Christ-ân naví wówátsi waagi⁷bá dînmuu, hedi ochuudáho shánkí wänbo i-ádi ochä²ní. ²² Hewänbo wa²di nää oepáa k'aydibo naví wówátsi díntä⁷ändáho⁷, shánkí wänbo híwó⁷di hääwí naví t'oe wedi dínpéé-í, hedîho naa wídînhanginnáhpí we²i wí dódé⁷mamí²in, háa owowáyéení²in háa ochuu⁷í²in. ²³ Naa wéege²in ánshaa-á donmáa. Nää oepáa k'aydi²in wówátsi dóyoë²amí²in oda⁷ Christ-ádi ochä²ní, gá han dínpóedáho shánkí híwó⁷ naagi⁷ namúnidân. ²⁴ Hewänbo ung⁷-áho shánkí natáy wa²di näädí dâywóyí⁷ní. ²⁵ Naa dînhanginná nää²in wâytumáa⁷in ta²gen namuu²in, hedîho wá⁷ dînhanginná näädib⁷ dâywóyí⁷ní undád⁷ owowáyéenidí, hedânho unbí whäy² únmuu²i shánkí únkay-íd⁷ hedá iwedá shánká ihíhchäq-í, ²⁶ hedá owáy umbí²we wíyá opówá ihaydá Christ-di shánkí báyékí wovâyhíhchanmäääní naa omuudi.

²⁷ Hewänbo tobâháa napóe wänbo híwó⁷nín wówátsi bînhûuwí, i híwó⁷di tuu Christ-ví²gedi natú⁷ waabá íthaa-íd⁷. Kin únkhây⁷ä² úv²amí²in hedânho tobá unbí piye⁷ op-uywämää wänbo háa omäapí wänbo⁷, naa dînhanginnáni kay²indi íwinnin, hedá unbí ánshaa-á unbí taachandá wa²di wéedä⁷ únmuu²indá, hedá i híwó⁷di tuu Jesus-ví²gedi t'owa dívîhwähäy⁷-íd⁷ un wé²ge úvíso⁷dínde²indá. ²⁸ To²wén unbí piye⁷ híwó⁷ dichäqapí⁷in hây wänbo wívînkuhuwôeda⁷ípi. Íkhuwôeda⁷pi²in wovâymündedí bînkeekw⁷önení indá dipedeemuu²in, hewänbo undá Yôesi Tádádâhno wovây⁷aywoení²in. ²⁹ Yôesi Tádádí wovâymä⁷ Christ namuuđi bînt⁷ödephadé-íd⁷, iv²piye⁷ úvîwhäy⁷-íd⁷íd⁷ba⁷ yoe. ³⁰ Undidá naa ho dímu⁷ háa wí Yôesi Tádáví sundado waagibá dâyhânb⁷ in, hedá nää-á únhanginpóe wa²di hanbo dây²in. Hedá un wá⁷ nää hanbá bînphadende⁷.

2

Háa Christ i²an waabá na²in wá⁷ gínhây⁷ä² fí²amí²in

¹ Christ-ádi gimuudi gíankoedi wí²ná táye ívîkweewaasenwaatü⁷äamídí. Idí díséegídí gíankoedi wí²ná táye ívîbo²aawówá⁷amídí. I Yä²dâa⁷i P'oewaqhâa⁷ díwóndedi gíankoedi wí²dä⁷ gimuwaabá gichâq-íd⁷. Na²inbí pi²ná khó²yé gitachanpo⁷di gíankoedi wí²ná táye ívisehkhanähûuwídí.

² Hediho únkhây⁷ä² wéhpêedä⁷ iánshaaamúni²in hedá wí²ná táye-á úviséegihûuwí⁷in hedá t'ähkí unbí hâq-á unbí taachandá handä⁷ únmúni²indá. Handidiho shánkí wänbo naa dîhíhchanmäääní. ³ Wén háawén wänbo ungí²dä⁷, háa úvípitiegé-íd⁷dä⁷ wí²úv²amípí, hewänbo áagé úvípikw⁷önení hedá in wé²ge²in t'owa-á unbí shánkí híwó⁷nín dimuu waagibá íchanpúwí. ⁴ Wây-á wé²ge²in t'owaví wówátsi bîn⁷áyîngimá⁷ve-í, unbí²dä⁷ba⁷ yoe. ⁵ Háa Christ Jesus i²ánshaa⁷an waabá un wá⁷ únkhây⁷ä² hanbá úvî⁷ánshaa⁷amí²in. ⁶ Tobá háa Yôesi Tádá namuu waagi⁷bá Christ wá⁷ häädi wänbo t'ähkí ha²bibá namuu wänbo⁷, wíñachanpóepí únkhây⁷ä²in wa²di ha²bibo namúní²in, ⁷ hediho napida²di iví hääwí t'ähkí iyoe²an wí pant⁷oe²i waagibá napáa-íd⁷. Wí t'owa waagibá na²aypuq⁷ hedá wí t'owa waagibá-á iví wówátsi iho⁷. ⁸ Hedâhá⁷ Yôesi Tádá óe²a⁷ginnandi iví wówátsi imágidi wén phé²wan dedi nachuu.

⁹ Hedi han i²andi Yôesi Tádádí shánkí kw⁷áye óesóge, hedá natú⁷ i-á to²wén t'ähkíví shánkí hay²i namuu²in, ¹⁰ hediho t'ähkídib⁷ dívídé⁷gendikw⁷önení Jesus óe²a⁷ginmääänídí, t'ähkí oe makówá dikw⁷ó²nindá, nää oepáa k'aydi i²ge diiy²indá, hedá nan soge nüugé dikw⁷ó²nindádí, ¹¹ hedá t'ähkídib⁷ a ditýní Jesus Christ i shánkí p'ó²dédi⁷ namuu²in, hedí kindidíq nakeepuwí Yôesi Tádá hay²i namuu²in.

Gínhkhây?ä? ívísó?dêe-i?in Yôesig? githáa-ídí

¹² K'ema?in, undádi oyi? ihaydi häädi wânbo t'ähkí naví hí? dînt'óyande?, hedihó nää-á wá? tobá undádi wó?yipí wânbo shânkí dînt'óyaaní. Yôesi Tádádi wovây?aywon, hedihó ihayda? úvíso?d?be-i hääwí únkhây?ä?i? úvíkanhûuwídi, hedânhó t'owa bînkeeyamídi in wovây?aywonnin ímuu?in. ¹³ Yôesi Tádá-ân unbí pi?ná khó?yé ún?ândí iwebâ it'ôemáa, hedâ idâho wovâykhâgë?máa hedânhó idâ?dí háa i natsonpôe waa úvíkanhûuwí?in, hedâ wá? wovâykhâgë?do? kin úví?qamídi.

¹⁴ Tüt'ayginpídibô tûwhânpídibô hääwí t'ähkí bîn?amí. ¹⁵ Handidi t'owadi wíwovây-tuusuu?qamípi, hedî unbí pi?ná khó?yé-á yä?dâ?indâ? ímuu?in, hedânhó úvípikekew?ôení Yôesi Tádávî ây ta?gendi ímuu?in, hedâ yä?dâ?indâ? unbí wówâtsi-á bînhûuwí tobá in híwó?pi?in t'owaví yâa íthaas wânbo?, indâ in ta?ge?in p'óegé namuupí i?gedâ? dimân. Oe makowá in agóyodí dînko?o? waagibá nakhây?ä? nää oepâa k'aydibo un wá? wí ko waagi?inbá ímuu?in, ¹⁶ i tûu nawówâtsipäy?i? in t'owa ovâyhondi. Kin úví?andâ, owáy i thaa Christ nawâypowá ihaydi naa dînkoedí-í hîhchandi otuñidí híwó? dây?annin, hedâ wí ää?i? ikhâjde waagibá naa wá? ochanpúwí hânho dáykhâ?in, hedihó hääwí dây?andâ? wíðinpedeepí. ¹⁷ T'owadi animâa dâyt'âhánú?in Yôesi Tádá óemâ? waagibá, undâ ivi?piye? úvíwhâyundedi unbí wówâtsi-á ivi?piye? úvímagí hedâ igi? úvit'ôemáa. Ma?di naví ûnp'oe donch'âaní hedânhó unbí t'ôe Yôesig? únbowadée-ídí, hebo tobá han dînpôe wânbo naa ohîhchanpo?, hedâ un wá? k?i?min hîhchan bînmâ?ve-i?in oda?. ¹⁸ Naa ohîhchâq waagibá un wá? únkhây?ä? ihîhchâq-i?in, hedihó unbí hîhchan oyâmu-í.

Timothy-v?gedi Epaphroditus-v?gedá Paul it?nan

¹⁹ Na?inbí Sedó Jesus natûdáho hanwaapídibô Timothy unbí?piye? dósaañi hedânhó háa ikwl'q?nin dînhanginpúwidí hedî kindidi naa obo?awówâpúwí. ²⁰ Wíyá to?wí wânbo i waagi naa-âdî wína?änpí. Idâ?mân na?âyîngidi ta?gendi unbí?gedi i?ánshaa?o?. ²¹ T'ähkí in wé?ge?in inbí wówâtsi i?gedidâ? dív?ánshaamáa, Christ Jesus-ví t'ôe i?gedâ yoe. ²² Unbo únpihanginná Timothy-dâ dînkeeyannin i-á ta?gendi bâyékí nachä?po?in. Wí ay ivi tâdâ ikhâgë?do waagibá, idâ naa bâyékí dîkhâgë?nan i híwó?di tûu Jesus-ví?gedi ánt'ôe?qamidí. ²³ Hedihó owáy hâa naa dînpuwaqít'ôe?in dînhanginpôe ihaydi, wesebo unbí?piye? i dósaañi, ²⁴ hedî naví pi?ná khó?yé ochâq Na?inbí Sedó Yôesidi hanwaapídibô naa wá? unbí?piye?bá dípuhpágít'ôe?in.

²⁵ Hewânbo naa ochanpo? nakhây?ä?in Epaphroditus unbí?piye? wesebo dówâysaanidí. Dînhkhâgë?tây ihaydi undâ naví?piye? i dînsan, hedî naagî? wí ti?ûu waagi?bá namuu, naa-âdâ wé?gå änt'ôe? an, hedâ wíye sundado wé?ge änhanbodi waagi?inbá gamuu. ²⁶ Nää hânho un napuwâda?, hedâ nat'oe un únhanginpôe?in i-á nahay?in, hedî hä?indâ oe?âyîngimâgi hedihó unbí?piye? dówâysaaní. ²⁷ Ta?gendi hânho nahaywân, chuwa k'âygého na?ânwân. Hewânbo Yôesi Tâdá ûn?iyapôedí öhehkhâamâgi. Hedi han i?andi naví?piye? wá? na?iyapôe, hedânhó wíyá shânkí wânbo wó?k'âykhaapuwípidí. ²⁸ Hedihó wíyá shânkí wó?tsikhada?pí unbí?piye? dówâysaanidí, hedânhó i bînmûnidí hedâ ihîhchanpúwidí, hedî handidi naa-á ânshaa iwe wó?châ?nippy. ²⁹ I-á Na?inbí Sedó Jesus-ví? namuudi híwó? hîhchandi bînséegikéyí. I-adí hedâ to?wén i waagi?bá dimuu?indâdi bîn'a?ginnamí, ³⁰ gá Christ-ví t'ôe ôn?ođi chuwa k'âygéhay napowâdân, hedâ hääwí naagî? i?andi i-á nakhâymuu ivi wówâtsi imâänidí. Nää?i hääwí undâ wí?únkoedipí dîn?amidí naví?wedî kayi? diwe ikw'ôndi.

Hâa in ta?ge?in wówâtsi ívîhûuwí?in.

¹ Tí?ûwin páadé?in, nää nää?i wâytq?qamí: Na?inbí Sedó Jesus-ví?in ímuudihó úvíhîhchanmâ?ve-í. Tobá nää?i hääwí i?gedi wâytq?nan wânbo?, kaykhan wíðîmpo?pi inho wâytq?nanninbá nää wíyá wâytq?namidí, hedî nää?i hi? wâytq?do?idâ wovây?aywoení.

⁷ Úví? áyîngi? âqmí hä? in hôeyó? in háhkannin dimuu? inbf? wedi, indá yä? dâapí? dä? díví? o?, indá in Hudíyoví k'ewe? taadi ovâytaa? an wânbo ná? in taa-á wén tsaa nachä? muupí? in-dä? mân inbí túu? dínmuu. ⁸ Na? innâñ in ta?gen k'ewe? taa waagi? inbá âymâñ? in gimuu, gá Yôesiví P'oewaqhâadi na? in díkhâge? dodân Yôesi Tâdá ây? a? ginmâñidí, hedá na? indá hihchandi gitú? Christ Jesus-ví? in gimuu? in, hedá wí? ivíwhâyundepí häëwí wí? bo iví? o? idibo na? in dín? owóyé-í? in.

⁹ Ma? di wí to?wí nachanpo? híwó? di häëwí i?odibo? ôn?owóyé-í? in, hewänbo kinho nachanpôedáho naa-á dînkoedí-í iví shánkí ochanpúwí? in i häëwí naa dây? andibo dîn?owóyé-í? in. ¹⁰ Naa-á khâave thaa ihay? i omuudi in Hudíyoví k'ewe? taadi dítaa? an; naví tâdá-á yiyá-á Israel-? in dínmuu; wí Benjamin-bí ây iwedí? i-ân omuudi, hedânho wí kodí? di Hebrew omuu, hedí Pharee t'owabá omuudi in waagibá Moses-ví kхuu t'âhkí dônhon; ¹¹ hedí pín ta?ge haydi naví whâyú kхuu donhondi in Jesus-ví? piye? dívíwhâyundepí? in t'owa t'ôephade iwe dovâykwl'ôdi. I tsontu? Moses itâ? nandí? t'âhkí dô? a? gindodi to?wí wânbo wí? tûnkoedipí dînt'e? p'ide? idí.

¹² Nâ? i häëwí namuuđi naa dáyyêngi?owän, hewänbo naä Christ dóséegídí ná? i häëwí nachä? muupí waabá dînchanpo?. ¹³ Hedí nâ? i häëwídá? bá yoe, häëwí t'âhkâñ nachä? muupí waagibá dînchanpo?, gá naä-á Christ Jesus naví p'ô? dêdí? dínmuu? i dontaadâñ, hedí i-á shánkí híwó? di namuu häëwí t'âhkí? wedi. Hedí naä Jesus dóttaadi ná? i wé? ge? i häëwí dînpedee waagibá dóchâq, hedí nâ? i häëwí-á phé? yâví whée óecha? gít' oé? idá? waagi? bá namuu gin otúní hedânho Christ shánkí híwó? dóttaa? idí. ¹⁴ Naa oda? Christ-âdí wí? dä? gamúni? in hedânho Yôesi Tâdâdí díchâqamá? ve? idí t'aywó? di wídómâapí waagi. Hewänbo há? to kin díchâq-í i tsontu? Moses itâ? nandí? dô? a? ginnamí? dâykhâjä? dedipí, hewänbo Christ-ví? piye? dâywhâyundepâñ, gá Yôesi Tâdá natq? dâñ in to?wén Christ-ví? piye? dívíwhâyundepí? innâñ idí ovâyâchâqamáa t'aywó? di wídâyomâapí waagi. ¹⁵ Naa oda? ta?gendi Christ dóttaa? in. I-á nawâywówápôedí in kay imâa? in napayí?, hedí naa oda? ná? in kaybá dímâñ? in dómâ? ve? idí. Hedá i-á it'ôephade waagibá naa wâ? hanbá dont'ôephadé? i?ndá oda?, hedá háá i namuu waagibá nachuu ihaydi, naa wâ? hanbá omúni? indá oda?, ¹⁶ hedânho tobâháa napóe wânbo? owáy naa ochuu ihaydi owâywówápúwí.

Páadépiyeda? ivíkhâjä? í

¹⁷ Naa wó? tû? pí Christ ho dóttaa? in háá dînkhây? ä? waa, hedí naa wó? tû? pí ho opóe? in háá dînkhây? ä? omúni? waagi, hewänbo hä? bi opúwidí ihaydä? dâykhâjä? de? i dîntây? i donhónidí, gá hangí? âñ Christ Jesus-didâ? ho naa díké? dâñ. ¹⁸ Tí? uwin páadé? in, wí? ochanpo? pí t'âhkí hä? i dîntây? i ho donhógi? in, hewänbo ná? idä? dây? o?: Háá ho dînpóe? indá dây? annindá i?gedi wídây? ânshaa? opí, hewänbo shánkí? dí háá dâykhâymâa? i?gedâñ dây? ânshaa kanhon. ¹⁹ Wí ää? i? páadébo napowâ? idí ikhâjä? waabá naa wâ? dâykhâjä? hedânho häëwí Yôesi Tâdâdí dímâñ? in ot'anpúwídí. Hedí kinnâñ idí dînkhâymâa: Christ Jesus naag? i? annin namuuđi Yôesi Tâdâdí makówâpiye? dítukánkhâymâa.

²⁰ T'âhkí? díbo hangintan dâymâadí ta?gendi dikweesenpaa? indá dînkhây? ä? díví? ânshaa? mân? in ná? i otq? i híwó? di namuu? in. Hedí wí to?wí hây pihâa i? ânshaa? mân? Yôesi Tâdâdí ná? in wânbo ônthayk'uwí. ²¹ Hedí ho in nähaydi gihâhpóe? inbá ivíkanhondi, hanbá na? inbí wówâtsi âyhûuwí. ²² Tí? uwin páadé? in, háá naa naví wówâtsi donhon waabá un wâ? t'âhkí hanbá umbí wówâtsi bînhûuwí. In to?wén yä? dâa? in wówâtsi dâykhonnin háá wâykeeyan waagibá híwó? bînmúní, hedí háá díví? o? waa un wâ? hanbá úv? âqmí. ²³ Hâyâñ wânbo wâytu? an hedí naä-á sée? indidâ? wíyá wâytumâa, báyékí t'owa háá inbí wówâtsi dâykhon diwedî nakeepo? dâyyoegimâa? in háá Christ-di na? ing? dîn? an waa phé? wan deedî nachuu ihaydi. ²⁴ Indáho pýégépiyeho dimân. Yôesi dây? a? ginmâñi? wedi húukandá súwâ? a? i?gedi shánkí díví? ânshaa? o?. Häëwí wôeda? wó? di díví? o? i?gedâ? dívíyêngihée? o?. Indá i häëwí ná? oepâa k'aydiwi i?gedidâ? díví? ânshaa? o?. ²⁵ Hewänbo na? indáho makówâ? i?gedâ? iví? ânshaa? o?, gá iwá na? inbí úwâñ? waagibá ginnâñdâñ, hedí ho pín ta?ge haydi

âytsíkha'máa na?inbí aywondi gínmuu?i? iwedi gínwáy?ää'-ídí, i-á Na?inbí Sedó Jesus Christ namuu, ²¹ hedí i-áho in kay imáadí na?inbí túu'ú kapí? gínmuu?i gíncchuagít'óe wänbo dün'egókháymáadáhá? ts'äabi dñnpakháymáa, háa iví? ûnmuu waagibá nawówápoe waabo?. I-áho hääwí t'ähkí i?gedi natsonyi?i ûnkoedi kin i?ämídí.

4

¹ Hediho naví ti?ûuwína päädé?in, Na?inbí Sedó Yôesiví?piye? kay?indi úvíwhäyuhûuwí. Naadá un báyékí wâyséegídí wâymúni?in oda?. Undidá naa dílhchando?, hedí hääwí dây?andi ot'anpöe?i waagi?inbá ímuu gin wâychaqá.

² Euodia-ádí Syntyche-ádí kaygi?di dovántumáa dänwóení hedí wi? därpáa-í, indáho Na?inbí Sedó Jesus-ví?in wi?gín damuuđi. ³ Hedá u ta?gendi naa-ádí bit'öe?o?i? unmuudi, wida?máa nää'in kwiyä? ovânhäge?namídí wi? dapuwídí, indá dänt'öe?o?i? híwó?di tñu Jesus-ví?gedi t'owa dänt'öe?ämídí. Hedá Clement-dádí wây-á wé?ge?indádí hanbá dívít'öe?o?, inbí khwâá-áho in tñq'nin diwe dínta?muu, iwe natü? to?wén dimuu in wówátsi nahández?in dâymáa?in.

⁴ Na?inbí Sedó Jesus-ví?in ímuudi häädi wänbo t'ähkí úvílhchanmá?ve-í, hedá wíyá hanbá wâytü?ämí, úvílhchanmá?ve-í.

⁵ T'ähkí t'owa-ádí híwó?da? ímuuni, Na?inbí Sedó Jesus-áho hanwaapídbo na?ädi. ⁶ Báyékí áンshaaiwe wi?ikwó?n?pí, hewänbo hääwí t'ähkí i?gedi úvíyûusu?ämí-á, hedá Yôesi Tádá-á hääwí úntáy?i bîndaa?ämí, hedí kin úvi?odí bînkü?daa?ämí wa?. ⁷ Yôesi Tádádí díkhäge?do? áンshaaginpídbo gikwó?nídí, tobá na?in t'owada? gimuudi wígínhanginnáhpí wänbo háa kin dñn'o?in. Hedí kin wovây?odí t'ähkí unbí pi?ná khó?yé bînmáa?i-á unbí hangintandá wovây?áyinmá?ve-í, Christ Jesus wé?ge ímuudi.

⁸ T'ûuwína päädé?in, nää'i-á naví t'ä?gidi hi? unbí?piye dñnmuu: Häädi wänbo t'ähkí nää'i hääwí i?gedi úví?ánshaah?ämí: hääwí ta?gen namuu?indá na?a?ginmuu?i-á, in ta?ge?in p'oege?i?ge wovâyhondi-á, i yä?dää?i namuu?i-á, naséegimu?i-á, t'owa t'ähkí ovâyh?andí-á, i shánkí híwó?di namuu?i-á, hedá i?gedi t'owa híwó? dívhée?o?i-á. ⁹ Naví hi? it'oe hedá naví tsiyekan dñnmû?, hedího t'ähkí naví?wedi ihâhpoe?i-ádí i háhkan naví?wedi bînhogí?i-ádí ihayda? úvíkanhûuwí, hedí kin úvi?odí Yôesi Tádá undádí nayéení, idá díkhäge?do? áンshaaginpídbo gikwó?nídí.

¹⁰ Tobá híwó? hay thaa naphade wänbo nää undi wíyá naa dí?ánshaamáa díkhäge?namídí, hedí handidân Na?inbí Sedódi báyékí híhchan naa dímági. Naa dñnhanginná ta?gendi naví?gedi ho úví?ánshaah?o?in, hebo nää pu?wahaydi wi?ûnkoedipí háa íchäq?in dñrkeeyamídí. ¹¹ Naa dñnhääwtáy?in wó?tû?pí. Ohâhpoe ohílhchäq?-ídí tobá háyú dñnk'ôñ wänbo?. ¹² Naa dñnhanginná naví wówátsi donhûuwí?in wí sehkanäwç? nawówáyí?i waagibá háa wi?kodit'owa namuu?i waagibá. Naa ohâhpoe hádídí ohílhchanpúwí?in, tobá híwó? dáyhuuyo háa ohâhsen wänbo?, tobá báyékí dñnk'ôñ háa hääwí dñntáy wänbo?.

¹³ Christ-di in kay dímađlho nää'i hääwí t'ähkí dñnkoedi dây?ämí?in.

¹⁴ Hewänbo tobá hääwí t'ähkí dñntáy?i dómáa waabá ochäq wänbo?, undá naví?piye? híwó?nin ímuu díkhäge?nandi wa? náwe dont'öephadededé?i?o?. ¹⁵ Un Philippians, unbo nää'i únhanginná: Oe Macedonia nange iwedi opáadépee ihaydi i híwó?di tñu Jesus-ví?gedi t'owa dovâyt'öe?ämídí, undida?mân hääwí naa dífämu, wây-á méesate iwe?indidá yoe, undida?mân dñnhä?san. ¹⁶ Oe Thessalonica búu'ú wänbo o?ándí dñnhäge?táy ihaydi undi wâymûuví shánkí hääwí dñnsan. ¹⁷ Wí?i?äqanípi nää wâyda?máa?in wíyá hääwí dímâänídí, hewänbo oda? unnânhó báyékí híwó?di bînhóní?in Yôesiví?wedi, wí to?wí iví t'oe iwedi báyékí wá?aa ihonde waagibá. ¹⁸ Nää'-á hääwí dñntáy?i-á hedá shánkí wänbo dñntáy?iví?wedi dómáa. Nää'i báyékí hääwí-á dómáa gá Epaphroditus-di hääwí undi dñnsandi? dñnkândân. T'owadi hääwí sa?wó? nasü?i-ádí hedá animâa dâyhânu?indádí Yôesi Tádá ônhon óemâänídí, hedí i-á iséeglhögidi nahíhchanpo?. Hedi hanbá nää'i hääwí undi naa dñnsandi? wá? Yôesi Tádá öehíhchando?. ¹⁹ Hediho Christ Jesus-ví?in ímuudi

naví Yôesidiho hääwí un úntáy?i wovâymâäní iví báyékí híwó?di hääwí ûnkwl'ó? diwedí.
²⁰ Hânhay wänbo t'ähkí na?inbí Yôesi kw'áayébo? âymá?ve-í, i-á na?inbí Tádá gínmuu. Hamân.

Paul-di ovâysengitu?an

²¹⁻²² Yôesi Tádáví t'owa t'ähkí ovâysengitu?âamí, indá Christ Jesus-ví?in dimuudi. In t'i?ûwin páadé?in naa-ádí diy?indá hedá t'ähkí in wé?ge?in Yôesi Tádáví t'owa nää dikw'l'ó?nindá wovâysengitu?an, i tsundi Caesar-ví tewhá ee dikw'l'ó?nindi shánkí wänbo?.

²³ Na?inbí Sedó Jesus Christ-ví séegísehkanä unbí pí?ná khó?yé bînmá?ve-í.

In PáadÉ?IN Ta?nin Paul-di In Thessalonica Bíu?úwi Méesate?in T'owa ovâyta?nannin

¹ Na'ín in Paul-á Silas-á hedá Timothy-á gimuu?indi un méesate?in t'owa oe Thessalonica búu'ú íthaa?in wâytä?do?, undá Yôesi na?inbí Tádáví?in hedá Na'ínbí Sedó Jesus Christ-ví?indá ímuu. Yôesiví séegísehkanä bînmá?ve-í, hedí idí wovâykhäge?namí ánschaagin-pídibo? fkwo?nídí.

Háa Yōesiví t'owa oe Thessalonica búu?ú dithaa?in dívíwhäyunde waa hedá háa inbí wówótsi dâyhon waa

² Häädi waa ívíyûusu'ó? ihaydi Yôesi Tádâ Áýkú'daa'ó? un ímuudi, ³ hedî Yôesi na'ibí Tádávî'piye? ívíhâdîndedi ívíyûusu'ámídî häädi wânbo t'ähkí íví'ánshaa'ó? hâa úví'o?in Jesus-vî'piye? úvíwhâyundedi, hedâ hâa bâyékí úví't'ôemâ'a?indâ Jesus bînséegidí, hedâ hâa úvíyâa'ó?indâ Na'ibí Sedô Jesus Christ nawây?ää'-idí úvítsíkha'maadí.

⁴Tí'uuwin páadé'in, un Yóesi Tádádí wováyséegi'in, gínhanginná idí wováyde'mannin ivi'in ímúnídí. ⁵Yóesi Tádáví híwó'di tuu na'indi wâymági'i tuqda' wínamuupí, hewänbo hääwí kay'i namuu, hedí wâyt'ôe'odi i Yä'dâa'i P'oewaqahâa na'indádí nayi', hedí gínhanginná ná'i tuu-á ta'gen namuu?in. Undá únhanginná háawin wówátsi âyhonnin undádí giyi' ihaydi, hedí t'ähkí iví'andi-á ungí'da' namuu. ⁶Hedi ihaydi úvíso'dée na'in waagi'imbá hedá Na'imbí Sedó Jesus waagi'bá á ímúnídí, hedí tobáháa báyékí t'ôephade únporá wänbo', i Yä'dâa'i P'oewaqahâadi hílhchan wováymági na'imbí tuu dînhógi ihaydi.

⁷ Hediho tâhkí in wé'ge?in Jesus-ví?piye dívíwhäyunde?in oe Macedonia nange hedá Greece nangá dikw'ó:nin undá bínkeeyan háawin wówátsi in dímkhâ?á:dâyhüuu?in.

⁸ I tū Naⁱⁿbí Sedó Jesus-vlⁱgedi thay^eedi unbí^wedi naapeedi oe Macedonia-piye^e hedá Greece-piyá nawadedee, hewänbo iwepiyeda^ba yoe, wéngé t^lähkí t'owa ho dit^oe háá Yôesiví piye^e úvíwhäýundeⁱⁿ, hedihó wínatáypí wiýá hääwén unbí whäýu i^gedi áytu^t qämídí. H^a in t'owabo unbí^gedi dit^u háá undi naⁱn díséegí^tannin, hedá háá häjäwbí bînhkífédí unbí yóesi waa bînhchäq*i* bînyoé^t annin Yôesiví piye^e úvíwhäýu^{-idí}, hedá háá nää-á i kodi^di Yôesi bîn^agimnâⁱⁿ, i-á i ta^tgendi nawówáyíⁱ namuu, ¹⁰ hedá wá^d dit^oe háá nää íví ay fûnmuiⁱ bîntsíkha^mák makówádí nawáy^{-q}-idí, i-á Jesus namuu, i Yôesi Tádádí óewáywówápaaⁱ, hedí idibá dîn^aywonkhâymá óawyⁱ ihay thaá Yôesi Tádádí t'owa ovâyutchanüⁱ we, inbí t'aywó^d di dínmuuqi nat^aydí.

2

Háa Paul oe Thessalonica búú?ú Yôesigî? it'ôe?an waa

¹ Tí'ûwin páadé'in, únhanginná unbí'we giyí? ihaydi háá íví'an waa wínapedeepí.
² Undá únhanginná unbí'we gipówápídíbo báyékí dít'óephadekannannin hedá báyékí híwó?pí? na?in díhée?annindá oe Philippi bú?ú. Hewânbo tobáháá báyékí t'owadí dí?ahkháá?amí?in dida? wânbo na?inbí Yôesiidi khuwôeda? dínyâa?an iví híwó?di tuu wâytu?âamidí. ³ Na?indi wâywhäyú?amídí ívíso?dínde? ihaydi, in ta?gen namuu iwedi wí?ívhânge?anpí, hedá na?inbí ánsshaá-a yä?dâapí? wígínmuupí, hedí häëwí wânbo unbí?wedi wí?âyakaayanpí. ⁴ Yôesi Tádádí na?in dítayí?, hedá dímû? ihay híwó?nin gimuu?in iví híwó?di tuu âyt?dê?amídí. Hedîho ívíhi?máadí wí?ívíso?díndepí t'owâ âywänpihshchannamidí, hewânbo Yôesi Tádá-ân âyhíhchannamidân. I-áho häëwí t'ähkí na?inbí pí?ná khó?yé âymáa?í? imúnde?. ⁵ Un únhanginná sa?wó?gí unbí?gedi wí?ívwänpihhee?anpí, hedá wá? wí?ívhöhoyé?anpí undi häëwí dímmäanidí. Yôesi Tádá únhanginná ná?indá in ta?gen namuu?in. ⁶ Hedá undadí giyí? ihaydá wí?ívíso?díndepí t'owâ na?inbí?gedi híwó? dívihée?amídí, un wânbo-á háá wây-á to?wén wânbo-á yoe, tobáháá Christ-ví t'óekhuwa?in gimudi gínk'oe wânbo he?ennin dipaa?ídí.

⁷ Hewänbo na[?]in undádí giyi[?] ihaydi, wí yíyá iví áyyää itsää[?]odi ovây[?]áyînmáa waagibá wâysehkanä[?]an. ⁸ Na[?]indi báyékí wâyda[?], hedí na[?]inbí séegí unbi[?]piye[?] gínmuuđânkun gikhâymuu Yôesi Tádáví híwó[?]di tûq wâymâänídâq[?]bá yoe, hewänbo na[?]inbí wówâtsi wá[?]. ⁹Tí[?]ûuwin páadé[?]in, ti wí[?]ún[?]ánshaapi[?]an, undádí gikwl[?] dihaydi báyékí ívít[?]öe[?]an. Yôesi Tádáví híwó[?]di tûq wâytuphadende[?] ihaydibá khuyu[?]á thaa-á ívít[?]öe[?]an wá[?] ây-chä[?]t'aamidí, hedânho un wí[?]bo wí[?]úntâynípí hääwí gíntáy[?]i dímäänídí.

¹⁰ Un Christ-ví[?]piye[?] úvíwhäyunde[?]indádí na[?]in gikwl[?] dihaydi, háá na[?]inbí wówâtsi âyhon waagi yä[?]dâa[?]indá ta[?]ge[?]indá gínmuu, hedá to[?]wí wânbo-á wí[?]ûnkoedipí wén háawêñ wânbo na[?]inbí[?]piye[?] dînt'e[?]p'íde-ídí. Un únhanginná hedá Yôesi Tádá wá[?] únhanginná ná[?]in ta[?]gen namuu[?]in. ¹¹⁻¹² Hedá wá[?] un únhanginná wí[?]ínbo wâyhée[?]annin, hedí na[?]indi wâytumakhe[?]an wí tâdá iví áyyää ihée[?]o waagibá, hedá wâykweewaasenwaatu[?]an, hedá kaygi[?]didá wâyhée[?]an unbi wówâtsi híwó[?] bînhûuwídí hedânho Yôesi Tádá nahîhchäq-ídí. Idânho wóvâyâtukánnan ivi[?]piye[?] i[?]ää-ídí makówâpiye[?] ímu-ídí hedá iwá he[?]ennin ípúwidí.

¹³ Hedi wíyá hääwí namuudi wá[?] Yôesi Tádá häädi wânbo tähkí áykú[?]daa[?]o. Ná[?]i tûq wâytumáa[?]i un ít'oedi hedá bînséegí[?]andá Yôesiví[?]wedi na[?]ää[?]in úvíwhäyü, t'owaví[?]wedida[?]bá yoe. Hedi ta[?]gendi Yôesiví tûq-âñ ûnmuu, hedí ná[?]i tûqubá un ipiye[?] úvíwhäyunde[?]inbí pí[?]ná khó[?]yé it[?]öemáa.

¹⁴ Ti[?]ûuwin páadé[?]in, háá in Judea nangewin méesate[?]in t'owa Yôesi Tádá óe[?]a[?]ginmä[?]in hedá Christ Jesus-ví[?]piyá dívíwhäyunde[?]in dínpóe waagibá un hanbá únpóe. Unbí ówinge[?]in t'owadibo wovâyt[!]öephadekannan in Hudíyodi inbí t'owa oe Judea ovâyt[!]öephadekannan waagibá. ¹⁵ In Hudíyodânkun hán[?]oe Yôesi Tádáví tukhé[?]min ovâyhânu, hedá indibá Na[?]inbí Sedó Jesus óehay, hedá na[?]indá wá[?] díkhehpíye. Inidá Yôesi Tádá hâý wânbo wí[?]óehîhchangopí, hedá to[?]wén t'ähkí dâyyoegi[?]o[?]. ¹⁶Dívísó[?]dêe dí[?]ahkhâa-ídí in Hudíyo dimiuupf[?]in t'owa hádídí ovây[?]aywoeni[?]in wí[?]åyt[?]öe[?]åamípídí, hedí handidi ná[?]in Hudíyoví t'aywó[?]di dínsôemän, hedího Yôesi Tádá inbí[?]piye[?] nat'aydi nää inbí tuchänu ho dínpówá.

Paul hânhо nada[?] in Thessalonica-win méesate[?]in t'owa ovâymúnf[?]in

¹⁷⁻¹⁸ Ti[?]ûuwin páadé[?]in, unbí[?]wedi wí hâý tähkí giwyedee, hewänbo tobá undádí wígik-wí[?]hpí wânbo wa[?]di na[?]inbí pí[?]ná khó[?]yé unbí[?]gedi wây[?]ánshaamáa, hedího hânhо wíyá wâymúni[?]in gida[?], hedí unbí[?]piye[?] gimú-ídí ívísó[?]dínde[?]. Naa Paul hâýánbo dáysó[?]dêe wâymúnidí, hewänbo i Penísendidi dí[?]ahkhânde[?]. ¹⁹Owáy Na[?]inbí Sedó Jesus nawáy[?]äädi ivi páadépiye[?] giwin dihaydi, gitsíkha unnâñ iwebá wâymúnidí, hedá un ímuudá gi-hîhchangít[?]oe, hedá unbí[?]gedá ívýêngihée[?]amí, wí hääwí git[?]anpóe[?]i[?] ímuu waagibá. ²⁰Un ímuudânkun na[?]in hânhо híwó[?] gichanpo[?] hedá fívhîhchando[?].

3

¹⁻³ Na[?]in hânhо gihangin[?]ânda[?] háá un únpo[?]in, hedí báyékí gitaachanpoedí wígit-síkhakanda[?]pí gínhanginpúwi[?]in, hedânho gi[?]ân shánkí híwó[?] namúni kinnâñ ív[?]ämi[?]in: Naa oe Athens o[?]án dihaydi iwebo dáywóy[?], hedí iwedí na[?]inbí tî[?]ûu páadé[?]i Timothy unbí[?]piye[?] âysan, i-á na[?]indádí it[?]öe[?]c[?] t'owa ovâyt[?]öe[?]åamídí Yôesi Tádáví híwó[?]di tûq Christ-ví[?]gedi. Hedího unbí[?]piye[?] i wâysan wovâykweewaasenwaatu[?]åamídí hedá wovâykhäge[?]namídí shánkí kay[?]indi Christ-ví[?]piye[?] úvíwhäyú-ídí, hedânho i t'öephade únpo[?]i[?] namuudi wí[?]úvýâa[?]åamípídí unbí whäyu[?] wedi. Unbo úmpihanginná Yôesi Tádádí ná[?]i t'öephade dínpúuwí[?]in imä[?]. ⁴Wa[?]di undádí giyi[?] ihaydibó wa[?] napóepíqibó[?] ihayda[?] wâytu[?]o[?] åyt[?]öephadegít[?]oe[?]in, hedí únhanginná hanho napóe[?]in.

Timothy-di Paul óety[?]an in Thessalonica-win méesate[?]in t'owa híwó[?] dimännin

⁵ Hedânkun báyékí otaachanpoedí wídîntsíkhakoedipí Timothy unbí[?]piye[?] dóasaanídí. Naa hânhо ohangin[?]ânda[?] unbí whäyü i[?]gedi háá kay[?]in únmuu[?]in háá yoe. Áyîngi iwe

o'ánwán gá o'āndân hádíváy i Penísendidi wovâyt'annin, hedí wovâyt'andá hääqwí t'ähkí ungí? íví'andi pedee'in gínpúwi. "Hewänbo nää-á Timothy na'ibí?we nawápówá, hedí wí híwó?di tñu úvíkanhon ni'gedi dínkán. Iđi dítu'an unbí whäyú wa'di únkay'in hedá séegí-á bñnmáa'in, hedá hääđi wänbo t'ähkí na'ibí?gedi híwó?da? úví'ánshaamáa'in, hedá ta'genda ída'in wiyá díwymúni'in, na'indi wáymúni'in gida? waagibá. ⁷ Hedânho tñ'uuwin pääde?in, wa'di híwó?bo úvíwhäyunde'in gínhanginpóe ihaydi báyékí gi-hihchampóe, tobáháá báyékí kây'i t'öephade iwe gikw'ôn wänbo⁸. Nää gínhanginná unbí whäyú Na'ibí Sedó Jesus-ví?piye? kay'in únmuu'in, hedího hânho sa'wó? na'ibí wówátsi áyhon. ⁹ Na'indi Yôesiví?piye? wâyyûusu'odi hânho gihihchanpo¹⁰, hedího un ímuudi tobáháá hâyú Yôesi Tádá âykú?da'a'o wänbo¹¹, ihay kú?daa wänbo wa'wí'ây'ohpí. ¹⁰ Khuu-á thaa-á pín ta'ge haydi Yôesi Tádáví?piye? ívíyûusu'o' idí dípumnamâänídí unbi?piye?, hedânho wiyá wâyhâ'amídí, hedí handidi wiyá hääqwí úntay'i? fháhpúwi shánkí híwó? úvíwhäyú-ídí.

¹¹ Yôesi na⁷inbí Tádá hedá Jesus na⁷inbí tsondi hay⁷i-á áyda⁷máa unbí⁷piye⁷ dílhûuwídí.
¹² Gida⁷po⁷ Na⁷inbí Sedó Jesus-di wovâykhäge⁷namídí hedânhó shánkí wânbo wí⁷ná tâye úvíseeglhûuwí, hedá wé⁷ge⁷in t'owa-a wá⁷ hanbá bînséeglhûuwí. ¹³ Handidânhó Na⁷inbí Sedó Jesus-di unbí pí⁷ná khó⁷yé shánkí wovâykaymâäní, hedîho owáy i nawáypówá ihaydi t'âhkí in wé⁷ge⁷in t'owa iví⁷in ûnmuu⁷in wóegé, undá yä⁷dâa⁷inbo Yôesi Tádáví páadépiye⁷ úvíwínú-í, hedá wén háawin wén wânbo wovâyte⁷p'íde-⁷in wívînmá⁷ve-ípí unbí pí⁷ná khó⁷yé.

4

Gínhây'ä? híwó? na?inbí wówátsi âyhûuwí?in Yôesi âyhíhchannamídí

¹Tí'ûwin páadé'in, nää nää'i wâytu'ämí: Hää unbí wówátsi bînhûwi'in Yôesi Tádá bînhîchannamídí wâyhâ'anho', hewânbo Na'ibí Sedó Jesus-di dînk'û' wâydaa'ämídí hedá wâytumakhe'ämídí shánkí wânbo úvisó'dêe-'in kin úví'ämídí. ²I tsontuû wâytu'andi' un únhanginnânhо', hedi nää'i tsontuu-á Na'ibí Sedó Jesus-ví'wedân na'äa.

³ Kinnân Yôesi Tâdá nada? úvíkanhûuwí?in: Yä?dâa?indä? unbí wówátsi bînhûuwí, hedîho to?wí unbí sedó háá kwiyo wí?únmupí? -ädí wí?úvíwhóhkwmá?ve-ípí. ⁴⁻⁵ Yôesi Tâdá nada? un únhanginnání?in háá unbí túu?ú bîntsonmá?ve-í?in, hedânhø yä?dâa?in ímúní hedâ t'owadá wovây'a?geení, hedî unbí túu?údfí háá íwânpichqâ waagidâ? wí?úv'i?âqamípi, hedânhø in wé?ge?in t'owa Yôesi Tâdá dâýtaapi?in dívíkanhon waagi wí?úv'i?âqamípi. ⁶ To?wí wânbo wí?ûnkhâ?ähpí wiyá to?wí Jesus-ví?piye? iwhâyunde?i híwó?pí óemá?ve-í?in háá iví kwee háá sen óekwee-í?in. Thay'eedi hedâ kay?indá ho wâytu?an, Na?inbí Sedô Yôesidi in to?wén han díví?o?indá ovâytuchänukhâymáa. ⁷ Yôesi Tâdâdí na?in díftükánnan iví?in gimúnídí hedânhø yä?dâa?indä? gipúwídí, tsé waagi?inbá giyéenidá yoe. ⁸ Hedîho to?wén ná?i híwó?di hâhkhan dâyyoegimáadáho wí hí? t'owaví?dâ? wí?ovâyyoegi?opí, hewânbo Yôesi Tâdâví hí? -ân ônyoegi?o?. Yôesi Tâdâdânhø iví P'oe-waahâa dínmági, hedî ná?i P'oewaahâa-á yä?dâa?i namuu.

⁹Wínatáypí naadi wâytä'namí'ín háá únkhây'ä' in wé'ge'in Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'in bînséegihûuwí'in. Yôesi Tádádí ho wovâyhä'an kin úvíkhanhûuwí'in. ¹⁰Hedi ta'gendi undi t'lähkí in Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'in hää Macedonia nange dikw'ç'nin bînséegí, hewärnbo kaygi'di wâytumáa wiýá shánki wänbo bînséegihûuwí.

¹¹ Úvíso'df̄beí unbí wówátsi hanginpí híwó' bînhûuwídí, hedá ún'áyîngiwó'náhpí i'ge wí'úvitomá've-ípí, hedá unbí wówátsi únmuu'igí' úvit'oe'qâamí bînpichä't'aanidí, háá na'indi wâyt'q'an waagibá. ¹² Kin úvíkhanhondi t'owaví khâgé' wí'úntâynípí, hedá háá unbí wówátsi bînhon waagidi t'owa Yôesivípiye' dívíwhäyundepí' in dimuu'indá wovavý'a'gînhûuwí.

Háa napuwaqít'óe⁷in Jesus nawáy⁷ää ihaydi

¹³ Tí?ûwin páadé?in, gida? un únhanginnáni?in háá in to?wén inbí wówátsi dâybowa?in dínpuwagít'óe?in. Wáy wén t'owa-á i?gedi wídinhanginnáhpí, hedânkun to?wí nachuu ihaydi dik'áykháapo?. Naa wó?da?pí íchanpúwi?in háá in dichaqá waagibá.

¹⁴ Ívíwhäyunde Jesus nachuu?in hedá nawáywówápóe?indá, hedânkun kin wá? ívíwhäyunde?: To?wén Jesus-ví?piye? dívíwhäyunde?in inbí wówátsi dâybowa wânbo?, Yôesi Tádádí ovâywáywówápaa-í Jesus-ádí dikwo?nídí owáy nawáy?ää ihaydi.

¹⁵ Ná?in wâytukankhâymáa?in Na?inbí Sedó Jesus-ví hí? ûnmuu: I nawáy?ää ihaydi in to?wén inbí wówátsi dâybowa?inbí páadébo na?in wa?di giwówáyi?in ivi?piye? wígimänpi.

¹⁶ Kinnán napuwí: T'owa dit'óe-í wén tsontu? kaygi nakeetü?nin waagi?inbá, hedá i p'ó?dé?d? makówáwi t'óepa?ää?iví tñu? waagibá-á, hedá Yôesi Tádáví tenphé waagibá-á. Ihaydáhá? Na?inbí Sedó Jesus-á makówádá nighthání. Ihaydibá in to?wén dihânnin Jesus-ví?piye? dívíwhäy?indá diwáywówápúwi, ¹⁷ hedáhá? na?in wa?di giwówáyi?indá wé?ge in dihânnindádí oe okhúwá nakw'ó? diwepiye? dípiyegít'óe, hedí iwe Na?inbí Sedó Jesus âyyáy-í, hedího i-ádí hânhay wânbo t'ähkí gikwo?ní. ¹⁸ Hedího únkhây?ä? ná?i hääwí i?gedi wí?ná tâye úvíhi?má?ve-?in hedândo wí?ik'áykháa-ípídi.

5

Gínhây?ä? gikhâymún?in Jesus nawáy?ää-ídí

¹ Tí?ûwin páadé?in, hâädi háá wé?i thaa Jesus nawáy?ä? i?gedi wâytq?namí?in wínatáypí. ² Unbo ta?gendi únpihanginná Na?inbí Sedó Jesus nawáy?ä?in, hewânbó wínahanginnáhpí hâädi i thaa nanáni?in. Wí sânbí tsíkhagipí khus?deedí na?ää waagibá, Jesus wá? tsíkhagipí napowagít'óe. ³ T'owa dit?ü?be-í, “Hääwí t'ähkí áyîngipídbo híwó? gínmän, hedího há?to hâäwí wânbo híwó?pí? gínpúwi.” Hewânbó wa?di ha?wâa dívifh?máadíbo t'óephade dínpuwí, hedí há?to iwedí bahpíbo dipée-í. Tsíkhagipí ná?i dínpuwagít'óe, wí kwee nats'an?eyehaypo? waagibá.

⁴ Hewânbó tí?ûwin páadé?in, undá wén t'owa khüu ee dithaa?in waagi?in wí?ímuupí, undá híwó? únkeet'óe, hedího Jesus nawáy?ä?i thaadi áyîngipídbo wíwovâyhónípí, wí sânbí wovâyhóní waagibá. ⁵ Undá t'owa hâäwí t'ähkí thaadidä? úví?o?in hedá nako-hthayná? ni?ge ímânnin waagi?inbá ímuu, in t'owa hâäwí t'ähkí khüuddi nakohkeet'óepí ee dív?o?in waagi?inbá wígimuupí. ⁶ Hedândo wígíñkhây?ähpí t'owa yó?in dimuu?in waagi?inbá gimúní?in, hewânbó giyósa?wo waagi gikwo?ní, hedá na?inbí tsiyekandá híwó?dá ây?áyîngihúuwí. ⁷ Khu?deedán t'owa diyókhây? hedá dívisuwâyíyénde?. ⁸ Hewânbó na?in thaadi?in gimuu, hedího na?inbí tsiyekan gínhây?ä? ây?áyîngi?äamí?in. Yôesivípiye? ívíwhäyú-í hedá t'owa-á âyséegihúuwí, hedí kin íví?odá wén sundado dikhâywinnin waagi?inbá gimúní, inbí píshkhú iwe?i kwák'u aa dívítópítogidi inbí túu?ú dây?áyîngi?äamídí. Hedá pín ta?gedi gitísíkha-í Yôesidi dín?aywoenídí, hedí handidá in sundado inbí kwák'u p'óhkhanádá inbí p'ôn dây?áyîngi?o?in waagi?inbá gimúní. ⁹ Na?inbí Sedó Jesus na?ing? i?annin namuudi Yôesi Tádádí díde?man dín?aywoenídí, t'aydi dítuchänú-ídá yoe. ¹⁰ Jesus na?ing? nachuu, hedí owáy nawáy?ää ihaydi tobâháa na?inbí wówátsi âybowa wânbo háá wa? giwówáyi wânbo? hânhay wânbo t'ähkí i-ádí gikwo?ní. ¹¹ Hedího wí?ná tâye úvíkay?äamí hedá úvíkweewaanwaatu?äamí, háá nää úvíkanhon waagibá.

Báyékí hâäwí i?gedi ovâytumakhe?an

¹² Tí?ûwin páadé?in, ná?in na?indi wâyda?máa: Bîn?a?ginnamí in to?wén unbí?ge diy?i?in Na?inbí Sedó Yôesidi ovâykwl'ódi?in wovâypahûuwídí hedá wovâyhâ?äamídí. Indá kin dây?äamídí báyékí dívít'óemáa. ¹³ Hedího ná?i hâäwí wovâyhâ?o?i namuudi báyékí bîn?a?ginnhûuwí hedá bînséegihúuwí. Hedí t'ähkídbo tsâqaginpídbo wé?ge íthaá-í.

¹⁴ Tí?ûwin páadé?in, ná?in tumakhe wá? wâymâani?: In dit'óeda?pí?in bîntu?äamí hâ?min wídimúnípí. In dikhuhwôeda?in dimuu?in ovâykhäg?namí wídkihuwhôeda?ípídi. In kay?indi dívíwínundepi?indá wá? ovâykhäg?namí. T'ähkí t'owa-ádí úvíbo?atä?äamí. ¹⁵ Wí

to^wídí wíyá to^wí híwó^pí óe^dandáho[?], wívínkanmâänípí i wí^wdi híwó^ppíbá ônwáybúunídí, hewänbo undá únkhây[?]a[?] hâädi wänbo t'ähkí úvísó^de-e-i[?]in wí^wná tâye híwó^da[?] úvíkan-hûuwídí, hedá wé^ge[?]in t'owa t'ähká wá^d hanbá bînhûuwí. ¹⁶Hâädi wänbo t'ähkí ihíhchâq-í. ¹⁷Hâädi wänbo t'ähkí íkhâymúní úvýûusu[?]amídí. ¹⁸Íkú[?]daapúwí tobáháa háa napóe wänbo[?]. Kinnânkun Yôesi Tâdá nada[?] úví^wâqmí[?]in, gá Christ Jesus-ví^win ímuudân.

¹⁹I Yä[?]dâa[?]i P'oewaqhâqví t'ôe wívín'ahkhâa-ípí. ²⁰Yôesi Tâdáví tukhe[?]min dimuu[?]inbí hi[?] hääwí dínchä[?]muupí waagibá wívînchanhûuwípí. ²¹Hewänbo hääwí t'ähkí híwó^dbíntayi[?]ní, hedá i híwó^dnamuu[?]idá[?] bînkhonhûuwí. ²²T'ähkí yä[?]dâapi[?] namuu iwedi úvýâa[?]amí, tobáháa hääwí namúní wänbo[?].

²³Yôesi Tâdâdí díkhâge[?]do^w ánshaaginpídibó gikwó[?]nídí, hedí idânhó wovâykhâge[?]namí wá[?] yä[?]dâa[?]indá[?] ímúnídí, hedí idá unbí wówátsi thaa t'ähkí wovây[?]áyîngi[?]amí, unbí p'oewaqhâa-á unbí hâq-á hedá unbí túu[?]ú-á, hedânhó owáy Na[?]inbí Sedó Jesus Christ nawáy[?]ää ihaydi hääwídí wänbo wíwovâyt'e[?]p'íde-ípidí. ²⁴Hedí Yôesi Tâdâdí ta[?]gendi wovây[?]áyîngikhâymâa. Idá wovâytükânnan iví^win ímúnídí, hedí háa natû[?] waa ta[?]gendi i[?]o[?].

²⁵Tí^wûuwin páadé[?]in, dínyûusu[?]âamí.

²⁶T'ähkí in wé^ge[?]in méesate[?]in tí^wûuwin páadé[?]in iwe dikw'ó[?]nin bînséegísengitu[?]âamí.

²⁷Naadi wâytsonmâa, ná[?]in ta[?]nin t'ähkí in wé^ge[?]in méesate[?]in tí^wûuwin páadé[?]in dit'oe-ídlí bîntqu[?]amí, gá Na[?]inbí Sedó Jesus kin nada[?]dân.

²⁸Na[?]inbí Sedó Jesus Christ-di iví seegísehkanâ wovâymâäní.

In Eedi?in Ta?nin Paul-di In Thessalonica Búu?úwi Méesate?in T'owa Ovâyta?nannin

¹ Na'ín Paul-á Silas-á hedá Timothy-á gimuu'indi na'ín in tą'nin wâtya'do' un méesate'in t'owa oe Thessalonica búu'ú íthaa'ín, Yōesi na'ibní Tádáví'ín hedá Na'ibní Sedó Jesus Christ-ví'indá ímuu. ² Yōesi Tádá-ádí hedá Na'ibní Sedó Jesus Christ-ádí séegísehkanä wovâymääní hedá wovâykha'ge'namí ánshaaginpídísbo' fkwo'nídí.

Paul-di ovâyyûusu? o? t'ôephade dínpóedí

³ Ti'ûwin pâadé'in, un ímuudi gínhâyä? hâädi wânbo t'âhkí Yôesi Tâdá âykü?-daa'äm'i?in, hedá híwq'dá namuu han íví'äm'i?in, gá unbí whäyü Jesus-ví?piye shánkíkay?in únpuwamändân, hedá shánkí wânbo-á wí'nâ tâye-á úvíséegíkhanhondá. 'Hedânkun wâhâä wânbo t'âhkí Yôesi óe'a'gímä? eeye híhchandi unbí'gedi íví'hée'ó?, gá úvíyää'odâñ hedá úvíwhäyuhondá tobâháa unbí whäyü únmuudîho t'owađi wovâywhä'o hedá wovâyt'öephadekando wânbo?.

⁵ Yōesi Tádáví'in ímuudíbo näöho un bít'óephadende⁷, hedího i-ânhó natúní unihay híwó⁸nín ímuu⁹in makówápiye¹⁰ ímu-ídí. Hedi handidi idí na¹¹in dñkceeyo híwó¹²dá? i¹³o¹⁴in, i híwó¹⁵di ún¹⁶ä?i¹⁷ wovâymädi. ¹⁸Gínhanginná Yōesi Tádá-á ta¹⁹ge i²⁰o²¹, hedího intó²²wéndi wovâyt'óephadekando²³inbá idá hambá ovâyt'óephadekankhâymáa, ²⁴hewânbo un næä bít'óephadende²⁵indá unbí t'óephade iwedi wovâyyâakankhâymáa, hedá na²⁶indá wá? hanbá dílkhâymáa. Ná²⁷indáho napúwí owáy Na²⁸inbí Sedó Jesus nawáypówá ihaydi. Owáy makówádí nawáy²⁹ädi nakeepuwagít'óe iví kay³⁰in makówáwin t'óepä³¹äq³²in wóegé hedá wí phaa kop³³äáde³⁴i nakeet'óe³⁵i waagi³⁶bá wóegá. ³⁷Ihaydibá in to³⁸wén i híwó³⁹di tuunamuu⁴⁰i iv⁴¹gedi wídây⁴²a⁴³ginhonpí⁴⁴indádí hedá in Yōesi Tádá óetaa⁴⁵i in wídida⁴⁶pí⁴⁷indádí idí ovâytuchänukhâymáa. ⁴⁸Hedi kinnán inbí tuchänu dínmúní: Hânhay wânbo t'ähkí dipedeeýéení, gá Na⁴⁹inbí Sedó Jesus-ví⁵⁰wédi ovâywiyekhâymáadân, hedá iví kay báyékí ûnmuu⁵¹indá há⁵²to dâymúní. ⁵³Ná⁵⁴i napuwagít'óe owáy i thaa Jesus nawáypówá ihaydi. Ihay thaa in to⁵⁵wén iví⁵⁶piye⁵⁷ dívímági⁵⁸in he⁵⁹ennin ovâypáa-í, hedí na⁶⁰in iví⁶¹piye⁶² dívíwhäyunde⁶³indibá oêtegekhâymáa. Hedá undá wá? na⁶⁴inbí hí⁶⁵ wâyphade⁶⁶andi⁶⁷ dñn- whäyundede⁶⁸indáqlsbá lkwo⁶⁹ní.

¹¹ Hedi ná'i gínhanginnândiho^o, häädi wânbo t'ähkí wâyyûusu^o? Na'ibí Yôesidi wovâytyukánnan iv^v'in ímúnídí, hedihö âyda'máa idí wovâykhägë'namídí híwó? unbí wówátsi bîmhûuwídí hedânhö i-á natúnídí ta'gendi iv^v'in ímuu waagi íthaa^v'in. Âyda'máa wá? in kay wovâymänídí hedânhö háá ida' waagibá híwó?nin ímúní, hedá iví kaydi wá? wovâykhägë'namí bînbowá-ídí hääwi t'ähkí úví'o?i Jesus-ví'piye? úvíwhäyundedi.

¹² Hedi owáy náʔí ívíyúusu'óʔí napóe ihaydi unbí híwóʔdi wówátsi únmuuđi t'owa ditúní Na'ínbi Sedó Jesus hayʔí namuuʔin, hedá undá he'ennindá ípúwí iviʔin ímuudi. Náʔí-á napuwagít'óe gá Yôesi Tádá-ádfí hedá Na'ínbi Sedó Jesus Christ-ádfí inbí séegísehkaná wovâymágidân.

2

Háa napúwí?in Jesus nawáy?ääpídíbo?

¹ Ti'uuwin páadé'in, Na'ibí Sedó Jesus Christ nawáy'ä, hedi i na'án diwe díwé'gekháymáa, hedi nää i'gedi wáyh'kháymáa. ² Ma'dí wí to'wídí wováyty'ämí Jesus-ví thaa ho ünpowá hedího nawáy'äa gin. Hedá wá' ma'dí wováyty'ämí ná'i häawí i'gedi ünhanginná'nin gá wí p'oeawaahädi óetu'andân, háa wí hí' i'gedi nat'oedá, háa wén tå'nin döntå'nannin diwá kin natå'muudá. Hewänbo kin to'wídí wováyty'andáhó naadi kay'indi wáytyumáa wesebo wí'iyashapuwípí háa báyekí áyngi-á wiwováyymäänipí. ³ Wívinmäänipí to'wídí wänbo wováyyâ'aamídi in ta'gen namuu

iwedi, tobáháa dívíkhäde wänbo⁷. Wa⁷ Jesus nawáy⁷ääpídíbo ná⁷i wâytukangít'óe⁷ i napuwagít'óe: Báyéki t'owa Yôesi Tádáví⁷wedi dívíyâakankhâymáa hedá i to⁷wí yä⁷dâapíkan t'ähkí ikhâymáa⁷i nakeesogegít'óe, i-á hä⁷bi namuu napedeegít'óe⁷i.⁸ Ná⁷i to⁷wí yä⁷dâapíkan t'ähkí ikhâymáa⁷i-á häëwí wänbo t'ähkí t'owa inbí yôesi dínmuu waa kin dâychaa⁷i hedá dây⁷a'ginmä⁷i-á iyoegikhâymáadáhá⁷ i-áho ná⁷i häëwí t'ähkíví shánkí kw'aye ipitegekhâymáa, hedá Yôesi Tádáví méesate hay⁷i ûnmuu iwe wänbo wí⁷bo ipisogekhâymáa hedí natúní "Naa-áho Yôesi omuu."

⁵ Ti wí⁷ún'ánshaapi⁷an wa⁷ undádí oyí ihaydibo ná⁷i häëwí t'ähkí i⁷gedi naadi wâytu⁷annin? ⁶Owáy ná⁷i yä⁷dâapíkan t'ähkí ikhâymáa namuu⁷iví thaa ûnpóe ihaydáho i-á nats'ankeepuwí, hewänbo nää häëwidí óe⁷ahkhânde⁷, hedí unbo únhanginná häëwí namuu⁷in. ⁷Nääbo báyéki yä⁷dâapíkan kaadíbo dâykanmáa, hewänbo wí to⁷wí nää ná⁷i yä⁷dâapíkan i⁷ahkhânde⁷ hedí kin wa⁷ ikanhûuwí óeyâa⁷an píhay. ⁸Hedi owáy óeyâa⁷an dihaydâhno i to⁷wí yä⁷dâapíkan t'ähkí ikhâymáa⁷i namuu⁷i nakeepuwí. Hewänbo owáy Na⁷inbí Sedó Jesus napowá ihaydi ná⁷i yä⁷dâapíkandiví wówátsi óekwee-í óewänpisiphay-deedibó⁷, Jesus-ví kohthay ûnmuu⁷idibó óehéyí. ⁹Hewänbo óehaypídibó⁷ i Penísendidi kay óemâäní t'ämägi⁷ pínnán t'óe i⁷amídí t'owa ovâyhöeyöhäyü⁷amídí, ¹⁰hedí t'ämägi⁷ yä⁷dâapí⁷ namuu⁷i wóegé wá⁷ nayéení in dipedeegít'óe⁷in dimuu⁷in ovâyhöeyö⁷amídí. Indá dipedeegít'óe gá in ta⁷gen namuu⁷in ovây⁷aywoeni⁷in wíðâyséegikhâymáapídán.

¹¹ Hediho Yôesi Tádádí in ta⁷gen namuu⁷in diwedí dívíyâa⁷amídí ovâymâání, hedího hóeyóda⁷ dívíwhäyukhâymáa. ¹²Hedi ná⁷in namuudi to⁷wén t'ähkí in ta⁷gen namuup⁷in dívíwhäyundedi híhchandi dívíyâ⁷dâapítsiye⁷o⁷indáho Yôesi Tádádí ovâytuchänukhâymáa.

Nakhây⁷ä⁷ inbí whäyü kay⁷in dínmúni⁷in

¹³ Tí⁷ûwin pâadé⁷in, un Na⁷inbí Sedó Yôesidi wovâyséegf⁷in, un ímuudá häëädi wänbo t'ähkí Yôesi Tádá áyký⁷daa⁷o⁷, gá hán⁷oe naná⁷ dihaydibo idí wovâyde⁷mandân wovây⁷aywoenidí. Hedi i Yä⁷dâa⁷i P'oewaqhâadi wovâykhäg⁷mâadí Yôesi Tádáví⁷in ípúwidí hedá in ta⁷gen namuu⁷in bînwhäyundedi idí wovây⁷aywon. ¹⁴ Yôesiví híwó⁷di tûu na⁷indi wâyt'óe⁷andí⁷ it'oe ihaydi idí wovâytukánnan iví⁷in ímúnidí, hedâhno Na⁷inbí Sedó Jesus Christ hay⁷in namuu waagibá un wá⁷ he⁷enninbá ímúnidí. ¹⁵ Hediho tí⁷ûwin pâadé⁷in, to⁷wí wänbo wívînmâänípí wovây⁷egó⁷amídí háa úvîwhäyunde waagi, hedá in khuu na⁷indi na⁷inbí hí⁷dá hedá ta⁷nindá wâyhä⁷annin wívînyoe⁷amípí.

¹⁶⁻¹⁷ Yôesi na⁷inbí Tádá gínmuu⁷idí dînkeeyan idí na⁷in díséegf⁷in, hedí iví séegísehkanä ûnmuuudibó na⁷in díkhäg⁷nan häëädi wänbo t'ähkí kwee waa sen waa gi⁷ä⁷be-ídí hedá ta⁷gendi gínhanginnánidí häëwí natú⁷i dínmâäní⁷in áyhóní⁷in. Hediho Yôesi Tádá-á hedá Na⁷inbí Sedó Jesus Christ-á áyda⁷máa shánkí wovâykhäg⁷namídí un wá⁷ kwee waa sen waa l⁷åanidí, hedá áyda⁷máa in kay wovâymâänidí hedâhno t'ähkí híwó⁷di namuu⁷idá⁷ úvî⁷qamídí hedá híwó⁷di i⁷gedidá⁷ úvîlhée⁷amídá.

3

Paul-di ovâyda⁷máa ônyûusu⁷amídí

¹ Tí⁷ûwin pâadé⁷in, nää ná⁷i wâytu⁷äqmí: Na⁷in dînyuusu⁷amí, hedâhno háa unbí⁷ge napóe waagibá Na⁷inbí Sedó Jesus-ví tûu ûnmuu⁷i⁷ wesebo t'ämäpiye⁷ t'owa dínhangin-púwidí, hedá t'owadi Yôesi Tádá kw'áayébo⁷ óemá⁷ve-ídí. ²Hewänbo to⁷wén t'ähkí Jesus-ví⁷piye⁷ wíðívîwhäyundepí, hedího úvîyûusu⁷amí wá⁷ Yôesi Tádádí hä⁷in t'owa hâhno yä⁷dâapí⁷in dimuu⁷in ovây⁷ahkhâa-ídí hedâhno na⁷in wíðíwóy⁷nípídí.

³ Na⁷inbí Sedó Jesus háa iví tûu imági waagi i⁷o⁷, hedí idâhno in kay wovâypâkhâymáa hedá i yä⁷dâapí⁷ namuu⁷iví⁷wedi wovây⁷áyîngikhâymáa. ⁴Hedá wá⁷ Na⁷inbí Sedódí naa díkhäg⁷máa ná⁷i dâywhäyü⁷-ídí: Undá t'ähkí háa wâyyôn waa úvîkankhon, hedá hanbo-á úvîkankhu⁷wakhâymáa.

⁵ Na⁷inbí Sedó Jesus-di wovâypahûuwí hedânho Yôesi Tádáví séegí ûnmuu⁷in unbí pi⁷nâ khó⁷ye bînmá⁷ve-ídí, hedá wá⁷ hâa Christ i⁷an waagibá un wá⁷ hääwí t'ähkí i⁷gedi úvíyäq⁷amídi.

Dínhkhây⁷ä⁷ wí⁷ínbo híwó⁷ dívít⁷ðe⁷amídi

⁶ Tí⁷ûwin páadé⁷in, ná⁷in tsontuq⁷ Na⁷inbí Sedó Jesus Christ-di dínk⁷û⁷ wâymâänídlí: Wí to⁷wí na⁷inbí tí⁷ûu páadé⁷ibá namuu⁷i bâa⁷in wówâtsi ihondâho hedá na⁷indi wâyhâ⁷á na waagi wínathaapídá, undá wí to⁷wí kí⁷bi namuu⁷iví⁷wedi úvíyâa⁷amí. ⁷ Unbo ún-pihanginná hâawin wówâtsi âyhonnin undâdí giyi⁷ ihaydi, hedîho hâa na⁷in fví⁷o waagibá un wá⁷ únkhây⁷ä⁷ hanbâ úví⁷amí⁷in. ⁸ Undâdí giyi⁷ ihaydi na⁷in wígibâakw⁷óhpí na⁷inbí wówâtsi ây⁷amídlí, hedá wá⁷ wâymûu wânbo-á wá⁷âapídá wí⁷ívhüyyanpí, hewânbo khüy-á thaa-á shánkí ívít⁷ðe⁷an hedânho un wí⁷úntâynípídí unbí châ⁷ bînhánú-ídí hääwí dímnâänídlí. ⁹ Ha⁷wâa ívít⁷an hedânho únkeepuwídí hâa un wá⁷ únkhây⁷ä⁷ waa unbí wówâtsi bînhâuwí⁷in, hedî kin ívít⁷an tobá wâydaa⁷amí⁷in dílhääwímnâänídlí gínk⁷ðe⁷ wânbo⁷. ¹⁰ Wa⁷di undâdí giyi⁷ ihaydibo ná⁷in tsontuq⁷ wâymâgí: To⁷wí nat⁷ðeda⁷pí⁷-á wívînhúuyödenípí.

¹¹ Kin wâyhí⁷máa gínhanginpöedí wây wén un diwedí úvíbâawhaakwomáa⁷in. Bâyékí dínwó⁷nâna waagibá dívít⁷o, hewânbo dín⁷âyîngiw⁷náhpí i⁷geda⁷mân dívîwânpitomáa.

¹² Na⁷inbí Sedó Jesus Christ-di na⁷in dínk⁷û⁷ kí⁷min t'owa ná⁷in tsontuq⁷ âymâänídlí hedá kaygi⁷di âytu⁷äamídlá: Hanginpi híwó⁷ inbí wówâtsi dâyhâuwí, hedá dívít⁷ðe⁷amí inbí wówâtsig⁷ dâychâ⁷t'aanídlí.

¹³ Hewânbo tí⁷ûwin páadé⁷in, undá ihaydá⁷ híwó⁷dá⁷ úvíkanhâuwí, wí⁷úvívóyí⁷nípí.
¹⁴ Wí to⁷wí ná⁷i hí⁷ ná⁷in ta⁷nin diwe wâyta⁷nannin i⁷a⁷ginnampídí, to⁷wí namuu⁷in bîn⁷âyîngi⁷amí, hedá i-ádá wí⁷íyéenípí hedânho nawôeda⁷púwídlí. ¹⁵ Naa wó⁷tú⁷da⁷pí to⁷wí hâ⁷bi⁷ namuu⁷i⁷ unbí hânbí⁷ únmuu waagibá bînchäqamá⁷ve-í⁷in, hewânbo shánkídí unbí tí⁷ûu bîntumakhe⁷o waagibá ná⁷i to⁷wí bîntumakhe⁷amí hedânho i-á únhanginpúwídlí híwó⁷ wí⁷ikanhonpí⁷in.

I t'ä⁷gi hí⁷ Paul-di ovâytä⁷nandi?

¹⁶ Na⁷inbí Sedó Jesus-dân díkhägë⁷do⁷ ánshaaginpídlbo gikwó⁷nídí, hedî tobâháa napóe wânbo⁷ idâho hâädi wânbo t'ähkí han wovâykhâymâa, hedá ibá undâdá namú-í.

¹⁷ Hedi nää naa Paul omuu⁷idi naví mandibo wâysengitüq⁷do⁷, kinbá t'ähkí ta⁷di dósan deeye dáy⁷o. Kinhêe dótä⁷do hedânho únhanginnánídlí ta⁷gendi naví⁷wedi na⁷ä⁷namuu⁷in.

¹⁸ Na⁷inbí Sedó Jesus Christ-di un t'ähkídí iví séegísehkanä wovâymâäní.

In Páadéⁱⁿ Tə[?]nin Paul-di Timothy Ôntə[?]nannin

¹ Naa Paul omuu[?]i ná[?]in tə[?]nin dóta[?]do[?]. Naa Christ Jesus-ví t'óekhuwa[?]i omuu, Yôesi Tádá na[?]inbí aywondi gímmuu[?]idi hedá Christ Jesus i pín ta[?]ge haydi áytsíkha[?]máa[?]idá dítu[?]andi ki[?]bi t'óe[?]i omúní[?]in. ² Naadi ụ Timothy ná[?]in wínta[?]do[?]. Ụ-á naví kodí[?]di ay waagi[?]bá unmuu, naa waagibá Christ-ví[?]piye[?] biwhäyundede[?]. Yôesi Tádá-ádí hedá Na[?]inbí Sedó Christ Jesus-ádí séegísehkanä wóemâání hedá uvi[?]piye[?] da[?]iyapuwí hedá wóekhäge[?]namí ánsshaaginpídibó[?] unchä[?]nídí.

Paul-di ovâytumakhe[?]an díví[?]áyîngi[?]ámídí in hôeyó[?]in hähkanninbí[?]wedi.

³ Naa oe Macedonia nangepiye[?] omäapídibó wítumakhe[?]an, hedí nää-á inbá wítumakhekhatymáa: Oe Ephesus búu[?]ubo biwóyí[?]ní, gá iwe wén t'owa piháa dâyhá[?]odán, hedí udi ovâyyöení ha[?]wâa wídíví[?]âqamípí[?]in. ⁴ Ovâytu[?]âqamí wídívíhí[?]má[?]ve-ípí ná[?]i hääwí pehtsiyedá[?] waagi[?]bá namuu i[?]gedi hedá inbí hehâawin thehtáy pahpá[?]inbí khâwâ hâadibó hânhó bâyékí dínta[?]muu i[?]gedá. * T'owa ná[?]i hääwí i[?]gedidá[?] dívihí[?]máadáho dívíwânpit[?]aymáa, hedihó kin díví[?]odá inbí hí[?]dí hâ[?]to ovâykâge[?]namí díví[?]amidí hâa Yôesi Tádá natsonpóe waa, hewânbo ivi[?]piye[?] fívíhâyundedá gínhanginná hâa natsonpóe[?]in íví[?]amidí. ⁵ Hediho oda[?] udi kin ovâyyöení[?]in hedânhó in séegí dâymá[?]ve-í[?]in. Hedi híwó[?]didá[?] inbí ánssha dinmuudâho[?], hedá hääwí híwó[?]di namuu[?]in dínhanginná[?]didá[?] díví[?]odá, hedá Yôesi Tádáví[?]piyá pín ta[?]ge haydi dívíhâyundedá, handidânhó ná[?]in séegí dâymá[?]ve-í. ⁶ Hewânbo wén t'owa-áho han wídíví[?]opí, hewânbo hääwí nachä[?]-muupí i[?]gedidá[?] dívihé[?]odi Yôesiví ta[?]ge[?]in p'óegédí dívihângé[?]an. ⁷ Dida[?] hähkannin dipimúní[?]in hedânhó t'owa Yôesi Tádáví tsontu[?] in t'owa ovâyhá[?]ámídí, hebo inbo wídiķa[?]póya[?]pí hâa ditu[?]nin, hedí tobá di[?]ánde[?] wânbo dínhanginná[?]nin hâa dívihí[?]máa i[?]gedi, ta[?]gendi wídhíhanginnáhípí.

⁸ Gínhanginná Yôesi Tádáví tsontu[?]-á híwó[?]didá[?] ûnmuu[?]in, hewânbo ta[?]ge ovâyhá[?]ámí[?]in nakhây[?]ä. ⁹ Ná[?]i-áho gínhây[?]ä[?] gínhanginnáni[?]in: Yôesi Tádá-á ivi tsontu[?]wí[?]imágipí in t'owa inbí wówatsí ta[?]ge dâyhonningí[?], hewânbo t'owa kinnâñ díví[?]o[?]ingí[?]ân: Tsontu[?] dây[?]a[?]ginhâñunde[?], t'óyanpí[?]indá dimuu, Yôesi Tádá-á wi[?]óe[?]a[?]ginmähpí, dívít[?]aywó[?]do[?], Yôesi Tádá-ádá wídkw[?]ohpí, Yôesi Tádáví hääwí-á ûnchä[?]muupí waagá dây[?]o[?], inbí yíyá-á tâdá-á bâyékí ovâywâhá[?]o[?], dâyt[?]owahâñunde[?], ¹⁰ tsé waagi[?]inbí diyi[?], senä[?]dá wây-á senä[?]dâdibó dívihângkwomáa, t'owa-á ovâyhânde[?] ovâykû[?]ch'lâanídí, hóeyo[?]indá dimuu, ovâytu[?]ododá dívíwânpihöey[?]o[?], hedá wíyá hääwí ha[?]wâagi namuu[?]idá[?]bá dívikanhondibó in ta[?]gen hâlikan namuu[?]in dâyyoegimáa. ¹¹ Yôesi Tádá i áytegende[?]idá naa dísóge t'owa dovâyt[?]oe[?]ámídí hâa ivi hânhó híwó[?]di tû[?]untû[?] waa ná[?]in hâhkan ni[?]gedi.

Paul-di Yôesi Tádá óekû[?]daa[?]an

¹² Na[?]inbí Sedó Christ Jesus dôkû[?]daa[?]o[?] gá nachanpóedân naa híwó[?] dô[?]amí[?]in hâa dítu[?]an waa, hedihó naa dísóge ivi t'óe dôñ[?]amídí, hedá dôkû[?]daa[?]o[?] wâ[?] in kay dímágidi kin dâykhanhûuwí[?]idí. ¹³ Hedi idá kin naagí[?] dñ[?]an tobá a[?]ginhâhpí waagi ivi[?]gedi dây- hí[?]mâawân wânbo[?], hedá yanâká dô[?]an, hedá ivi t'owa-á dovâywâhá[?]an. Hewânbo Yôesi Tádá naví[?]piye[?] nasehkanápóe wídhíhanginnáhpí[?] ta[?]gendi hâa dây[?]o[?]in. Ná[?]i hääwí dâykanmáa wâ[?]di Christ-ví[?]piye[?] dâywhäyundepídibó[?], ¹⁴ Hewânbo Na[?]inbí Sedódá hânhó bâyékí séegísehkanä dímâgi. Nää-áho Christ Jesus-ví[?]piye[?] dâywhäyunde hedá dóséegí wâ[?].

* ^{1:4} In Huđíyo inbí hán[?]oe[?]in thehtáy pahpá[?]inbí khâwâ dâytâ[?]kw'ódi inbí[?]gedi wídhí[?]ode-ípídí, hewânbo wâ[?] inbí[?]gedi dây[?]ogédípaadi dívítuhkando ná[?]i ógédí i[?]gedi hâa ta[?]gen namuu[?]in hâa yoe.

¹⁵Ná?i tūu naadi wâytukankhâymáa?i-áho whäyûwó?di namuu, hedîho t'owa díñkhây?ä? t'ähkí dâyséeg?ämí?in: Christ Jesus-á nää oepáa k'aydipiye? na?ää na?in t'aywó?to?in gimuu?in dîn'owóyé-ídí. Hedi náaho i shánkí p'ändíkí? omuu. ¹⁶Hewänbo Yôesi Tádá naví?piye? na?iyapóe, hedânho in to?wén dívíwhäyukhâymáadí in wówátsi nahândepí?in dâykéyi?indáho naa i shánkí p'ändíkí? omuu?i dímúní hâa dînpóe waa, hedîho indá dínhanginpúwí Christ Jesus hânho nabó?at?í?in. ¹⁷Häädi wânbo t'ähkí Yôesi Tádá ây?a?gînhûuwí, hedâ kw'âyébo? âymâ?ve-í. I-ân i tsundi shánkí hay?i namuu, i-ân wínachu?pí, i-ân wínakee?änpí, i-ân i w?dä? Yôesi namuu. Hamân.

Hâa Timothy ûnkhây?ä? i?ämí?in

¹⁸Timothy, u naví ay waagi?bá unmuu?i?, nää?i wítumáa?i-á oda? áyîngidi nâa?ämí?in, i-á hâa in Yôesi Tádáví tukh ?mindi ho wóet ?an waa bi?ämí?inb  namuu, hedî inb  h ?diho wóekh ?namí Yôesi Tádáví t'ôe hîw ? m ?äm ?d , w ? hîw ?di sund ?do hîw ? ih ?h ? waagi?b  unm ?n ?d . ¹⁹Biw ?y ?b ?é-i n ?n in ta?gen h ?hkan, hedâ h ?ä?w ?  ?hanginn ?di hîw ?di namuu?ind ?d ? bikanh ?uw ?. W ?y w ?n t'owa-áho n ?i hîw ?di h ?ä?w ? d ?ayyoegi?an, hedîho n ?ä-á pi ?h ?aw ? h ?hkan dívíwh ?yunde?. ²⁰Hymenaeus- ?d ? Alexander- ?d ? ho h ?min damuu. Ind ?h Satan i Pen ?sendiv ? mange naadi dov ?nyo ?an hedânho dah ?hp ?w ?d  Yôesi Tád ?v ?gedi w ?d ?n ?yan ?kf ?h ?m ?ve- ?p ?d .

2

Hâa in m ?esate?in t'owa díñkhây?ä? d ?iv ?am ?in d ?iv ?w ?ge?o? ihaydi

¹P ?ad ? kaygi?di w ?tum ?a, u- ?d ? hed ?a uv ? m ?esate?in t'owa- ?d ? úv ?y ?usu?am ? t'owa t' ?h ?k ?g ?i?, hed ?a ing ?i-á Yôesi T ?d ?á-á b ?nh ?e?am ?, hed ?a i-á b ?ndaa?am ? h ?ä?w ? d ?int ?t ?i? ov ?y ?m ?än ?d ?i, hed ?a b ?nk ?d ?aa?äm ?i. ²Úv ?y ?usu?am ? i nangewi tsundi hay?ig ? hed ?a t' ?h ?k ?i in w ?ge?in tsonning?i-á, hedânho khuw ?eda?g ?np ?d ?bo gith ?aa-i hed ?a t'owad ?a t' ?äm ?g ?a w ?l ??äm ?p ?i, hed ?a h ?ä?d ?i w ?nbo Yôesi T ?d ?á-á hed ?a t'owa t' ?h ?k ?a ây?a?g ?en ?. ³Hîw ? namuu kin iv ?y ?usu?am ?d ?i, hed ?i kin iv ?i?odi Yôesi T ?d ?á na?inb ? ayw ?ondi g ?nmuu?i? ayh ?hchando?.

⁴Yôesi T ?d ?á-á nada? t' ?h ?k ?i t'owa ov ?y?aywoen ?i?in hed ?a hâa in ta?gen h ?hkan namuu?in dih ?hp ?w ?i?ind ?. Hedi i-á t' ?h ?k ?i t'owagi? namuu, ⁵g ?a w ?d ?a? w ?i Yôesi na?ând ?n, hed ?i- ?d ?i hed ?a na?in t'owa- ?d ?na?inb ? pinudi w ?d ?a? w ?i to?w ?i g ?nwin d ?w ?o ?en ?d ?i, i-á Christ Jesus-â?n namuu, hed ?i t'owab ? nap ?e. ⁶I-á ipim ?gidi iv ? w ?w ?átsidi iw ?âa hedânho t' ?h ?k ?i t'owa w ?w ?átsi ov ?y ?m ?än ?d ?i. Hedi Yôesi T ?d ?á id ?man i thaa h ?ä?d ?i kin Jesus i?äm ?in, na?in d ?inkeek?uw ?d ?i nada?in t' ?h ?k ?i t'owa ov ?y?aywoen ?i?in. ⁷Hedi Yôesi?i naaho d ?s ?og ?e ig ? d ?ayh ?e?äm ?d ?i hed ?a iv ? t' ?h ?k ?huwa?i-á om ?n ?d ?i, t'owa dov ?y ?t'ôe?äm ?d ?i n ?i h ?ä?w ? i?gedi. In ta?gen w ?y ?tum ?a, w ?d ?y ?h ?oy ?m ?áp ?, naaho d ?s ?og ?i-â? omuu n ?i?in Hud ?yo dimuup ?i?in t'owa dov ?y ?h ?äm ?d ?i hâa d ?iv ?w ?h ?y ?i?in hed ?a h ?ä?w ? ta?gen namuu?i-á.

⁸Naa oda? t' ?h ?k ?i m ?esate eeye in sen ?i? inb ? man d ?ayteg ?i?i? d ?iv ?y ?usu?am ?d ?i, hew ?nbo w ?d ?n ?kh ?y ?h ?p ?i? n ?i mandib ? d ?iv ?t'ayw ?n ?am ?i?in, hed ?a w ?ge?in t'owa- ?d ?i w ?dit'ây- ?p ?, hed ?a w ?d ?f ?v ?t ?k ?n ?am ?p ?i.

⁹Hed ?a in kwiy ?w ? oda? h ?minb ? dimuuf ?in. Ind ? d ?íñkhây?ä? hîw ?d ?a? d ?iv ?w ?e?b ?f ?i?in, d ?iv ?y ?eng ?i?äm ?g ?d ?a?b ? yoe, hew ?nbo d ?iv ?p ?i?a?g ?ndo waa d ?incha ?i?d ? d ?iv ?w ?e?w ?e?i. W ?d ?iv ?w ?n ?p ?h ?k ?o ?d ?i?ä?äm ?p ?i hed ?a w ?d ?iv ?w ?n ?p ?t ?o ?n ?i?p ? b ?y ?ék ? o ?edo-â, sa?w ?di k'uu-â, aa h ?nh ?no nach ?muu?i-á, d ?iv ?w ?n ?p ?ch ?ä?äm ?d ?i. ¹⁰Han d ?iv ?i?ä?äm ?v ?i? wedi in kwiy ?d ?íñkhây?ä? sa?w ?n ? d ?iv ?p ?i?a?i?in h ?ä?w ? hîw ?di d ?iv ?o?i?di. N ?i-â?nho i h ?ä?w ? hîw ?di namuu in kwiy ?g ?i?, in Yôesi T ?d ?á d ?ay?a?g ?in gin dit ?n ?in. ¹¹Kwiy ?d ?áho h ?and ?d ?i?o?á a?g ?ndo-ee m ?esate dikw ?n ?i? Yôesiv ? t ?u? dih ?hp ?w ?d ?i. ¹²Naa w ?d ?a?p ?i? kwiy ?d ?i in sen ?i? ov ?y ?h ?ä?äm ?i?in hâa ov ?y ?tsonm ?ve- ?i?in, hew ?nbo h ?and ?d ?i?o?á dikw ?n ?i. ¹³H ?ad ?an kin ot ?u? G ?i sen Adam p ?ad ? o ?ekh ?y ?d ?an, ihayd ?h ?a? i kwee Eve-â? o ?ekh ?y ?é, ¹⁴hed ?a w ?i kwee Eve-â? i Pen ?sendidi iv ? h ?oy ?t' ?h ?k ?i o ?edaw ?h ?y ?an, i sen Adam-d ?a yoe, hedîho i kweedi Yôesi T ?d ?áv ? t ?u? ôn?a?g ?inh ?n ?u. ¹⁵Yôesi T ?d ?ád ?a?ho kwiy ?ov ?y ?áy ?ing ?ä? d ?iv ?ayyo ?

ihaydi iví?piye? dívíwhäyundedi, hedá t'owa-á dâyséegídá, hedá yä?dâa?in wówátsi-á dâyhondá hedá dívípi?a?gindodá.

3

In méesate?in tsonnin háawin dínkhây?ä? dimúni?in

¹ Ná?i tūq t'owa ditû?di-á ta?ge?idá? namuu: Wí sen méesatewi tsundi namúni?in nada?dáho?, ná?i t'oe i'amí?in nada?i-á híwó?di-ânkun namuu. ² Hediho wí méesate?i tsundi-áho kí?bi namúni?in ûnkhây?ä?: Híwó? iví wówátsi ihûuwí hedânho to?wí wânbo há?to ûnkoedí-í iví?gedi natúnídi híwó? wí?i?op?in, wí?dâ? kwiyó? ûnchâ?ní, háá i?o wânbo-á áyîngidá i?amí, híwó?nin nap'ônbaymúni, t'owa-ádá híwó?di-á namúni, iví k'aygi ee-á in t'owa-á ovâyhéegi?amí, t'owagi?á híwó?di hâhkandi namúni, ³ wí suwâto?i-á tsaa?i-á wínamúnípí, hewânbo ûnp'oe khâapí? namúni, wí t'aytuwâ?i wínamúnípí, hedí châ? ni?gedá wâphphadá wí?i?ánshaamá?ve-ípí, ⁴ iví k'aygidá híwó?di tsundi-á namúni hedá iví áyyâ?á háá díví?o wânbo t'óyannindá a?ginhâ?indá dimúni. ⁵ I-á ûnkhây?ä? kí?bi sen namúni?in iví tewhá ee, gá wí sen iví k'aygidi híwó?di tsundi namuupídá Yôesi Tádáví méesate?in t'owa wânbo-á há?to híwó? ovâyáyîngi?amí. ⁶ Hedi i-áho Jesus-ví?piye? its'anwhâyú?i wínamúnípí, gá kí?bi namuudáho ma?di iyêngi-í hedí kin i?andáho Yôesi Tádá iví?gedi natúní it'aywó?nan gin, háá Yôesi Tádá i Penísendiví?gedi natú waabá, iyêngimáadí it'aywó?nan. ⁷ Hedi nakhây?ä? wâ? in t'owa méesate?in dimuup?indí ná?i méesatewi tsundi óe?a?geení?in, hedânho yä?dâapí iví?gedi wídlívihí?máve-ípí hedí Penísendidáho ônphayk'ú? iwá wínaawhée-ípí.

In méesate?in khâge?nin háawin dínkhây?ä? dimúni?in

⁸ In senä? méesate?in khâge?nin dimuu?in wâ? hâ?minbá dimúni, hedânho ovây?a?gin-hûuwídfí, inbí hí? wídây?ego?âgamípí, báyékí méena wídâysúwâ?bé-ípí, châ? hâ?t'aa?in wídimúnípí, ⁹ hewânbo pín ta?ge haydi in hâhkhan Yôesi Tádádí na?in dînthayyannin dívíwhäyú-í. ¹⁰ Wa? méesate khâge?gí?in ovâyk'w'ôdipídbo nakhây?ä? ovâytay?n?in, hedí híwó?nin dipeedáho? ovâydé?mamí. ¹¹ Nakhây?ä? t'owadi ná?in méesate?in khâge?ninbí kwiyâ? wâ? ovây?a?geení?in, hedá ná?in kwiyâ?dá pi?wénbí?gedi yanákí wídlívihí?má?ve-ípí, hedá suwâto?indá wídimúnípí, hedá hâ?jadi wânbo t'âhkí dívíkanhûuwí hâëwí dînkankhây?ä?i?. ¹² Wí sen méesate khâge?di namuu?i-á ûnkhây?ä? wí?dâ? ûnkweechâ?nídá, hedá híwó?di tsundi-á namúni iví k'aygidi iví áyyâ?ádí hedá in wé?ge?in ûnkwl'ó?nindádá. ¹³ Méesate khâge?nindá híwó? inbí t'oe dây'odá t'owadi kw'áye ovâyk'w'öení, hedí dînkoedí-í khuwôeda?ginpídbo dívíhée?amidí Christ Jesus-ví?piye? dívíwhäyunde? i?gedi.

I hâëwíJesus-ví?gedi ivíwhäyunde?i?

¹⁴ Tobá o?ande wânbo hanwaapídbo uví?piye? omú-f?in ná?i hâëwí-áho nääbo wînta?do?, ¹⁵ hedího ohayyéepóedáho? úhanginnání háá t'owa dínkhây?ä? dívíkanhûuwí?in in wé?ge?in Yôesi Tádáví k'aygi?indádí dívíwé?ge?an dihaydi. Ná?in t'owa-áho i nawówáyí?i Yôesiví kodí?nin méesate?in dimuu, hedí in ta?ge?in hâhkhan dâykeeyo? hedá dây?áyînmáa. ¹⁶ Hedi t'âhkídbo dínkhây?ä? ditní?in i hâëwí Yôesiví?gedi ivíwhäyunde?i-á ta?gendi he?endi namuu, ná?i hâëwí wígínhanginnáhpí iqí na?in dînthayyan píhay. Hedí kinnán namuu:

I-á wi t'owabáho napaadi náä oepáa k'aydi napówá.

Hedá iví wówátsi ta?ge ihonnin i Yä?dâa?i P'oewâqhâqdá dînkeeyan.

In makówáwin t'ôepa?aa?indidá óemü?.

In Hudíyo dimuup?in t'owa-á iví?gedá ovâyt'oe?an.

T'owa-á iví?piyá dívíwhäyú wa? náä oepáa k'aydi nayi? ihaydibó?.

Hedá oe kw'áye sa?w ? naná? deepiyá napee.

4

W n hôneyó?in hâhkannin dipowagít'óe

¹ I Yaʔdâa'i P'oewaqhâaho thay'eedi natú i t'ägi thaa napowaʔä? ihaydi wén t'owa inbí whäyü Yôesivi'piye dâyyoegikankhâymáa hedí kin díví'andiho ovâyt'óyankhâymáa in t'owa in dihôeyö?in p'oewaqhâadi ovâymáa?in, hedá nää'in yaʔdâapi?in p'oewaqhâaví hähkanho dâyséegi?amí. ² Nää'i hähkandá wén hôeyö?in t'owa paa waagi?inbá díviyánúmáa?in dimuu'indi wé?ge?in t'owa ovâyhä?amí. Nää'in yaʔdâapi?in hähkannindá wí to?wí iphahánúdí na?öpöedí háabo nataachanpo?pí? waagi?inbá dimúní, indá yaʔdâapi díví?o wänbo wíðitaachanpúwípí. ³ Gá kinnán: T'owa ovâykhaqkankhâymáa dívíkhö?yaq-ídí, hedá ovâytü?qamí wáy koege?á wídâyk'óe-ípí. Hewänbo Yôesi Tâdá-áho nää'i hääwí imági hedânhó in to?wén ivi?piye? dívíwhäyunde?indáho in ta?gen dínhanginná?nindi nää'i hääwígí? öekü?daa?amí hedá dâyk'óe-í. ⁴ Hääwí t'ähkí Yôesi Tâdâdí dímägi?i-áho híwó?di namuu, hedí âyyoegi?amív?wedí âyhóní, ig? Yôesi Tâdá âykü?daa?andi. ⁵ Hedi nää'i hääwí?á híwó?di namuu gá Yôesi Tâdá han natúdân, hedá âyhónde? ihaydi ívyúusu?o?

Wí Jesus-ví híwó?di t'öe'i háa unkhay?ä? i?amí?in

⁶ Nää'i hääwí Ɂdi in méesate?in t'owa ovâyhä?amí, hedí handidi Christ Jesus-gí? híwó? bit'öe?amí, hedí nää'i Yôesi Tâdâví hi? fívîwhäyunde?i-á hedá nää'i híwó?di hähkan nää'a?ginnandi-á koegi? waagi?bá namúní wóekaymâänídí. ⁷ Hewänbo nää'i hí? pehtsiye waagi?bá namuu?i-á wínâa?áyîngi?amípi, nää'i hí?dá t'owa-á Yôesi Tâdâví?wedá ovâywän-piyâ?o? ⁸ U-á shánkídí úkhây?ä? bikhää?i?in uví wówâtsi mänhûuwídí Yôesi Tâdâ nada? waabá. ⁹ Na?inbí túu'ú âykay?amidí dívíkhäjedéhö?, hâydä? gíñchä?púwí, hewänbo háa Yôesi Tâdâ natsonpóe waa na?inbí wówâtsi âyhondáho hääwí t'ähkígi? gíñchä?muu, hedí gínhanginná ta?gendi na?inbí wówâtsi nää nää oepáa k'aydi hedá in wówâtsi na?ä?indá wá? híwó? gínpúwí?in. ¹⁰ Nää'i tûu wítqumáa?i-áho ta?gen namuu, hedího t'ähkí nâaséegi?amí. ¹¹ Hedânhun hânhó fívt'öemáa hedá fívhägde?, gínhanginnândi Yôesi nawówáyi?i-áho ikhâymáa?in háa natú waa. I-á i aywondi namuu t'ähkí t'owagí?, hedí in Christ-ví?piye? dívíwhäyunde?indáho? ovây?aywonde?. ¹² Nakhây?ä? Ɂdi t'owa nää'i hääwí i?gedi ovâyhä?amí?in, hedá ovayyôení kin dây?amídí.

¹² Tobáháa ts'qâbibo? unmuu wänbo híwó? uví wówâtsi mänhûuwí hedânhó t'owadi wíwó?ä?ginhânu?ípídí, hedího uví wówâtsi híwó?di qímuudího in Christ-ví?piye? dívíwhäyunde?in ovâykeeyamí háawin dínhây?ä? dimúní?in. Háa dívihée?amí waa ovâykeeyamí, hedá háa dívíkanhûuwí waagá, hedá háa t'owa ovâyséegihûuwí?indá, háa Yôesi Tâdâví?piye? dívíwhäy?bé-i?indá, hedá háa yaʔdâa?indä? dimúní?indá. ¹³ Hedi uví?we opówá pihay nakhây?ä? in t'owa i méesate ee diwé?gekwö?niin Yôesi Tâdâví tå?nin diwedí ovâytü?qamí?in, hedá ovâytumakhemä?ve-i?in, hedá ovâyhä?amí?in. ¹⁴ In Yôesi Tâdâví tukhe?mindí wóehée?andi in méesate?in tsonnindá uví?di dívimankw'ödidi Yôesi Tâdâdí háawén híwó?nin wóemâgi hedânhó ivi t'öe mân?amidí, hedího nää-á nää?in wóemâgi?indá úkhây?ä? híwó? mân?áyîngi?qamí?in. ¹⁵ Nää'i hääwí ipiye? bikhää?í, hedá bipimâäní kin nää?amidí, hedânhó t'owadi wóemúnídí háa thamuwaá Ɂ shánkí híwó? nâakanhondi. ¹⁶ Nakhây?ä? bi?áyîngi?amí?in háa uví wówâtsi mänhon waa hedá hääwí ovâyhä?o?i-á. Kin bi?qamí hedânhó wí?bo bi?aywoenídí hedá in to?wén wônt'óyande?indá wá? ovây?aywoení.

Háa Timothy-di in méesate?in t'owa ovâymá?ve-í waa

¹ In senä? uví shánkí saydôe dimuu?in Ɂdi ovâytumakhemâadá t'aygidi wí?ovây-hee?amípi, hewänbo shánkídí ovâyhée?amí uví tâdá mänhee?o waagiba. Hedá in shánkí ts'qâmin senä?dá uví tî?uwin mänhee?o waabá ovâyhée?amí. ² Hedi kweeyôe ovâyhí?mâadá uví yíyá mänhee?o waabá ovâyhée?amí, hedí shánkí ts'qâmin kwiyä? unbí tî?uwin mänhee?o waabá ovâyhée?amí, hedí ovâyhí?mâadá yaʔdâa?i? ánschaadâ? mänma?ve-í.

³ In kwiyä? inbí senä? dínhhánnin wíyá tóebo wídín'ánpídí ovâý'áyîngi?ámí. ⁴ Hebo wí kwee iví sen ûnhándí? ûn'âykw'ôndi hâá ünsa?yâa?âykw'ôndi, nâ?in ây-á dínkâh?ä? pâadé inbí k'aygi dithaa?in ovâý'áyîngi?ámí?in hedí handidího diháhpúwi Yôesi Tâdâl óe?a'gin-hûuwídfí. Kindidího? inbí yiyâ?indá sa?yâa?indá ovâýwâywâ?ânde waabá dívi?âqamí, hedá wâ? Yôesi Tâdâl-á ôehlhchannamí. ⁵ Wí kwee iví sen ûnhándí?, tóebo wí?ûn'ánpídí óe?âyîngi?ámídfí, hedího wí?bo namuu, i-áho pín ta?ge haydi natsíkha Yôesi Tâdâl-á ôekhâgë?namídfí hedí khûu-á thaa-á iyûusu?o Yôesi Tâdâl ôekhâgë?da?mâadí. ⁶ Hewânbo i kwee iví sen ûnhándí-á ig?dâ? ipihlhchannamâänídfí iví wówâtsi ihondâho?, i-á ho nachuu waagi?bâ namuu tobâ wa?di nawówâyi wânbo?. Nâ?i hääwí dívi?âqamídfí ovâýyöení hedâñho to?wí wânbo há?to ûnkoedí-ídfí natûnïdfí híwó? wídfív?opí?in. ⁸ T'âhkídfíbo dínkâh?ä? inbí t'owa ovâý'áyîngi?ámí?in, shánkí wânbo inbí k'aygiwin. Wí to?wí kin i?opídâ iví whäyü Christ-ví?piye? iyoegi?an waagibá i?o?, hedá wí to?wí hânhay wânbo iwhäyundepí?ví shankí p'ândíkí?-á namuu.

⁹ In kwiyä? inbí senä? dínhhánnin diwedí wâý wênda? inbí khâwâ? ovâýtä?kw'ôení hedâñho khâgë? dâyhónídfí, indá kí?minnâñho dimûní: Sígintä (60) pâayo iwedi diphademuu?in, hedá wa?di inbí senä? dínwâwâyi? ihaydibo? indâdí híwó? dithâ?de?in, ¹⁰ hedá inbí?gedá t'owa-á dínhanginnâ hääwí híwó?di dívi?annin, kin waabá: Inbí áyyâ? híwó?gí dâysowé; inbí k'aygi ee-á t'owa-á híwó?dâ dâyséeg?an; tobâ hääwí namûní wânbo-á Yôesi Tâdâl-á t'owagi?-á ovâý?an; in t'ôephade iwe dikw'ó?nindá ovâýkhâgë?nan; hedá hääqâdi wânbo dívisó?dêe t'ämägi? híwó?di wé?ge?i hääwí dívi?âqamídfí.

¹¹⁻¹² Hewânbo in shánkí ts'âqamin kwiyä? inbí senä? díncchuu?indá wí?ovâýkhâwâta?k-w'ôenípí, indá wâý kay?i taachan inbí túu?dímnuu iwe dâymâ?ve-í hedí wíyá dikhóht-sâada?púuwí, hedího hâá Christ-gí? pâadé dívítü?an waa wídfív?opídí t'owa inbí?gedí ditûnî híwó? wídfív?opí gin. ¹³ Hâá ma?di wâ? bâa?in dipúwí, hedá oepiyá nääpiyâ diwânpiyéení. Hedá iwedá ma?di shánkí p'ândíkí?indá dipúwí, t'owaví?gedí t'ämägi dihi?yéení, hedá wídín'âyîngi?nâhpí i?gá dívitomâ?ve-í hedâ hääwí dínkâh?ähpí? ditû?be-í. ¹⁴ Hedâñho otû? shánkí híwó? namûní?in in shánkí ts'âqamin kwiyä? inbí senä? díncchuu?indá dívíkhó?yâa-ídfí hedâ dây?âykw'ôení, hedâ inbí k'aygi dây?âyîngi?ámí, hedâñho in to?wén na?inbí?piye? hâá dichaq?in hâabó yanâkí tûu?namuu?i wídâymâ?ve-ipí na?inbí?gedí ditûnîdfí. ¹⁵ Wâý wén nâ?in shánkí ts'âqamin kwiyä? inbí senä? díncchuu?indá Yôesi Tâdâl-á p'ôegedí dívítü?an, hedího i Penísendi Satan-bí p'ôegé i?gá dimâan.

¹⁶ Hewânbo wí kwee Christ-ví?piye? iwhäyundedi hedá ûnmaatut'owakw'ôndâ wí?bo diyoekandee?in, i-á ûnhâh?ä? ovâý'âyîngi?ámí?in. Kindidi in wé?ge?in méesate?in t'owa bâyékí t'ôe wídfínpúwípí ovâýkhâgë?namídfí, hedâ shánkí dínkoadí-í ovâýkhâgë?namídfí in wé?ge?in kwiyä? inbí senä? díncchuu?in wíyá tóebo wídín'ânpí?in ovâý'âyîngi?ámídfí.

Hâá in méesate?in t'owadi inbí tsongin ovâýmâ?ve-í waa

¹⁷ In méesate?in tsongin dimuu?indá híwó? inbí t'ôe dívíkanmâadí híwó? ovâýwâ?âa-fí?in nakhâh?ä?, hedí in hânhho dívít'ôe?o?in Yôesiví hí? ônt'ôe?âqmídfâ?mânhâ? qamídfâ?mânhâ? shánkâ ovâýwâ?âa-í. ¹⁸ Yôesi Tâdâl-á tâ?nin diwe hanbâ natû?. Kinnâñ natâ?muu:

Wí wéyu itâ?ts'âdîn?i-á wívînsôwhi?amípi hebo bînhúumâäní.

Hedá wâ? natû?, nakhâh?ä? wí to?wídfí it'ôe?o?i-áho óewâ?âa-í?in.

¹⁹ Wí?dâ? wí to?wídfí wén hâawâñ híwó?pí?in wí méesate?i tsondi ônchänundedi wínaat?oyaaniipí. Hebo wén wíye hâá poeye t'owa híwó?pí i?annin ditû?dâ?mânhâ? ovâýt'oyaani. ²⁰ Hewânbo ta?gendí wí méesate?i tsondi? it'aywó?kanhondâho?, in méesate?in t'owa t'âhkíví pâadépiyebo iví t'aywó?di nâatû?âqamí, hedâñho in wé?ge?in méesate?in tsongin dikhuwôeda?ídfí dívít'aywó?namídfí.

²¹ Yôesi Tâdâl-á pâadépiyebo?, hedâ Christ Jesus-ví pâadépiyá, hedâ in makówâwin t'ôepa?âa?in Yôesi Tâdâl-á ovâýdê?manninbí pâadépiyá, kay?indi wítumâa, nâ?i ho wítu?andi? nâa?âginnamí, hedâ wí?bo wí?untûnîpí wí to?wívî?gedí hâá híwó?pí

i⁷annin úta⁷gendifhanginnáhpídibó⁷, hedí wi⁷untúnípi wí to⁷wí híwó⁷di namuu⁷in náawän-pihídibó⁷. ²²Wíviwo⁷onnamípí wí to⁷wíví⁷di bimank'uwídi méesate⁷i tsongdigí⁷náasóge-ídí. Kin bi⁷andi heyâa i-á t'aywó⁷to⁷i-ân namuudá, u-áho⁷ iví t'aywó⁷ iwebá bitóe⁷ waagibá bi⁷o⁷. Bipi⁷áyîngi⁷amí hedânhó ya⁷dâa⁷ibo unmúnidí.

²³Háyánnanho unhaypóe, hedího nää p'oe⁷a⁷ wínâasúwâ⁷bé-ípí, hewänbo wí híyâä meéena⁷ay wá⁷ náawöení hedânhó wí⁷unsihaypuya⁷bé-ípídí. *

²⁴Wáy wén t'owa-áho kee⁷eediho dívít'aywó⁷do⁷, hedího nää i hääwí díví⁷o⁷i-á nahanginpo⁷ wa⁷di ováytuyó⁷diwekánpídibó⁷. Hewänbo wây-á wén t'owaví t'aywó⁷di-á ti⁷úugédânhó nats'anhanginpo⁷. ²⁵Hedi híwó⁷di hääwí t'owa díví⁷odá hanbá napo⁷, wesebo nahanginpo⁷, hewänbo tobá nää wesebo híwó⁷ wínahanginnáhpí wänbo⁷, wáy wí thaâ-ânhó nahanginpúwí.

6

Háa in pant'ôe⁷in dínlkhâ⁷ä⁷ díví⁷amí⁷in

¹In to⁷wén pant'ôe⁷in dimuu⁷in Jesus-ví⁷piye⁷ dívíwhäyunde⁷indá hâädi wänbo t'ähkí dínlkhâ⁷ä⁷ inbí tsonnin dâya⁷ginhûuwí⁷in, hedânhó t'owa yanákí wídívíhí⁷má⁷ve-ípídí Yôesi Tádáví⁷gedi hedá iví háhkan tuu⁷ ûnmuu⁷i⁷gedá. ²Hedi inbí tsonnin Jesus-ví⁷piye⁷ dívíwhäyundeedáho⁷, in pant'ôe⁷in wídlkhâ⁷ähpí ováy⁷a⁷ginhánú-í⁷in t'ûuwin páadé⁷in diwânpimuudibó⁷, hewänbo dínlkhâ⁷ä⁷ ing⁷ shánkí híwó⁷ wänbo dívít'ôe⁷amí⁷in, gá nää⁷in tsonnin in panbí t'ðe iwedí híwó⁷di dâyhónde⁷indá Christ-ví⁷piye⁷ dívíwhäyunde⁷in wá⁷ dimuudâ, hedá Yôesidá ovâyséegí.

I chä⁷ wâhphade wí⁷âyséegí-ípí

³Nakhâ⁷ä⁷ udi in t'owa ovâyhâ⁷amí⁷in hedá ovâyyônení⁷in nää i hääwí dívíkanhûuwídí. Ma⁷di wáy wíyá to⁷wídá piháa ovâyhâ⁷o⁷, hedá i ta⁷gen tuu⁷ Na⁷inbí Sedó Jesus Christ natú⁷i-á wí⁷ovâyhâ⁷opí, hedá wá⁷ wí⁷ovâyhâ⁷opí hâa Yôesi nada⁷ waagi dívíkanhûuwídí. ⁴Kí⁷min t'owa-á dínlkhâ⁷ähpíhuude⁷, hedá hääwí wänbo-á wídínta⁷gendifhanginnáhpí. Inbí ánshaa-á híwó⁷di wídlñmuupídí t'ämägi⁷ hääwí i⁷gedi ditsikai⁷ hedá tuu⁷ i⁷gedida⁷bá dituhânyí⁷. Iwedího dithúupo⁷ hedá t'aydá⁷ dívímáa, hedá wí⁷ná tâyeví⁷gedi yanákí dívíhí⁷máa, hedá di⁷ande⁷ in we⁷ge⁷in t'owa-á yä⁷dâapí⁷ ánshaa⁷ dínmuu⁷in. ⁵Inbí ánshaa dínpedeemuuudi hedá in ta⁷gen namuu⁷in dínyâapóedí dívíwänpit⁷aymáa. Indá di⁷ánshaapo⁷ Yôesiví kхuu ipiye⁷ dívíwänpiwhäyundeedibó dikodit⁷owapáa-í.

⁶Hewänbo in to⁷wén Yôesiví kхuu ipiye⁷ dívíwhäyunde⁷indáho dihíhchäq i hääwí dínkw'q⁷didibó⁷, hedího kodit⁷owa waagi⁷inbá ho dimuu. ⁷Gi⁷âypuyä ihaydi hääwí wänbo wí⁷âymaapí nää oepáa k⁷aydipkiye⁷, hedí gichuu ihaydi wänbo-á nää oepáa k⁷aydi iwedí hääbo wí⁷âykhuwakhâymáapi. ⁸Hediho koegí⁷-á awegí⁷-á gínkw'q⁷dá gínhâ⁷ä⁷ gichan-púwi⁷in híwó⁷ hay gínkw'q⁷nin. ⁹Hewänbo in to⁷wén dikodit⁷owapáa-í⁷in diwânpida⁷in dimuu⁷indá yä⁷dâapídá⁷ dívíkanhûuwí⁷in dichanpo⁷, i hääwí dida⁷i dâyhónidí. Inbí t'aywó⁷di dínmúní⁷idi wén phay ovâyk'û⁷ waabá dínpóe, hedí iwe diwhêe. Indá díví⁷án-shaa⁷anpídibó⁷ i hääwí ovâyänpíwhälkangít'oe⁷i dida⁷, hedí nää i hääwídá áagépiye⁷ ovâyäwhâve-í hedá pedee iwe ovâytöení. ¹⁰T'owa-á dâychâ⁷seegí⁷ hääwí t'ähkí híwó⁷pí⁷dâ⁷ dívítsiye⁷o⁷. Wáy wêndáho⁷ hânhó dichä⁷da⁷diho⁷ inbí whäy⁷ Yôesiví⁷piye⁷ dínmuu⁷ iwedí dívíhângé⁷an, hedího wí⁷bo báyékí dívípiwhä⁷an.

Paul-di Timothy óetumakhe⁷an híwó⁷ i⁷amídí

¹¹Hewänbo Timothy, u-á Yôesi Tádáví⁷ unmuu, hedího nää i híwó⁷pí⁷ hääwí namuu iwedí biyâatâä⁷í. Shánkídfi bikhâä⁷í uví wówâtsi ta⁷ge mänhûuwídí hedá hâa Yôesi nada⁷ waagá úvíkanhûuwí, hedá Yôesiví⁷piyá biwhäyûhûuwí, t'owa-á ovâyséegíhûuwí, biyâä⁷amí tobá úkhâamän wänbo⁷, hedá t'ayyaa⁷i-á wí⁷unmúnípí. ¹²Wí qää⁷i hâa wí tsqa⁷i⁷

* 5:23 Inbí p'oe-á wâyéedí súwâgí⁷ híwó⁷di wídlñmuupí, hedího⁷ iwe dâyméenawónde woegí⁷ namúnidí.

ikhääde' waabá ụ wá? kay?indi bikhääjä'í híwó? uví wówátsi mänhúuwídí. Yôesi Tádádí wóetükánnan in wówátsi nahándezpi?in mänkéyídí, hedí báyékí t'owaví páadépiye?bo untú Jesus-ví?piye? biwhäyunde?in, hedího in wówátsi nahándezpi?in iweho bitsaqkéení. ¹³ Nää hääwí Yôesi Tádáví páadépiye?bo wíyönení, i-á hääwí t'ähkí nawówámuu?i? nawówátsipäyi?, hedá Christ Jesus-ví páadépiye?bo-á, idá Pontius Pilate in ta?gen öety?an Pilate-ví páadépiye? nawin dihaydi. Kinnán úkhâý?ä? bitsiye?amí?in: ¹⁴ I tsontü wóetu?andí? nää?a?ginnamí, hedânho uví wówátsi híwó?nindä? úmúní hedá to?wídí wânbo-á hääwí i?gedá há?to wôñchäñu-í. Kin bikanhûuwí Na?inbí Sedó Jesus Christ nawáy?ä? píháy.

¹⁵ Hâädi?i thaas idé?man dihaydiho Yôesi Tádádí Christ öekeesogekhâymáa. Yôesi Tádádáho namuu i na?indi áy?ä?ginmäääní?i?, ibá t'ähkíví shánkí kay-á imáa, ibá-á shánkí natsonyi? t'ähkí wé?ge?in tsönnin dimuu?inbí?wedí, hedá ibá-á in kw'áye dimuu?inbi?wedá shánkí kw'áye?i-á namuu. ¹⁶ Idä?mân hâñhay wânbo há?to nachúu-í, idä? wí?bo nakohthayná? diwá na?án, nää'i ko-á hâñho nakaydi töebo há?to ee nú? iwepiye? ihâdi-í. To?wídí wânbo wáymûu wânbo wí?óemû?pí, hedá to?wídí wânbo-á hâñhay wânbo-á há?to ûnkoedí-í óemuni?in. Yaho kw'áye âytegé-í hedá hâädi wânbo-á na?inbí tsundi-á gínmúní. Hamân.

In kodit'owa dimuu?in háa díñkhâý?ä? díví?amí?in

¹⁷ In to?wén kodit'owa dimuu?in báyékí nää oepáa k'aydivi hääwí díñkw!ä?nin ováytu?äamí wídívîyêngi?äamípí?in, hedá wídi?äanípí inbí chä?dá hääwí t'ähkí i?gedá ováykhäge?nämí?in, gá inbí chä?dáho hâädi nanan wânbo díñhâqñidâñ. Hewânbo shánkí díñkhâý?ä? dívíwhäyú-i?in Yôesi Tádádâñho ováykhäge?namí?in. Idâñho nää'i báyékí hääwí na?in t'owa díma? dílhíchannamíqí. ¹⁸ Nää?in kodit'owa dimuu?in ováytu?äamí híwó?gí dívíkanhûuwí?in. Indá báyékí hääwí híwó?di díñkw!ä?, hedího díñkhâý?ä? báyékí híwó?di-á díví?äamí?in, hedá inbí hääwí iweda? wídihääkhâa-ípí, hedá wé?ge?in t'owa-áda? dívíwiyé-í. ¹⁹ Kin dívíkanhondâñho inbí híwó?di tsiyekan dínmuu?i-á wén kay?in tepú waagi?bá namúñi inbí wówátsigí?, hedá hääwí shánkí nachä?muu?i dâyte?kw'óe?ó waagibá díví?äamí, gá handidi in kodí?nin wówátsi namúñi?in dâykeyídâñ.

I t'ä?gi hí? Paul-di Timothy ôntä?nandí?

²⁰⁻²¹ Timothy, hä?in hâhkán Yôesi Tádádí uví mange wônyoe?annin nää?áyîngi?amí. In to?wén Yôesi öe?ä?ginpí waa dívíhéé?o?in wí?ovâyt'óyaanípí. Inbí hí? dínmuu?i wídiñchä?muupí. Hedá in to?wén háa dívíhéé?o?in ihayda?dây?egó?o?in wânbo-á wí?ovâyt'óyaanípí. Indá di?ande? hääwí díñhanginná?nin, hewânbo ta?gendi wídiñhanginnáhpí. Wáy wén hä?min t'owa-á in ta?gen whäyú namuu?in diwedi dívíyâa?an.

Yôesi Tádádí iví séegísehkanä-áho wovâymâäní.

In Eedi?in Ta?nin Paul-di Timothy Ônta?nannin

¹ Naa Paul-á Jesus Christ-ví t'löekhuwa'i-ân omuu, Yôesi Tâdá natsonpoéedí kî?bi? omúni?in, hedânhó t'owa dovây't'oe?âqmídí Yôesi Tâdá iví t'uq imâgi'in to?wén Christ Jesus-ví?piye? dívíwhäyunde?indáho in wówátsi nahândepi?in ovâymâäní. ² Nâ'ín ta?nin naadi Ɂ Timothy wînta?do?, Ɂ-á naví ay waagibá wíchâq hedî wíseegí. Yôesi na?inbí Tâdá-ádî hedâ Na?inbí Sedó Jesus Christ-ádi séegísehkanâ wóemâäní, hedâ uví?piye? nasehkanapuwí, hedâ wóokhäge?namí ánshaaginpidibô? uncha?nídí.

Timothy-ví'gedi Paul i'ánshaamáadí Yôesi Tádá óeku'daa'o?

³ Naa Yōesi Tádá dökú'daa'ó', i-á namuu iví t'öe dönkanmáa'í?, hedí dînhanginná pín ta'ge haydi kin dáy'ó'in, naví thehtáy pahpá'in díví'an waabá. I dökú'daa'ó' u' unmuudi, khüyü-á thaa-á ugí' dáyyûusu'odi. ⁴ Naa hânho oda' wiyá wímuni' in hedânho ohíshchanpúwidí, uví' gedí báyéki ánshaa dînpóyá'di háá bisíhtää' in änwiye ihaydi. ⁵ Hedi dáy'ánshaa'ó' háá Jesus-ví'piye' ta'gendi biwhäyunde'in. Páadé uví sa' yâa Lois hedáhá' uví yiyá Eunice-á inbí pi'ná khó'yé-á dänwhäyü, hedá naa dînhanginná u-á wá' hanbá biwhäyunde'.

Paul-di Timothy óetu⁷an Yôesiví tñu t'owa híwó⁷ ovâyt'ôe⁷amídí

⁶Hedânkun Ɂ wi'ánshaakannamí, naa uví p'ló'dé dáymank'úñ ihaydi Yôesi Tádádí wí häjäwí wóeyôn mân'ämídí. Nää wíyá bipimâäní hä'i t'oe híwó? mân'ämídí, páaqde ihaydi bitsiye'o waagibá. ⁷Yôesi Tádádí na?in khuwôdeda? wídímágipí na?inbí pí'ná khó'yé, hewânbo kay-áho dímä', hedá díkhäge?do t'owa âyséegimá've-ídí, hedá hangintandá dímä' na?inbí wówátsi híwó? âyhûuwidí.

⁸ Hedího wí⁷unwóeda⁷ípí Nanbí Sedó Jesus-ví⁷gedi t'owa ováyt⁷óe⁷ámídí, hedá widíwóeda⁷ípí tobá iví t'oe dón⁷odíbo dípansóge wänbo⁷, hewänbo shánkídí naa t'lephade iwe o⁷án waagibá un wá⁷ unkhatymúni mänt⁷óephadé-ídí Yóesi Tádáví híwó⁷di tü⁷ tü t'owa ováyt⁷óe⁷ámídí, hedí Yóesi Tádádáho kay wóemâaní kin bi⁷ámídí. ⁹Idánkunho na⁷in dín⁷aywon hedá íví⁷inda⁷ gimúnidí dítukánnan. Hedí kin i⁷an wén háawéñ íví⁷annin namuuđidá⁷bá yoe, hewänbo báyékí séegísehkanä imáadân. Hán⁷oebo wa⁷ häjawi⁷nakhi⁷yenpíðbo wí⁷bo i⁷ánshaamági kin i⁷ámídí, Christ Jesus-di dínkháymáa⁷in namuudi. ¹⁰ Hedí näähö Yóesi Tádádá ná⁷i séegísehkanä na⁷in dínkeeyan Christ Jesus-á napówá ihaydi dín⁷aywoenidí. Christ-dáho in chuwa namuu⁷in na⁷imbf⁷wedá dínyâa⁷an, hedá handidá dínkeekw⁷ódi hádídí Yóesi Tádáví híwó⁷di tü⁷ âywäháyundedi ná⁷in wówátsi nahándezp⁷in áykévídí.

¹¹ Hedi Yôyesi Tâdâdáho naa dísóge t'ôekhuwa*?-á* hedâ hâhkandi-á omúnidí, iví híwó*?di* t'qu ûnmuu*i?*gedi t'owa dovâyt*'óe* *qamídí*. ¹² Hedi ná*i?*t'ôe dáy*o?*i namuudi naa t'ôephade iwe nää o*án*. Hewânbo tobâháa kin dînpo*? wânbo wó?wôeda?pí, dînhanginnândi to?*wív*?piye?* naa dáywâhayunde*?in*, hedâ híwó*?dá* dînhanginná i-á ûnkoedi*?in* i hääwí iví mange dônyoe*?andi?* dîn*?áyîngi?*qamídí i t'â*?gi* thaa napówá píhay. ¹³ Naadi wîn-thayyan háawin in ta*?gen* hâhkhan namuu*?in*, hedîho u-á úkhây*?q?* ná*?in* hâhkhan diwebá bitsaqkéen*?in*. Hedi kin bi*?odi* in whâyu*-á* in séegí-á Christ Jesus napäy*?i* náahûuwí.

¹⁴ Ná*?i* híwó*?di* hâjáwí Yôyesi Tâdâdí uví mange wônyoe*?andi?* mân*?áyîngihûuwí*. I Yâ*?dâa?*i P'oeawaahâa na*?inhí ní?*ná khô*?vé* gýnthaa*?idáho wóekhâg?*namí kin hi*?amídí*

Wáy wêndi Paul óevoe²an hewänbo Onesiphorus-dá voe

¹⁵ Únganginná t'ähkí in Asia nangewin t'owadí naa díyoe'an, Phygelus-ádí Hermogenes-ádí indi wándo díyoe'an. ¹⁶ Na'imbí Sedóví' pivey dáguyúusoo' in Onesiphorus-ví k'aygi'imbí pivey nasehkanaápúwídí, idá naa hávánnanho díubo'aawówá'an, hedá tobá náá pan-

tewhá ee owhi'án wänbo wídíwôeda?pí. ¹⁷ Nawôeda?íví? wedi nää Rome-piye? na?ä, hedí napówá ihaydá ihe?yidibo naa dítuwämää díshaa píhay. ¹⁸ Naa dáyyûusu?o? owáy i t'ä?gi thaa napówá ihaydi Na?inbí Sedó ivi?piye? nasehkanápúwí. Übo híwq? úhanginná, oe Ephesus búu?ú iwe i-ádí naa-ádí gayi? ihaydi idi báyékí díkhäge?nannin.

2

Timothy ûnkhây?ä? híwq? Yôesig? it'ôe? qamí?in

¹ Naví ay, Christ Jesus-di íví séegísehkanä ûnmuu?in dímägi, hedí nää?indibá wóekay?amí. ² I hääwi naadi báyékí t'owa dovâyhä?andi? unt'oe, hedí nää nää?i unt'oe?ibá wây-á t'owa ovâyähphadé-í, indá dínhähä?ä? häädi wänbo t'ähkí háa dínwq?nân waa dívikan-hüuwí?indá dimúni?in, hedáhá? indá wá? díndoedí-i wé?ge?in t'owa-á ovâyhä?amí?dí.

³ U-á wí sundado Jesus Christ-ví? waagi?bá unmuu, hedího naa dont'öephadende waagibá u wá? úkhây?ä? unkähymúni?in igí? mänt'öephadé-ídí. ⁴ Wí sundado namuu?i-á wa?di háa óeyón waa i'odibo há?to iwedi iyâa?amí i?amídí háa in sundado dimuupi?in díví?o waagibá, gá íví p'ö?dédi? ihíhchannamí?in nada?dân. ⁵ Hedá to?wí i?ádâamáa?i-á háa ûnkhây?ä? waa i?ádâa?opídá há?to hääwi in dit'anpo?in ovâymä?i? öemâaní. ⁶ Hedá wí to?wí nava iwe báyékí it'ôe?andi-á ûnkhây?ä? i páadé?i namúni?in i hääwi napaa iwedi ihónidí. ⁷ Híwq? bi?ánsħaa?amí nää?i wítumáa i?gedi, hedâhno Na?inbí Sedódí híwq?di ka?powa wóemâaní hääwi t'ähkí útay?i? unkä?pówá-ídí.

⁸ Jesus Christ-ví?gedi bi?ánsħaa?amí. I-á nachuu wänbo nawáywówápóe, i-á David-ví? ây iwedi?ibá namuu. Nää?i-ân namuu i híwq?di tñu ivi?gedi t'owa dovây't'ôe?o?. ⁹ Nää?i tñubá namuuđi t'öephade iwe o?án, hedí wí yanäkíkandi waagibá nää pan tewhá iwe owhi'án, hewänbo Yôesi Tádáví tñu-á ûnkaydi wí?ûnwhimuupí. ¹⁰ Tobá háa naa dîmpo? wänbo dáyyä?o? in Yôesi Tádádí ovâydé?mannin dimuu?in dovâykhäge?namídí hedâhno in wá? Christ Jesus-di ovây?aywoenídí, hedího hânhay wänbo t'ähkí sa?wó?da? nana? diwe dithâa-í. ¹¹ Nää?i hi? nää otqíni?i-á ta?genda? namuu: Christ-ádí gichuuđá i-ádîbá wáy na?án diwebá giwówakwó?ní. ¹² Íví?öephadeyä?ä?andáhó?, i-ádí wé?ge gitsonyêení. Hewänbo i wí?âyaapá gin gitúdáhó?, i wá? natqíni na?in wänbo-á wíditaa?i?in. ¹³ Tobáháa na?in háa gíñkhây?ä? waa wí?iví?anpí wänbo?, i-aho häädi wänbo t'ähkí háa ûnkhây?ä? waa i?o?, gá wí?ûnkoedipídâ?i egó?amí?dí ivi? hi? natqí?in.

Timothy in ta?gen namuu?in ihûuwí?in ûnkhây?ä?, hedí in ta?gen namuupi?indá iyoë?amí

¹⁴ U-á úkhây?ä? in méesate?in t'owa nää?i hääwi wítu?an ni?gedi ovây?ánsħaa?kannamí?in, hedá Yôesi Tádáví pâadépiye? kay?indidá ovâytu?ä?amí tñu i?gedida? wídívituhánmá?ve?ípí. Han dívituhkanmáadáhó? wídíñchä?muupí, hedí in to?wén dívit'óyande?inbí ánsħaa? á ovâywânpipedee?o?. ¹⁵ Häädi wänbo uví t'oe áyîngidi män?ä?amí hedâhno Yôesi Tádá natqíni?dí híwq? bi?annin, hedá háa bi?o?in namuuđi wí?unwôeda?ípí, hedá Yôesi Tádáví ta?gen tñu ûnmuu?i t'owa ta?ge ovâyt'ôe?ä?amí. ¹⁶ In t'owa Yôesi dây?a?ginpí waa dívhée?o?inbí?wedi hedá to?wén inbí hi? díñchä?muupi?inbí?wedi biyâa?amí. Ha?wâa?i hi?dí t'owa Yôesiví?wedi shánkí ovâyyâa?o?. ¹⁷ Wí phée nawówâ?pi? nawadedi?dá i khowa óehá?dândo waagibá, nää?in t'owaví hí?-áho t'ämäpiye? dínwadedi?, hedí handidi t'owa ovâyhä?dândo?. Hymenaeus-ádí Philetus-ádí wén wíye senä? damuu in ha?wâa dívhée?o?in diwedi. ¹⁸ Indáhó in ta?gen namuu?in diwedi dânyâa?an. Kinnâñ datqí?: Christ-ví?piye? íví?hây üihaydiho giwâywówápóe waabá ho gínpóe, hedího owáy gichuu üihaydáhó na?inbí túu?wígiwâywówápúwípí. Inbí tñuđiho báyékí t'owa inbí whâyü? iwedi ovâyyâakanhon. ¹⁹ Hewänbo Yôesi Tádáví tñu ûnmuu?i-áho wén kay?in tepú na?ingi? dîñk'ü? waagi?inbá namuu, hedí ivi? tñu?nin diwe kinnâñ ûntqí?muu:

Na?inbí Sedó-áho ûnhanginná wé?in ivi? t'owa ûnmuu?in.
Hedá kindá wá? natqí?muu:

To⁷wêñ t'ähkí dittû'nin Na⁷inbí Sedóví⁷in dimuu⁷indáho dívít'aywó⁷kanwóy⁷ni⁷in dímkhây⁷ä⁷.

²⁰Wí kodit'owa namuu⁷iví tewhá ee wí sã⁷awé ûnsaa óeđodí hää kwä⁷ ts!ä⁷idi napa⁷andi⁷, hedí nã⁷i sã⁷awé-áho i hääwí shánkí híwó⁷di namuu⁷i⁷ óesaa⁷igí⁷ namuu. Hewänbo wá⁷wiyá sã⁷awé-áho phédá nap'odá napa⁷andi⁷ nasaa, hedí i-áho i wähphade híwó⁷namuupi⁷ hääwí óesaa-igí⁷-á namuu. ²¹Hääwí yä⁷dâapí⁷ namuu⁷iví⁷wedí ivýâa⁷andá, handidi i sã⁷awé hääwí híwó⁷di óesandi waagi⁷bá gimúní, hedá Na⁷inbí Sedóví⁷indáho ta⁷gendá gipúwí, hedí iđiho wí t'öe dímâäní igí⁷ iví⁷amíđí, hangí⁷ ivíkhây⁷odi, hedí nã⁷i t'öe dímä⁷i-á híwó⁷ iví⁷qamí.

²²Nã⁷i híwó⁷pí⁷ taachan wáy wén e⁷nûn dâymáa⁷iví⁷wedí óyâa⁷an. Shánkídí bikhääjä⁷í uví wówátsi ta⁷ge mänhûuwídí, hedá Yôesiví⁷piye⁷ biwhây⁷bé-ídí, hedá t'owa-á ovâyséegihûuwídí, hedá indádá tsäqinpidíbo-á unthâa-ídí. Kin bi⁷andá in to⁷wén yä⁷dâa⁷in inbí pí⁷nâ⁷ khó⁷yé dimuuđi Yôesiví⁷piye⁷ dívýûusukanmáa⁷in waagi⁷inbá unmúní. ²³T'owa áンshaapi⁷in dimuu⁷in hedá hääwí wänbo wíđinhanginnáhpi⁷in dimuu⁷indá dívítuhkandodi wi⁷ovâyt'óyaanípi. Ha⁷wâa⁷i hi⁷ dâypiyemáa⁷in dimuu⁷indá wí⁷nâ⁷ táye dívýwänpit'ayyaa⁷o⁷. ²⁴Hebo to⁷wén Na⁷inbí Sedógi⁷ dívít'öe⁷o⁷indá wíđinkhây⁷ähpí t'aytuhkannin dimúñf⁷in, hewänbo shánkídí t'ähkí t'owa-áđí híwó⁷nin dimúní, hedá híwó⁷nin háhkannindá bo⁷atä⁷indá dimúní. ²⁵Dímkhây⁷ä⁷ in to⁷wén Yôesiví⁷ hi⁷ ôn-seegi⁷opí⁷in ovâythayyami⁷in piháa díví⁷o⁷in, hewänbo kin ovâythayyodi t'ayginpídfíbo⁷ ovâyhée⁷äamí, hedí ma⁷dânhö Yôesi Táđadí ovâykhâge⁷namí inbí t'aywó⁷di dâywœ⁷amíđí, hedânhö in ta⁷gen namuu⁷in dihâhpúwidí, ²⁶hedí kindidáho inbí hangintan dâywâykéyí, hedá Penisendíví⁷wedáho dívýâa⁷qamí. Idá wén phay ovâyk'ü⁷ waagibá i⁷andi iwe diwhêe, hedîho iví pan waagi⁷inbá dipóedí hää natü⁷ waa ho díví⁷o⁷.

3

Hää napúwí⁷in i t'ä⁷gi thaapowa⁷ä⁷ ihaydi

¹Naa oda⁷ nã⁷in wítukankhâymáa⁷in úhanginnâñf⁷in: I t'ä⁷gi thaapowa⁷ä⁷ ihaydi báyékí kây⁷in napuwágít'öe. ²T'owa-áho wí⁷bo dívípiséegikhâymáa hedá inbí chä⁷ ni⁷gedidä⁷ díví⁷ánshaahkâymáa. Indá dívýêngikhâymáa, kw'âye-á dívípitgekhâymáa, t'owa-á t'ämägi-á ovâytukankhâymáa, inbí yíyá⁷indá tâdá⁷indá wí⁷ovây⁷a⁷geenípí, kú⁷daa-á wíđívímâänípí, Yôesiví⁷ hääwí-á wí⁷ôn⁷a⁷geenípí. ³Inbí k'aygi⁷in wänbo wí⁷ovâyséegí-ípí, hääđi wänbo t'ähkí dívýâa⁷be-íin didá⁷i, pi⁷wén t'owaví⁷gedá yanäkí-á dihí⁷yéení, hää diwânpichaq waagá dívíkhâymáa, hää wänbo dimúní, hedá i híwó⁷di hääwí namuu⁷i-á dâyt'ây-í, ⁴inbí k'ema⁷indá inbí maatu t'owa⁷indá nã⁷inbí hánmin dínmuu⁷inbí mangá ovâykâaní, díví⁷ánshaaa⁷anpídfíbo hääwí t'ähkí dívíkhâymáa, dívípiphúu-í, Yôesi Táđá dâyséegimáa⁷ve-iví⁷wedí indá⁷bá dívípihchannamí⁷indá didá⁷i, ⁵indáho Yôesiví⁷näpiye⁷ dimuu waabá dívíkanhûuwí, hewänbo hâawin iví kay únnmuu wänbo wíđinhanginnâñfí. Ha⁷wâa⁷in t'owaví⁷wedí biyâatä⁷ä⁷.

⁶Wáy wén ha⁷wâa⁷in inbí hôeyó wóegé tewhá eeye dits'úya⁷, wáy kwiyä⁷ áンshaapí⁷in dimuu⁷in dithaa eeye, kwiyä⁷ báyékí t'aywó⁷di dâymáa⁷in hedá t'ämägi⁷ híwó⁷pí⁷ taachandi ovâykaygimáa⁷in, hedí nã⁷in kí⁷min kwiyä⁷ in dihôeyó⁷indá dívísó⁷dínde⁷ inbí háhkhan ovâyt'häy⁷amíđí inbí⁷näpiye⁷ ovâymá⁷idí. ⁷Nã⁷in kwiyä⁷didá in hôeyó⁷in háhkannin ovâyt'óyandedi hääđi wänbo t'ähkí wíyá shánkí didá⁷ dihâhpúwí⁷in, hewänbo hääto in ta⁷gen namuu⁷in dihâhpúwí. ⁸Hä⁷min háhkannindá in ta⁷gen namuu⁷in dâyyoeğı⁷o⁷, hää⁷oe Jannes-áđí Jambres-áđí Moses-ví hí⁷ dâyyoeğı⁷an waabá. Nã⁷in háhkanninbí áンshaaa yä⁷dâapí⁷dä⁷ dínmuuđi inbí whäyú Yôesiví⁷piye⁷ hewänbo wíđinkhây⁷muupí. ⁹Hewänbo hää dívíkanhon waa hääto híwó⁷ dínpúwí. Iwebo naakeepuwí áンshaapí⁷in dimuu⁷in, in wíye senä⁷ Jannes-áđí Jambres-áđí dânpóe waagibá.

Timothy in ta⁷gen namuu⁷in únhanginnândi híwó⁷ ikanhûuwí

¹⁰ Hewänbo үdá áyîngidi ho naa dímû? hää dáykanhon waa, hedîho úhanginná hääwí in t'owa dovâyhä?o?i?, hedâ hää naví wówâtsi donhon waagidá, hedâ hääwí ipiye? dáykhäqđe?indá, hedâ hää dáywhäyunde?indá, hedâ hää dáybo?atä?o?indá, hedâ hää t'owa dovâyséegi?indá, hedâ hää dáyyä?o?indá. ¹¹ Hedâ dímû? hää t'owadi naví whäyü dînmuuđi díyanäki?annindá, hedâ hää indi dít'öephadekannannindá. I búu?ú Antioch-á Iconium-dá hedâ Lystra-á eeye kin naa dînpóe. Hebo tobá díyanäki?an wänbo?, Na?inbí Sedódí nää?i hääwí t'ähkí iwedî dîn?aywon. ¹² Hedâ to?wén t'ähkí dida?in inbí wówâtsi dâyhüuwí?in Yôesi Tâdâl óehîlchanmääñidí, in wâ? Christ Jesus-ví?in dimuuđibô ovâyyanäkîkankhâymáa. ¹³ Hedi nää?in yä?dâapí?in t'owa dimuu?indá hedâ in t'owa dâyhöeyöhä?o?indáho shánkí p'ândikí?inho dipuwagít'oe. Nää?indá wây-á t'owa-á in ta?gen namuu?in diwedâ ovâyyâakankhâymáa, hedâ in wâ? in ta?gen namuu iwedibâ dívípiyâakankhâymáa.

¹⁴ Hewänbo ү-á úhanginná to?wídí wórehä?annin, hedîho téegí t'aagi hää umhâhpóe?in diwe hedâ hää biwhäyunde?in diwâ bitsaqkêení. ¹⁵ Hiyâq?i unmuu ihaydi waabo nää?i tâ?kan Yôesi Tâdâvî?wedi na?ä?i? úhanginná, hedi nää?i tâ?kan namuu?idibâ wórehä?o? hää Christ Jesus-ví?piye? biwhäyundedi wôn?aywoení?in. ¹⁶ Hääwí t'ähkí Yôesi Tâdâvî tâ?nin diwe nata?muu?i-á i Yä?dâ?i? P'oewaqâqví?wedi na?äqđidâ? namuu, hedîho bâyékí nachä?muu díkhäge?namidí in ta?gen namuu?in gihâhpúwidí, hedâ hää hîwó?pí? fvi?o?in dînhayyamidá, hedâ in ta?ge?in p'ôe namúni?in dînkeeyamidá, hedâ hää l?ge? fîlhüuwí?in dîh?amidá. ¹⁷ Hedîho nää?in hâhkân gihâdihó na?in Yôesi Tâdâg? ívit'oe?o?indáho hääwí t'ähkí gîntây?i? âymâa hedâhno hîwó? ig? ívit'oe?amidí, hedâ hangí? wîyá hääbo wîgínté?dee-ípí.

4

¹⁻² Yôesi Tâdâvî páadépiye? hedâ Na?inbí Sedô Jesus Christ-ví páadépiyá wítumáa kinnân bi?amidí: Yôesiví tûu t'owa ovâytüçphadé?i hedâ hääđi nanân wänbo unkhâymúní kin bi?amidí. Hîwó?pí in t'owa dîv?odâ ovâythayyamí, hedi ovâytü?äqmí ha?wâa wîdîvü?äqmípí?in, hewänbo i hîwó?di namuu?idâ? dîvîkanhüuwí. Hääđi waa kin ovâyhä?ođi indâdâ?bibo?atä?äqmí. Nää?i kin wâytumáa gâ Na?inbí Sedô Jesus-di t'ähkí t'owa ovâykekwl?enidâ? hää hîwó? hää hîwó?pí dîv?annin, in diwówây?indá in ho dichu?indâdâ, hedi kin ikhâymâa owây nawâypowâdi nap?o?dêđi?sogedee ihaydi. ³ Hediho nää? ükhây?ä? Yôesi Tâdâvî tûu t'owa ovâyt'oe?äqmí?in, gâ wây wí thaa nanâ? diwâho in t'owa in ta?gen hâhkân namuu?in hâ?to dit'oyandâ?i, hewänbo shánkí? bâyékí høyeyó?in hâhkannin ovâytuwâkhâymâa, hedi dîvíwânpilhchannamidí didâ?i? nää?in hâhkannindi ovâytü?äqmí?in hääwí dit'oeđa?idâ?. ⁴ Hedâ in ta?gen namuu?in wîdit'oe-ípí?dîv?oyephohidikhâymâa, hewänbo i hî? ta?gen namuupi? pehtsiye waagi?bâ namuu?i? dit'oe-ídî dîv?oyephohkhuukhâymâa. ⁵ Hewänbo ү-á ükhây?ä? ta?gedâ? bî?ánshaa?amí?in, hedâ mänt'öephadendedâ? biyäq?äqmí, hedâ t'ämäpiye? unyeení Yôesiví hîwó?di tûu in t'owa ovâyt'oe?äqmí?i, hedâ in t'oe Yôesidi wóeyônnin hîwó?dâ bikanhüuwí.

⁶ Nää?i hääwí wítu?an gâ nääho Yôesig? naví unp'oe donts'ancha?khâymâadân, naví wówâtsi dáypâkhâymâa, ihaydiho nanâ? oepâa k'aydidi dáyyâ?äqmí?i. ⁷ Wí tsaa?i hää wí ää?i hânhâ? isó?dînde waagibâ naa wâ? dáysó?dêe Yôesiví hîwó?di t'oe dôn?amidí, hedâ hää dîyón waagâ dônbowâ, hedâ i hääwí ívîwhäyunde?i-á dô?áyîngi?an. ⁸ Hediho in to?wén dîv?äqđidé? páadé dipowâ?in wí hääwí dit'ango? waabâ, naa wâ? hääwí naag? dînte?kw'ödi?i? donkekâymâa, gâ naví wówâtsi ta?ge donhondân. Na?inbí Sedô Jesus-á namuu i to?wí t'owa ta?ge ovâytükankhâymâa?i hää hîwó? hää hîwó?pí dîv?annin, hedi idâho nää?i dînte?kw'ödi?i naa dîmâäní, hewänbo naada?bâ yoe, in wé?ge?in t'owa pín ta?ge haydi óetsíkha?mâa?in nawây?ä? - idí, innâ?naa wâ? hanbâ ovâymâäní.

⁹Bisó?dêe-í hanwaapídþbo naví?piye? un?ää-ídí. ¹⁰Demas-didáho díyoe?an, i-á ná?i oepáa k'aydiwi hääwí shánkí iséegídþho?, hedího oe Thessalonica búu?úpiye? namää. Crescens-á oe Galatia nangepiyá namää, hedá Titus-á oe Dalmatia nangepiyá. ¹¹Nää-á Luke-dá?mân naa-ádí na?án. Mark-á náamá?í, i-á ûnkoedi naví t'öe iwe díkhäge?namí?in. ¹²Tychicus-á oe Ephesus búu?úpiye? dósan. ¹³Hedí un?ädi naví tå?di-á wá? dînmá?í, hewänbo shánkídá i pýye eedi natä?muu?i tå?di-á.

¹⁴Alexander i kwák'udi ihääwípa?idá naa báyékí díyanäkí?an, hedího i híwó?pí? dí?andi namuudi Na?inbí Sedódáho báyékí öetuchänukháymáa. ¹⁵U-áho hä?i senbf?wedi ó?áyîngi?an, i-á na?inbí hí? t'aygidi iyoegi?andi.

¹⁶Páađé naa dítuyó?diwekándí naa wí?bo dáy?aywoenídí dáyhée?an dihaydi töebo wí?i-wíñupí naa díkhäge?namí?dí. T'ähkídþbo díyoe?an. Naa oda? Yðesidi ovây?owýé-f?in tobá han dív?an wânbo?. ¹⁷Hewänbo Na?inbí Sedó-á naa-ádí nayıdi idâñ díkhäge?nan, hedá in kay-á dímagí t'ähkí iví tå? t'owa dovâyt'ôc?amí?dí, hedího t'ähkí in Hudýo dimuup?in iwe diy?in dit'oe. Hedí Yðesidi naa dín?aywon, wí? to?wí? khänbí wää? iwedi óewhahké? waabá naa dí?an. ¹⁸Hedí Na?inbí Sedódáho t'ähkí i híwó?pí? t'owadí díkháymá?in dida? iwedi díwhahkéyi, hedá idá oe makówá wáy i natsonnán diwepiye? bahpþbo díhûuwí. Hânhay wânbo t'ähkí t'owa dínhâ?ä? kw'láyébo? óemá?ve-?in. Hamân.

Wí sengitu?namuu?i?

¹⁹Priscilla-á Aquila-á ovânsengitu?âamí, hedá in Onesiphorus-ví k'aygiwindá wá?. ²⁰Erastus-á oe Corinth búu?úbo iwóy?i, hedí Trophimus-á nahaydi oe Miletus búu?ú iwa dóyoe?an. ²¹Bisó?dêe-í wa?di nate?núpóepídþbo? unpówá-ídí. Eubulus-dá wóesengitu?an, hedá Pudens-dá Linus-dá, Claudia-dá, hedá t'ähkí in wé?ge?in t?üuwin páadé?indá inbí sengitu?wônsan.

²²Na?inbí Sedó Jesus uví pí?ná? khó?yé mänmá?ve-í, hedá iví séegísehkanä-á wóemâaní.

In Taʔnin Paul-di Titus Ôntaʔnannin

¹ Naa Paul omuu'i ná?in tå?nin dótå?do?. Naa Yôesi Tádáví t'ôe?i hedá Jesus Christ-ví t'ôekhuwa?i-á omuu. Naa dísan in to?wén Yôesi Tádádí ovâyde?manninbi?piye?, hedânhó dovâykhäge?namídí shánkí iv?piye? dívíwhäyú-ídí, hedá in ta?gendá dovâyhä?amídá, hedânhó háá Yôesi nada? waagi inbí wówátsi dâyhûuwidí. ² In wówátsi nahándepe?in gín?ä?in áytsíkha?máa áykéyidí. Yôesi-á wí?ihóeyó?opí, hedí hán?oebo iví tøu imágí ki?min wówátsi dímâanidí, ³ hedí híwó? naná? dihaydi i?gedi díhangin?annan. Yôesi na?inbí aywondidi naa diyón hedá dísóge ná?i tøu t'owa dovâytüuphadé-ídí. ⁴ Naadi u Titus wîntå?do?, ʉ-á naví ta?gendi ay waagibá wíchäa, naa dáywhäyunde?ibá ʉ wá? biwhäyundeedi. Yôesi i Tádá-ádí hedá Christ Jesus na?inbí aywondi-ádí seegísehkanä wóemâaní hedá wóekhäge?namí ánschaaginpíðbo? unchä?nídí.

Háa Titus oe Crete p'oyâadi i?qmí waa

⁵Naadi oe Crete p'oyâadi iwe wíyoe' an hedânhó häëwí iwe wa'di natáy'i bi' amídí, hedá méesate' in tsnonni t'ähkí búu'ú eeye ovâyk'w' öenidâ. Kinnân hêe wítu' an: "Wí méesate' i tsondi-á ûnkhây'ä? wí sen to'wídí wânbo wí t'aywó' di wí' ônsháa-ípí' namúni'in. I-á ûnkhây'ä? wí' kwee-ádídä? nakhóhtsachä'ñi'in, hedá iví ây-á whäy'indä? dimúní, hedá ná? in âyv'gedi t'owa wíditúnípí háa diwânpida' waagi díví'o? in hediháa t'óyanpi' in dimuu? in. "Wí méesate' i tsondidâ Yôdesiví t'öe ôn' âyînmáa, hedânhó otú waa ûnkhây'ä? wí sen to'wídí wânbo wí t'aywó' di wânbo wí' ônsháa-ípí' namúni'in. I-á wína' åanipí idä'mân in ta'gen imáa? in, hedá wesebo wínat' ayyapúuya'be-ípí, hedá súwâto? i' háa tsaaþo? i' háa nachä? hæ' t'aa? namúni? in wí' ûnkhây'ahpí. "Shánkídí ûnkhây'ä? iví k'aygidi nat'owaséegít' öeni? in, i yä? dâa? namuu? i-á iséegí-i, hangintä? di-á namúni, iví wówâtsi-á ta'ge ihûuwí, häëwí Yôesi natsonpóe? i-á häädi waa i' äqamí, hedá áyîngidi iví wówâtsi ihûuwí? in ûnkhây'ä?. "Yôdesiví hi? whäywó' di ûnmuu, hedîho i méesate' i tsondi-á háa nahâhpoe waa ná? i hi? ipiye? iwhäyuhûuwí, hedânhó in wé? ge? in t'owa ovâyk'hägë? namídí ná? in ta'gen hâhkân dipiye? shánkí dívíwhäyú-ídí, hedâ in to'wén ná? in hâhkân dâyséeg? anpí? indâ pihâa di' ánshaamuu kin ovâythayyamí.

¹⁰Han i méesateⁱ tsondi ikanhûuwí gá báyékí t'owa-á t'óyanda^p?indá? dimuudâñ, hedí inbí hí?-á wídînchä?muupí, hedí inbí hí?dí wây-á t'owa-á piháa ovâyánshaakandoⁱ. In Hudíyo dimuuⁱin shánkí wânbo hâ?min dimuu. ¹¹Nakhây?^q? ná?i kí?bi hí? âyhkhâa-fín, gá hääwí díñkhây?^qhpí? dâyhâ?^odân hóyeyódí dâywânpichä?^taanídí, hedího báyékí tâdá?indá yíyá?indá inbí ây wóegé ovâypedeé^o? ¹²Wí Crete-wi sen wânbo?, i-á inbí kхуу j?gedi itumakhe^o?i? namuu*u*? natü, "In Crete-win hâjädi wânbo t'ähkí dihóyé, khän t'ayyaanⁱin waagi[?]inbâ dimuu, bâa?ⁱin de[?]de[?]in dimuu." ¹³Ná?in inb?gedi natü?indá ta[?]gen namuu. Hedího u-á úkhây?^q? kaygi?^di ovâytumakhe^{am}?in hedâñho inbí whâyu Yôesivi[?]piye[?] ta[?]ge dínmûnifdí, ¹⁴hedá wídâyt[?]óyaanipfdí in Hudíyoví pehtsiye-ádí hedá i tsontuq in t'owa in ta[?]gen namuu iwedi dívíyâa[?]annin dâypipa^a?-ádí. ¹⁵In to[?]wén yä?[?]dâa[?]in dimuu[?]ing?[?] hääwí t'ähkí híwó?^di namuu, hewânbo in yä?[?]dâap?[?]in dimuuⁱin hedá wídívíwhâyundepi[?]ing?[?]-á hääbo híwó?^di wídmuupí. Ná?inbí ánshaa wânbo yä?[?]dâap?[?] dínmuudi wídînhanginnahpí wé?i wí híwó?^di namuu, wé?i wí híwó?^p? namuuⁱindá. ¹⁶Yôesi dâyttaa gin ditü?, hewânbo hâa dívíkanhon waagidi naakeeo[?] ta[?]gendi wídâytaapí[?]in. Daháa díví^o?, wídi[?]a[?]ginhâhpí, hedá hääwí híwó?^di namuu wânbo díví[?]amí[?]in wídînkoedipí.

¹ Hewänbo uví?wân úk'óe t'owa ovâyhá?amídí hää inbí wówátsi dâyhüuwí?in, in ta?gen namuu?in dívíwhäyümä? dihaydi. ² Saydöe ovâyhá?amí wídisuwät?oenípídi, hedá híwó?dá inbí wówátsi-á dâyhüuwí?dá hedânhö t'owadi ovây?a?geenídí. Ovâyhá?amí hangintä?nin dimúnídí, hedá in ta?gendi whäyu?-adí séegi?-adí dâymä?ve-í?dá, hedá tobähää napo? wänbo dívíyä?amídí. ³ Hedá kweeyôe-á wá? ovâyhá?amí hää inbí wówátsi dâyhon waagidi dây-keeyamídí Yôesi dây?a?ginhonniñ. Wây-á t'owav?gedi yanäkíwó? wídfví?má?ve-í?pí, hedá suwäto?in wídimúnípi. Indá dímkhây?ä? hääwí híwó?di namuu?i dâyhá?amí?in, ⁴ hedânhö in shánkí ts'qämin kwiyä? ovâyyéye-í?dá inbí senä?dâdá? inbí áy-adí dâyséegihüuwí?dá, ⁵ hedá hangintä?nindá dimúní, yä?dâa?in wówátsi-á dâyhüuwí, inbí k'aygi-á híwó?dá dây?ayíngi?amí, diséegit?oení, hedá inbí senä?dá dây?a?ginnamí. Han dív?odí to?wí wänbo hää?to? unkoedí-í híwó?pí ihée?amídí Yôesiví tpu? i?gedi.

⁶ Hanwaagibá in senä? shánkí ts'qämin dimuu?in kaygi?di ovâyhá?amí hangintä?nin dimúnídí. ⁷ T'ähkí u bi?o?i híwó?da? bi?qämí, hedí handidi nää?in shánkí ts'qämin dimuu?indi wóemündedi qđi ovâykeeyamí hää indá dímkhây?ä? dív?ä?qämí?in. Ovâyhá?odí in ta?gen-dä?bá bihée?amí, hedá ovâykeeyamí pín ta?ge haydi biwhäyunde?in. ⁸ Uví hí? ta?ge?idä? úmúní hedânhö tóebo wí?unkoedí-ípídi wöetlüsú?amídí. Handidi to?wí uví?näpiye? namuuup? nawôeda?púwí, hääwí wänbo híwó?pí wí?ishaadepídí na?inbí?gedi natünídí.

⁹ In pant?oe?in dimuu?in ovâyt?ä?amí inbí tsonninbí tpu? dâyt?óyaani, hedá i t'öe dây?o?idi inbí tsonnin ovâyhüchannamí, hedá wá? wídfívítwhännâamípi, ¹⁰ hedá wídfívísä?mâamípi. Shánkídí dâykeeyamí sâhto?indá hôeyó?indá wídimuuup?in, hedânhö hää inbí wówátsi dâyhon waagidi nakeepuwí?dá i hääwí Yôesi na?inbí aywondivi?gedi ayhá?andí? sa?wó?di namuu?in.

¹¹ Yôesi Tâdâdí iví séegísehkanä? na?in dímkheyan, hedí nää?i séegísehkanä-á unkoedí t'ähkí t'owa ovây?aywoenídí. ¹² Hedí iví séegísehkanä? iwedi gihâhpóe nää?i a?ginhâhpí hääwí Yôesiv?piye? iví?o?i? áyyoe?amídí, hedá i híwó?pí hääwí in t'owa Yôesi dâytaap?in kay?indi dikanda?i-á áyyoegi?amí, hedí nää? oepáa k'aydi na?inbí wówátsi ta?gá hedá hangintä?dídá áyhüuwí, hää Yôesi nada? waa. ¹³ Hedí gitsíkha i hääwí híwó?di Yôesidi dípágít?oe?i?, hedí kinnâñ namúní: Jesus Christ nakeepuwí?iví sa?wó?di kohthay wóegé, i-á i hay?i Yôesi-á hedá i dîn?aywondi-á namuu. ¹⁴ I-á na?ing? ipimági na?inbí t'aywó?di iwedi díma?p?l'adí-í?dá hedá nää?i t'aywó?di dînyâ?amídá, hedânhö ta?gendi iví t'owa gimúnídí, hedí pín ta?ge haydi gida?dí híwó?da? fívikanhüuwí?dá.

¹⁵ Nää?i hääwí i?gedi t'owa ovâyhée?amí. Kaygi?di ovâyt?ä?amí hää dív?ä?amí?in, hedá in to?wén híwó?pí dívikanhonniñ ovâyta?gep?oegésaaní. Ü-á úk'óe kin bi?amídí, hedânhö to?wí wänbo wí?unkoedipídí wóe?a?ginhänu?í?dá.

3

Hää Titus-di in Jesus-ví?piye? dívíwhäyunde?in ovâyhá?amí waa

¹ Ihayda? in t'owa ovây?anshaakannâamí t'ähkí in nange?in tsonkuu dâymää?inbí khómapho? dívíkw?oení. Dímkhây?ä? di?a?gint?oení?in, hedá dímkhâymúní hääwí t'ähkí híwó?di namuu?i? dív?ä?amídí. ² Ovâyt?ä?amí wây-á to?wênb?gedi yanäkí wídfívih?má?ve-í?pí, hedá wídfívítukanmä?ve-í?pí. Shánkídí unp?oe khâapí?in dimúní hedá t'ähkí t'owa-ádí a?gindibo dívihüuwí. ³ Gíñkhây?ä? kin waagi iví?ä?amí?in, gá wáymûu na?in wá? hangintah-pí?in gimú?dedân, hedá t'óyanpí?indá gimuuwän, in ta?gen namuu iwedi gihângepóewän, hää na?inbí túu?i we gichqä waagi?dá iví?odí wí?bo ívípöhchanmädi nää?i híwó?pí? hääwídí na?in dípanhögi waa gínpóe, na?inbí wówátsi-á t'ähkí yä?dâapí?dá iví?owän, githüut?oewän, wây-á t'owadá dít?aywän hedí na?indi wá? indá áyt?aywän. ⁴ Hewänbo Yôesi na?inbí aywondidá dímkheyan i-á t'owa-ádí híwó?di namuu?in hedá inbí?piye? séegí-á imää?indá, ⁵ hedîho dîn?aywon, hewänbo na?in híwó?di hääwí iví?annin namuuđá yoe, iví sehkanä unmuudân dîn?aywon. Dí?owídidi waagibá wówátsi ts'qämin dímági, hedá i Yä?dâa?i P'oewqâhâqdá ts'qämin waagi?inbá dípaa. ⁶ Jesus Christ na?inbí aywondi na?ing?

i⁷annin namuuđi, Yôesi Tádáđí i Ya⁷dâa⁷i P^loewaqahâa báyékí dímági. ⁷Hediho Yôesi Tádáđí iví seegísehkanä ûnmuudi díchqamáa t'aywó⁷di wi⁷âymáapí waagi, hedih in wówátsi nahándepe⁷in gitsíkha⁷in áykéyi. ⁸Ná⁷i otq⁷i-á ta⁷gen namuu, hedih oda⁷ Ɂdi in t'owa ihayd⁷ i⁷gedi ovâyhi⁷má⁷ve-⁷in, hedânhо in Yôesiv⁷piye⁷ ho dívíwhäyunde⁷in hâäđi wänbo t'ähkí híwó⁷da⁷ díví⁷qamí.

Ná⁷i otq⁷i-á híwó⁷idq⁷ namuu, hedá in t'owa t'ähká ovâykhäge⁷do⁷. ⁹Hewänbo in to⁷wén hangintahpí tsika dívitsika⁷máa⁷in wi⁷ovâyt⁷óyaanípí, hedá to⁷wén inbí thehtáy pahpá⁷inbí khâwá⁷ i⁷gedi ihayd⁷ dívihée⁷o⁷indá, ^{*} hedá to⁷wén Moses-ví tsontqu i⁷gedi dívíwänpituhkando⁷indá. Kj⁷bi hí⁷dá tóebo wi⁷óekhäge⁷dopí hedih wínachq⁷muupí. ¹⁰Wí to⁷wí piháa iwhäyundedi nat'owawiyet'óe⁷i namuu⁷i undáđi nayidá náatú⁷qamí han wi⁷qamípí, hedih natáyda wíyá hanbá náatú⁷qamí, hedih it'óyanpídá náayoegi⁷qamí. ¹¹Úhanginná wí to⁷wí kj⁷bi namuu⁷i-á t'aywó⁷to⁷idq⁷ namuu⁷in hedá in ta⁷ge⁷in p^lóe i⁷gá wínamänpi. I-á wí⁷bo ünpihanginná híwó⁷pí ikanhonnin.

I t'q⁷gi hí⁷ Paul-di Titus ôntq⁷nandi?

¹²Háa Artemis háa Tychicus uví⁷piye⁷ dósankhâymáa, hedih owáy wé⁷i wí napówá ihaydá, bisó⁷dée-í oe Nicopolis búu⁷ú diyay-ídí. Naa dáy⁷ánshaamági nää te⁷nú iwebo dáywóy⁷nídí. ¹³Zenas i sen i tsontqu itaa⁷i namuu⁷i-á hedá Apollos á wáypíye⁷ damän. Bisó⁷dée-í ovânkhäge⁷namídí hedânhо hääwí wänbo wídántaynápídí. ¹⁴Na⁷inbí t'owa dímkhây⁷a⁷ diháhpúwí⁷in híwó⁷da⁷ hääđi wänbo t'ähkí dívíkhanhûuwídí, hedânhо in to⁷wén hääwí díntay⁷in ovâykhäge⁷namídí. Han díví⁷opídá inbí wówátsi wídinchä⁷púwípí.

¹⁵In náwe naa-ádí dikw'q⁷nindi inbí sengitq⁷wônsan. Uđá in to⁷wén Christ-ví⁷piye⁷ dívíwhäyundedi na⁷in díséegi⁷in ovâysengitq⁷qamí. Yôesi Tádáví seegísehkanä t'ähkídíbo bînmá⁷ve-í.

* 3:9 Námú⁷đí i thaykang⁷ hí⁷ 1 Timothy 1:4 iwe natq⁷muu⁷i⁷.

In Ta'ñin Paul-di Philemon Ônta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i? opannán Christ Jesus-gí? dáyt'oe?odi. Naa-ádí hedá na?inbí t'í?úu páadé'i Timothy-ádí Ɂ Philemon wínta?do?, Ɂ-á na?inbí t'í?úu wíseeg'i hedá na?inbí t'oe? iwe díkhäge?do?i-á ummuu.

² Hedá in méesate²in t'owa uví k'aygi dívíwé²ge²o²in wá² ántq²do², hedá na²inbí t'úu Apphia-á, hedá Archippus-á, i-á wí sundado na²inbí hângé nawindi díkhäg²namídí waagi²bá namuu.

³ Yôesi na?inbí Tádádá hedá Na?inbí Sedó Jesus Christ-dá inbí séegísehkanä wovâymâäní hedá wovâykhäge?namí ánshaaginpídfbo? fkwo?nídí.

Philemon-bí séegí ûnmuu i⁷gedi ônta⁷do?

⁴ Philemon, hâädi wânbo wînyûusu'an ginhay Yôesi igî? dáyt'ôemää'i dôkú?dâa?o?,
⁵ dînhanginpôedí uví whäyû Na'ibí Sedó Jesus-vi?piye? úmuu i?gedi, hedâ wâ? dînhanginpôe Yôesi Tâdáví t'owa t'âhkí udi ovâyséeg?in. ⁶ U-âdî naa-âdî handâ? äñwhäyunde?, hedî naa dáyyûusu?o? nâ?in whäyû gânmuu?indi wóekhäge?namídí shánkí wânbo úhangin-nánídí t'âhkí i híwó?di hääwí ánmää?i? Christ wé?ge gamuudi. ⁷ Naví tî?ûu páadé?i?, udi Yôesi Tâdáví t'owa inbi pí?nâ khó?yé ovâyhîchannan, hedîho uví séeg? mänmåa?idi naa wâ? dîhîchannan, hedâ bâyékí dîkhäge?nan sen waa o?âanidí.

Paul-di Philemon óedaa⁷an Onesimus óeséegíkéyídí

⁸⁻⁹ Hedihó wí'ná tátay änséegíhondi häjäwí bi'ämídí wida'khäymáa. Tobá Christ-dí dímk'ú wänbo thay'eedi wíyöenídí hää úkhäy'ä? bi'ämí'in, wén tsontuu wímääñiví' wedi naadi wíwänpidä'khäymáa. Wí'ú'óde-ipí naa Paul sedó omuu'in, hedä Jesus Christ-ví' omuuudiho' opannán. ¹⁰ Wí häjäwí Onesimus-gí' mân'ämídí kaygi'di wida'máa. I-á naví e'nú waagi'bá dínmuu, naa wa' nää opannán dihaydibo' iví tädá waagi'bá opoedí. ¹¹ Tobá i-á páadédí ugí' úchä'póepí wänbo', nää-áho wí'gíndigí' ugí'-ádi naagi' -ádi gáñchi'póe.

* ¹² Nää-á i uví?piye? dówáysankháymáa, hedi báyékí dóseegídí naví pín wá? i-ádjbá ihon waagibá ochanpo?. ¹³ Yôesi Tádáví híwó?di tü? t'owa dováyt'oe?o'in namiuudi nääwa?di opannándí naa oda?wän Onesimus náwe naa-ádí dówóyí?n'í?in, hedânho igi uví?gedi naa díkhágé?namí. ¹⁴ Hewänbo naa wó?da?pí uví pápídbo dówóyí?n'í?in. Naa wó?da?pí wíkaygi?amí?in hääwí híwó?di bi?amídí, shánkídí oda? u wí?bo kin bi?amí?in.

¹⁵ Ma'dí Onesimus uví'wedí wí hây tâhkídá? nawiyeedee hedâhno uví'piye? nawáymu-
ídí hedá u-ádísba hâgdi wânbo t'âhkí nachq'nídí. ¹⁶ Páadédí pan namuu, hewânbo näá-á
pan wínamuupí, näá-á wí panbí shánkí hay'i namuu, näá-á na'ibní tí'ûu páadéti gânpóe
ânséegfhûuwigí? Hedihó naadi hâhno dóséegí, hewânbo Ɂá shánká nâaséegfhûuwí,
t'owa namuudi hedá näá-á Na'ibní Sedó Jesus-ví' namuudá.

¹⁷ Hedi u-ádí naa-ádí wé?ge ánt'óe? waagibá unchaqdáho?, Onesimus náséegíke? naa díséegíkéyí waagibá. ¹⁸ Hedi uví?piye? it'aywó?nandáho?, háká uví?piye? hääwí naphaa-muudáho?, naa díphahsaaní. ¹⁹ Nábâa naabo ná?i hí? dótq?kankháymáa: "Naa Paul omuu?idi wiwá?aa-í." Hewänbo naää wó?da?pí wi?ánshaakannamí?in, u-á uví wówátsi-ân naa unphaamuu?in. ²⁰ Tí?uu páad?í?, Na?inbí Sedó Jesus-ádí wé?ge gamuu, hedihó oda? udá ná?i híwó?di hääwí wídaa?andi? naa dín?ámí?in. Handidi Christ-ví?in gamuudi naví pi?ná? khó?yé naa díhlíchannamí. ²¹ Ná?in tq?nín wíntq?do? dínhanginnándi i hääwí oda?póe?i náa?a?ginkháymáa?in, hedihánkí wänbo hääwí wá? náakháymáa.

Wí sengituu namuu?i?

* 1:11 In kháwá Onesimus-á natu?da? “To?wí nachä?muu?i?” gin.

²² Hedí nää wa⁷di wíyá hääwí wídaa⁷amí: Ti wí íve díñkhây⁷amí dáywhonwóy⁷nídí? Undi díñyûusu⁷odiho naa ochaq hanwaapíðíbo Yôesi Tádádí díwáypunmâäni⁷in unbíwepiye⁷.

²³ Epaphras-di iví sengitǖ wônsan, i-á wá⁷ Christ Jesus-gí⁷ it'ôemáadíbo naa-ádfibá napannán. ²⁴ Hedá Mark-á, Aristarchus-á, Demas-á, hedá Luke-á naa-ádí wé⁷ge dívít'ôemáa⁷indi wá⁷ wóesengitǖan.

²⁵ Na⁷inbí Sedó Jesus Christ-ví séegísehkanä unbí pí⁷ná khó⁷yé mänmá⁷ve-í.

In Ta²nin James Ita²nannin

¹ Naa James omuu, Yôesi Tâdáví t'ôe²i hedá Jesus Christ i shánkí natsonyi²iví²-á. Naadi un tæ²di wêege²in Israel t'owa t'ämäpiye fwadekw²ó²nin wâysengitut²do².

T'öephade-ádí hedá whäy²u-ádí i²gedi ita²do²

² Tí²ûwin pâadé²in, hânhô bîhîchanpuwave tobâháa bînt'öephadende wânbo², ³ gá únhanginnândân unbí whäy²u wovâytayindedá shánkí íyä²kanháhpúwí²in. ⁴ Hewânbo hâädi wânbo t'âhkí úvîyä²qamí ta²gendi fkweesenpâa-ídí, hedânhô wiyá hâäwí wânbo wí²ünite²dee-ípí kí²min ímúnidí.

⁵ Hedi wénâa wí wânbo un diwedî únhanginnâhpídí hâa kin i²qamí²in, i-á ûnkhâý²? Yôesivi²piye² iyûusu?amf²in, hedîho in hangintan óemâäní únhanginnânpídí. Na²inbí Sedó Yôesi khâäqipí t'owa t'âhkí bâyékí hâäwí napâyí², hedî wí²ovâyt'e²yopí di-dâpôedí. ⁶ Hewânbo bîndaa²andi, pín ta²ge haydi úvîwhäy²u-í wovâymâäní²in. Wí²uví²âyîngimâänípí hâa wovâymâäní²in hâa wovâymâänípí²in. Wí to²wí pín ta²ge haydi iwhäyundep²-á wí p'oe oepiyá nääpiyá waädi öechärnumáa²i waagi²bâ namuu.

⁷⁻⁸ Wí to²wí kí²bi namuu²iví ánssha wí²ünta²gemuupí, hedî tobá hâäwí i²an wânbo híwó² wí²i²ahkée-ípí. Hedîho i-á wí²unkhâý²ähpí na²qamí²in hâäwí nada²póe²i Na²inbí Sedó Yôesidi óemâäní²in.

To-an ta²gendi kodit'owa namuu?

⁹ Wí to²wí Jesus-ví²piye² iwhäyunde²i namuu²i sehkanawó²gí wówâtsi thaa ihondá ûnkhâý²? nahîchanpúwí²in, gá Yôesi Tâdádí kw²aye óesogedâ. ¹⁰ Hedá wí to²wí Jesus-ví²piye² iwhäyunde²i kodit'owa namuu²i-á wá² ûnkhâý²? nahîchanpúwí²in Yôesi Tâdádí áagépiye² óesogedî, gá in kodit'owa dimuu²indá hâäq ahkónu²?gewi pôv²ây nasaa²i waagibá dihâqanidâ. ¹¹ I than naapeedi natsâwâpöe ihaydi, i tâa t'âhkí óet'awende², hedâ i pôv²â t'âhká nathanändedá wiyá sa²wó²di wînamuu. Wí to²wí kodit'owa namuu²i-á wá² hanbá ûnpo². Wa²di wiyá shánkí châ² it'andedibô nahâqaní.

Híwó²di-á híwó²pí²-á, wâhâädan na²qamí²?

¹² Wí to²wí óetayinde²i it'öephadeyä²ä²andi-á nahîchanpúwí, gá híwó² iví tayí² diwedî napeei ihaydi wówâtsi nahândep²in üntsâqwhihkedée-í, wí²ä²i pâadé napówá²i hâäwí híwó²di ikénde waagibá. Yôesi Tâa iví tûu imâgi kin ovâykâhymáa²in im to²wêndi óeséegi²ing²in.

¹³ Hewânbo wí to²wí óetayinde² ihaydi wén t'aywó²nin nakanda²dá wí²unkhâý²?ähpí Yôesi Tâdá ôñchânú-í²in. Hâäwí yä²dâapí² namuu²i hâ²to² ûnkoedí-í Yôesi Tâdá òekannamidí nat'aywó²kandá²-ídí, hedî Yôesi Tâdádí wânbo-á to²wí wânbo wí²óet'aywó²dikanyómá²pí. ¹⁴ Hewânbo wí to²wí hâäwí hânhô nada²dibô t'aywó²diwe itóe²ó ikéyidí.

¹⁵ Hedi iví pí²nâ² khó²yé nat'aywó²kandá²di, iwedi t'aywó²diho napuyä, hedá shánkí wânbo wiyá it'aywó²do² pedee iwe napóya².

¹⁶ Hedânhô naví tí²ûwin pâadé²in wâyséegi²in, pihâa wí²uví²ánschaamá²ve-ípí nâ²i hâäwí i²gedi. Yôesidá wídtumáapí git'aywó²di kandá²-ídí. ¹⁷ Hâäwí t'âhkí híwó²di namuu²i dímâgi²i-ádí, hedâ hâäwí ta²gendi yä²dâa²idâ² namuu²i dînmâyä²?dâdí, makowâdî gínpóya². Yôesi Tâdá t'âhkí i kohthay oe makowâ nasaa²i ikhiyé, hedî nâ²i kohthay-á hâa nakeet'óe waagi na²egópo² hedâ dây²ólkhuu²o², hewânbo Yôesi-á wîna²egópo²pí. ¹⁸ I-ân napida²di wówâtsi ts'qamín dímâgi, iví ta²gen tûu ûnmuu²i ivíwhäy²u ihaydi. Kin i²an hedânhô t'âhkí ts'qabí hâäwí ipakhâymáa iwedi na²indá in pâadé²in ts'qamín gimuu²in waagi²inbâ gipúwîdî.

Hâa Yôesidi na²in dítumáa waa wígiwânpidat'óe-ípí, hewânbo iví²qamí-á

¹⁹ Naví tífūwin páadé²in wâyséeg³in, ná⁴i hääwí wâytu⁵andi⁶ únhanginnâhno⁷. Hedâhno häädi waa íkhâymúní Yôesiví tûu úvít⁸óyaanídí. Wí⁹úvíwo¹⁰onnamípí úvihée¹¹amídí, hedî hääwí hí¹²indidibô wi¹³ft'ayyaapúya¹⁴bé-ípí. ²⁰ Git'ayyáapóedá Yôesiví tûu wi¹⁵ây¹⁶a¹⁷gindopí, hedîho i hääwí i natu¹⁸ híwó¹⁹di namuu²⁰in wi¹⁵ây¹⁶opí. ²¹ Hedîho t'ähkí i híwó¹⁹pí²² namuu²³i úvikanmáa²⁴i bînyoe²⁵amí, hedâ ná⁴i bâyékí híwó¹⁹di namuu²⁰unbí pí²⁶ná khó²⁷yé únkw²⁸di-á bînyâa²⁹amí. Yêngipídibô Yôesiví tûu bînkéyí. Ná⁴i tûu-á unbí pí²⁶ná khó²⁷yé únsogedee wí ko³⁰yi waabá, hedî nasôedi in kay imâa unbí hâq wovây³¹aywoenídí.

²² Hewânbo iví tûu bîn³²a³³ginnamí, wí³⁴wänpit³⁵oé-ípí. Yôesiví tûu it³⁶oedi hewânbo i³⁷and-edi wí³⁸únhâh³⁹ähpí hâa natu⁴⁰ waa úvî⁴¹amí⁴²in, unbí ánshaas-á pihâa únmuu. ²³ Wí to⁴³wí Yôesi Tâdâví tûu nat⁴⁴oedi hewânbo i⁴⁵a⁴⁶gindopídá, i-á wí to⁴⁷wí waagi⁴⁸bá namuu ip⁴⁹oetsíwhayedi iví ts⁵⁰ay hâa únchâq waa imûnde⁵¹i, ²⁴ hewânbo tobá ipimû⁵²wänbo⁵³, i p⁵⁴oetsíwhaye namuu iwedi iyâa⁵⁵an dihaydi, wesebo⁵⁶ ûn⁵⁷ódende⁵⁸ hâa únchâq waagi. ²⁵ Hewânbo wí to⁵⁹wí Yôesi Tâdâví tsontu⁶⁰ híwó¹⁹ ônt⁶¹óyandedi, hedî wí⁶²ûn⁶³ódé⁶⁴pí hâa nat⁶⁵oe⁶⁶in, hewânbo hâa Yôesi⁶⁷ oetü⁶⁸o waagi i⁶⁹odi, t'ähkí iví tsiyekan diwe nahíhchanpúwí. Ná⁴i tsontu⁶⁰ a⁷¹t'ähkí híwó¹⁹did⁷² namuu, hedî t'owa ovâyma⁷³pí⁷⁴ädínde⁷⁵ inbí t'aywó¹⁹di iwedi.

²⁶ Wí to⁷⁶wí na⁷⁷ándezdi Yôesi óe⁷⁸a⁷⁹ginmá⁸⁰in, hewânbo hâhsó⁸¹yó⁸²i namuu⁸³dá, wí⁸⁴bo ipi-höey⁸⁵o⁸⁶, hedî iví tsiyekandá hâagí⁸⁷ wänbo wí⁸⁸ûnchâq muupí. ²⁷ Hewânbo wí to⁸⁹wí Yôesi na⁹⁰inbí Tâdâ ta⁹¹gendi óe⁹²a⁹³ginmá⁹⁴i-á kinnâñ ikhâymáa: In to⁹⁵wén yíyápi⁹⁶indá tâdâpí⁹⁷indá dimuu⁹⁸in hedâ in kwiyâ⁹⁹ inbí senä¹⁰⁰ dínchuu¹⁰¹in dimuu¹⁰²indá idí ovâypuwâkhâymáa ovâykhâge¹⁰³namídí inbí t'ôphade iwedi ovâyyâa¹⁰⁴amídí, hedâ wâ¹⁰⁵ ipi¹⁰⁶âyîngi¹⁰⁷amí hedâhno ná¹⁰⁸i yâ¹⁰⁹dâapíkan in t'owa Yôesi Tâdâ dâytaapi¹¹⁰in díví¹¹¹o¹¹²i namuu¹¹³idí wí¹¹⁴ópedee¹¹⁵amípídí.

2

Wígínhâh¹¹⁶ähpí git'owayoegit'ôeni¹¹⁷in

¹ Tí¹¹⁸ûwin páadé¹¹⁹in, Na¹²⁰inbí Sedó Jesus Christ i shánkí hay¹²¹iví¹²²piye¹²³ úvíwhäyunde¹²⁴. Hedîho wây wén t'owa shánkí híwó¹²⁵ wívînmá¹²⁶ve-ípí in wé¹²⁷ge¹²⁸inbí wedi. ² Ma¹²⁹di kinbâho namúní: Wíye senä¹³⁰ unbí méesate ee dats¹³¹undi, i wí¹³² namantomuu óedodi napa¹³³annin, sa¹³⁴wó¹³⁵dá na¹³⁶aamu, hedî i wí¹³⁷á sehkanawó¹³⁸dá na¹³⁹aamu, ³ hedî ma¹⁴⁰di i shánkí sa¹⁴¹wó¹⁴²di na¹⁴³aamu¹⁴⁴i bîn¹⁴⁵a¹⁴⁶gindi bîntumáa, "Hä¹⁴⁷i shánkí híwó¹⁴⁸di púwédé eedi ósoge," hewânbo i sen híwó¹⁴⁹ na¹⁵⁰aamu¹⁵¹ á bîntumáa, "Owáy hângedibô ówíñú, hâa naví ân nú¹⁵²bo ósoge," ⁴ hedâho kin úvî¹⁵³odá¹⁵⁴ nakeebo¹⁵⁵ íchango¹⁵⁶in wí sen shánkí híwó¹⁴⁸di namuu¹⁵⁷in i wí¹⁵⁸ví¹⁵⁹wedi, hedâhno unbí ánshaas híwó¹⁴⁹pí únmuu¹⁶⁰dibô t'owaví¹⁶¹gedi úví¹⁶²anshaamá¹⁶³ hâawin dimuu¹⁶⁴.

⁵ Bít¹⁶⁵óyanbe naví tífūwin páadé¹⁶⁶in wâyséeg¹⁶⁷in, Yôesi Tâdâdí in t'owa ovâydé¹⁶⁸man in wé¹⁶⁹ge¹⁷⁰in t'owadi ovâytumáa¹⁷¹in sehkanawó¹⁷² diwówâyí¹⁷³in dimuu¹⁷⁴in, hewânbo shánkí kodit¹⁷⁵owa waagi¹⁷⁶inbá dimuu pí¹⁷⁷ná khó¹⁷⁸yé inbí whâyú Jesus-ví¹⁷⁹piye dínmuuđi. Yôesi Tâdâ iví tûu imâgi in to¹⁸⁰wéndi óeséeg¹⁸¹in i-ádibá oe makówá dikwó¹⁸²ní. ⁶ I sehkanawó¹⁸³ nawówâyí¹⁸⁴namuu¹⁸⁵í-á bînhâawaagimáa. Hewânbo ti wí¹⁸⁶únhanginnâhpi¹⁸⁷an in kodit¹⁸⁸owa dimuu¹⁸⁹indidâhno wovâyt¹⁹⁰äämáa, hedâ wovâytuyó¹⁹¹diwekâyä¹⁹². ⁷ Christ-ví khâwâ¹⁹³ ûn¹⁹⁴a¹⁹⁵gin-muu, hedî t'owadi in Christ-ví¹⁹⁶in ímuu gin wovâykhâyä¹⁹⁷de¹⁹⁸, hewânbo in kodit¹⁸⁸owa dimuu¹⁸⁹indidâ iví khâwâ¹⁹³-á ôn¹⁹⁴a¹⁹⁵ginhânunde¹⁹⁹.

⁸ Ná²⁰⁰in tsontu²⁰¹ Yôesiví tâ²⁰²nin diwe nakl'óe²⁰³in in shánkí²⁰⁴in namuu: Un úvîpiséegí waabá, to²⁰⁵wén t'ähkí bînséegíhûuuwí.

Hedî ná²⁰⁶in tsontu²⁰⁷ bîn²⁰⁸a²⁰⁹gindodâhno²¹⁰, híwó¹⁴⁹ úvîkanhon. ⁹ Hewânbo wây wén t'owadâ in wé²¹¹ge²¹²inbí shánkí híwó¹⁴⁹ bînmâadá, handidi úvít²¹³aywó²¹⁴do²¹⁵, hedî Yôesi Tâdâdí t'aywó²¹⁶kannin wovâyshaa, gá iví tsontu²⁰⁷ ûnmuu²¹⁷in i²¹⁸a²¹⁹ginnapídá, tobâ i wé²²⁰ge²²¹i tsontu²⁰⁷ i²¹⁸a²¹⁹gindo wänbo²²², hanbá namuu t'ähkí tsontu²⁰⁷ i²¹⁸a²¹⁹ginhânu waabá. ¹⁰ Wí to²²³wí wén wéhpi²²⁴indâ²²⁵ Yôesiví tsontu²⁰⁷ ûnmuu²¹⁷in i²¹⁸a²¹⁹ginnapídá, tobâ i wé²²⁰ge²²¹i tsontu²⁰⁷ i²¹⁸a²¹⁹gindopí, hanbá namuu t'ähkí tsontu²⁰⁷ i²¹⁸a²¹⁹ginhânu waabá. ¹¹ Kinho namuu: Yôesi Tâdâ natu²²⁶, Wíyá to²²⁷wí kwiyó²²⁸ádí hâa sedo-ádí wí²²⁹úvîwhohkwomá²³⁰ve-ípí.

Hedâ Yôesi Tâdâbá natu²²⁶, Wívînt'owat'ahânu²³¹bé-ípí.

Hedânho tobá wíyá to'wíví kwiyo'-ádí hää sedó-ádí wí'úvíwhöhkwmáapí wänbo⁷, wí to'wí bîmhaydi Yôesiví tsontü t'ähkí bîn'a'ginhägnú waagibá úví'an. ¹² Yôesi Tâdâdî dítükankhâymáa hää híwó? ây'a'ginnin hää ây'a'ginpí'in iví tsontü, ná'i tsontü-á ûnkoedi na'ibí t'aywó?di iwedi díma?p'ádî-ídî. Hedânho úví'áyîngi?amí hää ítû?indá úví'o?indá. ¹³ Nää-á t'owaví?piye? na'in gisehkanápöepidí, owáy i thaa Yôesi Tâdâdî t'owa hää híwó? hää híwó?pí dívî?annin ovâykeekw'ödi ihaydi, i-á wá? na'ibí?piye? wínasehkanápöuwagít'öepí; hewänbo gisehkanápöedáho?, há?to dítuchänú-í.

Na'ibí whäyú-ádí hedá na'ibí tsiyekandadí

¹⁴ Naví ti'úwin pâadé?in, tobá wí to'wí natû? wänbo in whäyú Jesus-ví?piye? imáa?in, wây-á t'owa idí híwó? wí'ovây'ohpídáho?, ti ná'i to'wíví hí? ünchä?muu? Ti Yôesi Tâdâdî ôn'aywoení wí to'wí kí?min whäyú ünmuuqibó? Yoe, há?to?. ¹⁵⁻¹⁶ Gá kinnán: Ma'di wí sen hää wí kwee Jesus-ví?piye? iwhäyunde'i koegí-á awegí?-á üntáy, hedí bînwânpitumáa, "Sengidi ópún, Na'ibí Sedó Yôesidânho wóekhâge?namí uví awegí?-ádí koegí?-ádí mânhonídí." Kin úví'odi hebo undi wí'bo i hääwí üntáy'i wívînmähpídá, unbí tuu häägí? wänbo wí'únchä?muupí. ¹⁷ Hedîho whäyûda?bînmâadí hewänbo wây-á t'owagí? híwó? wívîn'ohpídí, unbí whäyú-á wí'únchä?muupí.

¹⁸ Hewänbo ma'di wí to'wí natúni, "Wây wén t'owa in whäyûda? dâymáa, híwó?di tsiyekandá yoe, hedâ wây-á wêndá híwó?di tsiyekandá? dâymáa, whäyú-á yoe." Hewänbo to'wí kin natúdaho naadi dótü?amí, "Wí'úkoedipí dînkeeyamí'in Jesus-ví?piye? bi-whäyunde'in híwó?gí hääwí bikanhonpídí, hewänbo naaadá wînkeeyamí naa dâywähäyunde'in i híwó?gí hääwí dây'ö?idibó?." ¹⁹ Untü? wí'da? Yôesi na'án gin biwhäyunde. Híwó? namuu ha'wâa biwhäyundeedi, hewänbo in yâ?dâapi?in p'oewaqhâa wänbo wá? hanbá dívîwhäyunde, hebo híwó? dívî?amívi?wedí diwänpitħâthapo? dikhuvôeda?di.

²⁰ U ánschaapí? unmuu?i, naadi wítu?anpí'an, tobâhää Christ-ví?piye? biwhäyunde wänbo?, híwó?gí hääwí bikanhonpídá uví whäyú-á wí'únchä?muupí. Ti wíyá wînþayk-w'öen?in unda? ²¹ Ti wí'úánschaapí?an, na'ibí hehâawi thehtây pahpâa Abraham nakhâymuuwân iví ay Isaac ipihéyâdí i antâa k'léwé, hää Yôesi Tâdâdî óeyón waagi. Gá kin nakhâymuuudânhö?, Yôesi Tâdâdî óechaqá t'aywó?di wí'imáapí waagi. ²² Úhanginná hää ünpóe?in. Yôesiví?piye? iwhäyú, hedâ wá? hää Yôesi natsonpóe waa i?an. Hedîho hää Yôesi natsonpóe waagi i?andibó? ikeeyan ta?gendi Yôesiví?piye? iwhäyunde?in, ²³ hedîho iwedi nathaypóe hää Yôesiví tâ?nin diwe Abraham-bí?gedi natâ?muu waa, kinnán:

Abraham-di Yôesi Tâdâví hí? ônwhäyú,

hedí iví whäyú ünmuudi Yôesi Tâdâdî óechaqá t'aywó?di wí'imáapí waagi, hedâ Yôesiví k'ema ünmuu kin óetü?an. ²⁴ Hedîho únþanginná Yôesi Tâdâdî wí to'wí óechaqamáa t'aywó?di wí'imáapí waagi iví híwó?di tsiyekandi iwhäyukeeyodi, in whäyú imáa?in nawänpitħâthapo?bá yoe.

²⁵ Hedî hanbá ünpóe ná?i kwee Rahab wänbo?, i-á senä?bí?piye? ikü?p'áy?e?i namuu. Hebo tobá hâ?bi namuu wänbo?, in wíye Hudíyo senä? kaadi dapówá?in i búu'ú dânmúnídi ovâñkhâge?nan, hedî wây-á pi?w n p'óegé i?gedi dawâymu-íkin ovâñt n hedânho in búu'úwin t'owadi wí'ovâñh y p d . Hed ho kin ovâñkhâge?nandibo Yôesi Tâdâdî Rahab óechaqá t'aywó?di wí'imáapí waagi.

²⁶ Wí to'wí iví túu'úd  i p'oewaqh a? ünpeed  chu?i namuu. Hedî hanb  namuu wí to'wí iwhäyunde?i hewänbo híwó?gí hääwí wí?i?op d . Iví whäyú-á chu?in waagi?inb  ünmuu.

Na'ibí h n ni?gedi James it nan

¹ T 'úwin p ad ?in, b y k  un diwedi w 'únkh y  hp  id ?i n h hk nnin  kwodee- ?i n Yôesiv  tuu in t'owa ovây   m d , g  g nh nginn nd n Y esidi na?in h hk nnin g muu?in h a  iv ?o?in sh nk   y ngidi d nm n ?i n in w 'ge?in t'owa h a  d v ?o?inb ?wed .

² T'ähkídíbo häyán wänbo piháa íví'o?. Wí to?wí piháa natuhpi?-á t'ähkí yä?dâa?í namuu, i-á iví wówátsi t'ähkí itsonmáa. ³ In kwääyée âysówhi?opí?an, hedânhó háa gida? waa díví?amídí. Handidi inbí túu?ú t'ähkí âybéede?. ⁴ Bf'ánshaa?an wá? wí p'oe iwe nayi'i kophénbay i?gedi. Tobáháa gähäyú?í namuu wänbo?, hedá wí waq kay?idi óesahýu? wänbo-á, i to?wí isanhondi? wén phéphá?ay híyä?indä? t?íupiye? nachä?nin namuu?indidibo hanginpí ibéede? haa nada? waa. ⁵ Hedi hanbá namuu na?inbí hän. Tobáháa na?inbí túu?ú eedi in hän híyä?indä? namuu wänbo?, báyékí ívíyêngihée?o?, häywí t'ähkí gihá waabá.

Wí te?k'ayáa iwe nakoyé?di nakop?í?á waabá napuwí, tobá páadé ihaydi i phaa híyä?í namuu wänbo?. ⁶ Hedi hanbá na?inbí hän gímmuu wí phaa waagibá. I phaa oe pégé nakwl'q?didá na?inbí hän dñnpahaa?o? waagibá gínpo?, hedi wí phaa waagibá na?inbí händibá na?inbí wówátsi t'ähkí dñnpedee?o?. Báyékí híwó?pí? na?inbí hän diwedí gínpí?, hedi wíyá häwídí wänbo na?inbí túu?ú iwe gínkwl'q?didí yä?dâapí?in wídípa?pí in händi dí?o waagi. ⁷ T'owa ho dâysahánú hedá nää wa? dâysahánunde? t'ämägi?in animâa dimúni?in, tsídé häywéndá, pääyú häywéndá, hedá mäap'oe iwe dívíkohsaymá?in dimuu?indä. ⁸ Hewänbo to?wí wänbo wí?ünkoedipí iví hän isahánú-ídi. Na?inbí händá ná?í yä?dâap? tuu wínahí?wóyí?di?pí, hedá whânpüví só?p'oe waagi?bádá napi?den. ⁹ Na?inbí händi na?inbí Tádá Yôdesiví?gedi híwó?gí ívíhée?o?, hewänbo na?inbí händibá t'owaví?gedá híwó?pí? namúní?í-á ívíhée?o?, tobá Yôdesidi in t'owa i namuu waagibá ovâykhyé wänbo?. ¹⁰ Hedi kindidi ná?in sôphogedá wí?gíndí híwó?di-á híwó?pí?-á gíntuhpi? tobá wéhpí?indä? gisóphomuu wänbo?. Naví tí?üwin pâadé?in, kindá wígimkhâ?ähpí íví?äqmí?in. ¹¹ Ti wí p'ohpee iwedi wéege?í p'oe napée-í, suwágí? híwó?di-ádí híwó?pí? adí? Yoe, hâ?to. ¹² Naví tí?üwin pâadé?in, ti wén fig tay iwedi na-olive-pâa-í, hediháa wén úuva áaphä? iwedi nafig-pâa-í? Hedân yoe. Hedá wá? wí p'ohpee áhsä?í? iwedi híwó?di p'oe suwágí? namuu?í hâ?to napée-í.

In kodi?nin hangintan háawin namuu

¹³ Ti to?wí un diwedi báyékí ünhanginná hedá ihangintanmáa? I-á ünkhâ?í yä?dâa?í wówátsi ihûuwí?in, hedá híwó?dá ikanhûuwí, hedi iyéngi?anpí?dí ikeeyâamí ta?gendi ihangintanmáa?in. ¹⁴ Hewänbo unbí pí?ná khó?yé wây-á t'owa bînkaygi?amí?in ída?di, hediháa shánkí kw?aye úvípitiegé-í?in ída?di in wé?ge?inbí?wedi, wí?úvíyêngihée?amípí báyékí lhá waagi. Han úví?odáho? úvíwänpihôheyómáa. ¹⁵ Yôdesidi ta?gennin hangintan dímägidá ki?min wígimúnípí, hewänbo in to?wén han dívíkanhonmindáho i hä?äswí nää oepáa k'aydi namuu i?gedida? díví?ánshaa?o?, hedá háa inbí pí?ná khó?yé diwânpichä? waagida? díví?o?, hedá häywí i Penisendi na?í?í-á dâyphon. ¹⁶ Hedi to?wéndi in wé?ge?in t'owa ovâykaygi?amí?in dida?di, háa shánkí dívípitiegé-í?in dida?di in wé?ge?inbí?wedi, iwedi dínwänpit'a?pa?, hedá häywí t'ähkí híwó? namuuupí? dívíkhâymáa. ¹⁷ Hewänbo i to?wí oe kw?aye na?índidi híwó?nin hangintan dímägidá, na?in pí?ná khó?yé híwó?dida? gínkwl'q?, hedânhó wí?ívyä?be-ípí, hedá ünp'oe khâapí?in gímmuní, hedá wé?ge?inbí ánshaa-á ây?a?ginnamí, hedá in dâyt?öephâdehonninbí? piyá gisehkanápúwí hedihó báyékí híwó?di ingí? ây?äqmí, hedá t'ähkí t'owa handa? âymá?ve-í, hedá wí paa waagibá wí?ívíyánumá?ve-ípí. ¹⁸ Hedi wén to?wén dívit?aymâadí na?indi âywóyí?dáho?, kindidi na?in wá? wí?ívit?aymâ?ve-ípí, hedihó iwedi báyékí híwó?di napi?, wí híwó?di ko?yi óekoe iwedi báyékí nahä?payedí? waabá.

Háadan i häywí ída?í? wí?ún?ähpí?

¹ Háadan wáy wén un t'owa úvíyânde? hedá úvit?aymáa? Häywídí unbí pí?ná khó?yé wovâyhânbó waa íchäq, gá häädi wänbo t'ähkí únwänpihêegínáni?indä? ída?dân. ² Ihaykanpí?indä? ímuu, hewänbo häywí ída?í wí?únkw'óhpí, hedânhun ídakhâymuu bînt'owat'ahánú-ídi inbí häywí dínmuu?í bînhónídí. Thúuto?in ímuudi wé?ge?in t'owaví

hääwí ída⁷, hewänbo wívînhónedepídí indádí úvíyánde hedá úvít'e'yo⁸. Hewänbo hääwí wí'únkwlóhpí gá Yôesi wívîndaa⁹opídâñ. ³Hedi bîndaa¹⁰ wíwovâymähpí, híwó¹¹di ánsshaá únmuudibô wívîndaa¹²opídí, wí'bo wovâywânpihíchannamídí ná'i hääwí bînhóni¹³in ída¹⁴.

⁴Ti wí'únhanginnáhpí¹⁵an wí to'wí in t'owa Yôesi dâyaapí¹⁶inbí tsiyekan óehí¹⁷andá Yôesiví hánbi¹⁸ waagi¹⁹bá napaa. Undá ha'wâa úvîkanmáa, hedí handidi ná'i hääwí Yôesiví shánkí bînséegídho²⁰, wén kwiyä²¹ waagi²² ipaa inbí senä²³ dâyyoe²⁴andi wây-á pi'wén senä²⁵dádí dívithayé-ídí. ⁵Wí'í²⁶qanípí piháa natû'nin ná'i hi? Yôesiví tâ²⁷nin diwe natâ'muu*i*? "I p'oweqâhâa Yôesidi dítontogi²⁸i nathúupo²⁹di hânho nahäawída?" ⁶Hewänbo Yôesi-á báyékí na'ibí³⁰piye³¹ nakhâg³²pä³³t'oe. Hedâñkun iví tâ³⁴nin diwe úntû: To'wén diyêngit'oe³⁵in dimuu³⁶in Yôesi Tâdâdí ovâyyoegi³⁷o?

Hewänbo to'wén diyêngit'oe³⁸in dimuu³⁹indá Yôesi Tâdâdí iví séegísehkanä ovâymä⁴⁰.

⁷Hedâho Yôesi Tâaví⁴¹piye bípimáá hedâñkho i-á unbí tsundi únmúnidí, hedá bíkay⁴²an Penísendi bînyoetü⁴³amidí, hedâñkho i-á unbí⁴⁴wedi nashání. ⁸Yôesiví nú⁴⁵piye bíhadi, hedá i-á unbí nú⁴⁶piyá shánká ihádi-í. Un t'aywó⁴⁷kannin ímuu⁴⁸in, bînyä⁴⁹dâapítsiyekanwóyí⁵⁰. Un to'wén unbí ánsshaá wí'únta⁵¹gemuupí⁵²in, binyâa⁵³an hä*i* t'aywó⁵⁴di unbí pi'nâ⁵⁵ khó'yé bînmáa*i*? ⁵⁶Unbí t'aywó⁵⁷di únmuudi bítaachanpuwave, hedá bík'áykhâapuwave, hedá bísíltä⁵⁸. Íséeyéen⁵⁹in únkhây⁶⁰í⁶¹ ípl'áayéenív⁶²wedi. Ílhíhchâg-ív⁶³wedi, bînkeeyamí lk'áykhâapóe⁶⁴in. ¹⁰Yôesiví páadépiye⁶⁵ áagé⁶⁶in bípuwave, hedí idáho shánkí kw'âayá wovâytegé-í.

Wây-á t'owaví⁶⁷gedi híwó⁶⁸pí wí'úvîlhée⁶⁹ámípí

¹¹Tí'úuwíin páadé⁷⁰in, wí'nâ⁷¹ tâye wí'úvítquusúumá⁷²ve-ípí. Wí to'wídí in Jesus-ví⁷³piye⁷⁴ dívíwhâyunde⁷⁵in ovâytquusúu⁷⁶odí hâa inbí⁷⁷gedi natû⁷⁸ híwó⁷⁹pí⁸⁰in dimuu⁸¹in, hanbá Yôesiví tsontu⁸² únmuu⁸³in ôn'o⁸⁴, gá Yôesidâ dítumáâdâñ na'ibí tí'úuwíin páadé⁸⁵in han wí'ây⁸⁶ámípí⁸⁷in. Hedího wí to'wí na'ándezdi wí'únkhây⁸⁸ähpí⁸⁹in i'qamí⁹⁰in hâa Yôesiví tsontu⁹¹ úntû⁹² waa, i-á i'a⁹³ginnâamív⁹⁴wedi iwânpikeeyo⁹⁵ nachanpo⁹⁶in ná'i tsontu⁹⁷á híwó⁹⁸di wínamuuupí⁹⁹in. ¹²Yôesidâ¹⁰⁰mân tsontu¹⁰¹pá¹⁰²i namuu, hedí idâ¹⁰³bá únkoedi natúnidí hâa ây¹⁰⁴a¹⁰⁵gindo¹⁰⁶ hâa yoe. Idâ¹⁰⁷mân únkoedi na'ibí wówâtsi dîn¹⁰⁸aywoenidí hâa díkwee-ídí. Hedâñkho ti unbí¹⁰⁹we únk'oe wí to'wí bînt'aywó¹¹⁰dichänu-ídí? Yoe, há'to?

Wí'úvîpiphúu-ípí

¹³Bít'óyan un kin úvîlhée¹¹¹o¹¹²in, "Nää thaa hâa ma'dí thâ¹¹³di wí búu¹¹⁴ gida¹¹⁵ iwepiye¹¹⁶ gimân, hedí i búu¹¹⁷ iwebo wí paqyo gikwó¹¹⁸ní, áyhäawíkumá-ídí áyk¹¹⁹ch'hâanidá, báyékí wíyá châ¹²⁰ áyt'aanidí." ¹⁴Wí'únhanginnáhpí hâa unbí wówâtsi thâ¹²¹di únmún¹²²in. Unbí wówâtsi-á wí okhí hây tâhkí nakeepo¹²³i hedí wesebo nahândé¹²⁴i waagibá únmuu. ¹⁵Shánkí híwó¹²⁵ namuu kinnâñ itúnidí: "Yôesi natúdâho gíwówâyéení, hedí kindá kindá ívikhâymáa." ¹⁶Hewänbo nää iyêngidí úvîwânpiphuude¹²⁶ hâa úvîkhâymáa i'gedi. Hedí kin úvîhi¹²⁷máadí, t'âhkí yâ¹²⁸dâapi¹²⁹dâ¹³⁰ namuu.

¹⁷To'wí únhanginnândi únkhây¹³¹in híwó¹³² i'qamí¹³³in hewänbo i'apídá, i-á it'aywó¹³⁴do?

5

In dikodit'owamuu¹³⁵inbí t'aywó¹³⁶di

¹Nää bit'óyan un kodit'owa ímuu¹³⁷in, unbí tsí¹³⁸p'oe únmúní¹³⁹i binch'a¹⁴⁰ hedá bísítu¹⁴¹wínu, gá báyékí t'óephade ún'âdâñ. ²I báyékí hääwí únkw'ó¹⁴²di únpeedeupuwamän, hedá unbí aa hääwí únmúní¹⁴³i-á kha¹⁴⁴nindidá wovâykha'hon. ³Unbí óedo-á kwâ¹⁴⁵ ts'ä¹⁴⁶i-á t'âhkí únphéneemän bînwânpite¹⁴⁷kw'ódidi, hedí iweđiho nakeepuwagít'óe lkâhâ¹⁴⁸in, hedí han úví¹⁴⁹andibo bînt'óephadekhâymáa, unbí túu¹⁵⁰ únmuu¹⁵¹i phaadi wovâyphakhnukhâymáa waagibá. Unbí hääwí báyékí únmuu¹⁵²i bînte¹⁵³kw'lódi hewänbo in t'â¹⁵⁴gi thaa-áho napowa¹⁵⁵ä?. ⁴Bít'óyan, in táhtsaa¹⁵⁶in unbí nava i'ge dívít'oe¹⁵⁷anninbí kâ¹⁵⁸ä¹⁵⁹ wívînwâ¹⁶⁰äapí, hedí i châ¹⁶¹ wí'ovâymâgipí¹⁶²-á Yôesi imûnde hedí únhanginná in t'oe¹⁶³in bîn'âyawnin. Hewänbo

Yōesi oe makówá t'ähkí itsonmáa'i nat'oe in dívít'ôe'annin diphahsanyidi dívítuwínunde'. ⁵Nää oepáa k'aydi unbí wówátsi thaa sa'wó'gí bînphadende', hedí t'ähkí úntáy'i hedá ída'i-á bînkumände' únwänpihéegínánídí. Wêñ wáasí tûu'ín waagi'ínba ímuu, hewänbo kí'min wáasí ovâyhánunde waagibá i thaa napówá Yōesi Tádádí wovâytuchänú-ídí. ⁶Undi hä'ín híwó'nin t'owa bînpankw'óe'ó hedá bînt'ahánunde', hedí indá wídínkoedipí wovâyahkhâa-ídí.

Bo'atáj i'gedi James itá'nan

⁷Hedáho t'íuwin pâadé'in, bo'atádí bítshakw'o' i shánkí natsonyi'i namuu'i nawáy'ää pí'wehaydi. Un únhanginná hâa wí to'wí iko'yiko'i namuu'i bo'atádí it-síkha'o'ín iví híwó'di hääpaye iví nava iwe ûnkhâymuu pí'wehay. I-á ûnkhây'ää it-síkha'amí'ín i pâadé'i kwandá i t'íuge'i kwandá napówá pí'wehay. ⁸Un wá' hanbá bo'atádí úvítshakha'ämí. Unbí pí'ná khó'yé bîkay'an, gá i shánkí natsonyi'i namuu'i hanwaapídá dibo na'äädân.

⁹T'íuwin pâadé'in, bînt'öephadendedá wí'ná tâye wí'úvichänú'ämípí. Wí'ná tâye úvichänú'andá Yōesi natúní híwó'pí úví'annin. Christ-ân namuu i to'wí t'owa ovâykeek-w'öen'i hâa híwó' hâa híwó'pí díví'annin, hedí i-á hanwaapídóbo na'ää-i.

¹⁰T'íuwin pâadé'in, háldí úvíy'ää'ämí'ín únhanginnánídí, bî'ânscha'a'an in hâ'n'oe'in Yōesiví tukhe'minbí'gedi, indá Na'ínbí Sedó Yōesigí' dívihée'an, hedí t'öephade iwe ovâykwl'ödi wänbo dívíy'ää'an. ¹¹In diyää'indá híchannin dimuu gín âtyü'ó'. It'oe hâa hâ'n'oe Job iyää'annin it'öephadende wänbo', hedá hâa Na'ínbí Sedó Yōesidi äägéwân híwó'di igí' ôn'annindá. Kindidiho gínhanginná Na'ínbí Sedó Yōesi hânho naséegísehkanät'l'oe'in.

Ta'gedá' ívihée'ämí

¹²T'íuwin pâadé'in, hâa nää wâytukankhâymáa'indá bâyékí nachä'muu. Unbí tûu úvímädi wí'ítqñípí, "Ta'gendi ná'i oepáa k'aydi hâa makówá nanân waagibá, ta'genbá naví hí' dînmuu." Nää'i tûu hâa wíyá tûu kí'bi wí'ítqñípí. * Hewänbo "hâa" gin itýdáho', hâa in namúní, hedá "yoe" gin itýdá, yoe indáho namúní, hedâhno Yōesidi wíwovâytu'ämípídí híwó'pí úvihée'annin.

Yûusu i'gedi James itá'nan

¹³Wénä wêñ un bînt'öephadendedi únkhây'ää' úvíyûusu'ämí'ín; hedí ihíhchandiá bînkhâ'wamí Yōesi bîntegé-ídí. ¹⁴Wí to'wí nahaydá in méesatewin tsonnin ovâytukán-namí, hedí indá Na'ínbí Sedó Jesus-ví khâwâ' ônkhây'ä'dedi ná'i nahay'iví nû' diwindi ônyûusu'ämí, hedá wí olive kâ'p'oedá óe'äy'-í. ¹⁵Úvíyûusu'ödi Yōesiví'piye úvîwhâyund-edá, i nahay'i nawówa-í unbí yûusu únmuuđi. Kindidi Yōesidi i nahay'i hehkhâa óemâäní, hedí it'aywó'ndandáho', iví t'aywó'di-á ôn'owóyé-í. ¹⁶Hedâhno wí'ná tâye úvít'aywó'di-häätsi'ämí, hedá wí'ná tâyegí'ää' úvíyûusu'ämí, hedího handidi wovâyhehkâa'ämí. Wí to'wí iví wówátsi ta'ge ihondíví yûusu-á ûnkyaydi bâyékí ûnkankooedi. ¹⁷Yōesiví tukhe'bi ûnmuu'i?, Elijah gin nakhâwâ'í? t'lowađá'bâ namuu, i-á na'in waagi'bâ namuu. Hewänbo kaygi'di iyûusu'andi nada'póe wí'ikwâ'namípídí, hedí poeyedá pí'ge pâyao ee nange kwan wänbo wídyiemupí. ¹⁸Hedi wíyá iyûusu'an dihaydá, Yōesidi bâyékí kwan ovâyyemu, hedí wíyá díñhâq'wíipayedee inbí nan diwe.

¹⁹⁻²⁰Naví t'íuwin pâadé'in, nää'in ni'gedi úvî'ânscha'a'ämí: Wí to'wí in ta'ge'in p'óegé namuu'in diwedé i'hângé'andi, hedí wíyá to'wídí óebundá, i to'wídí nää'i it'aywó'ndandí' óebundi öekhâgë'nan iví hâa ûnmuu'i pýégépiye wí'ûnmú-ípídí, hedá Yōesidá iví bâyékí t'aywó'di ûnmuu'i? ônyâa'ämí.

* 5:12 In Huđíyo wíđida'pí Yōesiví khâwâ' ditúni'in, hewänbo Yōesi-á hää t'ähkí ikhíyé'i namuu, hedího makówá-á nää'i oepáa k'aydá i'gedi dívihí'máadí ta'gendi Yōesiví'gedi dívihí'máa'ín nathayk'óe.

In Páadé²in Ta²nin Peter Ita²nannin

¹ Naa Peter omuu, Jesus Christ-ví t'ôekhuwa²i, hedî nää²in ta²nin wâyta²do² un t'owa Jôesi Tádádí wovâyde²mannin, un íthaa²in nää²i wé²ge²i nange eeje: Pontus-á, Galatia-á, Cappadocia-á, Asia-á, hedâ Bythinia-á. Unbí ówîngedi t'owadi wovâykhehiye, hedî nää nää²i nan deeje íwadekw²l. ² Jôesi Tádá hán²oebo ho ûnhanginnândi undá iví²in ípúuwí²in wovâyde²man, hedî iví Yä²dâa²i P'oewaahâdá wovâykhäge²do yä²dâa²in ípúuwí²dí. Wovâyde²man hedânho Jesus Christ bîn²a²ginnamí²dí hedâ iví ûnp²oe ich'âa²i²dâa²wovây²oweedi-ídí. Jôesi Tádádá iví sígísehanä báyék²bo wovâymâäní hedâ wovâykhäge²-namí áンshaaginpí²lbo² íkwoní²dí.

Gínhanginná hääwí hânho híwó²di namuu²i² dípákhhâymâa²in

³ Gíñkhây²ä² báyék²bo Jôesi Tádá âykû²daa²qamí²in, i-á Nanbí Sedó Jesus Christ-ví Tádá ûnmuu. Hânho na²inbí²piye nasehkanápöedí Jesus Christ óewâywâpaadi na²in wâ²wówtási ts²qamín dímägi. Hedîho nää-á nää²in wówâtsi âymâadí na²in giwó²onpoe²odi gitísíkha hâa Jôesi Tádádí dîr²qamí waa. ⁴Wí tâdá iví ây wí hääwí ovâyjoe²an waagibâ, oe makówâ Jôesi Tádádí hääwí na²ingi² dîndenkw²odi² dípákhhâymâa, hedî nää-i-á hânhay wânbo wínakajee-ípí, hâa wínapedee-ípí, hâa wínahâanípí. ⁵ Jôesiv²piye² úvíwâyund-ediho iví kah yûnmuu²i²di wovây²âyîngikhâymâa owây²i²t²l²ge²i²tha napowâ pihay. Hedî i² thaas-á hâdídí i²di wovây²aywokhâymâa²in nakeepúuwí. ⁶ Hedîho nää úvîlhchanchamâ²ve-í tobâháa t²ämäge hääwí únpoe²o wânbo wovâytay²i²nídí, hedî iwediho wí hây tâhkí bînt'odephadende wânbo².

⁷ T'owa wí óedo phaadi dâytayinde², dínhanginpúuwí²dí hâa hääwí híwóhp² i-ádí nawóemuu hâa joe. Hedî hanbá nää²i hääwí khâa²i-á únpoe²o unbí wäyû wovâytay²i²nídí, hedânho nakeepúuwí²dí hâa ta²gendi úvíwâyunde²in hâa joe. Hewânbo unbí wäyû-á nää²i óedoví shánkí wânbo únchâ²muu. Wây² pi thaa-áho óedo-á nahâaní. Hewânbo owây Jesus Christ wiyá ipikeeyan dihaydâho unbí wäyû únmuu²i²únta²yindi i²di wovâytû²qamí híwó²úvînanní, hedî he²ennindá wovâypa²i, hedîho kw²âye wovâykw²öení. ⁸ Undí Jesus bînsigí tobâ wâymûu wânbo bînmû²pí wânbo². Hedî tobâ nää bînmûndepí wânbo² ivi²piye úvíwâyunde², hedâ iwedî hânho-á lhîchchan. Unbí lhîchchaná báyékí únmuu hedâ hânho sa²wó²di-á únmuuđi ihay hí²-á wí²únkw²l²hpí bînthayyamí² hâawi únmuu²in. ⁹ Hedî unbí wäyû únmuuđiho únhanginná wovây²aywoen²in.

¹⁰ Hán²oe in Jôesi Tádáví tukhe²min áyîngidi dívhâ²o shánkí dínhanginnândí hâa Jôesi Tádádí t'owa ovây²aywonde² i²gedi, hedî i² hääwí híwó²di Jôesi Tádádí wovâypág²o i²gedá dívhâe²o². ¹¹ Christ-ví P'oewaahâa inbí pí²nâ khó²jé dâymâa²i²diho ovâytû²an Christ-ví²gedi hâa únpuwagi²o²in wa²di únpöepí²lbo². Ovâytû²an Christ it²l²ephadekhâymâa²in, hewânbo t²úugédí báyékí hay²i² napuwagi²o², hedîho hânho dívísó²gînde dínhanginpúuwí²dí häädî² hedâ hâdídí nää²i hääwí napuwagi²o²in. ¹² Hewânbo Jôesi Tádádí ovâythayyan nää²i hääwí i²gedi dâytâ²nandi-á ingi² wídfínmuup²in, hewânbo ungi²-âñ. Nää²i hääwí á hânho he²endi namuudi in makówâwin t²l²öpa²qâ²in wânbo hânho dida² i²gedi shánkí dínhanginpúuwí²in. Hedî nää nää²i thaa eeje i² Yä²dâa²i P'oewaahâa makówâdâ² dînsandi²di wây-á to²wén wâ² ovâykhäge²nan Jôesi Tádáví híwó²di tun wovâyt²oe²qamí²dí, hedî indá hanbá wovâytumâa hâa Jôesiv² hán²oe²in tukhe²min ditú waagibâ.

Jôesiv² dítumâa gíñkhây²ä² yä²dâa²in wówâtsi âyhûuwí²in

¹³ Hedîho un únkhây²ä² lhîchmûum²in ta²ge úvîánshaa²amidí, unbí tsiyekandâ bîn²âyîngi²qamí, hedâ pín ta²gedi ítsíkhakwoní i híwó²di hääwí bînhóeni²i² owây Jesus Christ wiyá nawây²ä²di nakeepóe ihaydi. ¹⁴ Undâ Jôesi Tádáví ây ímuu, hedîho hâa

natsonpóe waagi úvíkanhúuwí. Wa? Jôesi Tádá bîntaapíðíbo hâa íwänpitchâa waa úví'an, hebo nää-á ha?wâa unbí wówátsi wívînhûuwípi. ¹⁵ Jôesi Tádá yä?dâa?ídâ? namuu, hedí i?di wovâytuhkánnan iví?in ímúunídí, hedího nää-á hâädi wânbo t'ähkí yä?dâa?ídâ? úvíkanhûuwí. ¹⁶ Iví ta?nin diwe iví hi? ûnmuu?i ginnâñ ûnta?muu:

Naa yä?dâa?ídâ? omuudi un wâ? únkhây?ä? yä?dâa?indâ? ímúuni?in.

¹⁷ Jôesi Tádáví?piye úvíjûusu?odi bîntu?o "Nanbí Tádá" gin, hedí i-ân namuu i? ûnhangin-nâ?di? hâa na?in t'owa wí?ínbo íví?o?in, hedího handâ? dísmáadí wí?ínbo ta?gendi dítu?o? hâa híwó hâa híwóhpí íví?annin. Hedâñho wa?di nää oepâa k'aydi íkw'ondibô únkhây?ä? unbí wówátsi bînhûuwí?in i? bîn?a?ginmáadí. ¹⁸ Unbí hehâäwin thehtây pahpâ?indâ inbí wówátsi dâyhonnin wídînchä?muupí, hedí iwedibâho un fhâhpóe unbí wówátsi hanbâ bînhûuwí?in. Hewânbo híwó únhanginná hâäwiqí nawâ?âamuu?in unbí t'aywó?di iwedi íma?píánidí hedâñho gin waagi wíyá unbí wówátsi wívînhûuwípídi. I? hâäwi nawâ?âamuu?i-á kwâk'u ts'l?i hâa óedo wínamuuupí. Ha?bi hâäwí-áho hanwaapíðbo nahânde?. ¹⁹ Hewânbo Christ-á iví ûnp'oe ûnchä?muu?i? ich'âa?i?di iwâ?âa. I-á wí k'úwâ?ay ts'ä?ídâ? nataamuupí? waagi?bâ namuu. * ²⁰ Wa?di Jôesi Tádá nâ?i nan oepâa ikhijépíðíbo Christ óede?man nachuu?ídí, hewânbo nää i? t'ä?ge?i thaa napowa?ä? ihaydiho nää oepâa k'aydi napowâa gin ungí? i?ämídi. ²¹ Hedí Christ i?annin namuudâñho Jôesi Tádáví?piye úvíwâyunde?. I?dá Christ nachuu wânbo óewâywâpaa hedâ hay?i namúunidí öesóge. Hedího nää-á Jôesi Tádáví?piye úvíwâyunde hedâ ítslkha hâa i?di ungí? wovâykâymâa?in.

²² In ta?gen hâhkan namuu?in ho bîn?a?ginnandi unbí t'aywó?di únmuu?i? wovâyjâa?an, hedího nää-á únkodi ta?gendi unbí t'í?uwin pâdâ?in bînsigí-ídí. Hedího úvîkhâä-í pín ta?gedi bînsigíhûuwídi. ²³ Wíyá i?äypuyä? waagibâ ípóe, hedího nää-á i? to?wí hânhay wânbo nachuu?i?pí?ví ây ípóe, wí to?wí nachuu?uví?indâ joe. Ginho únpóe Jôesi Tádáví tun bînwâyundedibô?. Nâ?i tundâ wówâ?i-á hedâ na?egópoe?opí?-á namuu, Jôesi Tádáví ta?nin diwe nata?muu waagi. Ginnâñ natu?:

²⁴ I? ahkónuwi tâa nakhangi?o waagibâ, t'ähkí t'owa-áho dihâqaní, hedâ t'owaví sa?wó?di hâäwi-á wâ? dínkhangi?o, i? póvi tâa jâa nasô?i? nahâqaní waagi?bâ, gá i? tâa-á nat'a?dân, i? póvi-á nawânpithanânde?.

²⁵ Hewânbo Nanbí Sedó Jôesiví tundâ hâ?to hânhay wânbo ûnhâqaní. Hedí iví hi? -á wovâyt'ôe?andi-âñho namuu.

2

¹ Hedâñkun, t'ähkí yä?dâapíkan bînjoe?amí. Wí?úvhôjo?amípí, paa dívijánúmâa?in waaginbâ wí?ímúunípi, wí?ithúut'õenípi, hedâ pi?wênbí?gedâ wí?úvjänäkfhí?mâ?ve-ípi. ² Wí hînchä?i ay nats'an?äypuyä?i nawâap'oda? waagibâ, un wâ? únkhây?ä? hânho idâ?i?in Jôesiví tun fhâhpúuwí?in. Iví tundâ yä?dâa?ídâ? ûnmuu, hedâ nâ?i tundâ unbí pi?nâ khô?jé únkw'ondi wovâykâökhu?umâ?, hedího bînhogidâ unbí wâyu-á únkaypúuwí, hedâ wovâ?aywoení. ³ Hâäwi nak!âagi?i bîndâädi híwó?di namuu?in únhanginpóe waagibâ, únhanginpóe wâ? hâa Nanbí Sedó Jesus unbí?piye hânho híwó?di namuu?in.

Hâawin Jôesi Tádáví t'owa dimuu i?gedi ithayyan

⁴ Jesus-á wí wówâ?i k'uwaagi?bâ namuu, hedí tobâ t'owadi óejoegi?an wânbo Jôesi Tádâdí óede?man, hedâ Jôesi Tádâgí?-á bâyekí nachä?muu. ⁵ Un wâ? wówátsi wovâymâgidiho wówâ?i k'uwaaginbâ ípóe. Hedího Jesus-ví?piye úvîlhâdi-í, hedâñho un diwedî Jôesi Tádâ wí méesate waagibâ ik'úuwídi i? Yä?dâa?i P'oewaqâhâa? iwe ithaayé-ídí. Hedí iwe un Jôesi Tádáví?piye úvípimâgi?indâ owha? waaginbâ ímuu, hedí in Hudíyo owha? hâäwi Jôesi Tádâ óemâ? waagibâ, undâ hâäwi unbí pi?nâ khô?jé bînmâa?i-á bînmâ?, hedí

* 1:19 wêñ k'úwâ?ây gi?min in Hudíyo t'owa dâyhâñunde Jôesi Tádâ óemâänidí hedâñho inbí t'aywó?di dínmuu?i? ovâ?owóejé-ídí.

Jesus Christ-di wovâykhäge⁷dodjí ná²i bînmä²i⁷dá Jôesi Tâdá² óehíhchando⁷. ⁶Jôesi Tâdávítanin diwe ná²i tun únta²muu háá i⁷ Christ-ví⁷gedi natú waa:

Bít'ôeyan, naadí wí to²wí dóde²man,

i-á oe Zion diwe dósogekhâymáá. *

I-á wí k'uu tehpaa bé²dí shánkí natáy²i⁷ waagi⁷bá namuu.

To²wén iví⁷piye dívíwâyunde²indá há²to dichanpúuwí híwóhpí⁷piye dívíwâyunde²in.

⁷Hedího un iví⁷piye úvíwâyunde²ingí⁷ i-á báyékí nachä²muu, hewänbo in to²wén dívíwâyunde²ingí⁷-á ná²in iví⁷gedi nata²muu:

I-á wí k'uu waagi⁷bá namuu,

heđi in t'owa-á tewhátehpaa²in waaginbá-á dimuu.

Hedí tobá ná²i k'uu dâýjoegi²an wânbo

i-á i⁷ k'uu ee tehpaa bé²dí shánkí natáy²i waagibá napóe.

⁸Hedá ná²in wá² Jesus-ví⁷gedi nata²muu:

I-á wí k'uu waagi⁷bá namuu,

t'owa iwe dip²ídé²dedi dikanunde².

Ha²wâa dínpoe²o Jôesi Tâdávítun unmuu²in wídây²a²gindopídí, hedího i-áho natú nakhây²ä² gin dínpúuwí²in.

⁹Hewänbo unnânkun in t'owa Jôesi Tâdâdí wovâyde²mannin ímuu. Undá owha² i⁷ tsundi hay²idi wovâykw²ödi²in waaginbá ímuu. Undá in to²wén Jôesi Tâdâdí in wé²gen t'owaví⁷wedí wovâywíje²in ímuu. Undá in t'owa Jôesi Tâdâvítindá² ímuu, hedânhó i⁷ shánkí he²endi hâjáwi i⁷an ní²gedi wé²gen t'owa bînhangin²ânnamídí. Jôesi Tâdâdânkun wovâytuhkânnan iví²in ímúunidí, hedí khun diwedí wovâywhahógi²di iví sa²wó²di koththay iwe wovâykw²ödi. ¹⁰Wáymûu Jôesi Tâdâvít²owa wí²ímuupi²wân, hebo nää-áho iví²in ímuu. Wáymûu-á Jôesiví sehkanä wívîntaapi²wân, hewanbo nää-áho únhanginná iví sehkanä wovâymâgí²in.

Unbí wówátsi Jôesigí²dä² bînhûuwí

¹¹ Un naadi wâysígi²indá, nää oepáa k'aydi unbí k'aygi ta²gendi wí²únmuupí, náwe hây tähkídä²mân ípíyéthaa. Hedânhó kay²indi wâytumáá, ná²i yä²dâapíkan in wé²gen t'owa inbí tú² iwe dichaqdi hânhó dikanda²i-áho wí²úví²âqamípí. Gi²bi hâjäwí-á unbí hâgá-ádi ihânbó². ¹² Undá ná²in t'owa Jôesiví⁷piye dívíwâyunde²inbí jâa ijí², hedího yä²dâa²i wówâtsida² bînhûuwí²in únkhây²ä²? Gindi²ihó tobâháa híwóhpí úví²o²in dití²wânbo², in híwó²nín úvíkanhonni dâymúuní, hedího owáy Jôesi dínpówá ihaydáho indi kw'áayébo óemá²ve-í.

¹³T'ähkí in nange²in tsonnin dimuu²inbí khómapho²íkwoni²in únkhây²ä², hedí gindidi Nanbí Sedó Jesus bînhíhchannamí. Háá i⁷ nangewi kw'áye²i tsundi namuu²i⁷ natsonpoe²o waa úvíkanhûuwí, ¹⁴hedá in wé²gen tsonnin wá² bînt²óyeaaní, gá indáho ná²i kw'áyewi tsondidi ovâykw²ödídán in t'owa yä²dâapíkan díví²o²in ovâytuhchäänú-ídf hedá in t'owa yä²dâa díví²o²inbí²gedá híwó dívíhé²âqmídá. ¹⁵Jôesi nada² híwó úví²âqamí²in hedânhó t'owa áンshaap²in dimuu²in hedá hâa dívíhí²máa²in dínhanginnáhpí²in dimuu²in háabo híwóhpí² wídâymâ²ve-ípí unbí²gedi dití²uníidí. ¹⁶Undá pan wí²ímuupí, hedího pan dimuu²in waagi²in unbí wówátsi bînhûuwí. Hewänbo íma²pí²a²nín íwânpimuuđibo wí²âqamípí únkodi²in áyîngipíđibo yä²dâapíkan úví²âqamídá. Nää-á Jôesiví t'ðe²in ímuu, hedího i⁷gí²dä² unbí wówátsi bînhûuwí. ¹⁷T'ähkí t'owa bîn²a²ginmâäní. Hedá i nangewi kw'áye²i tsundi namuu²i wá² bîn²a²geení.

In pant'ðe²in Christ-ví t'ðephade iwedi dihâhpúuwí

¹⁸ Un pant'ðe²in ímuu²in, unbí tsonnirbí khómapho² úvípíkw²oení tobâháa wovâytsonmáá wânbo². In t'ähkí bîn²a²geení, in híwó²nín dimuu²in hedá in unp'oe khâapi²in

* 2:6 Zion-dá Jerusalem bú²-ân namuu.

dimuu?indá?bá joe, hewänbo in t'ayjaa?in dimuu?in wá?. ¹⁹ Tobá wén háawén híwóhpí?in wí?úví?anpí wänbo wováyt'ôephadekannandáho?, Jôesiví?gedi úví?ánshaamáadí ná?i wåhkhan wovây?andi? úvíyäqä?andá, Jôesi-á undádí nahíhchanpúuwí. ²⁰ Yä?dâapíkan úví?odi wovâywhâdidi úvíyäqä?andáho?, i?gedi wí?úvíjêngihée?ämípi. Hewänbo tobá híwó úví?o wänbo wováyt'ôephadekando?áho?, hedá úvíyäqä?andá, Jôesi Tádá undádí nahíhchanpúuwí.

²¹ Jôesi Tádádí wováytuhkánnan ivi?in ímuunídí hedânho bînt'ôephadende wänbo úvíyäqä?amí?in iháhpúuwí, gá Christ wá? ungi? it'ôephadedâñ. Gindidi wovâyjéye háá únkhây?ä? úví?ämí?in, hedí ivi ahtaa i?gebá ímuu-í. ²² Christ wáymûu wänbo wí?it'aywó?-nanpi, hójo wänbo ivi sóphogedi wí?ünpeepí. ²³ Jänäkí óehée?andi óetunsúu?an dihaydá, in to?wén gin óe?annin wí?ováytunsúu?anpí. Óet'ôephadekannan dihaydá wínatúhpí t'ôephadedibá ovây?wáywá?âa-í?in, hewänbo Jôesi Tádáví mange wí?bo ijoë?an, gá Jôesi Tádáda?mânho ta?ge natú?dân háá híwó háá híwóhpí wí to?wí i?o?in. ²⁴ Christ-dá phé?win deedi óet'óhtägek'ü?di ivi tú?dí nanbí t'aywó?di díinho?. Nachuu ihaydá na?in wá? gichuu waagibá gipóe, nanbí t'aywó?di iweđi díweejé-ídí, hedího nää-á nanbí wówátsi ta?ge âyhûuwí?in gíñkhây?ä?. Christ-ví wåhkandi undá íwówa waagibá ípóe. ²⁵ Wén k'úwá dipedeji?in waaginbá ímuuwân, hebo nää-á unbí áy?div?piyebá íwáypówá, i?dá unbí hâgå wovây?áy?do?.

3

Háá in dikhóhtsäqkw'ó?nin díñkhây?ä? dithaaní?in

¹⁻² Un kwiyä? íkhóhtsäqkw'ó?nindá wá? wâytu?amí, únkhây?ä? unbí senä?bí khómapho?di íkwoní?in. Mađi wáy wén senä?dá Jôesi Tádáví tun wí?ônwáyundepí, hewänbo Jôesi bîn?a?gindodi ya?dâa?in ímuudá, unbí wówátsi wovâymûu, hedí gindidi tobá undá háabo Jôesiví?gedi ítúhpí wänbo in wá? mađi ivi?näpiye dívíjáanu-í. ³ Wí?úvíkhägä?ípí shánkí sa?wó?nin ímuunídí unbí phó hânho bînkodi?odibo?, háá báyékí hägäwí óedodi napa?andi úvitóe?ódíbo?, háá nachä?muu?i? aadí úví?awendedíbo?. ⁴ Gin úví?ämíví?wedí unbí pi?ná khó?jé naakeet'óepí iwe ya?dâa?in ímuuní. Gindidâñ shánkí sa?wó?nin waaginbá ímuuní. Unbí wówátsi jêngiginpídbó hedá hanginpi híwó bînhondi, gindidá hâädi waa sa?wó?nin ímuuní. Jôesi Tádá-á natú, gin úví?odá, ná?i-á shánkí ig? ünchä?muu. ⁵ Gindidâñkun in hán?oe?in kwiyä? Jôesiví?piye dívíwáyunde?in sa?wó?nin waaginbá dimuu, inbí senä?bí khómapho? dikw'öndi. ⁶ Sarah wá? ha?wâa ikanhon. Iví sedó Abraham ônt'óeyande?, hedí óetu?o? ivi tsondi gin. Hedí nää undá ya?dâa?dá? úvíkanhondáho hedá khunwôeda?gin-pídbó jashaginpídbó? íthaadá, undá Sarah-ví a?yûn ímuu waagibá napúuwí.

⁷ Un senä? íkhóhtsäqkw'ó?nin wá? únkhây?ä? híwó?di hangintandi unbí kwiyä?dádí íthaani?in. Indá un waagi wídiskayipí, hedá wá? in wówátsi nahández?in Jôesi imá?in indádí wé?ge bînhonkhâymáa, hedího únkhây?ä? bîn?a?geení?in. Híwó bînmá?ve-í hedânho híwó únkoedí-ídí wé?ge indádí úvíjûusu?ämídi.

Híwó ivi?ämí tobáháa dít'ôephadekando wänbo?

⁸ Hedá nää-á t'ëhkídsbo-á wâytuhkankhâymáa, únkhây?ä? wéhpêe ánscha?indá? ímuuní?in, wí?ná táyeiví?piye ítaachanpúuwí, tî?ùuwin páadé?in ímuu?in waagibá úvíma?ve-í, wí?ná táye úvísehkanähûuwí, hedá wí?ijêngit'öenípi. ⁹ Wí to?wídí jänäkí wovây?andi háá wovâytunsúu?andi, híwóhpí?dibá wívînwáywá?âa-ípí, hewänbo Jôesi bîndaa?amí híwó ôn?amídi. Hannâñkun Jôesidi wovâytu?an úví?äq?ämídi, ivi?in ímuunídí wovâytuhkánnan dihaydá, hedânho un wá? híwó i?di wovây?ämídi. ¹⁰ Iví ta?nin diwe ginnâñ ünta?muu:

Wí to?wí ivi? wówátsi híhchandi ihânuwfí?in nada?i?

hedá híwó?di thaa nada?dá,
wí?únkhây?ähpí ya?dâapí tun ihée?ämí?in
hedá wínahójot'öenípi.

¹¹ I⁷ yä⁷dâapí⁷ namuu iwedi ijâa⁷qamí⁷in únkhây⁷ä⁷ hedá i⁷ yä⁷dâa⁷i namuu⁷idä⁷ i⁷äqamí.

Pín ta⁷gedi ikhää-í hâädi wänbo t'ähkí tsaqinpídíbo iví wówátsi ihûuwídlí,

¹² gá Nanbí Sedó Jôesidi in to⁷wén in ta⁷ge⁷in p'oe⁷ i⁷ge dimännin ovây⁷äyí⁷dođan,

hedá inbí jûusu-á hâädi wänbo t'ähká ovâyt⁷oeyande⁷,

hewänbo in yä⁷dâapí dívi⁷o⁷indá t'aygi ovâymündé⁷.

¹³ Ta⁷gendi úvíkhäädedi híwó⁷dida⁷ úví⁷äqamí⁷, ti to⁷wídí wovâywá⁷ämí⁷. Hedân joe.

¹⁴ Hewänbo tobá híwó⁷di namuu⁷idä⁷ bîn⁷o wänbo t'owadí wovâyt⁷oephadekandođáho⁷,

undáho híhchan bînshaa-í. Hedîho hâ⁷min t'owa wívînhunwôeda⁷ipí hedá wâphade

wí⁷úv⁷äyîngimâänípi. ¹⁵ Hewänbo unbí p'f⁷nâ khô⁷jébo Christ bîn⁷a⁷gimâäní, hedâho

i-á unbí tsondi únmûunidí. Hedi to⁷wídí wovâytsika⁷yandi háadan gin úvíwâyunde⁷in,

únkhây⁷ä⁷ ikhâymûuni⁷in bînthalayamidí. Hewänbo t'ayginpidíbo-á a⁷gindibo-á bîn-

hée⁷ämí⁷. ¹⁶ Hâädi wänbo t'ähkí únkhây⁷ä⁷ unbí p'f⁷nâ khô⁷jé únhanginnâaní⁷in yä⁷dâadä⁷

úvíkanhonnin, hedâho wi to⁷wí jänâkí unbí⁷gedi ihéé⁷an wänbo nawôeda⁷púuwí iví hí⁷

únmuudi, gá Christ-ví⁷piye úvíwâyundedi yä⁷dâa⁷in wówátsi bînhondâñ. ¹⁷ Tobá híwó

úvíkanhon wänbo t'öephade únpúuwí⁷in Jôesi natúdáho⁷, ná⁷indá shánkí híwó⁷nín namuu

bînt⁷öephadé-ívi⁷wedi yä⁷dâapí úví⁷o⁷in namuuđi.

¹⁸ Wí⁷úv⁷öede-ípi Christ wá⁷ öet⁷öephadekannannin. I-á híwó⁷dida⁷ namuu, hewänbo

in híwóhpí⁷in t'owa dimuu⁷ingí⁷ nachuu. Wáymûudu⁷ nachuu nanbí t'aywó⁷di gínmuuđi

hedâho Jôesi Tâdáví⁷piye díkâanidí. Hewänbo tobá iví tú⁷ ônhay wänbo iví p'oeqâhâ-

á wôwa⁷i únmuu. ¹⁹ Iví p'oeqâhâ-á in wé⁷gen hán⁷oe dihânninbí p'oeqâhâqví⁷piyebá

namää, indá dipankw'ôn waaginbá dimuu, hedi Jôesi Tâdáví hí⁷ ovâyhângin⁷ânnan.

²⁰ Hâ⁷in t'owa-á Noah-ví wówátsi thaa ihaydiwinbá dimuu. Wa⁷di Noah i⁷ kophé hay⁷i⁷

ipa⁷ ihaydi, Jôesi Tâdá in t'owa-ádí báyekí iyä⁷äodí ovâytsíkha⁷máa iví⁷piye dívíwâyäyú-

ídí, hewänbo wídfívít⁷oeyandepí. Hedânkun wén châädidä⁷ t'owa i⁷ kophé iwe dívískuu.

I⁷ kophé oép'oekeké⁷ ihaydi khâve ihayda⁷ dívíwâwhahogí. ²¹ Hedi hâ⁷i p'oe-á i⁷ p'oe

wovâyp'óp'oe⁷andí⁷ waagi⁷bá namuu. Nää-á wovây⁷aywonde ná⁷i p'ó⁷p'oekandi unbí

tú⁷ khâapí wovây⁷owíndedidä⁷bá joe, hewänbo Jôesi Tâa bînda⁷máadâñ wovâykhâge⁷

namidí⁷ únhanginnâanidí unbí t'aywó⁷di únmuu⁷i wovâyjâa⁷annin, hedi Jesus Christ

nawâywâpôedího wovây⁷aywonde⁷. ²² I-á nawâywâpôe ihayda makówâpiye napee,

hedi nää-á Jôesi Tâdáví ko⁷díngedí na⁷án. Iwediho t'ähkí in makówâwin t'öepa⁷äqä⁷indá

hedá in to⁷wén tsonkuu dâymâa⁷indá t'ähká ovâytsonmâa.

4

Gínhây⁷ä⁷ Jôesig⁷dä⁷ nanbí wówátsi âyhûuwí⁷in

¹ Hedîho Christ iví tú⁷ iwe it⁷öephadedi, hâa na⁷ánshaamuu waa un wá⁷ únkhây⁷ä⁷

íánshaamúuni⁷in hedâho shánkí íkay-ídí, hedá ikhâymûuni bînt⁷öephadé-ídí. Wí

to⁷wí Christ-ví⁷piye iwayunde⁷i⁷ iví tú⁷ iwe it⁷öephadedá wíyá wínađa⁷pí it⁷aywó⁷namí⁷in.

² Hedîho nää iwedi wa⁷di nää oepâa k'aydi unbí wówátsi bînhon dihaydi, i⁷ t'aywó⁷di in

wé⁷gen t'owa inbí tú⁷dí dikanda⁷i wí⁷únkhây⁷ähpí úví⁷äqamí⁷in, hewänbo hâa Jôesi Tâdá

nada⁷ waagân úvíkanhûuwí. ³ Híwóhay thaa unbí wówátsi phade iwá hâa in wé⁷gen

t'owa Jôesi dâytaapi⁷in dívi⁷o waagibá úví⁷owän. Wén tsé waagibá íjîwän, hedâhâ

hâa unbí tú⁷dí íchanpóe waagidä⁷ úví⁷owän. Íhâapoe⁷owän, hedá wé⁷gen t'owa-ádá

úvíwé⁷ge⁷owän bînwânpisqâwâ-ídí hedá wíyá ha⁷wâagi⁷i t'aywó⁷di úví⁷äqamí⁷idí. Hâäjâwí

bînkhijé⁷i unbí jôesi únmuu waa bînchaa⁷i-á unbí a⁷gin bînmâwän, ná⁷i-á Jôesi Tâdá

nakhâapóe. ⁴ Hedi nää-á in t'owa Jôesi Tâdá dâytaapi⁷indâdibá wíyá wí⁷uvit⁷aywó⁷dopidí,

indá wídfínhanginnâhpí hâa dívi⁷ánsha⁷äqamí⁷in, hedânkunho jänâkí t'ämäge unbí⁷gedi

dívíhéé⁷o⁷. ⁵ Hewänbo wây wí thaa-áho Jôesi Tâdáví pâadépiye diwin dihaydi i⁷di

ovâytsika⁷äqamí hâadí gin dívi⁷o⁷in, hây napóe ihaydi i-áho t'ähkí t'owa ovâykeekw⁷öení

hâa híwó hâa híwóhpí dívi⁷o⁷in, in diwówâjí⁷indá in ho dichuu⁷indâdí. ⁶ Jôesi Tâdáví

híwó⁷di tundá in ho dichuu⁷in wänbo ovâyt⁷öe⁷an, hedîho tobá ovâytuhchänuđi inbí tú⁷

dínchumuu wänbo⁷, t'ähkí t'owa dínpoe⁸ o waagibá, inbí p'oewaqhâa-áho dínwówáyéení, Jôesi Tádá nawówájí⁹ waagibá.

Gíñkhay'ä? häëwí Jôesi Tádádí dímä?i? ây'áyîngi?ämi?in

⁷ Hanwaapídšbo ná'i nan oepáa nakhangí'o. Hedânkun t'ähkí háa úvíkanhonni úví'áyíng'i'amí, hedá íkhâymúuní híwó úvíjúusu'äämídí. ⁸Ná'indá shánki nachä?muu: Pínta'gedi wí'ná táye úvísígílhúuwí, gá t'owa bînsígídá báyékí inbi t'aywó'di bîn'owójénd-edân. ⁹Hihchandi unbí k'aygi wí'ná táye úvísígílhóení. ¹⁰Jöesi Tádádí t'ähkídšbo wí'ínbo magan wovâymági, hedihó ná'i magandi wí'ná táye úvíkhäge'híhuuwí. Gindidiho ná'i wovâymági'i'di híwó úvíkanhûuwí, tobá hääwí namúuní wânbo[?] ¹¹Gá ginnân: Wí to'wí híwó nahí'hädí, Jöesi Tádáví tunnân t'owa ováyt'öe'ämí. Wí to'wí nat'owakhäge'hä'i-á ûnkhä'yä ováykhäge'namí'in gá Jöesi Tádádân kay öemädân gin i'amídí. Gin úvíkanhûuwí t'ähkí t'owa dínhanginnáanídí Jesus Christ namuudânkun gin úví'o'íin, hedihó Jöesi Tádá-á kw'áyáyébo dâymá've-í. I-á ta'gendi hay'i namuu, hedá báyékí kay-á imáa, hedí ivítsionkhuu-á hânhay wânbo há'to ûnháaní. Hamân.

In to⁷wêñ Christ-ví⁷in ûnmuu⁷in dâyt'ôephadékhâymáa

¹² Un naadi wâysígí'in, tobáháa báyéki bînt'ôephadendedi phaa i'ge ímân waagibá íchäq wânbo', wí'itsikapúuwípi, "Háadan naa gin dînpoe'o?" Wí'ítûnápí, "Naa o'âni ná'i dînpoe'o'i-á há'to dînpúuwí'in." Ná'i-á wovâytayi'nídânhó únpoe'o. ¹³ Undá wí'ínbo hí'íngin bînt'ôephadende Christ it'ôephade waagibá, hedihó bílhchanpuwave gin únpoe'odi. Hedânhó wáy wí thaa háyú hay'i i-á namuu'in nakeepóe ihaydihó shánkí wânbo ílhchanpúuwí. ¹⁴ Christ-ví'in ímuudibó t'owa jänäkí unbí'gedi dívhí'máa wânbo bílhchanpuwave, gá Jóesiví P'oeväqähäa i' shánkí hay'i namuu'i-á undádísba hâjädi wânbo t'ähkí najidâñ. ¹⁵ T'owat'akhânu'in, hâa sänmin, hâa yä'dâapíkannin wí'fmúunápí, hedâ wây-á t'owawí áyîngi wí'únwó'náhpí eeje wí'úvitomá've-ípi, hedânhó wíwovâytuhchänut'ôephadekannamípídi. ¹⁶ Hewânbo Christ-ví'piye úvíwâyundedibó wovâyt'ôephadekandodá, wí'íwôeda'-ípi. Shánkídí Jóesi Tádá bînkú'daa'ämí gá in wé'gen t'owadi Christ-ví t'owa ímuu gin wovâytu'andân.

¹⁷ Ihaydiho naná Jóesi Tádádí t'owa háawin dimuu?in ovâykeekw'löenidí, hedí iví t'owa ünmuu?in páadé gin ovâykhâymáa, indá iví k'aygiwin waaginbá dimuu. Hedi in iví?in ünmuu?in t'owa wânbo gin ovâykhâymaadá, in to?wén iví híwó?di tun ônwâyundepí?in dimuu?in shánkí báyékí kháa?in dínpúuwí. ¹⁸ Jóesi Tádáví ta?nín diwe üntû?:

To'wén inbí wówátsi ta'ge dâyhon wânbo kháa'in dínpúuwí,

hedího to'wén Jóesi Tádá dây'a'ginmähpi'in hedá t'aywóhkannin dimuu'indá shánkí pl'ándíkí wânbo dávphaadé-i.

¹⁹ Hedânkun tobá Jôesi Tádá natú wânbo bînt'ôephaadé-í gin, hâädi wânbo t'âhkí híwó úvíkanhûuwí, hedâ iví mangá pín ta'gedá úvímâaní. I-á i? wovâykhíjé?i namuu, hedî háa iví tun imâgi waa hâädi wânbo t'âhkí i?

5

Peter-di ovâytumakhe^o? in méesateⁱⁿ tsonnindádí in e[?]nûndádí

¹ Nää-á un méesateⁱin tsonnindá wâyhéé^{?qmí}. Naa wáⁱ méesateⁱ tsondi^{bá} omuu. Naadá Christ nachuu ihaydi dómuⁱit'óephadendedi, hedí naa wáⁱ i^sa^{wó}di häägwí Christ-di, dínpákháymáaⁱ donkhopakháymáa. Hedânho pín t^zedí, náⁱin wâytukanháymáa;

di dipaknaymaa'í donkhnokhnaymaa. Hédanño pín ta geqí na in waytukankhnaymaa:
Jóesí Dádáví t'owa unbí mange bínmáa'indá k'úwá waaginbá dimuu, hedá undá
inbí áy'ínin waaginbá'a ímuu. Hédanño bín'áy'íngihúuwí únwähnpikhá'yádida'bá joe,
hewänbo ída'dán. Wí'ichá'hát'a-ípí, hewänbo hifshandi bínkhá'geenamí. ³ In to'wén
unbí mange wováymági'in bín'áy'íngi'ámidi wívíntsonchánumá've-ípí, hewänbo un
wováymündedi háá íthaa waagidi bínjáyye-i híwó inbí wówátsi dâyhúuwídi. ⁴ Christ-á'i
k'úwá áy'ídi p'ó'dédi' waagi'bá namuu. Hedi híwó ig?' úvít'óemádadá, óway nawápówá

ihaydi i? únt'anmuu?i? bînhóení, hä?i-á hânhay wânbo sa?wó?di namúuní hedá há?to nahâqaní. ⁵Hedi un wé?gen méesate?in shánkí ts'äqmin ímuu?indá, háa in méesate?in tsonnindi wovâytu?an waa bînt'ôeyaani. T'ähkídíbo háa wi?ná tâye úví?o?in jêngiginpídíbo bîn?ämí, gá Jöesi Tádáví ta?nin diwá ginnâñ ûntû?dân:
In dijêngit'oe?indá Jöesi Tádádí ovâyjoegi?o?,

hewânbo in dijêngit'oe?in dimuu?indá iví sigísehkanä-á ovâymä?.

⁶Hedânkun Jöesi Tádáví pâadépiye áagé úvípikw'öení, gá iví tsonkhuu-á báyékí hay?in ûnmuudân, hedí híwó? dihaydi ûnnândiho i?dibo kw'aye wovâykw'öení. ⁷Báyékí áyîngi bînmâadá wí hé un bîn?ihon waagi?bá namuu. Hewânbo ná?i áyîngi-á Jöesi Tádáví mange bînjoe?ämí, hedândo i?di wovâyjâa?ämídí, gá i?dá wovây?áyîngi?ämí?in nada?dân.

⁸Hâädi waa áyîngidi íyéení, yó?in waagin wi?ímúunípí, gá i? Penísendi-á unbí hánbi ûnmuudân hedí hâädi wânbo t'ähkí itséemáa wovâywâ?ämídí. Wí khän nahâhsêndi wí to?wí oék'o?ídí natuwäyi?i waagi?bá namuu. ⁹Wívînmâänípí i?di wovâyt'aanídí, hewânbo pín ta?gedi Jöesi Tádáví?piye úvîwây?bé-í. Wí?ún?öede-ípí náä oepáa k'aydi t'ähká wây-á tî?üuwin pâadé?in únkw'ö?nin un waagibá t'öephade dâyphâdende?in dimuu. ¹⁰Wí hây tâhkídä?mân bînt'öephadekhâymâa, ihaydáhá? Jöesi Tádádíbo hääqwí ûntây?i t'ähkí wovâymâäní, i?di wovâytéegíkwînukhâge?namí, wovâykay?ämí, hedá wén tepú waagi?bá unbí wówâtsigí? wovâymâäní. Jöesi Tádá-áho t'ähkí iví sigísehkanä na?in dímä?i namuu, hedí idâ wovâytuhkânnan iví?in ímuu?dí he?ennin wovâypaa-ídí, i-á hânhay wânbo t'ähkí báyékí hay?i namuu waagibá. Christ-ádí wí?dä? ímuu?dihoo ná?in únpoe?o. ¹¹Jöesi Tádá-á báyékí tsonkhuu imáa, hedí iví kay-á hânhay wânbo wi?ûnhândepí. Hamân.

Peter-di ovâysengitu?an

¹²Silas-dá naa díkhâge?nan ná?in ta?nin?ay wâyta?namídí. Naa dînhanginná i-á nanbí tî?üu pâadé?i gínmuu?in hâädi waa háá ûnkhây?ä? waa ikanhondi?. Naadi wâyta?do wâykweewaaenwaatû?ämídí, hedá hâyú naa dînhanginná?nin Jöesi Tádáví ta?gennin sigísehkanä i?gedi wâyty?äamídá, hedihoo téegí t'aagi iwe úvítasâsa?í.

¹³In Babylon bú? iwe?in méesate?in t'owâdi inbí sengitun wovâysan, indá un waagibá Jöesi Tádádí ovâyde?man. Mark-di wá? wovâysengitu?an, i-á naví ay dînmuu waagibá dóchqâa. ¹⁴Wí?ná tâye úvisígísengitu?ämí. Un Christ-ví?in ímuu?indá ánshaaginpídíbo flkwoní.

In Páadéⁱⁿ Tā'nin John Itā'nannin

John itā'do⁷ i to⁷wí In Tuq kin nakhwá'iví'gedi

¹ I to⁷wí hán'oe ts'anpáadébo nayi⁷iví'gedi naadí wáytä⁷do⁷, i-á in Tuq kin nakhwá', hedá in wówátsi napäyi⁷i-ân namuu. Hää i natú⁷in git⁷oe, hedá na⁷inbí⁷piyá nakeepóedí na⁷inbí tséedébo-á áypimú⁷, hedá na⁷inbí mandidá áytäge. ² Ná⁷i nawówátsipäyi⁷i⁷ nakeepóe ihaydi áymû⁷, hedá hää iví'gedi na⁷in giháhpóe⁷i-á wé⁷ge⁷in t'owa áyt'ôc⁷o⁷. Ná⁷i in wówátsi nahándezpí⁷in napäyi⁷iví'gedi wáytumáa, i-á Yôesi Tádá-ádí na⁷án, hedá na⁷inbí⁷piyá ipikeeyan. ³ Hää áymû⁷in hedá hää iví⁷wedi git⁷oe⁷indá un wá⁷ wáytumáa, hedânhö un wá⁷ úmhanginpúwidí, hedá undádí na⁷indádí na⁷inbí wówátsi wé⁷ge áyhüuwídí. Hedi ta⁷gendi Yôesi Tádá-ádí hedá iví ay Jesus Christ-ádí na⁷inbí wówátsi áyhon. ⁴Hediho ná⁷i hääwí i⁷gedi unbí⁷piye⁷ wáytä⁷do⁷ hedânhö un wá⁷ t'ähkí híhchan bînmá⁷ve-ídí.

Yôesi Tádá-ádí gimuuđá hâ'to ívít'aywó⁷kanhûuwí

⁵Ná⁷i hí⁷nää wáytukankhâymáa⁷i-á Yôesi Tádáví ay Jesus Christ-ví⁷wedi git⁷oe⁷namuu. Yôesi Tádá-á wí koonthay waagi⁷bá namuu, hedá wáygé wänbo wí⁷unkhunáhpí. ⁶Yôesi Tádá-ádí na⁷inbí wówátsi áyhondi git⁷dáhó⁷, hewänbo wa⁷ t'aywó⁷di i⁷gebo gimändáhó⁷, ívíwânpihôeyó⁷o⁷, hedí khüu eedí waagibá giyidi in ta⁷gen namuu⁷indá wí⁷áyhonpí. ⁷Hewänbo nakohthayná⁷ ni⁷ge Yôesi Tádá na⁷án diwe giyidáhó⁷, undádí na⁷indádí na⁷inbí wówátsi wé⁷ge gínmuu, hedá iví ay Jesus-ví únp⁷oe ich'áa⁷idá dí⁷owídídi na⁷inbí t'aywó⁷di t'ähkí dînyâa⁷o⁷.

⁸ Na⁷in wén t'aywó⁷nin wänbo wí⁷âymáapí gin git⁷dáhó wí⁷bo ívípihôeyó⁷o⁷, hedá na⁷inbí pí⁷ná khó⁷ye-á in ta⁷gendá wí⁷âymáapí. ⁹ Hewänbo Yôesi Tádáví⁷piye⁷ ívít'aywó⁷dihäätsi⁷andáhó⁷, idá na⁷inbí t'aywó⁷di gínmuu⁷i dín⁷owóyé-í, hedí i yä⁷dâapíkan íví⁷andi⁷ dînyâa⁷amí, gá iví tuq imági waa i⁷odân, hedá i-á híwó⁷dä⁷bá i⁷o⁷. ¹⁰Yôesi Tádá ho natú na⁷in t'owa t'ähkí ívít'aywó⁷do⁷, hedího wáymûn wänbo wí⁷ívít'aywó⁷nanpí gin git⁷dáhó⁷, kindidá Yôesi Tádá ihôeyó⁷an waagibá git⁷û, hedá iví hí⁷ na⁷inbí pí⁷ná khó⁷ye wí⁷âymáapí.

2

¹ Naví áyyâä, ná⁷i hääwí i⁷gedi wáytä⁷do hedânhö wí⁷úvít'aywó⁷nâamípídí. Hewänbo wí⁷to⁷wí it'aywó⁷nandáhó⁷, wí to⁷wí ûn'án Yôesi Tádáví páadépiye⁷ igí⁷ i⁷aywondaa⁷amídí, i-á Jesus Christ i t'ähkí híwó⁷di namuu. ² Hedi i-ân iví wówátsi imági na⁷inbí t'aywó⁷di dín⁷owóyé-ídí, hewänbo na⁷inbí⁷dä⁷bá yoe, t'ähkí t'owaví t'aywó⁷di dînmuuqdân.

Yôesi Tádá áytaadá iví tsontuq áy⁷a⁷ginnamí

³ Hândidan gínhanginnání ta⁷gendi Yôesi Tádá áytaa⁷in? Gá iví tsontuq ûnmuu⁷i⁷ áy⁷a⁷gindodân. ⁴Wí to⁷wí Yôesi Tádá óetaa gin natú⁷di hewänbo iví tsontuq wí⁷ón⁷a⁷gindopídá, i-áho wí hóeyó⁷i namuu, hedá in ta⁷gen namuu⁷in iví pí⁷ná khó⁷ye wí⁷imáapí.

⁵ Hewänbo to⁷widí Yôesi Tádáví tuq ûnmuu⁷i⁷ ôn⁷a⁷gindodá ta⁷gendi pín ta⁷ge haydi óeséegí, hedí kindidân gínhanginná i-ádí gimuu⁷in. ⁶ Hewänbo to⁷wén ditú⁷nin Yôesi Tádá-ádí dimuu⁷in, indá díñkhây⁷ä⁷ inbí wówátsi dâyhüuwí⁷in Christ iví wówátsi iho⁷ waagibá.

⁷ Un wâyséegí⁷in, ná⁷in tsontuq natú⁷nin ívíséeglhüuwí i⁷gedi wáytä⁷do⁷in ts'aamin wínamuupí, indá in páadébo bînmáa⁷in namuu, i hí⁷ ho ít'oe⁷ibá namuu. ⁸ Hewänbo ná⁷in tsontuq nää wíyá wáytä⁷dodi ts'aamin waagi⁷ibá namuu, gá áy⁷a⁷gindodáhó i khüu nakhanmân waagibá gínpo⁷dân, hedá i kodi⁷di ko namuu⁷i-áho nakeeo⁷. Ta⁷gendi Christ ná⁷in tsontuq-á i⁷a⁷ginnan, hedá un wá⁷ bîn⁷a⁷gindo⁷.

⁹ Wí to'wí nakohthayná? ni'ge iví wówátsi ihon gin natúdí, hewänbo iví tífuu páadé'i it'aydá, i-á wa'di khüyü i'gebo nayi?. ¹⁰ To'wén ná?in tífuuwin páadé'in dâyséegí?in, indáho nakoná? ni'ge diyi?, hedího inbí pí'ná khó?yé hääbo in ta'ge?in p'óe iwedi ovâyhângé?amí?i? wíndâymáapí. ¹¹ Hewänbo wí to'wí iví tífuu páadé'i? it'aydá khüyü iwebo na?án. I-á khüyü i'ge nayidi wí?únhanginnáhpí wépiye? namännin, gá wí tsí'taa'i waagibá ûnkhusunândân.

Háa in wé?ge?in t'owa Yôesi dâyaapí?in inbí wówátsi dâyhon waa in t'owa i dâyséegí?in wídfínhâhpí ovâyhí?amí?in

¹² Naví áyyâä, naadi wâytä?do gá Christ i'annin namuudi unbí t'aywó?di únmuu'i wovây?owýédân. ¹³ Un tâdá?indá, naadi wâytä?do? gá i to hán?oe ts'anpáadébo nayi?i? bîntaadân. Un e'nûndá, wâytä?do? gá i Penísendi ho bînt'andân.

¹⁴ Un áyyâä ímuu?in, wâytä?nan gá Yôesi Tâdá bîntaadân. Un tâdá?indá, naadi wâytä?nan gá i to hán?oe ts'anpáadebo nayi?i? bîntaadân. Un e'nûndá, wâytä?nan gá undá fkyadân, hedá unbí pí'ná khó?yé-á Yôesi Tâdáví hí?-á kay?indidá bînmáa, hedá handidá i Penísendi-á ho bînt'an.

¹⁵ Wíwovâyhí?amípí unbí wówátsi bînhûuwídí háa in t'owa Yôesi Tâdá dâyaapí?in inbí wówátsi dâyhon waagibá, hedá i yé?dâapí? hääwí indá ovâyhí?andi-á wíwovâyhí?amípí. Wí to'wí ná?i híwó?pí? namuu?i? oehí?andáho Yôesi Tâdá pín ta?ge haydi wí?óeséegípí.

¹⁶ Kinnán in Yôesi Tâdá dâyaapí?in díví?o?: Háa inbí túu?íwe diwânpichäa waagi kaygi?di díví?amí?in dida?, hedá hääwí t'ähkí dâymû?i-á wá? kaygi?di-á dida?, hedá inbí hääwí shánkí híwó?di dínmuu waagi dichqadí díviyéngí?o?. In Yôesi Tâdá dâyaapí?innânhø ha?wâa díví?o?, hewänbo kí?bi tsiyekandá Yôesiví?wedí wína?ähpí. ¹⁷ Háa ná?in Yôesi Tâdá dâyaapí?in díví?o waa dímkhangit'óe, hedá t'ähkí ná?i híwó?pí? hääwí kaygi?di dida?i-á wá? nakhangít'óe. Hewänbo to'wén háa Yôesi Tâdá natsonpo? waa díví?o?indá hânhay wänbo t'ähkí diwówáyéení.

Christ-ví hánbi ho na?ä?

¹⁸ Naví áyyâä, näaho i t'ä?gi thaa tso?wa na?ä?. Wovâytü?anho Christ-ví hánbi na?ä?, hedí näabo báyékí kí?min dikeepo?. Kin napo?di gínhanginná näaho i t'ä?gi thaa tso?wa naná?nin. ¹⁹ Ná?in t'owadá ta?gendi na?inbí?näpiye?in wídimuupí?na?in díyo?an. Na?inbí?näpiye?in dimuudáho?, na?indádíbo dívíwóyí?nówán. Hewänbo indá na?in díyo?an dihaydi nakeepoé wí? wänbo in diwedí na?inbí?näpiye? wínamuupí?in.

²⁰ Hewänbo undá in waagi?in wí?fímuupí. I to'wí shánkí híwó?di namuu?idi i Yä?dâa?i P'oewaqhâä wovâymági, hedího un t'ähkí in ta'gen namuu?in únhanginná. ²¹ Naadi ná?in tâ?nin wâytä?do gá in ta'gen namuu?in únhanginnândân, únhanginnáhpí?dá yoe, hedá wá? únhanginná wí to'wí in ta'gen natq?di-á wí?lhöeyó?opí?in. ²² To-an wí höhöyó?i namuu? Gá wí to'wí natq?di-âñ Jesus-á wínamuupí?in i to'wí Yôesi Tâdâdí óesége?i? t'owa ovây?aywoenídí. Wí to'wí ha?wâagi?i namuu?idá wí?gíndfbó Yôesi i Tâdâ-ádí hedá iví ay-ádí ovânyoegí?o?, hedího Christ-ví hánbi? namuu. ²³ Wí to'wí natq?dí Jesus-á Yôesi Tâdâví ay wí?únmuupí?in, i-á Yôesi Tâdâ wänbo iví pí?ná khó?yé wí?imáapí. Hewänbo wí to'wí natq?dí Jesus-á Yôesi Tâdâví ay ûnmuu?indá Yôesi Tâdâ wá? iví pí?ná khó?yé imáa.

²⁴ Hewänbo undá hääwí páadé úvíts'anwhäyü ihaydibo? it'oe?i? únkhâ?ä? unbí pí?ná khó?yé bînmá?ve-?in. Han úvi?odáho Yôesi Tâdâ-ádí hedá iví ay-ádí wé?ge?imúní. ²⁵ Hedí Yôesi Tâdâví ay-á iví tûu imági in wówátsi nahândepí?in na?in dípágít'óe?in.

²⁶ Wáy wén t'owa dida? in ta'gen namuu iwedi wovâyhâ?amí?in, hedânkun ná?in tâ?nin wâytä?do?. ²⁷ Hewänbo Yôesi Tâdâdí i Yä?dâa?i P'oewaqhâä wovâymági, hedá unbí pí?ná khó?yébo bînmáa, hedího wí?untáypí wíyá to'wí?dí Yôesiví?gedí wovâyhâ?amídí, gá i Yä?dâa?i P'oewaqhâädá hääwí t'ähkí wovâyhâ?odâñ, hedí i hääwí wovâyhâ?o?i-á ta'gen

namuu, wén hôeyó wänbo wínamuuupí. Heđiho únkhây^ä? Christ-ádí wé?ge ímúni?in, háa i Yä?dâa?i P'oewäqahâadi wovâyhâ?an waabá.

²⁸ Naví áyyâä, háa otú waa Christ-ádí wé?ge únkhây^ä? ímúni?in, hedânhо owáy i wiyá nakeepó? ihaydi wí?ikhuwôeda?ípídí, hedâ wôeda?di iví?weđi wí?úvîkaakwomâ?ve-ípí. ²⁹ Únhanginná Christ-ân híwó?da? i?o?in, hedîho únhanginná wá? t'ähkí to?wén inbí wówâtsi ta?ge dâyhonnindá Yôesi Tâdávî?weđi di?âypuyä?in.

In Jesus-ví?piye? dívíwhäyunde?indá Yôesi Tâdávî ây dimuu

3

¹ Bî?ánshaa?an Yôesi Tâdâdí na?in bâyékí díséegi?in, hedî bâyékí díséegidânkun iví ây kin dítu?o?. Hedî ta?gendi iví ây-ânkun gimu. Hedîho in to?wén Yôesi Tâdâ dâytapî?in dimuu?indá wídînhanginnâhpí háawin gimu?in, háawi i namuu wänbo wídînhanginnâhpípídí. ² Un wâyséegi?in, tobá nää Yôesi Tâdávî ây gimu wänbo?, wa?di wínahanginnâhpí háawin gipuwagít'oe?in. Hewänbo nä?indá gínhanginná: Christ nawây^ä? ää ihaydá i waagi?inbâ gipuwí, gá ta?gendi háawi i namuu waagi âymúnidân. ³ To?wén t'ähkí nä?in napúwi?in pín ta?ge haydi dâystsíkha?mâa?indá yä?dâapíkan t'ähkí iwedi dívyâ?o?, háa Christ iwedi iyâa?an waagibá.

To?wén Yôesi Tâdávî ây ûnmuu?in wídfívít'aywó?kanhonpí

⁴ To?wén t'ähkí dívít'aywó?kanhonindá Yôesi Tâdávî tsontu? dâyyoegi?o?, hedî iví tsontu? ônyoegi?andáho t'aywó?ninho namuu. ⁵ Únhanginná Christ ho nää oepáa k'aydipiye? na?ää?in t'owa t'ähkívî t'aywó?di ovâyyâ?amídí, hedî i-á wén t'aywó?nin wänbo wí?imáapi. ⁶ To?wí wänbo Christ-ádí nayi?i-á wí?it'aywó?kanhonpí, hewänbo wí to?wí it'aywó?kanhondi-á háawi Christ namuu?in ta?gendi wíñaka?póya?pídá ta?gendi wí?óetaapí.

⁷ Naví áyyâä, to?wén hâädi waa in ta?ge?in p'oe i?ge dimännindâ?mân inbí wówâtsi ta?ge dínmuu, Christ-ví wówâtsi ûnmuu waagibá. Hedîho wí?úvîmâänípí to?wídfívít'aywó?kanhonindá Penísendiví?in dimuu. Hedî Penísendiví tsiyekan ônhánú-ídî-ânkun Yôesi Tâdávî ay nää oepáa k'aydipiye? na?ää. ⁸ Wí to?wí ta?gendi Yôesi Tâdávî?weđi na?âypuyä?i-á wí?it'aywó?kanhonpí, gá Yôesi Tâdávî?weđi wówâtsi ts'äqamin iké?dân, hedîho Yôesi Tâdávî?weđi na?âypuyä?di wí?unkoedipí hâädi waa it'aywó?dikanhûuwíqí. ⁹ To?wén inbí wówâtsi ta?ge dâyhonpídí háa inbí t?ûuwin pâadé?in dâyséegípídí Yôesi Tâdávî?in wídmuuupí. Hedî kindidânhо nahanginná wé?in t'owa Penísendiví ây ûnmuu?in hedâ wé?in Yôesi Tâdávî ây ûnmuu?indá.

Yôesi Tâdávî ây ûnmuu?in dívíséegímáa

¹⁰ Nâ?innâñ namuu in hí? it'oe?in pâadé iwedîbo?: Gínhây^ä? wí?nâ? táye ívíseegihûuwí?in. ¹¹ Wígínhây^ähpí Cain waagi?inbâ gímu?in. I-á i Penísendiví? ûnmuu, hedânkun iví t?ûuwin ihay. Hedî háadan Cain-di óehay? Gá iví t?ûuwin-á iyä?dâakanhondâñ, hewänbo i-á híwó?pídá? i?o?.

¹² Hedîho t?ûuwin pâadé?in, in Yôesi Tâdâ dâytapî?indi wovâyt'aydâho?, wí?ít-sika?yéenípí, "Háadan hêe dít'ay?" ¹³ Na?inbí t?ûuwin pâadé?in âyséegidâho gínhanginná chu?in waagi?inbâ gímu?de wänbo nää-á in wówâtsi ts'äqamin âymâa?in. Wí to?wí iséegímâapi?ä wa? chu?i waagi?bâ namuu. ¹⁴ To?wén inbí t?ûuwin pâadé?in dínmuu?in dâyt'ayhonnindá t'owa t'ähkhanu?in waagi?inbâ dimuu, hedî un únhanginná wí to?wí nat'owat'ähkhanut'oe?i-á in wówâtsi nahândepi?in wí?imáapi?in. ¹⁵ Christ iví wówâtsi na?in gímuudi imâgi, hedânkunho gínhanginná háawin in kodj?nin séegí namuu?in. Hedîho na?in wá? gínhây^ä? gikhâymûni?in na?inbí t?ûuwin pâadé?ingi?ä na?inbí wówâtsi âymâänípí.

¹⁷ Wí to?wí híwó? hay hääwí iví wówátsi i?ämígi? ûnkw'ôndá, hedí iví tí?ûu páadé?i hääwí ûntáydi imündedi, hewânbo wa?di iví pi?ná khó?yé wínasehkanätaachanpo?pídí óekhâge?namídí, ti ná?i to?wí ta?gendi Yôesi Tádáví séegí iví pi?ná khó?yé imáa? Hedân yoe. ¹⁸ Naví áyyâä, séegí i?gedi wí?ivíwânpidahí?má?ve-ípí, hewânbo híwó?di hääwí iví?odibo? âykeeyamí in ta?gennin séegí âymáa?in.

¹⁹⁻²⁰ Hedí in séegí âymaadáho gínhanginná in ta?gen namuu?in wá? âymáa?in, hedá häädi wânbo Yôesi Tádáví?piye? ívibée ihaydá áyíngipídobo na?inbí pi?ná khó?yé gichâä-i. Ma?di wáyyédfi gichâä idí dítuhchänukhâymáa waagi, hewânbo Yôesidá na?inbí shánkí hay?i namuuđi na?inbí ánsshaâ ûnhanginná, hedího i-á ûnhanginná ná?in séegí âymáa?in, i-á hääwí t'ähkí ûnhanginná.

²¹ K'ema?in, Yôesidi wídituchänukhâymáapi?in na?inbí pi?ná khó?yé gichaadáho?, iví?piye? ívibeedé há?to gikhuwôeda?i, ²² hedí hääwí namúni wânbo âydaa?andi-á âyhónde?, gá iví tsontu? ây?a?gindodân hedá háá iví?o?indidá âyhîhchandođá. ²³ Hedí ná?innán iví tsontu? ûnmuu: Gínhâ?ä? iví ay Jesus Christ-ví?piye? ívíwhäyú-f?in, hedá idá díyon waagibá wí?ná táye-á ívíséegfhûuwí. ²⁴ To?wén Yôesi Tádáví tsontu? ôn?a?ginhonindá i-ádí wé?ge dimuu, hedá i-á indáđibá namuu, hedí ná?in gínhanginná gá iví Yä?dâa?i P'oewâqhâa dímagidân.

In to?wén ditü?nin i Yä?dâa?i P'oewâqhâa dâymáa?indá bîntayi?ní

4

¹ Un wâyséegi?in, t'ähkí to?wén ditü?nin Yôesigi? dívhée?o?in wí?uvíwhäyú-ípí. Páadé bîntayi?ni únhanginpúwídí tigú ta?gendi Yôesiví P'oewâqhâa dâymáa?in, gá báyéki dihöeyó?in wáyyé t'ähkí dikw'ôndân, indá Yôesi Tádáví tukhe?min dimuu gin ditü?. ² Wâytukankhâymáa hádídí únhanginnán?in háá Yôesiví P'oewâqhâa dâymáa?in háá yoe: To?wén t'ähkí t'owaví páadépiye? ditü?nin Jesus Christ i nat'owapaa?iví?piye? dívhäyunde?indáho Yôesiví P'oewâqhâa dâymáa. ³ Hewânbo to?wén t'ähkí Jesus-ví?gedi han wídvíhí?máapi?indá Yôesiví P'oewâqhâa wídâymáapí. In to?wén kí?min dimuu?in Christ-ví hánmin waagi?inbá dimuu. Ho wovâytu?an ná?in kí?min dikä?ägít'óe?in, hedí nää wéngé t'ähkí diyihó?.

⁴ Naví áyyâä, undá Yôesi Tádáví?in ímuu, hedí to?wén hôeyódí ditü?nin Yôesi Tádáví tukhe?min dimuu?indá bînt'anho?, gá i Yä?dâa?i P'oewâqhâa unbí pi?ná khó?yé bînmáadân hedí i-á shánkí nakay i Penisendivi?wedi, ná?i Penisendi-á in Yôesi Tádá dâytaap?inbí pi?ná khó?yé dâymáa. ⁵ Ná?in hôeyó?in dimuu?indá Yôesi Tádá dâytaap?indá? dimuu, hedâñho in wé?ge?in Yôesi Tádá dâytaap?in dimuu?in waagibá dívhée?o?, hedá in t'owa dâyt'óyande?indá Yôesi Tádá dâytaap?in wá? dimuu. ⁶ Hewânbo na?indá Yôesi Tádáví?in gimuu, hedího in to?wén i dâytaa?indi na?in dînt'óyande?, hewânbo in to?wén iví?in dimuu?indá wídînt'óyandepí. Handidân gínhanginná wé?in in ta?gen dívhée?o?in dimuu?in hedá wé?in in hôeyóda? dívhée?o?in dimuu?indá.

Yôesi Tádá iví ây ûnmuu?in iséegí, hedâñho indá wá? dínlkhâ?ä? wí?ná táye dívíséegfhûuwí?in

⁷ Un wâyséegi?in, wí?ná táye ívíséegfhûuwí, gá in séegí Yôesi Tádáví?wedi na?ädân, hedí to?wén t'ähkí in séegí dâymáa?inda Yôesi Tádáví?wedi di?âypuyä, hedá Yôesi Tádá-á dâytaa. ⁸ Yôesi Tádá-á naséegít'óe?i namuu, hedího to?wén dâyséegfhonpi?indá Yôesi Tádá wídâytaapí. ⁹ Kinnán Yôesi Tádádí dînkeeyan dísséegi?in: I-á iví wí? ayda? ûn?ândí? isan nää oepáa k'aydipiye? hedâñho in kodí?nin wówátsi dílmâänídí. ¹⁰ Kindidân gínhanginná háawin in séegí namuu?in: Tobá na?indi Yôesi Tádá wí?âyséegí?wânbo?, idá na?in dísséegidí iví ay nää oepáa k'aydipiye? isan iví wówátsi imâänídí na?inbí t'aywó?di gínmuu?i dîn?owóyé-ídí.

¹¹ Un wâyséeg⁷in, ha⁷wâagidi Yôesi Tádádí na⁷in díséegidânho na⁷in wá⁷ gíñkhây⁷ä⁷ wí⁷ná táye ívíséeglhûuwí⁷in. ¹² To⁷wídí wânbo hânhay wânbo Yôesi Tádá wí⁷óemû⁷pí, hewânbo wí⁷ná táye ívíséegidá i-á na⁷indádí namuu, hedá iví seegí idí dímä⁷i-á na⁷inbí pí⁷ná khó⁷yé gínsödemä⁷.

¹³ Kindidân gíñhanginná Yôesi Tádá-ádí wé⁷ge gimuu⁷in hedá i-á na⁷indádá: Idí iví Yä⁷dâa⁷i P'oewäähâa dímägi. ¹⁴ Hedá wá⁷ âymû⁷ iví ay isannin t'ähkí t'owaví aywondi dínmúnidí, hedihó i⁷gedi t'owa t'ähkí âyt'ôe⁷o⁷. ¹⁵ T'ähkí to⁷wén in t'owaví páadépiye⁷ ditü⁷nín Jesus-á Yôesi Tádávý ay namuu⁷in, Yôesi Tádá indadí namuu hedá indá i-ádá.

¹⁶ Hediho gihähpóe hedá ívîwhäyunde Yôesi Tádádí díséegi⁷in. I-án naséegít'óe, hedí to⁷wén in séegí dâyhonnindá Yôesi Tádá-ádí dimuu hedá i-á indádá. ¹⁷ Hedi owáy ihay thaa t'owa hâa híwó⁷ hâa híwó⁷pí díví⁷annin ovâykeekw'ôdi ihaydi, in séegí na⁷inbí pí⁷ná khó⁷yé ho gínsödedá wígikhuwöeda⁷ípí, gá wá⁷ nää oepáa k'aydi giyidibo Christ waagi⁷bá gipöedâ. ¹⁸ Yôesi Tádá áyséegidáho wí⁷âykhuwöeda⁷ípí, hedí ta⁷gendi pín ta⁷ge haydi i áyséegidí na⁷inbí khuwöeda⁷ gínyâapo⁷. Hewânbo âykhuwöeda⁷dáho ta⁷gendi pín ta⁷ge haydi wí⁷âyséegípí, hedihó tuchânu i⁷gedi ívî'ánshaa⁷o⁷.

¹⁹ Yôesi Tádádí páadébo na⁷in díséegí, hedânkun in séegí áymáa. ²⁰ Wí to⁷wí natúdí, "Naadi Yôesi Tádá dóséegí," hewânbo iví t'í⁷ûu páadé⁷i⁷ it'aydáho⁷, wí hôeyó⁷i namuu. Iví t'í⁷ûu páadé⁷i⁷ imündé⁷i⁷ iséegípídí, há⁷to Yôesi Tádá óemündepí⁷ wânbo-á óeséegí-í. ²¹ Hedi nää⁷in in tsontu⁷ Christ-di dímägi⁷in namuu: To⁷wén Yôesi Tádá dâyséegi⁷indá díñkhây⁷ä⁷ inbí t'í⁷ûuwin páadé⁷in wá⁷ dâyséeglhûuwí⁷in.

5

¹ Jesus-á i to⁷wí namuu Yôesi Tádádí óesóge⁷i⁷ t'owa ovây⁷aywoenidí. To⁷wén nää⁷in dívíwhäyunde⁷indá Yôesi Tádávý wedi ho wíyá di⁷âypuyä⁷, hedí to⁷wén i Tádá dâyséegi⁷indá, iví ây wá⁷ dâyséegí. ² Yôesi Tádá áyséegidá hedá iví tsontu⁷ ây⁷a⁷gindodá, handidânho gíñhanginná iví ây wá⁷ áyséegi⁷in. ³ Heđihó iví tsontu⁷ ây⁷a⁷ginhondi âykeeyo ta⁷gendi i áyséegi⁷in. Iví tsontu⁷-á wâiphade wí⁷ûnkhâapí ây⁷a⁷ginnamidí, ⁴ gá to⁷wén t'ähkí Yôesi Tádávý wedi wíyá di⁷âypuyä⁷indá díñkoediðan i yä⁷dâapí⁷ nää oepáa k'aydiwi namuu⁷i⁷ dâyt'aaniðí. Hedi na⁷inbí whäyú gínmuu⁷idânho git'anco⁷.

Yôesi Tádádí iví ay Jesus-ví⁷gedi dítu⁷an

⁵To⁷wí iwhäyundedi Jesus-á Yôesi Tádávý ay namuu⁷in, idä⁷mânho i nää oepáa k'aydiwi yä⁷dâapí⁷ namuu⁷i⁷ öet'andé⁷.

⁶Jesus Christ-âñ nää oepáa k'aydiipiye⁷ na⁷ää⁷i⁷ namuu, hedí p'oeedi óep'ô⁷p'oe⁷an hedá iví ünp'oe-á ich'âa. Na⁷ää⁷ iví ünp'oe ich'âanidí, p'oeedi óep'ô⁷p'oe⁷amididá⁷bá yoe. I Yä⁷dâa⁷i P'oewäähâaqdâñ dítu⁷o nää⁷in ta⁷gen namuu⁷in, i-á ta⁷ge natükanyidi. Hedihó nää⁷in poeyledi wéhpée tquða⁷ dâymáa: I Yä⁷dâa⁷i P'oewäähâa-á i p'oe-á hedá i ünp'oe-á. Hedi indidá Jesus Christ-ví⁷gedi na⁷in díñhangin⁷ândo⁷. ⁷Hâa t'owadí dítu⁷o waa ívîwhäyunde⁷, hewânbo hâa Yôesi Tádádí dítu⁷o waa shánkí gíñkhây⁷ä⁷ ívîwhäyú-í⁷in, iví hi⁷-á shánkí ûnchä⁷muudi, hedí idânho iví ay Jesus-ví⁷gedi dítu⁷o⁷. ⁸To⁷wén Yôesi Tádávý ayvi⁷piye⁷ dívíwhäyunde⁷indá inbí pí⁷ná khó⁷yé díñhanginná hâa Yôesi Tádá natú waa ta⁷gen namuu⁷in. Hewânbo to⁷wén Yôesi Tádávý hi⁷ wí⁷ônhäyundepí⁷indá wí hôeyó⁷i waagibá óepa⁷, hâa idí iví ayvi⁷gedi dítu⁷annin wídívíwhäyundepidí. ⁹Hedi kinnâñ Yôesi Tádádí na⁷in dítumáa: In wówátsi nahândepí⁷innâñho dímägi, hedí iví ay âytaadiho kí⁷min wówátsi áymáa. ¹⁰To⁷wén Yôesi Tádávý ay Jesus inbí pí⁷ná khó⁷yé dín⁷ânnindáho kí⁷min wówátsi dâymáa. Hewânbo to⁷wén Yôesi Tádávý ay inbí pí⁷ná khó⁷yé wídín⁷ânpí⁷indáho kí⁷min wówátsi-á wídâymáapí.

Yôesi Tádádí wówátsi nahândepí⁷in dímägi

¹¹Naadi un Yôesi Tádávý ayvi⁷piye⁷ úvíwhäyunde⁷in nää⁷i t'ähkí wâytä⁷do⁷ hedânho ta⁷gendi únhanginnánidí in wówátsi nahândepí⁷in ho bînmáa⁷in. ¹²Hedi hâädi Yôesi

¹³Naadi un Yôesi Tádávý ayvi⁷piye⁷ úvíwhäyunde⁷in nää⁷i t'ähkí wâytä⁷do⁷ hedânho ta⁷gendi únhanginnánidí in wówátsi nahândepí⁷in ho bînmáa⁷in. ¹⁴Hedi hâädi Yôesi

Tádáví?piye? ívíbéedí ívíyûusu?qmídí, hâa nada? waagi?i hääwí gida?po?di, ta?gendi gínhanginná Yôesi Tádáqí dînt'óyande?in. ¹⁵Hedi hääwí gida?po?di dînt'óyande?in gínhanginnândi, gínhanginnân wâ? hääwí âydaa?andi? ho dímä?in.

¹⁶Wí to?wí iví méesatewi tî?ûu pâadé?i? it'aywó?dođi imû?di, hewänbo in t'aywó?nin i?o?indá hâ?min wínamuupídí in wówátsi nahándepl'in diwedí óeyâa?qmídí, nâ?i to?wí kî?min t'aywó?nin i'andig? Yôesiví?piye? ônyûusu?qmí, hedihio in wówátsi óemâäní. Hewänbo wén t'aywó?nin nayi?, indá in wówátsi nahándepl'in diwedí wovâyyâa?qmí?in namuu, hedihio naa wó?tû?pí wí to?wí hâ?min t'aywó?nin i'andi bînyûusu?qmí?in. ¹⁷T'âhkí yä?dâapí tsiyekan íví?o?i-á t'aywó?didâ? namuu, hewänbo wén t'aywó?nin nayi? hâ?min wínamuupí in t'owa in wówátsi nahándepl'in diwedí ovâyyâa?qmí?in.

¹⁸Gínhanginná to?wén Yôesi Tádáví?wedi di?âypuyä?indá hâädi wänbo wídívít'aywó?kanhonpl'in, gá Yôesi Tádáví ay Jesus-di ovây?yâymâadâñ, hedihio i Penísendi wí?unkoedipí ovâyhóníđí. ¹⁹Gínhanginná na?indá Yôesi Tádáví?in gimuu?in, hewänbo to?wén t'âhkí in Yôesi Tádáví?wedi di?âypuyä?indá i Penísendidi ovâytsonmáa. ²⁰Hedá wâ? gínhanginná Yôesi Tádáví ay nää oepáa k'aydipiye? na?ä?i?in, hedihio idihio ka?powa dímâgi hedâñho i ta?gendi Yôesi namuu?i âytâa-ídí. Hedihio nâ?i ta?gendi Yôesi namuu?i-ádí wé?ge ívíhon, iví ay Jesus Christ-ádá wé?ge gimuudi. I-ân i ta?gendi Yôesi namuu, hedihio ibá in wówátsi nahándepl'in napäyi?i namuu.

²¹Naví áyyâä, i hääwí in t'owa inbí yôesi dínmuu waa dâychqamáa?iví?wedá bî?áyîngi?an.

In Eediⁱⁿ Tąⁿⁱⁿ John Itą^{nannin}

John-di in to⁷wêñ ovâytą^{nannin} ovâysengitu⁷an

¹ Naa wí méesatewi p'ó^ddédi⁷ omuu⁷idí wâytą⁷do⁷ un, wí kwee Yôesi Tádádí wóede⁷-mandi⁷ hedá uví ây-á. * Ta⁷gendi naadi un t'ähkí wâyséegí, hewänbo naadidą^ba yoe, t'ähkí in to⁷wêñ in ta⁷gen namuu⁷in dâytaa⁷indidá wá⁷ wovâyséegí. ²Na⁷indi wâyséegí in ta⁷gen namuu⁷in na⁷inbí p'ñá khó^yé âymáadí, hedá hânhay wärbo t'ähká âymá⁷ve-í.

³Yôesi Tádádá hedá Jesus Christ, i Tádáví ay ûnmuu⁷idá ta⁷gendi díséegidí na⁷inbí piye⁷ gínsehkanäpúwí, hedá seegísehkanä na⁷in dímâäní, hedá díkhäge⁷namí áンshaaginpídfbo gikwó⁷nídí.

In ta⁷gen âyséegí, hewänbo naadidą^ba yoe, t'ähkí in to⁷wêñ inamuu⁷in bînhûuwí hedá wí⁷ná tâye-á úvíséeglhûuwí

⁴ Naa hânhó ohíhchanpóe dînhanginpöedí wáy wén unbí ây in ta⁷gen namuu⁷in dâybonniñ, Yôesi Tádá natsonpóe waagibá. ⁵Hedí nää kó⁷ôe, naadi wén tsontų̄ namuu⁷gedi wínta⁷do⁷, indá pâaqé iwedibo⁷ âymáa⁷in. Nää⁷in tsontų̄ á ts'qamin wínamuupí, hedí kinnân namuu: Wí⁷ná tâye ívíséeglhûuwí. ⁶Na⁷inbí wówátsi Yôesi Tádáví tsontų̄ üntü⁷ waagibá âyhondáho⁷, kindidi âykeeyo⁷ in séegí âymáa⁷in. Hedí nää⁷in tsontų̄ pâadé iwedibo⁷ ft¹o⁷: Iví séegí wóegé unbí wówátsi bînhûuwí.

⁷ Nää-á t'ämäpiye⁷ báyékí diyi⁷, indá in t'owa in ta⁷gen namuu⁷in diwedí ovâyyâa⁷o⁷, indá wídfívihäyundepí Jesus nat'lwapaa⁷in hedá ibá i Yôesi Tádádí oesóge⁷i t'owa ovây⁷aywoenidí namuu⁷in. To⁷wén kí⁷min dimuu⁷in in t'owa in ta⁷gen namuu⁷in diwedí dâyyâa⁷o⁷indá hedá Christ-ví hânmindá dimuu. ⁸Hedího bípí⁷áyngi⁷an hedânhó hääwí úví⁷andi wí⁷ünpedée-ípídf, hedá t'ähká Yôesidi wovâymâänidí wovâykha⁷o⁷i bînhóní.

⁹ To⁷wén hâa Christ-di díhá⁷annin namuu⁷in diwedí dívhângé⁷annin hedá wídây-honpi⁷in, indá Yôesi Tádá inbí p'ñá khó^yé wídâymáapí. Hewänbo to⁷wén hâa Christ-di díhá⁷an waa dâybonnindá, Yôesi Tádá-ádi hedá iví ay-ádi wí⁷gíndíbo inbí p'ñá khó^yé dín⁷án. ¹⁰Wí to⁷wí unbí⁷we napówadí wovâyhä⁷amidí hewänbo Christ-ví hâhkán ûnmuu⁷in imáapidá, wívîntsudemâänipí wovâyhä⁷amidí, hedí namän dihaydá wívîntü⁷amípí, “Yôesidi wóepahûuwí.” ¹¹To⁷wén kin óetu⁷annindá óekhäge⁷máa iví yä⁷dâapíkan i⁷amidí.

I t'q⁷gi hí? John-di ovâytą^{nannin}

¹² Wa⁷di báyékí wíyá hääwí wâytu⁷amí⁷i dómáa, hewänbo wó⁷da⁷pí nää⁷in tąⁿⁱⁿ diwe dótą⁷namí⁷in. Naa ochango⁷ unbí⁷piye⁷ opuwämú-í⁷in, hedí ívímû⁷ ihaydi wé⁷ge ívihée⁷amí, hedí handidi shánkí gihíhchanpúwí.

¹³ I kwee uví tí⁷ûu úmuu⁷i Yôesi Tádádí óede⁷mandiví âydi wóesengitu⁷an. †

* 1:1 Wáy wén t'owa di⁷ände nää⁷i kwee-á ta⁷gendi wí kwee wínamuupí, hewänbo wí méesate-ân namuu, hedá iví ây-á in méesate⁷in t'owa-á dimuu. † 1:13 Iví tí⁷ûu-á ma⁷di wíyá méesate-ân namuu, hedá in áyyä⁷á in méesate⁷in t'owa-á dimuu.

In Powageⁱⁿ Tą'nin John Itą'nannin

John-di i to²wí ôntą'nandi² óesengitu²an

¹ Naví híwó²di k'ema Gaius, ta²gendi wíséegi²i² ummuu. Naa wí méesatewi tsondi omuu²idi ná²in tą²nin wíntą²do².

² U wíséegi²i², dáyyūusu²o hǟawí t'āhkí híwó² úpúwídí, hedá uví túu²údá híwó²dá uncháq²ídá uví pí²ná khó²yé híwó² uncháq waagibá. ³ Wén méesate²in tı²ūwin páadé²in naa dínpówadí dínt²ökán in ta²gen namuu²in náamáa²in hedá náahonnindá, hedí ná²idi hânhó dílhchannan. ⁴ In to²wén naví ây waagi²inbá dimuu²in in ta²gen namuu²in dâyhondi naa dínhanginpo²di, hânhó ohlhchanpo², hedí wíyá hǟawídí wânbo shánkí wídlhílhchandopí.

Gaius híwó² i²an

⁵ U wíséegi²i², hâadi wânbo t'āhkí háá úkhây²ä² waa bikanhon in méesate²in tı²ūwin páadé²in híwó² ovây²áyîngi²odi, tobáháa ovâytaap²in dimuu wânbo². ⁶ Ná²in tı²ūwin páadé²indi in méesate iwe²in t'owa náwe dikw²o²nin uví séegi² ímuu² i²gedi ho ovâyt²öe²an. Híwó² bikanhon inbí p'óegé dimän dipiye² ovâykhâg²do²di, hedí kin bikanhondi Yôesi Tádá náahílhchando². ⁷ Indá dimän t'owa Christ-ví²gedi ovâyhangin²annamídi, hedá hâábo-á in dívíwhâyundepi²inbí wedí wídâyhóndepí. ⁸ Hedihó na²indá gíñkhây²ä² ná²in tı²ūwin páadé²in âykhâg²namí²in, hedí handidi wé²ge² ivít²öe²ámí in ta²gen namuu² i²gedi t'owa âyhangin²annamídi.

Diotrephes híwó²pí i²an, hewânbo Demetrius-á híwó²di-á i²o²

⁹ Naadi wén háawén uví méesate²in t'owa dovâyt²nan, hewânbo naví hí² dínmuu²in Diotrephes-di wídfínséegi²anpí. I-á inbí pl'ódédi² namún²in óehí²an. ¹⁰ Hedihó owáy naa opówá ihaydi t'āhkí háá i²an ni²gedi wây²ánschaakannamí. I-á na²inbí²gedi yanakí ihée²o², hewânbo iví hí² ûnmuu²í wí²ûnchä²muupí. Hewânbo kin i²o²in wa²di ihay wí²ûnmuuupí, shánkí wânbo p'ándíkí² ikanhon, in méesate²in tı²ūwin páadé²in Yôesi Tádáví tų² wóegé dipóya²niin wí²ovâyséegi²hóndepí, hedá in wé²ge²in méesate²in ná²in dipóya²niin ovâyséegi²ámí²in dida²in wânbo-á idí ovâykhâg²o², hedá idá oe méesate iwéda² ovâykhéhpuyende².

¹¹ U wíséegi²i², in to²wén híwó² dívítsiyekanhonnin waagi²bá unmúní, in híwó²pí² dívítsiyekanhonnin waagá yoe. To²wén híwó² dívítsiyekanhonnindá Yôesi Tádáví²in dimuu, hewânbo in to²wén híwó²pí² dívítsiyekanhonnindá wídfínhanginnáhpí háawi i namuu²in.

¹² T'āhkídíbo Demetrius-ví²gedi híwó²dá² dívíhée²o², hedí nakeeo² in ta²gen namuu²in imáa²in. Na²in wa² hanbá híwó² iví²gedi ivíhée²o², hedí u² úhanginná ná²i gitü²di-á in ta²genbá namuu²in.

I t'ā²gi hí² John-di ôntą²nandi²

¹³ Wa²di báyékí wíyá hǟawí wítu²âamí²i² dómáa, hewânbo wó²da²pí ná²in tą²nin diwe dótą²namí²in. ¹⁴ Hewânbo naa ochanpo² hanwaapí²bo wímún²in hedí ihaydá wé²ge änhée²ámí.

¹⁵ Ánshaaginpí²bo² íkwó²ní. Uví k'ema²in náwe diyi²indi wóesengitu²an. Üdá naví k'ema²in owe diyi²indá wí²ingin ovâysengitu²âamí.